Yüzyılın Davası

Edward J. Larson

1998 PULITZER ÖDÜLÜ

Yüzyılın Davası

Edward J. Larson

Evrim teorisi ile Yaratılış
teorisi taraftarları arasında
geçen bir davanın anatomisi

İ Z D Ü Ş Ü M Y A Y I N L A R I

Yüzyılın Davası

Evrim teorisi ile Yaradılış teorisi taraftarları arasında geçen bir davanın anatomisi

YÜZYILIN DAVASI

EDWARD J. LARSON

İngilizceden Çeviren
TURAN PARLAK

İ Z D Ü Ş Ü M   Y A Y I N L A R I

İzdüşüm Yayınları: 3

Yüzyılın Davası
Edward J. Larson

Özgün Adı
Summer For The Gods

Çeviri
Turan Parlak

Yayın Yönetmenleri:
İbrahim Şener/Ayşegül Yurdaçalış
Kapak Tasarımı: Timuçin Unan
Metin Tasarımı: Fatma Mamalı

1. Basım - Şubat 2000
Baskı: Kurtiş Matbaacılık
Kapak Renk Ayrımı: Diacan Grafik

ISBN: 975-8408-09-7

Yayın ve Dağıtım
İZDÜŞÜM YAYINLARI
Yerebatan Cad. Salkım Söğüt Sokak
Keskinler İş Merkezi No: 8 Kat: 3
D. 601 34900 Sultanahmet-İSTANBUL
Tel: 0212-513 23 08 Faks: 0212-513 23 41

— İÇİNDEKİLER —

— ÇEVİRENİN ÖNSÖZÜ —

1925 YILININ YAZI'NDA Amerika da vuku bulan Scopes Davası'nın, (Yüzyılın Davası; Maymun davası olarak da biliniyor.) içeriğini oluşturan Darwin'in Evrim Teorisi 2000 yılında Amerika'da yapılacak olan başkanlık seçimlerinin en önemli propaganda malzemelerinden birini oluşturacak gibi görünüyor. Gazetelerde çıkan haberler bu görüşü doğrular nitelikte.

Bu kitaptaki Yaradılış ve Evrim tartışmasının baş aktörleri bilim adamı sıfatı taşımıyorlar. Bunlardan bir tanesi Amerika'nın en ünlü ağır ceza avukatı, diğeri ise, yine ünlü bir politikacı. Birbirlerini çok iyi tanıyorlar ve birbirlerinin can düşmanları. Öte yandan birbirlerine armağan verecek kadar da samimiler…

Clarence Darrow, Amerika'nın en önde gelen bir ağır ceza avukatı. Bilinemezci olarak tanınıyor. Hem ateist hem de fütursuz bir insandır Darrow. Bununla birlikte yeteneklerini ve daha birçok ağır suçluyu ölümün elinden çekip alabilmektedir.

Bu kitap'ın okuru, onu yakından tanımaya başladığında ya çok sevecek ya da çok kızacak. Zira, kesinlikle ortalama bir insan değil, Clarence Darrow.

Din karşıtı bir dünya görüşüne sahip olan Darrow, din konusunda da son derece bilgili bir insandır ve rakibi de "Papa" mertebesine konulan, Amerika'nın Dışişleri bakanlığını yapmış, Demokrat Parti'den başkanlığa adaylığını koymuş olan, William Jennings Bryan'dır…

Bryan, din konusunda tutucu olmakla birlikte toplumsal konularda ilerici reformların öncüsü olarak tanınmaktadır. Politikacı, diplomat, yazar ve aynı zamanda bir emlak vurguncusu. Bütün bu sıfatlardan sonra ona akıllı bir insan dememek mümkün mü?...

Bu iki ezeli düşman, 1925 yılının yazında, Tennessee eyaletinin küçük Dayton kasabasında Darwin'in evrim teorisi tartışmasındaki kozlarını paylaşmak için karşı karşıya geleceklerdir ve bu karşılaşma, radyodan canlı olarak yayınlanacak ve kendi türünün ilk örneği olarak tarihe geçecektir.

Bilimsel ve üstelik de son derecede çetrefilli bir tartışmanın, yediden yetmişe ve bir ucundan öbür ucuna değin Amerika'yı kasıp kavuran bir fenomene dönüşmesinin bir özetidir, bu kitap. Ama aynı zamanda, Amerika'nın hangi bilimsel ve toplumsal dinamiklerle bugünlere geldiğinin de bir göstergesidir.

Kitap'ın orjinal ismi olan *Tanrıların Yaz'ı,* (Summer For The Gods) yeryüzündeki tanrılara da esaslı ve ince göndermelerde bulunuyor...

Turan PARLAK

— ÖNSÖZ —

SCOPES DAVASI, Amerika'daki yaradılış ve evrim tartışmaları hakkında yazdığım ilk kitabımdan bu yana, on yıldan uzun süredir zihnimi meşgul etmeye devam ediyor. Dava, daha önceki kitapta kısa bir bölümden ibaretti; fakat kitabımı okumuş olanlar, kitapta anlatılan konuyla bağlantılı birçok şeyden çok, bu olay hakkında sorular soruyorlar ve bana, Scopes davasının onlar için ne ifade ettiğini anlatıyorlardı. Onların bu soru ve yorumları beni, "Yüzyılın Davası" olarak anılan olay üzerine uzun uzun düşünmeye itti. Sonunda, meslektaşlarımdan Peter Hoffer, dava ve Amerikan tarihindeki yeri üzerine başlı başına ayrı bir kitap yazmamı önerdi. Fikir anlamlıydı. Hem tarihsel bir olay, hem de bir efsane konusu olarak bu dava, şimdiye kadarki tüm yaradılış-evrim tartışmalarından bağımsız bir biçimde, kendi başına bir anlam kazanmıştı.

Gerçekten de bu kitap, tarihsel açıdan farklı bir öyküyü konu edinmesiyle, daha önceki kitabımdan ayrılıyor. Ancak her ikisi de, zamanımızın anlatılmaya değer öyküleridir. Dahası, yıllarca hiçbir tarihçi Scopes davasını ayrı bir inceleme konusu olarak ele almamıştır. Bu arada, diğer tarihçilerden farklı olarak, oldukça zengin bir arşive ulaşmayı başardığımı da belirtmeliyim.

Bu kitabı kafamda kavramsallaştırmama, araştırmama ve yazmama yardımcı olan birçok kişi var. Başta eski öğretmenlerim ve yeni dostlarım Ronald Numbers ve David Lindberg olmak üzere, birçokları bana ilk kitabımda yardım ettiler. Yine Bruce Chapman, Richard Cornelius, Edward

Davis, Gerald Gunther, Phillip Johnson, William Provine, George Webb ve John West'i anmadan geçemeyeceğim. Diğerleri ise Georgia Üniversitesi'nden meslektaşlarımdı: Betty Jean Craige, Thomas Lessl, Theodore Lewis, William McFeely, Bryant Simon, Phinizy Spalding, Lester Stephens ve Emory Thomas. Son olarak Basic Books'dan editörlerim olan Juliana Nocker, Steven Fraser ve Michael Wilde'ın tavsiyeleri ve yüreklendirmelerinden oldukça yararlandığımı belirtmeliyim. Hepsine şükranlarımı sunuyorum.

Çok sayıda kuruluş, araştırma materyalleri sağlayarak projeye katkıda bulundu ve beni destekledi. Bu kaynaklar arasında; Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, Bryan College, Kongre Kütüphanesi, Princeton Üniversite Kütüphaneleri, Tennessee Eyalet Arşivleri, Tennessee Üniversitesi Kütüphaneleri ve Vanderbilt Üniversite Kütüphaneleri'ne özellikle çok şey borçlu olduğumu iletmek istiyorum. Caroline Agger'e, Fortas belgelerine ulaşmamı sağladığı için özel olarak teşekkür ediyorum. Bu çalışma öncesinde ve devamında Georgia Üniversitesi'ndeki kaynaklardan destek aldım. Bunlar arasında Araştırma Bölümü Başkan Yardımcısı, Hukuk Fakültesi'ndeki Dekanım Edward Spurgeon; Tarih Bölümü'nden gezi desteği sağlayan David Roberts'ı anmalıyım. Discovery Enstitüsü ve Templeton Vakfı, kitapta yer alan fikirleri tartışmak için forumlar düzenlediler. Ve son olarak, Rockefeller Vakfı'nın Bellagio Araştırma Merkezi'nde bu proje üzerine çalışma olanağı bulmuş olmaktan son derece keyif aldığımı özellikle belirtmek istiyorum. Bu kitap, bu yardımlar olmadan yazılamazdı.

E.L.
Bellagio, İtalya
Kasım 1996

— GİRİŞ —

HER ŞEY olabildiğince uygarca başladı. Darrow dünyaca ünlü uzman tanığına, "İncil üzerinde oldukça önemli araştırmalar yaptınız, öyle değil mi Bay Bryan?" diye sorarak açtı davayı.

"Evet, efendim. Bunu yapmaya çalıştım" şeklinde, ihtiyatlı bir yanıt geldi.

"Pekala, bunu yaptığınızı hepimiz biliyoruz; bunları tartışmak niyetinde değiliz," diye devam etti Darrow. "Fakat haftalık makaleler yazıp yayımladınız ve zaman zaman da çeşitli konularda yorumlar yaptınız değil mi?"

Bryan tuzağı açıkça gördü. İncil'den bazı bölümleri yorumlamış olduğunu kabul etse, insan yaradılışının köklerine dair başkalarının yaptığı yorumlara itiraz etme şansı kalmayacaktı. "Ben olsam bunlara yorum değil, konu üzerine açıklamalar derdim, Bay Darrow."

İşte kedi-fare oyununun avukatçası başlamıştı; fakat bu oyunda kedi, avının peşine öldürmek üzere düşmüştü, farenin ise saklanacak hiç yeri yoktu. Altmış sekizlik Clarence Darrow, Amerika'nın en büyük ceza avukatı, din adamlarının siyasete karışmalarına şiddetle karşı çıkan, gücünün doruğunda bir adamdı. William Jennings Bryan ise, ülkenin en genç başkan adayıydı ve şimdi de evrim kuramının okullarda öğretilmesine karşı başlatılan radikal haçlı seferinin lideri konumundaydı. Bryan, tartışmalarda daima en iyi olduğunu kanıtlamış Darrow gibi birinin

karşısında gereken hazırcevaplık ve kıvraklıktan yoksun olmakla birlikte, yine de kolayca alt edilecek bir konuşmacı değildi. Ancak bu bir tartışma değil, Darrow'un bir karşı taraf tanığını sorgulamanın içerdiği bütün avantajların sonuna dek keyfini çıkardığı bir mahkeme sorgusuydu.

Amerikan hukuk tarihindeki en ünlü sahne olabileceği halde, bu sahne ne yazık ki bir mahkeme salonunda geçmedi. Büyük kalabalığın duruşma salonunu çökertebileceği endişesi yargıcı, duruşmanın öğleden sonraki oturumunu Adliye Sarayı'nın bahçesinde yapmaya zorlamıştı. Tahtadan yapılmış, oldukça kaba-saba bir platform üzerinde ve adeta bir izleyici seli önünde, her şey daha çok bir kukla gösterisini andırıyordu. Darrow Bryan'a, Kutsal Kitap'ta yer alan çeşitli mucizelere ilişkin sorular sormaya başlarken, uyanık seyyar satıcılar da yiyecek-içecek satmaya çalışarak kalabalığın arasında dolaşıyorlardı.

Bir ara konu İncil'deki, mucizevi biçimde uzayan güne geldiğinde, "Joshua'nın güneşi durdurduğuna mı inanıyorsunuz?" diye sordu Darrow.

Bu soruyu, "İncil ne diyorsa, ona inanıyorum. Sanırım, güneşi değil, dünyayı durdurduğunu kastediyorsunuz," diye, Kopernikçi evrenbilimin İncil'in söylemine karşı içerdiği klasik alayı önleyerek yanıtladı Bryan.

Darrow masum görünmeye çalıştı. "Bilmiyorum. Şu anda İncil'den söz ediyorum."

"İncil'i kesinlikle benimsiyorum," diye doğruladı Bryan. "Onun Tanrı'dan geldiğine inanıyorum ve O'nun da Darrow doğana dek anlaşılamamış bir dil değil, o dönemin insanları tarafından anlaşılabilecek bir dil kullanmış olması gerektiğini düşünüyorum." Bu yanıt, Bryan taraftarı izleyiciler arasında gülüşme ve alkışlara neden olduysa da, Darrow derin bir nefes aldı. Bryan gibi İncil konu-

sunda çalışmalar yapan biri dahi, bazı kutsal bölümlerin yeniden yorumlanması gereğini fark etmişti. Darrow, sorularıyla konuyu tartışmanın özüne getirdi. "Eğer söz konusu gün, güneşle dünyadan herhangi birinin durdurulması ile uzatıldıysa, durdurulmuş olan dünya mı olmalı?"

"Pekala, evet bence böyle olmuş olmalı." Öfkeden deliye dönmüş olan Bryan, bu şekilde başka bir tuzağa düşmüş oldu.

Darrow bu fırsatı kaçırmadı ve sorularını sürdürdü. "Şimdi, Bay Bryan, eğer durdurulan dünya ise, ona neler olabileceğini hiç düşündünüz mü?"

"Hayır."

Darrow "Demek hiç düşünmediniz," diye sordu kaba ve alaycı bir tavırla.

Bryan sığınacak bir şey aramaya başlamıştı. "Hayır; inandığım Tanrı'nın onu korumuş olması gerektiğini düşünüyorum, Bay Darrow." Ülkenin dört bir yanından gelen gazeteciler kendi aralarında gülüştüler.

"Onun erimiş bir kütleye dönüşmüş olması gerektiğini bilmiyor musunuz?" diye sordu Darrow ustaca. Güneş merkezli bir gezegenler sistemini haklı çıkarabilmek için İncil'den taviz veren Bryan, kendini aniden dünyaya ilişkin jeoloji ve fizik sorunlarının girdabında buluvermişti. Daha fazla taviz verirse, o zaman, yaradılışa dair söylediklerini nasıl savunabilecekti? Daha az taviz vermiş olsaydı da, sözleri fazlasıyla aptalca gelecekti. Kutsal Kitap'taki bazı bölümlerin bilimin ışığında yeniden yorumlanması gerektiğini o da kabul ediyordu ve yaradılış süreci ve evrenin yaşına ilişkin, o da bunu yapacaktı. Ancak Bryan'ın bakış açısından, bu sorulara verilecek iyi yanıtlar yoktu ne yazık ki.

Başsavcı gerekenden de fazlasını duymuştu. Üçüncü

kez, karşılıklı konuşmayı kesmeye çalıştı. "Bu yeterli bir kanıt değil," diye karşı çıktı. Fakat devletin dava avukatı olarak görev yapan ve savcıya yardımcı olması beklenen Bryan, tahta sandalyesine inatçı bir biçimde yapışmıştı. "Savunma avukatı bugün buraya davayı yargıya bağlamak üzere gelmedi," diye bağırdı geriye. "Onlar, dini yargılamak için geldiler buraya. Bense, dini savunmak için buradayım. İstedikleri her soruyu sorabilirler bana."

Kalabalık kükreyerek onayladı. "İzleyiciden büyük tezahürat," diye geveledi Darrow.

"'Köylü' diye baktıklarınızdan," diye gürledi Bryan, "Aşağıladığınız insanlardan."

Darrow bu suçlamayı, hasmına gözlerini dikerek geri püskürttü: "Siz ise sizin aptal dininize inanmayan bilim adamlarını ve dünyada bir şeyler öğrenmeye çalışan herkesi aşağılıyorsunuz."

"Bu durum davanın sınırlarını aşmaktadır, Sayın Yargıç," diye müdahale etti savcı. "Burada yerine getirmek zorunda olduğum bir kamu hizmeti var ve mahkemenin buna bir son vermesini istiyorum." Ancak Bryan'ın tavrında bir değişiklik olmadı.

Yargıç saygıdeğer tanıktan yana çıktı: "Buna son vermek sadece Bay Bryan'ın meselesi olmamalı." Duruşma, Darrow'un Nuh'un Gemisi, eski uygarlıklar, karşılaştırmalı dinler ve dünyanın yaşı gibi konulardaki sorularıyla devam etti. Darrow'un soru bombardımanını karşılamaya çabalarken Bryan'ın kafası iyiden iyiye karışmıştı. Dünyayı kasıp kavuran ve gemi dışındaki tüm yaşamı (belki balıkların dışında, diye espri yapmaya çalıştı,) boğan sel baskınına olan inancını doğruladı, fakat bu arada yaradılışın altı gününü, geniş bir zaman dilimini sembolize edecek biçimde yorumlamış oluyordu. Buna karşın Darrow evrime ya

da insanların Tanrı tarafından yaratılmasına ilişkin hiç soru sormadı; Bryan'ın, insanın bilimsel evrim zincirindeki eksik halkalara ve evrimci natüralizmin toplumsal ve bireysel etik üzerindeki derin etkilerine dikkat çekerek kolaylıkla yanıtlayabileceği sorulardan kaçınıyordu. O da her iyi avukat gibi—ki, o en iyisiydi—amacına hizmet edecek konular üzerinde yoğunlaşmaya ve tabii ki, Bryan'ın eline, nutuk çekmesi için bir kürsü vermekten kaçınmaya çalıştı.

Sorgulama, evrimi öğretmeye karşı çıkan Tennessee kanunundan giderek uzaklaştığında,—ki, davanın ana konusu buydu—savcı "Bu soruların amacı nedir?" diye itiraz etti.

Darrow dürüstçe, "Bağnazların ve cahillerin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki eğitimi kontrol etmelerini önlemek gibi bir amacımız var," diye açıkladı. "Hepsi bu." Darrow, kökten dincilerin, eğitim standartlarının oluşturulmasında bilgi kaynağı olarak Kutsal Kitap'tan yararlandıklarını açığa çıkartmak yönündeki çabalarının epeyce ötesine geçmişti. Darrow, Bryan'ı hedefleyerek, Tennessee'deki küçük Dyton'a tam olarak bu amaç için gitmişti. Bryan ise, yerel çoğunlukların gücünü savunmak ve okullarda evrim kuramının öğretilmesini yasaklayan bir kanunu yürürlüğe sokabilme hedefiyle gelmişti buraya. Bu büyük kapışmaya tanık olmak üzere, onları iki yüze yakın gazeteci izlemişti. Dava daha başlamadan, adı konmuştu bile: "Yüzyılın Davası". Hiç kimse, evrim karşıtı ilk ulusal kanunu test etmek için gönüllü olan davalı John Scopes'la ilgilenmiyordu. İki yaşlı savaşçı, bir hafta boyunca bariz bir vuruş yapmaksızın birbirlerinin gücünü sınamıştı. Ancak Bryan, bir İncil uzmanı olarak tanık sandalyesine oturup, Darrow'un kendi inancına yönelik sorgulamasını kabul ettiğinde, kafa kafaya geldiler.

İki saatlik büyük bir sıkıntıdan sonra, Bryan sanki kaderini ve başına gelecekleri yeniden düşünür gibiydi. "Bu so-

ruları, davanın yararı için değil, sadece benim onlarla karşılaşmaktan korktuğumu söylemelerine engel olmak için yanıtlıyorum."[1] Fakat Bryan yine de, kendisini ve inancını ne denli kırılgan bir duruma soktuğunun pekala farkındaydı. Üç yıl önce, evrim karşıtı haçlı seferinin başında da Darrow, basına gönderdiği açık mektupta kendisine benzer sorular yöneltmişti. Bryan, bu soruları görmezden gelmişti. "Herkes soru sorabilir; ancak her soru cevaplandırılamayabilir. Eğer bir ateist ile yaratılışı tartışacaksam, bu ancak bizim (her ikimizin de) soru sorabilmesi koşuluyla olabilir," diye yazmıştı o zamanlar. "Arzu ederse ilk soruyu o sorabilir, fakat benim ilk soruma yanıt verene dek, ikincisini soramaz."[2]

Bryan'ın Darrow ve diğer evrimciler için hazırlamış olduğu uzun bir soru listesi vardı. Fosil kayıtlarındaki eksik bağlantılara ilişkin soracağı soru, içlerinde en önemlisiydi. "Gerçek bilim, sınıflandırılmış bilgidir ve bu yüzden de, doğru olmadığı sürece hiçbir şey bilimsel olamaz," görüşünü, Darrow tarafından pusuya düşürülmeden önce, konuşmasının kapanış bölümünde söylemek için hazırlamıştı. "Evrim gerçek değildir, sadece bir hipotezdir—milyonlarca varsayımın biraraya getirilmiş halidir. Darwin zamanında kanıtlanmamıştır; O bile, birbirine benzemeyen iki ya da üç milyon türle, bir türden bir diğerine ulaşmanın nasıl mümkün olacağı konusunda şaşkınlığını ifade etmişti."[3] Eksik halkalar nerede? "Evrim gerçek olsa bile, tek bir bağlantı bile bulmuş değiller." Tüm bunları Nashville'li bir izleyiciye, evrim karşıtı Tennessee yasasına ilişkin kampanyayı yürütürken anlatmıştı. Daha da önemli olan, insan soyu ile onun varsayımsal maymun akrabaları arasındaki eksik halkaları vurgulamasıydı, çünkü söz konusu yasa yalnızca insan evriminin öğretilmesine ilişkindi. [4]

O dönemde, evrim üzerine yapılan popüler tartışmalarda, bilim genel olarak fosillerin yorumlanmasına odaklanıyordu; farklı türden çeşitli bilimsel kanıtlar teoriyi destekliyordu; fakat yeni bitki ve hayvan türlerinin gözlemlenmesindeki yetersizlikten dolayı, ilişkili türleri birbirine bağlayan ara fosiller evrimin en ikna edici "kanıt"larını oluşturuyordu. Savunucuları, Amerikan atının üç milyon yıllık gelişimini izleyen eksiksiz fosil kolleksiyonuna güvenirlerken; muhalifler, özellikle insanlarla diğer memeliler arasındaki "eksik halkalar" üzerinde duruyorlardı. Örneğin, Bryan'ın evrim ve yaradılış tartışmasındaki baş düşmanı, Amerikan Doğal Tarih Müzesi Başkanı Henry Fairfield Osborn, bilimsel bir bakış açısıyla yazdığı pek çok popüler makalede, kitabında ve verdiği derslerde, at fosillerine atıfta bulunarak, evrim karşıtı haçlı seferine karşı çıkıyordu. 1922'de Bryan'la yaptığı tartışmada "İnsan evrimini, atın evrimi ile aynı kefeye koymak ve ona dayandırmak doğru olmaz," dedi; fakat "En son üçüncü insan keşfi Bay Bryan'ın daha fazla kanıt talebine en ikna edici yanıtı oluşturmaktadır." İnsanlığın soyağacını izleyerek, "İngiltere'de bulunan Piltdown insanı bize daha yakındır. Jeolojik zamanlama bakımından Neckar Irmağı'nda bulunan Heidelberg insanı bize daha yakındır; artık hakkında bilmediğimiz şey kalmayan Neandertal insanı bize daha da yakındır... İnsanın atalarından oluşan bu zincir, Darwin tarafından bilinmiyordu. O, böylesi bir doğru ve kanıt selini rüyasında görse inanmazdı," diye ekledi Osborn.[9]

Darrow tarafından Dayton'a çağrılan uzman tanıklar, insana benzeyen fosil örneklerini beraberlerinde getirdiler. Savunma için bilimsel yeminli ifadeler hazırlandı; örneğin, antropolog Fay-Cooper Cole, jeolog Kirtley F. Mather ve zoolog H. H. Newman; Java, Piltdown, Heidelberg

ve başka yerlerden toplanan fosiller yardımıyla insangillerin gelişimini ayrıntılarıyla anlattılar. Piltdown insanı, daha sonra insanlık soyaağacında sahip olduğu yeri kaybettiği halde, Cole bunun yerine yeni bulunan başka bir tane ekledi: "Yeni örnek sadece birkaç ay önce Güney Afrika'daki Bechuanaland'de bulundu." Bu yeni örnek, oldukça dikkat çekici bir biçimde, insanla maymun arasındaki bir yaratığa aitti. "İnsanın fosil kayıtlarına ilişkin özel ya da kural dışı hiçbir şey yok. At fosilinden daha az gelişmiş... fakat bir kuşunkinden çok daha fazla gelişmiş," diyordu Newman. "Evrim karşıtları tarafından, insana ait fosil kayıtlarındaki eksik parçalara ilişkin çok şey söylendi; fakat birçok başka hayvan, çok daha sınırlı biçimde deşifre edilip yeniden kurulan izler bırakmıştır."[6]

Yine de Bryan, yalnızca insan evriminin öğretilmesiyle ilgili endişelerini ifade etti. "Tennessee duruşmasının önemi, Bay Bryan'ın orada bulunmasından kaynaklanıyor," diye uyarıyordu *Chicago Tribune*. "Onun istediği; kendi düşünceleri, inanç ve yorumlarının zorunlu hale getirilmesi. Mr. Darrow bağnazlıktan söz ederken, bunu kastediyor. Bağnazlık; görüş ve inançların zorunlu hale getirilmesinin peşinde." Bryan'ın inançları, tüm bilimi ya da hatta tüm evrim teorisini reddetmiyordu. "Bir şeyden, bari tek bir şeyden elinizi çekin," diye yazıyordu Tribune. "İnsanın bir ruhla, ilahi yaratılışından. Piltdown insanının, insan benzeri maymunla akrabalığı olduğunu öğretmeyin."[7] Her iki tarafın da insanlığın maymunsu atalarına ilişkin bilimsel yaklaşımlarını verdikten sonra, öyküyü buradan başlatıyorum.

— KISIM BİR —

Dava Öncesi...

— BİRİNCİ BÖLÜM —

TARTIŞMANIN GÜN IŞIĞINA ÇIKARILMASI

BİLİM DÜNYASI 1909 yılında Charles Darwin'in *Türlerin Kökeni* adlı eserinin ellinci yılını kutlamaya hazırlanırken, Charles Dawson adında amatör bir İngiliz jeolog Güney İngiltere'de, Darwin'in kır evinden yalnızca otuz mil uzaklıkta çok önemli bir buluş gerçekleştirdi. Dawson, Sussex'de, Piltdown Common yakınlarındaki bir çiftliğin çakıl taşı ocağında çalışan bir işçiden insan kafatasının çeperine ait küçük bir parça almıştı. Bilim dünyasını sarsacak olan bir makalesinde "1911 sonbaharında olay yerine yaptığım bir ziyarette, taş ocağının yağmurla yıkanmış döküntüleri arasında, aynı kafatasının ön tarafına ait daha büyük bir parça aldım," diye yazıyordu Dawson.

"Heidelberg çene yapısını araştırırken, bu kafatasının öteki örneğinkine benzer oranlarını fark ettim."[1] Bu durum, Dawson'un dikkatini çekti. Heidelberg çenesi, o zamana dek bilinen yegane iki fosil kalıntısından birini temsil ediyordu ve bilim adamları bunu modern insanın ataları olduğu düşünülen türlere atfediyorlardı. Bu bilinen kalıntılardan her biri—Almanya'da Heidelberg yakınlarında bulunmuş olan çene kemiği ile Java Adası'nda keşfedilmiş olan bir kafatasının tepe kısmı, üç diş ve bir kalça kemiği—geçen yirmi yıl içinde bulunmuş ve yoğun bir bilimsel tartışmanın konusu olarak kalmıştı. Daha iyi bilinen Neanderthal (ya da Mousterian) "Mağara insanları", insan evrimi öyküsüne çok fazla katkıda bulunmadı; çünkü onlar daha geç bir döneme aittiler, tamamen insandılar ve sonra da silinip gittiler. Piltdown kafatası ise, insan evriminin meşhur "eksik halka"sını bize sunacak öneme sahipti.[2]

Dawson çakıl taşı ocağını didik didik aramaya başlamıştı bile. Bulduğu taş devri aletleri ve çeşitli tarih öncesi hayvanlarına ait fosil kalıntılarını alarak Londra'daki Britanya Müzesi'nden paleontolog Arthur Smith Woodward'a gitti. Çok geçmeden Woodward, Dawson ile birlikte Piltdown'da, sistemli bir bölge kazısının başındaydı. 1912 yazı boyunca, Piltdown kafatasına ait başka parçalara ilaveten, insan aletlerine karışmış tarih öncesi hayvan fosilleri ve hiç bozulmamış iki azı dişi ile bir çene kemiği parçası buldular. Bu parçalar, potansiyel olarak büyük önem taşıyordu. Boyutu ve biçimine bakılırsa, kafatası kesinlikle insansı bir türden geliyordu. Taş devri aletleri de bu çıkarımı güçlendiriyordu. Gerek hayvan kalıntıları gerekse bölgenin jeolojik yapısı, kafatasının, Java'nın maymun-insanı ile modern insan arasında bir yerlerde duran

Pleistosen Devri'ne ait olduğunu düşündürüyordu. Çene ise, Avrupa'da yaşadığı bilinmeyen bir maymun tipinden geliyordu ve dişler, insan ağzına uygun gibiydi ve fazlasıyla aşınmışlardı. Parçaları Woodword tarafından bir araya getirildiğinde ortaya çıkan resim, onun *Eoanthropus dawsoni*, ya da Piltdown'ın "şafak insanı" diye adlandırdığı, nesli tükenmiş yeni bir insansı türü işaret ediyordu.

Dawson ve Woodward keşiflerini 18 Aralık 1912'de, İngiltere'nin bilimsel elitlerinden oluşan Londra Jeoloji Topluluğu'na sundular. "Kafatası gerçekten de insana ait ve bazı bakımlardan da beynin düşük seviyelerine yaklaşırken," diye açıklıyorlardı, "alt çene bir maymuninkini andırıyor ve azı dişleri dışında hiçbir şey insana ait görünmüyor." Buluşlarını en ince ayrıntılarına kadar anlattıktan ve bilinen diğer fosil kalıntıları içindeki yerine yerleştirdikten sonra, Dawson ve Woodward konuyu, "Bu, Mousterian insanının ilk insanın bozulmuş bir çeşitlemesi olduğu yönündeki teoriyi destekler görünüyor ve muhtemelen de bu türün soyu tükenmiştir. Hayatta kalan insan ise doğrudan, Piltdown kafatasının ilk kanıtlarını sunduğu ilkel kaynaktan gelmiş olmalıdır,"[3] diye bağladı. Dünyanın en önemli eski medeniyetler ve anatomi uzmanlarından Sir Arthur Keith de bu toplantıya katılmıştı ve Dawson ile Woodward'ın vardıkları sonuçları genel olarak onaylıyordu; tıpkı alanının şöhretlerinden nörolog Grafton Elliot Smith ve ünlü biyolog Boyd Dawkins gibi. Toplantıya katılanların ortak kanısını belki de en iyi biçimde, tartışma bölümünde söz alan Dawkins dile getirdi: "Bu keşfin, insanla gelişmiş maymun türleri arasındaki bir eksik halkayı ortaya çıkardığı açıktır."[4]

Önde gelen yaratılışçılar, Darwin'in insan evrimi teorisinin aleyhinde propaganda yapmaya devam ederken, keşif haberi Amerika Birleşik Devletleri gazetelerinin ilk sayfalarındaki yerlerini aldılar. *New York Times*, bir telgraf metnine güvenerek Dawson ve Woodword'ün yapmış olduğu açıklamanın özetini, toplantıdan sonra birkaç saat içinde yayınlıyor ve "Paleolitik Kafatası: Eksik Halkalardan Biri" başlığını atıyordu, "Muhtemelen Modern İnsanın Atalarına Ait Kemikler". Ertesi gün *Times*, telgraf aracılığıyla Woodward'la bir röportaj yaptı: "Bugüne dek atalarımız olması gereken türe en yakın yaklaşım olarak mağara adamlarına ulaşılmıştı[5]; ancak otoriteler sürekli, bizim doğrudan mağara adamlarından gelmediğimiz şeklinde değerlendirmeler yapmaktaydı. O halde, evrim zincirimizdeki eksik halka neredeydi? Bana göre yanıt, her halükarda, Piltdown kafatasında yatmaktadır; çünkü bizler hemen hemen tümüyle maymun cinsinden olan bir türden geliyoruz."[6] Diğer Amerikan gazeteleri de benzer haberler veriyordu.[7]

New York Times, bir sonraki pazar çıkartacağı baskısında bir sayfalık genişletilmiş bir özet yapacağını duyurarak noktalıyordu haberini. "Darwin'in Teorisi Doğrulandı" diye manşet atmıştı. "İngiliz Bilim Adamları, Sussex'de Buldukları Kafatasının, İnsanların Maymundan Geldiği Teorisini Doğruladığını Söylüyor". Keith'in "Bu keşif bize, Darwin'in teorisini ortaya atmasından bu yana insanın evrimine ilişkin ancak hayalini kurduğumuz bir aşamayı armağan ediyor,"[8] şeklindeki gözlemleri yeniden basıldı. Aynı Pazar günkü baskının başlığı "Maymun-İnsan"dı ve okuyucularını uyarıyordu: *'Times'*daki en eski insan kafatası haberlerini okuyanlar, bu eski insanı "eksik

halka"yla ya da şimdiki insan ırkının atalarıyla karıştırmasınlar. Darwin, insanın maymundan geldiğini düşünüyordu, fakat beyhude yere yarı-insan yarı-maymunu arıyordu.' İngiliz bilim adamları yeni fosilin, insan evrimi kayıtlarındaki bir eksik halkanın yerini doldurduğuna ikna olmalarına rağmen, Times yazı kurulu Piltdown insanını tümüyle farklı bir tür olarak yorumluyor ve "Piltdown insanı, bizim Adem'imizin soyundan değildir,"[9] diyordu.

Bilimsel bir haberi kabullenmeyi reddeden bu gazete yönetimi, Scopes davasıyla son bulacak yıllar içinde, Amerikan kamuoyundaki, insan evriminin bu tartışmalı konusuna ilişkin bölünmeyi yansıtıyordu. Elbette ki, tek bir fosilin keşfi, doğal olarak, Darwin'in insan evrimi teorisini kanıtlamaya yetmezdi. *New York Times* yazı kurulunun da belirttiği gibi, Pleistosen devrinde bir "Maymun-insan"ın dünya üzerinde yürümüş olduğunun kanıtlanması, pek çok örneğe uysa da, sonuç olarak modern insanın atası olduğu anlamına gelmiyordu. Yirminci yüzyılın ilk çeyreği boyunca Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bilim adamları, Darwin'in insanın kökleriyle ilgili bakışını destekleyen pek çok ikna edici kanıt topladılar ve Amerikan halkı bu durumla ilgilenmeye başladı. Bu bilimsel gelişmeler 1920'lerin başında kökten dincilerin evrim kuramının okullarda öğretilmesine karşı yoğun bir kampanya başlatmalarına da yardımcı oldu ve bu süreç de, 1925 yılındaki John Scopes davası ile sonuçlandı.

Günümüzde yaşayan türlerin, çok önceleri varolmuş türlerden geldiğini öne süren teori, uzunca bir süre gündemde olmuştu. Yüzyıldan uzun süre önce, ünlü bir Fransız doğabilimci, Chevalier de Lamarck, doğuştan olmayan,

sonradan kazanılan özelliklerin kalıtımı ve canlılar içindeki yaşamsal enerjilere dayanan ilerici ve evrimci gelişmeye ait bir teorik yaklaşım ortaya atmıştı. Lamarck, en basitinden en karmaşığına, yaşayan pek çok değişik biyolojik türün ortaya çıkışındaki düzenli hiyerarşinin, tarihsel gelişme modelini yansıttığını düşünmekteydi. Yaşayan varlıklar içinde bulunan yaşamsal enerjiler, her neslin gelişmesini, atalarının karmaşıklık düzeyini aşmasına izin verecek biçimde destekledi. Değişen çevre koşullarına bağlı olarak, bazı organların kullanılması ya da kullanılmaması evrimci ilerlemeyi daha da ilerilere taşıdı; Lamarck'a göre, yaşayan varlıklar sonradan edindikleri nitelikleri kendi soylarına geçiriyorlardı. Zürafanın boynu, hala bu sürecin en ünlü örneği olmayı sürdürüyor. Lamarck, bugünkü zürafaların atalarının, yaşam ortamlarındaki bitki örtüsünün giderek zayıflaması ve seyrelmesi üzerine, ağaç tepelerinde kalmış yaprakları yiyebilmek için boyunlarını uzatmak zorunda kaldıkları varsayımını ortaya atmıştı. Bu varsayıma göre, bir sonraki nesil onlardan bu uzun boyunları miras aldı ve bu boyunları, uzun boyunlu yeni bir zürafa türü ortaya çıkıncaya dek uzatmaya devam etti.

Her ne kadar ondokuzuncu yüzyıl başlarında bilim adamları genelde Lamarck'ın evrime ilişkin bakış açısını kabul etmediler ve biyolojik türlerin zaman içinde değişmeden kaldığını savunan yaratılışçı görüşün tarafını tuttularsa da, çoğu Lamarck'ın rakibi olan Georges Cuvier'in cüretkar teorilerini benimsedi. Prestijli Fransız Doğal Tarih Müzesi'nde omurgalı fosiller sorumlusu olan Cuvier, o dönemin bilimsel heyetlerce meydana çıkarılan ve giderek karmaşıklaşan fosil kayıtlarıyla uzlaşmak zorunda kalan ilk Aydınlanma çağı doğa bilimcisi oldu. Bu araştırma

onu, dünyanın çok uzun bir jeolojik tarihi olduğunu—Kutsal Kitaplar'da belirtilenden çok daha uzun bir tarih—ve bütün türlerin baştan sona hiç dönüşüm geçirmeksizin varlıklarını sürdürdüklerini savunan geleneksel bilim ve din çevrelerinin görüşü karşısında, bu uzun tarih süresince sayısız biyolojik türün dünya üzerinde belirdiğini ve sonra da soyu tükenerek kaybolup gittiğini kabul etmeye itti. Fosil kayıtlarında rastladığı, karakteristik bir grubun birdenbire birkaç ara formla kendinden önceki bir başka türün yerini alması gibi ani geçişler, yaşayan türlerin evrim geçirmek için fazla karmaşık olduğu yargısıyla birleştiğinde, Cuvier tüm dünyayı etkisi altına alan seller ya da buz çağı gibi büyük çaplı felaketlerin, jeolojik tarihi bir dizi farklı döneme böldüğü sonucuna vardı. Cuvier'in başta öne sürdüğü gibi, her felaket bazen canlı türlerinin çoğunu, bazen de tüm canlıları dünya yüzünden silerek, dünyayı, hayatta kalan azınlıkla başbaşa bıraktı ya da sonraki doğa bilimcilerin daha geniş bir araştırmadan sonra vardıkları sonuca göre, biyolojik türlerin yeni çeşitlemeleri modern hayvanlar için antik kaynaklar bulamadılar.

Cuvier'in teorileri hızla, dönemin jeolojik düşünce biçimini belirlemeye başladı. Romantizm ve transendentalizm dönemindeki bazı laik bilim adamları, birbirini izleyen yeni türleri, doğanın içindeki yaşamsal bir güce bağlıyorlardı. Hıristiyan jeologlar ise, tam tersine, bu yaratıcı olaylarda Tanrı'nın elini işbaşında görmekteydiler. Ancak her iki grup da, uzun bir jeolojik tarihi ve yeni yaşam biçimlerinin zaman içinde gelişme gösterdiğini kabul ediyordu. Bu ise, Hıristiyanlar arasında, yeryüzünün ve gökyüzünün, yaşayan tüm varlıkların Tanrı tarafından, bütün insanların ataları olan Adem'le Havva'nın yaratılışı ile

sonuçlanan altı gün içinde yaratıldığını ilan eden Kutsal Kitap'la ilgili soru işaretlerine neden oluyordu. Onbeşinci yüzyılda, başpiskopos James Usher, yaratılış yılını İ.Ö. 4004 olarak belirleyebilmek için, Kutsal Kitap'ta yer alan içsel kanıtlardan yararlandı. Bu yılı kesin bir tarih olarak almamakta direnşe de, daha sonra birçok Hıristiyan, yaratılış için benzer bir zaman çerçevesini kabul etti. Amerika'da 19. yüzyılın ortalarında, Amherst Koleji Müdürü Edward Hitchcock ve Yale'den James D. Dana gibi önde gelen jeologlar, çağdaş jeolojik düşünceyi, Kutsal Kitap'ta tasvir edilen yaratılış günlerini, aslında jeolojik çağları simgeledikleri biçiminde yorumlayarak ya da Yaratılış'ın kökenine bir boşluk yerleştirerek, kendi geleneksel dini inançları ile uzlaştırdılar.[10] 19. yüzyıl Protestanları, ki bu tanım, Kutsal Kitap'ın otoritesi hakkında tutucu görüşlere sahip olanları da içeriyor, din ile bilimin bu örneklerde olduğu gibi bir şekilde uyumlu hale getirilmesini açıkça kabul ediyorlardı. Hatta 20. yüzyıl dönümünde modern köktendinciliğin gelişimini büyük ölçüde etkileyen *Scofield Reference Bible* bile, kendi Yaratılış açıklamasına "boşluk teorisi"ni katmış ve bir dipnotta "Gün/çağ teorisi"ne gönderme yapmıştı.[11]

Darwinizm'in sahneye çıkması Hıristiyanlar için, sanılandan daha uzun bir jeolojik tarih ve türlerin zaman içinde gelişme göstermesinden daha büyük bir tehdit oluşturdu. Darwin'in *Türlerin Kökeni,* 1859 yılında ilk kez ortaya çıktığında, organik evrim kavramını yalnızca birkaç bilim adamı kabul ediyordu. Yirmi yıl sonra ise, muhalif bir kilise dergisinde bile, sadece iki Amerikalı doğabilimcinin hala bu teoriye karşı çıktığı yer alıyordu.[12] Bu dönüşüme kuşkusuz Darwin'in evrimsel gelişmeye ilişkin, dikkatli doğa

gözlemlerine dayanan ustaca sunumu katkıda bulunmuştu, fakat Darwin Lamarck'ın iyi huylu bireysel uyum süreci yerine, doğal ayıklanma süreci içinde "Güçlü olanın hayatta kalması" prensibini de öneriyordu. Darwin, kendi evrim teorisi içinde Lamarck tipi mekanizmalara daima yer vermesine rağmen, Darwinizm'in temel özelliği olarak genel kabul gören, kendi doğal ayıklanma kavramıydı.

George William Hunter'ın, Scopes davasında tartışma konusu olan *A Civic Biology* adlı lise ders kitabında, Darwin'in alternatif evrimci mekanizması "Charles Darwin ve Doğal Ayıklanma" adlı bir bölümde özetleniyordu. "Darwin, tek tek bitkilerin ve hayvanların, atalarından kısmen farklılaşma eğiliminde oldukları gözleminde bulunuyor," diye not etmişti Hunter. "Doğada, bir bitkiye ya da hayvana kendi doğal ortamında en çok uyan değişimler, nesilden nesile aktarılanlardır, çünkü o ortamdaki yaşama uygun olmayan değişimler elenip gidecektir," diye yazmıştı. "Böylece doğa, olumlu gelişmeleri benimser ve belli bir zaman sonra bütün bu çeşitlemeler, ataları gibi, yaşamak zorunda oldukları yere uyum sağlamış olan yeni bir bitki ya da hayvan türüne dönüşmeye eğilim gösterir," diyordu. Kısacası, Hunter'ın açıkladığı gibi Darwin yeni türlerin, "küçük değişikliklerden meydana gelen ve uzun yıllar devam eden"[13] bir sürecin ürünü olduğunu söylüyordu. Bu mekanizma, Lamarck'ın önerdiği yaşamsal güçler ya da sonradan edinilen niteliklerden çok, yeni nesillerde içgüdüsel biçimde bulunan rastlantısal değişimlere dayanmaktaydı. "Türler uzun zamandır nesiller boyunca değişim geçirmiştir," diyordu Darwin *Türlerin Kökeni*'nde, "birbirini izleyen sayısız küçük, fakat olumlu değişimden oluşan doğal ayıklanma yoluyla."[14]

Darwin'in rastlantısal değişimler yaklaşımı, güçlü olanın hayatta kalmasına dayanan ayıklanma süreci teorisiyle birleştiğinde, doğa konusunda teolojik bir bakışa sahip olan birçok Hıristiyan açısından ciddi bir sorun oluşturuyordu. 1860'da Darwin, böyle bir sorunun varlığını, Harvard'da botanikçi ve aynı zamanda da muhafazakar bir Protestan olan Asa Gray'le yapmış olduğu tartışmadan hissetmişti. Hıristiyanlar uzun süredir, gerek fiziksel evrenin gerekse dünya üzerindeki her canlının uyumlu yapısının, bir yaratıcının dahiyane tasarımını yansıttığını ve böylece de sevdikleri bir Tanrı karakterinin varlığına kanıt oluşturduğunu düşünüyorlardı. *Türlerin Kökeni* kitabının ABD'deki ilk tanıtımlarını yürüten Gray, Darwin'e kitabın teolojik yaklaşımını sorduğunda, Darwin "Ateistçe yazmak gibi bir niyetim yoktu," yanıtını veriyordu. "Fakat her şeyi başkaları kadar düz göremiyorum. Sonuçta istediğim, hepimizin iyiliğini göz önünde bulundurmak. Bence dünya çok fazla ıstırapla dolu ve evreni, iyiliksever ve her şeye gücü yeten bir Tanrı'nın, su sineklerini tırtılların canlı bedenlerinden beslenmeleri ya da bir kediyi farelerle oynaması için tasarlayarak yaratmış olabileceği fikri bana yeterince ikna edici gelmiyor."[15] Bazı muhafazakar tanrıbilimciler ve dindar bilim adamları bunun, Darwinizm'in Hıristiyan dünya görüşü ile nihai hesaplaşması olduğunu düşünmeye başladılar: Olumluya doğru değişim rastlantısal ve doğal ayıklanma acımasızdı. Eğer doğa, yaratıcısının karakterini yansıtıyorsa, o zaman, Darwinci bir dünyanın Tanrısı da rastlantısal ve acımasızca davranıyordu. Darwin böyle bir Tanrı'yı kabullenemedi ve bir agnostik (bilinemezci) oldu. Diğerleri de, meselenin boyutlarını yavaş yavaş kavramaya başladı.

Çok geçmeden savaş cepheleri oluşmuştu. Darwinizm'in "Gladyatör-general"i, İngiliz doğabilimci T. H. Huxley, bilim için bu meselenin bayrağını taşıyacağını ilan etti.[16] Darwin'in düşüncelerine karşı dinci muhalefeti öngören agnostik Huxley,—ki Darwin'in fikirlerini Hıristiyanlığın iddialarını çürütecek bir kanıt olarak benimsemişti—*Türlerin Kökeni*'nin basılmasından kısa süre önce Darwin'e şunları yazdı: "Hazır olsunlar, pençelerimi ve gagamı bileyliyorum!"[17] Kitabın basılmasını izleyen günlerde ise Huxley, halka açık sayısız tartışmada ve popüler makalelerinde, davayı saldırgan bir biçimde savunmakta ve Oxford Başrahibi Samuel Wilberforce ve İngiliz Başbakanı William Gladstone gibi dinsel motivasyonlara sahip Darwinizm eleştirmenleri ile mücadele etmekteydi. "Astronomi ve jeolojinin Kutsal Kitap'la uzlaştırılabilir ya da uzlaştırılamaz olması," diye yazıyordu Huxley tipik makalelerinden birinde, "bilimin, olguların ince örtüsünün altında her yerde gösterdiği ... teoloji ile duygusuz benlikdışılığın insanbiçimciliği arasındaki büyük girdabın karşısında küçücük bir an meselesidir. Bana öyle geliyor ki, en büyük girdap, bilimle teoloji arasındadır."[18] Din adına karşı saldırı, Princeton'lı tanrıbilimci Charles Hodge'dan geldi; Darwinizm'le hesaplaşma önderliğini o üstleniyordu. 1874'de yazdığı ve oldukça kışkırtıcı bir isme sahip olan *Darwinizm Nedir?* adlı kitabı, son derece cılız ve sığ bir tartışmaya neden oldu ve kaçınılmaz bir yanıtı da beraberinde getirdi. "Bu ateizmdir [ve] sonuç olarak Kutsal Kitap ile çelişmektedir." Hodge için Darwin'in "doğadaki tasarımın reddi" düşüncesi, aslında "Tanrı'nın reddi" demekti.[19]

Hodge ve diğer bazı kilise liderleri, özellikle normal okul ve özel kolejlerde evrim kuramının öğretilmesine kar-

şı alarm verdiler, fakat bilimsel gelişmeler çatışmayı geçici olarak yatıştırdı. Darwinizm 1870 ve 1880'li yıllarda pek çok teknik itirazla karşı karşıya kaldı. Fizik bilimlerinden gelen en güçlü kanıt, güneş sisteminin bir ya da birden fazla organizmadan, küçük, rastlantısal değişimlerle günümüz biyolojik türler yelpazesini ortaya çıkaracak kadar eski olmadığı yönündeydi; olmayan bir yaşamdan yaşam üretmesi ise olanaksızdı. Dahası, önceki nesillerden miras alınan farklılıkları koruyacak bir araç olmaksızın, bu türden değişimler bir yere varmazdı. Mendel genetiğinin kabulünden önce çalışan çoğu doğabilimci gibi Darwin de, nesillerin miras aldıkları özelliklerin, ebeveynlerinin özelliklerinin harmanlanmasından oluştuğuna inanıyordu. Bir bireydeki küçük ve rastlantısal değişimler—bir hayvan ya da bitkinin hayatta kalmasına ne kadar yardım etmiş olursa olsun—o birey kendi türünden başka bireylerle eşleşip çoğaldığında kısa sürede ortadan kaybolur ve birbirini izleyen kuşaklar kademeli olarak ayırt edici özelliklerini yitirirlerdi. Özellikle olumlu bir niteliğe sahip bireyler yalnızca aynı niteliği taşıyan bireylerle eşleşseler bile—evcil hayvanların üremesinde olduğu gibi—onların yavruları onu aşmaya değil, ancak bunu korumaya eğilim gösterirdi. Organik evrim varolsaydı bile, (1880'lerde doğabilimcilerin çoğu olduğuna inanmaktaydı) o zaman bunu hızlandıran ve değişimi idare eden bir mekanizma da olmalıydı, ki bu noktada bazı muhafazakar Hıristiyanlara göre, Tanrı'ya görev düşüyordu.

İki alternatif evrim teorisi, 19. Yüzyıl'ın sonlarına doğru Amerikalı ve Avrupalı bilim adamları arasında yoğun olarak tartışılmaktaydı. Her zaman geleneksel bir Hıristiyan olmuş olan Asa Gray, Tanrı'nın değişimleri ilerici bir

gelişme modeline kanalize ettiğini ileri süren, tanrıcı bir evrim teorisi öneriyordu. Ünlü İngiliz bilim adamları Charles Lyell, Richard Owen ve St. George Mivart da benzer fikirlerle doluydu. Bazılarına göre bu, dinsel inançla evrimci teori ve bilimi uzlaştırmak için bir yol sunuyordu. ABD'li Joseph LeConte, Clarence King ve Edward Drinker Cope tarafından yönlendirilen diğer doğabilimciler de, evrimin yönüne ve hızına ilişkin Lamarck tipi açıklamalara yeniden hayat verdiler. Bu ondokuzuncu yüzyıl sonu doğabilimcilerine göre—bazıları işi, kendilerini neo-Lamarckçılar olarak adlandıracak kadar ileri götürmüştü—yaşamsal güçler bütün türleri giderek karmaşıklaşmaya doğru çekerken, içinde bulundukları çevre koşullarına tepki olarak bazı organlarını kullanma ya da kullanmama yoluyla bireyleri de aynı yola itiyordu. Değişimler amaçlı hale geldi ve doğal ayıklanma marjinalleşti.

Bu alternatif evrim teorileri geleneksel Hıristiyan doktrinlerine uyum sağlamayacaklardı, fakat kesinlikle ruhani olabildiler. Yale öğrencilerine verilen bir derste Gray evrimle "biçimler ve türler, tüm çeşitlilikleri içinde, kendi içinde sona ermez; onlar bir dizi araç ve sonuçturlar. Onları izlerken Doğa'daki tasarıma ilişkin şimdiye dek olduğundan daha yüksek ve daha anlaşılır ve belki daha değerli, bunun yanında daha tutarlı görüşler edinebiliriz."[20] açıklamasında bulunmuştu. Benzer şekilde, neo-Lamarckçıların baş yayını olan *American Naturalist* "yaratıcı'nın bilgeliği ve iyiliğini sergileme" hedefini açıkladı.[21] LeConte "evrim teorileri"ni, "ilahi enerjinin kainatı yaratırken ve büyütürken kullanılması halinden başka bir şey değildir," diye tanımladı.[22] King doğal ayıklanmayı aşağılıyordu: "Evrimi yöneten, salt Malthus-tipi bir mücadele değildir;

fakat bizlere yaşam dediğimiz şu gizemli enerjiyi veren Yüce Varlık, aynı zamanda değişim yoluyla gelişme gücü de bahşetmiştir."[23] Protestanlık'tan dönüp Tanrı'nın birliğini savunmaya başlayan Cope *Evrimin Teolojisi* adlı eserinde konuyu, "Neo-Lamarkçı felsefe tümüyle ateizme karşıdır," diye bağlıyordu.[24] Tutucu Hıristiyanlar bu görüşlere, doktrinin birkaç noktasında katılmayacaklardı, bazıları yüksek sesle karşı çıktılar ve birçok liberal Hıristiyan da evrimci bir öğretiyi tümüyle benimsedi.[25]

Neo-Lamarckçılık ve evrimci düşüncenin Darwinci olmayan biçimleri, bilim dünyasını etkisi altına aldı; özellikle de ABD'de. "1870 ve 1880'lerde 'Darwinizm' gerçekten evrimin kendisiyle eşanlamlı hale gelmişken, ayıklanma teorisi popülerliğini o denli ani bir biçimde yitirdi ki, 1900'lerde muhalifleri, onun asla eski gücünü kazanamayacağını düşünüyorlardı," diye aktarıyordu gözlemlerini tarihçi Peter J. Bowler. "Evrimin kendisi sorgulanmadan kalırken, sayıları gittikçe artan biyologlar nasıl meydana geldiğini açıklamak için ayıklanma dışındaki mekanizmaları yeğliyordu."[26] Darwin'in kendi bile, *Türlerin Kökeni*'nin son baskılarında değişimle ilgili Lamarckçı açıklamalara daha öncekilere oranla daha fazla yer vermiştir. Stanford'lı zoolog Vernon L. Kellogg'un 1907'de Darwin'in ayıklanma teorilerine ilişkin yazdığına göre, "Gerçek şu ki, Darwin'in teorilerinin biyoloji dünyasındaki yeri ciddi şekilde sarsılmıştır."[27]

Biyoloji tarihinin, daha sonra T. H. Huxley'in torunu Julian'ın "Darwinizm'in tutulması" diye atıfta bulunduğu bu evresinde, birçok tutucu Hıristiyan da söylemini yumuşatmıştı. "Bazılarının yaptığı gibi ben evrim doktrinine inanmıyorum," diyordu yüzyıl dönümünde izleyicilerine William

Jennings Bryan. Fakat aceleyle ekliyordu: "Bu teoriyi kabul etmek istiyorsanız, buna bir şey diyemem. Bütün söylemek istediğim, bundan keyif aldığınız ya da gurur duyduğunuz için, atalarınızın izini maymunlarda sürüyorsanız, şu ana dek öne sürülen kanıtlardan daha fazlasını elde etmedikçe, soyağacınızı benimkine bağlayamayacağınızdır."[28] Öyle görünüyordu ki, öne sürülen kanıt, Princeton'dan James McCosh ve Rochester'ın Müdürü A. H. Strong gibi muhafazakar Protestan tanrıbilimcileri tatmin etmişti ve şimdi bunlar Hıristiyanların, evrimi—Strong'un sözleriyle, "ilahi zekanın yaratırken kullandığı yöntem" olarak—kabul edebileceklerini savunanlar tarafına geçmişlerdi.[29]

1905-1915 yılları arasında yayımlanan ve Protestan muhafazakarlığın öğretilerini tanımlayan *Temel Esaslar* adlı popüler kitapçıklar serisinin ilk makalelelerinde, benzer ve uzlaştırıcı bir ses yankılandı. Princeton Üniversitesi'nden tanrıbilimci B. B. Warfield bu serinin ilk cildine bir makalesiyle katkıda bulunuyor ve aynı zamanlarda da "Tanrısal evrimin, insan yaratılışındaki 'tanrısal sürecin' makul bir teorisi" olduğu tezini savunuyordu.[30] Tanrıbilimci James Orr, onun organik evrime ilişkin ılımlı görüşlerinin, *Temel Esaslar*'da yayımlanan dört makalesine sızmasına izin verdi. Orr daha önce "Birçok fanatik evrimcinin yaptığı gibi—Tanrı'nın evrim sürecinde rol oynadığını ve zekasının ve amacının bu süreçte ifadesini bulduğunu düşün. O zaman evrim, tanrısal yaklaşımla çatışmaktan çıkıp, tanrısal kanıtın yeni ve daha yüce bir biçimi olabilecektir,"[31] diye yazmıştı ve *Temel Esaslar*'da şöyle devam ediyordu: "Bu meseledeki en büyük zorluk, evrimin Darwinizm'le mazur görülemez biçimde karıştırılmasından ya da özdeşleştirilmesinden kaynaklanmıştır." Orr'a göre

şimdi, "'doğal ayıklanma'nın yetersizliği bilim adamları tarafından kabul edilmiştir ve evrim kuramı artık 'yaratılış'ın yeni adı olarak tanınmaya başlamak üzeredir." Tanrısal evrimin bu onayına dayanan Orr artık güvenle, "İşte burada, yine, İncil ve bilimin uyum içinde oldukları hissediliyor,"[32] diyebilecektir.

Yüzyıl bitiminde, Hıristiyanlarla evrimciler arasındaki düşmanlığın halk arasında canlı tutulmasında, tanrıbilimciler ve bilim adamlarından çok laik tarihçiler ve deneme yazarlarının sorumlulukları vardır. 19. Yüzyıl sonlarında, New York'lu iki akademisyen, John William Draper ve Andrew Dickson White, bilim ve din arasındaki ilişkinin tarihini, oldukça popüler, fakat aynı zamanda oldukça da önyargılı biçimde yazdılar. Draper, *Din ve Bilim Arasındaki Çatışmanın Tarihi* adlı kitabını, çatışan iki güç arasındaki anlaşmazlığın hikayesi olarak tanımlamakta, "bir yanda insan zekasının yayılma eğilimi taşıyan, coşkulu gücü, diğer yanda geleneksel inançların ve insani çıkarların baskısı" diye yazmaktaydı.[33] White ise Bilimin Savaşı'nı şu cümle ile açıyordu: "Burada, yüzlerce yıldır süren ve hala da sürmekte olan, bilimin özgürlüğü için yapılan büyük ve kutsal savaşın bir taslağını sunmak istiyorum."[34] White, bu kitabı daha sonra iki ciltlik *Hıristiyanlıkta Bilimin Tanrıbilimi ile Savaşının Tarihi* adlı kapsamlı bir çalışmaya dönüştürdü. Bu kitaplar, Kopernikçi astronomiye karşı Roma Katolik saldırılarını—ki buna, 17. Yüzyıl'daki Galileo Davası ve Giordano Bruno'nun infaz edilmesi de dahildir—aktarıyor ve Darwinizm'in dindarlarca eleştirilmesinin Engizisyon'un dirilmesi tehtidini beraberinde getirdiği izlenimini yaymaya çalışıyor; ancak ne tanrıbilimcilerle evrimciler arasındaki artan uyumdan, ne

de John Dalton ve Michael Faraday'dan Lord Kelvin ve James Clerk Maxwell'e kadar, dönemin en büyük fizik bilimcilerinin koyu Hıristiyan olduklarından söz ediyordu. Bunun yerine, James Orr'un *Temel Esaslar*'da yakındığı gibi bu kitaplarda, "Bilim ile Hıristiyanlık karşı karşıya getirilip onlara boy ölçüştürülmekte; çıkarları asla uzlaşmaz olarak gösterilmekte" idi.[35]

Bilim ve dine bu kavgacı bakış, 20. Yüzyıl başlarında laik bilginler arasında yaygınlık kazandı ve onların, Bryan'ın 1920'lerde açtığı evrim karşıtı haçlı seferine karşı koyma kararlılıklarını pekiştirdi. Vanderbilt Üniversitesi'nden ünlü hümanist Edwin Mims 1924 yılında Amerikan Üniversiteleri Birliği'nde yaptığı bir konuşmada, meslektaşları olan akademisyenler için şunları söylemekteydi: "Andrew D. White'ın *Bilimin Tanrıbilim ile Savaşı* adlı kitabı, onların dinsel bağnazlık ve hoşgörüsüzlüğe ilişkin düşüncelerinden fazlasıyla sorumludur ve onlar, Kötü olanı şiddetli bir darbeyle ezip geçme işine katılmaya çoktan hazırdırlar. Başka bir deyişle, üniversite profesörlerinin tavırları, uçtaki bir şeye diğer uca savrulmadan tepki veremeyen çoğu insandan farksızdır."[36] Scopes davası ile sonuçlanacak olan yıllar boyunca, bu tepki, giderek Darwinizm meselesine odaklanan, genelde ise bilimle din arasındaki çatışmayı irdeleyen pekçok akademik kitap, makale ve denemeye ilham kaynağı oldu. Örneğin, yüzyılın ilk on yılı içinde bir yorumcu şöyle yazıyordu: "Darwin'in teorisi, bilimin tanrıbilim karşısında şimdiye dek kazandığı en büyük zafer olarak gözükmektedir." Bir başkasına göre ise Darwinizm, "İncil otoritesinin doğasına ve eskimiş düşünce kalıplarına karşı bilimin en son ve karşı konulmaz saldırısını oluşturmaktadır."[37] 1922 yılında, Pilt-

down fosili uzmanı olan Arthur Keith, Darwin ve Huxley hakkında şunları yazıyordu: "Onlar, bugünün insanlarına, herhangi bir zulüme ya da Kilise ileri gelenlerinin aşağılamalarına muhatap olmadan, araştırmalarının izini sürmelerini mümkün kılmışlardır."[38]

1925 yılı civarında, bilimle din arasındaki savaş modeli birçok laik Amerikalı'nın kabul gören düşünce sistemi içinde kökleşmişti. Clarence Darrow bunu, Ohio, Kinsman'da henüz küçük bir çocukken, rahipler sınıfına şiddetle karşı olan babası; Draper, Huxley ve Darwin'i büyük bir açlıkla okuyup, oğlunun da aynı yolda olduğunu garantilemeye çalıştığında, tüm açıklığıyla hissediyordu.[39] 1890'larda Chicago'lu bir avukat ve politikacı olarak yaptığı halka açık konuşmalarda Darrow; Draper ve White'dan alıntılar yaparak, Hıristiyanlığı, "Muhalif fikirleri ateşin ortasına atıp, yok etmeye çalışan" bir "köle dini" olarak suçluyordu.[40] Benzer görüşler, Scopes'un diğer savunucularını da karakterize ediyordu. Örneğin, Dayton yolunda, savunma vekili Arthur Garfield Hays gazetecilere şunları söyledi: "Bu dava ile ilgili şimdiye dek okuduğum kitaplar içinde, Profesör White'ın yazdığı *'Din ile Bilim Arasındaki Savaş'* bence en ilginç olanlardan biriydi." Hays, Dayton'daki hukuki tartışmalarında bu kitaptan alıntılar yaptı ve orada karşılaştığı insanlar arasında da bu kitabı dağıttı.[41] Scopes'un uzman tanıklarından zoolog Winterton C. Curtis, hikayeyi ezbere biliyordu ve bu nedenle de, kitabı okumaya gereksinim duymadı: "Doksanların ortalarında bir üniversite öğrencisi olarak bu tartışmayı izlerken, [Darwinciler ile Hıristiyanlar arasındaki] Otuz Yıl Savaşları'na, savaşın en kızgın olduğu anlarında katılabilmek için, bundan yirmi yıl önce doğmuş olmayı çok istediğimi hatırlıyorum." Curtis sözlerini şöyle

sürdürüyordu: "1920'lerde, artık birer öğretmen olan eski öğrencilerimden, liselerde ve bazı özel okullarda kendilerine dayatılan kısıtlamaları duyduğumda evrimin savunulmasında aktif bir rol üstlenmeye karar verdim."[42]

Curtis'in de söylediği gibi, muhafazakarlarla evrimciler arasındaki savaş 1920'lerde yeniden alevlenmişti. Darwin tarihçisi James R. Moore, yeniden gündeme oturan bu karşıtlığı şöyle tanımlıyordu: "Evrim öğretisinin, okullardan insanlara ulaşabileceği ve insanların—militan Muhafazakarlar'a dönüşmüş olanlar—ataları arasındaki dindar evrimcileri artık hatırlamayan bir nesile ait olabilecekleri biçimde, liselere girmesi tam elli yıl almıştı."[43] Moore, evrim karşıtı haçlı seferinin zamanlamasına açıklık getiren iki neden öne sürüyordu. Birincisi, birçok muhafazakar için, yirmilerde çocuklarının eğitimini etkilemeye başlayıncaya dek, Darwinizm savaşılacak bir mesele değildi. İkincisi, o dönemde Hıristiyan biyologlar, evrimin dinsel inanç üzerindeki etkisini yumuşatmak üzere, eskisi gibi müdahalede bulunamıyorlardı. Ağırlıkla deneysel genetikteki gelişmelere bağlı olarak biyologlar giderek, rastlantısal ve doğuştan gelen değişimleri, evrimci değişimin itici gücü olarak kabul etmeye ve ayıklanmanın rolünü küçülten Lamarckçı açıklamaları reddetmeye başlamışlardı. Bunların her ikisi de çok önemli nedenlerdi.

Evrimci teori, Amerikan lise eğitiminde evrim karşıtı haçlı seferleri sırasında birdenbire ortaya çıkmadı; bu teoriye 19. Yüzyıl sonlarında önemli ders kitaplarında yer verilmeye başlanmıştı—fakat geçerli bilimsel görüşü yansıtan tanrıcı ya da Lamarckçı saptırmayla birlikte. Örneğin, Asa Gray'in popüler metninde, evrimci ilişkilerin biyolojik türleri nasıl "bir sistemin parçaları, doğada Tek Bir İra-

de'nin gerçekleştirdikleri" olarak gösterdiği açıklanıyordu.[44] Joseph LeConte 1884'deki lise ders kitabını, doğal ayıklanmaya değinmeksizin evrim kuramını temel alarak hazırladı. Rastlantısal değişimler ve doğadaki hayatta kalma mücadelesine olan gereksinim nedeniyle, maksatlı anti-Darwinci mekanizmalara fazla yer verilmemekteydi.[45]

Yeni yüzyılda ders kitapları genel olarak daha Darwinci olmaya başladı; özellikle de, yeniden düzenlenen biyolojinin, lise müfredatında botanik ve zooloji adı altında ayrı ayrı verilen derslerin yerini almasından sonra. Ders kitaplarının birinde Darwin'in resmi ve altında da *"Varolma Savaşı ve Etkileri"* başlığı vardı.[46] Bir başkasında ise Darwin, doğal ayıklanma yoluyla organik evrim kavramı da dahil olmak üzere "yaşam yasaları"nın kaşifi olarak anılıyor;[47] Hunter'ın, alanında en çok satan kitaplarından biri olan *Civic Biology*'de de, "bugün dünyanın gelişimini dayandırdığımız teorinin kanıtlarını sunduğu için" övülüyordu. İlerlemeye bu bakış, insanı kesin bir şekilde evrenin merkezine yerleştirmekteydi ve günün bilimsel ırkçılığına bulanmış durumdaydı. Hunter'a göre, "Dünyada varolan basit yaşam formları, yavaş yavaş ve adım adım, daha karmaşık formların oluşumuna" neden olmuştu. Bu evrimci sürecin ilerici bir sonucu olarak insanlar ortaya çıkmıştı ve beyaz ırk "sonuçta, hepsi içindeki en yüksek biçimdi."[48] Darwinizm, Hunter'ın kitaplarında ya da özellikle pratik problemler üzerinde duran diğer erken 20. yüzyıl biyoloji metinlerinde önemli bir yer tutmuyordu, fakat organik evrim kavramı hepsini istila etmişti.

Yeni yüzyıl başlarken orta öğrenimdeki Darwinci kavramlar, daha fazla aileyi ve daha fazla muhafazakarı rahatsız etmeye başladı. 19. yüzyıl'da göreceli olarak çok az

Amerikan genci liseye devam etmekteydi; kırsal Güney'de ise, zaten az bulunan ve çoğunlukla devam zorunluluğu da bulunmayan bu okullara neredeyse hiç çocuk gitmiyordu. Yüzyıl dönümüyle birlikte, durum hızla değişmeye başladı. Nüfus sayımı rakamları, hikayeyi özetliyor. Amerikan liselerinde kayıtlı öğrenci sayısı, 1890'da 200 bin civarındayken, 1920'de Federal Hükümet'in hesaplarına göre neredeyse 2 milyona sıçramıştı. Tennessee de bu ulusal eğilime uymuştu; 1910'da 10 bin'in altında olan öğrenci nüfusu, 1925'de Scopes Davası'nın görüldüğü dönemde 50 bin'i aşmıştı bile. Öğrencilerin okul devamlılığı konusunda zorlayıcılık getiren yasaların yürürlüğe girmesi, yüzyılın başlarında, ortaokul ve liselerdeki öğrenci sayılarında muazzam bir artışa neden oldu.[49] Tennessee'deki bu eğilimle ilgili yorum yapan Vali Austin Peay—eyaletin evrim karşıtı yasasının yürürlüğe sokulması yönünde imza atmıştı—1925'deki açılış konuşmasında, "Liseler ülke çapında büyük bir sıçrama yapmıştır ve bu içinde yer aldıkları toplumların da gururudur," diye övünüyordu.[50] Bu, yılın davasının görüleceği ve ilk lisesini 1906'da açmış olan Dayton için kesinlikle doğruydu.[51] Bu yeni okullar biyoloji derslerine kaçınılmaz bir biçimde Darwinci kavramları da dahil ediyor ve bu da, Amerika'nın bilimsel düşüncesindeki modern gelişmelerle örtüşüyordu.

Hunter'ın *Civic Biology* kitabındaki doğal ayıklanma ve genetik bölümleri de, bu bilimsel gelişmelerden bazılarını yansıtmaktaydı. Hunter ve New York'daki DeWitt Clinton Lisesi'nden meslektaşları, ortaokullar için yeni biyoloji müfredatını hazırlarken, Colombia Üniversitesi'ndeki eğitimcilerle yakın işbirliği helindeydiler. Bunların arasında çok önemli eğitimciler ve Amerika'nın önde gelen

genetikçilerinden Thomas Hunt Morgan da bulunmaktaydı. Hunter, biyoloji eğitiminin içeriğini şekillendirme çalışmaları sırasında eğitim uzmanlarının önerilerini almaya çalışırken, en yakın meslektaşlarından birinin, Morgan'ın danışmanlığında doktora yapma olanağı kazanmış olması, modern genetiğin esaslarını oluşturma sürecinin başlangıcını müjdeliyordu.

Morgan, yüzyılın dönümüyle birlikte, hem tedrici Darwinci doğal ayıklanmaya hem de statik Mendelci genetiğe karşıt olarak, yeni bir çığır açacak olan araştırmasına başladı. Morgan, yaratılıştaki mutasyonların oluşması ve miras yoluyla geçmesiyle meydana gelen hızlı evrime ilişkin alternatif bir teoriyi savunmaktaydı. Meyve sineklerinin nesilleri üzerine yapılan deneylerle birlikte Morgan, mutasyonların nesilden nesile aktarılmasının Mendelci bir modeli izlediğini ve bunun da, Darwinci bir evrim formunun temellerini oluşturabileceğini fark etti. Mendelci görüş ışığında Morgan, bir hayvan ya da bitkideki önemsiz mutasyonların bile doğal ayıklanma araçları sayesinde hayatta kalmayı başarabileceği sonucuna varıyordu. 1916 yılında "Evrim, yaşam için ve organizmanın üremesi için yararlı olan bu mutasyonların ırka katılması sayesinde varlığını sürdürür," diye yazıyordu Morgan. "Doğal ayıklanma, burada anlatıldığı gibi, olumlu bir mutasyon meydana geldiğinde bireylerin sayılarında çoğalma (canlıların üreme yeteneğine bağlı olarak) ve aynı zamanda da, belirli türdeki bireylerin nüfus içinde diğerlerine kıyasla sonucu daha fazla belirleyici olması [aynı yönde] anlamına gelmektedir."[52]

Morgan, yeni türlerin oluşumunda önemsiz ve rastlantısal değişimlerin yeterli olabileceğini hiçbir zaman tümüyle kabul etmedi. O, elek işlevi gören doğal ayıklanma

mekanizmasıyla birlikte, evrimin motoru olarak mutasyona güvenmeyi sürdürdü ve daha sonradan yazdığı gibi, "Darwin'in her yerde karşımıza çıkan bireysel değişimlerin evrimin hammaddesini oluşturmakta olduğu yönündeki önermesini" reddetti.[53] Bugün bilimsel düşünceye egemen olan neo-Darwinci senteze; genetikçilerin, geleneksel Mendelcilerin, sahada çalışan doğa bilimcilerin ve biyologların bir nesil boyu süren araştırmaları sayesinde ulaşıldı. Ancak 1920'lerde, Darwin'in rastlantısal değişim mekanizmaları ve doğal ayıklanma kuramı, biyolojinin merkezindeki yerine geri döndü.[54] Muhafazakarların çoğu, evrimci teori içindeki bu ince gelişmelerin hiç farkında olmayarak, evrimin tüm formlarını, Kutsal Kitap'ın birebir okunmasına karşıt olduğu gerekçesiyle reddetti. Yine de, muhafazakar Hıristiyanlar için rastlantısal değişimler ve doğal ayıklanma, genel organik evrim kuramından daha çok sıkıntı yaratıyordu. Bryan bu cephedeki yerini almıştı ve uzlaşma temeli gittikçe zayıflıyordu. Meseleyle ilgilenen herkes ise, oldukça cesur olan bu iddiaları anlayabiliyordu. Bunlardan biri olan popüler bilim yazarı, Scopes Davası'na ilişkin yorum yapan A. E. Wiggam, "Bay Bryan'ın daha, "Gen" denen kalıtımsal birimlerde ... meydana gelen evrimden bile haberi yoktur. ... Morgan ve öğrencileri, bu genlerin, bizzat değişimin öznesi olduğunu ileri sürüyorlar. Ve eğer bu genlerin değiştiği kanıtlanabilirse o zaman, evrim davası kesinlikle kazanılmış demektir."[55]

Morgan örneğinde de görüldüğü gibi, Darwinizm giderek yeniden canlandı. Biyologlar, çeşitli evrimci mekanizmaları savunmaya devam etmekteydiler—ki buna, bir nesil boyu, Lamarckçılar da dahildir; modern neo-Darwinci sentez 1940'lara dek tam olarak ortaya çıkmamıştı,

fakat ortada bir uzlaşma olmaması anti-evrim haçlılarını cesaretlendirmişti. Bryan ve aynı saftaki diğer bazı liderler, organik evrim teorisine saldırmak için Darwinci mekanizmalara karşı olan bilimsel savlara başvuruyorlardı ve bu da, evrimci biyologları çılgına çeviriyordu. Bryan'ın 1922 yılında *New York Times*'da yayınlanan bir makalesinde, "Doğal ayıklanma, gittikçe artan sayıda bilim adamının gözünden düşmektedir,"[56] diye iddia ediyordu. Amerikan Doğal Tarih Müzesi Müdürü, ünlü bir paleontolog ve bilimi popülerleştirmeyi başaranlardan biri olan Henry Fairfield Osborn eşit süre talep etti. "Ben, Bay Bryan'ın, Darwin'in görüşlerindeki tartışmalı noktalara kendini alıştırmış olmasından derin bir biçimde etkilenmiş bulunmaktayım," diyordu Osborn. "Bay Bryan, ki kendisi deneyimli bir politikacıdır ve politikacıların anlaşamamaları gerçeğine pekala aşinadır; o halde, doğa bilimcilerin bakış açılarında anlaşmazlığa düşmelerine de şaşırmamalıdır. Bildiğim kadarıyla, yaşayan hiçbir doğa bilimci, değişmez evrim gerçeğini yadsımamaktadır. Gerek soyu tükenmiş, gerekse günümüzde varlığını sürdüren tüm yaşam biçimleri, ki buna insan da dahildir, orijinal ve tekil bir hücre durumundan meydana gelmiştir."[57]

Yine benzer bir kamuoyu açıklamasında Morgan, "Evrim faktörlerindeki belirsizlik, evrim teorisi karşıtlarına, teoriye saldırmak için fırsat vermiştir," diyordu. O, doğal ayıklanmayı, evrimin "Teori içinde teori"si olarak karakterize ediyordu. "Anti-evrimciler için," diye uyarıyordu Morgan, "evrimin nedenleri ile ilgili görüş karşıtlıklarını işaret ederek, bu meseleyi, evrimin meydana geldiğini gösteren gerçek kanıtların yorumuyla karıştırmak çok kolay bir iştir."[58] Ne Morgan, ne de Osborn önemsiz ve rast-

lantısal değişimlerle meydana gelen doğal ayıklanmayı evrimin tek mekanizması olarak kabul ettiler; fakat her ikisi de evrim karşıtı haçlı seferine karşı tavır aldılar.

Bu arada bir başka "bilimsel" gelişme, Bryan ve diğer bazı evrim karşıtlarını kamçıladı. Birçok Amerikalı, insanlar söz konusu olduğunda, Darwin'in doğal ayıklanma kuramını; bırakınız-yapsınlar kapitalizmini, emperyalizmi ve militarizmi haklı çıkaran bir güçlü olanın hayatta kalması anlayışı ile birleştiriyordu. Örneğin, bu haçlı seferi başlamadan yıllar önce Andrew Carnegie ve John D. Rockefeller, bu haklı çıkarmayı kendi acımasız iş deneyimlerinin bir sonucu olarak sunmuşlardı. Kendi politik kariyerini, kapitalizmin ve militarizmin aşırılıklarını reddetmek üzerine kurmuş olan Bryan, 1904 yılında "Güçlü olan çoğunluğun, zayıf olanı yok etmesinin acımasız yasası," diyerek Darwinizm'i reddetti.[59] Evrim karşıtı haçlı seferinin hemen öncesinde, bu sosyal doktrinlerin bilimsel olarak dile getirilmiş biçimi, *eugenics* adı altında, geniş halk kitlelerinin dikkatini çekmişti. Hunter, yazdığı popüler ders kitaplarından birinde bu terimi, insan ırkını daha iyi bir kalıtım yoluyla ilerleteten bilim"[60] diye açıklıyordu. Bu yeni "bilim", Darwin'in kuzeni olan bir İngiliz bilgini, Francis Galton tarafından, 1860'larda, olumlu insan evrimini hızlandırmanın bir aracı olarak ortaya atılmıştı. Bu fikir, Mendelci genetiğin onun mantıklı görünmesini sağladığı yüzyıl dönümüne dek, pek az taraftar toplayabildi. İngiliz eugenics taraftarları kendi nedenlerini daima Darwin'le birleştirdiler—özellikle de Darwin'in oğlu Leonardo, Ulusal Eugenics Eğitim Topluluğu'nun başkanlığını üstlendikten sonra. Bundan sonra, örneğin İngiltere'de, ilhamını öjenikten alan evrimci biyolog Ronald A. Fisher,

1918'de başladığı araştırmalarıyla, modern neo-Darwinci sentezin oluşumuna büyük katkıda bulunmuştur.

Amerika'da, birçok evrimci biyolog öjeniği yüzyılın başlarında benimsemişti, fakat üreme ile ilgili öjenik sınırlamalarını dayatma kampanyası, 1920'lerde doruğuna çıktı. Sonuç olarak, öjenik hareketi birçok eyalette evrim karşıtı haçlı seferi ile aynı zamanlara rastgeldi. 1935 yılında, yine tipik bir biçimde, eylemlerini evrimci biyoloji ve genetik temeline dayandıran 35 eyalette cinsel ayrımcılığı ve öjenik bakış açısından sağlıklı olmadığı düşünülen bazı kişilerin, özellikle ruhsal bakımdan hasta ya da zihinsel özürlülerin, suç işlemeyi alışkanlık haline getirmiş olanların ve sara hastalarının kısırlaştırılmasını dayatan yasalar çıkartıldı. "Eğer bu tip insanlar, alt düzeyli hayvanlar olsalardı, çoğalmalarını önlemek için muhtemelen hepsini öldürürdük," diye açıklıyordu Hunter *Civic Biology* adlı kitabında. "İnsanlık buna izin vermeyecektir, fakat biz de tımarhaneler ya da başka yerlerdeki cinsleri birbirinden ayırma ve çeşitli yollardan bu iç-evlilikleri ve böylesi alt düzeyli ve dejenere bir ırkı devam ettirme olasılığını ortadan kaldırma seçeneğine sahibiz."[61]

Bazı evrim karşıtları, öjeniği, Darwinci düşüncenin lanetlenmesi gereken bir sonucu olarak açıkça suçluyordu: ÖNCE, insanların dört ayaklı hayvanlardan evrimleştiğini varsay ve onları sığırlar gibi yetiştir. Bryan bütün programı "canavarca" diye yerden yere vuruyor ve Dayton'da onu, evrimin öğretilmemesinin bir nedeni olarak gösteriyordu.[62] Halk arasında öjenik üzerine yapılan tartışmalar, insanların insan evrimi teorisine ilişkin düşüncelerini renklendiriyordu. Örneğin, popüler İncil yorumcularından vaiz Billy Sunday, 1925'de, Tennessee evrim karşıtı

kanun tasarısının hukuki değerlendirmeleriyle aynı zamana rastlayan Memphis seferinde sürekli olarak öjenik ile evrimin öğretilmesi arasında bağ kuruyordu. "Bırakın, bilimsel tesellileriniz, bir annenin çocuğunu yitirdiği bir odaya girsin. Güçlü olanın hayatta kalması doktrininizi deneyin." Sunday, bir noktayı açıkça ilan ediyordu: "Siz bilim, felsefe, psikoloji, öjenik, sosyal hizmetler, evrim, protoplazma ve atomun rastlantısal oluşumuna ilişkin görüşlerinizi anlattığınızda, eğer bu kadın, bu anlatılanlar karşısında iyiden iyiye deliye dönmediyse, ona ben gideceğim ve yarım saatlik bir duadan ve Kutsal Kitabı okuduktan sonra, kadının gözyaşları kurumuş olacak."[63] A. E. Wiggam gibi önde gelen öjenikçiler, evrim karşıtı haçlı seferi ile öjenik karşısında oluşan muhalefet arasında bir bağın farkına vardılar. Evrim karşıtı haçlı seferinin başında Wiggam, Sunday ve Bryan'ı öjeniği desteklemedikleri için eleştirdi.[64] Daha sonra, "Ortalama insanı evrim gerçeğine ikna edene kadar... korkarım ki onu, öjenik dediğimiz şeyin derin ahlaki ve dinsel önemine de ikna edemeyeceğiz."[65]

Muhafazakarların çoğunluğu sosyal ve dinsel sonuçlardan şikayetçi olsa da, insan evrimini destekleyen bilimsel kanıtlar artmaktaydı. 1924 yazının sonlarında, Güney Afrikalı bir üniversite öğrencisi, anatomi profesörü Raymond A. Dart'a fosilleşmiş bir kafatası getirdi. Dart, kafatasının eski bir Habeş maymunundan geldiği sonucuna varıyordu ve beyin zarında bulunan yuvarlak bir delik onu büyülüyordu. Dart çok geçmeden, söz konusu olan bu kaynaktan—Taungs'da bir kireç taşı ocağı—başka örnekler de elde etti. O sonbaharın sonlarında elinde iki sandık fosil vardı. "Kapağı açar açmaz, bir heyecan dalgasıyla sarsıldım. Kaya yığınının en üstünde hiç şüphesiz, ya bir kafatasının iç

kısmı ya da kalbin iç zarına ait bir parça duruyordu." Dart daha sonra da şunları söyledi: "Elimde duran şeyin, sıradan bir insan beyni olmadığını ilk bakışta anlamıştım."[66]

Dart, keşfini hiç tereddütsüz yaymaya başladı. "[Java insanı]nın tersine, o, bir maymunsu insanı değil, vaktinden önce gelişmiş insangillerin başarısız bir karikatürünü temsil ediyor; ancak modern insanımsı özelliklerin ötesine geçmiş bir yaratık; beyin ve yüz yapısının insanla maymunumsu ataları arasındaki soyu tükenmiş ara varlıkta olduğu tahmin ediliyor." Dart bu gelişmeyi 1925 yılı Şubat ayında bilimsel bir yayında duyurdu. "Aynı zamanda, insanımsı beyin kapasitesine sahip bir yaratığın ... her şeyiyle insan olmak zorunda olmadığı bir gerçektir. O bu bakımdan, mantıksal olarak, insanımsı maymun olarak görülür."[67] İskoçyalı antropolog Robert Broon, "Eğer bir yetişkin kafatasını oluşturmaya yönelik bir girişim yapılıyorsa, ne ilginçtir ki [Java insanına] fazlasıyla yaklaşıldığı görülüyor—ayrıldıkları nokta yalnızca daha küçük beyin ve daha az dik duruştur. İnsandan çok, insanımsı maymuna yakınken, ilk insan türü olarak addedilebilecek [Piltdown insanı] gibi bir tipin atalarından birine benzer görünmektedir."[68] Arthur Keith, Dart'ın yarıtının aksine daha ihtiyatlıydı. "Herhangi bir hata yapıldıysa, bunların hepsi muhafazakar (maymun) tarafının sorumluluğundadır ve şurası kesin ki, birbirini izleyen çalışmalar, sadece insan karakteristik özelliklerini vurgulamaya hizmet edecektir."[69]

Dart, Taungs insan-maymununun, Bryan ve diğer antievrimcileri zora sokacak olan bir karakteristik özelliğini açıkladı: Canlıların Transvaal'in kurak ovalarında nasıl hayatta kalmış olabileceğini anlamaya çalışırken, Babuin'in aynı yörede bulunmuş olan kafatasındaki yuvarlak deliği

hatırlıyordu Dart. "Bu deliğin başka bir canlı tarafından beyni oradan çıkarıp yemek amacıyla açılmış olması mümkün olabilir mi?" diye kendi kendine soruyordu. "Bu büyük beyinli maymun, Babuinleri yakalayıp yiyebilir miydi? Eğer bunu yapabiliyorsa, çok zeki olmalıydı." Bu türden bir akıl yürütme Dart'ın yayınlanan ilk eserine de sızdı. Paleontologlar eksik halkayı hatalı bir şekilde "Tropikal kuşağın bereketli ormanlarında aramışlardır,"(70) diye yazıyordu. "İnsanın üretilmesi için, zekasını keskinleştirmek ve zihnini hızlandırmak için, farklı bir çıraklık gerekiyordu... Güney Afrika, uçsuz bucaksız geniş arazisi, yetersiz suyu, oldukça sınırlı ormanlık alanı ve amansız memeliler rekabeti ile, evrimin sondan bir önceki aşaması için çok önemli bir laboratuvar ortamı oluşturuyordu." (71) Kısacası, insan avlanma yoluyla evrimleşti. Bryan'ın uyarmış olduğu gibi, insanlığın kökeni olarak Darwin'in nefret yasası, İncil'in ilahi sevgi yasasının yerini alıyordu.(72)

Johannesburg *Star,* Dart'ın resmi açıklamasından dört gün önce, hikayeyi yayımlamaya başladı. Haber hızla yayıldı. *New York Times*'ın ertesi günkü başmakalesi haberi, "yeni bulunan fosilleşmiş kafatası, eksik halkaya ait olabilir," diye duyuruyordu. Diğer gazeteler de, benzer şeyler yazdılar. Popüler bir dergi, şiirsel bir dille Tanrı'yı resmin bütününden çıkarıyordu:

Şuradaki insan bir zamanlar maymundu.
Doğa, onun şeklinden yorgun düştü,
Önce tasarladı, sonra planını uyguladı,
Böylece maymun, şimdi insan oldu.

Birçok muhafazakar Hıristiyan Dart'a açıkça düşmanlık besliyordu. Londra *Times*'ın editörüne gelen bir mek-

tup Dart'ı hedef almıştı: "Dur ve düşün. Sen... insanları karanlıkta el yordamı kendilerini aramaya göndererek, şeytanın en iyi destekçilerinden biri oldun." Bryan bütün ilk insanımsı fosil kalıntılarının ikna edici olmayıp, alakasız olduklarını söyleyerek reddetti. Diğer bazı evrim karşıtları da aynı şeyi yaptılar. Dart'ın açıklamasından iki aydan daha kısa bir süre sonra, bir New York gazetesi şunları bildiriyordu: "Profesör Dart'ın teorisi, Taungs kafatasının eksik halka olduğu yönündeki iddiası, Tennessee Meclisi'ni ikna edememiştir. Vali, evrim karşıtı yasayı onaylamıştır, ki bu yasa, insanın, alt düzeye ait bir hayvandan geldiğini öğretmeyi yasaklamaktadır."[73] Taungs kafatası ve Piltdown fosillerinin alçıdan yapılmış modelleri, Scopes'un hukuki mücadelesinde, bu yeni yasaya karşı savunmanın delilleri olarak ortaya çıkacaktı.

— İKİNCİ BÖLÜM —

ÇOĞUNLUK HÜKÜMETİ ...

FOSİL KEŞİFLERİ, insan evrimine ilişkin yeni ve ikna edici kanıtlar sağlarken, evrim karşıtlarını da bunun karşısında sessiz kalmamaya kışkırttı. Henry Fairfield Osborn, Bryan'ın 1922 yılında *New York Times*'da yayımlanan, evrimin okullarda öğretilmesiyle ilgili kısıtlamaları savunan yazısına karşı Bryan'ı düelloya davet etti. Bryan, "Ne Darwin ne de yandaşları, evrende kendi hipotezlerini destekleyecek tek bir bulgu elde edebilmişlerdir,"[1] diyordu. Harekete geçen Osborn, "Piltdown insanı" ve öteki insanımsı fosil bulgularını aktarıyor ve "Bütün bu kanıtlar, her öğrencinin kolayca ulaşabileceği bulgulardır," diye yazdı. "Biz inanıyoruz ki, bu bulgular [Bryan'ın] sorusuna tatmin edici bir yanıt oluşturacaktır. En küçük bir kanıt kırıntısı olmaksızın evrime inanmaktansa, Tanrı'nın insanı ayrı bir eylem olarak yarattığına inanmak daha akılcı değil midir?"[2] Elbette, bütün bu

kanıtların okula giden her öğrencinin ulaşabileceği şeyler olması, Bryan'ın kaygısının özünü oluşturuyordu ve Osborn daha da ileri giderek, bu kanıtların insanların özel olarak yaratılışıyla ilgili inançların altını nasıl oyduğunu açıklıyor ve evrim karşıtlarını çileden çıkartıyordu.

Scopes Davası'yla sonuçlanan yıllar boyunca evrim karşıtları, bu türden kanıtlara çeşitli şekillerde yanıt verdiler. Örneğin, muhafazakarların lideri ve Scopes Davası danışmanı John Roach Straton, Piltdown insanını kanıt olarak gösterenleri sahtekarlıkla suçluyordu.[3] Jeoloji tarihinde yaratılışçı bir teori ortaya atan ve İsa'nın dünyaya geldiğine inanan bilim eğitmeni George McCready Price, Bryan'ın mahkemede alıntı yaptığı evrimci mantık ve fosilleşmiş insanımsı kalıntılara karşı mücadele içindeydi. Ve bu bulguların yaşlarının Osborn'un hesapladığı gibi yüzbinlerce yıl değil, sadece birkaç bin yıl olduğunu savunuyor ve 1924'de şöyle yazıyordu: "Heidelberg, Neandertal ve Piltdown örnekleri, gerek etnik gerekse coğrafi olarak ana nesillerinden ayrılmış, dejenere olmuş nesiller olarak görülebilir."[4] 1923 yılında Batı Virginia Meclisi'nde verdiği bir söylevde Bryan paleontologları, "Evrimciler, insanın hayvandan geldiğini ikinci derece kanıtlarla (benzerliklerle) göstermeye çalışmışlardır," diyerek küçümsüyordu: "Bir çakıl yatağında tesadüfen bir diş bulduklarında, hemen toplanıyor ve bu dişin sahibi olabileceğini düşündükleri bir yaratık oluşturmaya girişiyorlar; sonra da alay edercesine Musa'yı çağırıyorlar," ve o da Osborn gibi, insanlara alaylı bir şekilde sesleniyordu: "Bir ruhu kurtarmak için adım atmaya üşenen insanlar, iskeletlerin peşinde bütün dünyayı dolaştılar."[5]

Bu yorumlar, 1920'lerde kendilerini muhafazakar olarak adlandıran ve John Scopes'un infazını desteklemek için bir

araya gelen çeşitli Protestan mezheplerinden tutucu Hıristiyanlarda yeni oluşan saldırganlığı da yansıtmaktaydı. Kesinlikle bazı muhafazakar Hıristiyanlar, Darwinizm'i baştan beri reddediyorlardı, fakat böyle yaparken, Bryan bile daha önce, "Teoriyi kabul etmek istiyorsanız, sizi yanlış bulduğumu söylemek istemiyorum," diye eklemişti.[6] 1905 ile 1915 yılları arasında yayınlanan *Temel Esaslar* adlı kitap dizisindeki bazı makalelerde evrim teorisi eleştirilirken, o kitap dizisinde evrimi kabul eden başkaları da vardı. Gerçekten de, bu dizilerin yayınlanmasına önderlik eden ve daha sonra da muhafazakar hareketin başlamasına yardımda bulunan Protestan mezhep lideri (Baptist lider) A. C. Dixon bir keresinde, "eğer kanıtlanırsa" teoriyi kabul etmeye istekli olduğunu açıklıyordu. Daha sonraki editör R. A. Torrey ise, bir Hıristiyan'ın hem "İncil'in yanılmazlığına inanabileceğini, hem de belirli bir tarzda evrimci" olabileceğini söyleyebiliyordu.[7] Bu hoşgörü dönemi, muhafazakar hareketin çeşitli tutucu Hıristiyan geleneğini bir araya getirdiği Birinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yok oldu.

Militan evrim karşıtları, 1920'lerde muhafazakarların bayrağı altında toplanan 19. yüzyıl Hıristiyan teolojisinin dört kolundan herhangi birini dikkate almamıştı, fakat şimdi her biri evrimin öğretilmesine karşı yürütülen haçlı seferine katılıyordu. Dixon, Torrey ve C. I. Scofield gibi ilahi takdire inanan binyılcı Baptist liderler, tarihi farklı ilahi devirlere bölmüş olan ve o günkü günahkar çağın yerini alacak olan barış ve adalet binyılında, İsa'nın dünyaya ikinci kez geleceğini öngören katı İncil yorumlarına entelektüel bir boyut kazandırmışlardı. Öteki dünyaya olan inançları, onları politik faaliyetlerden uzak tutmasına rağmen, İncil'e bağlılıkları onları yaratılış modelini savunma-

ya itiyordu. Princeton'daki kilise ileri gelenlerinin yaptığı bir seminerde, muhafazakar teologlar, muhafazakarlığın merkezi öğelerini içeren ve beş maddeden oluşan çok önemli bir doktrini ve İncil'in yanılmazlığı teorisini kabul ettiler: Kutsal Kitabın mutlak kesinliği ve ilahi esinle meydana gelmiş olması, İsa'nın bakire Meryem'den doğumu, kurtuluşun ancak ve ancak İsa'nın kurban edilmesi yoluyla olacağı, İsa'nın ve onu izleyenlerin yeniden dirilişi ve İncil'deki mucizelerin otantikliği. En azından bu okulun kurucularından olan Princeton'lı B. B. Warfield, tanrıcı evrimi kabul ediyordu ve bu da, onu izleyenlerin Yaratılış'ın birebir yorumuna eğilim göstermelerine neden oluyordu.

Muhafazakarlığı besleyen diğer iki grup, doktriner olmaktan çok sayısal bakımdan katkı sağlıyordu. Bunlardan biri, Metodizm'den kaynaklanan, küçük Protestan mezheplerini birleştirmeye çalışan, İncil'in doğruluğuna sıkıca tutunan, fakat kişisel dindarlığının ve entelektüel olayların karşısında Hıristiyanlığın üstünlüğünün altını çizen kutsallık hareketiydi. Yüzyıl boyunca sürecek dramatik büyüme döneminin başlangıcı olan hamsin yortuculuğu, kutlu bir binyıl öncesinde olduğumuza inananlar ve kutsallık kurumları üzerinde yükseliyordu. Her iki grup da, evrimin okullarda öğretilmesi ve çocuklarının dinsel inançlarının altının oyulmasına karşı evrim karşıtı haçlı seferini yürütecek bir piyade ordusunun oluşmasına neden olmuşlardı. Politikacı olan ve resmi bir teoloji eğitimi almamış olan Bryan, bu kamplardan hiç birine dahil değildi. Fakat onlarla, Amerikan kültürü ve Protestanlığa ilişkin bir şeylerin yanlış olduğu duygusunu paylaşıyordu.

Hep birlikte, suçlunun, teolojik liberalizmin bir türü o-

lan ve başlıca Protestan mezheplerinde kabul görmeye başlayan "Modernizm" olduğunda birleştiler. Modernistler kendilerini, eleştiride ve sosyal bilimlerdeki evrimci düşünceyle ilgili son gelişmeler karşısında, Hıristiyanlığı *Kutsal Kitap*'taki bazı yersiz ve gereksiz şeylerden kurtarmak için bir araç olarak görüyorlardı. Özellikle Alman teologlarınca geliştirilen şekliyle yeni eleştiri yöntemi, İncil ve din konusundaki incelemelerini, onun tarihsel ve kültürel bağlamı ışığında yapıyordu. Yeni sosyal bilimler, özellikle de psikoloji ve antropoloji Yahudiliğin ve Hıristiyanlığın, Yahudi halkının sosyal evrimindeki doğal gelişmeler olduğunu varsayıyordu. Modernistler bu entelektüel gelişmelere, Tanrı'nın tarihte varolduğu şeklinde yanıtlıyorlardı. Kutsal metnin (ilahi bir varlığın değil) insanın elinden çıktığını düşünen ve Hıristiyanlığı (vahiy yerine) evrimci gelişmeye bağlayan modernistler yine de, İncil'in, Tanrı'nın nasıl hareket ettiğine ilişkin geçerli insani algıları temsil ettiğini iddia ediyorlardı. Bu bakış açısından, Kutsal Kitap'ın tarihsel ve bilimsel doğruluğunun bir önemi yoktu. Yahudi-Hıristiyan ahlaki öğretileri ve bireysel dinsel duyguları, bilimsel ve tarihsel gerçeklerin ötesindeki bir alanda hala doğru olabilirdi. Chicago Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden modernist lider Shailer Mathews 1924'de şöyle yazıyordu: "yaşayan insanların gereksinimleri bağlamında, Protestan Hıristiyanlığın uygulanmasında ve anlaşılmasında bilimsel, tarihsel ve sosyal yöntemlerin kullanılması, Modernizm'dir."[8]

Her mezhepten muhafazakar Hıristiyan, geleneksel inançlarının temellerini sarsmaya çalışan modernizm ile savaşmak için birleşti ve bu birleşme, muhafazakar hareketin ve evrim karşıtı haçlı seferinin doğmasına yol açtı.

Modernizm, dinsel okullarda ve kuzeyde ve batıda önde gelen Protestan mezheplerinin rahipleri arasında önemli kaleler elde etmişti ve muhafazakarlık, bu gelişmeleri göğüslemek için verilen meşru teolojik çabaları temsil ediyordu. Kutsal Kitap'ın eleştirilmesi ve evrimci bir dünya görüşü, bu muhalif düşüncenin iki temel ayağı olarak, muhafazakarların karşı atağının mantıksal hedefleri oldu. Ancak saf bir teolojik çaba, nadiren de olsa, en azından çoğulcu Amerika'da, bir kitle hareketini teşvik ediyordu; iyice tahrik edilen muhafazakarlık, öfkesini okullarda evrimin öğretilmesine yöneltmeye başladı.

Birinci Dünya Savaşı çok önemli bir rol oynamıştı. Alman militarizmini yenilgiye uğratmanın ve dünyayı demokrasi açısından daha güvenli kılmanın ilerici çabalarının bir parçası olarak, Amerikan müdahalesi birçok modernist tarafından da desteklenmekteydi. Bunlardan biri de, ikinci kuşak modernist ve savaş lideri olan Woodrow Wilson'dı. Barışın tutkulu bir savunucusu ve öncüsü olarak William Jennings Bryan, bu pozisyona karşı çıkarak ve savaşa sürüklenmeyi protesto etmek için 1915'de Dışişleri Bakanlığı görevinden istifa ediyordu. Bryan bundan sonraki iki yılını, Amerika'nın müdahalesine karşı kampanya yürütmek üzere ülkenin altını üstüne getirerek geçirecekti.

Birçok önemli premilenyumcu, Bryan'ın Avrupa'da olan bir çatışmaya Amerikan müdahalesine karşı düşmanca tavrını paylaşmaktaydı, çünkü onlar savaşı hem ahlaki bir yozlaşmanın ürünü hem de gelecek binyılın kehanetlerinin gerçekleşmesi olarak görüyorlardı. Shailer Mathews'un önderliğindeki bazı modernistler bu durumu, savaş zamanı ulusal güvenliğe yönelik bir tehdit olduğu gerekçesiyle, premilleniyalizme saldırma fırsatı olarak kulla-

nıyorlardı. Bazı premilenyumcular, İncil'in tartışmaya açılmasının Alman köklerini vurgulayarak, Alman militarizmine evrimci bir "Güçlü olanın hayatta kalması" zihniyeti atfederek ve modernizmi, İncil'e olan geleneksel Amerikan inancının altını oymakla suçlayarak kibarca yanıt veriyorlardı. *Premillenyumcu Umudumuz Dergisi* 1918'de yayımlanan bir sayısmda, yeni teolojinin "Almanya'yı barbarlığa götürdüğünü" ilan ediyor ve devam ediyordu: "Ve bu, tüm ulusları aynı moral çöküntüsüne sürükleyecektir."[9] Din tarihçisi George M. Marsden de "Savaş travması, her iki taraftaki tutkuları kamçılıyor ve Amerikan Hıristiyanları arasında on yıldan fazla sürecek olan bir savaşı başlatıyordu. Bu düşünceler ve onları besleyen kültürel krizler, muhafazakarlığın devrim geçirmesine yol açtı," diye gözlemliyordu. "Birinci Dünya Savaşı'na kadar hareketin pek çok farklı boyutu söz konusuydu; fakat bunlar kollektif olarak, olgunlaşmış bir 'muhafazakar' hareket oluşturmak için yeterli değillerdi. Kültürel yön birdenbire harekete hem yeni bir boyut, hem de bir aciliyet duygusu vermişti."[10]

İğrenç ve bir o kadar da vahşi bir savaşın, adil olmayan ve endişe verici bir barış anlaşmasıyla sonuçlanması, uluslararası komünizmin yükselmesi, dünya çapında işçiler arasındaki huzursuzluklar, geleneksel değerlerdeki bozulmalar ve kültürel krizler, ABD'deki muhafazakar Hıristiyanların konumunu kötüleştirdi. "Birçok premilenyumcunun tavır değiştirdiğinin en iyi göstergesi, temel esaslara ilişkin ilk örgütün kurulmasında oynadıkları roldür," diye gözlemlerini aktarıyordu Marsden ve ekliyordu: "İlk muhafazakar örgüt, Dünya Hıristiyan Temel Değerler Birliği (World's Christian Fundamentals Association), 1918 yazın-

da William B. Riley'nin rehberliğinde, birçok İncil okulu lideri ve ileri gelen din adamlarıyla birlikte kuruldu."[11]

Yirmi yılda Riley 3.000 kişiyi, Minneapolis'de liderliğini yaptığı Baptist kilisesine üye yapmayı ve pek çok muhafazakar ayrılıkçı premillianisti (Hz. İsa'nın kıyametten önceki bin seneden evvel geleceği öğretisine inanan kişi) bir araya getirmeyi başarmıştı. "Kilise, Tanrı korkusunun simgesi ve ahlaklı yaşamanın bir örneği olarak düşünüldüğüne göre, güçlü bir etki aracı olarak politikadaki yerini almalıdır," diyordu Riley ve 1906'da yayımlanan kitabında Hıristiyanları sosyal adalete ve kentli yoksullarla işçilerin durumlarını düzeltmeye çağırıyordu.[12] Riley, sonraki on yılı, ona göre kent yaşamındaki problemlerin kaynağı olan içkinin yasaklanması için kampanya yürütmeye yoğunlaşarak geçirecekti; 1920'lerde, evrimin okullarda öğretilmesine karşı çıkmaya başladı; daha sonraları ise, komünizme saldırmaya yoğunlaştı. Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda ve Yasaklama yetkisi veren Onsekizinci kanun değişikliği maddesinin onaylanması üzerine kazandığı başarıyla birlikte, premillenyalistleri yirmilerdeki kültürel savaşlarda yönlendirme işi için fazlasıyla uygun görünüyordu.

1919'da Riley, Dünya Hıristiyan Muhafazakarlar Birliği'nin (WCFA) düzenlediği konferansın açılış konuşmasında, 6.000 muhafazakar Hıristiyan'a, hoşgeldiniz diyor ve Protestan mezheplerini şöyle uyarıyordu: "Modernizm diye bilinen şey, yeni bir sadakatsizlik bayrağı altında hızla yaklaşmaktadır." Ülkenin dört bir yanından gelen on yedi papaz—geleceğin önemli muhafazakar papazları—modernizmi yerden yere vurmak için birer birer sahnedeki yerlerini aldılar. Bir konuşmacının sözleriyle moder-

nizın, "Şeytan'ın yalanından başka bir şey değil"di ve hem kilise hem de kültürde temel değerlere dönüş çağrısı yapılmalıydı. Riley, konferansın kapanış konuşmasında, "Silahlarımızla kendimizi savunacak olan bizleriz," diye bağırıyordu. "Tanrı, savaşın en ağır zamanında onu hayal kırıklığına uğratmamızı yasaklıyor."[13] Katılımcılar, daha sonra, modernizmle savaşmaya hazır bir biçimde, kendi mezheplerine döndüler. Modernizmin sağlam kalelerinin bulunduğu ya da muhafazakarların çok az muhalefet gördüğü Güney Baptist ve Protestan cemaatlerinde Protestan rahipler ve Kuzey Metodist kiliseleri arasında küçük çatışmalar çıktı. Her iki taraf da Güney Baptist ve Protestan cemaatlerinde güç bakımından eşittiler; fakat sorun, savaşın kontrolünü kimin eline alacağı noktasında başlıyordu. Muhafazakar lider Curtis Lee Laws'un icat ettiği muhafazakar sözcüğü, sadık Hıristiyanların köklerine bağlılıkları için savaşma isteklerini ifade ediyordu ve bu terimin kullanılışı, modernizme militanca karşı çıkan Hıristiyanlar arasında çok hızlı bir şekilde yayılıyordu.[14]

Bu erken gelişmeler, evrim karşıtı haçlı seferi ve Scopes Davası için bir temel sağlamış olsa da, onu tümüyle belirledikleri söylenemezdi. Muhafazakarlık, Amerikan toplumundaki politika ya da eğitim alanındaki gelişmelerden çok, Protestan kilisesi içindeki teolojik gelişmelere bir yanıt olarak başlamıştır. WCFA'nın yayın organı olan *Okullar ve Kiliselerde Hıristiyanlığın Esasları,* temelde evrimin okullarda öğretilmesine muhalefetten çok—bu, örgütün daha sonraki vurgusuna pek uymasa da—İncil'deki esasların ilahiyat okullarında ve kiliselerde öğretilmesini desteklemeye yönelikti. "Muhafazakar hareket kurulurken, tek düşmanımızın "İncil'in tartışılması" olduğu sanılıyor-

du, fakat gelişen olaylar gösterdi ki, modern ihanetin pekçok biçiminin nedeni aslında evrim felsefesinin kendisidir," diyordu Riley.[15] Riley, *The Finality of the Higher Criticism*, ya da *Evrim Teorisi ve Hatalı Teoloji* adlı kitaplarından da anlaşılacağı gibi, bu bağlantıyı yapmaya hazırdı. Bu, William Jennings Bryan'ın, evrimin öğretilmesine karşı oluşan evrim karşıtı muhafazakarlar hareketine katılmasına ve Dayton'daki bu işin liderliğine soyunmasına yol açmıştı.

Bryan, bir ayrılıkçı premillenialist değildi; o, fazlasıyla iyimser bir kişiliğe sahipti. Premillenialistlerle bir umudu paylaştığı kesindi: Hıristiyanlığa duyulan inanç yoluyla ebedi yaşama kavuşma. Fakat Bryan, onların, İsa'nın ikinci kez dünyaya gelişine hazırlanma sürecinde, İncil'in dünyanın dejenere olmasını öngördüğü yönündeki görüşlerini benimsemiyordu. Tam tersine, o, bu dünyadaki nimetlerin keyfini çıkarıyordu—özellikle politika, seyahat, hatiplik ve yiyip içme konularında—ve yaşamı iyileştirmek için reformun gücüne inanıyordu. Bryan'a göre reformun iki biçimi vardı: Bireysel dinsel inanç yoluyla kişisel reform ve çoğunluğa dayalı hükümet eylemi yoluyla halk reformu. Bryan hayatı boyunca her ikisine de derin bir inanç besledi ve bu iki düşünce de, evrimin öğretilmesine karşı yürüttüğü son politik kampanyasına katkıda bulundu. "Babam, bana Hıristiyanlığa olduğu kadar, Demokrasi'ye de inanmayı öğretti," diyordu hayatının sonlarına doğru.[16] Ve bu sözleriyle, ağaç yaşken eğilir sözünü doğrular gibiydi.

Bryan'ın okullarda evrimin öğretilmesine karşı açtığı haçlı seferi, halkın gözünde otuz beş yıl sürecek dikkate değer bir kariyere dönüştü; 1890 yılında Kongre'ye, ken-

dini Cumhuriyetçilerin çıkardığı vergi kanunlarını değiştirmeye adamış, otuz yaşında bir Demokrat politikacı olarak girdi. Karizmatik konuşma yeteneği ve gençlik coşkusu, kendisine Platte'nin Hatibi ünvanını kazandırdı. Bryan en parlak konuşmasını, 1896'da, Demokratik Parti'nin Ulusal Toplantısı'nda yaparak, kendi partisinin muhafazakar Başkanı Graver Cleveland'e meydan okudu. Radikal çoğulcu argümanları ve geleneksel dinsel hitabetin etkili bir karışımını kullanarak toplantıya katılanları etkiledi ve partinin başkanlığını Bryan için garantiledi. O, birçokları için Büyük Soylu, bazıları için ise Emsalsiz Lider'di.

Bunu izleyen seçimlerde alınan kısmi yenilgi, Bryan'ın ne Tanrı'ya, ne de insanlara olan inancının azalmasına yol açtı; Demokratik Parti'nin liderliğini elinde tuttuğu gibi, daha sonra yapılacak olan iki başkan adaylığı seçimini de güvenceye aldı, çünkü o, İspanya-Amerika Savaşı'nı izleyen emperyalizm ve militarizme karşı ve toplu iş uygulamaları üzerinde halkın kontrolünün artırılması için savaşıyordu. Yazmak ve konuşmak onun mesleği olmuştu; muhafazakar Protestanlara verdiği dersler, kendisine hisse senedi gibi hizmet ediyordu. Yaşamının geri kalan bölümünde, enerjik Bryan, her yıl iki yüzden fazla konuşma yapacak, durup dinlenmeden ülkesini ve dünyayı dolaşacaktı. Bryan düzinelerce kitap yazdı ve ülke çapında yayınlanan politik bir gazetenin müdürü olarak çalıştı; Woodrow Wilson'ın Beyaz Saray'a çıkmasına yardım ettikten sonra, 1912'de Dışişleri Bakanı oldu ve idealist bir tavırla (bazıları için bu naiflikti,) uluslararası anlaşmazlıkları hakemlik kurumları aracılığı ile önlemeye ve savaşı durdurmaya yönelik hazırlanan birçok uluslararası anlaşma için görüşmelere başladı. Bu, Bryan için politik olmaktan ziya-

de dinsel bir görev haline gelmişti. Yükselen Alman saldırganlığına karşı Amerikalıları "Hıristiyan ataları" gibi davranmaya çağırıyor ve söz veriyordu: "Ben Dışişleri Bakanı'yken, savaş olmayacak."[17] Ve elbette, bu sözü tutabilmek için görevinden istifa etmek zorunda kalacaktı.

Bir kez daha resmi bir görevi olmaksızın, fakat genişlemiş bir görev duygusuyla Bryan, gezgin bir konuşmacı ve yazar olarak, dinsel ve politik konulara ilişkin çalışmalarına başladı. Barış kampanyası başarısızlığa uğradığı halde, daha demokratik ve daha adaletli bir toplum için, Anayasa'daki dört maddenin düzeltilmesine ve yasalaştırılmasına yardım etti: Senatörlerin doğrudan seçilmesi; gelir vergisiyle ilgili düzenlemeler; kadınlara oy kullanma hakkı ve içki yasağı. Yaşlanan Bryan, karısının sağlığı nedeniyle Miami'ye taşındı. Arazi fiyatlarındaki muazzam yükseliş, kârlarının düştüğünü söylemesine rağmen Bryan'ı bir gecede milyoner yapmıştı.

Kişisel servetinin böylesine artması, Bryan'ın kamuya dönük coşkusunda azalmaya neden olmamıştı; kampanyalarının iki hedefi vardı: Washington'daki Cumhuriyetçi yönetim ve evrimin okullarda öğretilmesi. Bu iki hedef de, yaşamının son yıllarında hiç değişmedi. Kendisini politik bir karikatürde, hedefini Cumhuriyetçi bir filden Darwinci bir maymuna kaydıran bir avcı olarak çizildiğini gördükten sonra, karikatüristi, "Beni çifte namlulu bir tüfek kullanırken çizmeliydiniz; aynı anda bir kurşun, hazineye girmeye çalışan fil ve diğer kurşun, okul sınıfına girmeye çalışan maymun—Darwinizm—için."[18] Bryan, evrimin öğretilmesine karşı haçlı seferi yürütürken bile, bir ilerici olarak kalmaya devam etti. Biyografi yazarı Lawrence W. Levine, "William Jenning Bryan'da, reform ve tepki, birbi-

rine pek uymasa da, bir biçimde yan yana ve mutlu bir şekilde yaşadı. 1920'lerin Bryan'ı esasen 1890'ların Bryan'ından hiç de farklı değildi: belki daha yaşlı, ancak ne daha az güçlü, ne daha az iyimser, ne de daha az emin," [19] yorumunu yapıyordu.

Bryan'ın evrim karşıtlığı onun ilerici politikasıyla uyum içindeydi; çünkü her ikisi de reformu destekliyor, çoğulculuğa önem veriyor ve Hıristiyan inançlarından ileri geliyordu. Bryan 1904'de, politik kariyerinin zirvesinde, Darwinizm'le ilgili ilk konuşmasını yaptı; gerek dinsel gerekse sosyal nedenlerden dolayı ilk andan itibaren, Darwinizm'i "Tehlikeli" olarak tanımlıyordu. İnsan gelişiminin doğabilimci açıklamalarının dinsel imalarına ilişkin, "Darwinci teoriye karşıyım," diyordu, "çünkü korkarım, eğer insanın yaşamında ve ulusların kaderini oluşturmada ruhani bir gücün hiçbir etkisinin olmadığını kabul edecek olursak, günlük hayatımızda Tanrı'nın varlığına ilişkin bilincimizi kaybedeceğiz. Fakat bu konuda bir itirazım daha var. Darwinci teori, insanın bugünkü mükemmel durumuna nefret yasasının işlemesiyle—yani güçlünün zayıfı yok ettiği acımasız kanunla—geldiğini temsil etmektedir."[20]

Büyük Halk Adamı, artık bilimadamlarıyla bu konuda konuşmaya, Wall Street bankerleriyle parasal konularda konuşmaktan daha az istekli hale gelmişti. Bir konuşmasında, "{doğada} tasarımın arkasında bir tasarımcı, yaratılışın arkasında bir yaratıcı olduğunu varsayma hakkına sahibim ve yaratılış sürecini nereye kadar uzatırsanız uzatın, Tanrı arkasında durdukça, benim Yehova'ya olan inancımı sarsamayacaksınız," diye meydan okudu. Bu son yorum, uzun bir teolojik tarihin ve hatta sınırlı bir

Tanrısal evrimin varlığını kabul etme anlamına geliyordu, fakat Bryan insanların doğaüstü yaratılışı için siper kazıyor ve onu, "Hıristiyan'ın test sorularından biri," [21] diye tanımlıyordu. Bryan, yüzyılın başında düzenli olarak bu konuşmaları yapmasına rağmen, yirmilere kadar Darwinizm'e karşı bunlar dışında çok az şey söyledi ve ancak Birinci Dünya Savaşı çıktığında, savaştan ve eğitimli Amerikalıların dinsel inancında belirgin bir düşüş başgösterdiğinde, Darwinizm'i suçlamaya başladı.

Barışa samimi ve ciddi bir biçimde inanan Bryan, kötüye kullanılan Darwinci düşünceye atfeden iki önemli kitabı okuyuncaya dek, Hıristiyan ulusların böylesi vahşi bir savaşa nasıl karışmış olabileceğini anlamakta zorlandı. Stanford Üniversitesi'nden ünlü bir zoolog olan Vernon Kellogg, bir barış savaşçısı olarak Avrupa'ya gitmiş ve Alman askeri liderleriyle yapmış olduğu görüşmeleri *Karargah Geceleri* adlı eserinde anlatmıştı. Kellog, "Şiddete dayalı ve ölümcül bir rekabet savaşı olan doğal ayıklanma, Alman entelektüellerinin İncili şerifidir," diye yazıyor ve şu soruyu soruyordu: "Dünyanın iyiliği için, bu savaş gerçekten de olmalı mı?"[22] Kellogg bu kanıtı, Darwinci olmayan kendi görüşünün—evrimci gelişmenin karşılıklı yardım yoluyla olduğu—reklamını yapmak için kullanırken, Bryan ise bunu, Darwinci öğretiyi yasaklamanın bir nedeni olarak görüyordu. Filozof Benjamin Kidd'in *İktidarın Bilimi* adlı kitabı ise, Darwin'in Alman filozof Friedrich Nietzsche üzerindeki etkisini sorgulayarak, Alman militarizmiyle Darwinci düşünce arasında daha ileri bir bağ ortaya koyuyordu. Bryan evrimin öğretilmesine karşı çıktığı yazılarında ve konuşmalarında, bu iki kitaba da atıfta bulundu. Örneğin, Kidd'den alıntı yaparken, popüler kitap-

larının birinde, "Nietzsche, Darwinizm'i mantıksal sonucuna taşıdı ve Tanrı'nın varlığını reddetti. O, Hıristiyanlığı dejenere bir doktrin olarak itham ediyor, demokrasinin de güçsüzlerin sığınağı olduğunu söylüyordu; bütün ahlak standartlarını yerle bir ediyor ve savaşı, insanın gelişmesi için gerekli olduğunu söyleyerek övüyordu,"[23] diye uyarıyordu.

Üçüncü bir kitabın, Bryan üzerinde daha da büyük bir etkisi oldu ve bu kitap daha da duyarlı bir damara rastladı. 1916 yılında, Bryn Mawr Üniversitesi psikoloğu James H. Leuba, kolej öğrencileri ve profesörler arasında yapmış olduğu, dinsel inanışa ilişkin geniş bir araştırmayı yayınlamıştı. Sonuç, Bryan'ın en çok korktuğu şeyleri doğruluyordu. "En derin etki bu kayıtların içindedir," diye sonuçlandırıyordu Leuba, "o da şudur: Bir inanç sistemi olarak Hıristiyanlık tamamen çökmekte; öğrenciler arasında ölümsüzlüğe inanmayanların oranı, kaydadeğer bir biçimde yükselmektedir." Bilim adamları arasında ise, inançsızlığın, fizikçilerden çok biyologlar arasında ve geri plandakilerden çok, önde gelen bilim adamlarında olduğu bulgusuna ulaştı; öyle ki, "inananların en düşük oranına, en büyük biyologlar arasında rastlanıyordu; bunların arasında Tanrı'ya inananların oranı sadece yüzde 16'ydı."[24] Leuba, evrimin öğretilmesini, eğitimli Amerikalılar arasında yükselen inançsızlık dalgasının bir nedeni olarak görmüyordu, Bryan ise onunla aynı fikirde değildi. "Hıristiyanlar, bu istatistiklere karşı kayıtsız kalabilirler mi?" diye soruyordu bir konuşmasında Bryan. "Tanrı'ya inancını yitirdikten sonra, okulda öğrendiklerinin bir insana ne faydası olabilir ki?"[25] Bu, Bryan'ın Scopes Davası'ndaki en önemli dayanaklarından biri olacaktı.

Ebeveynler, öğrenciler ve papazlar çok geçmeden kendi öyküleriyle birlikte ortaya çıktılar ve Bryan da bu hikayelere, konuşmalarında yer verdi. "Wisconsin Üniversitesi'nde (Metodist bir vaizin anlattığına göre,) bir öğretmen öğrencilerine, İncil'in mitlerden oluşan bir derleme olduğunu söylemiş," diye bağlıyordu Halk Adamı. "Bir baba (bir Kongre üyesi,) Wellesley dönüşünde kızının artık kimsenin İncil öykülerine inanmadığını söylediğini aktardı bana. Yine bir baba, (o da Kongre üyesi,) ilahiyat okulunda oğlunun Tanrı'ya olan inancının yok edildiğini anlattı."[26] Bryan'ın eşi "Onun öfkesi, ülkenin dört bir yanından ebeveynlerin ona yazdığı mektuplarda, devlet okullarının çocuklarının dinsel inançlarının altını oymak için kullanıldığını ifade eden haklı yakarışlardan ileri gelmektedir,"[27] diyecekti daha sonraları. Doğal olarak birçok profesör, bilimsel pozitivizm çağında, analitik düşünme ve deneysel araştırmaların teşvik edilmesinin yan ürünü olarak bunu görev kabul ediyorlardı. Stanford Üniversitesi'nin başında bulunan, önde gelen biyolog ve John Scopes Davası'nda savunmaya yardımcı olmak için gönüllü olan David Starr Jordan, Protestan uyanışını, "saygıyı bir hendekte yatan bir sarhoştan daha fazla hak etmeyen bir inanış biçimi"[28] olarak değerlendiriyordu.

1921'de Scopes Davası başlamadan önce Bryan, Darwinizm'in tehlikeleri hakkında yaygın konuşmalar yapmaya başlamıştı ve bu argümanlarını daha sonraki Scopes Davası'nda da kullanacaktı. Karakteristik olarak, bu hamleye yeni bir konuşmayla işaret ediliyordu. "Darwinizm tehditi", Bryan'ın yaşamının geri kalan bölümünde sürekli kullandığı ve popüler olan *Onun İmgesinde* adlı kitabında yer alıyordu. Böylece, Leuba, Kidd ve Kellogg'dan al-

dığı kanıtlarla, "Hıristiyanların inancını yok edecek ve tarihteki en kanlı savaşın temellerini atacak olması, Darwinizm'i lanetlemek için yeterlidir," diye gürlüyordu Bryan.[29] Darwinizm'e karşı ikinci konuşması olan "İncil ve Düşmanları" da o yılın sonunda Bryan'ın repertuvarına girecekti. Halk Adamı oluşmakta olan bu bloklardan o denli çabuk sıyrıldı ki, 1921'de yayınlanan ve Bryan'ın *"Düşmanlar"* başlıklı konuşmasının yer aldığı kitapçık, arka kapağında belirtildiğine göre, "Bay Bryan ve onun evrim karşıtı haçlı seferi"ne[30] ithaf edilmişti.

Darwinizm'in tehlikelerine işaret etmenin yanı sıra, her iki konuşma da teoriyi, bilimsel ve ikna edici olmamakla itham ediyordu. Bryan, "Gerçek bilim, sınıflandırılmış bilgidir," diye direniyor ve böyle yaparak da, modası geçmiş bir bilim tanımı benimsiyor; bu arada, "Bu tanımla test edildiğinde, Darwinizm kesinlikle bilim falan değil, sadece bir varsayımlar demetidir,"[31] diyor ve insan organlarının oluşumuna ilişkin abartılı evrimci yorumlarla dinleyicilerini eğlendiriyordu. Örneğin, gözün sözümona ışığa duyarlı bir benek olarak başladığı gibi. "Isı artışı deriyi rahatsız etmiş—ve evrimcilerin tahminine göre, oraya bir sinir gelmiş ve göz, o sinirden oluşmuştu! "Buna inanabilir misiniz?" diye soruyordu Bryan ustaca. "Göz yapabilen bir Tanrı'ya inanmak daha kolay değil mi?"[32] Tarihçi Ronald L. Numbers'ın not ettiği gibi, "Bryan gözün evrimci kökenine muhalefet ederken hiç de yalnız değildi. Hıristiyanlığı savunanlar, uzun bir süre, gözün karmaşık yapısını 'ateizm karşısında tutunacak bir dal olarak' görmüşlerdi ve Darwin'in kendisi de bu noktadaki kırılganlığını kabul ediyordu."[33] Bryan'da, muhalifinin savlarında yakaladığı zayıflıklarını sömürebilme yeteneği olmasına rağ-

men,—en azından saygı kazanmak için—onun için önemli olan tek şey vardı. "Bilim adamı, onun ileri sürdüğü savları, ikna ediciliği ve olgunluğunu yargılama dışında kabule zorlanamaz," diye bilimsel otoriteye karşı meydan okumasını sürdürdü. "İnsan, bilimden daha öte bir şeydir; bilim ise Sabbath (Musevilerce cumartesileri, hıristiyanlarca pazarları uygulanan kutsal dinlenme günü) gibi, insan için yaratılmıştır." [34]

Bu düşünce biçimi Bryan'ı, evrimin öğretilmesine ilişkin hukuki bir yargı ve olası sınırlamaları uygulatmak için görülecek bir davanın başrolünde oynayacağı daha sonraki süreç için önceden hazırlamıştı. Gerçekten de, Bryan'ın işbitirici tarzı ve iyimser yapısı, mevcut sosyal problemlere hazır politik çözümler sunmayı gerektiriyordu—iç ticareti geliştirmek için gümüş para kullanımı, ya da uluslararası barışı güvenceye alacak bir hakemlik müessesesi gibi. Onun takipçileri ve özellikle de onu Emsalsiz Lider olarak adlandıranlar, eylem için bir takvim beklentisi içindeydiler. Darwinizm Tehditi başlıklı konuşması ise, okullardaki dinsel sorunlara ilişkin bulanık bir "Tarafsızlık" çağrısıydı: "Eğer bu okullarda İncil savunulamıyorsa, o zaman İncil'e saldırılmamalıdır." [35] 1921 sonbaharında Bryan, bu çağrısının içeriğini açıklıyor ve Wisconsin Üniversitesi Rektörü Edward Burge ile o devlet kurumundaki sözde din karşıtı öğretiler üzerine tartışıyordu; fakat tanınmış bir bilim adamı olan Burge, üniversite öğrencileri ve profesörler için akademik özgürlük söz konusu olduğunda, tartışmayı açık bir biçimde kazandı. Bryan'ın konuşması, aynı zamanda kilisenin, kendini evrimci ve modernist etkilerden temizleme çağrısıydı. Bryan, Kuzey Protestan Kilisesi'nin de kendi içinde aynı şeyi yapması

için çaba gösteriyordu. Bu aynı zamanda kilise cemaatiyle ilgili meseleleri de kapsıyordu; fakat Bryan, resmi bir çözüm peşinde değildi. Onun yönlendirici rolüne rağmen, neredeyse bir yıldır, evrim karşıtı haçlı seferinin belli bir özgür politik ya da hukuki hedefe gereksinimi vardı.

Bu durum neredeyse bir gecede değişti. 1921 sonlarında, Kentucky Baptist Eyalet Masası, evrimin okullarda öğretilmesini önleyecek bir yasa için karar çıkarttı. Bryan 1922 Haziranı'nda bu karardan haberdar oldu ve hemen bu fikri benimsedi. "Hareket ülkeyi silip süpürecek ve biz, Darwinizm'i okullardan kovacağız," diye yazıyordu kararın sponsoruna. "Bütün İlyas peygamberler bizim tarafımızda. Kollarınıza kuvvet."[36] Daha o ay bitmeden Lexington'ın gündemine girmişti ve Kentucky Meclisi'nin birleşik oturumunda öneriye dair konuşma yapıyordu. Bryan, bir sonraki ayı, Temsilciler Meclisi'nde tek bir oy farkla geçirilemeyen bu yasanın eyalet içinde propagandasını yaparak geçirdi.

Sınırlandırmaya yönelik yasa kampanyası her yere hızla yayıldı; fakat evrim karşıtı hareket müsadere edilmişti. Köktendinci lider John Roach Straton, 1922 yılında kendi bölgesi olan New York'da, evrim karşıtı yasa için akıl vermeye başlamıştı bile. Dallas'daki en büyük kilisenin rahibi olan J. Frank Norris aracılığıyla, soruna Texas da sahip çıkıyordu. Protestan T. T. Martin mesajı bütün Güney'e yaydı. 1922 sonbaharının sonlarına doğru William Bell Riley, kiliselerdeki modernizmle ilgili propaganda gezilerini sürdürürken, evrimcilere, meseleyi tartışmayı öneriyordu. "Tüm ülkenin nabzı, evrim sorunu ile atıyor," diye yazıyordu Bryan'a 1923 başlarında.[37] Üç yıl sonra, bu dört din adamı, John Scopes'un yargılanmasını aktif olarak destekleyen, en önde gelen kilise şahsiyetleri oldular.

Riley, WCFA'nın örgütsel gücünü, örgütün, açık seçik hukuki bir hedef koyarak politize olmasını sağlamak için evrim karşıtı haçlı seferinin arkasına attı. 1922 ilkbaharında WCFA, Kentucky yasa taslağını savunmanın tam üzerine atladı ve benzer yasaların bütün ülke çapında gerçekleşmesini sağlama kampanyasını başlattı. Sonuçta bu yasanın uygulanması, Scopes davasının, muhafazakarların Amerikan yaşamındaki etkisi ve gücünü sınayacak, büyük bir teste dönüşmesine yardımcı oldu.

WCFA'nın sorumlularından biri (büyük olasılıkla Riley) konuya ilişkin talihsiz bir beyanda bulunmuştu. Evrim, hem bilimsel hem de ahlaki açıdan savaşa yol açmakla ve ahlaki çöküntüye yol açmakla suçlanıyor ve lanetleniyordu. Üstelik, "büyük bilim adamları", evrim teorisiyle ilgili olarak aralarında bölünmek ve teorinin savunucuları da, okulları kullanarak "yeni kuşakları zehirlemeye çalışmakla" itham ediliyorlardı.[38] Komplo teorisi gittikçe büyüyordu. Riley'in bir WCFA yayınındaki makalesi işi iyice çığırından çıkaracak nitelikteydi. Riley'e göre, "Sosyalist ve anarşist propaganda"nın[39] tohumları el altından atılıyordu. Riley daha da ileri giderek evrim teorisi öğretmenlerini, "Tanrı'nın tanınmasını zorunlu kılan, yaratılış teorisini yadsıdıkları"[40] için ateist olmakla suçluyordu. Otuzların sonlarına doğru Riley, okullardaki evrimciliği yükseltmeyi amaçlayan, "Uluslararası Yahudi-Bolşevik ve Darwinci bir komplo"nun varlığına işaret ediyor ve uyarıyordu. Adolf Hitler ise, bu komploları Almanya'da ortaya çıkardığı için, Riley tarafından övülüyordu.[41] Bryan'ın hor gördüğü Klu Klux Klan örgütü, çok benzer nedenlerle evrim karşıtı yasaları destekliyor ve komplo ortakları listesine Katolikleri ilave ediyordu.

Bryan, insanlara komplolarla savaşma gereksinimini anlatmaya çalışan Riley'i izlemekten çok, evrim karşıtı haçlı seferini çoğulcu temellere oturtmaya çalışıyordu. Bryan'ın popüler tezleri, Dayton'daki savcılık makamının bakışını ve tavrını da şekillendirdi. 1923 yılında Batı Virginia Meclisi'nde Halk Adamı, "Devlet okullardaki öğretmenler, vergi mükellefleri kendilerinden ne öğretmelerini istiyorlarsa onu öğretmelidirler," diye öğüt veriyordu. "Okulları, çeki yazan eller yönetir."[42] Bu uslamlama, Bryan'ın politik felsefesinin özü haline gelmişti. "Demokrasinin özü, halk neyi talep ediyorsa, onu sağlamaktır," diye yazmıştı bir keresinde. "Halkta, başka herhangi bir yerden daha fazla erdem vardır ve onu başka yerde aramaya da gerek yoktur."[43] Bryan, tutarlı bir biçimde bu felsefeyi benimsemişti: 1890'lardan itibaren, seçim yenilgileri üzerine yorum yaparken , 1917'deki dünya barışına yönelik kampanyasında, "Halk verdi ve yine halk geri aldı; halkın seçimleri kutsaldır," diyordu. 1920'lerdeki evrim karşıtı haçlı seferi ile ilgili olarak, ülke savaşa girmeden önce, ulusal bir referandum öneriyordu. Gerçekte, Bryan'ın evrimin öğretilmesine karşı verdiği savaşımdaki inançlarının güçlülüğü, Bryan'ın bu konuda, "Bu tartışmada, daha önceki tartışmalarla karşılaştırılamayacak bir çoğunluğa sahibim,"[44] şeklindeki güçlü inancından kaynaklanıyordu. O, Amerika'daki "her on Hıristiyandan dokuzunun", evrime ilişkin düşüncelerini kabul ettiğini tahmin ediyordu.[45] Evrim karşıtı yasalarına ilişkin bu destek tahmini biraz abartılı olsa bile, Amerikalıların büyük çoğunluğu Bryan'ı bu meselede gerçekten de destekliyordu—özellikle de Güney'de.[46] "İnsanlığa inanın," diyordu Bryan. "İnsanlık güvenilmeyi hak ediyor."[47]

Bireysel haklar, bu politik felsefe yaklaşımı nedeniyle kan kaybediyordu. "Eğer öğretmenin istediğini öğretmesi hakkı öne sürülüyor ve tartışılıyorsa, benim buna yanıtım; maaşlarını ödeyen ebeveynlerin de ne öğretilmesi gerektiğine karar verme hakkı olduğudur," diye sürdürüyordu sözlerini Bryan.[48] Bilimsel bir topluluk, okullarımızda ne öğretileceğini dikte ettirmektedir," diye uyarıyordu. "En küçük, en küstah ve zorba oligarşi bile, şu ana dek böylesine despotik bir girişimde bulunamamıştı." [49] Evrim karşıtı yasaların, muhafazakar olmayan öğrenci ve ebeveynlerinin haklarını ihlal ettiği suçlamalarına da, ustalıkla benzeri bir yanıt verdi. Katolik, Protestan ve Yahudilerin yaratılışçı bir bakış açısını paylaştıklarına inanıyordu Bryan ve hepsini de kendi haçlı seferine dahil etmeye gayret gösteriyordu. "Dinin okullarda öğretilmesini isteyen Hıristiyanlar, bu iş için kendi okullarına para sağlıyorlar. Eğer ateistler, ateizmi öğretmek istiyorlarsa, neden kendi okullarını kurup, kendi öğretmenlerini istihdam etmiyorlar?"[50] Bu türden bir konum, kiliseyle devletin ayrılmasını gerektirirdi. "Biz maaşları, vergi mükellefleri tarafından ödenen öğretmenlerden, öğrencilere Hıristiyan dinini öğretmelerini istemiyoruz," diyordu Bryan Batı Virginia Meclisi üyelerine, "fakat biz onların, bilim ya da felsefe kisvesi altında evrimi bir gerçek olarak öğretmemeleri gerektiğinde ısrar ediyoruz."[51] Bryan, onlardan organik kökenler başlığını bir arada ele almalarını ya da evrimi bir hipotez olarak öğretmelerini bekliyordu.

Bryan'ın yorumları, çoğulculuğunun altında yatan bireysel haklara yönelik derin karışıklığı yansıtıyordu. İçki yasağı dolayısıyla yaptığı bir konuşmada, "Muhafazakar ilkelerin haklarını teslim etmeyen bir azınlığa, bu ülkede hiçbir taviz verilemez," diyordu.[52] Anayasa Mahkeme-

si'nin, mülk sahiplerinin anayasal hakları ihlal ediliyor diye, ilerici bir dönemin işçi haklarını kırpmaya başlaması üzerine, Bryan yasa koyucunun hukuki alanının daraltılmasını istedi. Benzer bir biçimde, evrim öğretmenlerine karşı savlarını da sürdürüyordu. "Burada söz konusu olan, onların düşünce ve konuşma özgürlüğüne sınırlama getirilmesi değildir. Onlar istediklerini söyler, konuşur ve yazabilirler; fakat ebeveynlerin ve vergi mükelleflerinin öğretilmesini istemedikleri şeyleri öğretmek için maaş talep etmeye hakları yoktur."[53] Amerikan politik tarihi, azınlık hakları ve çoğunluk yönetimi arasında büyük bir gerilime sahne oluyor ve Bryan da çoğunluğun haklarını savunuyordu. Edgar Lee Masters'ın gözlemi şöyleydi: "Aranılan şey, özgürlük değil, halk yönetimiydi."[54]

Halkı, evrimin öğretilmesine karşı açtığı haçlı seferinde yanına çekebilmek için, Bryan her yerde hazır ve nazırdı. Konuyla ilgili ülke çapında yüzlerce konuşma yaptı—ki bunlara ABD'nin Orta batı ve Güney bölgelerindeki dokuz eyalet meclisi de dahildi. Bryan, saldırılarını düzinelerce kitap ve *New York Times* ile *Chicago Tribune*'de büyük başlıklar halinde yer alan makaleleriyle—"Haftalık İncil Sohbetleri"—de sürdürdü. Günlük gazeteler sayesinde 15 milyon okura ulaşıyor ve düzenli olarak evrimcilere sataşıyordu. Sayısız politikacı, okul görevlisi ve konuyla ilgili diğer yetkilileri kendi safına çekebilmek için kişisel mücadele yürüttü. "Gerekirse politik arenada ve okul dünyasındaki entelektüelleri unutun ve bu davayı halka mal edin,"[55] diye ilan etti. Ve halk da sonunda tepki vermeye başladı.

Darwinizm'in sosyal ve dinsel etkileriyle ilgili endişeler, kilise içindeki iki kuşak açısından ikincil bir mesele olmuştu ve muhafazakarlığın yükselişiyle ilgili endişeleri

yeniden canlandırmış olmasına rağmen bu, Bryan'ı, onları daha büyük bir politik meseleye dönüştürmeye itti. Bryan'ın eşi bile—onun en yakın sırdaşı olmasına rağmen, bu meseledeki coşkuyu paylaşmıyordu—bu tepkiyi anlayamıyordu "İlgi neden büyüdü, yirmi beş yıl önce popüler olan bu meseleye, Bryan nasıl oldu da taze bir çekim gücü kattı, doğrusu ben de bilmiyorum," diye yazıyordu 1925 yılında. "Adamın gücü ve enerjisi dikkat çekmiş olmalı."[56] Tennessee'de de aynı görüş hakimdi. "Bryan, özel ya da kamu yaşamının herhangi birinde tartışmayı hızlı bir biçimde kışkırtabilir," diyordu Scopes Davası'ndan üç ay *önce* Memphis'deki *Commercial Appeal*'in başyazısında. "İki yıl önce halka hitaben yaptığı bir konuşmada Bryan, Darwinizm'i alt etmek için çok formda görünüyordu. Aradan birkaç yıl geçmesine rağmen, pek az şey duyuyoruz evrime dair... Fakat Bryan'ın eleştirisi başka bir tartışmayı başlattı ve evrim artık ulusal bir mesele oldu.[57] İki yıl önce düşmanca bir tutum takınan *Chicago Tribune*'de şöyle yazıyordu: "William Jennings Bryan, ülkenin yarısı ile evrenin altı günde yaratılıp yaratılmadığını tartışıyor."[58]

Bryan, ateşli bir tartışmadan çok, politik bir reform istiyordu ve bu da zaman aldı. Meclisler, eyaletlerin çoğunda yarı zamanlı çalışıyordu ve sadece tek sayıyla biten yılların ancak birkaç ayında bir araya geliyorlardı. Kentucky, bu anlamda bir istisna oluşturuyordu; evrim karşıtı yasa 1922 yılında çıkmadığında, bu düzenlemenin savunucuları ikinci deneme için 1923'e kadar beklemek zorundaydılar. Güney'deki altı farklı eyalet meclisi ve sınır eyaletleri 1923 yılı boyunca evrim karşıtı yasa önerilerini görüştüler ve Bryan'ın kişisel katılımlarına rağmen, ancak önemsiz bazı tedbirler alabildiler. Oklahoma, okul kitaplarına dair

bir kanun eki koydu. Materyalist Bir Tarih Yorumu veren ders kitapları yasaklandı. "Darwin'in evrim teorisi, İncil'deki yaradılış teorisine karşıdır."[59] Florida Meclisi bağlayıcı niteliği olmayan bir karara uyuyordu. Okul öğretmenlerinin, "Darwinizm'i doğru olarak öğretmeleri ya da insanla daha önceki canlılar arasında kan bağı kurmaları, halkın çıkarları açısından uygunsuz ve yıkıcıdır".[60]

Florida Meclisi'nin kararı önemliydi, çünkü Bryan daha sonraları bu kararın önemli bir istisnayla, kendi "Görüşlerini" yansıttığını iddia edecekti. "Lütfen dikkat ediniz," diye açıklıyordu. "İtiraz, evrimci hipotezlerin bir hipotez olarak öğretilmesine yönelik değildir. İtiraz, onun doğru ve kanıtlanmış bir gerçek olarak öğretilmesinedir."[61] Bryan, kararın insan evrimine odaklanmasına da katılıyordu. Darwinizm'in Tehditi başlıklı konuşmasında, "Bizim asıl istediğimiz, insanın hayvan soyundan geldiği şeklindeki moral bozukluğundan insanları korumak ve eğer buna dair bilimsel bir kanıt varsa, insanın hayvan kökeninden geldiği yaklaşımını, hiçbir önyargı ileri sürmeksizin kabul etmektir."[62] Bryan, Florida'daki yasa koyuculara, teorinin uygunsuzluğuna vurgu yapmaktan çok, onun öğretilmesinin yasaklanmasını salık veriyordu. Bryan, bu noktada bile, "Bu yasaya bir ceza maddesi konulması gerektiğini düşünmüyorum; burada söz konusu olan bir suç vakası değildir."[63] Yasa olmaktan çok tavsiye niteliğindeki bu kararı çıkartan dikkatli ve tedbirli yasa koyucular, bu eylemlerinden dolayı ileride kendi aleyhlerine dava açılabileceği riskinin farkındaydılar. İki yıl sonra, Tennessee yasa koyucuları, Florida'daki meslektaşlarından daha az bir dikkat sergilediler—onlar öğretmenlere, Bryan'dan bile daha az güveniyorlardı—ve konuyla il-

gili olarak, insan evriminin sadece tek doğru olarak öğretilmesini değil, genel olarak insan evriminin öğretilmesine ilişkin her şeyi kapsayan ve cezai müeyyidesi de olan bir kanun çıkarttılar. İşte bu değişiklikler, Scopes davasının sahneye konulmasının arka planını oluşturuyordu.

Evrim karşıtları, 1923'deki yasa çıkartma sezonunda büyük bir başarı sağlayamadıklarından, Tennessee'yi hedef almaya başladılar. Evrimin öğretilmesini yasaklayacak olan yasa teklifleri, o yıl daha çok da Bryan ve diğer evrim karşıtlarının başka eyaletlerde duyurmaya çalıştıkları dikkatsizliklerine bağlı olarak, Tennessee Meclisi komitelerinde ölü doğmuştu. Onlar, şimdi Tennessee ve komşusu olan North Carolina üzerine yoğunlaşıyorlardı; çünkü önlerinde 1925 yasa çıkartma sezonu vardı. Bryan bu süreçte birçok evrim karşıtı konuşma yaptı; bunlara, 24 Ocak 1924'te, Tennessee resmi görevlilerinin çoğunun katıldığı Nashville'deki büyük konuşma da dahildi. Riley, 1923, 1924 ve 1925'de bölgeyi dolaştı ve muhafazakarların kiliselerinde konuşmalar yaptı. Bu kiliseleri, Darwinizm'i okullardan kovma çabalarına sadık olmaya çağırdı. WCFA, her iki eyalette de ulusal bir konferans düzenledi ve bunlar yerel açıdan büyük ilgi topladı. Billy Sunday yine iki eyalette çok büyük kitle gösterileri planladı ve 1925'deki Tennessee yasa sezonunda Memphis'de kamp kurdu. T. T. Martin, J. Frank Norris ve John Roach Straton çeşitli vesilelerle birçok kez halk önüne çıktılar. Bu gayretlerin bir sonucu olarak, evrimin öğretilmesi politik bir gündem meselesi haline geldi. 1924 seçimlerinde her iki eyalette de birçok Demokrat Parti adayı, "Bryan'ı ve İncil'i" destekleyeceklerine and içiyorlardı.

Özellikle Tennessee, umut vaat eden bir hedef sunuyor,

ancak yaralara Kuzey Carolina'dan daha açık olduğunu kanıtlıyordu. Eyaletin en büyük şehri Memphis, kendini "bir Baptist şehri ve belli bir zümrenin kalesi ve muhafazakar Protestan yayıncılığın merkezi" ilan ediyordu.[64] Şehrin önemli günlük gazetesi *Commercial Appeal,* evrim karşıtı yasanın onaylanmasına katkıda bulunacak bir yayın organıydı. Eyaletin bir milyon iki yüzbin olan yetişkin nüfusunun bir milyondan fazlası kilise üyesiydi—ve yarısı da Baptist'ti.[65] Demokrat bir politikacı olan Vali Austin Peay, ilerici reformlarından dolayı Modern Tennessee'nin Kurucusu olarak tanınıyordu. Peay, kendisini "eski kafalı bir Baptist" olarak tanımlıyor ve okullarda öğretilen bazı öğretilerin dinsel inancın temelini çürüttüğünden yakınıyordu.[66] Bir keresinde eyalet koleji öğrencilerine, "Dininize sadık kalın," diye öğüt verdi, "Bilim adamları ve bazı garip kişiler, onu ıslah etmek için boşuna uğraşıyorlar. Halkımızın Hıristiyan inancı, kurumlarımızın temel taşıdır."[67]

Dahası, Tennessee, din ve popüler kültür alanındaki son gelişmelerden ve nüfus çeşitliliğinden dolayı gerilimin yükselmesi tehlikesini barındırıyordu. Gerçekten de Bryan 1924'de eyaletin başkentindeki hitabına, meydan okuyarak başladı: "Ben dinsel konuşmamı burada yapıyorum, çünkü Nashville, güney modernizminin merkezidir." Büyük olasılıkla Vanderbilt Üniversitesi'yle, şehrin ünlü ve ilerici rahibi James I. Vance'nin varlığına atıfta bulunuyordu.[68] Ek olarak, ırksal gerilimler Tennessee toplumunu oluşturan bağları koparıyor ve ırksal isyanlara neden oluyordu. Öte yandan, Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemde klan şiddeti boy gösterdi. Evrim karşıtlığı, normalleşmeye dönme vaadinde bulunuyordu.

Evrimin öğretilmesini savunan yerel güçler, yükselen

dalgayı engellemeye çalıştılar. Vance, kitaplarında ve konuşmalarında muhafazakarlar ve modernistler arasında, hoşgörü içeren ılımlı bir yoldan söz ediyordu. Nashville'in öğle sonrası Banner gazetesi sürekli olarak evrim karşıtlığını suçluyor ve Bryan'ın gerekçelerine saldırıyordu. Örneğin Halk Adamı, Avrupa uluslarının savaş borçlarının, silahsızlanma karşılığında silinmesini önerdiğinde, Banner bununla dalga geçti: "Nebraska kökenli, Floridalı centilmen William Jennings Bryan, yine kulağa hoş gelen ve sözümona başkalarını gözeten düşüncelerinden bir demet sunarken, kendisinin büyük bir servet sahibi olduğunu unutuyor galiba."[69] Gazetenin bu sayısının gerçek hedefi, evrimi öğretmeyi yasaklayan önerilerdi. *Commercial Appeal,* evrim karşıtları tarafından destekleniyor ve o da üzerine düşeni yapıyordu. Gazetelerde, Bryan'ın "dürüstçe kazanılmışö serveti ve Bryan'ın bu konudan söz edenlere olan öfkesi—"Ben bir milyoner değilim"—yazılıyordu.[70] Yerel eyalet görevlileri, evrimin okullarda öğretilmesiyle ilgili haçlı seferinin kendilerini ıskalayıp geçeceğini düşünüp, durumu hafifletmeye çalışıyorlardı. Fakat 1925 yılında Tennessee gibi bir yerde kolayca saptırılmaya elverişli bu sorun büyük bir önem kazanmıştı. Ve yasama konusunda büyük bir meydan savaşı artık kaçınılmazdı.

"Muhafazakarlar, bugün Tennessee'de ilk kanı akıttı," diye yazıyordu 25 Ocak 1925 tarihli *Commercial Appeal*'deki bir makalede, "Savanah senatörü John A. Shelton tarafından, devlet okullarında evrimin öğretilmesini ağır suç sayan bir yasa önerisi verildi."[71] Bir gün sonra John W. Butler da Temsilciler Meclisi'nde benzer bir yasa sunuyordu.[72] Her iki öneri sahibi de, konuyla ilgili kampanya yürütüyordu ve attıkları adımlar öngörülebilirdi. Butler,

önerisini Bryanvari temellere dayandırıyordu: "Eğer bir ulus olarak yaşayacaksak, hükümetimizin kuruluş prensipleri yok edilmemelidir. Eğer bu prensiplere sadık kalacaksak, İncil'i gerçek dışı gösterecek ve onun yerine evrimi koyacak bir yaklaşıma izin vermemeliyiz."[73] Butler az tanınan, eski bir Meclis üyesiydi ve ilkel bir Baptist liderdi. Ona göre devlet okulları, İncil'in ahlak kavramlarına göre yurttaş yetiştiren birer kurumdu. Evrimci inançlar, o kavramların temeline zarar veriyordu. Bu varsayımla hareket eden Butler, "İncil'de öğretildiği şekilde Tanrısal yaradılışı reddeden herhangi bir teoriyi öğretmenin ya da onun yerine insanın hayvandan geldiğini öğretmenin en fazla 500 dolar cezai işleme tabi olmasını"[74] öneriyordu. Görünüşe göre Butler'ın meslektaşlarının çoğu bu öneriyi destekliyordu, çünkü altı gün sonra Meclis hiçbir düzeltme yapmaksızın 71'e karşı 5 oyla bu öneriyi geçirecekti. Karşı çıkanlardan üçünün Memphis ve Nashville'den çıkmasına rağmen, yasa taslağı hem kırsal bölgenin hem de kent temsilcilerinin desteğini sağlamıştı; buna eyaletin bütün büyük şehirlerinden gelen delegelerin çoğunluğu da dahildi.

Meclis'in bu eylemi, evrimin öğretilmesini sınırlayan genel kavramlar üzerindeki büyük desteği yansıtıyordu; fakat Butler'ın taslağını hazırladığı bu yasanın görüşülmesi sırasında detaylarla fazla ilgilenilmemişti. Meclis üyelerinin yasa taslağı hakkında aldıkları tek bilgi, Bryan'ın 1924'de Nashville'de yapmış olduğu konuşmanın bir kopyasıydı. Bu konuşmada özel olarak bir yasa önerisi yoktu; ileri sürdüğü iddia ise şuydu: Eğer Hıristiyanlar "vergileriyle destekledikleri okullarda çoğunluğun görüşlerini öğretemezlerse, o zaman bazıları (birkaç kişi) hem maaşları-

nı halkın vergilerinden sağlayıp, hem de Hıristiyanlığın en can alıcı prensiplerine saldıran kendi bilimsel yorumlarını da öğretemezler."[75] Bryan'ın Florida'daki evrim karşıtı kararı, bu iyi dengelenmiş başlangıç teorisiyle birleştirilmişti. Fakat iki konum arasındaki farklılık, Tennessee Meclisi üyelerince hiç tartışılmamıştı.

Aslında çeşitli nedenlerden dolayı, önerinin hiçbir yönü, Meclis oylamasından önce, halkın dikkatini kendi üzerine çekemedi. Birincisi, basın önerinin özellikle daha önceki senato önerisi üzerinde yoğunlaşan giriş kısmını yayınlamamış ve ikincisi, Meclis Eğitim Komitesi, halka açık toplantı yapmaksızın önlem paketinin yasalaşmasını tavsiye etmişti. Bir tek komite üyesinin bile, komitenin daha önceki meclis oylamasına dair hiçbir fikri yoktu, fakat ılımlı protestolardan sonra yasa önerisini desteklediler. Ve üçüncüsü, Meclis Başkanlığı yasa tasarısındaki birbiriyle uyumsuz bölümleri, öğleden sonra görüşmeyi planlamıştı. Nashville Banner öğleden sonraki meclis görüşmeleri için şunları yazıyordu: "Meclis tarihindeki en kısa tartışma." Öğleden sonra oturum devam ederken Meclis, tartışmanın uzamasına neden olabilecek her şeyi erteledi. Eğitim Komitesi'nin durumdan şikayetçi bir üyesi, evrim karşıtı yasa taslağı önerisinin ertelenmesini istediğinde, Butler itiraz etti: "Daha fazla konuşmaya ihtiyaç olduğunu sanmıyorum. Herkes evrimin ne anlama geldiğini bilmektedir." Başka bir temsilci, hemen oylamaya geçilmesini isteyerek Butler'ı destekledi. Ve öneri, daha fazla tartışılmaksızın yasalaştı. Bu yasa, köpeklerin yumurta çalmasına ilişkin yasanın hazırlanmasından daha az ilgi çekmişti. Bu yasanın görüşülmesi sürecinde en azından, bir üye hangi köpeğin yumurtayı çaldığının nasıl tespit edileceği-

ni sorduğunda gülüşmeler olmuştu.[76] Büyük gazetelerde, Meclis'deki oylamaya ve Butler'ın yasa taslağı önerisine ilişkin tek bir harf yer almadı, fakat oylamadan sonra mektup tufanı başladı. Meclis'e gönderilen dilekçeler ve gazetelere gelen konuyla ilgili mektuplar, ancak yasanın geçmesinden sonra göz önüne çıktı. Doğal olarak, son kararı Tennessee Senatosu ve vali verecekti ve sonucu etkileyecek birçok fırsat henüz tüketilmemişti. Savunucuları ve karşıtları, Scopes davası boyunca ulusun nabzının atacağı tartışmaların provasını yapmaya başlamışlardı.

Yasanın karşıtları Senato'yu etkilemek için çalışmalara başladılar. "Dün Temsilciler Meclisi'nin 'evrim karşıtı yasa taslağı'nı onayladığı, tarafımdan fark edildi." Nashville Banner'da yer alan bir mektupta böyle yazıyordu. "Düşünce özgürlüğünü savunan herkesin niyeti ... bu yasanın protestosuz geçmesine izin vermek mi?"[77] Sayısız Tennessee'li yasa karşıtı, Meclis'in bu eyleminden sonra eyalet gazetelerine kızgınlık, öfke, hatta utanç hissettiklerini yansıtan mektuplar yolladılar. "Öğrenciler öğrenmeyi arzu ediyorsa, bu ışığı söndürmeyelim," diyordu bir yazar.[78] "Yeryüzündeki en büyük bilim otoritelerine göre evrim artık sadece teori olarak değil, fakat aynı zamanda, kendini kabul ettirmiş bir gerçek olarak algılanmaktadır," demekteydi bir başkası. "Fakat Meclis üyeleri, Billy Bryan, Billy Sunday ve diğerlerinin öğretilerini dinlemekte ısrar ediyorlar."[79] Galileo'nun davası ve Bruno'nun infazıyla karşılaştırmalar da oldukça yaygındı. "Korkarım, biz asla evrim teorisini yok edemeyeceğiz, çünkü Bruno yakıldı ve yaşlı Galileo da hapse atıldı," diyen alaycı bir yazar protestosunu şöyle sürdürüyordu: "Ancak lanetli dünyanın yuvarlak olduğu ve döndüğü teorisi halen öğ-

retilmeye devam ediliyor."[80] Ve tabii ki maymunlara atıfta bulunanlara da rastlanıyordu: "Darwin'in teorisinin doğruluğunu anlamak için Capitol Hill ve içindekileri ziyaret etmekten daha iyi bir kanıt olamaz," diye dalga geçiyordu bir mektup. "Birisi kendilerinin maymundan geldiğini söylemişti; fazla ileri sıçramadıkları belli oluyor."[81]

Bu noktada bazı eyalet gazeteleri de savaşın içine daldı. "Jeoloji ve astronomi alanındaki keşiflerin, Hıristiyan inançlarına meydan okuması için bir sebep yoktur," diye öğüt veriliyordu *Nashville Tennessean*'ın başyazısında.[82] "Bu ahmakça yasa, ne kadar çabuk çöp sepetine atılırsa, Tennessee'deki aydınlanma ve gelişme hedefleri açısından o kadar iyi olacak," diye ekliyordu *Rockwood Times*.[83] *Chattanooga Times* bir başyazısını tekrar yayınlayarak şunları söylüyordu: "Bay Bryan'ın Tennessee Meclisi'ndeki tatminini paylaşmaya hak kazanan başka bir varlık varsa, onlar da maymunlardır. Gerçekten de, Tennessee Meclisi'nde insan ırkını temsil eden bir parçası varsa, maymunun, insan ırkı ile bir akrabalığı olmadığına sevinmeye hakkı vardır."[84]

Tennessee'nin modernist rahiplerin, muhafazakar meslektaşlarının sayıca oldukça altında kalmalarına rağmen, bazı şehirlerde oldukça etkin kökleri vardı ve onlar da evrim karşıtı yasa tasarısını kınamaya başlamışlardı. Gerçekten de liberal bir vaiz, yasa koyucularla ilgili öyle kamçılayıcı sözler etmişti ki, Meclis hiç alışık olmadığı bir adım atarak, bu sözleri yalanlayan bir karar çıkardı.[85] Çoğunluğu Protestan ve Metodist olan Nashville'li onüç rahip, Senato'ya muhalefetlerini dile getiren bir dilekçe verdiler.[86] Chattanooga'nın önde gelen liberal rahibi M. S. Freeman, modernizm üzerine, teklif edilen yasayı eleşti-

ren, halka açık ve yaygın vaazlar vermeye başladı: "Benim inancım şu ki, bu tip yasalar, bizim Hıristiyan inancımızın demir parmaklıkların arkasında korunmaya alınması gibi yanlış bir anlayıştan ileri gelmektedir." [67] Kuzey Carolina'da evrim karşıtı yasaya muhalefette başrolü oynayan modernist lider R. T. Vann, Memphis'de yaptığı konuşmada, bilim eğitiminde akademik özgürlük ihtiyacını dile getiriyordu: "Şimdi okullarımızda bilimi öğretmeyi kabul edeceksek, bu öğretim bilim adamları tarafından yapılmalıdır. ... Bugüne dek doğa bilimi hazinemize en küçük bir katkıda bile bulunmamış olan rahipler, peygamberler ve Tanrı'nın kendisi bu işe karıştırılmamalıdır." [68] Zaten evrim karşıtı yasaya karşı koymada, üç ana taktik ortaya çıkmıştı: Bireysel özgürlüğün savunulması, bilimsel otorite arayışı ve muhafazakarlarla İncil'e harfiyen uyulmasını savunanları gülünç duruma düşürmek. Daha sonra bu üç sivri uç, Scopes davasının savunmasının ana konularını oluşturacaktı.

Senatörler bu tartışmalara gönüllü olarak katılmaya ve yanıt vermeye başlamışlardı. Meclis'in Butler'ın yasa teklifini geçirmesinden yalnızca iki gün sonra, Senato Hukuk Komitesi, Shelton'ın evrim karşıtı yasasını "Meclis, dinsel inanç sorununu uzaktan bile etkileyebilecek yasalar yapmamalıdır," yorumuyla reddetti.[69] Altı gün sonra, komite Butler'ın yasa teklifini de reddetti. Meclis ve Hukuk Komitesi arasında iki arada bir derede kalan Senato'nun tamamı tereddüt içindeydi. Birincisi, ya bütünüyle Butler'ın teklifini reddedecek ya da hızlı bir oylama için plan yapacaklardı. Sonunda her iki yasa teklifi de Şubat ortasında başlayacak olan bir aylık tatil döneminde yeniden görüşülmek üzere Hukuk Komitesi'ne geri gönderildi.[90] Bu

durum, evrim karşıtlarına karşı saldırı için zaman kazandırmıştı. Onlar da bu fırsatı en iyi biçimde kullandılar.

1925 Şubat başında *Nashville Banner*'a mektup yazan biri şunları söylüyordu: "Görebildiğim kadarıyla Temsilciler Meclisi, Butler'ın yasa önerisini kabul etti ..., Senato Hukuk Komisyonu ise yasa teklifinin reddedilmesini önerdi ... ve forum, yasa teklifine karşı çıkanların ağırlığı altında kaldı. Şimdi, diğer cephenin bir şeyler söylemesinin tam zamanı."(91) Bu sözlerin yazarı ve düzinelerce diğer evrim karşıtı, Butler'ın yasa teklifini destekleyen mektuplar yazıp Tennessee gazetelerine gönderdiler ve Bryan'ın temel yaklaşımlarına genel bir kabul gösterdiler. Okullardaki eğitimin içeriğini belirlemede ve en azından toplumsal ve ahlaki değerleri derinden etkileyen "kanıtlanmamış" teorilerin öğretilmesi konularında çoğunluk söz ve karar sahibi olmalıydı.

Bu mektuplar, bazı konuları gündemde tutuyordu: "Hıristiyanlar ve diğer iyi yurttaşlar, bilimsel keşif görüntüsünde öğretilen bazı inançsız ve temelsiz teori ve tahminleri desteklemek için neden vergi ödemek zorunda kalsınlar?"(92) diye soruyordu biri. "Hiç kimse araştırmaya ya da evrim kelimesine karşı değil. Amerikan halkının yüzde doksan dokuzu, insanın bir hayvan türünden geldiği şeklindeki tartışma götürür öğretiye karşı çıkmaktadır," şeklinde protesto ediyordu bir başkası. "Eğer halk bu öğretiye karşı çıkıyorsa, vergileriyle destekledikleri okullarda bir yasa tarafından bunun engellenmesini isteme hakkına sahiptirler."(93) Bu mektupların çoğu kadınlar tarafından yazılıyordu: "Bu uygunsuz eğitim, çocukların aileye, İncil'e, hükümete ve bütün diğer yasalara güvenlerini yitirmelerine yol açtığında anneler ne yapacaklar?"(94) so-

rusunda olduğu gibi. Bu mektuplar birçok Tennessee'linin hassasiyetlerini dile getiriyor ve Senato'ya harekete geçme çağrısı yapıyordu. "Ben umursamaz denilen Meclisimizle gurur duyuyorum," diyordu bir muhafazakar. "Tanrı'ya şükürler olsun ki, Darwin'i savunanlardan çok, Bryan'ı savunanlar var. Öyle umuyorum ki, Senato, Meclis'le mutabık kalacak ve evrim yasamızı onaylayacaktır."[95]

Senato'nun Butler'ın yasa teklifini yeniden görüşmeye başlamasının ertesi günü, Senatör John Shelton, Bryan'ın desteğini almaya çalıştı. "Size, ne tip bir yasa önereceğinizi öğrenmek için yazıyorum," diye sorguluyordu Shelton. Öteki üyeler, mesele son aşamaya gelmeden önce öneriler için size yazmamı istediler." Senato'da yasayı destekleyenler, Bryan'ı yaklaşan tatilden sonra Meclis'in genel oturumunda konuşmaya davet ettiler.[96] Bryan bu öneriyi kabul etmedi, fakat yasayla ilgili bir öneride bulundu. Önermek istediğim en can alıcı husus, cezai bir hüküm konulmamasıdır," diyordu. "Öncelikle kanunun yararlarına karşı çıkma yeteneği olmayan karşıtlarımız, sürekli olarak dikkati saptıracak bir şeylerin arayışındalar. Cezai işlem onlar için bir koz oluşturacaktır. ... İkinci neden ise, yasalara saygılı olacağını varsaydığımız, eğitimli bir sınıfın söz konusu olmasıdır."[97] Ceza olmayacaksa, doğal olarak özgürlük uğruna şehitler de olmayacaktı, Scopes davası da. Bryan, her iki yolun da halkla ilişkilere yansımalarını çok iyi öngörebiliyordu. Yine de zafer arifesinde, Tennessee'deki haçlı seferini yürütenler, onun uyarılarını umursamıyorlardı.

İşte o sıra, iki ulusal muhafazakar lider sahnedeki yerlerini aldılar: Billy Sunday ve J. Frank Norris—kuşkusuz Sunday'in etkisi daha büyüktü. Norris, Riley ve Bryan

döneklere telkinde bulunabilir ve muhafazakar Protestanları bir savaş gücü olarak seferber edebilir Bryan politik dinleyicileri kendinden geçirebilirdi; fakat 1920'lerde hiçbir muhafazakarın sahip olduğu beceriler, Sunday'in kalabalıkları çekme ve dönekleri kazanma yeteneğiyle karşılaştırılamazdı. Bir anda üç ringde birden gösteri yapan Billy Sunday, gerçekten müthiş bir adamdı. Chicago aslanlarının eski dış saha oyuncusu, büyük kitleler önünde, vaaz verir ve dua eder, şarkı söyler ve avazı çıktığınca haykırır ve sahnenin bir ucundan diğer ucuna ağzından alevler saçarak koştururdu.

1925 Şubatı'nda Sunday, Memphis'de birkaç yıldır ara verdiği konuşmalarına yeniden başladı. Bu kez ikinci bir haçlı seferi için buradaydı. Bir açılış konuşmasında dinleyicilerinin sayısı beş bini geçiyordu. Haçlı seferinin onsekizinci gününde kalabalıklar giderek büyümüştü. Ve Sunday sistemli olarak "eski evrim teorisi piçi" ve Tanrı'ya karşı gelen evrimci katiller çetesini suçluyordu. Bir keresinde Darwin'i "dönek ve kafir" olarak nitelendiriyor ve bir başkasında da "Modernistlerle birlikte cehenneme" diye bağırıyordu. Evrim öğretmenleri için ise özel bir aşağılama üslubu kullanmaktaydı. Alışılmış "evrimin öğretilmesi" söylemlerinin bir başkasında, tarih öncesi insanın öğretilmesi hakkında, "Bugün eğitim zincirle şeytanın tahtına bağlanmıştır," diye feveran ediyordu. Yerel bir gazeteci, Sunday'in Memphis haçlı seferini şöyle tanımlamıştı: "Sınırlı kariyer yaşamımda tanık olduğum kadarıyla, bir ilke ya da inancın bugüne kadarki en mahkum edici, en ironik, en tumturaklı, en temel biçimde sarsılışı."[90]

Olayı her gün birinci sayfadan veren Commercial Appeal, "Bütün varlıklar, çeşitler ve türler, Sunday'i dinleme-

ye geldi," diye yazıyordu. Erkekler Gecesi'nde binlerce erkek, kadınların gözünden uzak olmanın rahatlığıyla duygularını özgürce açığa vurabildiler. Kadınlar Gecesi'ne daha da fazla katılım oldu. Zenci Gecesi'nde ise "15.000 siyah ve yanık ve parlak yüz, Tanrı coşkusuyla ışıldıyordu," diye yazıyordu gazete. Yine çok sayıda Klu Klux Klancı da—bazıları bildik maskeleri ve kıyafetleriyle—resmi olmayan Klan gecesine katıldı. Tennessee'nin dört bir yanından insanları getirmeleri için özel trenler ve otobüsler kaldırıldı. Katılanların toplam sayısı 200.000'e ulaşmıştı ve bu sayı eyalet nüfusunun onda biri demekti.[99] Birçok meclis üyesi de değişik toplantılara katılıyordu. Sunday oradan ayrılıp Norris geldiğinde, Senato'da oylama yapılmak üzereydi ve Tennessee muhafazakarları tümüyle ayaktaydı. Sunday'in abartılı söylemiyle karşılaştırıldığında, Norris'in evrim öğretmenlerinin "ellerinden masum kanı akıyor" şeklindeki yaklaşımı yatıştırıcı bir etki yapıyordu. Norris en azından yarım yamalak cümlelerle konuşmuyordu. "Tennessee, daha önce, yurttaşlarının önüne, okullarda evrimin öğretilmesini amaçlayan bir yasa şekli koymuştu," diye gözlemde bulunuyordu, "yasal çarklarını işlettiği takdirde, Tennessee'nin bu konuda ilk eyalet olacağını umuyorum."[100]

Norris'in bu seferki umudu, halkın iradesi ve meclisin kararlılığıydı. Yasama tatilinden sonraki 11 Mart tarihli ilk oturumda Senato Hukuk Komitesi, Butler'ın yasa tasarısını hiçbir düzeltme yapmadan onayladı ve on gün sonra, Senato'da yirmidörde karşı altı oyla, imzalanması için doğrudan Vali Peay'e gönderildi. Zaten çok zayıf düşmüş olan ve kişisel fikirlerini söylemekten ileri gidemeyen muhalefet de kendi içinde eriyip gitmişti.

Senatodaki oylamayı, yasayı savunanlar arasındaki, öğrencilerin dinsel inanç ve çoğunluk yönetimi konularında yaptıkları, üç saatlik, oldukça canlı geçen tartışma izledi. Üst Meclis'te Dayton'ı temsil eden ve aynı zamanda tutucu bir Hıristiyan olan Senato Sözcüsü L. D. Hill şunları söylüyordu: "İncil'e sonuna kadar inanan Tennessee'li çocuklara, ebeveynlerinin vergileriyle ayakta kalabilen okullarda, bu inanca karşıt, zıt şeyler öğretilmemelidir. Eğer siz bu çocuklara, insanın bir protoplazma ya da bir tekhücreli maddeden ya da gelişmemiş bir yaşam formundan yaratıldığını öğreterek ailelerinden uzaklaştırırsanız, İncil'deki ilahi yaradılış öyküsüne asla inanmayacaklardır" diyordu. Senato'daki evrim karşıtı yasa tasarısı sponsoru John Shelton, "Tanrısal yaradılışa inananlar, evrim teorisinin öğretildiği okullara yardım etmeye ya da destek olmaya zorlanmamalıdır," diye ekliyordu. İsteksizce destek veren biri de, kendi oyunu şu şekilde mazur göstermeye çalışıyordu: "Halkın büyük bir çoğunluğu evrim teorisine inanmıyor ve çocuklarına öğretilmesini de istemiyor." Daha coşkulu bir taraftar ise, "Tennessee halkının yüzde doksan beşinin" bu çoğunluğu oluşturduğunu[101] tahmin etmekteydi. Bir senatör, "Bu sizin Kutsal Kitap'a inanıp inanmamanız sorunu değil, fakat aynı zamanda kiliseyle devletin ayrı tutulup tutulmaması sorunudur," diye bir değerlendirmede bulunurken, bir başkası da "Hiçbir yasa, insan düşüncesine pranga vuramaz," diyordu. Cumhuriyetçi bir yasa koyucu da, dinsel özgürlük üzerine, Anayasa'dan pasajlar aktarıyor ve bu tartışmayı tümüyle suçluyordu: "Son otuz yıldır gerek politik gerekse toplum hayatının en büyük düşmanı William Jennings Bryan'dır." Fakat bir taraftar bu yaklaşıma karşı çıktı: "Bu

yasa tasarısı kimsenin dinsel inancına müdahale etmediği gibi, hiç kimsenin inançlarını da başkalarına dikte etmemektedir. Yapmaya çalıştığı tek şey sadece, halkın büyük çoğunluğunun isteklerini yerine getirmektir." Bu tip hassasiyetler kolayca Senato'ya da yansıyordu.[102]

Gerek eyalette gerekse ulusal çapta evrim karşıtı yasalara karşı çıkanlar, yasayı veto etmesi için Vali Peay'e başvurdular. Eğitim düzeyinin yükseltilmesine ve öğrenim yıllarının uzatılmasına verdiği destekten dolayı ulusal düzeyde ilerici bir üne kavuşmuş olan Vali'nin onuruna, bir okula ismi de verilmişti. Bu ünvandan dolayı Vali'ye yapılan buşvurulardan, yine de bir başarı umudu olduğu ortaya çıkıyordu. Kaliforniya'lı bilim yazarı Maynard Shipley ve Amerikan Bilim Cemiyeti'nin ısrarlarıyla, evrim karşıtı harekete karşı koymak üzere bir örgüt kuruldu. Amerika'nın dört bir yanından protesto mektupları yağıyordu. Örneğin Draper ve White'ın çizgisini sürdüren bir New York'lu şöyle soruyordu: "Ortaçağ'dan bize kalan miras: cahillik, pislik ve kazıklara bağlanarak yakılan cadılar. Aynı noktaya mı dönmek istiyoruz?" Tennessee'nin içinden de bazı endişeli vatandaşlar yasanın veto edilmesi için başvurdular. İlk Afrikalı-Amerikan üniversitesi olan Fisk Üniversitesi dekanı: "Bir rahip ve eğitimci olarak, bu yasaya destek vermeyi reddedeceğinizi umuyorum. Tennessee eyaletinin liberal Hıristiyan inançlarına karşı yasa çıkartması, bana öyle geliyor ki çok büyük bir talihsizliktir," diye yazıyordu. Tennessee Başrahibi de bu görüşe şu sözleri ilave ediyordu: "Bu sınırlayıcı yasa, sadece bir talihsizlik değil, aynı zamanda da bir felakettir."[103]

Tennessee'lilerden valiye gelen mektupların çoğu yasayı desteklerken, potansiyel açıdan en önemli muhalifler

sessizliklerini koruyordu. Bunlardan biri Tennessee Üniversitesi'nin güçlü dekanı Harcourt A. Morgan'dı ve Morgan içten içe evrim karşıtı yasa teklifine karşı çıkıyordu. Morgan'ın valiye yazdığı gizli bir notta, "Evrim konusu, dinsel inancı da içine alan öyle karmaşık bir mesele ki, üniversite onu dikte etme eğilimi göstermemekle birlikte, tartışmaya angaje olmayı da istemiyor." Ancak meclisin ertelemesinden ve yeni yasanın, öğrenciler arasında alay konusu olmasından sonra, üniversitenin yaptığı muhalefetin derinliği açığa çıkabildi.[104] Benzer şekilde, aralarında Morgan ve başka önemli bilim adamlarının bulunduğu Tennessee Bilimler Akademisi, yasa onaylanana dek, aleyhinde hiçbir söz etmemişti. Bu durum valiyi kendi politik ve kişisel eğilimleri konusunda özgür bırakıyordu. Nashville'li bir rahip valiye şöyle yazıyordu: "Sizinle hükümet binasının basamaklarında bir hafta önce yaptığımız kısa konuşmayı anımsıyorum, evrim yasa teklifi konusunda bana, 'onu imzalamayı düşündüğünüzü' söylemiştiniz. Bir arkadaşınız ve destekçiniz olarak mevcut yasa teklifini imzalamanızı ve Tennessee'de materyalizm saldırılarına karşı amansız bir mücadele veren bizlere yardımcı olmanızı rica ediyoruz."[105] Peay, sözünü tuttu.

Vali, yasa teklifini imzalamaktan yana verdiği kararı açıklıyor ve meclise tuhaf bir mesaj gönderiyordu. Bir yandan, "halkımızın inancı o ki, İncil'in reddi olan, insanın ilkel bir hayvan türünden geldiği teorisi okullarda öğretilmemelidir," diyerek yasa taraftarlarını onaylıyor; diğer yandan muhaliflere, ööğretmenlerimizi herhangi bir tehlikeye atmayacağız," diyerek yasa karşıtlarına güvence veriyordu. Gerçekten de, Tennessee lisesi biyoloji kitabına rastgele bir bakış bile bunun aksini gösterse de vali, "yasa

teklifimizin bu kitapta müdahale edebileceği en küçük bir sonuç bulamıyorum," diye yazıyordu. Yine de yasayı, "dinsel olmayan ve sözüm ona bilimin yüceltilmesinin ve bazı okullardaki İncil'in reddi ve ülkemiz, kurumlarımız, çocuklarımız üzerindeki son derece zararlı ve temelden yanlış olan din karşıtı çabalarının açık bir protestosu" olarak selamlıyordu.[106]

İlericiliği, geleneksel dinsel inançlarından ileri gelen Peay, kısaca söylenecek olursa, popüler dinle halk eğitimi arasındaki bir çatışmayı kabul edemezdi. 1925'de, evrim karşıtı yasayı imzaladıktan sadece birkaç gün sonra Peay, modern Tennessee'nin temellerini atan ve devlet destekli okul sistemi ve yoğun eğitim reform yasa tasarısı desteğini kazanmıştı. O da, devlet okullarında evrimin öğretilmesini yasaklayan yasayı onayladı. Peay, "Bu Tennessee'nin böyle bir yasaya sahip olmasından ve benim bu yasayı imzalamış olmamdan dolayı, şahsımı ve Tennessee'yi aşağılayanlar var," diyordu Scopes tartışmaları sırasında. "Benim kanaatime göre, herhangi bir eyalet, İncil'den vazgeçmektense, okullarından vazgeçse daha iyi olur. Biz her ikisini de korumak istiyoruz." Yine de, modern eğitim ve onun içindeki ilerici düşünce arasındaki muhafazakarların korkusunu ve yükselen tansiyonu göz ardı edemiyordu. Meclise, evrim karşıtı yasaya ilişkin gönderdiği mesajda, Bryan'ın popülist nakaratını kullanıyordu. "Halkın, kendi okullarında ne öğretilmesi gerektiğini belirlemeye hakkı vardır ve olmalıdır da."[107] İlericilikle muhafazakarlık arasına sıkışmış olan Peay, çoğulculuğu yasa için bir bahane olarak kullanıyordu. Aynı çıkmazı yaşayan Bryan da onu, yasanın haklı çıkarılması için tutunulabilecek son dal olarak gördü.

Bryan, valinin yasayı imzalamasına sevinmişti. Ancak her ikisi de, bu eylemin sonuçlarını yanlış hesaplamıştı. Bryan valiye, "Hıristiyan ebeveynlerin, çocuklarını kanıtlanmamış hipotezlerden ve onun zehirli etkilerinden kurtardığınız için, size büyük bir gönül borçları vardır," diye telgraf çekti. "Diğer eyaletler, Kuzey ve Güney Tennessee örneğini izleyeceklerdir."[108] Oysa bu tahmininde yanılıyordu, çünkü bu yasanın aynı zamanda bir test vakası olduğunu tahmin edememişti. Çoğunluk reformlarının gücü ve pırıltısı her ikisinin de basiretini bağlamış ve bu tecrübeli iki politikacı da, yaklaşmakta olan Scopes davasını öngörememişlerdi. Peay'e göre, yasa İncil karşıtı öğretileri kapsıyordu ve o, "bilimsel kabul edilen herhangi bir kitapta bu tip şeyler öğretilmeyeceğine" güveniyordu. Bryan da kendi adına, okul öğretmenlerinin "yasaya saygı duyacağından" emindi. Her ikisi de, Peay'in yorumunda uzlaşıyorlardı: "Hiç kimse bunun aktif bir yasa olabileceğine inanmıyor."[109] Bu, Riley ve WCFA'yı, konuşma özgürlüğü taraftarları, evrimci bilim adamları ve açık fikirli kent halkı tarafından başlatılmakta olan komplonun önemini anlamaya ve yasanın mahkemede sınavdan geçeceği sonucuna götürdü ve işte o zaman, bireysel özgürlük kurumlarının temel kavramlarını ihlal ettiği suçlamalarına karşı, çoğunluk yanlısı reformu savunması için Bryan'a çağrıda bulundular.

— ÜÇÜNCÜ BÖLÜM —

BİREYSEL ÖZGÜRLÜĞÜN SAVUNULMASI

AMERİKAN SİVİL özgürlükler Birliği (ACLU) üyeleri, evrimin öğretilmesini yasaklayan Tennesseee yasasının, uzak entelektüel sularda cereyan eden önemsiz bir gelişme olarak değerlendirmiyorlar, daha da önemlisi, evrim karşıtı haçlı seferini izole bir adım olarak görmüyorlardı; öyle yapsalardı, bütün Amerika'da yaygın olan Protestan kültürünü geliştirmek ve ilerletmek için çıkarılan sayısız yasayı ve düzenlemelerle birlikte evrim karşıtı yasayı da umursamayabilirlerdi. Scopes davasından önce ACLU, hükümetin dinsel inançları korumak ve teşvik etmek için gösterdiği çabalara karşı onlarla mücadele etmeye özel bir ilgi göstermedi. Aksine, Quakers mezhebi, Birinci Dünya Savaşı boyunca zorunlu

askerlik hizmetini reddeden dinsel motifli pasifistleri korumanın bir aracı olarak bu örgüte maddi destekte bulunuyordu. Fakat ACLU liderleri yeni Tennessee yasasını farklı bir açıdan gördükleri halde, bir kişi bunun Amerikan toplumundaki özgürlük ve bireysel haklar için tehdit oluşturduğunu anlatmaya çalışıyordu.

New York'daki sol eğilimli Yeni Sosyal Araştırma Okulu'ndan James Harvey Robinson'ın döneme uygun düşen *Eylemde Zihnin Rolü* adlı kitabı, 1920'lerin başında ACLU'yu yöneten, politik açıdan radikal New Yorklular tarafından algılandığı gibi, zamanın tepkisel ruhuna sahipti. Entelektüel ve sosyal tarihe evrimci bir açıdan bakan bu kitaba göre, ABD'de kişisel özgürlüklere sistematik saldırılar Birinci Dünya Savaşı'nda başlamıştı. Çeşitli eyaletler ve yerel otoriteler bundan öncesinde özgürlükleri sınırlamışlardı, fakat bu ilk sınırlamalar sadece istisnai olayları temsil ediyordu. Savaş her şeyi değiştirdi.(1)

"Bu büyük ve barışsever halkı savaşa sürüklemek korkunç bir şey," diyordu Başkan Wilson, 1917 yılında Kongre'ye gönderdiği savaş mesajında. Wilson ayrıca bazı çekincelerini de ekliyor ve "sertlik politikası, savaş zamanında sadakatsizliği iyice artırabilir," diye ekliyordu.(2) Wilson'ın isteği üzerine Kongre, zorunlu askerlik yasasıyla casusluk yasasını yürürlüğe koyarak, askeri isyana kalkışanların orduyla ilişkisinin kesilmesini sağladı ve göçmen bürosuna da, başka ülkelerde doğmuş olan radikalleri sınırdışı etme ya da yapay bir biçime sokma yetkisini verdi. Federal Adalet Hizmetleri, savaş çabalarını sekteye uğratabilecek beyanlarla ilgili casusluk yasasını yorumlarken, posta hizmetlerindeki ayrıcalıkları "hükümetin savaşı yürütürken engellenmemesi ve zor durumda bırakılmaması" için geri alı-

yordu.[3] 1918'de Kongre, yükselen savaş karşıtı muhalefeti, Amerikan hükümeti biçimi hakkındaki "sadakatsiz" ve "kötüye kullanıcı" beyanların casusluk yasası kapsamına alınacağını ve cezalandırılacağını açıklayarak yanıtladı. Birçok eyalet Almanca'nın okullarda öğretilmesini yasaklamıştı. Amerika'da lise eğitimi veren özel ve kamu kurumları, ACLU'nun arka bahçesi olan Columbia Üniversitesi de dahil olmak üzere, Amerika'nın savaşa müdahalesine karşı çıkan fakülte üyelerini görevlerinden uzaklaştırdı.

1917'de, savaş karşıtı protestocuları ve vicdani redcileri savunmak için, Ulusal Sivil özgürlükler Bürosu kuruldu. Bu esasen ABD'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesine karşı çıkan varlıklı pasifistlerin kurduğu Militarizme Karşı Amerikan Birliği'nden (AUAM) ayrılan bir kuruluştu ve liderliğini de Harvard mezunu, aristokrat kökenli ve radikal eğilimlere sahip Roger Baldwin yapıyordu. "Biz, Amerika'da sivil özgürlükleri korumakla ilgiliyiz," diyordu Baldwin. "Birincisi, demokrasinin bizzat kendisi için, ikincisi de halkın savaş politikalarını ve barış şartlarını tartışma hakkını kazanabilmesi için. Gerek azınlık hakları ve gerekse bireysel haklar, genel olarak bütün ülkede ihlal edilmektedir."[4]

Bu ihlaller, henüz çok yeni olan bu örgütü çok yakından etkiledi ve onun özgürlükçü felsefesini, konuşma özgürlüğüne doğru biçimlendirmesine yardımcı oldu. Büronun oluşumundan sadece birkaç hafta sonra, kitlesel dağıtım için hazırlamış olduğu savaş karşıtı oniki kitapçığın dağıtılması yasaklanmıştı. Bu türden bir problemin çıkabileceğini önceden tahmin eden Baldwin, kitapçıkların dağıtılmasıyla ilgili Posta Hizmetleri Genel Müdürü ile bir anlaşma yolu aramış ve bu konuda Clarence Darrow'dan aracı olması için

desteğini de almıştı, fakat tüm bu çabalar boşunaydı. Yasaklanan kitapçıklardan birinin yazarı ve geleceğin Amerikan sosyalist lideri olan Norman M. Thomas, demokrasi ve özgürlük üzerine düşüncelerini açıklıyor ve daha sonra da büro aktivistleri arasında lider konumuna yükseliyordu. Aynı kuruluştan gelen ve onun doğmasına neden olanlardan biri olan Başkan Wilson, Kongre savaş ilan ettiğinde, çoğulcu demokrasi görüşüne dayanarak, gerek azınlık haklarına gerekse ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamaları haklı çıkarma yoluna giriyordu. Büro kitapçığında, kişisel vicdan üzerine çoğunluğun kontrol hakkı iddia etmemesi gerektiği yazıyordu. "Azınlık haklarına saygı gösterilmediği sürece, demokrasi güruhun egemenliğine dönüşüyor," diyordu Thomas.[5] Büronun, Posta Hizmetleri ile karşı karşıya gelmesi ve radikal Dünya Sanayi İşçileri'nin (IWW) savunması nedeniyle, federal ajanlar Büro'nun faaliyetlerine ilişkin casusluk yapmaya başladılar. 1918'de Adalet Hizmetleri görevlileri Büro'nun karargahına baskın düzenledi ve örgüt liderlerini sorguya çekmekle tehdit etti. Bir yıl sonra Baldwin, Seçici Askerlik Hizmetleri Yasası'na uymayı reddettiği için, bir yıllık hapis cezasını çekmeye başlamıştı bile.

Büro liderleri başlangıçta Wilson yönetimindeki görevlilerle işbirliği yapmayı denediler; bunların bir çoğu da elit bir geçmişe sahipti. Gerçekten de 1918 öncesinde Baldwin, büyük bir saflık içinde ve örgütü ve destekçileri üzerindeki şüpheleri hafifleteceğinden emin bir şekilde, hükümetin üst pozisyonlarındaki arkadaşlarına, Büro için çok önemli bilgileri aktarıyordu; ancak bu, tam aksine, kitlesel gözaltılara yol açtı. Wilson, hapislik döneminde, annesini rahatlatmak için şöyle yazıyordu: "Gardiyanım, Yale'den genç ve iyi bir adam."[6]

Bu acı deneyimler, Baldwin'in ve Büro'nun önde gelen yönetici üyelerinin demokratik hükümet anlayışlarını kademe kademe değiştirmelerine neden oldu. ACLU tarihçisi Samuel Walker şu sonuca varıyordu: "Genel olarak savaştan önceki sivil özgürlüklere ilişkin ilgisizlikleri, savaş zamanı krizleriyle birlikte, onları, toplumsal gelişmenin kaçınılmazlığı ve çoğunluk demokrasisi görüşlerini terk etmeye zorluyordu. Çoğunluk yönetimi ile özgürlüğün eşanlamlı olması gerekmediğini görmeye başlamışlardı ve bu nedenle insan özgürlüğünü geliştirmeye yönelik bir prensip olarak İlk İslahat'ı kanun değişikliğini keşfettiler."[7] Çoğunluk karşıtı bu yeni dürtü, savaş zamanı kitlesel histerisinin oluşmasına neden olmuş ve ACLU'nun evrim karşıtı haçlı seferine verdiği tepkiyi de derinden etkilemişti.

Sivil özgürlük taraftarları 1918'deki ateşkesten sonra koşulların düzelebileceğini umuyorlardı, fakat onlar için zulmün daha da yoğunlaştığı görüldü. "Savaş, arzu edilmeyen pek çok şeyi beraberinde getirdi. İktidar düşkünleri ve onların suç ortakları bu büyük trajediyi hızlandırdılar. Fakat onların hakkından gelinmelidir. Hiçbir şey asla eskisi gibi olmayacak," diye yazıyordu Robinson. "Bu acı deneyimler ve hayal kırıklıkları gösteriyor ki, boş umutlara kapılmanın sonuçları çok ağır olmaktadır. Milliyetçi politikanın bütün eski alışkanlıkları, kendini Versailles'da yeniden ortaya koydu. Çar otokrasisinden kurtulabilmek için proleterya diktatörlüğü başgösterdi ve Macaristan ve Almanya'da çeşitli ayaklanma girişimleri yaşandı." Bu gelişmelerden Kızıl Korku diye adlandırılan bir korku gelişti. "Savaş, doğal olarak, karşıtlarıyla başa çıkmak üzere makinesini üretmişti ... Dünyadaki en kolay işlerden biri

de, popüler olmayan ya da istisnai görüşlere sahip olan sosyalistler ve IWW üyeleri üzerinde baskıyı genişletmekti," sonucuna varıyordu Robinson. "Şüpheler artarak devam ediyordu ve oldukça küçük ve zayıf grupları da içine almaya başlamıştı ve varolan kurumların genel yararına inanmayan pek çok insan da, diğer yurttaşların çoğunluk eğilimlerine uyum gösteriyordu."[8] Savaş öncesinin ilerici bir reformcusu olarak Baldwin, çoğunlukçu reformlar için inisiyatif ve referandum süreciyle ilgili olarak kampanya yürütüyordu; fakat çoğunluk yönetiminin aşırılıklarından mağdur olmuş biri olarak, bireysel hakları savunma arzusundan vazgeçmişti.

Gelişen olaylar Kızıl Korku'yu yaygınlaştırıyordu. Beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan ve Amerikan iş hayatındaki önemli sektörleri felce uğratan 1919 yılındaki grevler, ülkeyi savaş sonrasında silip süpüren ve bir salgın gibi büyüyen işçi ayaklanmalarına itti. Seattle'daki bir genel grev ve Boston'daki polis grevi, kamu güvenliğini tehdit etmekteydi. Birçok şehirde ırkçı ayaklanmalar başgösterdi—buna, gelecekteki Scopes davasının görüleceği yere çok yakın olan Knoxville de dahildi. ABD Adalet Bakanı A. Mitchell Palmer'ın evi terörist bombalarla sarsılıyordu ve iş dünyasının ileri gelenleriyle politik liderlerine posta yoluyla adeta bombalar yağıyordu. Yeni kurulan komünist partiler yurtdışında şiddet içeren devrimi ve yurtiçinde de işçi militanlığını savunuyor; bu iki şey de zaten korkutulmuş olan pek çok Amerikalı'nın aklını bulandırıyordu. "Dünya Savaşı'na katılmamız ve Bolşevizm'in yükselişi bazılarını, ilk kez ve nihayet, toplumun ve cumhuriyetin gerçekten tehdit edildiğine ikna etmiştir," diye gözlemde bulunuyordu Robinson.[9]

Hükümetin yanıtı sert oldu. Eyaletlerin çoğu, komünizmin kızıl bayrağıyla anarşizmin siyah bayrağına sahip olmayı ve bunları sergilemeyi yasa dışı ilan etmişti. Bunlarla da yetinmeyen hükümet, ticaret ve hükümet faaliyetlerine sekte vuracak örgütlü şiddete ve yasa dışı faaliyetlere kalkışanlar için "kriminal sendikacılık" gibi oldukça sert bir yasa çıkardı ve bunu uygulamaya koydu. Büro'nun kendi eyalet meclisinde, devrimci radikalizmle savaşmak için LUSK Komitesi olarak bilinen özel bir panel kurulmuştu. Bu komitenin arka arkaya yayınladığı raporlar, büro belgelerine dayanıyordu ve bu dosyalarda şunlar yer almaktaydı: "ABD'de ve özellikle de New York eyaletinde, sadece egemenliği altında yaşadığımız hükümet değil, aynı zamanda Amerikan toplumunun temellerini dinamitleyecek ve zayıflatacak olan çeşitli görüşler işbaşındadır."[10] Lusk Komitesi ve bu komitenin raporları, büyük bir süpürgeyle sosyalizmi, komünizmi, anarşizmi, pasifizmi, uluslararası işçi hareketini ve doğal olarak "bütün yıkıcı grupların destekçisi" olarak adlandırılan New York'daki ilerici Büro'yu da süpürüyordu.[11] Komitenin baş sorumlusu, yüzlerce New York'luyu bu hareketlerle ilişkileri olduğu gerekçesiyle gözaltına almıştı.

Washington'daki Wilson yönetimi, bu eylemlerine, radikal oldukları iddia edilenlerin evlerine ve ofislerine yapılan polis baskınlarını da ilave etti; bu evler ve ofisler tam anlamı ile yağma edilmekteydi. Bunlara, şüphelilerin gözaltı sürelerinin geçersiz belgelerle ya da mahkeme kararı olmaksızın uzatılmaları da dahildir. 1919 sonlarına doğru, Adalet Hizmetleri bir gemi dolusu komünisti vatandaşlıktan çıkararak, Sovyetler Birliği'ne gönderdi. Bu saldırıların asıl yükünü, radikal işçi liderleri taşıyordu. Birçok A-

merikalı için, Woodrow Wilson'ın liberal demokratik yönetimi yeterince ileri gitmemişti. Cumhuriyetçiler 1920 yılında Beyaz Saray'ı yeniden ele geçirdiler. Başkan adayları "Normalleşmeye dönüş" sözü veriyordu ve başkan yardımcısı aday da Boston'daki polis grevini kırmış, göçmen sayısının sınırlandırılmasının propagandasını yapıyordu. Sivil özgürlükler hâlâ tehlikedeydi.

"Evet, elbette, kömür madenleri ve çelik imalathanelerindeki iki genel grevle doruğuna çıkan büyük işçi ayaklanmaları süreci ve her şeyden önce, Rus Devrimi'nin neden olduğu yoğun bir radikal ajitasyon dönemiydi," diyecekti Roger Baldwin daha sonraları. "Dünya Savaşı bittiğinde, bu kez elimizde yeni ve farklı bir savaş daha vardı." Savaş karşıtlarını göz altına almak ve cezalandırmak yerine Rusya dostlarını göz altına alıyor ve cezalandırıyorduk."[12] Baldwin tahliye olup, yeniden Ulusal Sivil özgürlükler Bürosu'nun liderliği konumuna yükseldiğinde bile, olaylar devam ediyordu. Baldwin, İcra Komitesi'ne büronun yeniden örgütlenmesi ve büyütülmesi talimatını verdi. Bunun nedeni, savaş sonrası ortaya çıkan endüstriyel savaşımda görülen sivil özgürlük ihlalleriyle daha etkin bir biçimde mücadele edebilmekti. Büronun ilkesel odağı, işçi sendikalarını korumak için doğrudan eylem ve yasal manevralar olacaktı. Büro yeni misyonuyla uyumlu, yeni bir isim alıyordu: Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği. "Hizmet ettiğimiz şey, yalnızca emektir," diye ilan ediyordu Baldwin ve emek, devlet okulu öğretmenlerini de kapsıyordu.[13]

ACLU tarafından benimsenen yeni amaç ve yöntemler, Scopes davasına yaklaşımın da bir ifadesi olacaktı. Çoğunlukçu yaklaşımdan doğan ve New Yorklu eğitimli liberallerin egemen olduğu bu örgüt, elitist bir yapı olarak

kaldı. İçgüdüsel olarak, evrim karşıtı hareketi gibi, akademik özgürlükleri sınırlayacak popüler hareketlere karşı çıkıyorlardı, fakat kendi sorunları ve özellikle de işçi sendikalarıyla ilgili konulardaki hukuksal başarısızlıkları giderek onları kamuoyunu aydınlatma amaçlı doğrudan eylem taktiklerine sürüklemekteydi. Davanın kendisi, azınlık haklarını koruma yönünde pek ümit vermiyordu.

Büro, savaş süresince vicdani redçilere sağladığı hukuki danışmanlıkla ilgili konularda elde ettiği bazı başarılarının tadını çıkarırken, aynı başarı ve ilerlemeyi savaş karşıtı portestocuların ifade özgürlüğünü mahkemelerde koruma konusunda gösterememişti. Yine ACLU'nun, savaş sonrasında işçi liderlerinin mahkemelerde savunulmasında iyi bir sınav verdiği de söylenemezdi. Aslında 1925'deki Scopes davasında ACLU hala ilk hukuk zaferini kazanma peşindeydi. Hukuki açıdan problem iki yönlüydü: Eyaletler ve belediyeler, toplanma ve konuşma özgürlüğüne ve özellikle de işçi sendikalarına karşı zorlukla kabullenilecek sınırlamalar getirmişti. Fakat İlk Kanun Değişikliği adı verilen düzenleme, basın, toplanma, din ve konuşma özgürlüğünü güvenceye alıyor ve sınırlamaların ancak federal hükümet tarafından uygulanabileceğini söylüyordu. Ondördüncü Kanun Değişikliği adı verilen başka bir düzenleme ise, "herhangi bir kişiyi hayatından, özgürlüğünden ve mülkünden yasal bir süreç olmaksızın" mahrum bırakmayı yasaklıyordu. Anayasa Mahkemesi Hakimi John M. Harlan, uzunca bir süredir, İlk Kanun Değişikliği düzenlemesinde tek tek sayılan temel özgürlükler ve temel hakların içerdiği öteki kazanımların ve doğal olarak Ondördüncü Kanun Değişikliği'nin özgürlükleri devletin saldırılarına karşı koruyacağını savunuyordu. Bütün

Mahkeme 1925'e kadar bu pozisyonu benimsemedi. ACLU'nun, New York'lu komünist lider Benjamin Gitlow'un eyalet yasalarına göre mahkumiyetine ilişkin itirazı, İlk Kanun Değişikliği'nde belirtilen basın ve ifade özgürlüğüyle ilgili maddelere atıfta bulunuyordu. Mahkemenin de yazdığı gibi, "özgürlükler ve kişisel haklarla ilgili esaslar, devletin ihlallerine karşı Ondördüncü Kanun Değişikliği'nde belirtilen hükümlerle" korunmaktaydı.[14] Bu karar çok geç alınmış bir karardı ve Scopes davasındaki evrim karşıtı Tennessee yasasına karşı, ACLU'nun açtığı davayı destekleyebilmek için de son derece yetersizdi. Gerçekten de, anayasa hukukundaki bu potansiyel anlık gelişme, davayı kaybeden Gitlow'a bile yardımcı olmamıştı.

Gitlow'un yenilgisi, ACLU'nun savaş karşıtı protestocular ve sendikacıların ifade özgürlüğünü sağlama alma çabalarını engelleyen ikinci yasal engelin altını çiziyordu. Federal mahkemeler İlk Kanun Değişikliği'ne fazla önem vermiyorlardı. Casusluk Yasası ile ilgili ilk anayasal mücadele, 1919 yılında sosyalist lider Charles T. Schenck'in, zorunlu askerliğe karşı gençleri direniş için teşvik etmesiyle ilgili mahkumiyeti dolayısıyla Anayasa Mahkemesi'ne ulaşıyordu. İfade özgürlüğünün anayasal koruması için ilerici ve büyük hukuk bilimi uzmanı Oliver Wendell Holmes mahkemeye şunları yazdı: "Her davadaki esas soru, kullanılan sözlerin hangi şartlarda hangi amaçla söylendiğidir. Eğer mevcut ve açık bir tehlikeye neden olacakları kesinse, o zaman, Kongre'nin bunu engellemeye hakkı vardır." Kongre'nin savaş zamanı askere alma ve zorunlu askerlik yasasıyla ilgili bazı tasarrufları vardı. Yaşlı İç Savaş gazisi böyle varsayıyordu ve çünkü Schenck'in sözleri bu çabaları engellemeye yönelik bir "eğilim" taşıdığından, hükümet bunları durdurabilirdi.[15]

Bu tarz bir yaklaşım, ifade özgürlüğü açısından yetersiz bir koruma anlamına geliyordu, çünkü Holmes'un da, ACLU ile yakın bağları olan New York Federal Yargıcı "Learned Hand"e yazdığı bir mektupta onayladığı gibi, fikirlerin serbest dolaşımının "aşı yapma özgürlüğünden farkı yoktu", yani çoğunluğun, genel çıkarlar için rahatlıkla hiçe sayabileceği bir özgürlüktü.[16] "Hand" ve ACLU ifade özgürlüğünün, demokrasideki biricik rolünden dolayı, çoğunluğun özel korumasını hak ettiğini savunuyorlardı şiddetle. Holmes bu türden bir pozisyonla, 1919 yılındaki bir başka Casusluk Eylemi kararı vesilesiyle karşılaşmıştı. "Açık ve mevcut bir tehlike" sınavını, nitelikle desteklemeyi öneriyordu. "Sadece ve sadece bugünkü şeytanın tehlikesi, Kongre'ye ifade özgürlüğüne sınırlama hakkı yetkisini vermektedir ve burada kişisel haklar söz konusu değildir." Holmes'un daha da geliştirdiği görüşüne göre, "serbest düşünce alışverişi" demokraside politik konuşma bakımından koruma gerektirirdi, ancak tek bir şartla—ülkeyi kurtarmak için bir acil bir kontrol gerekli olmadığı sürece."[17] Ancak Holmes şimdi eskisinden farklı yazıyordu. Mahkemede çoğunluk, İlk Kanun Değişikliği'nin eski görüşüne sıkı sıkı yapışmıştı.

İlk Kanun Değişikliği ve Ondördüncü Kanun Değişikliği'nin geçerli hukuki yorumu, ACLU'nun ifade özgürlüğünü mahkemelerde savunabilmesi için pek az boşluk bırakıyordu; bu yüzden o da başka araçları benimsedi. "ACLU'nun ilk yıllık raporunda; açıklık, kitle gösterileri, kitapçıklar, hukuki yardım, kefalet ve mahkemelerdeki deney davaları, finansal yardımlar—günlük çalışmanın bütün bu yöntemleri sayesinde, ilericilik dostları yeni bir sosyal düzeni ortak amaç haline getiriyorlar," deniyordu.

"Gereken başlıca faaliyet açıklıktır ve olayları, gerçekleri bizim bakış açımızdan yansıtacak bir propaganda görevi durmaktadır önümüzde."[18] ACLU, mahkemelerde yürüttüğü mücadelelerinin çoğunda yalnız kalıyordu, çünkü hükümet ACLU'nun savunmaya çalıştıklarını elinden hemen almaktaydı. ACLU kurucularının ilk dürtüsü, kitlesel toplantılarda ve gösteri yerlerinde sendikacılara katılmak olmuştu. Örneğin Baldwin, yeniden ACLU'nun liderliğini üstlenmeden önce üç ay boyunca, ilk elden çalışma koşullarını araştırabilmek için işçi olarak pek çok farklı işte çalışmıştı.

ACLU'nun kurulmasında hukukçular, şaşırtıcı biçimde çok küçük bir rol oynamıştı. Ürgütün ilk icra komitesinde sadece üç avukat görev almış ve sivil özgürlükler savaşımında (dava açmaktan çok) doğrudan eylemi desteklemişlerdi. 1920'li yıllar boyunca ACLU temsilcileri, sendika toplantılarında, örgütlü işçi gösterilerinde konuştular ve grev kırma çabalarını araştırdılar. İşçilere güvence veren raporları yayınlamanın dışında, savaş döneminde ifade özgürlüğüne getirilen kısıtlamaların kaldırılması ve mahkemelerin emeğe karşı kararlarını sınırlandırılması için yasa teklifi önerilerinde bulundular. Avukat olmayan Baldwin, mahkemelerin sivil özgürlükleri asla güvenceye alamayacağını savunuyordu; hakların iktidardakiler tarafından "verilmediğine" kadar götürmüştü işi.[19] Politik radikaller ve sivil hakların savunucuları genel olarak bu perspektifi paylaşıyorlardı; halkın çıkarlarını sağlama alacak yasalar mevcut değildi. Anti İftira Cemiyeti ve Amerikan Yahudi Kongresi'nin hedeflerine doğru ilerleyebilme konusunda çoğunlukla açıklığa ve örgütlerine güveniyorlardı. Bu sivil özgürlükler yaklaşımını mahkemeye taşı-

mak—en azından bir adaletsizliğin kamuoyuna duyurulmasına yarayacak ve—ACLU'nun, Scopes davasındaki hukuk stratejisini biçimlendirecekti.

Scopes davası zamanında ACLU'nun İcra Komitesi'ndeki en etkili avukat olan Arthur Garfield Hays, doğrudan eylem yaklaşımını sivil özgürlükler mücadelesi için cisimleştirdi. Solcu bir "Park Avenue avukatı" olan Hays, büyük şirketleri ve şov dünyasının ünlülerinin davaları sayesinde, aynı zamanda zengin de bir adamdı. ACLU faaliyetleriyle ilgilenmek, onun son otuz yıldaki en büyük uğraşlarından birini oluşturuyordu. Otobiyografisinde "bu faaliyetler, beni pek çok değişik çevreyle yüzyüze getirdi ve bunlar genellikle yoksul, savunmasız ve popüler olmayan muhalifler ve mazlumlardı," diye anlatıyordu. Onların seslerinin duyulması ve haklarının tanınması için Hays, ifade özgürlüğüne karşı hükümetin koyduğu bütün kısıtlamalara karşı mutlakiyetçi bir tutum takınıyor ve "nerede, ne zaman ve kim tarafından olursa olsun düşünce özgürlüğüne sınırlama getirilmemeliydi," diyordu.[20] Artık bu onun misyonu olmuştu. 1920'lerde "Bugün istediğiniz konuda konuşabilirsiniz," diye yazıyordu. "Tabii ki, çoğunluğun fikirlerine karşı olmayan bir konu olabilir bu ancak. Konuşma ve toplanma özgürlüğü New Jersey'de, Batı Virginia ve Pennsylvania'da mevcuttur. Elbette grev zamanında sendikaların toplanması hariç. Eğer böyle zamanlarda işçi sendikacılığından söz ederseniz, soluğu cezaevinde alırsınız. Biliyorum; çünkü bunu denedim."[21]

Hays'in kendini ifade özgürlüğüne adaması, ACLU'nun 1920'ler ve 30'lardaki birçok efsanevi macerasında başrol oynamasına yol açtı. Hays, H. L. Mencken'in Boston Commons üzerine yazdığı ve yasaklanmış olan ki-

taplarını, halkın sansür yasasına meydan okuması için geze geze satmaya çalışıyordu. "Onlar üzerinize katran sürüp tüy dikecekler ve sizi iğdiş edecekler." Hays buna rağmen, Batı Virginia'daki, üç sendikacının öldürülmesini izleyen grevlerde maden sahipleriyle karşı karşıya geldi. Jersey kentinin grev kırıcı belediye başkanının halk toplantılarını yasaklayan kararına karşı, araba üzerinde ateşli bir nutuk attı. Bu deneyimler Hays'i, çoğunlukçuluk konusunda şüpheci ve mahkemeleri hor gören biri yaptı. "Hiç unutmayalım ki, çoğunluk yönetiminden daha büyük bir zulüm olamaz," diyordu. "Anayasaya bir madde eklenmesiyle, pratikte tiranlık yok olmaz."[22] Oldukça politik bir dava olan Alman Parlamento binasını yakmakla suçlananları savunmak için hayatını riske attı. "Hays, hukuksal süreçlere ilişkin alaycıydı ve mahkeme safhalarını da hem yargıçları hem de halkı eğitmek için geniş anlamda felsefi bir platform olarak görüyordu," diye gözlemlerini aktarıyordu Walker. "Aynı zamanda, haklara ilişkin yasalar konusunda idealist ve mahkemeler konusunda alaycıydı."[23] Hays, Scopes davasında en önemli ACLU danışmanı olarak rol oynadı.

ACLU sadece ifade özgürlüğü için değil, aynı zamanda örgütlü emek haklarını savunmak için de Dayton'da bir deneme davasının sahnelenmesine yardım etti. ACLU'nun bu bağı, radikal işçi liderlerinin savunucusu olan ve önde gelen ulusal avukatlardan Clarence Darrow ile yakın ilişkide olmasını sağladı. "Birliğe çok ama çok şey borçluyum" diye hatırlıyordu Hays sonraları. "Clarence Darrow'la tanışmam, benim için bir hazinedir. Benim için hayatta hiçbir şey onun kadar ilham verici, onun kadar yardımsever ve onun arkadaşlığından daha değerli olamaz."[24]

1920'lerin sonuna doğru, Darrow tartışmasız bir biçimde ABD'nin en ünlü duruşma avukatı—bazıları ünlü olmadığını söylese de—olarak öne çıkıyordu. Darrow, Ohio'nun kırsal kesiminden, eğitimli bir işçi ailesinin çocuğuydu ve ününü ilk olarak 1890'larda Chicago'lu bir avukat ve liberal hedeflerin sözcüsü olarak duyurmuştu. 1896 yılında Kongre üyeliğini sağlama aldı; zamanının büyük bir kısmını parti aday listesine girmek için yürüttüğü kampanyalara harcıyordu. Başkanlık adayı William Jennings Bryan önde gitti ve o, aşağı yukarı yüz oy farkıyla kaybetti. Darrow işçi sınıfının amaçlarını benimsiyordu ve ünlü sosyalist işçi lideri Eugene V. Debs'in 1894'deki Pullman grevinden dolayı ağır bir şekilde suçlanmasına, davanın savunmasını üstlenmeye başlayarak cevap veriyordu. "İşçi hareketlerinin daha militan ve idealist olduğu, buna karşı işverenlerin de daha sert ve çaresiz olduğu bir dönemde Darrow, gelecek onbeş yılın en önemli işçi ve emek savunucusu olacaktı," diye yazıyordu liberal *Nation,* Scopes davası sürecinde. "Savunmasını üstlenmeye çağrıldığı davalar, değişmez bir biçimde ağır ceza davalarıydı."[25] 1911'deki *Los Angeles Times* binasının havaya uçurulmasıyla suçlanan iki sendika liderinin, Darrow'un onların suçsuzluğuna olan inancını belirtmesinden sonra suçlarını itiraf etmeleri, Darrow'un ününü geri dönülmez biçimde lekelemişti.

Bundan sonra Darrow, yavaş yavaş bu tip davalara girmekten vazgeçti ve varlıklı katillerle, çeşitli politik radikallerin savunmasıyla, vb. ilgilenmeye başladı. Bu iki tür dava da Darrow'un adının ulusal çapta manşetlerden düşmemesini sağladı. New York'da üslenen ACLU ile Chicago'lu avukat, örneğin, Benjamin Gitlow'u savunmak için

Scopes Davası sırasında Clarence Darrow.

güçlerini birleştirdiler. Bir diğer örnek, 1924'de, Amerikan tarihindeki en sansasyonel davalardan biri olan ve Darrow'un, pek popüler olmayan okul arkadaşlarını soğukkanlı bir biçimde öldüren Chicago'lu varlıklı ve eğitimli iki genci kurtarmak için psikolojik determinizm savlarını kullandığı, Leopold-Loeb davasıydı ve bu cinayetin tek nedeni, iki kafadarın cinayetten sonra bu işten yakalarını sıyırıp sıyıramayacaklarını sınamak istemeleriydi. Darrow'un savunması, kişisel sorumluluğa inanan birçok Amerikalıyı kızdırmış olmasına rağmen bu, Darrow'un uzun süredir savunduğu ve sık sık ilan ettiği, özgür irade denilen kavramını reddini yansıtıyordu.[26]

Darrow'a, sadece cezai sorumluluğa ilişkin popüler nosyonları sorgulamak yetmiyordu, fakat geleneksel din ve ahlak kavramlarını sarsmaktan memnundu. Bir tarihçi Darrow'u, "ulusal ölçekte 'köy ateistlerinin' sonuncusu" olarak tanımlıyordu. Babasının kendi kasabasında oynadığı rolü, Darrow bu kez Amerika için oynuyordu.[27] "Babasının hayırseverlerin uzun ve sıkıcı vaazlarına isyan ettiği gibi, o da isyan etti," diye bağlıyordu sözlerini Darrow biyografisi yazarı Kevin Tierney. "O, Hıristiyanlığı, adaletsizlikteki uysallığı, vasatlıkla uzlaşma isteği ve hoşgörülemez şeyler karşısındaki kayıtsızlığı teşvik etmesinden dolayı, 'köle dini' olarak görüyordu."[28] Darrow hayatını, mahkeme salonlarında, seminerlerde, derslerde, halka açık tartışmalarda, düzinelerce kitap ve makale aracılığıyla, geleneksel Hıristiyan inançlarıyla alay ederek geçirdi. O, kendini agnostik olarak tanımlıyordu; fakat o aslında bir ateistti. O, bunu yaparken, entelektüel kılavuzu, 19. Yüzyıl Amerikalı toplum eleştirmeni Robert G. Ingersoll'ün peşinden gidiyordu. Ingersoll şöyle yazmıştı: "Ag-

nostik, sadece '[Tanrı'nın varolup olmadığını] bilmiyorum,' demez. O, bir adım öteye geçer ve altını çizerek, sizin bilmediğinizi söyler. ... Sizin bilmediğinizi söylemekle de yetinmez—bilmediğinizi gösterir ve sizi gerçeklik alanından kovar."[29]

Darrow'un popüler dinsel inanışı sarsma çabalarının temelinde, iyi niyeti yatıyordu. O, İncil'de yer alan, doğuştan günahkarlık ve bazılarının ilahi lütuf yoluyla kurtulmaları kavramlarını "çok tehlikeli bir doktrin—aptalca, olanaksız ve şeytani" olarak tanımlıyordu.[30] Darrow bir keresinde bir grup mahkuma, "kötü insanlardan, iyi insanlardan korktuğum kadar korkmuyorum. Eğer bir kişi iyi olduğundan eminse, gerçekten umutsuz bir durumdadır; zaman içinde katılaşır ve cezalandırma sistemine inanır," demişti.[31] Din üzerine halka açık bir toplantıda da, "uygarlık dediğimiz şeyin kökeninde, din değil kuşkuculuk yatar... Antik dünya korku ve inancın çocuğuyken, modern dünya şüphe ve araştırmanın çocuğudur."[32]

Darrow, savlarını güçlendirmek için sıklıkla organik evrim düşüncesine başvuruyordu, ancak bu asla onun düşünsel merkezini oluşturmuyordu. Modern biyolojiden anladığını iddia ediyordu, fakat Darwinci, Lamarckçı kavramlardan ve mutasyon teorisi kavramlarından, o anki konuşmasının amaçlarına hangisi daha iyi hizmet ediyorsa, onu kullanıyordu. Darrow sıklıkla, gerçeğin tarafsız hakemi olarak bilime başvuruyor, fakat sadece kendi konumunu güçlendirecek bilimsel kanıtları sunuyordu. Kısacası o bir avukattı. Örneğin, din ile ilgili halka açık tartışmalarda, Arthur Eddington, James Jeans ve Robert Millikan gibi önemli bilim adamları tarafından sergilenen, popüler tanrıcılık savunmalarıyla karşılaştığında, onların

uzmanlıklarını, din alanına girmediği, kanıtlarını da kulaktan dolma oldukları gerekçesiyle reddediyor; bunların aksine, Darwinizm'in tanrıcılık karşıtı yaklaşımlarını açıkça kucaklıyordu.[33]

Darrow'un toplumsal görüşleri, onun bilimsel fikirlerini de biçimlendirmişti. Evrim teorisi, İncil'deki tanrısal yaradılış ve doğadaki uyumla ilgili düşüncelerin yanlışlığını sergilemek için, onun çabalarını destekleyen en önemli unsurlardan biriydi. "İnsan, kendisinin önemli olduğu yönündeki [bencilce] fikri nereden alır? Elbette Kutsal Kitap'tan," diye yazıyordu Darrow otobiyografisinde. "Aslında insan kesinlikle yaratılmamıştır. O, yaşamın en düşük formundan evrimleşmiştir." Darrow'un öne sürdüğü bu görüş, ahlak için, geleneksel Hıristiyan kavramları olan ebedi kurtuluş ve lanetten daha iyi bir temel oluşturuyordu. "Hiç kimse, bizimle yaşayan ve bizimle ölmek zorunda olan bu sayısız varlık biçimlerine karşı daha nazik, daha iyi niyetli ve daha merhametli olmadan, bu evrensel [evrimci] ilişkiyi hissedemez."[34] Elbette, Darrow mahkemede farklı bir yüz sergileyebiliyordu—tıpkı Leopold-Loeb davasında, sanıkların eylemlerini, Sosyal Darwinist düşüncenin yanlış yorumlanmasına mal ederek sanıkların affedilmesi gerektiğini öne sürdüğünde olduğu gibi.

Darrow, evrim karşıtı haçlı seferinin çevresinde oluşan yaygaradan hiç rahatsız olmadı. Bu durum, onun İncil'e yaptığı, Hıristiyanlığın temel düşüncelerine ilişkin modern gelişmelerin ışığında umutsuzca modası geçmiş kalan hukuki saldırılar konusunda yeniden iştahını kabartıyordu. Örneğin 1923'te, William Jennings Bryan'ın evrim konusundaki yorumlarına cevaben sorduğu sorularla—örneğin, "Gemiyi Nuh mu inşa etti?" ve eğer öyleyse,

"Nuh bütün kıtalardan [hayvanları] nasıl bir araya topladı?"—kendini *Chicago Tribune*'ün manşetlerine taşıyordu.[35] Önde gelen Chicago'lu rahipler gerek Bryan'ın yorumları ve gerekse Darrow'un meseleyi ıskalayan sorularından şikayetçiydiler, fakat halk bu tartışmayı sevmişti.[36] Tabii ki Darrow da. İki yıl sonraki Scopes Davası ortaya çıktığında, Darrow savunma için gönüllü oluyordu—hayatında ilk kez ücretsiz bir davaya girecekti—çünkü bunun, projektör ışığını yakalayıp, Hıristiyanlığın kirli çamaşırları üstüne doğrultmak için iyi bir fırsat olabileceğini görmüştü. "Benim amacım, ülkenin dikkatini Bay Bryan'ın programına ve Amerika'daki muhafazakarlara çekebilmekti," diye yazacaktı Darrow daha sonraları.[37]

Aslında Darrow ne özel olarak Scopes davası ne de ifade özgürlüğüyle ilgileniyordu ve bu da, ACLU liderliğindeki bazılarını zora sokacaktı. Baldwin, akademik özgürlük üzerine yoğunlaşmak istiyordu. Liberal bir Hıristiyan bakan olan, Başkanvekili John Haynes Holmes, daha sonraları, Darrow'un "[dine ilişkin] düşünme sürecinde, sahneye çok geç çıkan bir orta-Viktoryen olduğundan"[38] yakınacaktı. 1920'ler boyunca, ACLU yürütme komitesi dine karşı açık bir düşmanlık göstermedi; birçok üyesi de, Darrow'un militan agnostik tavrının, Scopes'un savunmasını tehlikeye düşüreceğinden korkuyordu. Hays otobiyografisinde, ACLU'nun evrim karşıtı yasaya muhalefetinin, dinsel olmayan bir içerik taşıdığını yazmıştı: "Biz değişik grupların propaganda yapma hakları konusunda ısrar ediyorduk—komünistler, sendikacılar, sanayiciler, düşünce özgürlüğü savunucuları, Yehova Şahitleri ve hatta faşistler, Naziler ve Lindberg'inkiler için bile."[39] Darrow, Tennessee'deki küçük bir mahkeme salonunu uluslararası bir

tribüne çevirecek yetenekte bir yoldaşını yanına aldı ve birlikte Dayton'a doğru yola çıktılar.

ACLU'nun, işçiler için sivil özgürlükler taahhütü, Scopes davasının gidişatını, sadece Darrow ile Hays'i yanyana getirmekten daha çok etkiledi; bu aynı zamanda örgütün evrim karşıtı yasalara karşı yürüteceği muhalefeti de ateşlemiş oldu. New York Öğretmenler Birliği Başkanı olan Henry R. Linville aynı zamanda, 1920'lerdeki ACLU yürütme komitesinde görevliydi. Harvard Üniversitesi'nde zooloji doktorası yapan Linville, New York DeWitt Clinton Lisesi'nde, modern ortaokul biyoloji müfredatı geliştirildiğinde, lisenin biyoloji bölümünü yönetmekteydi. Scopes davası meselesine ilişkin kitabın yazarı olan George W. Hunter, Clinton Lisesi'nde Linville'in meslektaşı ve aynı zamanda biyoloji bölümü yöneticiliğinde de halefiydi. Linville'in kendi lise metinleri evrimci kavramları vurguluyor ve insanları kendi biyolojik çevreleri bağlamı içinde sunuyordu.[40] Linville ACLU'ya, bir biyoloji öğretmeni olmasından dolayı, evrimle ilgili konularda ilk elden deneyimlerini ve bütün okul öğretmenlerinin akademik özgürlük ve ifade özgürlüğü taleplerini koruma konusunda gösterdiği çabalarla da bir emekçi liderinin bağlılığını getirmişti.

Akademik özgürlük, kuruluşundan beri ACLU'nun süregelen bir talebiydi ve doğal olarak ifade özgürlüğüyle de bağlantılıydı; ancak bu konuya ilgisi giderek derinleşti. Pasifistler, Ulusal Sivil Özgürlükler Bürosu'nun okullardaki milliyetçiliğin ve militarizmin yükseltilmesini engelleme çabalarına destek veriyordu. Onlar, öğretmenlerin Amerika'nın savaşa karışmasına karşı muhalefeti ateşlemelerini ve okullardaki müfredatta görülen Alman etkisi-

ni temizleme çabalarına karşı verdikleri mücadeleyi de destekliyorlardı. Savaştan sonra ACLU dikkatini popüler olmayan konuşmacıların savunmasına çevirdiğinde, çabaları, sınıflarda dile getirilen popüler olmayan düşüncelere uygulanan sınırlamalarla savaşmayı da içine almaya başladı. ACLU'nun, mevcut duruma ilişkin ilk değerlendirmesinde, "öğretmenler arasında tek tip bir ortodoks görüş yaratılması girişimlerine karşı çıkılmalıdır," deniyor ve şöyle devam ediliyordu: "Eğitim otoritelerinin, okullarda farklı görüşlerdekileri dışlayan ve belirli bir topluluğun çıkarlarına hizmet eden teorilerin propagandasının yapılmasını dayatan talimatlarına karşı çıkılmalıdır."[41]

Bu değerlendirme, öncelikle ACLU'nun okullarda milliyetçilik programlarına karşı muhalefetini yansıtıyordu. Lusk Komitesi 1920 yılında, "yazılı ya da sözlü olarak Amerika Birleşik Devletleri hükümeti dışında başka bir hükümet şeklinden söz eden ya da bunu tavsiye eden okul öğretmenlerinin işten atılmalarını"[42] öneren bir yasa teklifinde bulundu. ACLU, New York Valisi Al Smith'in bu yasa teklifini veto etmesi için ikna edilmesine yardımcı olduğu halde, bir yıl sonra, 1921 yılında, Smith'in yerini alan kişi benzer bir yasayı imzalayarak yürürlüğe soktu. Diğer eyaletlerin çoğu, okul öğretmenleriyle kolej profesörlerinin, bağlılık güvencesi veren bir belge imzalamalarını istiyordu. Güç sahibi milliyetçi örgütler—ki buna Amerikan Lejyonu da dahildir—okullarda "Amerikancılığın" yükselmesi, zorunlu milliyetçilik uygulamaları [tipik bayrak merasimleri], sınıflardaki eğitim malzemelerini kullanarak militarizmin övülmesi ve "yabancı" olan her şeyin kötülenmesi (çoğunlukla uluslararası işçi hareketi) için lobi faaliyetleri yürütüyorlardı. ACLU'nun yarattığı

açıklık sayesinde bu programların en azından bazı yerlerde uygulanması, erken davranılarak önlenebilmiş, ancak Los Angeles'daki California Eyalet Üniversitesi'ne devam eden erkek öğrencilere zorunlu askerlik eğitimi yaptırılmasına karşı açtığı dava başarısız olmuştu. 1920'lerde, militanca anti-katolik olan Klu Klux Klan örgütünün yükselişi ACLU'yu, Klan'ın etkin olduğu okul bölgelerindeki Katolik öğretmenlerin kitlesel olarak işten atılmalarına karşı koymaya ve Katolik topluluklar içindeki Klan'ın konuşma özgürlüğü haklarını savunmaya itti. ACLU, eğitim alanından çok mahkeme salonlarında görüldü; 1920'ler boyunca New York okullarında bazı programları desteklene hakkını korumak için mahkemelere başvurmak zorunda kaldı. Yerel eğitim kurulu, tüm ACLU temsilcilerinin "okul binaları içinde konuşma" yapmasını yasaklıyordu; bunun nedeni de, sınıf sözcülerine[43] "Amerikan kurumlarına sadık olun" çağrısında bulunan genel bir düzenlemeydi.

Milli eğitimin propagandasını yapma girişimleri 1920'lerde başlamadı. Aslında, Massachusetts püritenleri, sömürge dönemi boyunca ve kısmen kendi politik ve dinsel sistemlerini geliştirmek için Amerika'nın ilk parasız resmi okullarını kurdular. İngiliz olmayan ve Amerika'ya giriş yapan göçmenlere Amerikan yaşam tarzını öğretmek ve bunu içselleştirmelerini sağlamak için, en azından bunun bir aracı olarak "ortak okul" hareketi, 19. Yüzyıl'da yayılmaya başlamıştı. Çoğu resmi okul müfredatında, Amerikan yurttaşlık bilgisi, İncil okuma ve günlük dualar vardı. "Okullar, çocuklara öğretmek ve öğrenciyi düşünmeye teşvik etmek için kurulmamıştır," diye yazıyordu Darrow, 19. yüzyıl'da kendi aldığı eğitimle ilgili olarak.

"Kolejin ilk sınıfından son sınıfına kadar, hiçbir öğrenciye düşünmek öğretilmiyordu ve öğretmen, genelgeçer inanç ve geleneklere aykırı bir şey söyleyeni hemen okuldan uzaklaştırıyor ya da bir şekilde safdışı bırakıyordu."[44]

Eğitime olan bu yaklaşım, Hıristiyanlığın Amerikan okullarında *de facto* biçimde kurumlaşmasına yol açtı. Örneğin Scopes Davası sırasında Georgia Anayasa Mahkemesi, Yahudi bir vergi mükellefinin resmi okullardaki Hıristiyan dini uygulamalarına ilişkin şikayetini, "Bir Yahudi, bir vergi mükellefi olarak mahkemeden, ancak ve ancak bir Hıristiyan vergi mükellefi olarak mahkemeden şikayet ettiğinde, şikayet edebilir. Örneğin, Meclis İncil okunması ya da okullardaki Hıristiyan dini talimatlarına ilişkin bir Hıristiyan mezhebine başka mezhepler üzerinde ayrıcalık ya da öncelik verdiğinde, bu şikayeti geçerli olabilir,"[45] diyerek yanıtlamıştır. Tennessee Meclisi, 1915 yılında İncil'deki ayetlerin okunması ve fakat bu okumalar üzerine yorum yapılmasını yasaklayan benzer bir uygulamayı kanun haline getirmişti.[46] Bu yaklaşım, yani dinsel kurumlara ilişkin anayasal sınırlamalar, hükümetin herhangi bir Hıristiyan mezhebine öncelik vermesini yasaklıyor ve geleneksel bir dinsel özgürlük görüşünü yansıtıyordu, ki bu, büyük federalist ABD Anayasa Mahkemesi Yargıcı Joseph Story'e kadar uzanıyordu.[47] 1920'lerin sonunda, pek çok liberal eğitimli Amerikalı—buna ACLU liderleri de dahil—resmi eğitimin, politik, ekonomik ya da dinsel bir bakış açısını teşvik etmesi fikrini reddediyordu ve buna genel olarak demokratik, kapitalist ya da Hıristiyan olarak tanımlanan unsurlar da dahil ediliyordu.

Amerikan akademisini dışsal politik ve dinsel etkilerden kurtarma dürtüsü, yüksek eğitimle başladı. Amerika-

lılar, kendi kolej ve üniversitelerini, temelde akademik özgürlük ve çalışma süresi gibi kavramları içermeyen İngiliz modelini örnek alarak kurdular. Örneğin, Oxford ve Cambridge de nihai olarak İngiltere Kilisesi'nin otoritesi altında görev yapıyordu ve her kolej öğrencisi için günlük Anglikan kilisesi hizmetleri yürütüyordu. Yine benzer bir biçimde, 19. yüzyıl Amerikası'nda, özel ve kamuya ait yüksek öğrenim kurumlarının çoğunda görev yapan profesörler, kurum başkanı ya da mütevelliye bağlı olarak çalışırlardı ve bunların bazıları da rahiplik rütbesine sahipti ve hatta Virginia'daki Thomas Jefferson Üniversitesi, öğrenciler için kilise-ibadet hizmeti vermekteydi. Fakat bu yine de, muhafazakar, dinsel ve politik düşüncelerin bütün Amerikan kampüslerinde hüküm sürdüğü anlamına gelmiyordu. Harvard, yüzyılın başlarında Tanrı'nın birliğine inanan bir Hıristiyan mezhebinin etkisine girerken, Oberlin radikal eşitlikçiliğiyle, Bryn Mawr ise feminizmiyle ünleniyor, fakat bir parti çizgisi her kurum içinde yayılma eğilimi gösteriyordu. 19. yüzyıl sonu popülistleri, ilerici ve radikalleri okul yönetimlerini, sınıflarda alternatif ekonomik ve politik fikirlerin öğretilmesine engel olmakla suçladılar. Ortalıkta dinsel sansüre ilişkin şayialar dolanıyordu. Bunlardan biri ve en bilineni, 1878'de güney Metodistlerinin kontrolü altındaki Vanderbilt Üniversitesi'nde ünlü jeolog Alexander Winchell'in, İncil'de yer alan Adem'den önce yeryüzünde insanların yaşadığını öne sürdüğü için, işine son verilmesiydi; ancak onun işinden uzaklaştırılması kısa süre içinde, dinle bilim arasındaki savaşın sembolü olacaktı.[49]

Amerikan kampüslerindeki ortodoksluğu sürdürme gayretleri, yeni bir yüzyıla girerken büyük bir dirençle

karşılaştı. Tarihçi George M. Marsden bu gelişmeyi, Fransız filozof Auguste Comte'un teorilerinin de etkisiyle pragmatizmin yükselişine bağlıyordu. Marsden, "Comte'un tarih kurgusuna göre insanlar; soruların otorite tarafından belirlendiği dinsel bir evreden geliyor, felsefenin hüküm sürdüğü bir metafizik evreden geçiyor ve deneysel araştırmanın gerçeğe giden yegane yol olarak kabul edileceği bir pozitif evreye doğru gidiyorlardı,"[49] diye özetliyor. Deneysel yöntemler hızla, gerek pozitif bilimler gerekse beşeri bilimlerdeki akademik incelemeleri belirlemeye başladı.

Bu yeni bilgi edinme yöntemlerinden doğal olarak, özgür akademik araştırma ve tartışmanın yeni prensipleri çıktı. Johns Hopkins Üniversitesi ve Chicago Üniversitesi, 19. yüzyıl'ın sonlarında, akademik özgürlük ve çalışma süreleri gibi temel kavramları birleştiren Alman üniversiteleri modeli örnek alınarak inşa edildi. Harvard, Columbia ve Cornell'in de içinde olduğu bazı mevcut kuruluşlar, hızla benzer bir modeli benimsediler. Cornell Üniversitesi Rektörü Andrew Dickson White, *Bilimin Hıristiyan Teolojisi ile Savaş Tarihi* adlı eserinin 1896 baskısında, Winchell olayıyla ilgili olarak Vanderbilt'in, "ününe yaraşır her kuruluşun üzerinde yükselmesi gereken temel prensipleri ihlal etmiş"[50] olduğunu yazıyordu. O dönemde, ekonomistler, siyasal bilimciler ve sosyologların üye oldukları ulusal mesleki birlikler, akademik özgürlüğe yapılan saldırıları araştırmak üzere daimi komiteler kurmaktaydılar.

Bu gelişmeler 1913 yılında keskin bir viraj aldı ve Lafayette Koleji, felsefe profesörü John Mecklin'i, dinsel fikirlerin gelişmesine şekil veren vahiy bilgileri yerine sosyal evrimi öğrettiği için görevinden uzaklaştırdı. Amerikan

Felsefe Birliği ve Amerikan Psikoloji Birliği, Hopkins Üniversitesi felsefe profesörlerinden Arthur O. Lovejoy'un başında bulunduğu özel bir komiteyi, bu işten uzaklaştırma olayını araştırmakla görevlendirdi. Lafayette Koleji kendi kararını, özel bir mezhebe bağlı bir kuruluş olarak kendi müfredatı içinde ortodoksça davranabileceği temelinde savunuyordu. Komite, istemeyerek de olsa bu durumu kabulleniyor, ancak şöyle devam ediyordu: "Amerikan üniversiteleri ve kolejlerini iki grupta inceleyebiliriz: Akademik özgürlük garantisi verenler ve bir mezhebe hizmet edenler ya da politik propaganda yapanlar. Lafayette, kendini ikinci grupta görmektedir."[51] Bu ayrımı ortaya koymak ve fakülte üyelerinin haklarını genişletmek için, Lovejoy hiç vakit geçirmeden Amerikan üniversite Profesörleri Birliği'ni (AAUP) kurmak üzere kolları sıvadı.

İlk genel sekreteri Lovejoy olan AAUP, üniversite profesörleri için ulusal lonca rolünü üstlendi ve toplantı tutanaklarından anlaşıldığına göre üyelerine, "akademik özgürlüğe ilişkin sorunlarla ilgilenmek üzere, ekonomi, siyasal bilimler ve sosyoloji birliklerinin daha önce kurmuş oldukları komitelerden oluşacak yeni ve birleşik bir komite oluşturmalarını"[52] tavsiye etti. Lovejoy'un da görev aldığı ve akademik özgürlüklere ilişkin görev yapan bu komite, 1915'deki ilk yıllık toplantısında, Genel Prensipler Deklarasyonu'nu sunuyor; Lafayette Koleji'ndeki olayı ve bu olayda açığa çıkan ayrımı onaylıyor ve bu belgeyle, iki tip kuruluş olduğunu kabul ediyordu. "Özgün öğretileri yaymak için kurulmuş özel okullar ya da kolejler," diye yazıyordu komite, "bu kuruluşlar ki, bunlara Lafayette gibi olan kilise kolejleri ve meslek okulları da dahildir, kendi öğretim görevlilerine, akademik özgürlük sağlama ihtiyacı

duymamaktadırlar." Geleneksel uygulamalara meydan okuyan komite, "Bu kurumlar ve kolej yöneticileri herhangi bir profesörün vicdanını ve inançlarını engelleme hakkına sahip değildir," iddiasında bulunuyor ve bu yeni prensibi haklı çıkarmak için de, "ulusun entelektüel gelişimini oluşturan önceki aşamalardaki eğitim kurumlarının asıl amacı, yeni kuşakları eğitmek ve önceden kabul edilmiş olan bilginin doğruluğunu örtbas etmek" olduğunu yazıyor ve şöyle devam ediyordu. "Bununla birlikte, 19. yüzyıl Amerikası'nda modern üniversite giderek bilimsel araştırmanın yuvası haline geliyor. Beşeri araştırmalar üç alanda toplanabilir: doğa bilimleri, sosyal bilimler, felsefe ve din. İlk zamanlar akademik özgürlüğün baş tehditi kilise ve en çok etkilenen disiplinler ise, felsefe ve doğa bilimleriydi. Daha yakın zamanlarda ise, tehlike bölgesi siyasal ve sosyal bilimlere kaymış görünüyor. Görece küçük kuruluşlarda bunlara nadiren rastlıyor olsak da, genel olarak durum budur."[53] Yaklaşan evrim karşıtı haçlı seferi, dikkatleri yeniden bu eski tarz üzerinde yoğunlaştıracaktı.

Akademik özgürlükle ilgili anlaşmazlıkların politik ve ekonomik ideoloji meselelerini kapsayacağı öngörüsüne rağmen, komitenin Genel Prensipler Deklarasyonu, AAUP'yi, evrim karşıtı haçlı seferiyle kaçınılmaz olarak karşı karşıya getiriyordu. Tennessee, yeniden fırtınanın merkezindeki yerini aldı. Bryan, elbette, resmi okullarda olduğu gibi, eyalet üniversitelerinde de Darwinizm'e karşı haçlı seferi yürütüyordu. 1922 yılında Kentucky Meclisi'nin evrim karşıtı yasa teklifini geçirmesinden hemen sonra, Tennessee Üniversitesi Rektörü Harcourt A. Morgan eğitim profesörü J. W. Sprowls'dan, Robinson'ın Eylemde Aklın Rolü'nü onaylamamasını istedi, çünkü bu e-

ser, toplumsal gelişmeye dair evrimci bir görüşü temsil ediyordu. Kendi biyoloji derslerinde evrimci kavramlara yer veren Morgan rivayete göre Sprowls'a, "Tennessee, Kentucky'de çıkarılan son yasanın tehdidi altındadır ve Tennessee Meclisi'nin benzer bir yasayı geçirmesini önlemek için üniversite'de evrimin öğretilmesinin etkilerini yumuşatmak gerekiyor,"[54] demişti. Sprowls bunu kabul etti, fakat çok geçmeden, işinin önemli bir parçası olan çalışma alanındaki yetersizliklere bağlı olarak, sözleşmesinin yenilenmeyeceğini öğrendi. Sprowls, evrimi öğrettiği için işinden kovulduğunu iddia ediyor ve kampüs bu iddiayla çalkalanıyordu. Tennessee öğretim görevlileri birer yıllık sözleşmeyle çalışıyorlardı ve ortalık yatıştıktan sonra, dört profesör daha Sprowls'u savundukları gerekçesiyle işten atılmıştı. Üniversite aynı zamanda, fakat farklı nedenlerle, iki öğretmenin sözleşmelerini daha yenilememe kararı veriyordu ve buna, yılların hukuk profesörü John R. Neal de dahildi. AAUP müfettişleri, kitlesel işten çıkarmaları araştırmak için çok geçmeden Knoxville'e gittiler.

Müfettişler, üniversitenin olayla ilgili tutumunu eleştiriyorlardı. Birer yıllık sözleşmeler, AAUP'nin kıdemli öğretim üyelerine ilişkin standartları ihlal ediyordu. Üniversite, Sprowls'u savunduğu için işten atılan profesörlere gerekli uyarıyı zamanında yapmamış, işten atılan öğretmenlerden hiçbiri tebligat almamıştı. Dinsel ayrımcılıkla ilgili suçlamalara ilişkin kayıtlar karışıktı. Bir üniversite görevlisi, "Bir grup ateistten kurtuluyoruz," demişti, fakat bunun kanıtlanması mümkün olmadığı gibi, bunu bir daha telaffuz da etmemişti. Sprowls, kendisini evrim karşıtı haçlı seferinin bir kurbanı olarak görüyordu; fakat üniversite görevlileri eylemlerine ilişkin olarak sürekli başka ne-

denler ileri sürüyorlar ve müfettişler de bunları kabul ediyorlardı. "Profesör Sprowls'un evrim üzerine görüşleri, sözleşmesinin iptal edilme nedenlerinden biri değildir; hele hele asla belirleyici değildir," diye sonuçlandırıyordu AAUP raporunu. Müfettişler, Morgan'ın Sprowls'un evrim üzerine bir metin kaleme alma kararına müdahalesini onaylamadılar; bununla birlikte Dayton yakınlarındaki Knoxville çevresinde ve içindeki halkın öfkesi ve kızgınlığı, Scopes davasının karakterini belirleyecekti.[55]

Her ne kadar AAUP soruşturması, evrimin öğretilmesiyle Sprowls olayı arasında bir bağlantı kurmuş olmasa da, Neal'in işten atılmasının Scopes davası üzerinde ayrı bir etkisi oldu. Neal muhtemelen Sprowls'un işten atılmasına ilişkin çıkan karışıklıktan dolayı işini kaybetmişti, çünkü olay, Neal'in Colorado'da hukuk okuttuğu baharın sonlarına doğru meydana geldi. Dekanına göre Neal, kampüste fazla zaman geçirmeyen, sınıfa geç gelen, ders konularından çok, son politik meselelerle ilgili konudan konuya atlayan ve dersin boşa geçmesine hizmet eden, dahası sınav kağıtlarını okumadan hukuk öğrencilerini 95'le geçiren bir hocaydı. Dekan aynı zamanda, Neal'in pasaklı giyiminden şikayet ediyor ve dış görünümle temizlik kurallarını göz ardı ettiğini söylüyordu. Fakat Neal sadık bir Tennessee'li olarak eyalet meclisinde iki dönem görev yapmış ve üniversite için oldukça yüklü ödeneklerin ayrılması ve güvenceye alınmasına yardımcı olmuştu.[56] İşten atıldıktan sonra Neal, Knoxville'de rakip bir hukuk okulu kurmak için çaba gösterdi ve ayrıca Morgan hakkında bir soruşturma önergesi açılması için de ortam oluşturmaya çalıştı; valiliğe adaylığını koyup başarısız olmasının ardından, evrimin öğretilmesini savunduğu için

işinden atıldığını iddia etti. 1925'de Scopes suçlandığında, Neal onu temsil etmeyi öneriyor ve New York'daki ACLU avukatlarının büyüyen hayal kırıklıklarına karşın, bütün dava boyunca yerel savunma danışmanı olarak hizmet vermeyi taahhüt ediyordu.

Soruşturma Tennessee Üniversitesi'ni, evrimin öğretilmesini bastırdığı şeklindeki suçlamalar konusunda aklamıştı; fakat AAUP'un soruna ilişkin endişesi sürüyordu. AAUP Başkanı muhafazakarlığın, "öğretim özgürlüğüne saldıran en tehlikeli güç" olduğunu ilan ediyordu. AAUP bu tehditi daha ayrıntılı biçimde araştırması için öğretim özgürlüğüyle ilgili özel bir komite oluşturdu.[57] Bu komite Aralık 1924'te, Tennessee Meclisi'nin evrimi öğretmeyi yasaklayan kararından üç ay gibi bir zaman önce raporunu yayınladı. Bu raporda komite, "Son üç yıl, kendini özellikle evrimin öğretilmesine karşı çıkışta gösteren büyük bir hoşgörüsüzlük ortamının canlanmasına tanıklık etmiştir," diye uyarıyordu. AAUP, bu şiddetli popüler saldırılara karşı koyacaktı. "İnancımız o ki, neyin öğretileceğine sadece çoğunluğun isteğiyle değil, aynı zamanda ilgili alanlardaki öğretmen ve müfettişlerin de onayı alınarak karar verilmelidir."[58] Bir sonraki yaz içinde, AAUP'un ilk ve kurucu üyeleri bu pozisyonu desteklemek ve Scopes davasının savunmasında uzman tanık sıfatıyla bulunmak için Dayton'a gitme konusunda gönüllü oldular.

Akademik özgürlük girişimi kademeli olarak, yüksek öğrenimden orta öğrenime kadar yayılmış ve işte burada ACLU önemli bir rol üstlenmişti. ACLU'nun 1920'lerdeki barışseverler ve sendikalar için gösterdiği çabalar, şimdi, akademik özgürlüğü savunmak gibi daha geniş bir programı kapsıyordu. Bu ACLU icra komitesi üyesi olan ve ay-

nı zamanda New York Öğretmenler Birliği'nin ve AAUP'-nin Başkanı olan ve Columbia Üniversitesi profesörlerinden John Dewey'le yakın çalışma olanağı bulmuş olan Henry Linville ile başlamıştı. Linville, 1920'lerin başında Okullardaki ve Kolejlerdeki İfade Özgürlüğü Davaları'yla ilgili bir Deneme Planı hazırladı. Bu Deneme Planı, sınıf dışında kendi politik görüşlerini açıkladıkları için işlerinden atılan öğretmenlere ilişkindi ve AAUP'nin, devlet okulu—ki bunlara ACLU müdahale edebilirdi—ve özel okul ayrımını—bunlara ise müdahale edemezdi—benimsemişti.[59]

ACLU'nun başkanı Harry F. Ward, sınıflara kadar girmek istiyordu. "Halkın düşünceleri daha kaynağında zehirleniyor, çünkü özel çıkarlar kendi propagandaları için eğitim kurumlarını ele geçiriyor," diyordu Ward. "Bunun en büyük göstergesi, son günlerde New York'da feshedilen Lusk yasalarıdır. Tarihi, milliyetçi bir bakış açısından yeniden yazma girişimi , Amerikan Lejyonu'nun ve diğer örgütlerin, pasifizmin öğretilmesine ve pasifist öğrencilere saldırıları bunun en sağlam kanıtlarıdır." Evrim karşıtı yasalar henüz açık bir endişe kaynağı değilken bile, Ward açık bir biçimde "sınıflardaki konuşma özgürlüğü"nü ACLU'nun potansiyel önceliği olarak teşhis ediyor, "Birliğin asıl katkısı, resmi ve özel okullarda ortaya çıkan durumlarda kamuoyunun örgütlenmesi ve protestolarla olaya müdahale etmektir," diye de ekliyordu. Eski soruşturmalar, profesyonel birliklere bırakılabilirdi. ACLU, Scopes davasında kullanacağı, "Gerçekleri millete anlatma" stratejisinin uygulamasına çalışacaktı.[60]

1924 yılının ortalarında ACLU, akademik özgürlüğe ilişkin olarak kamuoyuna ilk açıklamasını yapıyordu. Bu açıklama esas olarak, Linville'in deneme raporuyla

Ward'un memorandumunun bileşiminden oluşuyordu ve iki yazar da bu kamuoyu açıklamasının ortak yazarları olarak açıklanıyordu. Bu açıklamada, ACLU'nun resmi okul içinde ya da dışında öğretmenlerin konuşma özgürlüğü haklarını savunacağı anlatılıyor ve AAUP'nin akademik özgürlük kavramlarını açıkça benimsediği ilan ediliyordu. Daha da önemlisi, evrim karşıtı yasaları ACLU'nun "esas meselesi" olarak değerlendiriyor ve Lusk yasalarıyla, tarih ders kitapları yasalarını eğitimin amacını saptıracak olan "propagandacıların amaçları" olarak aynı kefeye koyuyor ve buna karşı mücadele edeceğini söylüyor, "Bu konuya ilişkin olarak herhangi bir okulda ya da kolejde bir sorun çıktığında, muhataplarının Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği'ne yazmalarını ya da telgraf çekmelerini" öneriyorlardı. "Ya yerel muhabirler ya da avukatlar aracılığıyla yardım sağlanacak, ya da New York'da merkezden meseleye doğrudan el konulacak. Daha önemli durumlarda ise, sorun mahalline bizzat temsilciler gönderilecek."[61]

Bu çalışmaya danışmanlık yapmak için ACLU, elit bir komite oluşturdu, bu arada akademik özgürlükle ilgili birçok ACLU aktivistini de bir araya getirdi. Bunlar arasından Linville, Thomas, Holmes, Felix Frankfurter ve Stanford Üniversitesi Onursal Başkanı David Starr Jordan gibi önde gelen eğitimciler de bulunuyordu. Resmi bir basın bülteninde de yeni komitenin "evrimin öğretilmesini yasaklayan girişimlerle ve bunu kısıtlayan yasalarla ilgileneceği" ve ACLU'nun kendini, "olay mahalline anında müdahale edeceğine, öğrenci ve öğretmenlerin haklarının ihlali olarak görülen her ihlali kamuoyundan önce öğrenip halkın aydınlatılmasına çalışılacağına" adadığı vurgulanıyordu.[62]

"Masamın üzerindeki bir Tennessee gazetesinde ofisimizi alt üst edecek bir yazıya rastladım: 'Tennessee Evrimin Öğretilmesini Engelliyor'" Uzun süre ACLU'nun sekreterliğini yapmış olan Lucille Milner böyle hatırlıyordu sonradan. "Bu küçük makaleyi aceleyle kestim ve Roger'a [Baldwin] danışmaya gittim. 'İşte dikkatimizi çekecek bir şey... bununla ilgili ne yapmalıyız?' diyerek göz attı ve önemini hemen kavradı. 'Al bunu Pazartesi günü [icra] kuruluna götür,'[63] dedi kısa ve net bir biçimde." Baldwin olayı farklı bir biçimde hatırlıyordu. Görevi, gazetelerde çıkan, sivil özgürlük ihlalleriyle ilgili haberleri kesip toplamak olan Milner, önerilen Tennessee yasasına ilişkin bir makaleyi fark etti. "Basındaki haberleri okuduğumuzda, Tennessee Meclisi'nde bekleyen ve evrimi öğretmeyi suç sayan yasa önerisi, önceleri bize fantastik gelmişti; fakat sonradan gözümüzü üzerinden ayıramadık," diye yazıyordu Baldwin. "Vali bu yasayı imzaladığında, Tennessee gazetelerine, bu yasadan dolayı cezalandırılacak öğretmenleri savunacağımızı ilan eden bir basın bildirisi gönderdik. Bu, Amerika Birleşik Devletleri'nde şimdiye dek görülen ve kamuoyunu yakından ilgilendiren en büyük davanın başlangıcıydı."[64]

Baldwin'in söyledikleri gerçeği yansıtıyor. Evrim karşıtı Tennessee yasasının yürürlüğe girmesi büyük haber değeri taşıyordu ve dört yıllık ulusal haçlı seferinin ilk zaferiydi. Tennessee yasasının tanıtımı ya da görüşülmesi, küçük bir makaleye sığdırılmıştı—özellikle de bir eyalet gazetesinde. Dahası, ACLU evrim karşıtı yasa ile ilgili diğer eyaletlerdeki gelişmeleri de haçlı seferinin başlangıcından itibaren yakından izliyor ve akademik özgürlüğe getirilen yasakları öteki kısıtlamalarla birlikte değerlendiriyordu.

Tennessee yasasıyla mücadele edecek öğretmenlere yardım edeceğini ilan etmesinin bir hafta öncesinde ACLU, resmi okullar ve kolejlerdeki öğretim sınırlamaları üzerine geniş bir araştırma yayınladı. Yedi eyaletteki yasalardan alıntılar yapılıyordu: "Okullardaki günlük İncil okumaları zorunlu hale gelmiştir. Radikal ya da pasifist öğretmenlerin işe alınması yasaklanıyor," diye açıklanıyordu evrim karşıtı Tennessee yasasına ilaveten. "Ülke tarihinde hiç olmayan bir şekilde son altı ayda daha sınırlayıcı yasalar yürürlüğe kondu," sonucuna varıyordu araştırma. Bu araştırmanın yayınlanmasıyla birlikte ACLU, "Bütün bu sınırlayıcı yasalara ilişkin olarak mahkeme kararları çıkartma işiyle Sivil Özgürlükler Birliği avukatları ilgilenmektedir," duyurusunu yapıyordu.[65]

ACLU'nun Tennessee yasasıyla mücadele edilmesini savunan ve 4 Mayıs tarihli *Chattanooga Times*'da yayınlanan basın bildirisinin tamamı, evrim karşıtı yasasının yürürlüğe girmesine karşıydı. "Bu yasayı mahkemede sınavdan geçirme konusunda bizim hizmetlerimizi kabul edecek istekli bir öğretmen arıyoruz," deniyordu basın bildirisinde. "Avukatlarımız, dostluk havasında geçecek bir deneme davasının, öğretmenin işine son verilmeden düzenlenebileceğini düşünüyorlar. Şu anda bütün ihtiyacımız, böyle bir öğretmeni bulabilmektir." Hikayeyi izleyen *Chattanooga Times* muhabiri okullarda evrimin öğretilip öğretilmediğine dair bir araştırma yaptı. "Tennessee Meclisi'nin Darwinci teoriyi hedef alan yasasındaki teoriyi kastediyorsan, hayır," diyordu okul müdürü. "Bütün öğretmenlerimiz bu teorinin tartışılır olduğu konusunda hemfikir; bu teorinin bizim müfradatımızda yeri yoktur," şeklinde benzer bir açıklama yapıyordu Knoxville Müdü-

rü de. "Öğretmenlerimiz hayvan ve bitki yaşamı arasındaki ayrımın nasıl fark edileceğini öğrencilere öğretmede oldukça zor anlar yaşıyorlar."[66] Bu kentli okul görevlileri açıkça, yasanın sınavdan geçirilmesini istemiyorlardı, fakat Dayton'da kendi savaşımlarına dikkat çekmek için yanıp tutuşan gruplar, ACLU'nun verdiği güvenceyi kabul ettiler ve pazarlığını yaptıkları şeylerden daha fazlasını aldılar. Çeşitli sosyal güçler, o yaz Dayton'da bir araya geldi: popülist çoğulculuk ve geleneksel Protestan inanç, bilimsel laikliğe ve modern bireysel özgürlük kavramlarına karşı. Amerika, bir daha asla aynı olmayacaktı—ya da belki zaten, Bryan ve Darrow'u çıkaran ülke olmaktan çoktan çıkmıştı.

— KISIM İKİ —

...DAVA SÜRESİNCE...

— DÖRDÜNCÜ BÖLÜM —

SAFLARIN SEÇİMİ

"NEDEN BAŞKA bir yer değil de, Dayton?" diye soruluyordu, 1925 Mayısı'nda *St. Louis Post Dispatch*'in başyazısında, "Neden Dayton?" Yerel gruplar ise dava süresince satılan kitapçıkta bir karşı soru yöneltiyorlardı: "Neden Dayton olmasın?" ve devam ediyordu: "Burası, seyirciler hangi bakış açısını seçmiş olursa olsun, mantıksal açıdan, temelde ve evrim açısından, tüm dünyanın komedi ya da trajedisi için bir anfitiyatrodur."[1] İsa'nın Calvary'de çarmıha gerilmesini örnek veren kitapçık, büyük olayların karanlık yerlerde meydana geldiğini yazıyor, sözlerini Dayton'un hem yaşanacak hem de çalışılacak bir yer olduğu propagandasıyla sürdürüyor, ancak niçin Dayton'ın "Mantıksal açıdan, temelde ve evrim açısından" en uygun yer olduğunu—ya da kendine saygısı olan sivil liderlerin niçin kendi topluluklarının böyle bir olaya ev sahipliği yapmasını isteyeceklerini açıklamıyordu. Bu nedenler mevcuttu ve onlar olayın bütününün açıklanmasına yardımcı oldular.

Knoxville ile Chattanooga arasındaki vadiye, Doğu Tennessee'nin eteklerine, Tenessee Nehri tarafından oyulmuş olan Dayton, hem geleceğe güven hem de bir gelenek duygusundan yoksundu. İç Savaş zamanında bölgede sadece birkaç çiftlik evi mevcuttu ve 1925 yılında bazı Tennessee'liler için bu hâlâ çok canlı bir anı olarak yaşıyordu. 1800'lerin sonuna doğru demiryollarının gelmesiyle birlikte gelişen kent, Rhea Bölgesi'nin ticaret ve hükümet merkezi haline geldi; burası Yeni Güney diye anılan bölgenin bir parçasıydı. Kuzey'in parasıyla demiryolları yapılmış, civardaki kömür ve demir madenlerinde aramalar yapılmış ve demir eritme ocakları inşa edilmişti. Bütün bu gelişmeler, yüzlerce İskoçyalı göçmen ve işsiz güneyliyi bu yeni kente çekmişti. Bölgedeki iyimser görevliler kentin geniş merkezine üç katlı ve gösterişli bir Adliye Sarayı diktiler. Dayton'ı kuzey pazarlarına bağlayan demiryolları, vadi çevresindeki ticari çiftçiliğin gelişmesine olanak sağlıyor ve Rhea Bölgesi'ni 1920'lerde büyük bir çilek üretim merkezi haline getiriyordu. Ürün olarak çileğin öne çıkıp gelişmesine ve madenciliğin sürmesine rağmen, maden eritme ocağında işler iyi gitmiyordu. Yüzyılın başlarında açılan dokuma fabrikası bile maden eritme ocağında yaşanan iş kayıplarını dengelemeye yetmedi. Yeni ticari gelişmenin yavaşlaması, birkaç katlı mağaza vitrinlerinin, Adliye Sarayı'nın yer aldığı meydanın ve kent merkezinin gelişmesini engelledi. Endişeli sivil liderler, bu yeni sanayi dalının gelişmesi için canla başla çalışıyor ve Scopes davasının başlarında kent nüfusunun 3.000'lerden 1.800'ün de altına düşmüş olduğunu görüyorlardı.[2]

Kimya doktoru bir New York'lu, George W. Rappleyea, 1925 yılında bazı kuzeylilere ait madenleri idare etmek-

teydi. 31 yaşındaki Rappleyea, *Chattanooga Times*'da "Güneye ve güney yaşam biçimine yabancı biri" olarak tanımlanmıştı.[3] Kolejdeyken dinden uzaklaşan Rappleyea, insan evrimi teorisini bütünüyle kabul ediyordu. Dayton'a taşınmasından sonra, yakınlardaki bir Metodist Kilisesi'ne gitmeye başladı, çünkü buranın genç ve modern görüşlere sahip rahibi, bir evrimcinin aynı zamanda Hıristiyanlığa da inanabileceğine ikna etmişti onu. Rappleyea, evrim karşıtı Tennessee yasasına ilişkin oldukça hiddetli ve hakaret dolu bir mektup yazmıştı *Chattanooga Times*'a ve genel modernist çizgiye ilişkin şu iddiada bulunmuştu: "John Wesley, Metodizm'in kurucusu, ... insan evrimi teorisini Darwin'den 100 yıl önce geliştirmiştir." 4 Mayıs tarihli gazetede, ACLU'nun yasayla mahkemede mücadele edecek Tennessee'li okul öğretmenlerine yardımcı olacağı haberini okuması üzerine, yasayla mücadelede bir şans yakalayabileceğini gördü ve kentteki diğer insanları da yanına çekme çalışmalarına başladı.[4]

Rappleyea elindeki gazeteyle birlikte Fred E. Robinson'ın eczanesine koştu ya da en azından hikayenin en güvenilir versiyonu bize böyle söylüyor. Robinson, Rhea Bölgesi okullarının yönetim kurulu başkanlığını yapıyor ve kent merkezindeki eczanesinde aynı zamanda, kentin iş ve profesyonel elitine ulusal içki yasağı sırasında eczanesindeki soda kaynağıyla hizmet veriyordu. Rappleyea'nın "Bay Robinson, siz ve [yerel avukat] John Godsey, Dayton'a şöhret getirecek bir şeyler aramaktasınız hep. Bu sabah gazeteyi okuyup okumadığınızı merak ediyorum," diye şikayet ettiğini hatırlıyordu Robinson.[5] Tabii ki okumuştu, ama ACLU'nun teklifini fark etmemişti. Rappleyea, kendi planını Dayton'da bir deneme davasının sahne-

lenmesiyle birleştirerek, New York'daki ACLU ile bağlarını güçlendiriyor ve bununla övünüyordu. Robinson fikre sıcak bakmaya başlamıştı ve eski bir Cumhuriyetçi eyalet senatörü olan Walter White da Robinson'u destekliyordu. White evrim karşıtı yasadan hoşnuttu, ancak kasabası çevresinde oluşacak şöhreti daha fazla istiyordu. Godsey savunmaya yardımcı olmayı kabul etti. Bazı başka Dayton'lılar bu aşamada katılmış olacaklar, bir çoğu da daha sonra rol almak isteyeceklerdi. Rappleyea, eğer kendileri Dayton'lı bir okul öğretmeninin deneme davasına katılmasını sağlarlarsa, ACLU'nun daha önceki yardım teklifini yerine getirip getirmeyeceğini güvenceye almadan, yerel destek alıp alamayacaklarından pek emin değildi. Bazı önemli katılımcılar ertesi gün, yani ACLU'nun anlaşmayı kabul ettiğini bildirmesinden sonra desteklerini açıkladılar.

Birincisi, Dayton'lı iki genç avukat, Herbert E. Hicks ve Sue K. Hicks, eğer yerel bir öğretmen evrim teorisini, yasanın yürürlüğe girmesiyle öğrenim döneminin bitimi arasındaki kısa süreçte öğretmeye başlamışsa, aleyhine dava açmak konusunda anlaştılar. Hicks kardeşler (Sue, doğumda ölen annesinin ismini taşıyordu,) evrimin öğretilmesiyle ilgili samimi fikirlerini açıklayan Walter White dışında davanın görülmesini isteyen kişilerdi, fakat onların bile evrim karşıtı yasaya ilişkin anayasal açıdan şüpheleri vardı. Müvekkilleri için yaptıklarından çok Vanderbilt takımındaki kahramanlıklarıyla tanınan Dayton'lı genç avukat Wallace Haggard, onlara yardımcı olmak için gönüllü oldu. ACLU, üçünün de masraflarını ödemeyi teklif etmiş, fakat onlar bu teklifi geri çevirmişlerdi.[6]

İkincisi, tezgahı hazırlayan eczane komplocuları, 24 yaşındaki genel bilim eğitimcisi ve part-time futbol antrenö-

rü John T. Scopes'u mahkemeye verdiler. "Robinson bana bir sandalye uzattı ve yanında çalışan çocuk da bir içki getirdi," diye yazıyordu Scopes. "John, biz tartışıyorduk," dedi Rappleyea, "ve ben de dedim ki, hiç kimse evrimi öğretmeksizin biyoloji öğretemez." "Bu doğru," dedim, onun sözü nereye bağlayacağından emin olmaksızın." Koyu bir sigara tiryakisi olan Scopes, eğer daha önce yapmadıysa, muhtemelen bir sigara yakmış olmalıydı bu noktada. Daha sonra Hunter'ın *Civic Biology* kitabını indirdi raftan—girişimci Robinson aynı zamanda ders kitapları da satıyordu—kitabı açtı ve insan evrimi bölümüne göz gezdirmeye başladı. Bu, eyaletin onayladığı bir metindi ve Tennessee'deki bütün liselerin kullanması için tavsiye ediliyordu. "Sen çocuklara bu kitabı mı öğretiyorsun?" diye sordu Rappleyea. "Evet," dedi ve, "Okul müdürü—ki kendisi de kadrolu biyoloji öğretmenidir—hastayken, onun yerine derslere ben giriyordum. Depodan bu kitabı aldım ve amaçları gözden geçirmek maksadıyla kullandım," diye açıkladı Scopes. "O zaman yasayı ihlal ediyorsunuz," dedi Robinson. Okul yönetim kurulu, ACLU'nun teklifini Scopes'a anlatmıştı ve Scopes tarihi önem taşıyan soruyu çok iyi anımsıyordu: "John, deneme davasında gönüllü olmayı ister misin?" diye sordu Robinson. "Adını kullanmamıza izin verir misin?" "İşte o zaman, yılanın başının küçükken ezilmesi gerektiğini anlamıştım," diyecekti Scopes. "Yılan uzun zamandır başını göstermekteydi."[7]

Scopes, deneme davası için ideal bir sanıktı. Bekar, kayıtsız, Dayton'da kalmak gibi kesin bir niyeti olmayan—bir ailesi ve yönetici sorumlulukları bulunan kadrolu biyoloji öğretmeninin tersine—Scopes'un kaybedeceği pek az şeyi vardı.

Dayton davası liderleri basın için, Robinson'ın eczanesinde yaptıkları toplantıyı yeniden canlandırırken. Soldan sağa oturanlar: Herbert Hicks, John Scopes, Walter White ve Gordon McKenzie; ayaktakiler: Burt Wilbur, Wallace Haggard, W. E. Morgan, George Rappleyea, Sue Hicks ve F. E. Robinson (Bryan Koleji Arşivi'nden)

Scopes, ciddi ve samimi görünümlü genç bir öğretmen, çocuksu yüzü ve geniş kenarlı gözlüğüyle tam bir akademisyen portresi çiziyordu ve bu portre hiçbir tehdit taşımıyordu. Doğal bir utangaç, işbirliğine yatkın, çok sevilen biri olarak, anne-babalara ve vergi mükelleflerine evrim üzerine nutuk çekmeyecek, hem radikal hem de nankör bir kamu görevlisi izlenimi bırakmayarak, bu iş için biçilmiş bir kaftan olduğunu kanıtladı. Ancak arkadaşları, Scopes'un yeni yasayı onaylamadığını ve insanın oluşu-

muna ilişkin evrimci bir düşünceye sahip olduğunu biliyorlardı. Bu düşünceye sahip olması, meseleden çok iyi anladığı için değildi. Scopes aslında matematik, fizik ve futbol öğretiyordu; biyoloji değil. Fakat o, Kentucky Üniversitesi'nde öğrenciyken, Bluegrass Eyaleti'nde üniversite başkanı evrim karşıtı yasaya karşı mücadelenin başını çekiyordu ve Scopes, başkanın cesaretine hayran kalmıştı. Ayrıca Scopes'un babası göçmen bir demiryolu makinisti ve kendini sosyalist ve agnostik olarak ifade eden bir sendikacıydı. *Chattanooga Times* onu "Amerika'nın politik ve dinsel sistemine karşı uzun uzun ve yüksek sesle karşı çıkabilen biri"[8] olarak lanse etmişti. John Scopes, babasının hükümet ve din konularındaki görüşlerini benimsemiş, fakat yumuşak bir üslup tutturmuştu. Gerçekten de Scopes, politikadan çok spordan konuşmayı seviyordu ve ara sıra da Dayton'daki Kuzey Metodist Kilisesi'ne—kendine arkadaş edinmek için—gidiyordu. İşte herhangi bir soruna yol açmadan, yasanın denenmesine gönüllü olan kurumun isyancısı ve sanığı böyle bir kişiydi. "Davada sanık olmayı kabul edecek birini arıyorduk ve doğrusu kimseyi de bulamamıştık," diye sırlarını açıklıyordu ACLU danışmanı Arthur Garfield Hays.[9]

Rappleyea ile Robinson, genç öğretmeni meydan okumayı kabul etmesi için çok sıkıştırmış olmalarına rağmen, Scopes bunu reddetmişti. Sue Hicks onun tarafında yer aldı; bu iki genç adam çok yakın arkadaştılar. "Bu olasılığı bir süre tartıştıktan sonra, Scopes sanık olmaktan memnuniyet duyacağını söyledi ve ben de onun aleyhine dava açmaktan memnun olacağımı söyledim," diye anlatıyordu Hicks. Rappleyea sulh hakimini çağırarak, Scopes'un tutuklanması için gereken hazırlıkların yapılmasını istedi ve

tutuklama belgesini orada bekleyen polise verdi. Scopes artık hakkında tutuklama kararı olan bir sanıktı.[10] Scopes'un tenis oynamaya gitmesinin ardından Robinson, *Chattanooga Times*'ı ve *Nashville Banner*'ı çağırırken, Rappleyea New York'daki ACLU'ya telgraf çekiyordu. Walter White da, *Chattanooga News*'i çağırarak, "Dayton'ı gündeme çıkaracak olan bir şey oldu," diye selamlıyordu John Scopes'u.[11] Ve şov başladı.

Ertesi gün, Banner gazetesinin birinci sayfasındaki makale, hikayeyi olduğu gibi anlatıyordu. "J. T. Scopes, Rhea Bölgesi lisesinin bilim bölümü başkanı, Tennessee okullarında evrim kuramını öğretmeyi yasaklayan ve son dönemde yürürlüğe konmuş olan yasayı ihlal ettiği gerekçesiyle suçlanıyor. Öğretim görevlisi Scopes, Cumberland kömür ve demir şirketinin müdürü John Rappleyea tarafından dava edilmekte olup, davacı makamını da S. K. Hicks temsil edecektir," diye yazıyordu. "Sanık yeni yasaya anayasal temeller üzerinde saldıracak. Dava yeni yasanın denenmesi olarak sunuluyor. Davacı, New York Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği'nin himayesinde hareket etmekte ve dava giderlerinin bu kuruluş tarafından ödenmesi teklifi yapıldığı söylenmektedir."[12] Assocciated Press bu makaleyi alarak, ülkedeki bütün büyük gazetelere haber olarak geçti.

Bu makalenin satır aralarını okuyabilen herhangi biri, Tennessee (ya da Scopes) davasının olağan bir suç davası olmadığını görebilirdi. Davacılar, doğrudan ACLU "himayesinde" davranmıyordu ve ACLU asla davacıların masraflarını ödemeyecekti. Okul görevlileri ise kendi öğretmenlerinden birine karşı dava açılmasını hemen hemen hiç dışarıya yansıtmadılar. Bu davayla ilgili her şey ters yüz olmuş gibiydi ve hiç kimsenin de yasayı desteklemek

gibi bir derdi yoktu. Başlangıçta, Bryan cezâi müeyyide uygulanmaması yönünde tavsiyede bulundu; Vali Peay de bu yasanın asla uygulanmayacağını öne sürdü. Liderlerinden tüyo almışcasına "ucuz şöhret peşindeler," diye yorum yapan Tennesseeli öteki topluluklar, ileride bu davanın bir parçası olacaklardı.[13] Bununla birlikte Dayton'daki sivil liderler bir deneme davası yaratmış olmalarından başka, böyle yaptıkları için de övünüyorlardı. ACLU bile başlangıçta bu davanın eşsiz önemini anlamakta gecikti; ilk basın bildirilerinde, "davadaki bir mahkumiyet"i öngörüyor ve "Temyiz için düzenlemeler"den söz ediyordu.[14] Kısacası ACLU bunun, avukatlık becerilerinin temyiz aşamasında ortaya konduğu, tipik bir anayasal deneme davası olduğu kanısındaydı. Dayton'lılar doğal olarak farklı düşünüyordu.

Bu gelişmeler tüm Tennessee'ye yansımamıştı. Davanın görülmesi teklifi New York'dan geldi ve Rappleyea bu teklife uygun davrandı. Scopes, Illinois Salem'den, Bryan'ın kasabasından geliyordu. Hatta Sue Hicks bile Dayton'da yeniydi ve bu üç adam da kısa süre sonra kasabadan taşınacaktı. Kasabanın kendi de zaten yeniydi ve temelde kendi eyaletiyle de bölgesiyle de herhangi bir bağlantısı yoktu. Doğu Tennessee, Güney'deki en önemli Cumhuriyetçi bölgeydi. Bryan başkanlık kampanyasında her Güney eyaletini baştan aşağı dolaşmış, fakat Rhea Bölgesi'ne uğramamıştı. Vali Peay'in de durumu farklı değildi. Yerel politikacılar ne valiye, ne de Bryan'a sadakat duyuyorlardı. Ayrıca dinsel farklılıklar da söz konusuydu: Tennessee ve Güney büyük oranda Baptist, Dayton ise çoğunlukla Metodist'ti ve H. L. Mencken'in duruşmalar süresince yaptığı şakalarda olduğu gibi, "Buradaki bir Me-

todist aslında liberallerin uçtaki kanadına dahildiler." Üstelik göreceli olarak Dayton'da yaşayanların büyük bir yüzdesi herhangi bir mezhebe bağlı değildi. Gerçekten de kasabanın mason locası, yetişkin üye sayısı bakımından herhangi bir yerel kiliseden daha fazlasına sahip olabilirdi. Fakat Dayton, modernizmin yuvası da değildi. Dava boyunca yapılan ve resmi olmayan bir araştırmaya göre, Dayton kiliselerine devam eden kişilerin yüzde 85'i, İncil'e harfiyen inandıklarını söylüyordu. Tahmin edilenin aksine, muhafazakarlığın temel ilkeleri için mücadele edebilecek sadece birkaç kişi çıkabilirdi ancak. Dayton o tür bir kasaba değildi.[15]

Davayı izlemeye gelen gazeteciler baştan itibaren Dayton'un ayırt edici özelliği üzerinde durdular. Hiç kimse en ufak bir öfke ya da hınç bulamadı. Hatta fazlasıyla alaycı olan Mencken, Dayton'dan yazdığı ilk raporunda, "İtiraf edeyim ki, kasaba beni şaşırttı. Sefalet içinde bir Güney köyü bulacağımı sanmıştım, hatta bütün kasaba halkının solucanlı ve tifolu olabileceğini düşünüyordum. Fakat karşılaştığım manzara hiç de daha önce kafamda canlandırdığım gibi değildi; hatta çekici ve güzel olduğunu bile söyleyebilirim." Dayton köhne olamayacak kadar yeniydi ve Kuzey ile Orta bölgelerin benzer ölçekli üretim yapan kasabalarına göre, daha az Afrikalı Amerikalı'yı cezbediyordu.[16] "Hıristiyan erkeklerinin toplanıp, kendi inançlarının büyük öğretilerini savunmak için gösterdikleri isteğinin hiçbir kanıtını bulamazsınız burada," diye ekliyordu Mencken. "Davanın esas içeriği, gerçekten de, pek az tartışılacağı benziyor Dayton'da. Herkesin ayrı bir çıkarı ve stratejisi var."[17] Birkaç gün içinde Mencken, onların ilk baştaki çıkarlarının şöhret sağlamakta olduğunu farket-

mişti ve sert ve iğneleyici raporlarla başını belaya sokmadan, savuşup gitmişti kasabadan.

Chattanooga Times, Scopes davasını "Güdük kalmış" olarak adlandırıyordu ve diğer Tennessee'liler de Dayton'ın şöhretini pek takdir etmiyorlardı. Vanderbilt Üniversitesi'nin ünlü hümanisti Edwin Mims evrim karşıtı yasayı "rahatsız edici" ve bekleyen davanın kendisini de "acıklı" olarak tanımladı. Vali Peay, kasabanın resmi görevlilerince davet edilmesine rağmen, duruşmalara katılmayı sürekli olarak reddetti. Chattanooga kongre üyesi Foster V. Brown şöyle yakınıyordu: "Bu ne evrimin yanında ne de evrime karşı, fakat belirsizliğe ve bulanıklığa karşı bir mücadeledir." Knoxville kongre üyesi J. Will Taylor ise, "Dayton davasının bir travesti olacağı" yorumunda bulundu.[10]

Eyaletin bütün büyük gazeteleri—hatta evrim karşıtı yasaya karşı olanlar bile—bu davayı sahneledikleri için sorumluları top ateşine tutuyorlardı. "Açıkça görülüyor ki, Dayton'daki gruplar, sorgulanabilir akılları ve tarzlarıyla, kendi kasabalarının reklamını yapıp tanınmasını sağlamak için, bunu bir fırsat olarak değerlendirdiler," diye gözlemliyordu bir Nashville Tennessean başyazısı. Knoxville Journal ise, "şüpheli bir teoriyi kullanarak, insanların ne söylediğine aldırmaksızın hakkınızda konuşmalarını sağlamak iyi bir reklam yöntemi," yorumunda bulunuyor ve şöyle devam ediyordu: "Dayton Sahnesi'ndeki büyük aktörler, şöhret ve reklam için oradadırlar ve mahkemeden çıkacak kararı umursamamaktadırlar bile." *Chattanooga Times Scopes Davası*'nı "aşağılayıcı bir yargılama" olarak nitelendiriyor ve "eyaletteki her avukatın başını utanç içinde eğdiğini" iddia ediyordu. En merhametli yorum Nashville Banner'dan geldi: "Dayton, mo-

dernleşmekte olan dünyamızda birinci sınıf reklam olanağı sunan böyle bir fırsatı elinden kaçıramazdı." Banner'ın önerisi ise çok mantıklı görünüyordu: "İleri gelen işadamları, gazetecileri de yanlarına alarak 'ilerici' bir Tennessee turu yapsınlar," diye hayal kuruyordu editör. Doğal olarak bu hiçbir zaman gerçekleşmedi.[19]

Rhea Bölgesi dışında yaşayan Tennessee'liler hiçbir şeyi öngörme eğiliminde değildiler. *Chattanogoa Times*'ın adlandırdığı gibi kötü şöhretin ardından, "hem ciddi hem de gülünç bir Dayton komedisi gelmekteydi."[20] Bu, Banner'ın konuk gazetecilere, neden eyaletin öteki bölümlerini göstermek istemediğinin ana nedeniydi. Eyaletin evrim karşıtı yasası ile gurur duyanlar, yaklaşan davanın eyaletlerine olan güveni sarsmasından, bu yasadan utanç duyanlar ise yaklaşan davanın kendi eyaletlerini iyice gülünç duruma düşürmesinden korkuyorlardı.

Hala İç Savaş'ın yıkıntılarından mağdur durumda ve yeniden yapılanmanın aşağılamasını yaşamakta olan Güneyliler, ulusal çapta nasıl bir imaja sahip olduklarının bilincinde ve bu imajla ilgili en küçük bir konuda bile çok duyarlıydılar. Tennessee dahil, on dört güney eyaleti New York'da bir tanıtım sergisi açmıştı. "Güney halkı, okuma yazma bilmemesi, yoksulluğu ve iş alanındaki geriliği gibi nedenlerden dolayı çok mağdur olmuştur," diyordu New York Belediye Başkanı bu sergi sırasında. "Bu sergi, ... Güney'in, gelişmesini ülkenin geri kalanına anlatması için atılmış ilerici bir adımdır."[21] Tennessee'deki başyazıların sergiye ilişkin izlenimleri ve yanıtlarını *Chattanooga Times* özetliyordu: "New York gazeteleri, genellikle fazlasıyla kibarca yorum yapıyorlar." Fakat Herald Tribune'un yorumu bunlardan çok farklıydı: "Güney, sanayi olarak

ilerlerken, entelektüel olarak kendine gelmiş değildir."[22] New York basınındaki bazı övücü yazılardan alıntılar yapan başyazısında Nashville Banner, "Dünya, Güney'i fark etmeye başladı," yorumunu yapıyordu. Aynı noktada Banner, Scopes'un göz altına alınma haberini veriyordu.[23] Dünya dikkate *alacaktı,* fakat daha sonraki bu olay, entelektüel gerilik klişelerini güçlendirecek ve sergiye ilişkin "Güney'in gelişmesi hakkındaki gerçekler" başlığıyla yapılan övgüleri de gölgeleyecekti.

Dayton'lılar, haklarında yapılan eleştirilere aldırmadan, bildikleri yolda gitmeye devam ettiler. 9 Mayıs tarihli ilk duruşmada, ilçenin üç sulh hakimi, Scopes'un Ağustos sonunda soruşturma heyetinin karşısına çıkmasına ve kefaletsiz serbest bırakılmasına karar verdi. Tennessee Üniversitesi'ndeki öğretim görevinden uzaklaştırılan, özel bir hukuk okulunun başındaki ve 1924'deki valilik yarışında Peay'i koltuğundan eden, alışılmadık bir kişiliğe sahip Knoxville'li hukuk profesörü John Randolph Neal, bu duruşmada Godsey ile birlikte savunmayı temsil etti. Neal, davet edilmesinden birkaç gün önce Dayton'a gelmiş ve kendini Scopes'a şu sözlerle tanıtmıştı: "Evlat, sen istesen de istemesen de davana ilgi duyuyorum ve burada olacağım." ACLU, Scopes'un ihtiyaç duyacağı yerel danışmanlık ve hukuki temsille ilgili gerekli düzenlemeleri henüz yapmamış olduğundan, ilişki doğal olarak tıkandı.[24] İlk duruşmada Neal, Scopes'un insan evrimini öğrettiği ve fakat bunun İncil'le çatıştığına inanmadığını söyledi. "Yasalar bunun tersini iddia edemez," diyordu ve bu, sonuna kadar, Scopes'un temel savı olarak kalacaktı: "Çoğunluk ve bu çoğunluk adına hareket eden meclis, din ve bilim öğretilerini, öğretmenler ve öğrenciler adına tayin ede-

mez. Bu tutumu, anayasaya ve Amerika'ya yakışmayan bir eylem olarak görüyoruz. İster kilise ister kral otoritesi, isterse insan aklını sınırlandırmaya teşebbüs eden yasama gücü olsun, bunu kabul etmemiz mümkün değildir," açıklamasını yapıyordu Neal.[25]

Davanın teşvikçileri, Neal'i memnuniyetle karşıladılar, çünkü o duruşmalara katılacak olan ilk yabancıydı. Fakat Neal'in ziyaretçiler için daha uygun barınma koşulları ve diğer avantajlardan dolayı davanın Knoxville ya da Chattanooga'ya taşınması önerisine şiddetle karşı çıktılar. *Chatanooga News,* eğer bu aktarma gerçekleşmezse, kendi şehirlerinde yeni bir dava sahnelenmesini kışkırtmaya çalışıyordu. Dayton'lılar, Chattanooga aracılığıyla, ticareti boykot edecekleri tehdidi ile karşılık verdiler ve kasabalarını dava için hazırlamaya başladılar.[26] Önde gelen sivil toplum örgütü İlerici Dayton Kulübü, Scopes davası için bir ağırlama komitesi oluşturdu. Bu komite davanın uygun ve elverişli koşullarda görülmesini sağlayacak ve ziyaretçilerin barınma sorunlarını çözecekti. Nashville Tennesean, "Büyük bir taraftar kitlesi geldi ve çok büyük bir çadır kurdular," diye bildirdi. "Diğerleri ise beyzbol parkının üstüne kalabilecekleri bir yer yapıyorlar ve bazıları ise duruşma salonunun her santiminin koltuklarla ve sıralarla kaplanmasını, hoparlör kullanılmasını öneren bir planı desteklemekteler." Üçüncü seçenek taraftarları ise Dayton'ın zaten çok büyük bir duruşma salonuna—eyaletteki en büyük salon—sahip olduğunu söylüyordu. Ve sonunda onlar galip geldi. Gelmesi beklenen binlerce ziyaretçinin nasıl yerleştirileceği sorunu, gerçekten riskli bir durum oluşturuyordu; zira Dayton'da sadece üç otel vardı ve bunların yatak kapasiteleri sadece iki yüz kişilikti. Komite kalı-

nacak yer sayısını artırmaya çalışıyordu ve bu amaçla, kalınabilecek özel evleri tanıtan bir fihrist hazırladı. Ayrıca Doğu Tennessee'nin kongredeki en güçlü temsilcisi ve gelecekte eyaletin Dışişleri Bakanı olacak olan Cordell Hull aracılığıyla ordudan çadır, kulübe ve örtüler sağlandı.[27]

Bu gelişmelerle büyülenen davanın teşvikçi grupları, İngiliz yazar ve evrimci H. G. Wells'i, evrimi savunması için davaya davet ettiler. "Eminim ki, Bay Wells bilimin çıkarları için bu daveti kabul edecektir," diyordu Rappleyea gazetecilere. Doğal olarak, popüler bir yazar ve konuşmacı—avukat değil—olan Wells bu daveti süratle geri çevirdi. Oysa ki, Wells makalelerinde ve konuşmalarında Bryan ve evrim karşıtlığına karşı çıkıyordu. Bu davet de Dayton'lıların, yaklaşan davayı bir ceza davası olmaktan çok, Scopes'un etrafından oluşan, halka açık bir tartışma olarak algıladıklarını gösteriyor. Gerçekten de Dayton'daki gelişmeler, Amerikalı topluluklarda eğitim ve eğlence yönü bulunan eğitici ders dizilerinin bütün şatafatına sahipti. Mayıs ortalarında Dayton'lıların hayal ettiği şey gerçeğe dönüşmeye başladı.—Bu tartışma çevrelerinin ağır toplarından—William Jennings Bryan, iddia makamına yardımcı olmak için gönüllü olmuştu.[28]

Açık konuşmak gerekirse, bu davada bir avukat gibi görünmenin fazla bir anlamı yoktu. Bryan'ın konumu da, Wells'e yapılan davetten farklı olmayacaktı. Bryan, otuz yılı aşkın bir süredir hukuka ilişkin bir uygulamanın içinde olmamıştı. Geleneksel olarak, Amerikan politik liderleri olan, bir Washington ya da bir Lincoln gibi halkın resmi göreve atadığı, daha sonra da kendi özel hayatlarına dönen insanlardan farksızdı durumu. Bryan daha yeni bir modeli izledi. 1890'lardaki mali reformdan, 1920'lerdeki

evrim karşıtı yasaya değin, kazansın ya da kaybetsin, pek çok politik hedeften yararlandı. Kitap sözleşmeleri ve ders ücretleri sayesinde Bryan, kongre ya da kabine üyesi olarak kendi hükümeti zamanında aldığı maaşlardan çok daha fazlasını, bu politik amaçlar için yaptığı konuşmalardan ve yazılardan kazandı. Bryan dikkatlerin kendi üzerinde olmasını çok seviyordu ve inançlarına tutkuyla bağlıydı. Bu amaçlardan herhangi birinin yasalaşıp yürürlüğe girmesi ise onu pek az ilgilendiriyordu.

Doğal olarak, bir yazar ve konferanslar veren ünlü biri olarak, geniş izleyici kitlesini kendine çekecek popüler amaçlara ihtiyaç duyuyordu ve Bryan da bunu, dinsel konularda sağcı, politik konularda solcu kombinasyonlar aracılığıyla son derece başarılı bir biçimde gerçekleştiriyordu. Basın onun bu kombinasyonlarına dudak bükse de, Bryan, Theodore Roosevelt, Woodrow Wilson ve Robert La Follette gibi kendine yakın ilericilerin sahneden çekilmesinden sonra da, manşetlerde kalmayı sürdürdü. Bu konuya ilişkin Scopes davasını yorumlayan bir karikatürde, otuz yıldır meydan okurcasına birinci sayfada oturan Bryan, "Buna gülüp geçemezsiniz!" kaydını düşüyordu. Diğerleri ise alay konusu olmasına karşın, Bryan'ın popüler etkisini hala elinde tutmasına dikkat çekiyorlardı. Fakat Bryan bu karikatürden, "kendi tarzının en iyisi" olarak söz ediyor ve karikatürcüden orijinal nüshasını istiyordu.[29] Kendi rolünün tamamen farkında olan Bryan, Rhea Bölgesi Adliye Sarayı'na küçük kasaba jürisinden önce, davacı bir avukat olarak girmemişti; fakat davayı bütün bir ulusa maleden bir hatip olarak üzerine düşeni fazlasıyla yerine getirecekti. Dayton'lılar bunun böyle olmasını istediler.

Kendi amacı için yeniden reklam yapma fırsatını sezen Bryan, iddia makamına katılma şansının üstüne atladı. Tesadüfe bakın ki, Dünya Hıristiyan Temelleri Birliği, Scopes'un gözaltına alındığı zaman Tennessee'de toplantılar yapıyordu ve tabii ki başroldeki konuşmacı yine Bryan'dı. WCFA, etkisini doruğuna çıkarmanın bir aracı olarak, düzenli toplantılarını büyük kilise konferanslarıyla birlikte yapıyordu. O yıl, Güneyli Baptistlerin yıllık toplantısı Memphis'deydi. Toplantı zamanı ve yerinin, eyaletin yeni evrim karşıtı yasası ile bir ilişkisi olmamasına rağmen, WCFA, Tennessee'ye "anti-Hıristiyan, ateist, anarşist, pagan, rasyonalist evrim teorisi ve bilimsel olmayan öğretinin yasaklanmasını" tavsiye eden bir karar almakta gecikmedi.[30] Evrim karşıtı yasanın Tennessee bağlantısı onlara güç veriyordu ve henüz askıda olan dava, toplantının ana tartışma toplantılarını oluşturacaktı. Bu durum Bryan'ı çekmeye yardım etti. Baptistlerin ağırlıklı olarak egemen olduğu bu olayda, Bryan, rahip olmadığı halde Protestan Kilisesi'nin bir lideri olarak konuşacaktı. Konuşmasında her iki konunun da altını çizdi.

Bryan'ın konuşması, evrim karşıtı yasaya ilişkin, üç ana noktada özetlenebilecek temel savlarının bir tekrarıydı: "Evrim teorisinin bilimsel kanıta ihtiyacı vardır; bu kuramı okul öğrencilerine öğretmek, onların dinsel inanç ve toplumsal değer yargılarının altını oymaktadır ve en önemlisi "İncil'e inanan" çoğunluk resmi okullardaki müfredatın içeriğini kontrol etmelidir. Buna ilişkin iki yeni uyarı daha yapıyordu Bryan. Birincisi, Tennessee yasasıyla alay edilmesi, benzer yasaların başka yerlerdeki halk desteğini de yok etmektedir."

ONA GÖRE OLMAYABİLİRSİNİZ, FAKAT YİNE DE O ORADA DURUYOR İŞTE!

Bryan'ın manşetleri belirleme ve tartışma yaratma yeteneği üzerine yorum yapan bir karikatür (*Columbus Dispatch*'in izniyle yayınlanmıştır)

"İncil'e inanan insanlar kendilerini duyurmalıdır. Son günlerde pek çok [Tennessee Üniversitesi] öğrenci[si], eyalet meclisinizle, evrimi öğretmeyi yasaklayan yasa teklifini geçirdiği için alay etmektedir," diye gözlemlerini sıra-

lıyordu Bryan. "Gazetelerde, Vali Peay'in yasayı imzalayan soylu davranışına, yasayla ilgili olaylardan daha az yer verildiğini gördüm." İkincisi, mahkemedeki mücadele daha büyük bir tehlike arzetmekteydi. Bryan, "Eyaletinizin evrim yasası, mahkemede yapılacak işler listesindedir ve umuyorum ki buna gereken önem ve destek verilecektir ve verilmelidir de," diye bağlıyordu sözlerini.[31] Bryan hızla, askıda bekleyen davayı sesini duyurmanın bir vasıtası olarak kavradı ve bunu, inancı savunmanın "soylu savaşı" diye adlandırdı.

Bryan'ın toplantıdan ayrılmasından sonra, Baptistlerin özel toplantıları için Memphis'de kalan birliğin öteki liderleri, yaklaşan davaya ilişkin giderek büyüyen endişelerini dile getiriyorlardı. Bu—en azından Tennessee gazetelerini okuyanlar için—son derece açıktı. ACLU ve yerel sivil toplum liderleri bu olayı ve Dayton'daki hiç kimsenin yasanın desteklenmesine pek aldırmadığını sergiliyorlardı. Gerçekten de, bu izlenime karşı koymak için Sue Hicks, yasanın geçerliliğini savunacağına dair bir basın bildirisi yayınladı; Rappleyea de eski davacı rolünü, daha tutucu ve dinsel görüşlere sahip olan Walter White'a devretti. Fakat yasaya karşı hala bazı engeller söz konusuydu. Dahası Memphis'de, özel Baptist toplantısındaki delegeler, bütün hoşgörü çağrılarına cevaben muhafazakarların mezhebin inançlarına ilişkin açıklamalarına evrim karşıtı bir destek verilmesi önerisini büyük bir çoğunlukla alt etmişlerdi. Memphis'deki WCFA toplantısı boyunca Bryan Güney'i "Muhafazakarlığın siperidir; tabii eğer uyandırılabilirse," diye tanımlıyordu. Hatta Güneyli Baptist Meclisi bile, evrimin öğretilmesini yasaklayan yasa çağrılarını reddetti. Savunmaya çekilen William Bell Riley ve öteki

WCFA liderleri, 13 Mayıs'ta Bryan'a, Birliği Scopes davasında temsil etmesini isteyen bir telgraf çektiler. Yasanın savunulmasında yerel avukatlara güvenilemezdi ve dahası, evrim karşıtlarının ne pahasına olursa olsun, bir tür zafere ihtiyaçları vardı.[32]

WCFA'in isteğinin kokusunu alan Memphis Press, bir gün sonra, Rhea Bölgesi savcılarına telgraf çekti: "J. T. Scopes'un yargılanmasında, William Jennings Bryan'ın yardımlarını kabul eder misiniz?"[33] Dayton şovunda büyük bir yıldızı ağırlama fırsatını sezen Sue Hicks, olumlu yanıtını bildiren telgrafını çekmiş ve Bryan'a alelacele bir mektup yazmıştı: "Davada sizinle birlikte olmaktan onur duyacağımızı bilmenizi isteriz."[34] Bryan, WCFA'in önerisini zaten kabul etmişti ve Hicks'in mektubu kendisine ulaştığında Ohio Columbus'da Protestan Kilisesi'nin yıllık toplantısındaydı ve mezhep içinde yer alan modernistlerle ılımlılar, Bryan'ın destekçileri arasına katılmışlardı. Kongre, muhafazakarların başkan adayını ve evrimin öğretilmesine karşı bir karar önerisini reddetti, aynı zamanda Bryan da başkan yardımcılığı görevini kaybetmişti. Karşı atağa geçmeye istekli Bryan, Hicks'e çalakalem bir not gönderdi: "Davetinize minnettarım ve davadaki görüşlerinize yardımcı olmaktan memnuniyet duyacağım. Ve elbette ki, hiçbir ücret talep etmeden, hizmet edeceğim."[35] Bu darbeyle ACLU, dar bir anayasal deneme olarak algıladığı dava üzerindeki kontrolünü kaybetti. Bryan'ın varlığıyla Dayton'daki dava, bireysel özgürlüklerin değil, çoğunluk yönetiminin propagandasını yapacaktı.

ACLU'nun sınırlı deneme davası, Clarence Darrow, Bryan'la düello yapmak için öne çıktığında, ikinci bir darbe daha alıyordu. Darrow askıda bekleyen davayı ilk ola-

rak Virginia Richmond'da Amerikan Psikoloji Birliği'nin yıllık toplantısında bireysel ceza sorumluluğuna ilişkin kendi düşüncelerini anlatırken öğrendi. Bu konuşmayı Leopold-Loeb davası ve karısını öldüren Chicago'lu usta binicinin davasındaki zaferler takip edecekti. Her iki davadaki sanıklar da suçlarını itiraf etmişler ve Darrow onları psikolojik determinizm kavramını kullanarak ölüm cezasından kurtarmıştı. Darrow, Ömer Hayyam'dan şu alıntıyı yapıyordu: "Oynadığımız oyundaki kuklalardan başka bir şey değiliz."[36] Bu iki davada halkın diline düşüyor ve 68 yaşındaki Darrow, Amerika'nın en önemli savunma avukatı olarak şöhretini yeniden geri alıyordu. Darrow'un Scopes'u savunup savunmaması tartışılırken, yaşlanmaya başlayan avukat emekli olduğunu ve davayla ilgilenmeyeceğini ilan etti. ACLU da ondan yardım istemeyecekti, çünkü onun tutkulu agnostikliğinin davayı akademik özgürlük boyutundan, dine saldırı boyutuna taşıyacağı düşünülüyordu. Dahası, Leopold-Leob davasını kazandığından beri Bryan, Darrow'un Nietzsche çalışmasının sanıklar üzerindeki psikolojik etkisi hakkındaki savlarını, evrimin öğretilmesinin durdurulması ihtiyacının başlıca göstergesi olarak kullanmıştı. ACLU kendini destekleyen liberal ve dinsel eğilimli taraftarlarını, Darrow'u, Dayton yakınlarında hiçbir yerde görmek istemediğini söyleyerek yatıştırmaya çalışıyordu.

Bryan bu işin üstüne atladığına göre, Darrow da kendini daha fazla tutamazdı. "Hemen gitmek istiyordum," diyordu Darrow. "Böyle bir davanın sıradan bir davayla benzeşen çok az yönü vardı ve anladım ki, bütün ülke eldeki şeytanın varlığından haberdar olmadıkça, kötülükte sınır olmayacaktı."[37] Darrow o sıralarda New York'da u-

luslararası bir boşanma avukatı olan Dudley Field Malone ile radikal amaçlar için görüşmeler yapmaktaydı. Malone, bir zamanlar Dışişleri Bakanlığı'nda Bryan'ın yardımcısı olarak çalışmıştı ve eski patronuna karşı o günlerden kalma öfkesi sürüyordu. Darrow ve Malone, Neal'e bir telgraf çektiler ve içeriğini de aynı anda basına dağıttılar: "Bay Bryan'ın iddia makamına yardımcı olmak için gönüllü olduğu haberini öğrenmiş bulunuyoruz." Bu telgraf metninin, çok açık bir ifadeyle ve halka duyurulması amacıyla yazıldığı aşikardı. "Bilim adamlarının bilgi peşinde olmaları gerçeğinden hareketle, onların ders vererek para kazanma ve Florida'da emlak kralı olma şansları olmadığını biliyoruz. Eğer bizim yardımımıza ihtiyacınız olursa, hiçbir ücret ve ödenek talep etmeksizin öğretmen Scopes'un savunmasına yardımcı olmaya istekli olduğumuzu bilmenizi isteriz."[38]

Darrow ve Malone, bireysel özgürlüğe ilişkin temel savları uç noktaya götürerek, davayı masum ve gerçeği arayan bilim adamlarının, baskıcı ve muhafazakar ve kendi reklamı peşinde olanlara karşı mücadelesi olarak görüyorlardı. Darrow, Bryan'ın tartışmanın gidişatını ve üslubunu belirlemesine izin verecek biri değildi ve basın da bunu biliyordu. Joseph Pulitzer'e ait *St. Louis Post-Dispatch,* "Bryan'ın varlığı T. J. Scopes davasını ulusal bir olay haline getirmektedir," diye yorum yapıyordu. "Clarence Darrow evrimi savunma konusunda, Bryan'a uygun düşen bir düşmandır. Bu günlük sıkıntılar ve zihin ataletinden ülkeyi kurtaracak bir tartışmaya şahit olabiliriz."[39]

Darrow ve Malone'dan Neal'e gelen tekliften sonra, ACLU bir daha asla olayların kontrolünü eline alamadı.

Atılgan ve bağımsız karar verme eğilimindeki Neal'in ACLU'ya danışmadan, Scopes adına teklifi açıkça kabul etmesi, olayları iyice zorlaştırmıştı. Bryan'a karşı koymak için ACLU'nun iki alternatifi vardı ve bu iki kişi de eski başkanlık adaylarıydı: Demokrat John W. Davis ve Cumhuriyetçi Charles Evans Hughes. Savunmaya önderlik yapmaları istenen bu kişiler, bir takım çalışması yapamadıkları için, süreci Darrow'un belirlemesi kaçınılmazdı. "Scopes'un yaptığı elemeden sonra bile, bu sorunu çözmek için elimizden gelenin en iyisi yapmaya çalıştık," diye açıklıyordu ACLU'nun Yardımcı Direktörü Forrest Bailey, *New York World* editörü Walter Lippmann'a yazdığı gizli bir mektupta. "Şu anda ofisimizde Darrow ve Malone bulunmakta ve biz onları ikna etme gayreti içindeyiz. Fakat burada olayların içine, kontrol edemediğimiz başka bir unsur daha girdi." Rappleyea, ACLU'ya haber vermeksizin eski Dışişleri Bakanı Bainbridge Colby'den savunma ekibine katılmasını istedi. Bazen çok sabırsız olan Colby, politik partiler arasında bazı gelgitler yaşamıştı; 1928'de Demokrat Parti'den başkan adayı olmayı düşünüyordu ve esasen Darrow ve Malone ile birlikte hizmet vermeyi kabul etmişti. ACLU, Colby'i kabul edilebilir buluyordu ve onu ikna etmek için ötekilerini de elde tutmak zorundaydı. Lippmann'a yazdığı mektubunda Bailey, "Zaman daralıyor ve başka da üzerinde anlaşabileceğimiz, saygın danışmanlar bulmamız güç görünüyor," sonucuna varıyordu.[40]

ACLU, Darrow'dan kurtulmak için bir hamle daha yaptı. Haziran başında Neal, Rappleyea ve Scopes, New York'da ACLU ile görüşmek ve basınla tanışmak için gittiklerinde olmuştu bu olay. Harvard Hukuk Okulu'ndan

strateji toplantıları için gelen Felix Frankfurter, Bailey ve ACLU Yürütme Komitesi Başkanı Roger Baldwin'i de yanına alarak, Scopes'un öteki danışmanı seçmesi konusunda onunla konuşmaya çalıştılar. ACLU ile yakın bağları olan New York'lu üç avukat; Arthur Garfield Hays, Samuel Rosensohm ve Walter Nells de dışa kapalı tutulan bu toplantıya katılmışlardı. Ve aralarında sadece Hays, Darrow'u desteklemekteydi.[41] "Darrow'a karşı birçok sav vardı," diye yazacaktı Scopes daha sonra. "Onun aşırı bir radikal ve manşet avcısı olduğu ve davanın bir sirke döneceği" iddia ediliyordu. Fakat Malone'un da Scopes için New York'da lobi yürütme şansı vardı ve sanık Darrow'a saplanıp kalmıştı. Bir ceza davasıyla yüzyüze gelen Scopes, saygın bir üne sahip bir anayasa avukatından çok, deneyimli bir savunma avukatı istiyordu. "Bu son derece zorlu bir savaş olacaktı ve bu savaşın askeri akademiden başarıyla mezun olan birine değil, savaşçı bir Kızılderili'ye ihtiyaç duyduğunu hissetttim," diye yazacaktı Scopes.[42]

Darrow iş konusunda doğru deneyimlere ve üne sahipti. "Kendimizi olabildiğince, danışmanlar arasında Darrow'un da bulunması gerçeğine göre ayarladık," diye yazıyordu Bailey. Fakat onlar bu fikri hiç beğenmemişlerdi.[43] Baldwin anlamlı bir biçimde, bu işe daha fazla karışılmasına karşı çıkıyor ve örgütünün en ünlü davasını kaybediyordu. Bir yıl sonra, ACLU danışmanı Wolcott H. Pitkin, Frankfurter'e şunları itiraf edecekti: "Benim inancıma göre, Darrow'un hizmetlerini en başından kabul etmek büyük bir hataydı. Bu, muhafazakarların sorunu, din ile (kendilerinin temsil ettiği), Darrow'un temsil ettiği antidin arasında bir çatışma olarak lanse etmelerine olanak verdi."[44] Neal savunma ekibinin, Darrow, Colby, Rosen-

sohm, Malone ve kendisinden oluştuğunu açıkladığında, New York toplantılarının sonunda herkes basın için gülerek poz veriyordu. Colby daha sonra geri çekildi ve Hays, ACLU'nun Dayton'daki tek temsilcisi olarak Rosensohm'la yer değiştirdi. Darrow, böylece başrolü çalmış oldu.

Malone'un adı savunma ekibinde geçtiği halde, ACLU liderleri onun dava süresince New York'da kalacağını umuyorlardı. Neal'in duyurusunda, "Bay Malone davadaki herhangi bir görev için son derece istekli ve her türlü fedakarlığı yapmaya hazır," deniyordu. Neal ve Frankfurter'in yorumlarına güvenerek—ikisi de açıkça bu pozisyonu üstlenmişlerdi—New York Times şunları yazıyordu: Bay Rosensohm ve Bay Malone'un belgelere bakma işini üstlerine alacakları söyleniyor." Frankfurter'e göre kendini agnostik ilan eden birini Dayton'a göndermek yeteri kadar tehlikeliyken, buna boşanmış İrlandalı bir Katoliği eklemek çok ama çok fazlaydı. Darrow'un en azından samimi bir tarzı vardı. Malone ise gösterişli bir düzenbazın tekiydi. "Günah keçisi olmayacağım," diyordu Malone yaptığı açıklamada. "Katiplerimi, benim için belgelere bakmaya göndermeye alışkınım." ACLU bir kez daha geri adım atmıştı ve *Chattanooga Times* bunu, "Davaya dramatik bir boyut—"jazz" faktörünü—katmaya çalışanların bir başka zaferi," diye tanımlıyordu.[45]

Darrow, davanın tarzını ve hemen hemen tüm gidişatını belirledi. Neal onun yardım önerisini kabul ettikten bir gün sonra Chicago'lu avukat, Bryan'ı savunmaya itme konusunda çabalarını ikiye katlamıştı. "Neron, Hıristiyanlığı zulüm ve yasa yardımıyla yok etmeyi denedi. Bryan da aydınlanmayı yasayla engellemeye çalışıyor," diye açıklama yapıyordu basına. "Mr. Bryan'ın fikirleri, bir insanın

tarih boyunca varolan ifade özgürlüğüne neler yapabileceğini gösteriyor. Eğer bu yaklaşım sürseydi, bizler bugün hâlâ cadıları asıyor, yakıyor ve dünyanın döndüğünü düşünenleri cezalandırıyor olurduk."[46] Eğer Darrow ikna edici olsaydı, Bryan'ın Scopes'la yer değiştirip sanık sandalyesine oturması gerekirdi. Bu, Darrow'un rakibini Dayton'daki tanık kürsüsünde yakalayacağı ana dek sürecek olan bir polemik konusuydu. Bryan—çoğunluk yönetiminin kendinden menkul sesi ve dinsel motifli ilerici reformist—Amerika'daki bireysel özgürlüğe yönelik tehditi canlandıracaktı. Darrow, ACLU'nun savaş süresince ve daha sonra da acımasız kapitalizm koşullarında aşırı milliyetçilikle mücadelesine atıfta bulunarak, bu tehditin dinsel bağnazlıktan ileri geldiğini ve özgürlük korkusunun onları kötü yasalar yapmaya ittiğini savunuyordu. Oysa ki Bryan, her iki örnekte de özgürlüğün arkasında durmaktaydı. Bu yüzden birçok ACLU destekçisi, Darrow'un din ve Bryan'a yönelik saldırıların özünü ve tabii ki stratejik etkisini sorgulamaya başladı.[47]

Otuz beş yıllık politik deneyimden sonra, Bryan kendini her türlü tartışmada rahatlıkla savunabilecek durumdaydı. O, Darrow'un baştaki kişisel saldırılarını, kendine has keskin ifadelerle, kolayca bertaraf etti. "Darrow bir ateist. Ben ise Hıristiyanlığın bayrağını taşıyorum. İşte aramızdaki fark budur," diyordu Bryan bir basın toplantısında. "Ateistlere ya da bir şeyi körükörüne iddia edenlere asla cevap verme çabasında olmayacağım; dolayısıyla Bay Darrow'un saldırılarına cevap vermeyeceğim." Öyle de yaptı ve tartışmayı son derece keskin bir üslupla çoğunluk yönetimi üzerinde yoğunlaştırmaya çalıştı. "Esas mesele, okullarda ne öğretileceği değil, eğitim sistemini kimin

kontrol edeceğidir. Eğer okulları halk kontrol edemeyecekse, kim kontrol edecek? Sadece iki farklı tür kontrol önerilmiştir: Bilim adamları ya da bireysel öğretmenlerin kontrolü." Bryan birincisini demokratik olmadığı, ikincisini de gerçekçi olmadığı gerekçesiyle reddetti. "Bu sonuncusunun saçmalığı, vergi mükelleflerinin itiraz ettiği bir şeyi öğretme özgürlüğünün savunuluyor olmasıdır," diye açıklıyordu Bryan, Amerikan ve dinsel olaya kara çalma diyerek. Evrimin öğretilmesi açıkça ikinci kategoriye uygun düşüyordu. Darrow, savunmanın evrimle ilgili davadaki yarışı kazanacağını anlayan Bryan'ın çoğunluk yönetimi meselesine odaklanmaktan vazgeçtiğini öne sürüyordu, fakat başlangıçta Bryan'ın öngördüğü gibi, "dava, evrimin değerini ve yararlılığını tartışmaksızın belirlenebilirdi."[48]

Bryan, yaklaşan dava nedeniyle yeniden geniş bir ilgi odağı haline gelmesine rağmen, Darwinizm'in ahlaki bilimsel başarısızlıkları üzerine konferanslar vererek ve yazarak, bu fırsatı değerlendirme şansı varken; o asla, dava süresince bu konuları gündeme getireceğine dair bir söz etmedi. Bu konulardaki son sözü daima eyalet meclisi söylemişti ve salt yasayı savunmak için bu konulardan söz etmenin ona bir fayda sağlayacağını düşünmüyordu. "Utanç verici olan, Tennessee yasası değildir," diyordu Bryan dava öncesi yaptığı tipik bir konuşmalardan birinde. "Utanç verici olan, vergi mükelleflerinin onlara olan güvenine ihanet eden öğretmenlerdir." Yasayı ihlal ederek resmi eğitimde çoğunluk kontrolü iddiası Scopes davasında, Bryan'a hukuki ve mantıksal bir üstünlük sağlamıştı ve o, bu pozisyona zaferi elde edene dek sıkı sıkı sarılacaktı. Hatta ona rakip olan *New York Times* bile, onunla sadece bu noktada hemfikir oluyordu. Bryan "Bu, Hıristi-

yan Tennessee halkı ile sözümona bilim adamları arasındaki bir kavgadır," diyor ve devam ediyordu: "Mesele Tennessee'deki resmi eğitimi, kimin kontrol edeceği üzerinedir—salt evrimin gerçek olup olmadığı üzerine değil. Çocukların eğitimini bir bilim adamları oligarşisine emanet etmek gülünç olurdu."[49] Darrow tartışmanın bu boyutuna ilişkin, hem mahkemede hem de kamuoyunun gözünde ciddi zorluklarla karşılaşacaktı.

Yıldızların kendi kasabalarında bir araya gelmesi karşısında, Dayton'lıların keyfine diyecek yoktu ve bu şevkle, tüm zorluklara rağmen davanın hazırlıklarını sürdürüyorlardı. Gazeteler, Bryan ile Darrow'un karşılaşmasını izlemek için 30.000 kişinin Dayton'a geleceği tahmininde bulunuyordu. Gazeteler, gerçek kitleyi onla çarpan bu sayıya nasıl ulaştığını açıklamadığı halde, kasaba halkı hesaplarını bu sayıyı göz önünde bulundurarak yapıyordu. Kasaba yetkilileri, Güney Demiryolları'na dava süresince yolcu taşıyacak ek seferler düzenlenmesini istemişti. Ayrıca Pullman Şirketi'nden, sayıları hızla artacak ziyaretçilere hizmet vermek üzere demiryolu yakınlarında olan karavanları hizmete sokmaları istendi. Hatta gelecek kalabalığı kontrol etmesi için Vali'ye eyalet milislerini görevlendirmesi için dilekçe verildi; fakat bu görev için Chattanooga'dan fazladan altı polis memuru kiralamak zorunda kaldılar.

Kasaba halkı gelişmelerden son derece memnundu. "Dayton; Scopes, Rappleyea, vb. aracılığıyla şöhret kazanıyor. Birçok tartışma ve anlaşmazlık mevcut, hatta dava taraftarlarına saldırılar da var," diye bildiriyordu Dayton'dan bir gazeteci. Bryan ve Darrow'un davaya katılmak için gönüllü olmalarından üç gün sonra, "Dava şu anda bir reklam malzemesine indirgenmiş durumda. Maymun söz-

cüğü, Dayton'dakilerin dağarcığındaki en popüler sözcük haline gelmiştir." Ana caddelerdeki dükkan sahipleri, vitrinlerini eski ve yeni maymun resimleriyle süslemişlerdi. İlan tahtalarının birinde uzun kuyruklu bir primat bir ilaç patenti tutarken, bir diğerindeki şempanze de soda içiyordu. Bir polis motosikletinin arkasına "Maymunköy Polisi" yazarken, bir dağıtıcının minibüsünde de "Maymunköy Expres" yazıyordu. İlerici Dayton Kulubü'nün bir kararından sonra, dükkan sahipleri vitrinlerini daha dikkatli hazırlamaya başladılar. "Evrim davasına karşı olan ve onu kınayan Dayton'lıların dikkatli olması gerekir." Fakat Robinson'ın eczanesindeki büfe, "insanımsı maymun sodası" sunuyordu ve "sürüden ayrılan serseri maymunlar", kasaba dükkanlarında görünmeye devam ediyorlardı. Öte yandan, dava süresince ticareti geliştirmek için Kulüp 5.000 dolarlık reklam fonu oluşturulmasına karar verdi. "Dayton manşetlere çıkmayı başardığına göre, neden bunun nimetlerinden yararlanmasın?"[50]

Öte yandan Darrow'un davaya müdahil olması bazı yerel protestolara neden oldu. Sayısız Amerikalı, Darrow'u Leopold-Loeb davasında oynadığı rolden dolayı affetmemişti. "Gerçek şu ki, onun bu davada ve öteki davalardaki kişisel zaferi, hukukun üstünlüğü anlamına gelmemektedir," diye yorum yapıyordu Memphis'deki *Commercial Appeal.*[51] Bazıları da, Darrow'un militan agnostikliğinden dolayı ona güvenmiyorlardı. Malone daha da az tanınıyor ve sosyalist olduğu rivayet ediliyordu. Önde gelen bir grup Dayton'lı, Neal'den, Darrow ve Malone'den yardım almayı reddetmesini istediler. Scopes'un asıl avukatı olan John Godsey, bu yaklaşımı benimseyerek, davadan çekildi. Hatta bu davanın materyalist bir evrim

görüşünden çok, Hıristiyanlığa özgü modernist bir evrim görüşünün yükselişe geçmesini sağlayacağı umudunda olan Rappleyea bile Darrow'u istemiyordu ve "Dr. Neal, Darrow'un davayla ilgili yardımını kabul etti," diye açıklıyordu basına ve ekliyordu: "Böyle yapmamasını arzu ederdim." Konuyla ilgili pek çok Dayton'lı ile konuşan ve onların fikirlerini alan *Chattanooga Times* muhabiri, "Büyük bir çoğunluk davanın içeriğine tamamen profesyonelce yaklaşmakta ve Neal'i, uluslararası üne sahip bu iki insanı davaya kattığı ve büyük bir reklam değeri sağladığı için kutlamaya hazırlar." Scopes, tartışmanın en fazla kızıştığı anda, "Onların varlığını kabul etmeseydim, tam bir embesil olurdum," açıklamasını yapıyordu basına.[52]

Neal, Darrow meselesine saplanıp kalmıştı, fakat davaya yaklaşımlarındaki farklılıklar hemen su yüzüne çıktı ve ikisi, ötekileri davadan uzaklaştırmak için ittifak yaptılar. Darrow'un yaklaşımı şuydu: Bu dava, onun yaşamı boyunca dinsel hoşgörüsüzlüğe karşı yürüttüğü savaşımın son noktası olacaktı. Neal ise, Tennessee Üniversitesi'ndeki öğretim görevinden uzaklaştırılmasını, yeniden yargıya götürme şansı olarak değerlendiriyordu. "Sorun, evrimin doğru mu yanlış mı olduğu değildir," diyordu. "Daha önemlisi, öğrenim ve öğretim özgürlüğü sorunudur."[53] Bu yorum, Neal'e evrim teorisi ve onun dinle ilişkisi hakkında yazılan çok sayıda mektup ve yorumla geri dönecekti. "Otel ve lokantalardaki zenci garsonlar bile bana evrime ilişkin görüşlerini iletmek istiyorlar,"[54] diye şikayet ediyordu basına. Yine de, Neal akademik özgürlük üzerine odaklanmayı sürdürdü. "Scopes davası, Amerika'da şimdiye dek oluşan en can alıcı meseleyi—insan özgürlüğü meselesi—kapsamaktadır," diyordu duruşma öncesinde.[55]

Neal, soruşturma heyetinin özel oturumu arifesinde, basınla hukuk stratejisini tartıştı. "Mücadele, altını çizdiğim konular çerçevesinde—yani, okullarımızda ve üniversitelerimizde gerçeğin araştırılmasını sınırlayan eyalet meclisi kararı ve onun iradesi üzerine olacaktır." Evrim teorisini savunduğu yolundaki sıkıştırmalara da şu yanıtı veriyordu: "Daha önce de vurguladığım gibi, bu Darwin'in teorisinin yanlışlığı ya da doğruluğu meselesi değildir. İnancımız o ki, evrim öğretisine ilişkin olarak, yasanın doğru bir biçimde algılanmasını sağlamak için, yargıç ve jüri aydınlatılmalıdır." Godsey, bu noktanın üzerinde özenle duruyordu. "Bizim evrime ilişkin düşüncemiz, İncil'deki yaradılış hikayesine uygun ve onunla tam bir uyum içindedir."[56] Böylelikle savunma tarafı, evrimin öğretilmesi yasasını ihlal etmek anlamına gelmeyecek bir sonuca varıyordu. Elbette bu yaklaşım Darrow'un materyalist evrim görüşüne uygun düşmüyordu ve davadaki uyum bundan gereğince zarar görecekti. Neal ve ACLU öncelikle akademik özgürlük ve ikinci olarak da evrim ve dinin geniş bir açıdan anlaşılması için mücadele edecekti—bunlar çakışan, fakat asla Darrow'un gündemiyle örtüşmeyen konulardı. Scopes, basının görüşme tekliflerini reddediyordu ve sadece kontrolün tümüyle sağlanmış olduğu ortamlarda ara sıra gözüküyordu.

Büyük jüri 25 Mayıs sabahı Scopes'un aleyhine açılan davayı görüşmek üzere toplandığında, yukarıda anlatılanların hiçbirinden haberi yoktu. Rhea Bölgesi, Tennessee'nin onsekizinci adli bölgesiydi ve bu yüzden davayı üstlenme görevi, Tom Stuart'a düştü. Stuart, davadan her iki tarafın nezdinde de saygı kazanarak çıkacak ve Tennessee'yi ABD Senatosu'nda temsil edecekti. Hicks kar-

deşler ve Haggard başından itibaren ona yardım ediyordu ve evrim karşıtı yasayı dinsel temellerde destekleyen, Dayton'lı genç bir avukat olan Gordon McKenzie de buna dahildi. Büyük jüri toplanmadan önce McKenzie şunları söyledi: "Evrimin resmi okullarda öğretilmesi, halkın ahlakı için zararlıdır ve Hıristiyan dini kalesini sarsıcı etkilere sahiptir. Dahası, Tanrı'yı reddetmektir ve bu yüzden buna izin verilmemelidir."[57] Stuart ise farklı bir yaklaşımı benimsiyordu. Büyük jüriden önce, Stuart evrime ilişkin kitabı tanıtıyor; ondan bölümler okuyor ve Scopes'un evrimi öğretmek için bu kitabı kullandığını kanıtlamak için bazı öğrencileri tanıklık yapmaya çağırıyordu. Scopes, kız ve erkek öğrencilere ders vermiş olmasına rağmen, sadece erkek öğrencileri mahkemeye gelmişti. Toplam yedi öğrenci katılmıştı, ancak büyük jürinin oturumuna tanıklık yapması için sadece üçü çağrılmıştı. Bütün bunlar, bir saatten daha az bir süre aldı.

Scopes, öğrencilerin kendisine karşı tanıklık yapmalarında ısrar ediyor ve yanıtlarında onlara adeta antrenörlük yapıyordu. Duruşma öncesinde, gazeteciler çocukları sorgulamıştı; fakat onlar evrim kavramını pek anlamış görünmüyorlardı. Birkaçı, Scopes'un "Maymunların Tarzanı'ndan sözettiğini" hatırlamalarına karşın, hiçbiri insanımsı maymunun anlamını bilmiyordu. "Evrime kısmen inanıyorum, fakat maymun meselesine inanmıyorum," diye özetlemişti çocuklardan biri. "Bu, jüri odasında işlenen bir suçtu," diye feryat ediyordu bir gazeteci.[58]

Chattanooga yakınlarından gelen Başyargıç John T. Raulston, iddianamenin okunmasını istedi. Raulston, davanın ilerlemesini ve onun içindeki kendi rolünü görmek için sabırsızlanıyordu. Güney Tennessee'deki bölgelerin

hemen hemen yarısında görev yapmıştı, fakat sonbahara kadar kendisine Rhea Bölgesi'nde herhangi bir görev verilmemişti ve Scopes Davası'nı Haziran başında başlatmaya istekli olduğunu ilan ediyordu. Son olarak, Raulston'un büyük jüriye Scopes'un sorgulanması talimatı vermesinden başka, hakkındaki yetersiz delillere rağmen, gönüllü sanığın evrimi sınıflarda öğretip öğretmediği halen merak konusuydu.

İddia makamının büyük jüriye yaptığı sunuştan sonra Raulston, evrim karşıtı yasayı ve Kutsal Kitabın ilk bölümünü yüksek sesle okumaya başladı. Daha sonra, yasalar gereği jüriye sorumluluklarını hatırlatmak zorundaydı: "Eğer yasanın ihlal edildiği kanaatine varırsanız, vakit geçirmeden suçluyu sorgulamalısınız. Ve aklınızdan lütfen çıkarmayınız ki, siz bu yasanın mantığını ve politikasını araştırmakla yükümlü değilsiniz." Bunun düşük bir cezaya tekabül ettiği açığa çıktığında Raulston, kendi fikrini açıkladı: "Bu yasanın ihlalini hafif bir suç olarak görmekteyim. Bu yüzden yasanın politik ve anayasal boyutuna ilişkin bir şey söyleme gereği duymuyorum, fakat varolan otoritenin çiğnenmesine hiçbir hukukçu izin veremez," diye öğüt verdi ve erkeklerden oluşan jüri, öğleden önce iddianameyi incelemeye gitti. "Duruşma salonunda hiç kadın yoktu. Kadınlar günü buraya ulaşmamış besbelli," diyordu bir gazeteci. Emekli bir maden memuru olan jüri başkanı, kişisel olarak evrim teorisini kabul ettiğini, "fakat yasayı ihlal ettiği gerekçesiyle Scopes'u suçlamak zorunda hissettiğini," anlatacaktı gazetecilere daha sonra.[59]

Raulston'un davayı hızlandırma isteği, iki faktörden kaynaklanıyordu: Bir politikacı ve seçilmiş bir resmi görevli olarak şöhret olmayı arzuluyor; diğer yandan da mu-

hafazakar bir Hıristiyan ve bir Metodist rahibi olarak bu işe yönelik derin bir misyon duygusu taşıyordu. Bu iki faktör de, büyük jürinin oturumunda çok açıktı. Gecikmiş olmasına rağmen, fotoğraf çektirip, basına demeç verdi. "Hayatımın her döneminde ve şimdi de, bütün meselelerde gerçeği araştırmak, yaşamımın en büyük tutkusu olmuştur—özellikle de Tanrı'ya ilişkin konularda," diyordu gazetecilere. "Fakat insanın nereden gelip, nereye gittiği sorununda fazla deneyimli değilim."[60] Davada, Hıristiyan kurtuluş planı için Darrow'u methederken, insan evrimi konusunda herhangi bir görüş belirtmekten özenle kaçındı ve kendisinin bu davaya başkanlık etmesi için, Tanrı tarafından çağrıldığını hissettiğini ve bu fırsatın elinden kaçmasına izin vermeyeceğini söyledi.

Raulston, mahkeme özel oturumunun 10 Temmuz'da başlayacağını açıkladı. "Bilim adamları, jeologlar ve diğer okul görevlilerinin uzman tanıklık yapabilmelerine olanak sağlamak üzere, okulların ve üniversitelerin tatile girdiği bir tarih belirledim," diye açıklıyordu. Taraflar bu konuda uzlaşmışlardı. Raulston'un, davaya ilişkin büyük umutları, gerçek ile olan bağlarını yitirmesine neden olmakla birlikte, davacılara niçin geniş bir zaman verdiğini açıklamasına yardımcı oluyordu. "Benim önerim, geniş ve boş bir araziye bir yapı kurulmasıdır," diyordu toplanmış gazetecilere. "Ve en azından 20.000 kişi alacak bir yere, sıra sıra koltuklar inşa edilmelidir." Scopes'un sözde suçu, Raulston'un içki yasağı ihlalleriyle ilgili hemen her gün gördüğü sayısız davadaki cezanın aynısını taşımasına rağmen, bu davada zaman sınırı koymuyordu. Raulston Bryan ve Darrow'un uzun konuşmalar yapacaklarını tahmin ediyor ve "Benim tahminime göre, dava entelektüel

bir boyuta sahip ve dolayısıyla her iki tarafa da kendilerini ifade edebilmeleri için geniş zaman tanımak gerek," diyordu.[61] "Bu davada büyük meseleler söz konusu."

Scopes ve Neal, büyük jürinin iddianameye ilişkin kararını vermesini, Adliye Sarayı'nın bahçesinde beklediler. Karar geldiğinde Scopes, "Bu işi bitirmeye hazırım," dedi. Daha sonra yorum için tahrik edildiğinde, "Darwinci teorinin, şu ana dek varolan teoriyle uyumlu olmadığını açıklamaya başladığını, ancak Neal'in onu durdurduğunu ve olay yerinden uzaklaşmasını sağladığını" not edecekti bir gazeteci. Bu konuşmaları dinleyen bir jüri üyesi, "Kendini bir şey zanneden bu delikanlı, hemen burada asılmalıdır," diye laf attı.[62] Scopes, kasabadan hemen ayrılarak, Kentucky'deki ailesini ve arkadaşlarını ziyarete gitti; Neal, Knoxville'e geri döndü; Stuart ve Raulston ise gezici hakimlik görevlerine yeniden başladılar. Her iki taraf da önlerindeki altı haftayı, bir takım alimlerin Yüzyılın Davası'na ilişkin öne sürdükleri varsayımlara hazırlanarak geçireceklerdi. Tahminler ülke çapında tırmanmakta ve dört bir yanda muhtelif rivayetler dolaşmaktaydı.

— BEŞİNCİ BÖLÜM —

AVANTAJLI YER ARAYIŞI

JOHN SCOPES hakkında hazırlanan iddianame, Columbia üniversitesi'nin sözü geçen başkanı Nicholas Murray Butler'ın öfke ve kızgınlığını alevlendirdi. "Tennessee Meclisi ve Valisi, bir araştırmacının aynı zamanda bir yasa bozucusu olmadan eyalette öğretmen olmasını olanaksız hale getirmiştir," diye anlatıyordu, haziran ayındaki diploma töreninde. "Bir çoğunluğun, ister fikir meselelerinde, isterse kişisel tavır meselelerinde belirleyici olması, en az bulaşıcı bir hastalık kadar tehlikeli ve anti-demokratik bir kavramdır ve bundan kötüsü olamaz." Muhafazakarları ve evrim karşıtlarını, öğrenim kalelerini kuşatan "yeni barbarlar" olarak ilan eden Butler, "Gerçek liberallerin, bu tepkisel ve gerici hareketlerle savaşma cesaretinden daha iyi bir silahları yoktur.

Bir insan kendi fikirlerini savunamadıkça ve sesini başkalarına duyuramadıkça, kesintiye uğrayan uygarlık kaldığı yerden ilerlemesini sürdüremez."[1]

Butler'ın geniş yankı uyandıran bu konuşması, aynı zamanda, yaklaşan davaya ilişkin, eğitimciler için açık bir çağrı olmanın ötesinde, yaklaşan dava için liberal tezlerinin şekillenmesine de yardımcı oldu. Muhafazakarlar, Dayton'da sergilenmesi ve karşı konulması gereken, ilerlemeye karşı mevcut olan aşikar tehdidi temsil ettiler. Princeton'ın başında bulunan John Greer Hibben, evrim karşıtı yasayı "rezalet" ve Scopes davasını da "saçmalık" olarak ilan etti. Yale'in başkanı James Rowland Angell da benzer bir yaklaşımı öğütlüyordu. Üniversitenin mezun olmaya hazırlanan son sınıf öğrencilerine, "Eğitimli insan, dünyanın inkar edilemez fiziksel temelini çok iyi tanımalı ve bunu hayat görüşünün içine katmayı başarmalıdır," diyerek, öğrencilerine benzer bir bakış açısını açıklıyordu.[2] ACLU, önde gelen ilerici yirmi eğitimciyi, Evrimi Savunma Fonu Danışma Komitesi'ne savunma için para toplama işine yardımcı olmaları için davet etti. Bu yirmi kişinin hepsi de daveti kabul ettiler ve bunlara, Harvard Üniversitesi'nin emekli başkanı Charles W. Elliot ile Stanford Üniversitesi'nin emekli başkanı David Starr Jordon da dahildi. İngiltere'den George Bernard Shaw, "Muhafazakarlığın canavarca saçmalığını" kınarken, Arthur Keith de Scopes'un "olay yerinde asılmasını" görmeyi istediğini itiraf etti. Tennessee yasasına ilişkin görüşü sorulan Albert Einstein ise, "akademik özgürlüğün herhangi bir biçimde sınırlanması, bir toplumun üzerine utanç kıvılcımları püskürtür," diyordu.[3]

Haziran başında ACLU görevlileriyle görüşmek için NewYork'u ziyaret eden Scopes onuruna Yurttaşlık Kulü-

bü, resmi bir akşam yemeği düzenledi. Umulandan daha fazla bir kalabalık gelmişti ve *New York Times* bunu, "her türlü liberal ve radikal düşünceyi kapsayan" bir olay olarak değerlendirdi. Scopes'un ziyaretini haber yapan *New York Times* muhabirine göre, "Tennessee'li lise öğretmeninin çevresinde ve liberalizm bayrağı altında pek çok insan biraraya toplanmıştı. Scopes'un çevresindeki "ordu" halindeki feministler, doğum kontrolü danışmanları, agnostikler, ateistler, ifade özgürlüğü ve özgür aşk savunucuları, sosyalistler, komünistler, vaizler, avukatlar, biyologlar, psikanalistler, profesyonel liberaller ve yalnızca konuşmacı olanlar bulunuyordu."[5]

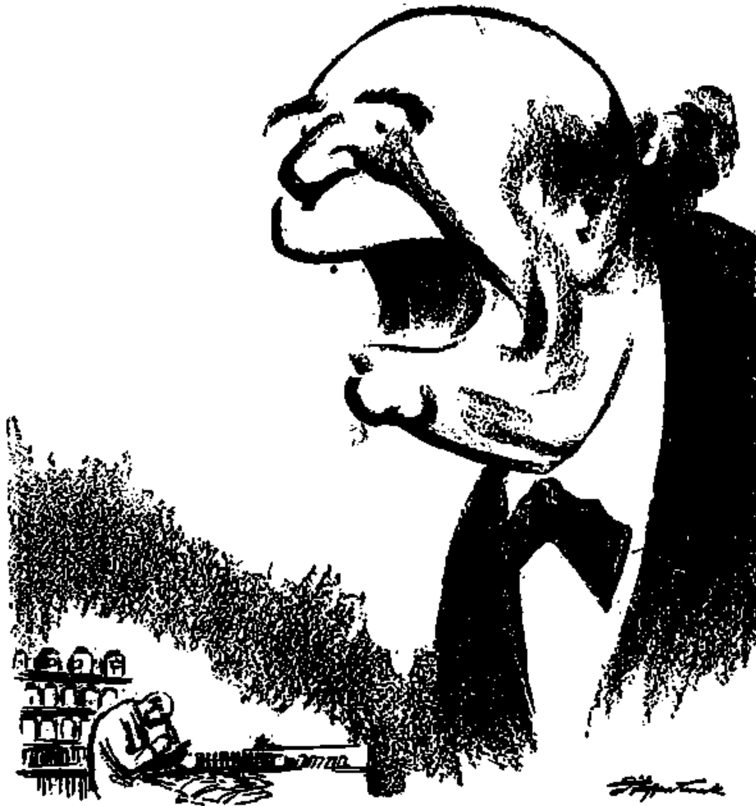
ACLU, Scopes'un ziyareti süresince, bütün Amerika'yı kapsayan bir imaj oluşturmaya çalıştı. Yurttaşlık Kulübü'nün onuruna verdiği akşam yemeği dışında Scopes, çoğunlukla otel odasında ya da özel toplantılarda bulunurken, bu arada ACLU savunma için para toplamaya çalışıyordu. Kamuoyunun önüne çıktığı basın toplantısında, davaya ilişkin olarak oldukça mütevazı açıklamalarda bulunmakta ve "Eczanedeki bir tartışma, işi bu noktaya getirdi," demekteydi. Radikal yanlarını nadiren ortaya çıkarıyordu. "'Salon sosyalisti' deyiminin tam olarak ne anlama geldiğini bilmiyorum; fakat sanırım ben öyleyim," diyordu bir muhabire. Bir başka muhabir Hıristiyan olup olmadığını sorduğunda, "Ben bilmiyorum, kim biliyor ki,"[6] yanıtını ağzından kaçırmıştı. New York ziyareti süresince, arzulanan imajı verebilmek için elinden geleni yaptı. *Washington Post,* "John Thomas Scopes, dün Kongre Kütüphanesi'nde ABD Anayasası'nın orijinal nüshasına uzun uzun baktıktan sonra, kabul edilmiş bilimsel prensipler ışığında kendi haklarını aramayı ve ülke gençlerine örnek olmayı düşle-

di," diye yazmış, Scopes *Post* muhabirine dönerek, "Benim dinsel olmayan görüşlere sahip ve aslında bir agnostik olduğum şeklindeki izlenimi düzeltmek istiyorum. Herhangi bir kilise üyesi olmamakla beraber, her zaman çok güçlü dinsel duygulara sahip olmuşumdur," demişti.[7]

Yaklaşan davaya bilim dünyasından destek olduğunu göstermek için, Scopes Amerika'nın en ünlü üç evrimci bilim adamıyla birlikte kamuoyu önüne çıktı: Eski paleontolog Henry Fairfield Osborn, psikolog J. McKeen Cattell ve genetik uzmanı Charles B. Davenport. Bu üç kişi de, yaklaşan davaya ilişkin kamuoyu desteği sağlamaya ve onu şekillendirmeye yardımcı oluyorlardı.

Osborn, insan evrimi teorisine ilişkin olarak yıllardır Bryan'la mücadele ediyordu ve bu teoriyi hem yayma, hem de onun Hıristiyanlığın ahlaki kavramlarıyla uyumlu olduğunu gösterme gayretlerini iki katına çıkartmıştı. "Bu büyük davanın en önemli yanlarından biri, William Jennings Bryan'ın bu davada oluşu ve aynı zamanda da yargılanacak olmasıdır," diye iddia ediyordu çeşitli kaynaklardan derlediği ve Scopes'a ithaf ettiği, dava arifesinde yayımlanan kitabında. Bilim, Osborn'a göre, insan evrimine dair reddedilemez kanıtlar sunuyordu—hem de Bryan'ın iddia ettiğinin aksine, Tanrı'yı Evren'in dışına atmaksızın. Bu kitapta Osborn, Bryan'ı bilimsel savlar karşısında, "dinsel fanatizm"den dolayı tamamen kör ve "Taş gibi sağır" olmakla itham ediyor; "O, Doğa'nın sesini kendi attığı çığlıklarla boğmak isteyen biri," diyordu. Bu, Bryan'ın popüler basındaki yaygın imajı haline geldi: Politik bir karikatürde Bryan, bir araştırmacıyı gölgeleyen ve esneyen haliyle resmediliyordu. Karikatürün altında ise şunlar yazıyordu: Bilim adamı ile şovmen. "Bryan'ın

inancı gerçek değildir," diye sürdürüyordu sözlerini Osborn. "Bryan'ın yaklaşımları, gerçek dine olduğu kadar, gerçek ahlaka ve eğitime de felaket getirecek yaklaşımlar-

BİLİM ADAMI İLE ŞOVMEN

Bryan'ın Scopes Davası süresince bilime olan saldırılarını hicveden karikatür.

dır."[8] Darrow'un reddettiği modası geçmiş ve maksatlı bir evrim görüşüne sarılan Osborn, Scopes'u "radikalizm"e karşı açıkça uyarıyor ve Darrow'un uzman tanığı olarak tanık kürsüsüne çıkmasını reddediyordu.[9] Yine de, Tennessee'li öğretmenle ve Amerikan Doğal Tarih Müzesi'nde, tarih öncesi fosillerlerle birlikte poz veriyor ve dergi ve gazetelerde haziran ve temmuz başlarında Bryan'a karşı düşüncelerini açıklıyordu.

Sahibi olduğu *Bilim* adlı dergide ve Bilimsel İlerleme İçin Amerikan Birliği lideri olarak Cattell'in, Scopes adına yürüttüğü faaliyetler, Osborn'unkilerden daha az öne çıkmakla birlikte, kesinlikle daha az önemsiz değildi.

Cattell, New York'da, AAAS'in savunmaya yapacağı yardımları teyit etmek üzere Scopes'la görüştü. AAAS, taslağı Osborn, Davenport ve Princeton'lı biyolog Edwin G. Conklin tarafından hazırlanan resmi bir karar bildirisiyle, "Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, öğretmen Scopes'un savunması için gerekli olan bilimsel uzman ve danışmanlar konusunda göstereceğimiz işbirliğine güvenebilir," sözü veriyordu. "İnsan evriminin kanıtları dünyadaki ün yapmış bütün bilim adamlarını ikna etmek için yeterlidir," deniyor ve Darwin'in teorisi, "insanlık tarihine mal olan ve çok büyük güce sahip bir teori," olarak yüceltiliyordu.[10] Bu karar, Cattell'in çabaları için bir başlangıç vesilesi oldu. Bir bilim adamı ve AAAS görevlisi olarak, Maynard Shipley'in Amerikan *Bilim* Cemiyeti'nde onunla birlikte, Scopes'un savunması için gerekli bilimsel desteği sağlamak için yakın çalışma fırsatı bulmuşlardı. Bir yayıncı ve bilim editörü olarak, Bilim dergisindeki yazılarında ortak amacın savunmasını üstlenmiş, Watson Davis'e ait, bilimsel konulardaki makaleleri, gazete ve

dergilere pazarlayan bir ajans olan Bilim Hizmetleri'nde yine birlikte çalışmışlardı.

Davenport'un, Scopes davasıyla ilgilenmesine, Bilim Hizmetleri'nde "Evrimin Kanıtları" başlığıyla yayınlanan bir makalesi neden oldu. Bu makale, ülkede bulunan çok sayıdaki gazetede yayınlanmıştı. Bu davanın halk arasında uyandırdığı ilgiyi, birçok bilim adamı evrim konusunda halkı eğitmek için bir fırsat olarak görüyordu. Amerika'nın önde gelen genetik uzmanı olan Davenport'un ilk makaleyi yazmış olması, mantıksal bir seçimi temsil ediyordu, çünkü Scopes tarafından kullanılan ders kitabı—Hunter'ın *Yurttaşlık Biyolojisi*—Davenport'un, insanların evrimci ilerlemeleriyle ilgili araştırmalarına özel bir önem veriyor ve bu süreçteki düzgün "eş seçimi"nin altını çiziyordu.[11] Ancak genetik eş seçimi, eğitim gerektiriyordu. Bununla birlikte, Bryan genetik düşünce tarzını, evrimi öğretmenin şeytani sonuçlarından biri olarak hedef almıştı. "Muhafazakarlar, Kutsal Kitap'ta evrenin başlangıcına ilişkin anlatılanları kabul ediyorlar," diye yazıyordu Bilim Hizmetleri'ndeki makalesinde. "Bir biyoloğun ise, Tanrı sözcüğünün anlamına dair kendine özgü bir fikri vardır; onun, doğanın kanıtı olduğunu düşünür." Davenport, laboratuvar ortamında üretilen yeni "Muz türlerini" evrimin kanıtı olarak sunuyordu.[12] Daha sonraki makalelerde ise, kültürel gelişme ve insanın kuyruk sokumu kemiğini, evrimin ilk kanıtları olarak ileri sürecekti. Başlamasına sadece haftalar kalan Scopes davasıyla birlikte, bu daha satılamadan eskiyen kanıtlar haber değeri taşımaya ve üzerinde konuşulmaya değer bulunmaya başlamıştı.

Ülke çapında bilim adamları ve eğitimciler evrim teorisi hakkındaki meraklarını ve ilgilerini açıklıyorlardı. Ko-

nuya ilişkin kitaplar Tennessee'de bile canlı bir alıcı kitlesi bulurken, Vanderbilt Üniversitesi başkanı James H. Kirkland de, davanın Darwinizm üzerine olan araştırmaları teşvik edeceğini öngörüyordu. İşte bu ortamda, Amerikalıların çoğu, insan evrimi teorisini insanların maymunlardan geldiği şeklinde anlamaktaydılar. Bryan, toplantılarda yaptığı konuşmalarda bu yaygın anlayışı kullanıyordu ve en çok alkışlanan şeylerden biri de, "Öğretmenler, öğrencilerine onların maymundan geldiğini nasıl anlatabilir ve onların maymun gibi davranmamalarını nasıl bekleyebilir?" sorusuydu. Osborn ise, aksini kanıtlamak için bu fırsattan yararlandı. "Bryan ve yandaşlarının saldırdığı, insanın maymundan geldiği teorisinin tamamı, saf bir kurgu ve bostan korkuluğudur," yorumunu yapıyordu *New York Times*'da. "İnsanın, sadece kendine ait, uzun ve bağımsız bir soyağacı vardır." Osborn'un bu çıkışını izleyen Scopes da, basına benzer yorumlarda bulundu. Evrimle ilgili yoğun açıklamalar ve ileri sürülen bilgilere atıfta bulunan dünyaca ünlü bahçecilik uzmanı Luther Burbank, davayı "büyük bir şaka, fakat aynı zamanda halkı eğitecek ve dolayısıyla da bağnaz sayısını azaltacak" bir olay olarak tanımlıyordu.[13]

Liberal rahipler de, Scopes davası ve iddianamesine ilişkin kamuoyunun feryatlarına katılmışlardı. Bu olaylar, muhafazakar-modernist çatışmasını doruğa çıkardı. Liberal ve muhafazakar Hıristiyan mezhepler arasındaki savaş bütün ülke çapında manşetlerden inmiyordu. Evrim karşıtı hareket, evrimci çizgiyle İncil'in tartışmasız kabulü arasındaki tartışmadan dolayı fraksiyonlara ayrılıyordu. Her iki taraf da artık konuya ilişkin geri adım atmayı kaldıramayacak noktaya gelmişti. Bryan, Kuzey Protestan

Kilisesi'nin içinde muhafazakar güçlerin kabullenilmiş lideriydi. Onun, Scopes davasına müdahil olması, öngörülebilir bir yankı oluşturmuştu. "Geçen pazar günü pratikte, New York'daki her vaiz meseleye değindi," diye yazıyordu bir gazete. "Bir çoğu yasayı savunurken, bir çoğu da kınadı ve William Jennings Bryan'ın davaya katılmasını eleştirdi."[14]

Geçen pazar, Gotham'da Bryan'a saldırının başını çeken ve onu Dayton'a kadar izleyen, önde gelen rahiplerden Charles Francis Potter, "Bay Bryan, muhafazakarlıkla ateizm arasında seçim yapmak gerektiğini söyleyerek, meseleyi içinden çıkılmaz hale getirmektedir," diye ilan ediyordu. "Eğer bu ses, İncil'in her sözünün kabul edilmesini ve sadece bunun duyulmasını talep ediyorsa, eğitim seviyesi düşük olanlar bu sese inanmaya başlayacaklardır." Potter ve diğer modernistler, bu kritik zamanda başka seslerin de duyulmasına çabalıyorlardı. "Biz, sadece muhafazakar ilerlemeyi duymaya başladık ve Tennessee davası, baraj kapaklarının açılmasıdır," diyor ve modernistlere "İncil'in bire bir gerçek olduğundan şüphe duyduğunuz onlarca nedeni alın ve gerekiyorsa onları uçaklardan Güney şehirlerine fırlatın," çağrısını yapıyordu. Scopes davasına ilişkin kamuoyu ilgisi artarken, Potter da bu davanın eğitici değeri konusunda gittikçe iyimserleşmeye başlamıştı.[15] Bir sonraki vaazında "Eğer evrim karşıtları kendi dinleri dışında başka dinlerin de varolduğunun farkındalarsa, dinin ilkel biçimlerden daha gelişmiş biçimlere doğru nasıl evrimleştiğini ve dinin ne denli bonkör olduğunu da kabul etmek durumundadırlar," yorumunu yapıyordu. "Evrim karşıtı yasanın sahibi, zihinsel gelişmişlik açısından İncil'in geldiği zamanlardaki göçe-

belere, davaya verilmiş olan genç adamın zekasına olduğundan daha yakındır."[16]

Kamuoyunu eğitme ve aydınlatma fırsatını ele geçiren Potter, mesajını Dayton halkına taşıdı. Esas beklentisi, savunmanın din konusundaki uzman tanığı olmaktı. Fakat sonuçta, savunmanın evrim teorisinin Kutsal Kitap'la uyumlu olduğu yönündeki yaklaşımını onaylamayı reddettikten sonra, sadece bağımsız bir yazar ve konuşmacı konumunda kaldı. Mencken, Dayton'dan yazdığı bir raporda, olay mahallinin atmosferini yansıtıyordu: "New York'lu ve bir rahip olan Potter, davaya dahil olmak için umutsuz bir çaba gösteriyor," diyordu Mencken. "Başaramayacağı kesin. Eğer Darrow onu tanık kürsüsüne çıkarma cesaretini gösterirse, bütün izleyiciler ve jüri onu Adliye Sarayı binasının camlarından atabilir."[17] Potter açısından İncil, insanın korunması gereken moral değerlerini ve ilk dinsel bilinci yansıtıyordu. Ve tabii ki, modern evrimci bir dünya görüşüyle birleştirilmesi gereken unsurlar vardı. Rappleyea, dava süresince Dayton'ın kuzeyindeki Metodist Kilisesi'nde pazar günleri vaaz vermesi için Potter'ı davet etti. Potter'ın muhalifleri bunu engellemeye çalışıyorlardı. Sonunda, Adliye Sarayı'nın bahçesinde pazar akşamı vaazı için Dayton'daydı. Mencken'in tahmininin aksine Potter bir gün, davanın açılış duasını da yaptıracak ve insanlığın, "herkesin inandığı ve birçok adı olan Senin için, gerçeğin bulunduğu yönde ilerlemesi için" dua etme fırsatı bulacaktı. Mahkemede bulunan herkes Hıristiyan Tanrı'ya yönelmişti.[18]

Potter'ın savunma uzmanı olarak yeri, Amerikalı Hıristiyanlar arasında seçkin bir yere sahip, Chicago Üniversitesi ilahiyat okulundan Shailer Mathews'e geçmişti. Mat-

hews, kutsal kitabın modernist yorumuyla evrimci bilimi kolayca uzlaştırabildi: Nitekim; Dayton'a hareket etmeden çok kısa bir süre önce, "İncil'in yazarları kendi yaşadıkları zamanın dilini ve kavramlarını kullandılar. Onların dinsel anlayışlarına güveniyor ve onları izliyoruz. Fakat aynı zamanda, onların doğaya ilişkin görüşlerini kabul etme ihtiyacını da duymuyoruz," diye geniş bir beyanat veriyordu. "Biz, bilimin bize verdiği evrende yaşamak zorundayız. Gerçeğe aykırı olan bir teoloji ya terk edilmeli ya da geliştirilmelidir." Bu, Mathews'u muhafazakarlarla Potter'ın arasında bırakmıştı. Bilim kutsal metni, muhafazakarların inandığının aksine, bilgilendirdi; fakat İncil, Potter'ın inkar etmesine karşın ilahi olmaya devam etti. "İncil'i gerçeklerle uyum içinde algılayan kişi, Tanrı'nın, insanlığın yaratıldığı süreçte aktif rol oynadığını kabullenmekte zorlanmaz," diyordu Mathews. Ona göre, evrim ilahi bir yaratıydı ve insanın dinsel anlayışı zaman içinde gelişirdi. Davada Mathews, Kutsal Kitabın yaradılış inancının nasıl evrimci bir süreci tasvir ettiğini "ve bu sürecin hem hayvan hem de ilahi unsurlarca ele geçirilmiş olan insanda nasıl açığa çıktığını" açıklayacağını vaat etti.[19]

Modernist rahipler ve teologlar, ülkedeki sayısız kilisede muhafazakarlara saldırılarını sürdürüyorlardı. New York'lu Metodist bir rahip, "William Jennings Byran, Tanrı'nın, Kutsal Kitabın ilk bölümü yazıldıktan sonra, insanla olan konuşmasına son verdiğini düşünüyor," diyordu. "Yaradılış ve İsa'ya bir arada inanmak saçmadır. Bu iki inanç farklı düzlemlerdedir," diye ısrar ediyordu Michigan'lı Baptist bir rahip. "Yargılanan evrim değil, Tennesse'dir," diye de ekliyordu Kaliforniya'daki bir vaazında. "Karar kamuoyu nezdinde çoktan verilmiştir. Tennesse halkı, bütün dünya-

nın gözünde gülünç hale gelmiştir."[20] Birkaç haftada ve birdenbire rahipler evrim teorisinin İncil'le çatıştığını iddia ediyor ve açıklamalarıyla manşetlere çıkıyordu.

Tennesse'nin kuşatılmış modernistleri bu anlayışa büyük bir coşkuyla sarıldılar. Birkaç Tennesse'li rahip, savunmanın uzmanları olarak hizmet etmeyi önerdi. Aralarından iki kişi tanıklık yapmak için seçilirken, ötekiler de Bryan'a ve iddia makamına saldırmaya devam ediyorlardı. Haziran ortalarında Knoxville'de, muhafazakar ve modernist rahipler arasındaki tartışmayı izlemek için büyük bir kalabalık toplanmıştı. "Bugün, teolojinin kendisini bilimsel gerçeklere uyarlaması çağrısı yapılmaktadır," diyordu konuşmasında modernist rahip. "Hıristiyan teolojisi kendini Kopernikçi teoriye ve teolojinin gerçeklerine uyarlamıştır. Ve hatta Hıristiyan alimlarin çoğu, kendilerini evrim gerçeğine de uyarlamışlardır."[21] Tennesse'de bu tarz bir alimlik, liberal Methodist bir okul olan Vanderbilt Üniversitesi çevresinde toplanmaktaydı. Evrim karşıtı yasa tehdidinin ilk ortaya çıktığı sırada üniversite, ünlü New York'lu modernist Harry Emerson Fosdick'i ağırlıyordu. Yasanın yürürlüğe konmasından sonra ise, başkan kendi okulu içinde evrimi öğretmeyi sürdüreceğine ant içti. Scopes davasının ufukta görünmesiyle birlikte, okul görevlileri haziran ayındaki diploma törenlerine ilişkin uygulamaları evrimci bilimin savunulmasına çevirdiler. "İsa, bilim adamlarına ne düşünmeleri gerektiğini dikte etmek için bu dünyaya gelmemiştir," diye ilan ediyordu mezuniyet törenlerinde yapılan dini ayin konuşmacısı. Ona göre, evrim teorisi Kutsal Kitap'la mükemmel bir uyum içindeydi. Gerçekten de, Ona göre, İncil dinsel bilim gelişiminin evrimci bir portresini çiziyordu ve kilisenin,

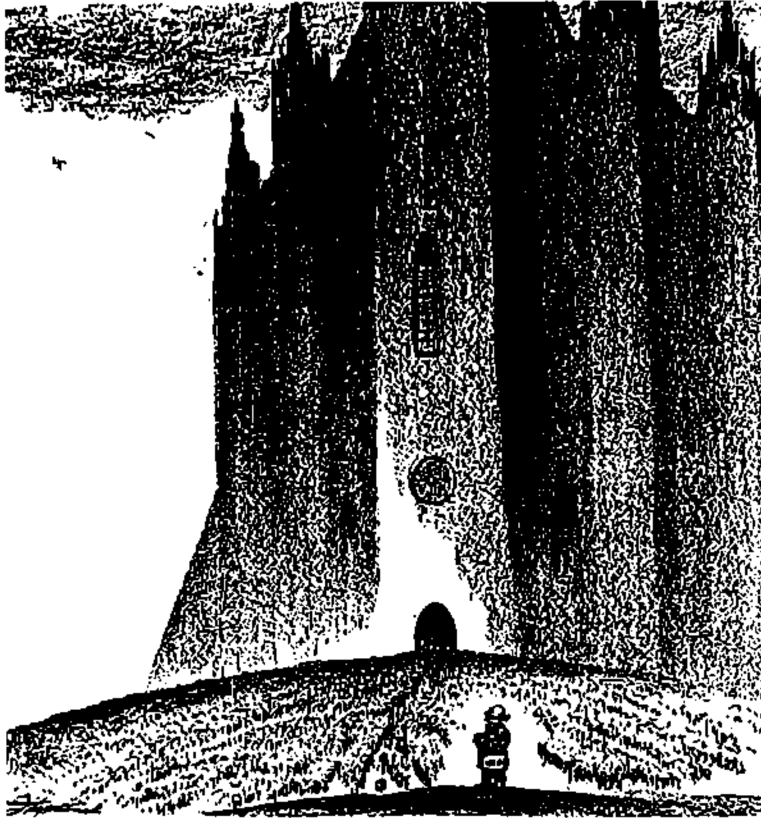
Darwin ve diğer bilim adamlarını özel bir başlık altında kutsaması ve azizler listesine koymasında ısrar ediyordu—"Tanrı'nın gerçek hizmetçileri" olarak. Diploma töreni konuşmacısının dile getirdikleri işte bunlardı.[22]

Aslında modernizmle muhafazakarlık arasında bir ılımlı alan vardı, ancak Scopes davası çevresindeki tartışmalar sırasında bu alan kamuoyunda fazla dikkat çekmemişti. Her iki görüş de kendi içinde tutarlıydı. Fakat birçok Amerikalı, hem geleneksel dine, hem de modern bilime yer açan pragmatik bir tercihi yeğlemekteydi. Bu ortodoks inanca göre, İncil yaradılışa ilişkin mecazi yorumları dışlamıyordu. "Biz insanlar, İncil'in her sözüne harfiyen uymayarak da Hıristiyan olabiliriz." Scopes davasında tanıklık yapmak isteyen bir savunma uzmanı, "St. Paul, 'Ben İsa ile birlikte çarmıha gerildim,' dediğinde ve David, 'Küçük tepecikler koçlar gibi kaçıştı,' dediğinde, her ikisi de yazdıklarına harfiyen uyulmasını beklemiyordu. Benzer metin yorumları bu tanığın, evrimci bilimle Yaradılış teorisini uzlaştırmasına olanak veriyor ve evrimi Tanrı'nın yaratmak için kullandığı bir araç olarak kabul ediyorlardı. Yeryüzünü ve gökyüzünü Tanrı'nın yarattığına tümüyle ikna oldum. Fakat, hangi yöntemi kullandığına ilişkin Kutsal Kitap'ta hiçbir şey bulamıyorum," diyordu.[23]

Bir başka Hıristiyan teolog ise, bilimle dinin kesinlikle çatışmadığını, çünkü her ikisinin de ayrı bilgi alanlarına ait olduklarını öne sürüyordu savunmasında. "İncil açısından değil ama bilim açısından insan, yaradılış süreciyle ilgili soruların cevaplarını aramalıdır," diyor ve tanıklık yapmayı öneriyordu. "İnsan bilime göre değil İncil'e göre, ahlaki ve ruhsal varlığının ve zekasının nedenlerini aramak zorundadır."[24] Bu iki tanığın ve Mathews'un temsil-

leriyle, savunma, Amerikalı Hıristiyanların samimi dinsel inançlarıyla modern bilimin bulgularını bağdaştırdıklarını gösteren pek çok yol bulmuş oluyordu.

Popüler basının Bryan ve Riley gibi muhafazakarları,

BEN VE HIRİSTİYANLIK

Birçok Hıristiyan'ın, Bryan'ın, evrim teorisine saldırılarını onaylamadığını gösteren bir karikatür (*New York World,* 1925).

ılımlıları horgören modernist Mathews ve Fosdick ya da Darrow gibi agnostiklerle kapıştırmaya kararlı olduğu anlaşılıyordu. Örneğin, Bryan tanrısal evrimi, "dini elden giden bir Hıristiyan'ın acısını dindiren bir ağrı kesici olduğu" gerekçesiyle reddediyordu. Mathews ise Musa peygambere ait yaradılış kavramları olmaksızın, yine Musa peygamberin önerdiği ahlak kavramlarını koruma çabalarını reddediyordu.[25] 1920'ler boyunca bu iki uç da taraftar kazanıyor ve her ikisi de, Hıristiyanlığın geleceğini temsil ettiklerini iddia ediyorlardı. Onların çatışması evrim karşıtı hareketi doğurmuş ve Scopes davası süresince gördüğü ilgiyi de hak etmişti. Memphis'te yayınlanmakta olan *Commercial Appeal* gazetesinin yorumları arasında şu gözlemlere yer veriliyordu: "Scopes davasından öğrendiğimiz bir şey var; o da, dine samimi olarak inananların türün kökeni tartışmasına girmekten kaçınmak istiyor olmalarıdır. Bazılarının kendilerine ait dinleri var, fakat bu kavgaya karıştıklarında, onu kaybedeceklerinden, bazıları ise kafalarının karışacağından korkuyor. Bazıları inanma konumundalar, fakat inançlarını kanıtlayamamaktan korkuyorlar." Ve böylece bunlar meydanı Darrow ve Bryan gibi iki uç örneğe bırakıyorlardı.[26]

Bu iki grubun ortasında yer alanlar tümüyle sessiz değildiler. Princeton Üniversitesi Rektörü Hibbon, dava hakkında açıkça şikayette bulunarak, "Beni de sizleri de, dinle evrim arasında bir seçim yapmaya zorlayan girişimlerin beni gücendirdiğini belirtmeliyim," diyordu. Bazı dinci bilim adamları ise bu fırsatı, materyalist olmayan evrim teorilerinin tanıtılması için kullanıyorlardı. Bunların bir çoğu modernistti—Osborn gibi ve diğer cepheden, Vanderbilt Üniversitesi bilim profesörü olan ve *Nashville*

Banner yazarı gibi. "Bir bilim adamı olarak inanıyorum ki, Lamarck'ın doğuştan gelmeyip, sonradan kazanılan özelliklerin mirası teorisi, muhtemelen doğrulanmaktadır."[27] "Bu, tartışmayı bir sonuca bağlayacaktır," diye devam ediyordu yazar. Bu türden ince savlar, bazı gazetelerin manşetlerine çıkmıştı ve dinle bilim arasındaki çatışmayı dramatize ediyorlardı.

Tennessee'nin dinci çevreleri içinde önde gelen ılımlılık taraftarlarından James Vance bile Spopes davasına ilişkin tartışmalara fazla katkıda bulunmamıştı. Vance, Güney'deki en büyük Protestan Kilisesi'nin rahibiydi ve bu mezhebin en yüksek mevkiinde görev yapmış bir kişiydi. Ayrıca, 1925 yılında Amerika'nın en önemli yirmi beş rahibinden biri seçilmişti. Muhafazakar Billy Sunday ve modernist Harry Emerson Fosdick de bu yirmi beş rahibin arasındaydılar. 1923'de evrim karşıtı hareketin başlamasıyla, Vance ve önde gelen diğer kırk Amerikalı, ki bunlara Conklin, Osborn, 1923 Nobel ödüllü Robert Millikan ve Herbert Hoover da dahildi, bilimle dini farklı alanlarda toplayan ortak bir açıklamayla tansiyonu düşürmeye çalıştılar. Bu geniş ilgi gören belge iki faaliyeti "birbirlerine karşıt düşünce alanları"ndan çok "farklı alanlar" olarak tanımlıyordu. Buna göre bilim "doğanın gerçekleri, yasaları ve süreçleriyle" uğraşırken, din de kendine "insanlığın bilinci, idealleri ve özlemlerini" hedef seçmişti. Ancak bu bakış açısı, bu iki alan arasında giderek yükselmekte olan çatışma için makul bir uzlaşma da sunmuyordu.[28] 1925'de Vance Tennessee Senatosu'na, "aptalca" evrim karşıtı yasa tasarısını iptal etmesi için dilekçe vererek, on üç ılımlı ya da liberal Nashville bakanının arasına katıldı. Dilekçeyi Senato'da okuduktan sonra, yasa hükümet kar-

şıtı biri bile, dilekçede "Tasarıyı düşürme konusunda hiçbir şey ileri sürülmediğini iddia edebilirdi.[29]

Ulusal düzeydeki politikacıların çoğu, davayı Tennnessee'nin kendi meselesi olarak gören ve bu yüzden de reddeden Başkan Calvin Coolidge'in yönetimini izledi. Tennessee'li politikacılar ise, yasayı savunan fakat davaya katılmayacağını ilan eden ve Dayton'dan uzak kalacağını söyleyen kendi valilerini izleme niyetliydiler. Yapılan tüm davetlere rağmen davaya, sadece birkaç Eyalet Meclis üyesi katılmıştı. Yasa metnini yazan J. W. Butler bile, ancak bir gazetenin davaya ilişkin para karşılığı yorum yapmasını önerdikten sonra ortaya çıkmıştı. İşçi sendikaları ise, uzun süre dost oldukları Byran ve Darrow arasında taraf olmakta tereddüt ediyorlardı. Sadece savunma yanlısı Georgia İşçi Federasyonu gibi küçük sendikaların bir bölümü, taraf olma yolunu seçmişti. Ulusal çapta önde gelen iki öğretmen örgütü bu konuda ayrı fikirlere sahiptiler. ACLU Yürütme Komitesi üyesi ve başkan yardımcısının baskısıyla, bu iki örgütten daha küçük olanı, Amerikan Öğretmenler Federasyonu, Scopes'u destekleyen bir kararı benimsedi. Daha büyük olan Ulusal Eğitim Birliği ise, benzer bir kararı "Tavsiye edilemez" diyerek reddediyordu.[30] Davaya ilişkin en az yorumda bulunanlar arasında Afrikalı Amerikalılar yer alıyordu. ACLU ile düzenli olarak çalışan NAACP, davaya ilişkin New York toplantılarının bazılarına katılırken, aralarında Virginia'lı John Jasper gibi birkaç siyah muhafazakar Protestan da vardı. Davanın sonucu ne olursa olsun, bu sonuç Afrikalı Amerikalıları etkilemeyecekti, çünkü Tennessee'deki resmi okullarda katı bir ırk ayrımı hüküm sürmekteydi ve bu da, siyah öğrencilere, ilk öğretimden sonra başka fırsatların önünü tıkıyordu.

Beyaz muhafazakarlar boşluğu doldurmak için yarışa girdiler ve gönüllü olarak modernist ve evrimcileri dava üzerine tartışmaya çekmeye çalıştılar. Amerika'nın her köşesindeki kürsülerde, muhafazakar rahipler Darwinizm'e karşı koymaya devam ediyorlardı. Bir çoğu Darrow'a saldırıyor ve materyalizm tehdidine dikkat çekiyordu. Tennessee'deki bir rahip, "Tarihte Darrow'la karşılaştırılabilecek birinin yaşayıp yaşamadığını araştırdığını ve Şeytan'dan başkasını bulamadığını," iddia ediyordu.[31] Riley, Norris, Straton, Martin ve Sunday gibi önde gelen evrim karşıtı haçlı sefercileri, dava öncesindeki günlerde yaradılışçı tezlerini ülkeye anlatmak için gayretlerini iki katına çıkardılar. Seattle'a giden trende, "on yıldan uzun zamandır süren kampanyayı başarıyla tamamlamak ve halkı eğitmek için muazzam bir fırsat," diye yazıyordu Bryan'a Morris.[32] Sunday ise, "William Jennings Bryan'ın açıklayacağı her düşünceyi onaylayacağını," ekliyordu Oregon'dan.[33] Yaz geliyordu ve gerek İncil toplantısı, gerekse tartışma sezonu en hareketli günlerini yaşıyordu ve evrim karşıtlarına, hazır izleyici sağlıyordu bu durum.

1920'ler boyunca kamuoyu, evrim teorisinin kendisinden ve okullarda öğretilmesi taraftarları ve karşıtları arasında yapılan resmi tartışmalardan büyülenmişti. Örneğin, 1924 yılında, Straton ve Potter, Carnegie Hall'da büyük bir izleyici kitlesi karşısında teori üzerine kıran kırana tartıştılar ve bu tartışma radyodan canlı olarak yayınlandı, sonra da yazılı olarak basıldı ve dağıtıldı. Ünlü tarihçi Ronald Numbers, "yaradılışçıların önde gelen evrimcilerle yaptığı tartışmalar, bütün ilgiyi onların üzerinde toplamıştır,"[34] diyordu. Yaklaşan davayla ilgili olarak kamuoyunun ilgisi artıyor ve benzer tartışmalar ülkenin her yanına yayılıyordu, ki bunlara, Riley ve popüler bilimci

Maynard Shipley'in West Coast'ta yaptığı seri tartışmalar da dahildi. Straton'un Seattle'da yapılacak olan son tartışmalarda Riley'e katılmasından kısa bir süre önce, haziran başlarında Bryan, "Dr. Riley'e şükranlarımı iletin lütfen," diye yazmıştı Straton'a. "Öyle görünüyor ki , Los Angeles, Oakland ve Portland'da izleyicilerin büyük desteğini sağladı. Bu çok cesaret verici bir durumdur ve maymun-insan hipotezinin kolej ve din çevreleri dışında fazla bir gücü olmadığını göstermektedir."[35] En azından o dönemde, evrim karşıtları önde görünüyordu.

Riley ya da Straton'un varlığı büyük bir izleyici kitlesini garanti ediyordu, fakat haziran ortalarında San Fransisco'da *Shipley* ile *Seventh Day Adventist* dergisinin iki genç editörü arasındaki tartışma fazlasıyla dikkatleri üzerinde topladı. *San Fransisco Examiner*'a göre, "Scopes davası, başka yerlerde olduğu gibi San Fransisco'da da ilgi toplayan, canlı bir meseledir, zira toplantı başlamadan önce her iki akşam da salon dolmuştu ve daha sonra sokaklar dolarak kapılara dayanılmıştı."[36] Önde gelen California'lı jüri üyeleri, yargıçlar panelinde de görev yapmışlardı. Shipley ilk tartışmada Bryan'a saldırırken, sistemli olarak teoriyle ilgili teknik soruları öne çıkarmaya özen göstererek, "Dünyanın ve üzerindeki yaşamın evrim sonucu olduğuna karar verildi," diyordu. İkinci tartışma, evrimin resmi okullarda öğretilmesi üzerine yoğunlaştı. Burada Shipley özgürlük çağrısı yaparak zaferi kazandı. Shipley'in karşıtı, tipik bir Hıristiyan yaklaşımıyla, evrimin öğretilmesinin "dinsel inançlar için yıkıcılığı" temsil ettiğini öne sürerek, resmi okullarda "din sorunu üzerine tarafsızlık" savunması yaptı. Çare: "Evrimi de, Yaradılışı da, her ikisini de uzak tutmak"tı. Shipley, Galileo ve Kolomb'un bilimsel teorilerinden dolayı dindarca infazlarını

anlatarak karşılık veriyor ve evrim teorisinin evrensel boyutta üne sahip bilim adamlarınca desteklendiğini söylüyordu. "Biz, eğitim ve deneyime dayanan ve işinin uzmanları tarafından geliştirilen, bu ve bunun gibi başka teorilerin, kamu destekli eğitim kurumlarında çocuklara tanıtılmasını istiyoruz. Bunu baskı altına almak toplumsal bir suçtur."[37]

San Fransisco tartışmalarının sonucu gösterdi ki, evrim teorisinden şüphe duyan halk, özgürlük ruhu içinde, yine de evrimin öğretilmesini hoşgörebilirdi. Belki Bryan bunu baştan itibaren algılamış ve sadece evrimin doğruymuş gibi öğretilmesini yasaklama yönünde kampanya yürütmüştü; fakat şimdi, Shipley'in bireysel özgürlük bağlamında bilimsel teorileri öğrenmek ve öğretmek yaklaşımını benimserken Bryan, insan evrimiyle ilgili öğretilecek her şeyi yasaklayacak daha geniş kapsamlı bir yasayı savunmak zorunda kalıyordu.

Yapılan tartışmalar ve söylevlerle halka ulaşmaya yönelik güçlü çabalara rağmen, Scope'un muhalifleri sürekli olarak, basının kendi mesajlarını tahrif ettiğinden, kendi mesajlarına kısmen de olsa, kendi yorumlarını kattıklarından yakınıyorlardı. Örneğin, San Fransisco tartışmalarının ardından, Hıristiyan bilim eğitimcisi George McCready Price, Bryan'a şunları yazıyordu: "Bizim taraf Bay Shipley'in sırtını iyiden iyiye yere getirdi."[38] Yine de gazete röportajları karışık olarak, tarafsız yargıları ve izleyici tepkilerini veriyordu. Scopes davasının başlamasından kısa bir süre önce yazılan bir mektupta Bryan, evrim karşıtı tartışmalar konusunda basına yönelik eleştirilerini dile getirdi: "Sanırım gazeteler bilim meselelerinde doğru sözlü olmak durumundalar—hatta kendilerini bir tarafa daha yakın hissetseler bile. Kendini bilim adamı olarak ad-

landıran birinin yaptığı tartışma götürür tahminleri doğruymuş gibi yansıtmak hiç de doğru bir davranış değildir ve bana öyle geliyor ki, bu tip tahminler yayımlanmaya devam edecek."[39]

Gerçekte davaya karşı duyulan bazı önyargılar haberlere egemen oluyordu. Amerika'nın önde gelen gazetelerinin çoğu savunmadan yana bir tutum sergilemekteydi. Hatta Tennessee içinde bile başyazıların çoğunda Dayton'da böyle bir olayın sergilenmesi açıkça eleştirilmesine rağmen, bunlardan birkaçı da mahkemenin yasayı uygulamasını savunuyordu. Sadece bir büyük gazete, Memphis *Commercial Appeal*, tutarlı bir biçimde iddia makamını savunmayı sürdürdü. Basında çıkan ilk yorumları araştıran Nashville Banner başyazısında şunları gözlemlemişti: "Devletin içinde kendi kurumlarını düzenleyebilecek güçlü şampiyonlar var, fakat yorum yapan pek çok editör, gerçeğin yasalar tarafından sınırlandırılıp sınırlandırılamayacağı sorunu çevresinde dönmekte ısrar ediyorlar. Mr. Bryan kaçınılmaz olarak fırtınanın merkezindedir." Gazeteciler üzerine yazdığı bir başka makalesinde de şu görüşleri dile getiriyordu: "Muhabirlerden bazıları tartışmalı mesele üzerine yazıyor, tartışıyor ve uygarlığın davada sınanmakta olduğunu iddia ediyorlar. Vasat muhabir, mahkemede ortaya çıkacak gerçeklere bağlı kalmaya çaba gösteriyor, fakat bu oldukça güvenilmez ve aldatıcı bir durumdur."[40] Dönemin gazete makalelerinden yapılan daha sonraki bir çalışmaya dayanarak, iletişim profesörü Edward Caudill, "Basın, Darrow'a karşı önyargıya sahip"[41] açıklamasında bulunmuştu.

Önyargının kaynağı ne olursa olsun, sonuçları son derece açıktı. T. T. Martin davaya katılmak için Chattanooga'dan geçerken yaptığı konuşmada, son derece standart

bir iddiayla, dindar öğrencilerin bireysel özgürlüklerini koruduklarını söyleyerek, evrim karşıtı yasalarını savundu. Açıkça, bireysel özgürlükle sınırlayıcı yasa arasındaki bağlantıyı göremeyen *Chattanooga Times*'da yer alan, Martin'in konuşmasına ilişkin bir makalede, onun iddiasını "oldukça yeni" bularak reddediyordu.[42] Muhafazakarlardan gelen mektuplardan bunalan gazetenin yönetici editörü, bir denge bulma arayışına girişmişti; Chattanooga'nın önde gelen muhafazakar rahibini, gazetenin, davaya ilişkin olarak kendi aralarında yapacakları değerlendirme toplantılarına "hiçbir sınırlama olmaksızın" katılmaya çağırdı. Rahibe anlatılan şuydu: "Gerçek ve yalnızca gerçek dışında hiçbir şey yazılmayacak." Bryan'ın "övülmeye değer" bularak selamladığı bu yöntem, hem bu rahibin günlük makaleleri hem de modernist din adamlarının ya da Watson Davis'in Bilim Hizmetleri'nin yazdığı makaleler sayesinde oldukça değişik ve ilginç görüşlerin bir anda sunulmasına yol açmıştı.[43] Bununla birlikte, diğer gazeteler bu yaklaşımı izlemediler. Riley, Martin ve diğer önde gelen evrim karşıtları denge sağlamak için gazetelere köşeyazıları yazmayı önerdiklerinde, büyük gazetelerden sadece birkaçı bu öneriyi kabul etti.

Evrim karşıtları laik basından adil bir yaklaşım görme konusunda umutsuzdular. New Jersey'de rahip olan Sue Hicks'in erkek kardeşi Ira, haziran ortalarında kardeşine gönderdiği bir mektupta hayal kırıklığını dile getiriyordu. "Davanın sonucu hakkında hiçbir şüphem yok. Fakat kafamı kurcalayan şu ki, basın sempati duyduğu evrimi zafer kazanmış gibi göstermek için her şeyi renklendirerek yansıtacaktır. Bu davanın gerçek yönlerini halktan önce öğrenmek, özellkle de Kuzey'de, son derece zor görünü-

yor."[44] Kilise gazeteleri ve dergilerinde ise farklı bilgilere rastlanıyordu. *Baptist and Reflector* gibi bazıları iddia makamını destekleyerek, editörlerini davayı izlemesi için Kentucky'den Dayton'a gönderiyordu. Bir başka Baptist dergi de uzaktan da olsa desteğini esirgemiyordu. "Scopes, kendisini bir takım aşırı gruplara ve oportünistlere alet olmak için kurban eden aptalın biridir."[45]

Dava öncesinde, Washington kaynaklı muhafazakar bir dergi olan *The Present Truth* ise şunları ekliyordu: "Scopes öğretmen olarak bir devlet memurudur ve maaşını devletten almaktadır. Dolayısıyla, devletin onun resmi görevinde ne yapması ya da ne yapmaması gerektiğini söylemeye hakkı vardır."[46]

Geleneksel kilise yayınlarının çoğu mezheplerin himayesinde görünüyordu ve bununla birlikte, birçok köklü mezhep, muhafazakar-modernist tartışmasında görüş ayrılığına düşmüştü. Bu bölünme onların gazete ve dergilerini tam da Scopes davasının ortasında yakalamıştı. Bazıları hem Bryan'ın fanatizmini hem de Darrow'un doğallığını eleştiriyordu; diğerleri ya hoşgörü çağrısında bulunuyor ya da meseleden uzak durmaya çaba harcıyorlardı. Davayla ilgili tartışmalar devam ederken, Katolik gazeteleri kilise üyelerini her iki teoriye karşı da uyarıyordu. Evrim teorisi materyalist bir dogmaydı ve evrim karşıtı yasalar ise, muhafazakar Protestanların resmi eğitimi kontrol etmesinin bir parçasıydı. Katolik Basın Birliği'nin bir üst düzey görevlisi olan Benedict Elder, davayı izlemesi için görevlendirilmişti. Elder Dayton'a varır varmaz, "bazı metropol gazete yazarlarının dinsel kompleksinden" şikayet etmeye başlamıştı bile. Ve iddia makamına destek olmayı öneriyordu: "Biz Katolikler olarak, Bay Bryan'ın İn-

cil konusundaki tutumunu tam olarak doğru bulmuyoruz, ama bununla birlikte, İncil'in de korunmasını istiyoruz."[47] Elder Dayton'a, *Knights of Columbus*'un bir üst düzey görevlisiyle gitmişti. "Amerikalı Katolikler arasında Mr. Bryan'a ve Tennessee eyaletine büyük bir sempati duyulmaktadır," diye gözlem yapıyordu görevli. "Bununla birlikte, bazıları ondan ayrı düşebilir. Büyük halk adamının çabaları Tennessee gençlerinin Hıristiyan inancına hizmet etmektedir ve o, saygı görmeyi hak etmektedir."[48]

Evrim karşıtları yüzlerini farklı mezheplere ait dergilere ve yayıncılara çevirmişlerdi, çünkü hikayenin kendi açılarından propogandasını yapmak istiyorlardı. WCFA'in üç ayda bir çıkan dergisi, Scopes davasına ilişkin desteğini açıklarken, Amerika'nın önde gelen iki Hıristiyan dergisi olan *Moody Monthly* ve *Sunday School*, dava konusunu ele almaya başladılar. Muhafazakar yayınevleri, özellikle de herhangi bir mezheple bağı olmayan Fleming H. Revell Company, sözlü saldırılara katkıda bulunuyorlardı. Bryan'ın yazdığı evrim karşıtı kitaplar çok iyi satıyordu ve Bryan, Scopes davasından sonra sadece yazmaya konsantre olabilmek için ders vermeyi bırakmayı düşünüyordu. T. T. Martin'in Cehennem ve Lise ve Price'ın Organik Evrim Hayaleti kitapları rekor denilebilecek sayılarda satış yapıyordu. Martin, Dayton'daki Adliye Sarayı'nın yakınlarında kitabının adını taşıyan büyük bir pankartın altında kitabını bizzat satıyordu. Bu durum, davanın karnaval atmosferini vurgulamak isteyen fotoğrafçılar için oldukça popüler bir fon oluşturmaktaydı. Amerika'daki "interdenominatonal" ve "parachurch" örgütlerinin rolü yıllardan beri bilinmekteydi. Buna karşılık, geleneksel kiliseler liberal ve muhafazakar bölümlere ayrılıyorlardı ve

bu bölünme mezhepsel çizgileri çoktan aşmıştı; Scopes davasına yol açan gelişmeler, yine de bu eğilimi—özellikle de muhafazakarlar için—hızlandırıyordu. Örneğin, davadan çok kısa bir süre önce Riley, evrim karşıtı yasaların değişik eyaletlerde çıkmasını zorlamak için yarım düzineye yakın derneğin kurulacağını ilan ettiğinde, "Bu dernekler bütün mezheplerin muhafazakarları tarafından desteklenmektedir," diyebilmişti.[49]

Bryan, dava öncesinde yürütülen muhafazakar tanıtım kampanyasının merkezine oturmuştu. Ülkenin değişik yerlerinde söylevler veriyor ve önde gelen evrim karşıtlarıyla da ilişkilerini sürdürüyordu. ABD'nin güney bölgelerini, dava hakkında konuşmalar yapmak üzere pek çok kez ziyaret etmişti ve bu durum onun başkanlık yarışındaki kampanyasını çağrıştırıyordu. Bryan Chicago'lu bir izleyiciyi, "dava bir şakadan ibaret değildir," diye ikna ettikten sonra, "fakat aynı zamanda, devlet okullarındaki öğretmenlerin, bilim adamlarının tahminlerini Tanrı kelamı yerine kullanmaları ve İncil'e yaptıkları saldırılar da sonun başlangıcıdır," diyordu.[50] ABD'nin orta-batı kasabalarından birinde, 20.000 kişilik kalabalığın toplandığı miting öncesinde şunları söylüyordu: "İnsanın aklını ve duygularını karıştıran en önemli unsuru bu davada buluyoruz: Çocuklarımızın eğitimi ve çocuklarımızın dini inançları."[51] Tam bir kampanya havasına giren büyük halk adamı, "Eğer dünyanın kurtarılması gerekiyorsa, bu davayı kazanmak zorundayız," diye ilan ediyordu Brooklyn'de.[52] Temmuz ayında kampanyayı tamamlayarak evine dönen Bryan, Miami Rotary Kulübüne yazdığı raporda, "Evrim ve din konusunda yürütülen kampanyalar, dünyanın dikkatini insanların tam olarak anlayamadıkları bir konu üzerinde yoğunlaş-

tırmaktadır,"[53] yorumunu yapmıştı. Scopes"un Dayton'daki mitinginden birkaç gün sonra, Bryan bir öğretmene eğilerek usulca şunları söyledi: "Evrimin ne kadar vahşice ve kötü bir şey olduğuna dair hiçbir fikrin yok."[54]

Bryan'ın yoğun programı savcıların ortak bir strateji toplantısı yapmasını zorlaştırmıştı. Bryan'ın haziran başında Tennessee'den geçeceğini bilen Sue Hicks, halk adamının Chattangooga'da bir konferans için mola vermesini önerdi. Fakat Bryan'ın bir sonraki gün Tallahassee'de konuşması vardı. "Nashville'de beni karşılayabilirsiniz ve daha sonra da Decatur'a geçeriz," diyerek karaladığı bir cevabi notu otel katibine bıraktı. "Bu bize trende dört saatlik bir zaman kazandıracaktır. Bunun gerekli planlar için uygun olduğunu düşünebiliriz."[55] Bryan'ın treni Nashville'e girerken, şehrin mavi kurdelalı delegasyonu ve eyalet liderleri onu selamlıyorlardı ve bando da "İlerleyen Hıristiyan Askerleri"ni çalmaktaydı. Dayton'ın üç savcısı Hicks, Hicks ve Haggard o sabah Bryan'la buluşmuşlardı; Stewart o anda mahkemedeydi. İddia makamı, Dayton'da bir toplantı öncesinde sadece bir kez, Bryan'ın Atlanta'da kısa bir mola verdiğinde bir araya gelmişti. Bunun dışında posta kanalıyla iletişim kuruyorlardı. Yine de savcılar arasında hemen iletişim kurulmuştu. İlk toplantıdan dört gün sonra, Sue Hicks erkek kardeşi Ira'ya, "Nashville'de Bryan'la çok yararlı bir toplantı yaptık ve birlikte Chattanooga'ya geçtik. Bryan dava konusunda çok şevkli ve başka hiçbir konuda konuşmayacak. Elbette Bryan'ın harika bir adam olduğunu düşünüyoruz,"[56] diye yazdı. Öteki kardeşine yazdığı benzer bir mektupta da Sue Hick Bryan'ın, "bu dava için büyük planlar yaptığını ve bu davanın Hıristiyanlık açısından bir dönüm noktası olduğunu söylediğini," ekliyordu.[57]

Bryan kamuoyuna yaptığı açıklamalarda, iddia makamının stratejisine hiç ama hiç değinmedi. "Bu davayı izleyenlere açıklamaya çalıştım. Şimdiye kadar açıklanması *en kolay* dava olarak görüyorum bu davayı," diye yazmıştı Sue Hicks'e başlangıçta. "Davanın özü, halkın kurduğu ve desteklediği okulların kontrolü üzerinedir. Kanımca asıl sorun buradadır," diyor ve ekliyordu: "Bu arada şunu da açıklamak isterim ki, *en düşük* para cezasının dışında daha fazlası için ısrar etmemeliyiz ve ben, sanığın parasını almasına izin vereceğim."[58] Bryan, bu durumu Nashville'deyken yardımcısıyla yaptığı görüşmeden sonra yeniden değerlendirmişti. "New York gazeteleri bu meseleyi tamamen yanlış anlamaktadırlar," demişti muhabirlere. "Bay Scopes devletin öğretilmesini istemediği şeyler için maaş talep etmektedir ve yine devletten, yasa karşısında söyleyeceği şeyleri dinleyecek, çocuklardan oluşan bir izleyici kitlesi temin etmesini talep etmektedir. böyle bir öneriyi şimdiye kadar hiçbir mahkeme desteklememiştir." Davaya ilişkin olarak yükselen "evrim sorunu"na ilişkin yorumu da ilginçti. "Davanın, evrimle bir ilgisi olduğu konusunda şüphelerim var."[59]

Bununla birlikte ve gizliden gizliye Bryan, bilirkişi tanıklığı sayesinde evrim teorisini gözden düşürmeyi umut ediyordu. Sue Hicks iddia makamının ilk strateji toplantısından sonra, planı kardeşlerine kısaca şöyle açıkladı: "Bu davayı, meclisin okulları kontrol etme hakkı olarak sınırlandırabilir ve kolayca kazanabiliriz. Fakat, eğer mümkünse hem hukuki hem de ahlaki bir zafer istiyoruz. Evrimin öğretilmesine ilişkin yeterli kanıtları ortaya koyduktan sonra, savunmanın harekete geçmesini bekleyeceğiz. Karşı taraf büyük bir olasılıkla kendi bilimsel inançları

doğrultusunda ahlaki bir zafer kazanmak isteyecektir ve evrim teorisini haklı çıkarmak için de birçok bilim adamını tanık gösterecektir." İşte tam bu noktada Bryan, savunmayı tuzağa düşürmeyi umut ediyordu. "Biz onlarla ortaya çıkan her meselede karşılaşmayı planlıyoruz. Ve şundan eminiz ki, hiç problem çıkmadan hem hukuki hem de bilimsel alanlarda onları yeneriz," diye övünmekteydi Hicks. "Planımızın bir parçası da, savunmanın bizim davayı meclisin okulları kontrol etme hakkı olarak sınırlandırmamızı düşünmesini sağlamaktı. Fakat, duruşma başladığında tartışmayı izleyicilere açarak ahlaki bir zafer kazanabiliriz."[60] Bryan, mahkemede tanıklık etmek için işbirliği yapan ve aynı zamanda John Hopkins tıp okulu hocası olan Howard A. Kelly'ye olan güvenini ona yazdığı bir mektupta dile getiriyordu. "Amerikan halkı, evrimin ne büyük bir tehdit olduğunu bilmektedir. Dayton'dan dışarı çıkacak olan bilginin bir sonucu olarak, büyük bir tepki beklemekteyim Ve en güçlü unsurlar olarak da size güvenmekteyim,"[61] diye yazıyordu.

İddia makamı davaya ilişkin hazırlık ve sunuş konularında sorumluluk alma işini önceden kendi arasında paylaşmıştı. Duruşma deneyimi olmadığının farkında olan ve aynı zamanda Tennessee yasalarını da iyi bilmeyen Bryan, hukuki meseleleri tamamen yerel savcılara bırakmıştı. Onun sorumluluğu evrim teorisine karşı tanıklık yapacak bilim adamları ve teologlar bulmaktı. Bryan'ın bu noktada duruşmada evrim teorisine yapacağı saldırılara dair ateşli planları suya düşmeye başlamıştı. Tennessee savcılarının hiçbiri bilim hakkında herhangi bir şey bilmiyorlardı. Sue Hicks'in duruşmada bilimsel bir zafer kazanma konusundaki kendine güveni Bryan'ın meseleye ilişkin yapacağı

değerlendirmelere bağlıydı. "Bay Bryan bizim için tanıklar hazırlamakta," diye yazıyordu kardeşi Ira'ya, öve pek çok önemli bilim adamı ile ilahiyat doktorunun kendisine yardımcı olacağını umuyor."[62] Bu büyük umut acı bir hayal kırıklığıyla sonuçlanacaktı.

İlk strateji oturumu süresince Bryan, George McCready Price'ın evrim teorisinin çürütülmesine ilişkin çalışmasına atıfta bulundu. Sue Hicks de kardeşi Ira'dan Price hakkında bilgi edinmişti ve Ira'ya göre Price, "en iyi jeologlardan biri" idi.[63]

Fakat Price muhafazakar çevreler dışında bir bilim adamı olarak herhangi bir otoriteye sahip değildi. Bilimsel eğitimden yoksundu ve altı günlük yaratıya ve Nuh Tufanı'na ilişkin kendine özgü jeolojik teorilerini Adventistlerin peygamberi Ellen G. White'ın çalışmalarıyla açığa çıkan metinlere dayandırıyordu. Adventizm muhafazakarlığın kıyısında duruyordu, bununla birlikte Prince'in çalışması 1920'lerde sadece Bryan ve diğer önde gelen evrim karşıtları tarafından destek görmüştü. Ve bir çoğu Yaradılış teorisinin "boşluk teorisi" ya da "Gün/çağ teorisi" yorumuna dayanak olarak, yeryüzünün uzun bir jeolojik tarihe sahip olduğunu kabul ediyordu. Savcılar, evrim teorisine karşı bilimsel uzman olarak Price'ı görüyorlardı. "Siz, evrim teorisini kanıtlanmış bir hipotez olarak reddeden en önemli bilim adamlarından birisiniz," diye yazıyordu Bryan Price'a haziran başında. "Lütfen gelip gelemeyeceğinizi bize bildirin."[64] Ancak Price İngiltere'de ders veriyordu ve geri dönmesi de mümkün değildi. "Yaklaşan duruşmada hazır olsam bile, bir faydam olacağını sanmıyorum," diye yazdı Price Bryan'a gönderdiği mektupta. Bryan'ın yanıtıysa kesindi: "Bu davada bana öyle görünüyor ki, evrim

teorisinin bilimsel ya da bilimsel olmayan karakterini tartışmanın zamanı değil, fakat aynı zamanda nihai olarak onun bölücü ve "Tarikatçı" karakterini göstermek ve Hıristiyanlık karşıtı uygulamalarını ve eğilimlerini açığa çıkartmak gerekir. Siz bunu pekala yapabilirsiniz."[65]

Bryan davaya katılmaları için başka bilimsel uzmanlarla ilişki kurmadı. Birkaçı onun tekliflerini zaten açıkça reddetmişlerdi. Sadece Kelly ona değerli bir evet yanıtı vermiş ve şunları yazmıştı: "Hıristiyan olan kişi, insanın yaradılışına ilişkin olarak Kutsal Kitabı harfiyen savunmalıdır."[66] Ancak Kelly, alt düzey canlıların yaşam hikayelerinde olası bir gelişme sıralamasını da kabul ediyordu. Bir başka deyişle bu, insan olmayan türlerin evrimleşmiş olduğunun kabul edilmesi anlamına geliyordu. Bu durum Bryan'ı stratejik açıdan sıkıntıya sokuyordu. "Evrimin gerçek ya da hayali olmasıyla değil, evrim gerçeğini kabullenerek vereceğimiz tavizin karşıtlarımızın tereddütsüz kullanacağı bir koza dönüşebileceği gerçeğiyle ilgileniyorum," diye yanıtladı onu Bryan. "Eğer evrimi kabulleneceksek, evrimin insana ulaşmadan sona erdiği savında İncil bizi destekleyebilir." Elbette bu, insan evrimini ele alırken bilimin kanıtlarındansa Tanrı'nın sözüne güvenmeyi öneren Kelly'nin bakış açısına uygundu. İddia makamının teolojik konularda Kelly'den daha güvenilir potansiyel uzmanları vardı. C. Riley, Straton ve Norris de tanıklık yapmayı öneriyorlardı. böylece Bryan Kelly'i yedek statüsüne aldı. "Gerekli olmadıkça sizi Dayton'a göndererek sıkıntıya sokmak istemiyorum," diye yazdı ona Bryan ve eğer mahkeme bütün bilimsel tanıklığı engellemezse, bu gerekli de olmayacaktı. İddia makamının duruşma sırasında başlıca amacı da buydu.[67]

Duruşma tarihi yaklaşırken, Bryan iddia makamını oluşturan ekibin bileşiminden endişe etmeye başladı. Yasanın Dayton'da ciddi olarak uygulanıp uygulanamayacağına dair sorular mevcutken, Bryan iddia makamına dahil oldu. Aslında bu, hafif suç kapsamına giriyordu ve olağan koşullarda şehir ya da ilçe savcılarını ilgilendirirdi. Fakat genel savcı iddia makamının sorumluluğunu üstlendiğinde, varolan şüpheler de artık ortadan kalkmış olmalıydı. Bryan esas olarak Dayton'lı avukatlarla ilgileniyordu ve hepsi de kendisi gibi duruşma deneyiminden yoksun kişilerdi. Savunma, Amerika'nın en iyi avukatlarından oluşan bir ekip oluşturmuştu ve bu durum Bryan'ı endişelendirmekteydi. "Sizi ve kardeşiniz Mr. Haggard'ı düşünürken, benim de katkılarımla ve dışarıdan yardım almaksızın savunmanın saldırılarını göğüsleyebileceğimizi sanmıyorum," diye yazdı Sue Hicks'e haziran ortalarında. "Dava öylesine önemli ki, işi şansa bırakmamalıyız." Bryan gayri resmi olarak, "dışarıdan bize yardım edecek olan iki kişiye teklif götürdüm. Amacım en az savunma ekibi kadar büyük ve güçlü görünmeyi sağlamak," diye devam ediyordu.[68] Tercih son derece açıktı. Davayı muhafazakarlık meselesinin ötesine geçirerek, belirlenen amaca ulaşılabilirdi. Bunlardan biri, Amerikan Yahudi Kongresi başkan vekili Samuel Untermyer'di ve New York'tan gelecekti. Diğeri ise bir Katolik olan Montana senatörü T. J. Walsh'di.

Hicks'e yazdığı bu mektupta Bryan Untermyer'i "Tanıdığım en büyük avukat" diye tanıttı. Untermyer'in babası, Virginia'ya göç etmiş olan bir Yahudi'ydi ve İç Savaş'ta Güney için savaşmıştı. İç savaştan sonra, boşanmış olan annesiyle birlikte New York'a göç etmişlerdi. Burada, hem varlıklı hem de mükemmel bir avukat ve sivil haklar savunucusu olmuştu.

Untermyer hem ACLU'nun hem de Amerikan Yahudi Kongresi'nin liderliğini yapmıştı, fakat Bryan onu Demokrat Parti için birlikte yaptıkları ortak çalışmalardan tanıyordu. "Bir Yahudi olarak," diye yazıyordu Bryan Hicks'e, "Untermyer, Darrow'cuların Musa'ya saldırılarına karşı koymakla ilgilenebilir."[69] Untermyer de zaten öyle yapacaktı. Tek sorun onun Avrupa'ya doğru yola çıkmış olmasıydı. Bryan'ın mektubu Londra'da eline ulaştığında, Untermyer detaylı öğütlerini telgrafla Bryan'a iletecekti. Untermyer, Meclis'in okul müfredatını kontrol etme hakkı konusunda tamamen hemfikirdi. "En önemli nokta, sanıkların tartışmanın yani yasayla bir ilişkisi olmayan konularda tartışma açmalarını engellemektir," diye yazıyordu. "Ben olsaydım, uzmanlarca yapılan tartışmalardan kaçınmaya—en azından evrim konusu üzerinde—çalışırdım. Eğer mahkeme duruşmayı yönetme işinde yeterince zeki ve çabuk olabilirse, duruşma sadece formaliteden ibaret olacaktır. Eğer siz ve arkadaşlarınız benim katılmamı arzu ediyorsanız, temyiz aşamasında bundan memnun kalacağımı size iletmek isterim."[70] Bu öğüt iddia makamının bilim uzmanı tanığı bulma sorunuyla birleşince, Bryan oldukça dar bir hukuki strateji izlemesi gerektiğine ikna olmuştu.

Yerel savcılar ve davacılar, Bryan'ın dışarıdan destek alma fikrinden hoşnut değildiler. Yerel açıdan popüler olan Bryan dışındakilerin Tennessee mahkemelerinde çok az bir ağırlıkları vardı. "Bir Yahudi'den öğüt alma konusunda bazı şüphelerimiz var," diye yazmıştı açıkça Hicks Bryan'a.

Katolikler de sorun yaratmaya başlamışlardı. Sue Hicks muhabirlerle olan görüşmelerinde ACLU ve Dar-

row'un önde gidiyor görünmesinden duyduğu hazzı dile getirdi. "Yapmamız gereken tek şey, Darrow'un bir ateist olduğunu jüriye anlatabilmektir. Bunu başarabilirsek, Darrow davayı kaybedecektir. Mevcut kadromuzu kamçılayarak ve dışarıdan ek bir yardım almaksızın amacımıza ulaşabiliriz," diyorlardı Bryan'a Hicks kardeşler. Kendi deneyimsizliklerini kabul etmekle birlikte, "Genel Savcı Stewart iyi bir anayasa avukatıdır, iyi bir gözlemci, çalışkan bir kişi, iyi bir hatiptir ve güçlü bir mantığa sahiptir. Sanırız bu koşullar altında, o tek başına hukuki meselelerle başedebilecektir." Byran itirazlara boyun eğdi ve Stewart'ın sorumluluğu üstlenmesine razı oldu.[71] Untermyer Bryan'a verdiği sözü tutmak istiyordu, fakat itiraz aşamasında kendisine, yardımına ihtiyaç duyulmadığı söylendi. Walsh ise meselenin ortadan kalkmasını bekliyordu. Bununla birlikte iddia makamı ekibine iki avukat daha katılmıştı. Buna ek olarak, emekli ve gezici hakim olan Ben G. McKenzie, oğluyla birlikte iddia makamına dahil olmuştu. Ve William Jennings Bryan, Jr; Arizona'daki ABD Savcılığı hizmetinden ve California'da gördüğü özel bir eğitimden sonra Bryan'ın oğlu da babasına yardım etmek için oradaydı.

İddia makamını oluşturanların stratejisine göre, duruşma çok kısa sürecekti. Mahkemeye sundukları, tanık listesini içeren resmi bir mektupta, Hicks kardeşler şunları dile getiriyordu: "Büyük jürinin önünde kullandığımızdan farklı bir tanık listesine sahip değiliz. Bizim anlayışımıza göre, eylemin ayrıntılarını araştırmak ve bir karara varmak, Mahkeme'nin görevidir." Bu arada söylentilere ilişkin bir de olta atmayı ihmal etmiyorlardı: "Bir gerçeğe karşı gelmek ve savunmanın bilimsel hayal gücünü ser-

best bırakmasına yol açmak gibi bir arzumuz yoktur. Kuzeyden ve kuzeybatıdan gelen bu büyük hukuk adamları bu gibi iftiraları atanlara acımayla ve merhametle bakmaktadırlar."[72] Vali Peay de mahkemeye benzer bir tavsiyede bulunmuştu. Duruşmadan kısa bir süre önce yaptığı kamuoyu açıklamasında, "Bu dava bir saatte bitirilmelidir. Bu davaya büyük bir şeymiş gibi bir önem atfetmek hem çok gereksizdir, hem de büyük bir talihsizliktir," demekteydi.[73] Önde gelen Nashville'li bir jüri üyesi de aynı şeyi düşünüyordu. "Scopes davasının en can alıcı noktası, devletin kendi okullarındaki müfredatı belirleyip belirleyemeyeceği hakkına ilişkindir. Eğer devletin bunu belirleme ve kontrol etme hakkı varsa, duruşma hem çok kısa sürecek, hem de son derece sıkıcı olacaktır."[74]

Byran ve Stewart, Darrow ve grubunun, duruşma için öngördükleri bu denli yetersiz bir tartışma ortamını kolayca kabullenmeyeceklerini biliyorlardı. Duruşma öncesinde yazdığı özel bir mektupta Byran, "Uzman tanıklığına izin vermezsek, kısa bir sürede zafer bizimdir. Nihai zaferi kazanacağımızdan hiç kuşkum yok, ancak bunun ne kadar süreceğini bilemiyorum,"[75] diyordu. Stewart ise daha kanlı bir savaş beklemekteydi. "Duruşma bütününde son derece basit olmalı," diye gözlem yapıyordu. "Bu da, yasa koyucuların eyaletteki devlet okullarını düzenleme hakkını tehdit ediyor. . . . Hukuki sorunlar yüzünden, bu alışılmadık meseleyi gözden kaçırmak üzereyiz."[76]

Savunma doğal olarak, evrimin öğretilmesine karşı çıkarılan eyalet yasalarının neden olduğu "hukuki sorunlara" dair geniş bir bakış açısı oluşturmuş ve bu sorunları açığa çıkarma yönünde bir strateji benimsedi. Darrow ve Malone davaya ilişkin savunmalarının yaklaşık bir ay sü-

receğini söylediler basına. Hays bunun nedenlerini açıkladı. Tennessee yasası, İncil'in yaradılışa bakış açısını inkar eden öğretiyi yasa dışı ilan etmişti. Hays'e göre mevcut hukuki sorun, aynı zamanda "evrimin bugün ulaştığı bilgi düzeyi ışığında anayasaya uygun değildi." Bilim adamlarının ortaya koyduğu kanıtlar düşünüldüğünde mantıksızdı; dahası, "Çıkarılan yasa, mantıksız olduğu kadar belirsizdi de. Çünki İncil'i iki kişi dahi benzer şekilde anlamıyordu." Hays bu ikinci yaklaşım üzerinde özenle durdu. "Eğer liberalizm ve namuslu düşünce mücadelesi kazanılacaksa, bu mücadeleyi, İncil'i manevi bir ilham kaynağı olarak kabul eden milyonlarca aklı başında Hıristiyan'ın desteği alınmak zorundadır. Dinle bilim ya da hatta, ahlaki bir kaynak olarak kabul edilen İncil'le bilim arasında çatışma olmadığını gösterme eğiliminde olan kanıtlar, karşı tarafın iddialarını yanıtlamakta, salt okulların bu muhafazakarların din dışı diye baktıkları şeyi öğretmekte özgür olması gerektiği görüşünden daha etkili olacaktır." Darrow, Malone ve Hays'ın, savunmanın kontrolünü üstlenmesiyle birlikte, çoğunluk kontrolüne karşı verilen bireysel özgürlük mücadelesi, evrimin bilimsel kanıtları ve İncil'in yorumlanmasındaki dinsel teoriler de kapsam alanına girivermişti. "İnsanların mahkeme kararlarıyla ışık ve eğitime ulaşacak olmaları bir yenilikti" diye yazıyordu Hays, "fakat buna karşı da çıkılamıyordu."[77]

Savunma avukatları, duruşma öncesi uyguladıkları taktiklerle, kamuyounu eğitmeye ve aydınlatmaya yönelik çabalarını yoğunlaştırmışlardı ve bu yönüyle de iddia makamından kesin çizgilerle ayrılıyorlardı. Bryan Darwinizm tehdidi konusunda bol bol konuştuğu halde, iddia makamı duruşma planları konusunda olabildiğince sessiz

kalmayı yeğliyor ve potansiyel tanıklarına ilişkin olarak da kamuoyuna hemen hemen hiçbir açıklama yapmıyordu. Buna karşılık, savunma planlarına ilişkin gayet açık konuşuyor ve Scopes lehinde tanıklık yapacak olan bilim adamları ve teologlarla ilgili günlük duyurular yayınlıyordu. Haziran sonunda örneğin, Malone tanınmış on bilim adamının listesini yayınladı: "Zaten bunlar tanıklık yapma konusundaki arzularını dile getirmişlerdi."[78] Bu on kişiden sadece ikisi Dayton'a gitmiş, listedeki önemli isimlerden Osborn, Conklin ve AAAS Başkanı Michael I. Pupin ise açıkça olumsuz yanıt vermişlerdi. Savunma avukatları, kendisi sadece danışma komitesinde görev yapacağını söylemesine rağmen, ünlü bahçecilik uzmanı Luther Burbank'ın tanıklık yapacağını öne sürüyorlardı. Scopes'un savunması için günlük olarak yayınlanan duyurularda adı geçen bilim adamlarının, Amerika'nın en saygın bilim adamları oluşu ve bunların evrim teorisini desteklemeleri ve aynı zamanda kamuoyunu aydınlatmak istemeleri, iddia makamının dengelerini alt üst etmişti. Özellikle de kendilerinin çağırıp tanıklık yapmalarını istedikleri uzman kişilerden bir şey çıkmaması, onları epeyce zora sokmuştu.

Bryan, savunmanın uzman tanıklarını popülist söylemlerle kötülemeye ve reddetmeye çalışıyordu. "Bilimsel egemenler, okullarımızda ne öğretileceğini bize dikte etme teşebbüsünde bulunuyor." Duruşmada ise, "Bu eyalet insanlarının reddederek yasa dışı ilan ettiği yasayı eleştirmek adına, sözümona kendi bilimsel doğrularının propagandasını yapmak için duruşmayı kullanmaya çalışanları buraya tanık sıfatı ile çağırmak, kanımca son derece yanlış bir tutumdur," diye ekliyordu Bryan.[79] En büyük endi-

şesi, Burbank'ın evrim teorisini destekleyen eylemlerinin halk üzerindeki etkisiydi ve onları gözden düşürmeye çalışıyordu. Bryan duruşmadan üç ay önce Riley'e yazdığı mektupta, "Burbank'ın dini reddettiğini anlatan, Ohio'da basılmış bir mektubu gördüğümü hatırlıyorum," diyordu. "Minnesota'daki arkadaşlarınızdan, ateist bakış açısından Burbank'ın eylemlerini kutlayarak, ateist fikirlerini ilan etmekten kaçınmasını istemeniz, sizin açınızdan uygun olur mu?" Bryan'ın endişelenmek için makul nedenleri vardı. Burbank halk arasında çok iyi tanınan bir kişiydi. Özellikle de yeni ticari bitki türlerinin üretimindeki ustalığı ve yaratıcılığı, evrimin bir örneği olarak algılanıyordu. "Evrim diye bir şey yoktur!" diyordu Bryan duruşmadan kısa bir süre önce hayal kırıklığı içinde. "Burbank sadece bir tür içinde çeşitler üretmiştir."[80] Çoğu çiftçi olan Rhea Bölgesi jüri üyeleri, Burbank'ı kesinlikle büyük bir dikkatle dinleyeceklerdi. Gerçekten de Hays, mahkemede Burbank'a ait bir bildiriyi okuduğunda, Yargıç Raulston koltuğunda silkinerek "Kendisi burada mı?" diye sordu. Hays'in sadece yazılı bir metni sunduğunu öğrendiğinde, hayal kırıklığı gözlerden kaçmadı.[81]

Bütün olasılıklara rağmen, nihai olarak savunmaya yardımcı olacağı kesinleşen sekiz bilim adamı da, Dayton'lıların tanımadıkları kişilerden oluşuyordu. *Chicago Tribune* muhabiri, savunma tarafının "evrim lehinde tanıklık yapacak önde gelen bilim adamlarının, Bryan tarafından düşmanca bir tutumla çapraz sorguya maruz bırakılmasından korktuğunu" yazdı. Savunmanın en ünlü tanıkları olan—Osborn, Davenport, Cattell, Burbank, Conklin ve David Starr Jordan—zaten kamuoyu önünde kendi istekleriyle evrime ilişkin olarak Bryan'la çarpışıyorlardı. Onların asıl

kaygıları Bryan'dan çok, Darrow'un yanında görünecek olmalarıydı. Hiçbiri Darrow gibi bir şovmeni destekleyen bir rolde görünme fikrinden hoşlanmıyordu. Darrow'un radikal agnostikliği bazılarını son derece rahatsız ediyordu. Böylece duruşmadan çekilme kararı aldılar.

Bu durumda Darrow, savunmanın kamuoyu önünde Bryan'la mücadele edecek tek temsilcisi oluyordu. Darrow, duruşmadan önceki bir ayı, davada Scopes tarafını güçlendirmek için geniş çaplı konuşmalar yaparak ve basın bildirileri yayınlayarak geçirmişti ve aslında elinden gelen her şeyi yapmış sayılırdı. Haziran sonunda Dayton'a ve Knoxville'e yapmış olduğu ziyaretler en çok dikkat çekenleriydi. Mencken, "Oraya vardığı gece korkunç bir fırtına vardı," diye bildiriyordu Dayton'dan.[82] Darrow ile Dayton'lılar arasındaki karşıtlığı sansasyon haline getirme çabalarına karşın, kasaba halkı Darrow'dan hoşlanmaya başlamıştı. "Hasır bir şapka takıyordu ve son derece rahat görünüyordu," diye anımsayacaktı Scopes daha sonraları. "Onu sevmek çok kolaydı. Ağır ağır ve rahat konuşuyordu ve hiç de havalı değildi. Sanki Dayton'da büyümüş bir insan izlenimi veriyordu. Kasabanın insanları gibi sıradan davranıyordu."[83] İlerici Dayton Kulubü, Darrow'un onuruna bir ziyafet vermişti. Bu ziyafet, Darrow'a din ve evrim üzerine olan düşüncelerini açıklaması için resmi bir fırsat yarattı. "Dayton halkı onun kişiliğinden hoşlanıyor ve onun büyük bir adam olduğunu düşünüyorlar," diye yazıyordu Sue Hicks Bryan'a bir mektubunda. "Fakat konu inançlarına gelince parmaklarını sallamaya başlıyorlar."[84]

Darrow sadece Dayton'lılara değil, bütün Amerikalılara konuşmalar yapıyor, bu yaptığı konuşmalarda, duruşmanın önemini dile getiriyordu. İlericiler Kulubü'nde yap-

tığı konuşmada şöyle diyordu: "Bu dava, insanların yaşamlarını etkileyen bir meseleye dair görüş ayrılıkları üzerinedir. Ülke zor günler yaşamaktadır. Bütün örgütler, sanki halka bir şeyler dayatmaya çalışıyor görüntüsü vermektedir." Knoxville'deki Neal'in hukuk okulunda da, geniş bir izleyici grubu önünde şunları söylüyordu: "Eğer insan ırkı ilerleyecekse, bunu kim gerçekleştirecek? Bay Bryan mı? En iyisi, herkesi özgür bırakmak ve kendi çözümlerini kendilerinin bulmasını sağlamaktır ve doğa bunu büyük çapta ve gayet güzel başarmaktadır." Darrow kendi doğacı ve materyalist bakış açısından, hoşgörü ve özgürlük çağrısı yapıyordu. "Ne olduğumuz kalıtım ve çevreye bağlıdır ve biz her ikisini de kontrol edemeyiz. Sonuç olarak, asla kimseyi suçlamam, asla yargılamam."[15]

Darrow'un duruşmaya genel yaklaşımı oldukça farklıydı. Hays, "Darrow'un stratejisi, sanığın işlemiş olduğu suçtan dolayı oluşan önyargıyı ince espriler ve hafif dokundurmalarla bertaraf etmekti," diye yazıyor, Darrow'un başka bir davada, eşini öldürmüş sanık için yönelttiği bir soruyu örnek göstererek: "Pekala, onun kendi karısıydı, öyle değil mi?"[16] Darrow burada özgürlüğe karşı oluşan tehdidin karşıt etkisini vurgulamaya çalışıyor ve Bryan'ın, evrimci dünya görüşünün ahlaki temellerden yoksun olduğu yolundaki iddialarının önünü kesiyordu. Bu yaklaşım ve üslup, sonuç vermeye başlamıştı. Hicks, Darrow'un İlericiler Kulubü'nde yaptığı konuşmayı, "harika" diye tanımlıyor, "Büyük bir hatip bekleyenler, bunu bulamadı," diyordu oldukça etkilenmiş bir gazeteci, Darrow'un Knoxville'de verdiği, neredeyse bir saatlik konuşmayı kastederek. "İzleyicilerin karşısında, sarkık siyah giysileri içinde, onlara normal konuşma tonunda hitap eden

bir adam vardı. Yorgun, fakat sevimli bir yüz, gözlerinden zeka fışkıran, sıklıkla güldürürken kendisi nadiren gülen bir adam gördüler. Ve ondan hoşlandılar."[87] Darrow'un tarzı, Bryan'ın akademik özgürlükleri çoğunluk lehine kısıtlama yönünde yürüttüğü abartılı ve katı üslubuyla çatışıyordu.

Haziran ayında Tennessee'ye yaptığı ziyarette Darrow, eyalet barosunun yıllık toplantısında davaya ilişkin olarak kendi tarafının düşüncelerini anlatma fırsatı buldu. Fakat Baro Başkanı, yaklaşan duruşma ve mevcut tartışma konusunda delegelerin kafalarının karışmış olmasını bahane ederek sözünden geri dönmüştü. Yasanın taraftarları Dayton'ın ve bir suç davasının "reklam aracı" olarak kullanılmasını kınıyor ve yasanın temyize verilmesini savunanlarla çatışıyorlardı. Memphis delegesi Robert S. Keebler, yaptığı bir saatlik konuşmada sistematik olarak, yasanın anayasal açıdan itiraz noktalarını etraflıca anlatmış ve yasayı "yarı acıklı ve yarı gülünç" olarak değerlendirmişti. Toplantının bir kaosa yol açtığını gören başkan, konunun tamamen gündem dışı bırakıldığını ve Darrow'a yapılan davetin geri alındığını bildirdi.[88]

Bu gelişmeler üzerine ACLU, Scopes davasını savunmak için oluşturulan özel vakfa katkı sağlamak için Keebler'in "yasaklanan" konuşmasının iki bin kopyasını dağıtmaya başladı. ACLU bildirisinde, "Kamuoyunun çıkarları açısından Scopes davası, ünlü Dred Scott kararından bu yana belki de en önemli olaydır," diyor ve böylelikle de sözü edilen vakfın çalışmalarını başlatıyordu. "İnancımız o ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin bütün yurttaşları, ülkedeki eğitimin geleceğini biçimlendirecek olan bu davanın bir parçası olacaklardır."[89]

Duruşmadan önceki haftalarda Darrow'un iki yardımcısı gerek basın gerekse kamuoyunun diğer kesimleriyle

serbestçe konuşuyorlar, Darrow'un, davanın önemini anlatma çabalarını güçlendirmek istiyorlardı. "Evrimin öğretilmesini yasaklayan Tennessee Yasası, kutsal özgürlük prensibini hiçe saymıştır ve bugüne dek bundan daha ciddi bir saldırı da olmamıştır," demişti Dudley Field Malone duruşma öncesi eyalete yaptığı ziyarette ve Knoxville'deki kadınlar gurubu toplantısında.[90] Aşağı yukarı aynı zamanlarda John Neal, Chicago'lu bir izleyiciyi şöyle uyardı: "Scopes'a yapılan suçlamalar mahkemede kabul edilecek olursa, evrimin yargılandığı başka duruşmaları izlemek zorunda kalacak ve belki de Kongre'de insanların eylemlerini olduğu kadar düşüncelerini de kontrol altına almak isteyen bir hareketle karşılaşacaksınız."[91] Darrow'un tanınmış yardımcılarından Bainbrindge Colby, duruşma öncesinde Dayton'a yaptığı bir ziyaret sonrasında, "yaklaşan duruşmayı bir tatil atmosferi kuşatmaktadır. Halbuki mevcut dava ve yapılacak olan yargılama, Amerikan vatandaşlığının ve mutluluk güvencemizin temellerini belirleyecek kadar ciddi ve hayati bir önem taşımaktadır," diyordu yayınladığı bildiride.[92] Fakat basın, Colby'nin bu uyarısını ciddiye almamakta ve bütün hadiseyi bir şaka olarak görmekte direniyordu. Gazetelerde boy boy büyük halk adamı Bryan'ın karikatürleri yayınlanıyordu. Bu karikatürlerde Bryan, maymunlarla kavga ediyor ve genellikle de maymunlar kazanıyordu. Politik gülmece ustası Will Rogers, Dayton'a gelmesi için yapılan daveti, "Bryan, temmuzda New York hayvanat bahçesinde olacakmış," yorumuyla ustaca geri çeviriyordu.[93]

Malone, evrim teorisinin İncil'in yaradılışa dair yaklaşımıyla çatışmadığı yönündeki savunma perspektifinin sorumluluğunu almıştı. Bu mesajı, Protestan Tennessee'ye götürecek olan Malone, iki kez boşanmış olan Katolik bir

avukattı ve aynı zamanda sosyalist bağlara da sahipti; hiç kuşku yok ki, üstlendiği bu görev son derece zorluydu. Fakat Malone oldukça etkili bir konuşmacı ve Dayton'daki savunma avukatları içindeki yegane koyu Hıristiyan'dı. "Sanırım, en az Bay Bryan kadar güçlü bir Hıristiyanım," demişti Chattanooga'daki bir öğle yemeğinde. "Aynı anda hem Hıristiyanlığa hem evrime inanmakta herhangi bir sorun göremiyorum." Yerel Civitan Kulüp'teki akşam yemeğinde yaptığı konuşmada da şunları söylüyordu: "Teoloji insanlığın arzuları ve gelecekteki yaşama dair inançlarıyla ilgilenirken, bilim doğanın evrimiyle ilgilenmektedir. Bu farklı alanlar birbirlerine karşıt olmak zorunda da değildir. Bilim ve din arasındaki çatışma, bir erkeğin annesine verdiği sevgiyle eşine verdiği sevginin birbiriyle çatışması kadar saçmadır."[94] "*Bugünkü Banner Gazetesi*'nde, Bay Sue Hicks'in yaptığı görüşmede, Darrow, Malone ve öteki ateistleri kıyasıya eleştirdiğini okudum." İddia makamının Nashville'li hukuk danışmanı böyle yazıyordu Hicks kardeşlere. "Saldırılacak nokta burasıdır ve bunun en zayıf nokta olduğunu anlayacak ve cevabı halkla birlikte vereceksiniz."[95]

Neal, kendi hesabına, akademik özgürlük üzerine yoğunlaştı. Neal, "evrim karşıtı yasaya karşı Güneyli entelektüellerin protestosunu temsil ettiğini," iddia ediyordu. Neal'e göre bu yasa, bölgenin [entellektüel] gelişimini sınırlandırıyordu. "Bu dava, dinin dinsizliğe karşı olması ya da muhafazakarların modernizme karşı olması davası değildir. Bu dava, konuşma ve düşünce özgürlüğünü ilgilendiren bir davadır," diye anlatıyordu New York izleyicisine.[96] Neal'in Tennessee okullarındaki yeni biyoloji ders kitaplarının, Scopes davası bitene kadar ertelenmesi yönünde haziran başlarında yürüttüğü çalışmalar geniş bir

ilgi toplamıştı. Neal'in hukuki tehditleri, eyalet ders kitapları komisyonu tarafından umursanmadı ve Hunter'ın *Civic Biology* kitabı, nadiren evrimden sözeden metinlerle yer değiştirdi.

Genel olarak konuşkan olan Colby, yaklaşan duruşma hakkında nadiren yaptığı basın açıklamaları dışında fazla konuşmuyordu. Duruşma öncesinde Dayton'a yaptığı bir ziyarette hasta gibi görünüyordu. Chottanooga Times'dan bir muhabir duruşmayı bir cinayet davası olarak betimlemişti; Scopes onu bir tecavüz davası olarak adlandırmıştı. Ne olursa olsun, genç bir savunmacı (Scopes onun en iyimser olarak bir moron; ya da daha benzer olarak bir embesil olduğunu söylemişti) silahlarını üzerine doğrultmuş olan izleyicilerin bulunduğu bir mahkemede yeterli sunum olanağına sahip olmadan demiryolunun üzerine bağlanmıştı. Colby "Zavallılar! Zavallı ve talihsiz insanlar!" diye inlerken, Darrow müdahale etmemek için kendini tuttu. Colby, New York'a döner dönmez ACLU'yu davanın daha ılımlı bir federal mahkemeye alınmasını sağlamaya ikna etti. Fakat bu isteğin temelleri son derece zayıftı ve bir federal yargıç bu son dakika talebini hemen reddettikten sonra—ki öteki savunma avukatları bile bu kararı doğru buluyorlardı—Colby davadan sessizce istifa etti. Bu gelişme üzerine *Chattanooga Times* muhabiri "Kingston'daki mahkeme salonunda toplanan zorlu Tennessee dağcılarını gördükten sonra, Colby'nin 'Burası bana göre bir yer değil,' diye düşünmüş olabileceğini," yazıyordu.[97] Darrow kendini evindeymiş gibi rahat hissederken, Malone ve ACLU temsilcisi Arthur Garfield Hays de yaklaşan duruşmaya bir macera ruhuyla bakıyorlardı.

Kasaba halkı beklenen büyük kalabalık için hazırlıklarını tamamlamıştı.[98] Görevliler, kasabanın ana caddesini

yayalara tahsis etti ve bu cadde çok geçmeden seyyar satıcılar ve misyonerlerle doluverdi. Temiz içme suyu sağlanabilmesi amacıyla, eyalet bir klorlama ekibi gönderdi. Çöplerin insan sağlığını tehdit etmemesi için bir sağlık memuru gönderilmesi de ihmal edilmemişti. Chattanooga itfaiye takviyesiyle birlikte altı kişilik bir polis gücü de gönderilmişti. Kömür şirketinin sahip olduğu boş arazi üzerine geçici bir turist kampı inşa edilmiş, Dayton'ın en güzel oteli olan Aqua'nın koridorlarına portatif karyolalar yerleştirilmişti. Kadınlara Yardım Grubu da, kasabanın kilisesinde bir dolar karşılığında öğle yemekleri satmaya başlamış, Rappleyea da, malikane olarak bilinen 18 odalı bir evi, savunma uzmanlarını ağırlamak için yeniden düzenlemişti. Kasabanın önde gelen bazı kişileri, bu evde hayaletlerin dolaştığı yönünde şakalar yapıyorlardı, fakat sonuçta bunun bir şaka olduğu biliniyordu. Mencken, "Kasaba sınırlarının dışında eski ve boş bir evdi. Demir karyolalarla kabaca döşenmişti. Bilim adamlarının yanlarında getirdikleri kamp eşyaları vardı. Burada bulunanlar kağıt oynayarak vakit geçiriyorlardı," diye anlatıyordu.[99] Yakındaki bir dağ otelinde dava boyunca bir caz orkestrası müzik yapacaktı. Yerel sinemada *Dişi Şeytan* filmi gösteriliyordu.

Dayton'a olağanüstü bir hareketlilik gelmişti. İşçiler, Adliye Sarayı'nın bahçesine bir konuşma kürsüsü ve çimenliğin yakınlarında ilçenin ilk küçük açıkhava meydanını yapmışlardı. Robinson'ın eczanesinde hem Bryan'ın, hem de Osborn'un kitapları satılıyordu. Eczanenin duvarında asılı büyük bir pankartta ise "Her Şey Burada Başladı" yazısı okunmaktaydı. Bunu açıklamaya gerek yok! Ana caddede buna benzer pek çok pankart vardı ve birinde "İNCİL'İNİZİ OKUYUN!" yazıyordu. Bu pankartlardan biri de Adliye Sarayı'nı süslüyordu. Kasabadaki nal-

bur dükkanının çatı katı geçici olarak gazetecilere tahsis edilmişti. Western Union en kritik yirmi iki operatörünü gazete haberlerini iletmeleri için görevlendirmiş ve yakındaki şehirlere telgraf telleri döşemişti. Güney Demiryolları ve postane, yeni elemanlar aramaktaydı. Dayton'a ek seferler koyan Güney Demiryolları, turist bileti olan herkese ücretsiz konaklama sağlayacağı yönünde reklam yapıyordu. İlerici Dayton Kulubü de, üzerinde, hasır şapkalı, maymuna benzeyen bir yaratık bulunan demir paraya benzer hediyelik eşyalar hazırlamıştı.

Duruşma Salonu da davanın haşmetine yakışır bir şekilde yeniden düzenlenmiş ve duvarları parlak krem rengine boyanmıştı. Beşyüz ilave sandalye yerleştirilmiş ve çekim yapılabilmesi için bir platform hazırlanmıştı. Duruşma Salonu'ndaki gelişmelerin dakika dakika iletilebilmesi için telgraf telleri döşenmişti. Bu durum beyzbol ligindeki büyük maçların naklen yayınlanmasına çok benziyordu. Telefon şirketi bitişik odaya telefonlar koymuş ve merdivenlerin altına tuvaletler inşa edilmişti. Jürinin oturacağı bölüm, merkezi üç mikrofona yer açılması için, salonun ortasından başka bir yere taşındı. Zira bu mikrofonlar, Adliye Sarayı'nın bahçesindeki hoperlörlere ve kasabadaki dört toplantı salonuna ses iletecekti.

Chicago Tribune'un radyo kanalı olan WGN, davayı canlı yayınlayabilmek için özel telefon hatları döşetmişti. "Bu düzenleme, kendi tarzı içinde radyo tarihinde bir ilk olacaktır," diye övünüyordu *Tribune*. "Bunu, kitleleri ilgilendiren büyük olayları onlara aktarmanın bir örneği olarak yapacağız." Bu tip bir yayının geleneklere uygunluğuna ilişkin endişeleri ise reddediyordu. "Bu, herkesin kolayca anlayabileceği gibi, bir suç davası değildir. Hatta daha çok, bir yaz üniversitesinin açılışını andırmaktadır. Sa-

Solda John Scopes, ortada onun ilk avukatlarından John Neal ve sağda da George Rappleyea duruşma için mahkemeye giderken, duruşma için hazırlanan bir pankartın altında görünüyorlar.

nık Scopes, zaten ihmal edilebilir bir faktördür. Çünkü kendisine hiçbir ciddi ceza verilmeyecektir. Bu mücadele tümüyle fikirsel bazdadır," diyorlardı duyurularında.[100]

Bu gelişmelerle birlikte kasaba nüfusunun bileşimi de doğal olarak değişime uğradı. Evlerini ziyaretçilere kiralayan pek çok insan, duruşma öncesinde Dayton'dan ayrılmıştı. Bir eczacı olan F. R. Rogers, kendi ailesini kırdaki kulübesine taşımış ve kasabadaki modern evini de Bryan'ın ailesine kiralamıştı. Darrow başlangıçta, Rappleyea'nın yeniden düzenlediği malikanede kalıyordu, fakat karısının Chicago'dan gelmesiyle birlikte, yerel bir bankerin boşalttığı eve geçti. Malone, adını Doris Stevens olarak yazdıran çarpıcı bir kadınla birlikte, Aqua Otel'de kalacaktı. Kadının kendi soyadını kullanması kasaba halkı arasında bir kafa karışıklığına neden olmuştu, fakat sonradan, bu kadının Malone'un karısı olduğu anlaşıldı. Hays ve Neal zamanlarını çoğunlukla malikanede geçiriyorlardı. Bu malikane, bütün duruşmalar boyunca savunma ekibinin karargahı olarak hizmet verecekti.

Avukatların arkasında, değişik yerlerden gelen gazeteciler, evrimciler ve evrim karşıtları sıraya dizilmişlerdi. Davayı izlemeye Amerika'nın dört bir yanından ve hatta Londra gibi uzak yerlerden, sayıları iki yüze yaklaşan bir gazeteci ordusu gelmişti.[101] Sinemalarda gösterilen dünya haberleri için çekim yapmaya gelen ekipler de bu kalabalığa kalabalık ekliyordu.

Bir yıldız çekiciliğine sahip olan Bryan, duruşmadan üç gün önce Dayton'a ulaştı. Bir yaz sıcağı dalgası, 1920'lerin o günlerini, duruşma süresince ısıtacaktı: Isı mevsim normallerinin yirmi derece üzerindeydi.[102] Bir muhabir, Bryan'ın öğle trenini beklerken, yakınındaki ayakkabı bo-

yacısına, "Neden bütün kalabalık istasyonda?" diye sordu ve aldığı yanıtı kaydetti: "Willum Jennums Bryan'ı bekliyorlar bayım. . . . O bir sert-kabuklu bir vaiz . . . o, doğru bildiği yoldan dönmeyen biri"[103] Royal Palm şirketi nihayet öğleden sonra 1.30'da ulaşmıştı ve bugüne dek hiç durmadan gelip geçtiği bu küçük kasabada ilk kez durmuş oluyordu. "Mr. Bryan arka platformdan adım attığında, alkışlarla ve sallanan mendillerle selamlandı. Bay Bryan, normal nüfusun en az yarısı ve geçici olarak sayıları artan gazeteciler ve fotoğrafçilar tarafından coşkuyla karşılandı," diye gözlemlerini aktarıyordu bir muhabir. Bryan çıplak kafasını güneşten ve sıcaktan korumak için taktığı kolenyel şapkayla sık sık kalabalığı selamlıyordu. "Sadece burada olduğumu söylemek istiyorum. Hemen çalışmaya başlayacağım. Ve yapılması gereken her şey için hazırım," diyordu gevrek bir gölümsemeyle.[104] Bu işler, kasaba çevresinde yapacağı evrim karşıtı konuşmalardan ibaretti. İddia makamı duruşmada bilirkişi bulunmasına karşı çıktığından ve sorunu, çoğunluğun okullardaki müfredatı kontrol etmesine indirgemeye karar verdiğinden dolayı, mahkeme dışında yapacağı konuşmalar ve yapacağı diğer açıklamalar, Bryan'ın mesajını Dayton'da duyurabilmesinin en emin yolu olmuştu. Erken gelerek (habere susamış muhabirlerden dolayı) sahneyi kapmıştı. Bryan, bu fırsattan yeteri kadar faydalanacaktı. Ceketsiz olarak kasabayı gezerken gazetecilerle konuşuyor ve kendisini destekleyenleri selamlıyordu. Robinson'ın eczanesinde resim çektiriyor ve evrimin öğretilmesinin doğuracağı tehlikeler konusunda okul idaresine ders veriyordu. Bryan, duruşmalar başlamadan önce, biri İlerici Dayton Kulubü'nün onuruna verdiği ziyafette, diğeri de Morgan

Springs Oteli'nin yakınlarında açık havada olmak üzere iki kez halka hitap etti. "Hıristiyanlık ile evrim arasındaki mücadele, ölümüne bir düellodur," diyordu İlerici Kulüp de duruşmanın önemine dair kendi görüşlerini açıklarken. "Ateistler, agnostikler ve diğer bütün Hıristiyanlık karşıtları bu savaşın karakterini davadaki çıkarlarından dolayı iyi bilmektedirler. Bundan böyle Hıristiyanlar da bu savaşın karakterini anlayacaklardır."[105] Halka hitaben açık havada yaptığı konuşmada ise, "Evrimciler, azınlık olmalarına rağmen, okullarda kendi düşüncelerinin öğretilmesini talep edecek kadar hoşgörüsüzdürler. Ve onların bu fikirleri, kendi dinlerini oluşturmaktadır,"[106] diyordu.

Büyük halk adamı Bryan sorunun önemine dair halk yeterince bilgilendirildiği takdirde, halkın yargısına olan inancını açıkça ifade ediyordu. "Bu davadan çıkacak kararın önemli olduğuna ilişkin sözlerimden alıntılar yapılıyor. Karardan çok, onu izleyecek olan tartışmanın daha önemli olduğunu düşünüyorum. Bu tartışma konuya dünyanın dikkatini çekecektir."[107] Hiçbir hukuki karar, uyanmış bir halkın iradesini boşa çıkaramazdı. "Mahkemeleri kim oluşturuyor? Halk. Anayasayı kim yapıyor? Halk. Halk, anayasayı değiştirme gücüne sahiptir ve gerekirse mahkeme kararlarını da değiştirir,"[108] diyordu İlerici Kulüp'de yaptığı etkili konuşmasında.

Neal, Bryan'ın İlerici Kulüp'de yaptığı konuşma boyunca etrafındakiler alkışlarken, taş gibi soğuk bir yüz ifadesiyle dinledi ve bu konuşmaya resmi bir yanıt vermek için gecenin geç saatlerine kadar uyumadı. "Biz, Bay Bryan'ın geçen gece yapmış olduğu konuşmayı, bir avukatın bir suç davasının duruşmasına girmeden önce ve şimdiye kadar yapılmış olan en dikkate değer konuşma o-

larak görüyoruz. Duruşmaya evrim teorisinin gerçekliğine duyulan ihtiyacı ve bilimle din arasındaki çatışmayı getirmek yerine, savunma tarafına yapılan bu meydan okuma, evrim karşıtı yasanın duruşmada yargılanmasını engellemeyecektir."[109] Neal, böyle bir duruşmanın bir ay sürebileceğini öngörüyordu. Bu ise, savunmanın davaya dair stratejisine pek güzel uymakla birlikte Neal, iddia makamının buna karşı çıkacağını da biliyordu. Bryan'ın konuşması sadece bir açılıştı. Savcılar, davayı ilgilendirmediğini düşündükleri bu tip sorunları gündem dışı bırakmak için harekete geçtiklerinde, savunma tarafı şaşırmış numarası yaptı. "Bu tanınmış avukatın, davanın ölümüne bir düello olduğu yolundaki görüşünü duyduğumuzda, onun bu görüşüne güvenerek ve binlerce dolar harcayarak tanıklar getirdik buraya," diyordu Hays ve Bryan'ı protesto ediyordu.[110] Elbette bu tanıklar ve New York'lu iki avukat—Hays ve Malone—Bryan meydan okumasını yaptığında, zaten Dayton yolundaydılar.

New York'lu iki avukat duruşmadan bir gün önce Chattanooga'da trenden indiklerinde, "Sizi gördüğüme ne kadar sevindiğimi bilemezsiniz arkadaşlar!" diye bağırdı Rappleyea. "Bryan'ın gelmesinden bu yana Dayton'daki olaylar o kadar sıkıcı ki anlatamam. Mr. Neal, Scopes ve ben kendimizi kaybolmuş üç tavşan yavrusu gibi hissediyorduk." Malone gülmeye başlamıştı. "Duruşma için geç mi kaldım? Geç kaldığımdan korkuyordum. Fakat gördüğünüz gibi Bryan'ın gazetelere yaptığı konuşmalarını okuyorum ve duruşma da zaten yeni başlamış sayılır." Sahnenin sadece Bryan'a ait olmadığı artık ortaya çıkmaya başlamıştı. "Sorun, bazılarının bizi inandırmaya çalıştığı gibi bilimle din arasında değildir. Gerçek sorun,

bilimle Bryanizm arasındadır. İnanıyorum ki, duruşmaya tanık olarak çağırdığımız bilim adamları, bilim konusunda Bay Bryan'dan daha çok şey biliyorlardır. Ve yine inanıyorum ki, buraya çağırdığımız rahipler, din konusunda Bryan'ın bildiğinden daha fazlasını bilmektedirler." İddia makamı, bu tanıkları tanık kürsüsünden uzak tutmak ve Bryan'ın da nutuklarını mahkeme salonunun dışında çekmesini istiyordu. Savunma, mesajlarını hem mahkeme içinde, hem de mahkeme dışında iletmeye çalışacaktı. Bir gazeteci, "Muhafazakarlar meseleyi bizim için yeteri kadar genişletemiyorlar," diye yanıtlıyordu Malone'u. "Ne kadar genişletirlerse, o kadar memnun olacağız." Hays gülümsüyordu: "Bu durum hem halk için, hem de gazeteler için eğitici olacak"[111] diye söz veriyordu.

Bu yorumlar, Tennessee'ye giden trende bulunan Hays ve Malone'a eşlik eden gazeteciler arasında yayıldı ve bu yorumlar gazetelere geçildi. Bryan'ın Dayton'a varışındaki şaşaalı karşılama töreni hatırlanırsa, Hays ve Malone'un ne denli gösterişsiz bir biçimde Dayton'a geldikleri daha net anlaşılabilir. "Bilinmeyen ve duyurulmayan küçük grup, istasyondan sessizce geçerek Dr. Rappleyea'nın arabasına bindiler," diye not etmişti bir gazeteci. Dayton'a varışlarından sonra, heyecan yaratan tek bir olay oldu. Malone ve Hays'e eşlik eden Charles Francis Potter, valizlerinin açık araba bagajından genç bir adam tarafından alındığını gördüğünde, irkildi: "Hey delikanlı, o valizlerle ne yapıyorsun?" diye bağırdı Potter.[112] "Endişelenme dostum, o bizim adamımız John Scopes," diyerek yatıştırdı onu Rappleyea. Müvekkilleri de diğerleri gibi sanığı unutmuştu.

Darrow da aynı günün geç saatlerinde son trenle Dayton'a vardı. "Görünürde belki ellerinde meşalelerle beni

selamlayacak bir alay yoktu. Yine de istasyonda, beni karşılamaya gelmiş birkaç kişi vardı ve çok nazikçe karşıladılar beni," diyecekti sonradan Darrow.[113] Kameralar, Scopes'un istasyonda Darrow'u kucakladığı sahneyi kaçırmamışlardı ve bu sahne, sinemalarda dünya haberleri içinde bütün duruşma süresince ve Amerika'nın her yerinde gösterilecekti. "Scopes yargılanmıyor, uygarlık yargılanıyor," diyordu Darrow Dayton'a hareket ederken. "Büyük bir zafer dışında bizi hiçbir şey tatmin edemez. Amerika'nın ruhsuz, beyinsiz ve hoşgörüsüz dinci tutucuların önyargısı üzerine değil, tam aksine özgürlük üzerine inşa edildiğini kanıtlayacak bir nakavt gerekiyor."[114] Darrow, akılsız çoğunluğa karşı bireysel özgürlüğü savunacak ve Bryan'a aman vermeyecekti. Her iki taraf da kendilerini büyük bir meydan savaşına hazırlamışlardı. Yargıç Raulston, duruşma öncesindeki son günü, Adliye Sarayı'nın bahçesinde sanki dua edermişçesine yaptığı bir konuşmayla bitirdi. "Dileğim o ki, bu soruşturmayla ilişkisi bulunan kişiler, herhangi bir teorinin doğruluğunu kanıtlamak için duydukları hırstan ve alacakları kişisel hazdan feragat edeceklerdir," diyordu kamuoyuna yaptığı açıklamada. "Tanrı'nın yanılgı nedir bilmeyen elinin yardımı ile, adalet ve gerçeğin bütünü benim resmi görevimi yapmama yardım edecektir."[115] Jüri seçimi ertesi gün başladı.

— ALTINCI BÖLÜM —

İLK RAUNDLAR

DURUŞMANIN AÇILIŞINI izlemeye gelen kalabalık, 10 Temmuz Cuma günü erkenden toplandı. Duruşmanın saat 9.00'da başlaması planlanmışken, izleyiciler saat 7.00'den itibaren Adliye Sarayı'na doluşmaya başlamışlardı. "Dikdörtgen duruşma salonunun üç kenarı da gazetecilerle doluydu," diye not etmişti içlerinden biri. "En önemli koltuklar gazete ve dergi yazarlarına ayrılmıştı—tıpkı düğünlerde, düğün sahibi ailelere ayrılan yerler gibi."[1] Saat 8.45 olduğunda, bütün koltuklar çoktan kapılmıştı ve çoğunluğunu yerel erkek izleyicilerin oluşturduğu halk, koridorlara yığılmaya başlamıştı. Bu insanlar, Dayton ve çevresindeki kırsal yerleşim birimlerinden geliyorlardı. *New York Times*'da durum şöyle betimleniyordu: "Yamaçlardaki çiftliklerden gelen bu insanlar, sessiz ve çelimsiz kişilerdi. Bütün koltukları işgal etmekle kalmamış, salon duvarlarının önüne de yığılmışlardı."[2] Bu insanlar, Dayton'lı grupların çekmeyi umdukları çok para harcayan turistlerden değildiler. Zaten bu tarz insanlar hiç ortalıkta görünmemişti. Fakat Do-

ğu Tennesseeliler, bir günlüğüne de olsa, taşlı ve zorlu dağ yollarını arabalarla ya da atların ya da katırların çektiği vagonlarla aşarak, Dayton'a gelmişlerdi.

Bütün dava süresince Dayton'da sadece beşyüz ziyaretçi kaldı; bunların yarıya yakınını medya sektöründe çalışanlar oluşturuyordu. "Duruşmayı izlemeye gelen gazeteciler uyuyorlar ve çok az para bırakıyorlar. Bunlar, Dayton'lıların gelmelerini bekledikleri zengin turist kafilesi değil,"[3] diye yazıyordu *Chattanooga Times*. Gazeteciler, açılış gününün çok erken saatlerinde çalışmaya başlamışlardı. Bazıları, duruşma başlamadan çok önce duruşma salonundaki basın masasında yer verilmesi için talepte bulundular ve öğleden sonra çıkan gazeteler için makaleler hazırladılar. Evrim karşıtı yasayı hazırlamış olan J. W. Butler, bir ulusal haber sendikasının yorumcusu rolüyle basın masasındaki yerini almıştı; fakat kendi yorum yapmaktan çok, diğer gazetelere mülakat vermişti. Öteki gazeteciler ise, Bryan'ın ve Darrow'un duruşma öncesindeki açıklamalarını izliyorlardı. Basın fotoğrafçıları ve sinemalarda verilen dünya haberlerini hazırlayan ekipler de, bir filmin galasını izler gibi, önemli katılımcıların gelişini kaydediyorlardı. Amerika'nın en iyi gazetecilerinin katılımıyla, dava bir izleyici şovu olmaktan çok, kısa bir süre içinde medya olayı haline gelmişti. Bu gazeteciler: H. L. Mencken, Watson Davis, Joseph Wood Krutch, Russel D. Owen, Jack Lait ve Philip Kinsley'den oluşuyordu. Dayton'da bulunan gazeteciler bir haftadan daha uzun süre boyunca, ulusal gazetelerin birinci sayfalarına egemen oldu.

Yargıç Raulston, saat 8.30'da bütün ailesiyle birlikte, bir İncil ve dava konusu olan yasaya ait bir kitapla gelmişti duruşmaya. "Yasaya ait kitabı masanın üzerine koyarken,

neden bu kitaba ihtiyaç duyacağını düşünmüş olduğunu merak ediyordum. Bunu davanın sonuna kadar bilemeyecektim,"[4] diye yazıyordu Darrow daha sonra. Yargıç, arkadaşlarıyla gazetecilerin arasına karışırken, ailesi de yargıç kürsüsünün yakınlarına oturdular. Davanın önemine uygun olarak yeni bir takım elbise giymişti (gezici Tennessee yargıçları nadiren cübbe giyerlerdi) ve ceketini çıkarmıştı. Hava sıcaklığının dayanılmaz bir dereceye doğru yükseldiği bildiriliyordu hava raporunda ve duruşma salonundaki aşırı kalabalıktan dolayı hava sirkülasyonu çok zayıftı. Yargıç, avukatlara ve mahkeme personeline ceketleriyle kravatlarını çıkarabileceklerini söyledi. Çoğunluk hoş karşılamıştı bu nazik jesti, fakat yargıcın duruşmalarda sigara içilmemesi yönündeki kararına itiraz ettiler. Bryan dışındaki avukatların hemen hepsi ileri derecede sigara tiryakisiydi. Gazeteciler de öyle. Öyle ki, bazıları, davanın çok kısa sürebileceğini söyleyerek dalga geçiyorlardı. Sonuçta, mahkeme personeli ve izleyiciler arasında tütün çiğneme oldukça popüler hale geldi. Yargıcın makamını bir buket çiçek süslerken, yerler tükürükle kaplanmıştı.

Scopes ve Rappleyea'yla birlikte savunma tarafı da geldi. Darrow, kahvaltısını malikanede gazetecilerle birlikte yapmış ve toplanan kalabalığın arasında kasabaya giderken de öteki savunma avukatlarını yanına almıştı. "Adliye Sarayı'na yaklaşırken, dikkatimizi çitlerde asılı "İsa'ya Dönün İnsanlar" yazan bir pankart ve buna benzer önerilerde bulunan başka yazılar çekti. Bahçede ise, ilahiler söyleyenler dışında, değişik gruplar vardı."[5] 8.45 civarında, kruvaze bir takım giymiş ve elinde sigarasıyla, adım atmanın bile imkansız olduğu salona ilk olarak Malone girdi. "Ablak yüzündeki şen şakrak havasıyla kendisini durduran her-

kesi selamlıyordu. Gerçekten de çok neşeliydi,"[6] diye gözlemliyordu New Yorklu bir gazeteci. Duruşma süresince ceketini çıkarmayan tek avukat Malone'du. Başlangıçta, kasaba halkı onu, bu tavırlarından dolayı züppenin teki olarak reddetmişti, fakat bir süre sonra Malone'un gücü ve karizmasından etkilenmeye başlamışlardı. Hatta onun hiç terlemediği yönündeki söylenti de hızla yayıldı. Savcı Ben McKenzie ve birkaç izleyici duruşmanın ilk günü sıcaktan takatsiz kalmalarına rağmen Malone, hem ilk gün hem de bütün duruşma boyunca ara sıra kaşlarını mendille silse bile, sıcağı karşı müthiş bir biçimde direndi.

Malone'dan sonra salona Darrow girdi. "Darrow'un görünümü diğer savunma avukatlarınınkinden çok farklıydı," diyor New York'lu bir muhabir. "Bir kere, kafası çok büyüktü. Kayış gibi yüzü, sert ve çizgiliydi. Çenesi kare şeklindeydi ve iyice derine kaçmış gözlerindeki şakacılığı, yüzünün sertliğini biraz olsun yumuşatıyordu. Darrow ceketini astığında, pastel gömleği ve renkli pantolon askısı göründü. Her ikisi de bir kuşak öncenin modasını yansıtıyordu." Bir gazeteci Malone'a, "Darrow gibi siz de pantolon askısı takacak mısınız?" diye takıldığında, o gülerek, "resmi giyinmeyi sevmiyorum," cevabını verdi. Bu arada Neal sigara içmekle meşgulken, Hays de basın mensuplarıyla sohbet ediyordu. Scopes, "Tatildeki bir kolej öğrencisi"ne benziyordu, diye yorum yapıyordu bir gazeteci: Ne ceketi vardı, ne de kravatı ve gömleğinin kollarını dirseklerine kadar kıvırmıştı.[7] Scopes'un günlük giysileri sinirli halini bir bakıma gizliyordu. "Bana göre sahnenin tamamı anormaldi. Vitrinde olduğumu ve her hareketimin büyük olasılıkla hemen fark edileceğini biliyordum. Savunma masasındaki arkadaşlarım kadar rahat görün-

mek, benim için hiç de kolay değildi."[8] Scopes, mümkün olduğu kadar göze batmamaya çalışıyordu.

Yargıç Raulston başlangıçtan itibaren davanın açılış usulünü benimsemişti, ki zaten bazı kasaba ve şehirlerde buna benzer davalar açılabiliyordu ve Darrow'a "Albay" diye hitap ediyordu. Malone da "Albay" olmuştu, bazense "yüzbaşı" ya da daha düşük bir rütbeyle çağırılıyordu. Öteki avukatlara da bazı ünvanlar verilmişti, fakat hiçbirinin bir açıklaması yoktu. Herkes Neal'den önceki pozisyonu yansıtan bir isimle, "yargıç" diye söz ediyor, Stewart ve Ben McKenzie genelde "Başsavcı" olarak anılıyordu. Bryan bile zaman zaman Amerikan-İspanyol Savaşı'ndaki "Albay" rütbesiyle çağrılıyordu. Yine de bazıları yargıcın, Darrow ve Malone'a Güney'de bir saygı göstergesi olarak kabul edilen "Bay" sözcüğünü kullanmaktan kaçınmak için bu tarz bir işe kalkışıp kalkışmadığını merak ediyordu, fakat yargıcın, Hays de dahil olmak üzere bütün avukatlara "Bay" diye hitap etmekten çekinmiyordu.

Bryan, Stewart ve diğer savcılarla birlikte saat 9.00'dan az önce içeriye girdiğinde, izleyiciler aniden alkışlamaya başladılar. Raulstone, halk adamına hoşgeldin demek için adeta öne doğru uçtu. Darrow'la Bryan el sıkışırken, izleyenler yeniden alkışlamaya başladılar. Din üzerine farklı düşünüyor olmalarına rağmen, bu iki adam değişik politik amaçlar için birlikte çalışmışlar ve yine de samimi kalmayı başarmışlardı. Duruşmadan kısa bir süre önce Sue Hicks'e yazdığı mektupta Darrow için, "yetenekli ve sanırım aynı zamanda da dürüst bir insan,"[9] demekteydi Bryan. Darrow da, Bryan'ın her zaman samimi olduğu yönünde bir kanaate sahipti. Her ikisi de ellerini birbirlerinin omuzuna atarak sohbet ediyorlar ve sonra da, yargıcı da yanlarına a-

larak fotoğraf çektiriyorlardı. Malone, Bryan'a yaklaştığında, konuşma daha resmi bir havaya bürünmüştü. Belki de Dışişleri Bakanlığı günlerinden kalan kötü anıların bunda payı vardı. Darrow, pantolon askısını Ben McKenzie ile karşılaştırmak üzere uzaklaşmıştı oradan.

Bryan da sıcaktan bunaldığının işaretlerini veriyordu. Gömleğinin kollarını olabildiğince kıvırmış ve yakasını da iyice açmıştı," diye hatırlıyordu Darrow. "Sıcak dalgası ve sineklerle savaşmak için bulunabilecek en büyük palmiye ağacı yaprağı vardı elinde."[10] Mary Baird Bryan, kocasının arkasında tekerlekli sandalyesinden izliyordu duruşmayı. Bütün duruşma boyunca, mafsal iltihabının verdiği acılara rağmen, yine de mağrur duruşunu bozmamaya çaba gösterdi. Bryan'ın evrimin öğretilmesine karşı başlattığı haçlı seferine ve Scopes davasında yer almasına gizlice karşı çıkmasına rağmen, baştan beri kocasının yanında olmuştu. Raulstone koltuğuna oturdu ve herkesi sessiz olmaya çağırdı. Duruşma başlamak üzereydi.

Muhafazakar bir idarecinin yönettiği uzun bir dua töreniyle açıldı duruşma. Scopes, bu töreni, "Hiç sonu gelmeyecek sandım," diye hatırlıyordu. "Sıradan bir dua etme işi değildi bu; tartışmalı ve savunmayı destekler yöndeydi," diye not ediyordu Hays. "Aklımızın kaynağı tanrısaldır," diye dua ediliyordu. "Kutsal Ruh, jüri üyeleri, sanık ve bütün avukatlarla birlikte olsun; olsun ki, onlar da Tanrı'ya sadık kalsınlar." Birçok izleyici duyulabilir bir biçimde "amin" diyerek noktalıyordu duayı. Savcılar, başlarını onaylamak üzere sallarken, gazeteciler savunma masasına bakıyorlardı. Savunma avukatları ise pencereye doğru gözlerini dikmiş, dışarıyı seyrediyorlardı. Yargıç, yerlerini almaları için Büyük Jüri üyelerini içeri çağırdı.

Jüri üyeleri, yeterli duyuru yapılmadan, mayıs ayında toplanmıştı. Bu yüzden, yeni bir iddianame gerekiyordu. Yargıç dava konusunu jüri üyelerine tekrarladı. Ve Stewart ilk tanıkları çağırmaya başladı. "Öğrencilerden biri tanık kürsüsüne çıkmak istemedi, çünkü bana olan bağlılığını sürdürmek istiyordu. Ona, eğer ifade verirse, bunun benim için daha iyi olacağını söyledim," diye yazacaktı sonradan Scopes. Duruşmalar, savunma avukatlarının aşırı sıcağa alışmaları ve yolculuklarından kaynaklanan yorgunluklarını atabilmeleri için sabahları yapılıyordu.

Scopes Davasının önemli karakterleri, duruşma başında kalabalık salonda birbirlerini selamlıyor. Soldan sağa öndekiler: Dudley Field Malone, Tom Stewart, William Jennings Bryan, Yargıç John Raulstone, ve Clarence Darrow.

"Jürinin seçimi büyük bir enerji gerektirmiyor, öyle değil mi?" dedi yargıç. Daha sonra da, öğle yemeğinden sonra hazır olmaları için potansiyel yüz jüri üyesini çağırması için şerifi görevlendirdi. Usule göre, davet edilen bütün erkeklerin beyazlardan oluşması gerekiyordu.[11]

Öğle olmadan kısa bir süre önce, belki bin kişi, fırın gibi mahkeme salonundan Dayton kasabasının festival atmosferine döküldü. Adliye Sarayı'nın arkasında, kocaman bir mangalda pişirilmiş sığır etleri satılıyordu. Sosis ve meşrubat satan tezgahlarla, kitap tezgahları ve karnaval oyunları içiçe geçmişti. "Kör bir adam, çitlerin desteğiyle yapılmış yarı gölgelik bir yerde, hem kavurucu sıcaktan korunmaya çalışıyor, hem de orguyla dağ ilahileri çalıyordu. Pazar Caddesi'nde başka bir kör ise, gitar ve mızıka çalıyordu," diye aktarıyordu bir muhabir. Afrikalı Amerikalılardan oluşan dört kişilik telli çalgılar ekibi, sokakta insanları eğlendiriyordu. "Zenciler, Adliye Sarayı'nın bahçesinde özgürce beyazların içine karışmışlardı," diye not ediyordu, bu durum karşısında şaşkın bir Amerikalı. En büyük heyecan ise, yakınlardaki bir kasabadan kalkan iki uçağın, kalabalığın üstünden alçak uçuşla geçmesiydi günün sonlarına doğru. Bu uçaklar, Kuzey'deki sinemalarda ertesi gün öğleden sonraki matinede, duruşmanın başlangıcını gösterecek olan kameraları taşıyordu.

Jüri seçimi öğleden hemen sonra başladı. Darrow, bunun savunma açısından çok kritik bir olay olduğunu vurguladı; yüzlerce jüri adayının içinden 12 uygun kişiyi seçmek haftalarca sürebiliyordu. Tennessee'de hukuki geleneklere göre her iki tarafın da jüri seçimine üç kez itiraz hakkı vardı. Ve jüri adaylarının geçmişlerine ve muhafazakar eğilimlerine bakarak, onları dışarıda bırakmanın fazla-

ca bir anlamı yoktu. Zira bu durum davanın ana konusunu oluşturuyordu ve bu yüzden herhangi birini bu nedenlerden dolayı dışarıda bırakmak, pek de hoş bir tutum olmayacaktı. Darrow, özellikle militan bir muhafazakarla bu konu üzerinde tartışırken, Stewart itiraz etti. "Eğer bir insan İncil'in evrim teorisiyle çatıştığına inandığı için tartışma konusu yapılıyorsa, o zaman devletin aksini düşünenleri buraya getirmeye ve onlarla mücadele etmeye hakkı var demektir." Jüri seçimindeki hayal kırıklığını gizleme gereği duymayan Darrow, "Jüri üyeleri arasında evrime inanan bir kişi bulabilirseniz, onunla hesaplaşma konusunda size tam destek veriyorum,"[12] diyordu. Stewart'ın itirazına rağmen, muhafazakar eğilimlere sahip bir jüri üyesi, önyargısını kabul etmede fazlaca ileri gitmiş, Raulstone da bunun üzerine onu jürinin dışında bırakmıştı.

Darrow sonunda açık fikirli olduklarını iddia eden jüri üyelerine razı oldu. Bunu kolaylaştırmak için jüri üyelerinin şerif tarafından seçilmesindense kura ile belirlenmesini istiyordu. Yargıç, Darrow'un eşitlik konusundaki endişelerini gidermek için, ilk kurayı çekmek üzere kızını davet etti. İddia makamı, birkaç klişe sorudan sonra herkesi kabul etti. Darrow ise, savunma adına potansiyel jüri üyelerini ayaküstü sorguluyor ve genellikle benzer yanıtlar alacağı üç anahtar soru soruyordu: "Bay Smith, evrim konusunda bir bilginiz var mı?" diye başlıyordu Darrow soru-cevap alışverişine. "Hayır efendim, bu konuda bilgi sahibi değilim," biçimindeki kaçınılmaz yanıt geliyordu. İkinci soru, "İncil'in evrime karşı olup olmadığına dair bir fikriniz var mı?" Tekrar "hayır" yanıtı ve üçüncü soru: "Meseleye dair kişisel kararınızı, mahkemede ortaya konacak delillere dayanarak mı vereceksiniz?" "Evet efen-

dim," yanıtı gelince, Darrow sözü, "Umarım öyle yaparsınız. Artık jüri üyesisiniz,"[13] diye bağlıyordu.

Duruşmalarda ön sıralarda oturma avantajının dışında onlara sunulan başkaca bir şey olmamasına rağmen, jüri üyesi adaylarının hepsi de jüriye katılmak istiyorlardı. Bunların bir çoğu, kendi düşünceleri ne olursa olsun, ortaya çıkacak sonuçları kabul etmeye yardımcı olacaklarını söylüyorlar, bu bağlamda, evrim teorisi ve Hıristiyanlık'la ilişkisi konusunda herhangi bir fikre sahip olduklarını reddediyorlardı. Bazıları ise, bu noktalara dair son derece umursamaz oldukları konusunda şeffaf ve dürüsttüler. Jüri üye adayı olarak davet edilen bir kişiye, dava konusuna ilişkin bir şey okuyup okumadığı sorulduğunda, "Okuyamıyorum," yanıtı gelmişti. Darrow'un, "Gözlerinizden mi kaynaklanıyor bu?" sorusu karşısında ise, "Hayır" dedi adam, "okuma yazma bilmiyorum." Hays, bu duruma ilişkin yaptığı yorumda, "Bunu o denli yalın ve ağırbaşlı bir biçimde söyledi ki, en azından dürüst bir kişi karşısında olduğumuzu hissetttik," diyordu. Okur-yazar olmayan bu adam jüriye dahil olmuştu. "Evrim, ortalama Tennessee jüri üyesi için yeni bir fikirdir," kanaatine varıyordu Watson Davis. Bu durum savunma tarafına, jüri üyelerinin davaya dair karar verebilmeleri için bilirkişi tanıklığına ihtiyaçları olduğunu öne sürmesi için zemin hazırlamıştı.[14]

Jüri üyesi olarak çağrılan bu adayların biraz üzerlerine gidildiğinde, muhafazakar eğilimlerini gizleyemiyorlardı. Hiçbiri, İncil'e dair olumsuz ya da evrime dair olumlu bir şey söyleyemiyordu. İçlerinden biri hariç, hepsi kilise üyesiydi. Yargıç, çoğunluğu kırsal Rhea Bölgesi'nin orta yaşlı ve kıt eğitimli çiftçileri olan jüri üye adaylarının inançlarını derinlemesine soruşturmanın ardından birkaçını he-

men reddetmişti. Örneğin, evrim konusunda hiçbir şey bilmediğini söyleyen bir köy rahibi, Darrow'un şüphelenmesine neden olmuştu. Soru yağmuruna tutulan rahip, evrime dair vaaz verdiğini önce reddetmesine rağmen, daha sonra kabul etti. "Evet, evrime karşı vaaz verdim, çok doğal olarak!"[15] Yerel izleyiciler gürültülü bir tezahürata başladılar, rahip de Scopes'un yargılanmasında yer alma şansını bu arada kaybetti.

Darrow genelde umut vaat eden kişileri, onların sözlerine güvenerek seçiyor ve onları çaresiz biçimde kabul ediyordu. "Jürinin birkaç duruşmadan sonra yaradılış konusunda büyük bir ittifakla hemfikir olacağı açıkça belliydi. Darrow'un en büyük umudu, Scopes'un kınanmasından önce, onun adilce yargılanmasını açıkça isteyebilecek birkaç yürekli kişiyi jürinin içine sokabilmekti. Böylece, jürinin hukuki anlamda adil olacağı düşünülebilir, fakat tarafsız olacağını söylemek mümkün olamazdı,"[16] diye yazıyordu olay yerinden H. L. Mencken. Jüri seçimi iki saat sürmüş ve sonunda 20 kişi seçilmişti. Darrow, "Umduğumuz gibi oldu," dedi gazetecilere. İddia makamı adına Bryan konuşmuş ve "Sonuçtan memnunuz," diye yorum yapmıştı.[17] Kuzey'deki gazetelerin başyazılarında, bilimsel bir teorinin yargılanması için seçilen bu jüri aşağılanırken, gazetelerden biri daha geniş bir bakış açısıyla inceliyordu olayı. "Geçen hafta, Scopes'un yargılanmasında görev alacak jüri konusunda beyaz basın kıyameti kopardı," diye not ediyordu bir Afrikalı-Amerikan gazetenin editörü. "Şikayet edenlere burada hemen hatırlatalım ki, bu jürinin görüntüsü hiç de alışılmadık bir manzara değildir. Scopes davasının jürisi tipiktir. Bu jüri, Güney'de Bourbon'da siyah erkek ve kadınların muhalif grubun üyelerine karşı suç işledikleri

suçlamasında yer alan jüriden hiç de farklı değildir."[18] Scopes da şimdi benzer bir suçla yargılanıyordu ve yargılamayı yapacak olan, Bryan'ın çoğunluğuydu.

Jüri seçimi, herkesin beklentisinden daha çabuk sonuçlanmıştı ve mahkeme, savunmanın hazırlıkları için duruşmayı ertelemeye hazırlanıyordu. Dava vekili Stewart, "Sorun, buraya gelecek olan bilim adamlarının yapacakları tanıklıklarla ve delillerin uygunluğuyla ilgilidir," dedi.[19] Darrow, gün boyunca birkaç kez meseleyi dile getirmişti. Gerçekten de Darrow'un mahkemeye söylediği ilk sözlerdi bunlar : "Sayın Yargıç, [jüri seçiminden önce] başka herhangi bir şey yapmadan önce, tanıklar sorunu hakkında küçük bir konuşma yapmak istiyorum." Raulstone, Darrow'a izin vermedi. Savunma tanıklarının kabul edilip edilmemesine, iddia makamı hazırlıklarını tamamlamadan karar verilemiyordu ve savunma, tanıklarının kabul edilmesini istiyordu. Darrow, "Sayın Yargıç, ısrarımın nedeni, çağırdığımız tanıklar genel olarak çok uzak yerlerde yaşamaktadır. Tanıklıklarının uygun olup olmayacağına dair bir şüphe varsa, onları buraya getirmeden önce bu konuyu açıklığa kavuşturmalıyız," vb. diyerek, önceden karar aldırmaya çalışıyordu. İddia makamının kendi pozisyonuna dair bir şüphesi kalmamıştı. "Bu mesele için birkaç kez toplandık. Evrim teorisinin ne olduğu ya da İncil'in yorumlanmasına dair ya da buna benzer konularda tanıklık yapacak bilim adamlarının buraya çağrılması uygun değildir,"[20] diyerek yanıtlıyordu Stewart. Fakat savunmayı meydana getiren de, zaten bu tartışma konularıydı.

Watson Davis, "Savunmanın asıl görevi eğitim sorunudur," diye Dayton'dan bildiriyordu ilk gün. Savunma tanıklarının bir araya getirilmesi görevini o üstlenmişti ve o-

kuyuculara, "Uzman tanık yelpazesi son derece geniş olacaktır ve Dayton, düşünen insan beyni evrimini yansıtacak bir sahneye dönüşebilir. Belki de bunu umut etmek çok fazla ve boş bir hayal," diyerek güvence vermeye çalışıyordu.[21] Elbette, buna inanmak çok fazlaydı. Vali Peay ve diğer önde gelen Tennessee'liler zaten mahkemeyi bilirkişi tanıklığını kabul etme konusunda ve savcıları da böyle bir girişime—konuyla alakası olmadığı iddiasıyla—karşı çıkmaları konusunda uyarmışlardı. Stewart bu meselenin daha sonraya bırakılmasını kabul edeceklerini söyledi. John Raulstone, savunmanın "Tanık düzenlemelerini pazar günü rahatça yapabilmeleri için" meselenin cumartesi günü karara bağlanmasını öneriyordu. Fakat Scopes'un yol yorgunu avukatları pazartesi gününe kadar beklenmesini istediler.[22] İddia makamı, buna itiraz etmedi ve mahkeme hafta sonundan dolayı ertelendi. Bryan, mahkemede buna dair bir şey söylememiş ve tartışmalar bitene kadar da, hukuki meseleleri diğer dava vekili arkadaşlarına bırakmıştı.

William Randolph Hearst Uluslararası Haber Servisi'nden (INT) Jack Lait şöyle yazacaktı: "Sayılarla ifade edilecek olursa, (açılış günü) tam bir fiyaskoydu. Süreç dramadan yoksundu. Daha sonra da kızışan ortamı yatıştırmak için duruşmalara 48 saat ara verildi."[23] Dayton hafta sonunu sessiz geçirdi. Çevre kasaba ve köylerden davayı izlemeye gelenler evlerine dönmüşlerdi. Tennessee dışından gelen ziyaretçiler ise, eğlenmek için Chattanooga'ya ve başı dumanlı büyük dağların serinliğinde kafa çekmeye gitmişlerdi. Gazeteciler ve savunma avukatları *Chattanooga News*'in davetlisi olarak Tennessee ırmağında kayık gezisi yaparak eğlendiler. İddia makamını oluşturanlar günübirlik dağ gezisine gitmişlerdi. En heyecan verici olay ise,

kendini Bağımsız Özgür Düşünceci ve Eğitimci olarak ifade eden birinin kasabanın işlek caddesinde yüksek sesle Hıristiyanlığa saldırmasıyla başladı; daha sonra huzuru bozduğu gerekçesiyle gözaltına alındı ve aleni konuşmaması koşuluyla serbest bırakıldı.[24] Benzer olayların yaşanmaması için kasaba görevlileri Adliye Sarayı'nın bahçesindeki platforma girişleri iki günlüğüne yasaklıyordu. "Dayton'dan daha ahlaki bir kasaba düşünmek neredeyse imkansız. Kasabada kazara bir içki kaçakçısı varsa bile, hiçbir ziyaretçi onları göremedi," diye yazıyordu Mencken, kasabada geçirdiği ilk hafta sonundan sonra. "McKinley yönetiminden bu yana kasabada çekici bir kadın dahi görünmedi. Kumar yok. Dans edecek yer de yok."[25] Cumartesi günü yapılan caz partisi, Dayton'dan altı mil uzakta bulunan Morgan Springs Otel'de düzenlenmişti.

Bryan, iddia makamı üyelerinin gezisine katılmamış, davayla ilgili çalışmalarına devam etmişti. Bir gazete, Bryan'ı iddia makamının "hoparlörü" olarak adlandırıyordu. Stewart, duruşma salonunda evrim karşıtı yasayı savunurken, Bryan da duruşma salonu dışında, evrimin öğretilmesine karşı ağır saldırılar düzenliyordu.[26] Bryan, Stewart'ın bilirkişi tanıklığına karşı çıkan kararını destekleyen bir basın açıklaması yaparak güne başlamıştı: "Eğer Tennessee halkının kendi çocuklarının dinini korumak için yasa çıkarma hakkı varsa, o zaman kendileri için neyin zararlı olduğunu düşünme hakları da vardır," diyordu halk adamı. "Neyin zararlı olduğunu söylemeleri için dışarıdan uzmanlar getirmeye gerek yoktur."[27] Bryan, gününü ön bahçedeki ağacın gölgesinde oturarak ve kendisini destekleyenleri selamlayarak geçirdi. Ertesi gün yapacağı iki konuşmanın hazırlıklarını tamamlamayı da ihmal

etmiyordu bu arada. Mahkemenin savunmanın bilirkişi tanıklığına başvurulması önerisini kabul etmesi durumunda Bryan, Riley, Straton ve Morris'e telgraf çekerek, iddiaların çürütülmesi için kendilerine ihtiyaç duyulduğunda, çağrılır çağrılmaz mahkemeye gelmek için hazır olmalarını istemişti.

Gazeteciler, Bryan'ın sabah erkenden yaptığı açıklamayı halen malikanede kalmakta olan Darrow'a vakit geçirmeden ilettiler. Darrow'un odasında oturulacak tek yer yataktı ve o da yatağından yanıt veriyordu gazetecilere. Darrow, "İddia makamı sadece Scopes'un evrime dair ne düşündüğünü değil, aynı zamanda evrimin İncil'deki yaradılış kavramıyla çatıştığını da kanıtlamalıdır," şeklindeki savunma yaklaşımını tekrarladı. O, evrim teorisinin İncil'le tezat oluşturduğunu gayet iyi biliyordu, fakat savunma ekibi bunun tersini iddia edecek olan Hıristiyan bilim adamlarını ve teologları tanık olarak göstermeyi planlamıştı. "Bay Bryan, [jüri üyelerine] bu konuda kanıta ihtiyaç duymaksızın karar vermemelerini söylüyor. Jürinin böyle bir şey yapamayacağı açıktır," diye ilan ediyordu Darrow. "Evrim teorisinin anlamını anlatacak bilim adamlarının Tennessee'den ya da dışarıdan gelecek olmasının bir önemi yoktur. Bilim her yerde aynıdır. Anayasa, Meclis'in eyaletin çevresinine Çin Seddi örmesine izin vermemektedir."[20]

Darrow, öğleden sonra, iddia makamının bilirkişi tanıklığı meselesine dair hızlandırılmış duruşma önerisini artık kabul etmeyeceğini öğrendiğinde, daha da sinirlendi. Dağ gezisinden dönen Stewart, mahkemenin bu konuda alacağı kararın örnek oluşturabileceği gibi, prosedür hatası oluşturacağından da endişeleniyordu. Bu endişesini malikanede kalan savunma avukatlarına iletttiğinde,

Hays ve Neal onunla aynı fikirde olduklarını açıkladılar. Darrow, Stewart ayrıldıktan sonra bu gelişmeyi öğrenmiş ve şiddetle karşı çıkmıştı. Fakat artık çok geçti. "İddia makamının kendi anlaşmasına sadık kalmasını isteyeceğiz, fakat ısrar ederlerse yapacağımız fazla bir şey yoktur," diyordu savunma.[29] *New York Times,* Chicago'lu avukatın "çılgınca savaştığını" yazıyordu.

Bryan'ın pazar sabahı, Dayton'un güneyindeki Metodist kilisesinde yaptığı konuşma, tansiyonun daha da yükselmesine neden oldu. Bryan, Darrow'un son açıklamasına yanıt veriyordu: "Savunma avukatları bizi, bilirkişi tanıklığına karşı olan itirazımızdan dolayı meseleden kaçma girişimiyle suçluyor. Aksine, çabamızın amacı, davayı sorunun özüne çekmektir. Yasanın kendisi, İncil'le çatışıp çatışmadığını dikkate almaksızın evrimci hipotezlerin öğretilmesini zaten açıkça yasaklamaktadır. Dolayısıyla onların tanıklığı ister istemez tek taraflı olacaktır. Onlar halen dine sıkıca sarılmış olanları evrimle uyumlu hale getirmek için çaba gösteriyorlar. Dolayısıyla oldukça tek taraflı bir evrim görüşü ve onun sonuçlarını sunacaklardır. Yarı gerçek, bazen bir yalandan daha kötüdür ve onların temsil ettikleri ise, gerçeğin yarısından da azdır."[30] Cemaat, halk adamına tezahürat yapmaya başladığında, John Raulston ve bütün ailesi ön sırada oturuyordu. Aynı saatte Charles Francis Potter'ın, Dayton'ın kuzeyindeki Metodist kilisesinde evrim konusuna dair yapmayı planlandığı konuşma, cemaatten gelen itirazlar üzerine iptal edildi. Evrimcilere karşı olan yerel şikayetlerin yanı sıra, Columbia Üniversitesi'nin Tennesssee okullarından mezun olanların üniversiteye girmelerinin engellenmesi yönündeki bir öneriden söz ediyordu gazetenin sabah

baskısı. Bu haber, okul müdürü White'ı harekete geçirdi. O da Dayton'ın kendi üniversitesini kurduğunu ve buraya Bryan'ın adını vereceklerini öne sürüyordu.

Bryan, öğle ortasında Adliye Sarayı bahçesinde çoğunluğunu Dayton ve çevredeki öteki yerleşim birimlerinden gelenlerin oluşturduğu 3.000 kişilik kalabalığa, önceden hazırladığı konuşmayı yaptı. Kasaba kuralları, konuşma platformunda evrim tartışmasını yasakladığı halde, Bryan kendi fikirlerini bu platformu kullanarak anlatmaya çalışıyordu. "Okullar, çocuklarımızla ilişkiye geçtiklerinde, Tanrı'ya inanmaktan doğan değerlere sahip olmak zorundadırlar," diye iddia ediyordu. "Mr. Bryan'ın tarzı, bu insanlar için en ikna edici unsurdur; onun sesi bu insanlara dokunuyor ve onlara önem verdiğini düşündürtüyor," diye yazıyordu *New York Times.* Kalabalığın dış halkası içinde bir yerde, savunma ekibinden bir kişi, gazetecinin birine "Bu, toplumun vicdanını etki altına alma girişimi değilse, başka nedir?" diye şikayette bulundu. Potter, aynı platformdan Bryan'a yanıt vermeyi planlıyordu. T. T. Martin duruşmalar süresince bu meydanda akşamları vaaz vereceğini gösteren bir izin belgesine sahipti, ama evrimi tartışması kesinlikle yasaktı. Martin, bir tartışma sonrası, kendisinin de bu kurala uyması koşuluyla Potter'a izin verdi. Potter, değerler temelinde oluşan özgür eğitim talebini dile getirirken—konuşması hiç de çekici değildi—sözünü de tutuyordu. Pazartesi günü mahkeme yeniden başlayacaktı ve savunma yeniden güç kazanma peşindeydi, fakat o ağzındaki baklayı bir türlü çıkaramıyordu.

Kasaba dışından gelen basın mensupları ve yerel izleyiciler, büyük mağaraları andıran mahkeme salonuna doluştular. Bir gözlemciye göre, "Fotoğrafçılarla kameramanlar,

masalar, sandalyeler ve merdivenlerin üzerlerine tünemişlerdi. Kalabalık da, koridorları, kapıları, pencereleri ve yargıç kürsüsünün arkası da dahil olmak üzere her yeri kaplamıştı. "Kasaba halkı, adeta bir galerideki ülke geleneklerini yansıtıyordu ve bu kez kadınlar da duruşmaya erkeklerin sayısına yakın bir sayıyla katılmışlardı."[31] Yargıç, fotoğrafçıların işlerini yapabilmeleri ve radyo sunucularının mikrofonları test edebilmeleri için yarım saatlik ara verilmesi talebini erteledi. Darrow, yargıçtan gayri resmi olarak, salonda dua edenleri dışarı çıkarmasını istedi, çünkü "davanın özellikle dinsel bir içeriği vardı."[32] Raulstone ise bu talebi geri çevirdi ve muhafazakar mahalli bir rahibi davet etti. Duanın ucu savunmaya dokunuyordu. "Yeryüzünün ve gökyüzünün, denizlerin ve her şeyin yaratıcısı" Tanrı'ya dua ediyordu bu rahip.[33] Hafta sonunda salona içerideki havayı temizlemesi için üç tane elektrikli fan konmuştu, fakat bunun da faydası olmadı; fanın kordonları savunma masasının yakınlarında hiçbir yere yetişmiyordu. Salondaki tansiyon ısıyla birlikte yükselirken, sahnelenen oyunun gücü izleyicilerin dikkatini çekmeyi başardı.

Bilirkişi tanıklığının kabul edilip edilmemesi görüşülmeyecekti, fakat savunma için yine de kritik bir gündü. Bilirkişi tanıklığı meselesinin görüşülmeyecek olması, duruşma başlangıcında bir fırsat da yaratmıştı. Yargıca sunulan bir teklifte, evrim karşıtı yasanın anayasa ile çeliştiği gerekçesiyle iddianamenin iptal edilmesi isteniyordu. Bu resmi teklifte, savunma ekibi evrim yasasına karşı on dört ayrı noktada anayasal açıdan itiraz ederken, sözlü açıklamalarında bu itiraz maddelerinden hiç söz etmemişlerdi. İtirazlarının en ciddi noktalarını Tennessee eyalet anayasasının şartları oluşturuyordu, çünkü federal haklar yasası o zamanlarda Birleşik Devletlere yapılacak başvuruları

sınırlandırıyordu. Eyalet anayasasının en önemli maddesi, din ve bireysel ifade özgürlüğünü garanti altına almasıydı. Aynı zamanda iddianamelerin anlaşılabilir olması ve itiraz edilen yasanın ünvanının belirtilmesi gerekiyordu ve mevcut bir madde de, meclisin bilim ve eğitimi her şeyin üstünde tutmasını emrediyordu. Dahası, gerek Tennessee ve gerekse Birleşik Devletler anayasası, yasal işleme tabi tutulmadan, herhangi bir kimsenin özgürlüğünden yoksun bırakılmasını yasaklıyordu ve mahkemeler o zamanlar bunu, mantıksız devlet eylemi ve uygulamaları olarak yorumluyorlardı.

Savunma bu önergeyi ciddiye aldı. Başlangıçta, Neal bu öneriye ilişkin tartışma prosedürünün mahkeme tarafından onaylanmasını istiyordu. "Aydınlatıcı ve geniş bir açıklama hakkımızın olmasını ve Başsavcının da kendi savlarını bildirmesini istiyoruz. Böylece biz de son sözümüzü söylemiş olacağız." Eğer mahkeme bilirkişi tanıklığını reddederse, bu avukatın davasını mahkemede savunabilmesi için en iyi fırsatı oluşturacaktı. Darrow'u dramatik bir sondan kurtarmak için Neal ve Hays bunun temelini atacaklardı. Bryan'a hiçbir şans bırakmak istemiyorlardı. Yargıç bu öneriye karşı olumlu görüş bildirdi.[34] Jüri bu tartışmaların dışındaydı, çünkü iddianamenin geçerliliği ve yasanın anayasaya uygunluğu konusundaki sorunlara, yerleşmiş gelenekler çerçevesinde yargıç karar veriyordu. Bu iki konu da (yasanın anayasaya uygunluğu ve iddianamenin geçerliliği) kabul edilecek olursa, işte o zaman jüri sanığın suçlu olduğuna karar verecekti. Jüri üyeleri, pazartesi günü erkenden salondan ayrıldılar ve çarşamba günü öğleden sonraya dek de geri dönmediler.

Neal, konudan konuya atlayarak yaptığı konuşmasına okuyarak başlamıştı ve yargıca sunulan önergede belirti-

len ve anayasal açıdan önem taşıyan sorunlara değiniyordu. Konuşması, her zamanki gibi iyi biçimlendirilmemişti ve bulanık bir su gibiydi. Sanki sınıftaki kaotik ve sönük ders verme stilini mahkemeye de taşımıştı. Neal, yaptığı sunuş boyunca çoğunlukla okullardaki dinin kurumsallaşmasına karşı olan anayasal tedbirlerden söz etti ve "Meclis, Tennessee halkının çoğunluğu adına (evrim karşıtı yasayı çıkartırken) hareket ettiklerini söylüyor, biz ise azınlığı temsil ediyoruz. Halbuki anayasamızın bu maddesi azınlık haklarını korumaktadır,"[35] diyordu.

Hays onu, bir soruna odaklanan ve daha uyumlu bir konuşmayla izledi. Durumun mantıksızlığı devlet ve federal kurumların oluşumunun polis gücünün bir uygulaması altında meydana gelmesiydi. "Benim kavgam hiçbir kanunun polis gücü altında kurumsal olmayacağı konusundadır. Devletin haklı olması ise ancak onun mantıklı olması ile gerçekleşebilir." Yasanın mantıksızlığını açıklamak için, dünyanın güneşin etrafında döndüğü öğretisine karşı oluşturulan hipotetik yasayla karşılaştırıyordu. "Benim kanım, böyle bir davranışın anayasal olmadığı yönündedir. Ve Sayın Yargıç, bir öncekiyle çıkarılan yasa arasındaki tek fark, Kopernikçi teorinin artık herkesçe kabul edilmiş olup, bunun bir ortak bilgi haline gelmiş olmasıdır. Evrim de, Kopernikçi teoride olduğu gibi bilimsel bir gerçekliktir. Devlet elbette ki hangi konuların öğretileceğine karar verebilir; fakat eğer biyoloji öğretilecekse, bunun yanlış bir biçimde öğretilmesi talep edilemez,"[36] diye özetliyordu Hays.

İddia makamını oluşturan ekipten, Dayton'ın eski ve yeni başsavcılarının savları tümüyle birbirlerine zıttı. McKenzie, Stewart daha doğmadan hukuki hizmet vermeye başlamıştı. Kişiliğinde somutlaşan, eski tip güneyli

bir politikacı tipolojisiydi. Süslü ve ateşli konuşuyor, anlamsız komplimanlar yapıyordu ve halka uygun bir mizah anlayışına sahipti. McKenzie, Hays'in Kopernikçi teoriye karşı çıkarılan yasayla yaptığı kıyaslamayı reddederek başladı konuşmasına: "O teorinin Bay Hays'in bizim maymunlardan evrimleştiğimiz iddiasıyla en ufak bir benzerliği bile yoktur." Gülüşmeler dindiğinde, çatlak sesinin yüksek tonuyla devam ediyordu: "O tip bir yasa, hiçbir Tennessee'linin üretken beyninden geçmemiştir bile." Gülüşmeler arttıkça, McKenzie coşuyordu. "Fakat onun ülkesinde neler olabileceğini bilmiyorum." Bu yaşlı Dayton'lı savcı, okuma gözlüklerinin arkasından bir gözünü kısarak, yasanın açıklığı konusundaki benzer yaklaşımı savunuyordu. "Rhea Bölgemizdeki en küçük çocuk bile bu yasayı anlayabilir," diyerek işi şakaya vurdu. "New York'dan buraya gelip, onun ne anlama geldiğini anlatacak kimseye ihtiyacımız yok." Malone "coğrafi" aşağılamalara itiraz ederek, McKenzie'nin konuşmasını kesti. "Neden benimle tanışmıyorsunuz. Ben sizi seviyorum" diye yanıtladı onu güneylilere özgü ağır konuşmasıyla. Buna yanıt, "Ben de sizi seviyorum, fakat sizin önergeyi kabul etmenizi istiyorum," şeklinde geldi New York-lu İrlanda aksanıyla. "Sizi seviyorum," diye ısrar ediyordu McKenzie, "Bundan eminim" diyordu Darrow.[37]

Stewart, öğle yemeğinden sonra, iddia makamının sözcülüğünü devraldı. O, güneyli politikacı tipinin yeni kuşağını temsil ediyordu; hazır, istekli ve kuzeyin en iyi avukatlarıyla eşit temellerde rekabet etme kapasitesine sahipti. Muhafazakar değildi ve evrim karşıtı yasanın mantığını sorguluyordu; fakat ailesinin Protestan dinsel gelenekleri de dahil olmak üzere güneyli kültüründen gurur duyuyordu. Meclisin, anayasal otoritesini kullanarak çıkarmış

olduğu yasayı bütün kalbiyle savunuyordu. Savunma vekili bir soruyla onun savını kesmişti: "Bu yasa, diğer dinler karşısında Hıristiyanlığa kolaylık sağlamıyor mu?"

Başsavcı Tom Stewart, Scopes Duruşmasında verilen bir arada görünüyor.

Stewart, bu soruyu saçma bularak reddetti. "Bu ülkenin yasaları İncil'i tanımaktadır. Putperestler ülkesinde yaşamıyoruz."[38]

Stewart, yasaya dair kendince ana nokta olarak gördüğü yaklaşıma geri dönüyor ve şunları söylüyordu: "Bu, meclisin eyalet fon harcamalarını kendi namına kontrol etmek için çıkardığı bir yasadır ve bunu yapmaya da hakkı vardır." Kişisel özgürlükler tehlikede değildi.

"Bay Scopes, sokak başlarına tezgah açabilir ve sesi kısılana dek kendi düşüncelerini haykırabilir, fakat devlet okullarına gidip . . . kendi teorisini öğretemez. Bu yasayı çıkaranlar, kendi seçmenlerine ve Tennessee yurttaşlarına karşı sorumlu durumdadır ve okulları da onlar kontrol etmelidir." Bryan gibi Stewart da çoğunluk yönetimini dile getiriyordu; fakat o Bryan'dan farklı olarak asla evrime saldırmıyordu. Stewart'a göre, yasa koyucular herhangi bir konuyu okul müfredatlarından çıkarabilirlerdi. Bu genel değerlendirmeyi desteklemek için de hukuki örneklerden geniş alıntılar yapıyordu.[39] Duruşma salonundan ayrılan birçok kişinin, 33 yaşındaki başsavcının "Deneyimli kurtlar karşısında kendini çok iyi idare etti," dediği duyulmuştu bir muhabirin gözlemlerine göre.[40]

Bununla birlikte, yine de izleyicilerin çoğu Darrow'un muhteşem yeteneğini tartışıyordu. "Her bakımdan saldırgan bir açılış konuşması yaptım. Bunu yapmamın nedeni, davanın herhangi bir aşamasında kesinlikle bir kapanış konuşması yapma niyetimizin olmamasıydı. Jüri, askıda bekleyen önergenin sonucuna göre karar verecek ve iddia makamı da, Scopes'un evrim teorisini öğrettiği ve savunmanın da bilim ve din üzerine bilirkişi tanıklığı talepleri üzerine kendi kanıtlarını sunacaktı. İşte o noktada, savun-

ma kapanış konuşması hakkından feragat edip, meseleyi jüriye havale etmeyi planlıyordu.

Bryan haftalardır kapanış konuşmasını hazırlıyordu. Davanın son aşamasına rastlayacağı için, mahkeme salonunda kimsenin cevap verme şansı olmayacaktı. Savunma açıkçası, bunun kamuoyu ve jüri üzerindeki etkisinden korkuyordu. "Kapanış konuşması yapmayarak, onu engelleyebiliriz," diyordu Darrow.[41] Duruşmanın bitmesine neden olacak böyle bir taktik, başlangıçtaki iddianamenin iptal edilmesi talebi üzerinde büyük etki yaratabilirdi. Darrow, davasını mahkemede savunabilmek için başkaca bir şansa sahip olmayabilirdi. Dahası, önerge üzerine tartışmaktan vazgeçer ve bu bölümde son konuşmacı olabilirse, iddia makamı ona yanıt veremezdi. Darrow, fırsattan istifade etmeye çalışıyordu.

"Clarance Darrow, muhafazakarlığın aslanı William Jennings Bryan ile karşı karşıya geldi ve onun sakallarını yoldu. İncil'e harfiyen itaat edilmesine inananlarla dolan mahkeme salonunda, sırtındaki kambur ve pantolon askısına tutturduğu başparmağıyla, onların kutsal saydığı her inanca meydan okudu."[42] *New York Times,* Darrow'u böyle anlatıyordu. Birçok güçlü konuşmada olduğu gibi, ortaya atılan sav basitti, fakat yarattığı etki büyük olmuştu. "Meclisin, okullarda neler öğretilmesi gerektiğini kontrol etmeye hakkı olduğu söyleniyor bizlere. Mantıklı olduğu sürece hiç şüphe yok ki, öyledir" diyerek başlamıştı Darrow. Fakat "Tennessee halkı bir anayasayı benimsemiştir. Bu anayasada gayet açık bir biçimde, Tennessee halkının dinsel özgürlüklerini en geniş anlamda kullanabilecekleri söylenmektedir. Bana sorarsanız, hiçbir meclis bu maddeyi ihlal edecek bir müfredat belirlemiş olamaz."[43] Darrow, Stewart'ı yanıtlamıştı.

Darrow'un açılış konuşması, onun ana fikrini yansıtıyordu. Evrim karşıtı yasa aslında yasadışıydı, çünkü belirli bir dinsel görüşün okullarda kurumsallaşmasını sağlıyordu. Darrow, bu savunmayı eyalet anayasası maddelerine atıfta bulunarak yapıyordu, çünkü ABD Anayasa Mahkemesi henüz bu konuda eyalet kanunlarını sınırlama yönünde bir yorum yapmamıştı. Fakat gerek eyalet, gerekse federal anayasalar benzer önlem ve korumaları zaten içlerinde barındırıyorlardı. Darrow Tennessee Anayasası'ndan alıntılar yapıyor ve bu alıntılar üzerine de kendi yorumlarını katıyordu: "Bütün eyalet yurttaşları, kendi vicdanlarının gereklerini yerine getirme konusunda, doğal ve iptal edilemez bir hakka sahiptirler. Dahası, zeki olmaya cüret eden ve aşağılanan modernistler bile bu güvence altındadır. Ve hiçbir dinsel kurum ve ibadet tarzına yasal bir öncelik verilmeyecektir. İşte bu Tennessee yıllardır evrimi öğretmesine rağmen, hiçbir soruna sahip değildi." Darrow, Bryan'a doğru dönerek, "Bir kişi geliyor ve bizim de kendisinin inandığı gibi inanmak zorunda olduğumuzu söylüyor. Bildiğimden fazlasını bilmek suçtur ilkesinden hareket ederek, öğrenmeyi engelleyen bir yasa çıkarıyorlar. Bu yasa dinsel bir standardı da beraberinde getiriyor," diye suçluyordu Darrow: "Bu yasa, İncil'i, her insanın zekasını, aklını ve öğrenme gücünü ölçmeye yarayan bir karşılaştırma standardı haline getirmektedir. Bryan, bu aptalca, şeytani ve zararlı yasadan bizzat sorumludur," diye gürlüyordu. "Muhafazakarlar, Tennessee'ye gelene dek, bu konuda hiçbir sorun yoktu."[44]

Darrow, din konusundaki şüpheci bir liberalin görüşlerini son derece ciddi bir şekilde dile getiriyordu. Sadece Hıristiyanlığın kendi içinde bile yüzlerce kuralı vardı ve dünyadaki öteki dinleri anmaya gerek bile yoktu. "Ten-

nessee eyaleti anayasasının dürüst ve adil yorumu ışığında kimsenin, Kuran'ı, Mormonları, Buda'nın ve Konfiçyüs'ün kitaplarını ya da Emerson'ın metinlerini görmezden gelerek, İncil'i tanrısal bir kitap olarak öğretmeye hakkı yoktur." Darrow, dişlerini göstermeye başlamıştı. "Savaşa, acıya, nefrete, vahşete ve fikir ayrılığına bu din neden olmuştur, başka bir şey değil, Sayın Yargıç." Darrow, Maxim'den de alıntı yapıyor—"Onları daha bebekken boğmak iyidir . . . , eğer büyüdüklerinde azgın köpeklere dönüşeceklerse."—ve bunun Amerika'daki dinsel bağnazlık ve nefreti canlandırma konusunda bir tehdit oluşturan muhafazakarlık için de geçerli olduğunu ileri sürüyordu. Sözlerine, İncil'in kendi içinde farklılaşan yaradılış kavramları olduğunu ekledi Darrow. "İncil, bir biyoloji kitabı değildir. İncil'in yazarları bu konuda hiçbir şey bilmiyorlardı. Onlar, dünyanın İsa'dan önce 4,000'lerde yaratıldığını düşünüyorlardı. Biz şimdi daha fazlasını ve daha iyisini bilmekteyiz. Tennessee'de bile daha iyisini bilmeyen bir kişinin varlığından şüphe ederim." Darrow, zeki Hıristiyanların çoğunun evrim teorisini kabul ettiklerini iddia ediyordu. "Onların inandıkları Tanrı, yaradılışı ilk gün bitirmemiştir; O, insanlar dışında daha iyi ve daha yüce bir şeyler yapmak için hala çalışmaktadır." Darrow'a göre, bağnazlık, umursamazlık ve nefret, evrim karşıtı haçlı seferini işaret ediyordu. "Fakat gerek sizin hayatınız gerekse benimki ve gerekse bütün Amerikan yurttaşlarının hayatı, bundan böyle birbirimize göstereceğimiz sabır ve hoşgörüye bağlıdır."[45]

"Darrow konuşurken, salonda telgraf tuşlarının çıkardığı sesler dışında, mutlak bir sessizlik hakimdi," diye yazıyordu *New York Times*. "Onun sözleri çatışan bir gücün

kendine olan güvenini yansıtıyordu. Yaptğı taşlama ve hicivler, dinleyenler üzerinde balyoz etkisi yapmıştı,"[46] diye tasvir ediyordu H. L. Mencken, "Onu yalnızca okuyanlar ise o denli etkisine girmedi. Sanki okumak için değil, dinlemek için tasarlanmıştı. Fonetiği de, ortaya koyduğu mantik kadar önem taşıyordu. Bir rüzgar gibi esip, bir borazan sesi gibi sona erdi."[47] "Darrow konuşurken pantolon askılarını çekiştiriyor ve ağır ağır yürüyordu. Bazen duruyor ve bir dakika kadar derin düşüncelere dalıyordu. Böyle anlarda omuzları neredeyse kulaklarına değiyordu. Karşısındakilere sert sözler edeceği zaman alt dudağını öne çıkarıyordu," diye anlatıyordu *New York Times*.[48] Darrow'un doğduğu kasabanın gazetesi olan *Chicago Tribune* ise, "Kariyerinin en parlak konuşmalarından birini yaptı,"[49] diye yazmıştı. Darrow'un konuşması, yargıç önceden belirlenmiş olan oturum arasının geldiğini bildirene dek, yaklaşık iki saat sürdü. O anda bile, ek bir on dakika için ısrar etmekteydi Darrow. "Hem sözlerini ifade edişindeki tutkuda hem de zamanlamasında açıklanamaz bir büyüklük vardı," diye yazmış Joseph Wood Krutch *The Nation*'a, "ve Darrow konuşmasını, yobazların bilgi ve aydınlanma getirme cesareti gösterenleri yaktığı onaltıncı yüzyıla geri dönmekte olduğumuz şeklindeki oldukça sarsıcı uyarısıyla bağladığında, bütün Dayton derin bir düşünceye daldı."[50]

O gün Dayton'dan çekilen telgraflardan 200,000 sözcük geçmişti ve tek bir olay için bu bir rekordu. Ülkedeki gazeteler, Darrow'un konuşmasını oldukça uzun bir biçimde yayınlarken, birçok editör de Darrow'un hoşgörü çağrısını tekrarlıyordu. Savunma avukatları, Darrow'u kutlamak için ön tarafa koşmuşlardı. "Darrow'un konuşmasına baktığımızda, duruşmanın gidişatı konusunda işlerin yo-

lunda olduğunu gördük. Tennessee'de bir umut ışığı yanmıştı,"[51] diyecekti Hays daha sonraki yorumunda. Ben McKenzie Darrow'un konuşmasına duyduğu hayranlığı, "Hayatımda şimdiye dek herhangi bir konuya ilişkin dinlediğim en muhteşem konuşma," diyerek dile getiriyordu. Ruby Darrow, gururla kocasının bileklerini tutuyordu.

Mahkeme salonunda bulunan herkes aynı tepkiyi vermiyordu doğal olarak. Darrow'un konuşması bittiğinde bazı izleyiciler onu ıslıkla yuhalamışlardı. (Mencken "Gerizekalılar" diyordu onlara.) İçlerinden biri, "dışarı atın bu herifi" diye bağırdı.[52] Bryan—ceketsiz ve gömleksiz, terden sırılsıklam—sessizce konuşmayı dinliyor ve elindeki yelpazeyle hem sinekleri kovmaya hem de serinlemeye çalışıyordu. "Bryan, nasılsa, bir kahramana benzemiyordu. Hatta halk adamına da benzemiyordu. Bryan, olsa olsa, sinek avlayan sıradan birine benziyordu,"[53] diyecekti Darrow daha sonra Bryan için. *Memphis Commercial Appeal* birinci sayfasında bir karikatür yayınlamıştı. Karikatürde, Darrow cehennemde, üzerinde 'Antihıristiyan' yazan siyah bir tepenin üzerine etrafında üzerinde 'yok etme' yazan kafatasları, 'bilinemezcilik' ejderhası ve 'ruhsal ümitsizlik' etiketli şeytanın başı öne eğik bir mahkumu ile betimlenmişti. Başlık 'Darrow'un Cenneti!" olarak atılmıştı.[54] Bir gün sonra Mencken, Clarence Darrow'un dünkü büyük konuşmasının net etkisi, Afganistan'ın iç bölgelerine bir sağanak yağmur yağmasına benzetilebilir. Bu, Tennessee'nin kökten dincilerinin inançsız Scopes'a karşı süreçte yer alıyordu."[55] Hays "Kişisel olarak, dinsel bir soru üzerine dikkatimizi çekmeye çalışan avukatların konuşmalarında bir an olsun kuşkuya düşmedim. Mahkemede söylenen her sözcük, duygulara

yer bırakmayacak şekilde, gerçekten başka bir soruyu gerektirmeyecek netlikte söylenmişti" diye onayladı.[56]

Mahkeme ertesi gün tam zamanında yeniden toplandı, fakat hemen öğleden sonraya ertelendi. Pazartesi gecesi çıkan güçlü bir fırtına kasabanın elektriğiyle suyunun kesilmesine neden olmuştu. Mahkemeyi izlemeye gelen gazeteciler, bunun için Darrow'un konuşmasına Tanrı'nın gösterdiği hoşnutsuzluk diyerek şakalaşıyorlardı. Sonuç olarak Raulston, iddianamenin iptal edilmesini isteyen önergeye dair hazırlığını bitirmemişti. Bunun için birkaç saate daha ihtiyacı vardı. Bu arada, mahkemeden önceki tek resmi iş, açılış duası yapmaktı. Davanın dinsel bir sorunu içerdiğinin altını çizmek ve bunun kurumsal önemini vurgulamak açısından, savunma, mahkeme salonunda açık açık dua edilmesine resmen itiraz ediyordu. Darrow, "Devlet, bilim ve din arasında bir çatışma olduğunu iddia ediyorsa, dua etme işi karar mekanizmasını etkilemek için bir araç olarak kullanılmamalıdır" derken, Ben McKenzie, bir eyalet anayasa mahkemesinin jüri üyelerinin gönüllü dua okumalarına izin veren kararından alıntı yaparak bu uygulamayı savunuyordu. Darrow onu, günümüzdeki ibadetin mahremiyeti ve aleniyeti arasındaki ayrıma dikkat çekerek yanıtladı. "Özel hayatlarında dua eden jüri üyelerine ya da hiç kimseye hiçbir itirazım yok, fakat mahkeme salonunun ayin yerine çevrilmesine itiraz ediyorum."[57]

Stewart, Darrow'u yeteri kadar dinlemişti. Yargılamanın kontrolünü kaybetmek istemiyordu. Darrow'un itirazındaki stratejik amacı algılamış ve davada herhangi bir dinsel içeriğe ilişkin sorun olduğuna yönelik varsayımı reddetmişti. "Bu davanın özü, bir okul öğretmeninin devletin yasakladığı bir öğretiyi öğretip öğretemeyeceği ger-

Scopes Davası boyunca, Darrow'un militan Agnostikliğine ilişkin popüler görüşü yansıtan bir karikatür.

çeğidir," değerlendirmesini yapıyor ve yine evrimden söz etmekten kaçınıyordu. Stewart, Darrow'un mahkemede aleni olarak dua edilmesinin uygunsuzluğuna dair ileri sürdüğü fikirlerine de itiraz ediyordu. "Agnostik savunma vekilinin bu konuda söyledikleri, sadakatsizlik ve imansızlık konusunda hiçbir şey bilmeyen insanların düşünce yapılarına ve fikirlerine yabancıdır ve dikkate alınmamalıdır." Darrow, derine kaçmış gözlerini, öfkesi her halinden belli olan genç savcıya dikmişti. Bir gazeteciye göre Stewart, "Son sözlerini söylerken, heyecanını bastırmak için çaba gösterirken titriyordu." Yargıç, iyice gerilen atmosferi, "Beyler, bunu bir tartışmaya dönüştürmeyelim," diyerek yatıştırmaya çalıştı. Fakat itirazı reddetmişti ve dua sesleri duyulmaya başlamıştı bile.[58]

Mahkemenin öğleden sonraki oturumunda dua meselesi yeniden gündeme geldi. Savunma, davadaki dinsel içeriğin altını çizmek ve bu konuya yeniden dikkat çekmek istiyordu. Potter ve davayı izlemeye gelen diğer modernist rahipler, mahkemeye "Muhafazakar kiliselerin dışındaki rahiplerin de katılımıyla," açılış duasının dönüşümlü olarak yapılmasını isteyen bir dilekçe vermişlerdi. Hays, tam da bu noktada harekete geçti. "Bugün burada Tanrı'nın doğadaki harikalar ve doğa kitabında ve de Kutsal Kitap'ta ilahi gücünü gösterdiğini düşünen kişilerin yaptıracağı duaları dinleme fırsatına sahibiz." Bütün oturumlar süresince, modernizmle muhafazakarlık arasındaki farkı bundan daha iyi ifade eden bir cümle dile getirilmemişti.[59] Yargıç Raulston, bu dilekçeyi ustalıkla yerel rahipler birliğine göndermiş ve gelecek oturumda kimlerin dua yaptıracağını seçmelerini istemişti. Gazeteciler gülmeye başladılar. Yerel izleyiciler alkışlarken, Hays itiraz e-

diyordu. Herkes modernist rahiplerin bu görevin dışında tutulacağını düşünüyordu, fakat rahipler birliği gelecek oturumda dua yaptırması için Potter'ı seçmiş ve daha sonra da modernist ve muhafazakar eğilimli rahiplerin dönüşümlü olarak bu görevi üstlenmelerine karar vermişti.

Öğleden sonra oturumunda gerilim en yüksek noktaya vardı. İzleyiciler, bütün koltukları doldurmuşlardı. Birkaç yüz kişi de aralarda ve duvarlara yaslanarak ayakta duruyordu. İlçe görevlileri yüksek sesle bağırarak, salonun mevcut ağırlığı kaldıramayıp çökebileceği uyarısını yaptılar. Elektrik ve su kesintisi devam ediyor, fanlar çalışmıyor, sular akmıyordu. Hiçbir şey olmadı. *Commercial Appeal,* "Kalabalık bir buçuk saattir yargıcın gelmesini beklerken, telaşla sağa sola koşturuyor, öfleyip püflüyor, sigara ve kırmızı soda içiyordu,"[60] diye tasvir ediyordu manzarayı.

Scopes, daha birini söndürmeden başka bir sigara yakıyordu. INS'e bağlı bir gazetecinin, yargıcın kararını öğrendiği haberi ortalığa yayılmıştı. Raulston nihayet 3:45'te salona girdi ve rahiplerin verdiği dilekçeye şöyle bir baktıktan sonra, basına hitap etmeye başladı ve, "Öğrendiğime göre, büyük şehirlerdeki gazeteler, kararımın ne olacağına dair büyük bir merak içindeler ve bu konuda gerçeği yansıtmayan haberler vermektedirler. Bu bilgiyi mahkemenin otoritesi olmaksızın dışarı sızdıran ve bundan çıkar sağlayan namussuzların yasal çerçevede peşlerini bırakmayacağımı bilmelerini isterim," diyerek sert bir şekilde bitirdi konuşmasını. Yargıç kararını açıklamaksızın duruşmayı ertelemiş ve dışarıya sızdırılan bilginin kaynağını araştırmaları için önde gelen beş gazeteciden bir komite atamıştı. "Yargıç Raulston çok öfkeliydi ve muhtemel sanık ya da sanıklara karşı sert önlemler almaya hazırdı. Gaze-

teciler düşman kamplara bölünmüştü ve birbirleriyle gırtlak gırtlağa gelmişlerdi,"[61] diye bildiriyordu bir muhabir.

Sinirler yavaş yavaş yatışıyordu. Stewart rahiplerin verdiği dilekçeye olan kızgınlığını mahkeme dışında sürdürdü. "Bunun ne olduğunu sanıyorlar, politik bir anlaşma mı?" diye soruyordu başsavcı. Malone, "Bundan böyle duruşmalar daha çetin geçecek," diye uyarıyordu. Bryan basına verdiği demeçte, "Bu dava ateistler, agnostikler ve inançsızlardan oluşan bir azınlığın kutsal dinimize karşı ortaklaşa düzenledikleri saldırıyı açığa çıkarmıştır,"[62] diyordu mağrur bir edayla. Dışarıya bilgi sızdıranları araştırmak için bir araya gelen gazetecilerden bazıları, olaya ilişkin gülmeden edemiyorlardı. Gizlice içtikleri likörün etkisiyle, basın komitesi, yargıcın öfkelenmesine neden olan INS muhabirini, kendi aralarında eğlenerek yargıladılar. Atılan kahkahalar arasında kalan genç muhabir, kaynağını, yargıcın kendisi olarak açıklıyordu. Yargıç Raulston, muhabirin sorularına karşı eliyle öğle yemeğini işaret ediyor ve iddianamenin geçerli olduğunu ima ederek, duruşmanın kararın açıklanmasından sonra başlayacağını söylüyordu.

Yatışan ortam çarşamba günü duruşma salonuna taşındı ve duruşma kaldığı yerden devam etti. Duruşma sonrasında basın komitesinin raporunu sunmasından sonra Raulston, genç muhabiri sertçe azarladı ve uzun süredir iddianamenin iptal edilmesini içeren önergeye dair kararını okumaya başladı.Yargıç, savunmanın yasaya yönelik itirazlarını birer birer reddediyordu. Anayasanın din özgürlüğüne dair söylediklerine atıfta bulunarak, "Bu madde ve maddeler ışığında, öğretmenlerin haklarının bu sorun ve yasa özelinde nasıl çiğneneceğini kavrayamıyorum. . . .

Öğretmenle işvereni arasındaki ilişkiler tamamen kontrata dayanmaktadır ve eğer vicdanı evrim teorisini öğretmeyi emrediyorsa, o bu fırsatı başka bir yerde aramalıdır."[63]

Mahkeme, iddia makamının anayasanın genel kabul gören yorumuyla ilgili tutumunu benimsedi. "Buna kimsenin şaşırdığını sanmıyorum. Savunma ekibinden hiç kimse Yargıç Raulston'un Butler Yasası'nı anayasaya aykırı bulacağını ya da iddianamenin iptal edilmesini kabul edeceğini beklemiyordu,"[64] diyecekti Scopes daha sonra. Duruşma, öğle yemeğinden sonra kendi doğal seyrinde başlayacaktı.

— YEDİNCİ BÖLÜM —

YÜZYILIN DAVASI

ÇARŞAMBA GÜNÜ davanın en sıcak günüydü ya da Adliye Sarayı'ndaki birçok kişiye öyle geldi. Bir gözlemci, "Bu en kötü gündü ve salonu dolduran kalabalıktan dolayı nefes almak neredeyse imkansızdı," diye şikayet ediyordu.[1] Bunu katlanılır kılan tek şey ise, katılanlar arasında yenilenen içtenlikti. Dava vekili Ben McKenzie sıcaktan bayılmak üzereydi ki, Malone onu yelpazelemek için yardımına koştu. İki genç dava vekili, Wallace Haggard ve William Bryan Jr., öğle tatili süresince sanıkla birlikte yüzmek için bir dağ gölüne gitmişlerdi. "Su temiz ve ılıktı. Geçici bir süre için davayı ve her şeyi unuttuk ve doğal olarak da duruşmaya geç kaldık," diye hatırlayacaktı Scopes daha sonra. Geri döndüklerindeyse, savunma masasına ulaşmakta epeyce zorlanacaktı, çünkü kalabalıktan adım atacak yer kalmamıştı. Hays "Hangi cehennemdeydiniz?" diye gürlemişti, fakat sanığın yokluğunu hiç kimse fark etmiş görünmüyordu.[2]

İddia makamının kendi tanıklarını kürsüye çıkarmada—okul çocukları bir yetişkinler denizinde kaybolmuştu—birçok problemi vardı. Bazıları da Scopes'un akıbetin-

den endişe ederken, izleyici sandalyeleri arasında kendi yerlerinden olmuşlardı. Ben McKenzie, bilinmeyen suçluları yerlerine oturmaya çağırdı ve bu durumu, "Biz duruşma salonuna gerekli olan şeytanlarız," diye protesto etti.

Dava vekilleri ve onların tanıkları nihayet yerlerine oturduklarında, mahkeme jüri üyelerini çağırdı ve her iki tarafın da açılış konuşmalarını yapmalarını istedi. Stewart, davanın "bir saat" süreceğini tahmin ettiğinden, buna uygun olarak iki cümleden ibaret bir konuşma yaptı.[3] Scopes, "insanın maymundan geldiğini" öğreterek evrim karşıtı yasayı ihlal etmişti. "Ve böylece İncil'in bildirdiği gibi, insanın Tanrı tarafından yaratıldığı şeklindeki yaklaşımı reddeden bir teoriyi öğretmiş oluyor,"[4] diyerek basit bir dille suçlamaların içeriğini açıklıyordu savcı.

Savunma avukatları, eğer uzmanlarına tanıklık yapma izni verilirse, konuşmalarının, dikkatli ve detaylı olarak hazırlanmış açılış konuşmasıyla uyumlu olarak, haftalarca süreceğini tahmin ediyorlardı. "Bu yasa, anayasaya uygun olsun ya da olmasın, sanık Scopes bu yasayı ihlal etmemiştir ve edemezdi de," diyordu Malone daktiloda yazılmış metinden okuyarak. "Bilim ve teoloji alanlarında yetkin uzmanlarımızın tanıklığı sayesinde, dünyada evrim teorisine ve İncil'deki yaradılış yaklaşımına inanan milyonlarca insan olduğunu ve bunların bu ikisi arasında bir çelişki ya da çatışma olduğuna inanmadıklarını göstereceğiz. Savunma, bu meseleyi bir inanç ve yorum meselesi olarak ele almakta olup, her bireyin kendi kararını kendisinin vermesinin doğru olacağına inanmaktadır. Böylece bir yanlışlık ya da hata da söz konusu olmayacaktır. Savunma makamı, evrim teorisiyle Kutsal Kitap'ta belirtilen yaradılış teorileri arasında doğrudan bir çelişki ve çatışma olduğuna inan-

mamaktadır." Ancak bu, sadece savunma vekilinin *görüşünü* yansıtıyordu. "Savunma evrim teorisiyle Kutsal Kitabın içerdiği yaradılış teorileri arasında bir çelişki olduğuna inanmakla birlikte, inanıyoruz ki evrimle Hıristiyanlık arasında çelişki yoktur." Savunma avukatları arasında yalnızca Malone inanarak okuyabilirdi bu son satırları. Bu, onların modernist Hıristiyan uzman tanıklarının inançlarını yansıtıyordu. Malone, İncil ve evrim arasındaki ilişkiye dair üç farklı görüş olduğunu ileri sürüyordu: tam uyum, doğrudan çatışma ve ilerici uygunluk. Ona göre, bunlardan herhangi birini kabul etmek, kişisel dini görüşü oluşturuyordu. İddia makamı, evrim teorisini öğretmenin İncil'deki yaradılış teorisini reddetmek anlamına geldiğini kanıtlayamaz ve iddia edemezdi.[5]

Malone, doğrudan Bryan'a saldırmıştı. "İddia makamının muhafazakar Protestan lideri olan Bay Bryan'ın temsil ettiği eski Hıristiyanlık fikirleriyle evrim arasında bir çelişki olabilir, fakat biz iddia makamının Protestan lideri olan Bay Bryan'ın Birleşik Devletler'deki Hıristiyanların yetkili sözcüsü olduğunu reddediyoruz," diye sürdürdü sözlerini. Dinsel görüşünün değişken yapısını vurgulamak için, Bryan'ın Thomas Jefferson'ın din özgürlüğüyle ilgili fikirlerine ilişkin yirmi yıl önce kaleme almış olduğu makalesinden alıntılar yaptı. "Savunma, bugünün muhafazakar Bryan'ını, dünün modernist Bryan'ı olmaya davet ediyor," diyordu Malone. Tekrar tekrar Bryan'a yapılan göndermelere Stewart itiraz etti, fakat halk adamı ona, 'aldırma' gibilerden bir hareket yaptı ve "Mahkemeden koruma istemiyorum ve zamanı geldiğinde, eskiden ne isem, şimdi de aynı olduğumu beyefendiye göstereceğim, fakat bunun davayla bir alakası yoktur,"[6] yanıtını verdi

Bryan. Günlerdir emsalsiz liderlerinin mahkemede konuşmasını bekleyen yerel izleyiciler ayaklanmıştı. "Islık çalıyor ve ayaklarını yere vuruyorlar, neredeyse ciğerlerini yırtarcasına tezahürat yapıyor ve alkışlıyorlardı. Bryan kazanmıştı. Basit ve sade hitabet yeteneği düşmanlarının şatafatlı yanıltmacalarını alt etti,"[7] diye yazacaktı bir muhabir. Mencken ise, "Bryan artık bir politikacı ve bu dindar bölgelerde iş arayan biri olarak düşünülmüyor. O artık yarı insan-yarı melek ve büyük bir rahip karakterine, kısacası, bir çeşit muhafazakar Papa'ya dönüşmüş durumda,"[8] diye gözlemliyordu.

Düzenin yeniden sağlanmasından ve Malone'un açılış konuşmasını bitirmesinden sonra, iddia makamı süratle kendi sunuşunu yapmaya başladı. Stewart, dört tanık çağırmıştı. Okul Müdürü White, biyoloji sınıfının gözden geçirileceği toplantıda Hunter'ın *Civic Biology* kitabından insan evrimi teorisini öğrettiğini kabul ettiğini söyleyerek başlamıştı tanıklığına. Stewart, ders kitabındaki suç unsuru paragrafları kontrol etti. Çapraz sorguda Darrow, bu paragrafları zapta geçmeleri için okurken, söz konusu paragraflar son derece zararsız görünüyordu. Darrow ayrıca White'dan eyalet ders kitapları komisyonunun bu metni Tennessee'deki resmi okullarda kullanmayı resmi olarak benimsediğini teyit etmesini istedi. Stewart, White'dan İncil'in King James versiyonunu açıklamasını istediği ve bunu, "İncil" dediğinde ne kastettiğine bir kanıt olarak ileri sürdüğünde sorun çıktı. İncil'in yorumlanmasındaki farklılıkları vurgulamak için bir fırsat yakalayan Hays, birbirinden farklı düzinelerce İncil versiyonu bulunduğunu söyleyerek hemen itiraz etti. Bu bir suç yasasıdır ve ayrıntılarına inilerek yorumlanmalıdır. Ayrıca öğretmenlerin

öğretme süreçlerinde kontrol edilmeleri gerektiğini gösteren hiçbir şey içermez." Doğu Tennessee Protestanları arasında kullanılan bu versiyon İncil'di ve Yargıç Raulston, itirazı reddetti.[9]

White'dan sonra tanık kürsüsüne iki lise öğrencesi çıktı. Kürsüye ilk çıkan, Scopes'un genel bilim dersinden, açıkgöz Howard Morgan'dı. Sanığın insanın evrimini sınıfta sadece bir kez tartıştığını söylüyordu. "Peki, öğretmenin sana onun tehlikeli bir şey olduğunu anlattı mı?" diye sordu Darrow. Morgan'ın yanıtına, Bryan bile gülümsedi. "Hayır, böyle bir şey hatırlamıyorum."[10] Kulağının hemen altında kravatını kıvırmış, gömleğinin üst düğmesini de açık bırakmış olan bu öğrenci, Scopes'dan öğrendiklerinin kendisini incitmediğini söylediğinde, herkes gülmeye başladı. Asık suratlı Harry Shelton da Scopes'un biyoloji dersinde Hunter'ın *Civic Biology* kitabını kullandığını teyit ediyordu. Darrow, Shelton'ın bu derslere girmesine rağmen, kilise üyesi olmaktan vazgeçmediğini ortaya çıkardı. İnsanın evrimi konusundaki dersler bu öğrencilere hiç de zarar vermişe benzemiyordu.

Son olarak Fred Robinson kürsüdeydi. Robinson, Scopes'un kendisinin de, "eyalette Hunter'ın *Civic Biology* kitabını öğreten herhangi birinin yasayı ihlal etmiş olacağını" kabul ettiğini söyleyerek başladı konuşmasına. Darrow, çapraz sorguda Robinson'a bu kitap hakkında sorular sordu. "Bunları satıyordunuz, öyle değil mi? Ve siz okul yönetim kurulu üyesiydiniz?" Darrow'un amacını kestiren izleyiciler gülmeye başlamişlardı ve Darrow, sanki karşısında bir içki kaçakçısı varmış gibi, tanığa, "Bu sorulara yanıt verme konusunda pek isteksizsiniz," dediğinde izleyiciler tekrar gülmeye başladılar. Stewart da bu trajikomik atmosfere

ayak uydurarak, "yasa satmaktan değil, öğretmekten söz ediyor," diye şaka yaptı.[11] Darrow, iddia makamının içine düştüğü durumun tadını çıkarıyordu. Suç unsuru kitapları satan adam, Scopes'a karşı tanıklık yapmaya çağrılmıştı. Stewart başka tanık çağırmamaya karar verdi. Zira gelecek olanlar da benzer şeyler söylemeye hazırlardı ve duruşma başlayalı yaklaşık bir saat olmuştu.

Duruşmanın öğleden sonraki oturumunda Darrow, savunmanın ilk tanığı olan zoolog Maynard M. Metcalf'i çağırdı. Stewart, Darrow'a bir kuralı hatırlatmak için araya girdi. "Bu eyalette eğer sanık ilk önce kendisi ifade vermezse, bu hakkını kaybedeceğini içeren bir kuralımız var." Darrow, yargıca döndü ve "Sayın Yargıç, sanığa karşı söylenen her söz ve her şey doğrudur," dedi. Darrow, Scopes'un tanıklık yapmayacağını açıkladı.[12] Scopes'un yaptıklarını reddetmekten çok, eylemlerinin yasayı ihlal etmediğini göstermeye çalışacaklardı. Ve bu da, İncil ve evrim teorisi konularında bilirkişi tanıklığı gerektiriyordu. "Kendi duruşmamda bir sirkte en önde oturan bir gözlemci gibi, hiç konuşmadan oturuyordum ve bu durum, sirkin sona ermesine kadar da devam edecekti. Darrow benim bir biyoloji öğretmeni olmadığımın farkındaydı ve eğer tanık kürsüsüne çıkarsam, bana biyoloji öğretip öğretmediğimin sorulacağından korkuyordu. Bilim konusunda bir şeyler bilmeme rağmen, tanık kürsüsünde yorucu bilimsel soruları yanıtlamak başka bir soruna yol açacaktı."[13] Daha sonra yaptığı yorumda bunları söylüyordu Scopes.

57 yaşındaki kıdemli bilim adamı Metcalf, savunmanın belki de ilk ve tek mantıklı seçimini temsil ediyordu. Metcalf, güçlü ve tutucu Protestan bağlarının olduğu bir dönemde Oberlin Koleji'nden mezun olmuş ve ülkenin önde

gelen araştırma kurumlarından biri olan Hopkins Üniversitesi'nden zooloji doktorasını aldıktan sonra, bu koleje geri dönmüştü. Bir araştırmacı ve öğretmen olarak sağlam bir ün kazanmış olan Metcalf, birkaç profesyonel kurumda görev yapmıştı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Washington'a taşınmış ve Ulusal Araştırma Konseyi'nde Tarım Bölümü ve Biyoloji Bölümü Şefliği yapmış, daha sonra da, John Hopkins Üniversitesi'nde kıdemli araştırmacı olmuştu. Metcalf, yoğun meslek hayatı içinde aktif kilise çalışmalarına hiç ara vermemiş ve Oberlin ve Baltimor'da modernist Kongre kiliselerinde pazar günleri kolej ayarındaki öğrencilere ders vermeyi sürdürmüştü. Metcalf, şimdi mahkemeye ve bütün ülkeye evrim teorisi ve onun Hıristiyanlıkla uyumu konularında ders vermeye çalışacaktı.

Metcalf'ın kimliğini ve geçmişini ortaya koyduktan sonra Darrow, "İnsanlığın kökeni bağlamında, evrim teorisinin ne olduğunu açıklayabilir misiniz?" diye sordu. Stewart, bu ipucunun üstüne atlamakta gecikmedi ve "Bunu tartışmayı reddediyoruz. Burada evrim teorisini ya da evrim teorisiyle tanrısal yaradılış arasında herhangi bir çatışmanın varolup olmadığını gösterme eğilimindeki her şeyi yargılamanın dışında tutuyoruz,"(14) diyerek araya giriverdi. İddia makamı, yasanın, evrim teorisinin İncil'le çelişip çelişmediğine bakmaksızın, evrim teorisini öğretmeyi yasadışı saydığını öne sürüyor, savunma ise, yasanın sadece İncil'deki yaradılış teorisini reddeden evrim öğretimini yasakladığını ve dolayısıyla buna benzer kanıtların konuyla alakalı olduğunu iddia ediyordu. Gerçekten de, savunmanın bütün yaklaşımını oluşturan düşünce yapısı buydu. Soruların makul ve davayla ilgili olup olmadığına yargıç karar veriyordu. Jüri üyeleri, yeniden salon-

dan çıktı. Yargıç, Metcalf'in tanıklığını o öğleden sonra dinleyecek, taraflar soruların uygunluğunu perşembe günü tartışacaktı. Mahkeme, bilirkişi tanıklığını reddetse bile, savunma itiraz aşamasını düşünerek kanıtların zapta geçmesine çalışıyordu.

Mencken, Metcalf'in tanıklığını, "Sonra, evrimciler açısından, o ana kadar dinlediğim en açık, en özlü ve en güzel sunuş başladı," diye değerlendiriyordu. "Darrow Metcalf'i muhteşem bir biçimde yönlendirdi. Bir iki kelime ettikten sonra, gerginleşen atmosferi yumuşatıyor, sonra yeniden canlandırmayı başarıyordu."[15] Darrow Metcalf'den, evrim teorisini açıklamasını, onun bilim adamları arasındaki statüsünü değerlendirmesini ve İncil'de yer alan yaradılış teorisiyle olan ilişkisini tartışmasını istedi. "Evrimle evrim teorisi temelde birbirinden farklı şeylerdir. Evrim gerçeği, yüzde yüz ve mutlak biçimde açık bir şeydir," diyerek başladı sözlerine profesör. "Fakat açıklanmaya muhtaç birçok nokta içerir. Bunlar, evrime yol açan şeylere dair teorik noktalardır ve biz bunları yanıtlayacak bilimsel bilgilere henüz sahip değiliz. Buna karşın, 'Evrim gerçekleşti mi?' sorusuna tam ve doğrudan yanıt verebilecek bilimsel bilgilere sahibiz."[16] Metcalf, evrimin teknik kanıtlarına ve onun biyologlar arasındaki evrensel kabulüne dair konulara açıklık getirebilmiş, fakat mahkeme ertelenme aşamasına geldiğinde, daha İncil konusuna hiç girememişti. Dava vekilleri Metcalf'in detaylı tanıklığını sessizlik içinde dinlediler. Raulston samimi bir biçimde ilgili görünüyordu. İzleyici sayısı ise fark edilir derecede azalmıştı. İzleyicilerden biri çıkmaya hazırlanırken, "Bu herif akşamcı sofrasındaki kafayı bulmuş biri kadar otoriter," diye mırıldandı. Duruşma bir sonraki güne ertelen-

dikten sonra Bryan, davanın anısına Darrow'un eline tahtadan yapılmış bir maymun tutuşturdu.[17] Bir günlük samimi ilişkileri gözle görülür bir biçimde ilerliyordu.

Perşembe günü, katılımcılar yine çatışmaya girdiler. Davadaki hemen her avukat araya bilirkişi tanıklığına dair iğneleyici laflar sıkıştırıyordu. Konuşmacılar sabah oturumunda gerekli noktalar üzerinde durdular. Bryan'ın oğlu William Bryan Jr., sıcaktan öylesine bitap düşmüştü ki, artık neredeyse fısıltıyla konuşabiliyordu. "Bu genç babası kadar iyi bir hatip değil. Ancak onu, babasından ayırt eden şey, gerçeğe ulaşmaya karşı duyduğu arzu. Hiç de renkli geçmeyen duruşmalardan yaptığı alıntılardan haz aldığı açıkça belli oluyordu,"[18] diyordu bir gözlemci. Genç Bryan alıntı yaptığı davalardan vardığı sonuçları mahkemeye sundu. Eğer yasa, evrimin öğretilmesini basitçe yasaklıyorsa, o zaman bu meseleye dair "herhangi bir uzmana tanıklık yapma izni vermek, dava jürisinin uzmanlarla yer değiştirmesi anlamına gelecek ve bütün dünyaya, 'Sayın Yargıç'ın bu jürinin basit bir soruna bakmaktan aciz olduğu inancını duyuracak"tı[19].

Hays, savunmanın yasaya dair yorumunun altını çizerek yanıt verdi. "Hayır, yasa, İncil'de belirtilen yaradılış hikayesini inkar eden bir teoriyi [suçlu bir öğretmenin] öğretmesi gerektiğini söylüyor. İncil'de belirtilenin ne olduğunu söyleyebilir miyiz? Ya da bunun İncil'in harfiyen yorumlanmasına dair bir mesele olduğunu?" Genç Bryan da bu kurallara dair alıntılar yapmıştı ve böylece, Hays'in yasaya dair düşünceleri, bilim adamları ve teologların bilir kişiliklerinin kabul edilmesi tartışmanın eksenine oturmuş oldu. Hays, Raulston'u daha büyük sorunların tehlikede olduğunu söyleyerek uyarıyordu. "Bu ülkenin göz-

leri, aslında bütün dünyanın gözleri, burada size çevrilmiştir. Burada sorun Scopes'un evrimi öğretip öğretemeyeceğinin çok çok ötesine geçmiştir. Bu dava, sadece kendisini kapsayan bir dava olmaktan çoktan çıkmıştır."[20]

Dayton'lılar başlangıçta evrim karşıtı yasanın geniş bir şekilde denenmesini hoş karşılamışlardı, fakat şimdi bundan kaçınıyorlardı. Herbert Hicks, "Burası yasal bir mahkemedir; geniş halk kitlelerine ders verilen bir yer değildir," diyordu Yargıç'a. Ben McKenzie kendine has renkli üslubuyla bu sözleri tekrar edecekti. "Artık geri dönülemez bir noktaya gelmiş bulunuyoruz. Sayın Yargıç, yasanın mantıklı ve makul olduğuna olan inancını belirtmiştir. Sanığın suçlu ya da masum olduğuna karar vermek için, yeryüzünde başka herhangi bir şey kalmamıştır." Her iki dava vekili de, akademisyen teologlara dair muhafazakar bir şüpheyi gizlemiyor ve Hays'in yasaya dair görüşleri ışığında, Kutsal Kitabın yorumlanmasında bilirkişi tanıklığına duyulan ihtiyacı sorguluyorlardı. "Bu uzmanlar neden buradaki bazı jüri üyelerinden İncil konusunda daha fazlasını bildiklerini düşünüyorlar ki?" diye soruyordu Hicks. Yerel izleyiciler arasında "Amen" nidaları yükselmeye başladı. Ben McKenzie, Kutsal Kitap'ta anlatılanların, "Tanrı'nın denize bir madde atıp, 'Altmış bin yıl içinde sizden bir şey yapacağım,' demesinden daha mantıklı gelmektedir," diyordu. Hays buna karşı çıktı. McKenzie de ona, "İlahi yaradılış hikayesine inanıyor musunuz?" diye sorunca Hays onu, "Bu senin işin değil, kendi işine bak," diye tersledi.[21] Hays'e cevap verme işi baba Bryan'a düşmüştü. Kapışmalar Malone ve Stewart ile sona erecekti. Saat öğleye yaklaşıyordu ve Bryan'ın konuşmasının yarıda kalmaması için, Raulston duruşmayı öğleden sonra-

ya erteledi. Verilen bu uzun arada, duruşma salonunun tavanına nihayet fanlar yerleştirilebildi.

"Bryan'ın konuşma yapacağı sözü, Adliye Sarayı'nı mıknatıs haline getirmişti ve duruşmanın öğleden sonraki oturumu için belirlenen zamanın çok öncesinde kalabalıklar salonu doldurmuştu," diye yazıyordu *Chicago Tribune*'den Philip Kinsley. "Uzun kavak ağaçları altında ve daha serin bir ortamda hoparlörden hikayeyi dinlemeye gelen büyük kalabalıklar toplanmıştı. Bütün kasaba nutuk atılan koca bir salona dönüşmüştü."[22] Hayal kırıklığına uğrayan yoktu. Bryan muhteşemdi. Malone da öyle. Stewart şovu durdurdu. Yargıç, izleyicilere taşkınlık yapmamaları uyarısında bulunuyor ve bunu daha başından engellemeye çalışıyordu. "Salon zemininin yükü kalabalık nedeniyle fazlasıyla artmıştır. Sizlerden, mümkün olduğunca sessiz olmanızı rica ediyorum. Duygularınızı kontrol edin ve lütfen özellikle de alkışlamayın."[23] Fiziksel bir tehdit olmamasına rağmen, yine de duygularını kontrol edemeyecek birileri çıkacaktı o öğle sonrasında. Darrow, duruşmaya ilişkin otobiyografik olarak kaleme aldığı yazıda, "Her şeyin ötesinde, orada tanrıların yazı yaşanmaktaydı," demektedir.[24]

Bryan, bilirkişi tanıklığına dair konuşmasını kısa kesti, fakat bir saatlik uzun ve inişli çıkışlı konuşmasında evrim teorisine saldırdı. "Sayın Yargıç, bu eyalet halkının kararını ve niyetini değiştirmeye çalışmaları için buraya uzmanlar çağırmanın doğru olduğunu sanmıyorum. Evet halkın yadsıdığı ve yasadışı ilan ettiği bu fikrin aslında ne kadar güzel bir şey olduğunu iddia etmeleri için buraya o insanları çağırmak hiç de doğru değildir," diyerek girdi konuşmasına. "Evet, halk o fikri reddediyor, çünkü bu fikir maneviyatın altını oymaktadır," diye iddia ediyordu. "İşte bu

kitap," diye bağırarak, Hunter'ın *Civic Biology* kitabını yukarı kaldırdı. "Çocuklarınıza insanın memeliler sınıfına ait olduğunu öğreten ve insanı 3.499 memelinin arasına koyarak onu diğerlerinden ayırt edilmez kılan bir kitap var. Bunlara filler de dahildir!" Eski Demokrat, Cumhuriyetçilere şaka yollu gönderme yaparak, onları suçluyordu. "Daniel'i aslan inine koymaktan söz edin." İzleyiciler, her söze dikkat kesilmişti ve üstü kapalı söylenen sözlere gülüyorlardı. "Hıristiyan, insanın yukarıdan geldiğine inanırken, evrimciler nedense onun aşağıdan gelmesi gerektiğine inanıyorlar," diye gürlüyordu Bryan. Bryan, Darrow'un Leopold-Loeb davasındaki açıklamalarından açıkça alıntılar yaparak, Darwinci öğretinin bencilce ve hayvani davranışı cesaretlendirdiğini iddia etti. "Şimdi dostlarım; Bay Darrow, Howard Morgan'a 'Scopes'un öğrettikleri seni incitti mi?' diye soracağına, bu soruyu neden bu çocuğun annesine sormamaktadır?"[25]

Yanıtı beklenilmeyen ve salt etkili olsun diye sorulan bu soru, Bryan'ı bilirkişi tanıklığı meselesine geri getirmişti. "Söz konusu İncil olunca, buradaki jüri üyelerine ders vermeleri için onun uzmanlarını getirmeyi de düşünüyorlar mı?" diye soruyordu. "Tanrı'nın Kutsal Kitabının güzel bir tarafı var. Onu anlamak için bir uzmana gerek duyulmamaktadır." Bryan, konuşmasını büyük alkışlar arasında bitiriyordu. "Gerçekler son derece basit ve dava da son derece yalındır. Eğer bu beyler eğitim işinin içine girmek istiyorlarsa ...ve amaçları Tanrı'nın Sözü'nü halkın kalbinden uzaklaştırmaksa, o zaman bu mahkeme, düzmece ünvanını hak edecek olan göstermelik bir mahkemedir."[26]

Malone yapacağı yarım saatlik konuşmayla hem yanıt verdi, hem de özgürlük ve hoşgörü çağrısı yaptı. "Malone,

Bryan'a yanıt vermek için kalktığında, izleyicilerin bütün dikkatini toplamak için, hiç kimsenin düşünemeyeceği bir hareket yapmış, ceketini çıkarmıştı. Daha tek bir söz etmeden bütün gözler onun üzerindeydi,"[27] diyecekti Scopes sonradan. Malone, savunma masasında yarı oturur vaziyette ve sessizce başladı konuşmasına—sanki tevazuyla büyük halk adamını izleyecekmiş gibisinden. "Bay Bryan'ın konuşmasından sonra, bunun dinsel bir sorun olmadığına inanan herkese meydan okuyorum. Bu sorun, Bay Bryan'ın büyüttüğü kadar geniştir." Malone, Bryan'ın duruşma öncesindeki tehditlerini hatırlatırken sesi yükseldi. "Bu düello için geldik buraya, fakat karşıtlarımız bu düello çağrısıyla sanığın bir kütüğe bağlanmasını ve ken-

Dudley Field Malone, kollarını kavuşturmuş, hıncahınç dolu salona hitap ediyor. Solunda Wallace Haggard ve tam arkasında da Herbert Hicks ayakta görünüyor.

dilerinin de kılıçlarını çekip onun karşısına geçmelerini mi kastediyorlar? Bizim tek silahımız—ki bu, teorimizin doğruluğu hakkında tanıklık yapacak olan uzman kişilerdir—şimdi bizden alınıyor mu?"

Malone şimdi dikilmiş, meydan okuyordu ve "Biz burada bilimle, akılla birlikte duruyoruz. Biz burada Amerika'da köklü bir özgürlüğün olmasını savunuyoruz. Korkumuz yok. Sayın Yargıç, gerek yasal açıdan, gerek prosedür açısından ve gerekse sanığa karşı adil davranılması açısından, sizden bilirkişi tanıklığını kabul etmenizi istiyoruz,"[28] diye bitiriyordu sözlerini.

"Malone'un konuşması bittiğinde Dayton kararını vermişti. Kadınlar çığlık atarak onaylarını belirtiyorlardı. Darrow'un konuşmasından bile etkilenmeyen erkekler, kendilerini tezahüratın akışına kaptırmışlardı" diye gözlemliyordu bir gazeteci. Bir saat önce Bryan'a yapılan alkışlar, şimdi gölgede kalmıştı. Chattanooga'dan destek için gelen polis gücü içindeki İrlandalı bir polis memuru copuyla masayı dövmeye başladı. Kalabalığı yatıştırmak için başka bir polis onun yardımına koşmuştu ki, masayı coplamaya çalışan polis, arkadaşına "Defol, düzeni sağlamaya çalışmıyorum. Ben de tezahürat yapıyorum" dedi. Basın mensuplarından oluşan grup, geleneksel tarafsızlığı gereği korumaya çalıştığı sessizliğini Malone'a coşkulu bir destek vererek bozmuş oluyordu. Mencken, "Dudley, şimdiye kadar duyduğum en fazla gürültü koparan konuşmaydı," diyerek selamlıyordu Malone'u. Evrim karşıtı yasanın yapıcısı J. W. Butler bir basın yorumcusuna dönerek, "yüzyılın en güzel konuşması," demişti. Doğal olarak, konuşma toplanan kalabalığın adalet duygusuna hitap ediyor ve yerel dinsel hassasiyetlere değinmekten ka-

çınıyordu. Fakat şurası açıktı ki, duygusal bir karşılık almıştı. "Malone'un sözlerini bugün okuyun, kuru ve ilham verici olmaktan uzak olduklarını göreceksiniz. Tamamen bir savaş atmosferi içinde söylenmişlerdi... Bu sözler elektrik taşıyordu. Onun Bryan'a verdiği bu yanıt, tüm yaşamım boyunca tanık olduğum en dramatik olaydır," diye yazacaktı Scopes kırk yıl sonra.[29]

Çekilen nutuklardaki bu türden uçuşlardan sonra, eyalet adına kapanış konuşmasını yapmak Stewart'a düştü. Stewart, yasanın bilirkişi tanıklığına gerek bırakmadığı şeklindeki yorumuna geri döndü. Evrim karşıtı yasa çok açıktı. "Yasanın yasa olup olmadığını söylemek için buraya kim gelebilir?" diye soruyordu Stewart. "Bu bilim adamları neye tanıklık yapacaklar? Onlar [evrimin] tanrının insanın yaradışındaki basit bir yöntem olduğunu söyleyecekler. Bu hiç umurumda değil. Bu yasa, onu öğretemezsiniz diyor." Stewart, duruşmadan önce evrim aleyhinde sert şeyler söylememişti. Fakat Bryan'ın sözleri onun meseleyi ciddiye almasına yol açmıştı." Eğer bilim bir çocuğun ruhunda bir yara açıyorsa, kapıları bilime kapatın," diyordu Stewart. Günün konuşmalarından etkilenen ve aslında ihtiyatlı biri olan Stewart ellerini göğe doğru kaldırıyor ve "Diyorlar ki, bu dinle bilim arasındaki bir savaştır. Eğer öyleyse, şu anda istifa etmek istiyorum. Yüce Tanrı adına, din tarafında olduğumu bildirmek isterim... çünkü bu dünyanın ötesinde, hem benim hem de başkaları için ebedi bir mutluluğun olduğunu bilmek istiyorum." Hays, evrimin gerçekliğini kanıtlamak için, Stewart'a bir soru sorarak bir şans daha verilmesini istedi. "Mevcut suçlama, uygarlığın ve Hıristiyanlığın en can alıcı noktalarını yok etmeye çalışmaktadır ve yeni bir şansı

hak etmemektedir."[30] Stewart duruşmanın öğleden sonraki oturumununun bu tartışmasına son verirken, kararsız kalabalık onun sözlerini onaylamak için yeniden alkışlamaya ve ayağa kalkmaya başladı. Yargıç, bilirkişi tanıklığına gerek olmadığına dair kararını vermek üzereyken, duruşma cuma sabahına ertelendi.

Dayton gecenin geç saatlerine, günün oturumu üzerine dedikodu yaparak girdi. "Yorgun telgrafçılar olaylı oturumun hikayesini ülkeye iletmek için sabah saatlerine kadar çalışmışlardı," diye yazıyordu *Nashville Banner*. "Bu büyük an tarihe geçmiştir ve Rhea Bölgesi'nde yapılmakta olan duruşmayla ilgili bütün tahminler, Scopes'un Galileo ile aynı kefeye konulacağı yolundadır."[31] *New York Times* olayı, "Bilim ve din üzerine son yıllardaki en büyük tartışma" diye adlandırıyor ve Bryan ile Malone'un konuşma metinlerinin tamamını birinci sayfadan veriyordu.[32] Bu konuşmalarda dikkat çeken iki cümle, ülkedeki manşet hazırlayıcılarına iyi bir malzeme sunuyordu. "İncil'lerimizi Kaldırıp Atmadığımız İçin Bizi Bağnazlıkla Suçluyorlar," diyordu Bryan *Chicago Tribune*'un başmakalesinde.[33] "Biz diyoruz ki, İncil'inize Sahip Çıkın!" diye yanıt verecekti Malone buna: "Evet, İncil'inize sahip çıkın, ama onu ait olduğu yerde, yani manevi dünyanızda tutun... ve kabul görmüş bilimsel gerçeklere dair hiçbir şey bilmeyen kişiler tarafından yazılmış bu kitapların, okullarda bilim müfredatına konabileceğini savunmaya kalkmayın."[34] Her iki taraf da kendi mesajlarını etkili bir biçimde iletiyor ve başarılarını kutluyorlar, ancak hiçbiri, Amerika'nın kalbi ve beyni için girdikleri bu yarışta herhangi bir taviz ve hoşgörü temelinden söz etmiyordu.

Cuma günkü oturum, bir saatten daha az sürdü. Yargı-

cın bilirkişi tanıklığını reddetmesi için yeterli bir süreydi, ama Darrow'u aşağılamak için o kadar uzun sayılmazdı. İki yeni gelişme söz konusuydu. Raulston, baştan beri yasağı savunma pozisyonunda görünüyordu. Raulston, uzmanların tanıklıklarını açıkça dinlemek istiyordu, fakat böyle bir tanıklığın Tennessee'yi ve onun yasasını gülünç bir duruma sokacağından korkan ve bu yüzden de duruşmanın çok kısa sürmesini isteyen eyalet liderlerinden gelen baskıya boyun eğmek zorunda kalmıştı. Yargıç, iddia makamının pozisyonunu benimseyen kararını okurken, çok kötü bir şekilde kekeliyordu. İddia makamının pozisyonu ise makul ve mantıklıydı. Yine de Hays ve Darrow, hukuki önyargıyı açığa çıkarmak için Raulston ile karşı karşıya geliyorlardı. Bu noktada kaybedecekleri çok az şey vardı. Hays, kararı küçümseyen bir üslupla itiraz etti. Raulston, Hays'in ses tonundan alınmış ve "Sanırım bu tepki mahkemeye gösteriliyor, fakat bu mahkemeyi incitmemektedir," diyerek Hays'in itirazını dikkate almamıştı. Darrow artık, bu saldırıya yanıt vermeden duramazdı: "Onun bizi incitmesi gibi bir tehlike söz konusu değildir ve Tennessee eyaleti henüz dünyayı *yönetmemektedir.*"[35] Darrow karşı taraftan gelen saldırıya aynı kendine güven ve keskin sözlerle yanıtını vermişti.

Hays, uzman tanıklığının temyiz mahkemesi için zapta geçirilmesine izin verilmesini bir kez daha talep etti. Raulston ise, uzmanların, yeminli yazılı ifadelerini ya da verecekleri ifadeleri özetleyerek mahkeme katibine bırakabileceklerini söylüyordu. Hays uzmanların canlı olarak tanıklık yapmalarında ısrar ederken, Bryan devreye giriverdi. "Eğer bu tanıklara, tanıklık yapma izni verilirse, sanırım onlar çapraz sorguya tabi tutulacaklardır." Bryan, böylelik-

le kendilerinin de bu tanıklara soru sorabileceklerini ima ediyordu. Hays, karşı karşıya kaldıkları ikilemi daha sonra şöyle açıklayacaktı: "Çapraz sorgu, getireceğimiz bilim ve din adamlarının ilahi bakire doğuma ve öteki mucizelere inanmadıklarını göstermeye hizmet edecekti ve biz de bu türden tanıkları tercih ediyorduk." Bu türden bir tanıklık, ACLU'nun yürüttüğü geniş çaplı çabaların altını oymak anlamına gelecekti. "Bize öyle geldi ki, özgür eğitim amacı eğer gerçekleştirilebilecekse, bu ancak, kiliseye giden ve teolojik mucizeleri sorgulamayan milyonlarca insanın desteğiyle olacaktı," diye not ediyordu Hays. Darrow hemen karşı atağa geçerek, "Onların artık çapraz sorguya katılma hakları yoktur," yanıtını verdi. Raulston, karşısındakini kendi silahıyla vurma şansını yakaladığını anlamıştı. "Albay, çapraz sorgunun amacı nedir? Bu yöntem, gerçeğin, doğrunun araştırılması değil midir?" Darrow, omuzlarını kulaklarına kadar kaldırıp, gözlerini yargıca dikti. "Bu davada gerçeğin araştırılmasına yönelik herhangi bir çaba oldu mu, Sayın Yargıç?" diye sordu. Mahkeme, savunmanın yazılı ifadeleri ya da önceden hazırlanmış olan ifadeleri zapta geçmesi için okuyabileceklerine karar verirken, iddia makamının da, kürsüye çıkacak herhangi bir savunma tanığını sorgulayabileceğine karar verdi.[36]

Darrow, günün diğer bölümünde, tanık ifadelerinin düzenlenebilmesi için mahkemenin ertelenmesini talep etti. Raulston, bunun için zamana ihtiyaç olduğunu söyleyerek karşı çıktığında, Darrow dayanamayıp patladı: "Eyalet adına ya da iddia makamı adına yapılan talepleri bitmez tükenmez zamanlarda kabul edip, bizim herhangi bir şeye dair yaptığımız küçük bir talebi bile hemen geri çevirmenizi anlayamıyorum," diye bağırdı. "Umarım

mahkemeye karşı gelmiyorsunuz?" diye yanıt verdi Raulston. Darrow, pantolon askısını sertçe çekerken, vereceği yanıtı hazırlıyordu dikkatle: "Evet, Sayın Yargıcın *umut etme* hakkı vardır," diye geldi yanıtı ve bu sözler tehdit içeriyordu. "Belki başka bir şey yapmaya da hakkım vardır," dedi Raulston, fakat savunmanın ifadelerini hazırlayabilmesi için duruşmayı pazartesi gününe erteledi.[37]

Mencken, Dayton'dan yazdığı son raporunda "Pazartesi ve salı günkü duruşmalarda olacaklar sonucu değiştirmeyecektir. Asıl savaş, yaradılışın zaferiyle bitmiştir," diyordu.[38] Mencken ve diğer gazeteciler Dayton'dan hareket ederken, cumartesi günkü genel kanı bu yöndeydi. İçlerinden biri, "Duruşmalar, gazeteciler için son derece yorucu ve ağır ilerlemektedir," diyordu o gün. "Muhabirler, aşırı pişmiş yiyeceklerden, içme suyunun pisliğinden, aşırı sıcaktan ve fazlasıyla yorucu işlerden iyiden iyiye usanmış durumdalar."[39] Mencken'in herkesten önce hareket etmesinin başka bir nedeni vardı elbette. Kasaba görevlileri, onun Dayton'ı ve Dayton'da yaşayanları küçümsemesine öfkelenmişler ve kasaba halkı kovmadan önce, kasabadan kendisinin ayrılması için uyarmışlardı. "Ona kimsenin zarar vermeyeceğini umarım," diyordu A. P. Haggar. "Bir keresinde ben önledim, fakat bir daha olduğunda, onları engellemek için orada olmayabilirim."[40] Mencken, bu pislikten kurtulmak için kaçarken, Darrow'un pazartesi günü için yaptığı planları da biliyordu.

Charles Francis Potter, Darrow'un kendisine gizlice, "Pazartesi günü kürsüye bir İncil uzmanını çıkaracağım," dediğini hatırlıyordu. "Senden daha büyük bir uzman. O, dünyadaki en büyük uzman olduğunu düşünüyor." Potter, bunun ne anlama geldiğini hemen anlamış ve usta

işi diye bulmuştu Darrow'un planını. "Usta işini filan bir kenara bırak ve çok yüksek sesle konuşma! Etrafta birçok gazeteci var," diye yanıtladı onu Darrow.[41] Bir düzine savunma uzmanı malikanede ifadeleri üzerine çalışırken, Darrow da sessizce Bryan'ı tanık kürsüsüne çağırmayı planlıyordu. Darrow, pazar akşamı Bryan'ın rolünü Harvard'lı jeolog Kirtley Mather'a vermiş, onunla prova yapıyordu. İki yıl önce Chicago Tribune'a yaptığı açıklamada Bryan'a yönelttiği aynı soruların tekrarıydı bu. Pazar günü basın, bir şeylerin olacağını sezmeye başlamıştı. "Söylentilere göre, savunma öldürücü son darbeye hazırlanmaktadır,"[42] diye yazıyordu *Nashville Banner.*

Dava vekilleri, Darrow'un planından habersiz, zaferlerinin tadını çıkarıyorlardı. Stewart, yargıcın kararını "Muhteşem bir zafer" olarak nitelerken, Bryan'ın oğlu William Bryan, Jr. da, davanın sonucundan emin bir şekilde evinin yolunu tutmuştu. Baba Bryan, "yepyeni bir şey" olacağını vaat ettiği kapanış konuşmasına son rötuşlarını yaptı ve duruşma sonrasında olacaklara göz atmaya başladı; bu arada, gelecek iki yıl içinde, evrimin öğretilmesine karşı yürüttükleri mücadeleyi diğer yedi eyaletin meclisine taşıyacaklarını söyledi ve pazar günü yaptığı basın açıklamasında davanın yarattığı etkiye değindi. "İlerliyoruz. Tennessee davası, İncil'e inanan Hıristiyanlığa karşı kurulan tuzağı açığa çıkarmıştır." Uygarlıktan acıma ve merhametini çalan "zalim öğreti" doğal ayıklanmanın maskesi düşürülmüştü. Bryan Darrow'u, kurulan bu tuzağın elebaşısı ilan etti. "Darrow, mahkemenin dua edilerek açılmasını protesto etmiş ve ortodoks Hıristiyanlığa inananların belleklerine hakaret etmek için hiçbir fırsatı kaçırmamıştır," diye suçluyordu onu Bryan. "Bay Dar-

row'un bu davayla olan ilişkisi ve dava sürecindeki tutumu, evrimin öğretilmesini yaymak isteyenlerin Hıristiyan dünyasına ilişkin kötü niyetlerinin ardında olduğunu göstermektedir." Pazar günü Bryan, Dayton'dan on beş mil uzaklıktaki küçük bir kasaba olan Pikeville'de bütün kiliselerin katıldığı bir açık hava toplantısında vaaz verirken, benzer yorumlar yapıyordu.[43]

Darrow'un mahkemede dua edilmesini önlemeye yönelik çabaları, ulus içinde dinine bağlı katmanlardan olumsuz tepkiler almasına yol açtı. Gazetelerin başyazılarında, Darrow'un bu hareketi eleştiriliyordu. Vali Peay, davaya dair suskunluğunu bozmuş ve "duadan kaçacak kadar zayıf bir amaç," demişti. Florida'lı hayırsever George F. Washburn, davadaki gelişmeler konusunda son derece heyecanlıydı ve okul müdürü White'ın Bryan Üniversitesi'nin kuruluşu fikrini desteklemek için 10,000$ bağış yapacağı sözünü vermişti. "Dayton'daki bu savaş, dünyayı saracak olan savaşın başlangıcıdır,"diye yazıyordu Washburn White'a, "Muhafazakar bir üniversite kurmak için gerekli psikolojik moment yakalanmıştır." Bu teklifin etkisini ortadan kaldırmak istercesine, John D. Rockefeller, Jr., aynı gün Shailer Mathew Chicago İlahiyat Fakültesi'ne 1 milyon $ bağışlıyordu.[44]

Darrow, o cumartesi günü Bryan'ın yazılı açıklamasına kendisi yanıt verecekti. Mahkemede dua edilmesi meselesine geri dönerek, "bu davadaki durumun hassasiyetinden dolayı itiraz ettiğini" iddia etti, fakat ahlakın temeli olarak evrimci naturalizmi savunmaya devam ediyordu. "Bu felsefenin, benim yurttaşlarıma karşı daha anlayışlı, daha nazik ve yardımsever olmamı sağladığını umuyorum," diye yazıyordu Darrow. Chattanooga'daki bir Ya-

daha bir hafta öncesinden beklenmedik bir yer vermeye başlamışlardı. Muhabirler dava süresince olanları Dayton'dan, iki milyona yakın sözcükle, telgrafla ilettiler. Amerika'dan Avrupa'ya, daha önce başka haberlerde böylesi yaşanmamıştı. Dayton'dan beş telgraf hattıyla raporlarını ileten *New York Times*, davanın ani olarak sona erdirilmesinin, "halkı milyonlarca ilgisiz sözcükle kafasının şişirilmesinden kurtardığını" yazıyordu.[25] Dava devam etmiş olsaydı, şüphesiz ki Dayton'da olanlar genel olarak haberleri belirlemeye devam edecekti. Scopes kaybeder kaybetmez, artık hikayenin haber değeri kalmadı ve ancak Bryan öldüğünde yeniden su yüzüne çıktı. Tennessee'deki dava 1920'lerin değişken ve kaynayan atmosferindeki en son heyecandı. Güneyli büyük sosyolog Howard W. Odum, ülke çapmda "2,310 günlük gazetenin Scopes davasını haber yaptığı" ve "hiçbir gazetenin—ki bunlara tarımsal ve ticari gazeteler de dahildi—konuyu görmezden gelmediği bulgusuna ulaştı."[26]

Bryan'ın ölümünün zamanlaması, bazılarının davarım potansiyel önemini yeniden değerlendirmesine neden oldu. "Hiçbir şey, gerek zamanlama gerekse tarz olarak, Bryan'm Dayton'daki mahkeme salonunda göründükten sonra ölümü kadar dramatik olamazdı," diye yazıyordu *New York Worldden.* Walter Lippmann. "Bryan'ın böyle bir anda gerçekleşen ölümü, onun Dayton'daki sözlerine değer katacağı gibi, kendisini izleyenler üzerindeki etkisini de artıracaktır."[27] Bryan'ın ani bir felç sonucu öldüğü söylense de, genel olarak insanlar duruşma stresinin bu atağı hızlandırdığına inanıyorlardı. Pek çok insan kişisel olarak Darrow'u suçluyordu. "Bryan'ın muhafazakar dinsel inançlarını savunma uğrunda ölen bir şehit olarak algılandığını hissediyordum. Çok geçmeden kasabada bir

söylenti dolaşmaya başladı. 'Yaşlı şeytan Darrow', Bryan'ı sorgusuyla öldürmüştü," diyordu Scopes, Dayton'a yaptığı kısa ziyarette. Ağustos başlarında George Rappleyea New York'daki ACLU görevlilerine, "Bryan'ın ölümü Tennessee halkı nezdinde kazanabileceğimiz olası bir zaferi ortadan kaldırmıştır. Dayton'da kalan yegane modernist benim," diye yazıyordu. Vali Peay, Bryan'ı, "Atalarımızın inançları uğrunda ölen bir şehit," olarak anıyor ve cenazesinin kaldırılması için eyalette resmi tatil ilan ederek, Bryan'ın ölümüne resmiyet katıyordu.[28] Haftalardır Scopes davasını umursamayan vali, savunmanın Bryan'a ve Tennessee'ye karşı olan tutumuna bir tepki olarak, davanın temyiz mahkemesinde de kazanılmasına, gözle görülür bir ilgi göstermeye başlamıştı.

Halk Adamı'nın cenaze töreni ulusal bir olay haline gelmişti. Kalabalıklar peşpeşe dizilmiş kamyonlara bindiler. Özel olarak cenaze için donatılan bir araba defin işlemleri için Washington'daki Arlington Ulusal Mezarlığı'na doğru yola çıktı. Önce Dayton'da, daha sonra trenin içinden geçeceği birçok büyük şehirde binlerce insan bu olay için toplanmıştı. Ve son olarak, ülkenin başkentinde de aynı manzara söz konusuydu. Bayraklar yarıya indirildi. Dükkanlar kapandı. Amerika'nın politik seçkinleri de cenazeye katıldılar. Senatörler ve hükümet üyeleri tabutu taşıma yarışı içindeydiler. Basın içindeki Bryan'ın eski düşmanları ise, onun tutkusunu ve dürüstlüğünü selamlıyorlardı. "O, doğru bildiğini yapmaya çalıştı," diyordu *New York Herald Tribune.* Bir Philadelphia gazetesi de, "Bryan'ın ölümü, birçok kez Bryan tarafından yanlış yönlendirilmiş olsalar da, onu bir peygamber gibi gören milyonlar üzerinde, derin bir şok etkisi yaratacaktır,"[29] diye ekliyordu. Bryan'ın ölümünden bir hafta sonra piyasaya

çıkarılan "William Jennings Bryan'ın ölümü" şarkı albümü popüler tepkiyi en iyi yansıtan unsurlardan biriydi. Bunun ardından gelen şiirlerde ise, Bryan'ın kapitalistlerle olan savaşı ve işçilere yardımcı olması dile getiriliyor ve övülüyordu. Ancak bütün bunlar içinde yalnızca bir tanesi Scopes davasıyla doğrudan ilişkiliydi. "Bryan, okullarımızdaki çocukların inançlarını yıkmaya çalışan aptallar, inançsızlar ve evrimcilere karşı savaşıyordu." Bryan'ın, davadaki rolüne rağmen—belki de bu role bağlı olarak—çok daha geniş bir izleyici kitlesine sahip olduğu ortaya çıkmıştı. Gerçekten de, William Bell Riley bir anma toplantısında, Tennessee davasını "Bryan'ın verdiği en iyi ve en son savaş"[30] olarak değerlendiriyordu.

Emsalsiz liderlerinin yasını tutan pek çok kişi, onun haçlı seferini sürdüreceklerine yemin ettiler. Eski bir Nebraska valisi ve 1924'de Demokrat Parti'nin başkan yardımcısı adayı olan Bryan'ın erkek kardeşi Charles, cenazeye katılmak için yolda giderken, "Kongre, en sonunda evrim tartışmasına el koymaya çağrılacaktır,"[31] demişti. Mississippi Valisi de kendi eyaletinin "Muhtemelen Tennessee'yi izleyerek, evrimin okullarda öğretilmesini yasaklayacağını" ilan etti. Ve bu tahmin, eyalet meclisinin ilk toplantısında gerçekleşiyordu. Yasa lehinde propaganda, Bryan'ın Dayton'daki son konuşmasının öyküsünü anlatan Ben McKenzie'nin konuşmalarında da sürdü.[32] 1925 sonbaharı süresince güneyin ilk kadın valisi olan Texas Valisi Miriam Ferguson, kendi eyaletinin ders kitapları komisyonuna evrim teorisini lise ders kitaplarından çıkarması emrini vermişti. Bu yasak, yayıncıların yıllarca Lone Star Eyaleti'nde kullanılmak üzere, hazırladıkları biyoloji ders kitaplarından özel sayılar basmalarına neden oldu. Bütün ülkede, düzinelerce muhafazakar lider (Riley, Straton, Norris ve Martin de da-

hil), Bryan'ın bıraktığı boşluğu doldurmak için plansız ve çoğunlukla da çılgınca evrim karşıtı eylemler düzenlemek için birbirleriyle yarıştılar. Ölümü izleyen iki yıl süresince birçok eyalet meclisi, evrimin öğretilmesini sınırlamak için, öncesine oranla daha büyük çabalar sarfetti.

Popüler fakat kısa ömürlü efsane, Scopes davasından tam bir zaferle çıktığı düşüncesiyle, gelişimine devam ediyordu. Halk adamı'nın ölümünden *önce* bile, bir muhabir mahkemenin sonucuyla ilgili olarak Dayton'dan yazdığı yazıda, "Bu bölgedeki binlerce insan için Bay Bryan'ın yanlışlıkların kuvvetlerine karşı zafer kazanması sürpriz olmayacak," demişti. Mahkeme kararının verilmesinden itibaren bir aydan daha kısa bir süre sonra, Kentucky'de toplanmış olan bölgesel bir köktenci grup olan Clear Cneek Springs evrim karşıtı gösteriler yapmaya başlamışlardı. WFCA Muhabiri William Bell Riley "Büyük Halk Adamı'nın yalnızca yargıcın, jüri üyelerinin, Tennessea'li halktan katılımcıların değil, aynı zamanda entelektüel dünyanın yargılarına karşı zafer kazandığını"[33] yazmıştı.

Country ve western müziği, bu efsanenin köklerini ele geçirdi. Georgia'lı ünlü balad şarkıcısı Andrew Jenkins'in şarkı sözleri bunu açıkça gösteriyor:

Güneşli Tennessee'de bir dava vardı yakın zamanda,
İncil yargılanıyordu ve İncil'in hakkı korunmalıydı.
Kim gidip bitirecek bu savaşı? Kahraman kim olacak?
Kim bilgili ve güçlü düşmanla karşılaşacak ve İncil'i savunacak?

Şarkı böyle devam ediyordu. Bryan, "savaşı bitirmeye giden" kahraman olmuştu. 1925'de Columbia plak şirketi de bir country folk şarkısını piyasaya sürdü.

Yoldaşların başı beladaydı uzak Dayton'da,
Bay Bryan onlara yardıma gitti ve gece gündüz çalıştı.
Haklı bir dava uğruna savaştı ve savaşı kazandı.
Tanrı, onu yeryüzünde yaptıklarından dolayı cennete çağırdı.

Bu ve benzeri şarkılar bugün "Scopes şarkıları" olarak bilinmektedir. Scopes efsanesinin bu yorumunda kahraman Bryan, Tennessee'nin okul çocuklarını lanetli evrim teorisinin yıkıcı etkilerinden kurtarmaktadır. Popüler bir müzik dergisinin 1925 yılı Eylül sayısı, Columbia'nın çıkardığı şarkının "özellikle güneyde ve Bryan'ın son zamanlarında etkin olduğu bölgelerde olağanüstü sattığını" bildiriyor.[34] Davanın bitmesinden üç ay sonra bile Mencken'in Bryan'a olan öfkesi dinmemişti. "Bryan'ın Tennesse azizler meclisinde yeri sağlam ve güvencede görünüyor. Eğer köy berberi Bryan'ın saçından bir teli atmayıp saklamışsa, bugün bile oradaki safra taşlarını iyileştirdiğine inanılıyor olmalı."[35] Efsane zamanla baştaki etkisini yitirmekle birlikte, Walter White'ın Bryan'ın onuruna Dayton'da muhafazakar bir kolej kurulması düşü de gerçekleşti. Bryan ve Scopes deneyimi, dinsel açıdan duyarsız Dayton'ı bir inanç merkezi haline dönüştürmüştü.

Scopes davasına ilişkin yayılan son söylentilerin tersine, hiç kimse savunmanın zaferini öngöremedi. Ronald L. Numbers, "Ulusal çapta bir düzine dergiye ve bölgesel olarak dağıtılan beş gazetenin davaya ilişkin haber ve yorumlarına baktığımızda, haçlı seferinin sona erdiği iddiaları bağlamında, hiçbir evrim taraftarı herhangi bir zafer iddiasında bulunmamaktadır," diyor. Gerçekten de, Bryan'ın ölümünden sonra pek çoğu, tersi bir durumdan korkuyordu. Politik açıdan liberal bir karaktere sahip olan *Nati-*

on'ın Ağustos ortasındaki başyazısında, evrim karşıtlarının "Dayton'daki başarısından söz ederek, bütün ülkede muhafazakar yasaların 'sel baskını' gibi gündeme geleceğini" öngörülüyor; Ekim ayında ise Mencken, umutsuz da olsa, bir uyarıda bulunuyordu. "Bryan öyle bir kötülük başlattı ki, onu durdurmak hiç de kolay olmayacak." Maynard Shipley'in Bilim Cemiyeti de, evrim karşıtı salgınına dair tahminde bulunmaktan geri durmadı. Shipley, Scopes davasından tam iki yıl sonra, "Birleşik Devletler'deki gerici güçler, açık bir isyan halindedir," diye yazıyordu. "Bu gerici güçler, şu anda saldırılarını eğitimin yapısına doğru yoğunlaştırıyor, milyonlarla ifade edilen sayılarla örgütleniyorlar. Asıl hedefleri, birleşik bir politik güçle, modern bilime saldırmaktır."[36]

Darrow'un mahkeme salonundaki dua etme işine itiraz etmesi anından itibaren, evrim karşıtlığına karşı koyan gürültülü bir kesim, Scopes davasındaki başarısızlıktan ve muhafazakar dalgayı durduramamaktan Darrow'u sorumlu tutuyordu ve eleştiriler Bryan'ın ölümünden sonra artmaya başlamıştı. Onların muhakemesi kuşkusuz kendi dinsel dünya görüşlerini yansıtıyordu. Bazı laik eleştirmenler, Tennessee yasasına karşı çıkıyor ve Darrow'u savunuyorlardı, ancak dinci modernistler ve tutucu Hıristiyanlar açısından Chicago'lu agnostik, toplum dışı bırakılmış aşırılığı temsil eden bir kişiydi.

"Bay Darrow'un Bryan'ı tanık kürsüsünde aşağılaması ve onu küçük düşürmesi, bilimsel açıdan bir şey ifade etmediği gibi, aleyhte bir tepki oluşmasına da neden olmuştur." Walter Lippmann'ın *New York World*'deki yorumu böyleydi. "Darrow'un, Bryan'ı aşağılaması ve gülünç duruma düşürmesiyle, milyonlarca insan Bryan'ın değerlendirmelerinde isabetli olduğu sonucuna varmış ve Day-

ton'daki mücadelenin Bryan'ın ifade ettiği üzere hem Hıristiyan dini için, hem de ona karşı bir savaş olduğu yönündeki tezi konusunda ikna olmuşlardır." En çok etkilenen bölgelerden biri olan New Orleans'daki *Times Picayune* de, "Bay Darrow'un dua edilmesine itiraz ediyorum demesinden tutun; Bryan'ı sorgulamasındaki huysuzluğu ve ukalalığı, Birleşik Devletler'deki 'evrim karşıtı' yasaların gündeme getirilmesinde, Bryan ve onun taraftarlarının çabalarından daha etkili olmuştur,"[37] yorumunu yapıyordu.

Değişik cephelerden çeşitli Hıristiyan, Darrow'un davada oynadığı rolden şikayet etmekteydi. "Popüler eğitimin bağlı olduğu Scopes davasında sıradan, ortalama eğitim almış Hıristiyanların bakış açısını anlayan hukuk adamlarına sahip olmadığımız için üzgünüz," diye yorum yapıyordu bir kilise dergisi. Bir başka kilise görevlisi ACLU'ya gönderdiği mektupta, "Liberal cemaatimizdeki rahiplerin yüzde beşinin bile, Darrow'un mahkemedeki tutumuna en küçük bir sempatisi bulunmamaktadır," diye yazmıştı. Vanderbilt Üniversitesi'nde görevli hümanist Edwin Mims, "Darrow'un bilimsel bilgi savaşının aydınlanmacı güçlerin lideri olarak öne sürülmesi, bazılarının muhafazakarlığını körüklemektedir," diye yakınmaktaydı. Harry Emerson Fosdick'in kardeşi ve aynı zamanda Rockefeller'ın de avukatı olan Raymond B. Fosdick, Scopes'u Savunma Vakfı'nın komitesine katılması için yapılan daveti, "Hoşgörü ve hoşgörüsüzlük arasında büyük sorunların yaşandığı bir noktada, avukat seçimindeki hatalardan dolayı, çok büyük bir fırsat elden kaçırılmıştır," diye azarlayıcı bir gerekçeyle reddediyordu. ACLU meselenin ağırlığının farkındaydı ve kendi yanlışlarını da biliyorlardı. Roger Baldwin, onu, "Burada bulunanlar, hepimiz sizinle aynı fikirdeyiz. Yapmaya

çalıştığımız şey, davayı temyiz mahkemesinde kazanma çabasıdır," diye yanıtladı.[38]

Baldwin'in Fosdick'e yazdığı mektuptan da anlaşılacağı üzere, New York'daki ACLU görevlileri dikkatlerini temyiz mahkemesine çevirmişlerdi. Darrow'un savunma ekibinin dışında tutulmasına yönelik manevrayı bir kez daha denediler. ACLU yürütme komitesi Ağustos başlarında planını yaptı: Tennessee'li avukatlara "öncelik" vermede ısrar ederek, Darrow'u yatıştırmak. Birlik yöneticisi Forrest Bailey, "Dava üst mahkemeye gittiğinde, hepimizin ortak kanaati şu ki, daha çok Neal'ler ve daha az Darrow'lar olmalıdır. Darrow şu andan itibaren ortadan kaybolmalıdır," diye yazıyordu John Neal'e. Hays bu duruma karşı çıkıyordu ve Bailey de, "Fakat aynı zamanda, başka seçeneklerimiz de olduğunu görebildiğimizi umuyorum," diye not düşüyordu. Rappleyea çok geçmeden ACLU'ya Neal'le yapacakları bir toplantıdan söz ediyor ve Darrow'un eyalet anayasa mahkemesi öncesinde ortadan kaybolmasının iyi olacağı konusunda uzlaştıklarını bildiriyordu. "Aksi takdirde, Anayasa mahkemesinde yargılanacak olan bizim amacımız değil, sorguda Bryan'ı perişan eden Clarence Darrow olacaktır," diye açıklıyordu Rappleyea.[39]

Neal'in, Darrow'u dava dışında bırakma yetkisi vardı. Bu türden bir girişimi güçlendirebilmek için Bailey, ACLU ile yakın bağları bulunan liberal dinci liderlerden, sorun hakkında Neal'e yazmalarını istedi. "Bize, Darrow'un kişiliği ve bize vereceği zararlar konusunda sürekli olarak eleştiriler ve protestolar gelmektedir. Eğer bu konuda bizimle aynı fikirdeyseniz, kişisel görüşlerinizi kendi inisiyatifiniz doğrultusunda doğrudan Bay Darrow ya da Dr. John R. Neal'e yazabilir misiniz?" deniyordu bu mektupta. ACLU ile yakın bağları bulunan *The New Republic*'in

editörleri, Scopes'un savunmasını üstlenenleri eleştiriyor ve temyiz mahkemesinde Tennessee'li avukatların görev almasında ısrar ediyorlardı.[40]

ACLU'nun 'daha az Darrow-daha çok Neal' planının olanaksızlığı sonunda ortaya çıktı. Nedenler üstüste gelmişti. Darrow, ACLU'nun kendisine yönelik kumpasını öğrendi ve bunu bildiğini ACLU görevlilerinin de bilmesine izin verdi. Bailey, meselenin bir "yanlış anlamadan" ileri geldiğini söyleyerek özür diliyordu. "Hiçbir zaman sizin davadan çekilmenizi istemedim." Darrow, Bailey'nin sözlerini 'kurnazca' diye niteleyerek, temyiz aşamasında önde gelen bir avukata ihtiyaç olduğunu dile getirerek, sözlerine potansiyel rakibi ve davanın kontrolünü elinde tutan Neal'in, kendi yerini dolduramayacağını ekledi. "Neal iyi bir adamdır. Eğer zaman harcasaydı, iyi bir avukat da olabilirdi, fakat o öğretim görevlisi olmayı tercih etti ve böylesine önemli bir davada görev yapacak kadar donanımlı değildir," diye yazıyordu gizlice. Darrow Neal'in yerine, ya eyalet barosu içinde evrim karşıtı yasaya karşı mücadele etmiş olan Memphis'li avukat Robert S. Keebler'in ya da mahkemeye itaatsizlik duruşmasında Darrow'un savunmasına gelen Chattanooga'lı avukat Frank Spurlock'un getirilmesini öneriyordu.[41] Bailey, gerek bir avukat, gerekse savunmanın kontrolünü sağlayan bir aracı olarak Neal'den kolay kolay vazgeçemezdi. Ve davada Darrow'a daha az bir rol verilmesini tartışmak için iki kez Neal'le görüşme yaptı. Neal ise, ACLU yetkilileriyle toplantı yapmadan önce, kendisine yapılan önerileri reddediyordu. Bunun belki de en önemli nedenlerinden biri, Hays'le karşı karşıya gelmek istememesiydi. Neal zamanını, Federal Mahkeme'de evrim karşıtı yasanın uygu-

lanmasını sınırlayan iki kuru dilekçenin peşinde koşturarak geçiriyordu.

Eylül başlarında ACLU avukatlarından Walter Nelles, Bailey'e Darrow'un yerine başka bir avukatın atanması için farklı bir yol önerdi: ACLU davanın kontrolünü önde gelen avukatlardan oluşan bir komiteye bırakacak ve bu komite de ABD Anayasa Mahkemesi'nin eski yargıçlarından ve 1916'daki başkanlık seçimlerinde Cumhuriyetçilerin adayı olan Charles Evans Hughes'u temyiz mahkemesinde davayı üstlenmesi için görevlendirecekti. Hughes bir süredir davaya katılma yönündeki istekliliğinin sinyallerini vermeye başlamış ve 1925'deki Amerikan Barolar Birliği'nin yıllık toplantısında yaptığı konuşmada, muhafazakar yasa çıkarma girişimlerine yönelik olarak çok sert sözler sarfetmişti. Bailey, Hughes'un önerisini Hays'e aktardığında, Scopes'un yardımcı avukatı köpürmeye başladı. Hays, Nelles'e kızgın bir biçimde, "Davanın yarattığı etki ve duruşmanın tarzı bize, davanın temyizde kazanılması için iyi bir şans vermektedir," diye yazıyordu. "Başka avukatların davayı temyizde kazanma girişimleri, Darrow ve Malone'un hak ettikleri güvenin onlardan geri alınması anlamına gelir. Dahası, muhafazakar avukatların ve örgütlerin, liberallerin ve radikallerin yaptıkları işlerden yararlanmalarına ve parsa toplamalarına razı olamam." Hays, Hughes'a anlamlı bir göndermede bulanarak, "Başlangıçta kendilerini küçük düşürmeye yarayacak olan davayı üstlenmek için hiçbir muhafazakar avukat bulamazken, şimdi şan ve şöhret kazanma fırsatını gören herkes yardım önerilerinde bulunuyor. Ülkenin her tarafından benzer yardım teklifleri gelmektedir." Nelles o an için geri adım attı, fakat Hays'den başka bir avukatla temyiz mahkemesine gidilmesini en azından düşünmesini istedi.[42]

Darrow'un Hays dışında sahip olduğu diğer etkili müttefikler ve onların desteği (Neal'in beceriksizliği, bu durumu ikiye katlıyordu) Darrow'un savunma ekibindeki yerini kurtarmıştı. Darrow'un muhafazakarlığa duyduğu düşmanlığını paylaşan H. L. Mencken ve Joseph Wood Krutch gibi bazı gazeteciler, savunmanın Bryan gibilerinin dine ilişkin "aptalca fikirlerini", Darrow'un duruşmalarda yaptığı gibi açığa çıkarmaya ihtiyaç olduğunu düşünüyorlardı. Bunun bedeli, davanın kaybedilmesi ve çoğunluktaki Hıristiyanların gücendirilmesi de olsa, bunun yapılması gerektiğini savunuyorlardı. Bundan başka Watson Davis'in *Bilim Hizmetleri* adlı yayın organı, Darrow'un "yeteneği, dürüstlüğü, ahlaki duyarlılığı ve idealizmi"ni[43] onaylayan ve uzman tanıkların imzasını taşıyan bir mektup hazırlamıştı.

ACLU'nun, kendisini destekleyenlerin bir bölümünü gözden çıkarmadan Darrow'u dışlaması mümkün değildi ve Neal de, kendisinden beklenen işi yapma kapasitesine sahip değildi: Savunma ekibinin lideri olma konumundan dolayı gururlanarak övünmesine rağmen, yardımcı avukatlarla yeterli iletişimi kuramamış ve Eyalet Anayasa Mahkemesine yapmaları gereken itirazı geciktirerek, süresini kaçırmıştı. Bu ihmalkarlık onları, duruşmaların idare edilmesi ve itiraz ettikleri sorunları temyiz mahkemesinde gündeme getirmelerine neden olacaktı ve buna uzman tanıklığı da dahildi. Geriye sadece evrim karşıtı yasanın geçerliliği üzerine yürütülecek bir mücadele kalıyordu. Bailey bile umutsuzluğa kapılmış ve Darrow'la birlikte, Scopes'dan, Keebler ile Spurlock'u yasal avukatlar sıfatıyla savunma ekibine sokmalarını istiyordu.[44] Scopes, temyize yönelik başıboşluk içinde fazla bir ilgi göstermiyordu, fakat Keebler, Spurlock ve davaya sempati duyan di-

ğer Tennessee'li avukatlar, davanın yerel işlemleri ve prosedür sorunlarında sorumluluk almayı kabul ettiler. "Kontrolü Yargıç Neal'den almak kaçınılmazdır," diye bilgilendiriyordu Darrow, ACLU'nun bürosunu. "Onsuz çalışmaya yönelik adım atmadıkça, davayı temyiz mahkemesine götürmemiz mümkün değildir." Savunmanın kontrolü, bu iç çekişmeler yüzünden, temyiz süreci boyunca çözümlenmeden kalacaktı. Ekim sonlarında, yerel avukatlardan biri, davayı temyiz mahkemesinde kimin temsil edeceğini sorduğunda, Bailey ortadaki belirsizliği itiraf etti: "Darrow, Malone ve Hays'in devam etmesini istemiyoruz. Ama bu kişileri davadan kovduğumuz şeklinde bir izlenim yaratmak da istemiyoruz."[45] Aynı zamanda savunma için para toplama işi de iyice gevşemişti. Yıl sonunda ACLU'nun toplayabildikleri 5,400 $'a ulaşmıştı ve bu paranın çoğu da uzman tanıkların harcamalarına gidecekti, fakat Tennessee'de para toplama işi için oluşturulan özel komite sadece 3,800 $ toplamış, bunun üçte birini de Malone sağlamıştı. ACLU yürütme kurulu başkanı John Haynes Holmes, vakfın danışma komitesinde görev yapmak üzere etki sahibi bir grup akademisyen toplamıştı, fakat Bailey'nin ifadesiyle bu "paralı insanlar", Darrow'un varlığından dolayı tereddüt ediyorlardı.[46] Nihai olarak, açığın giderilmesi için Bilimin İlerlemesi İçin Amerikan Birliği örgütü üyelerine özel bir başvuru yapılacaktı, fakat 1926 yılına kadar bu gerçekleşmedi.

Bu iç çatışma ve karışıklık, aynı zamanda eyaletin temyize yönelik çabalarını da engelliyordu. Evrim karşıtı yasayı savunma sorumluluğu, eyalet anayasa mahkemesinden önce seçimle göreve gelen Tennessee genel savcısı Frank M. Thomson'a düşüyordu; ancak Vali Peay de bu konuda bir rol oynamakta ısrarlıydı. Bununla beraber, her iki görevli

de kronik hastalıklardan musdaripti ve bu durum, oldukça stresli bir davayla uğraşmalarını engelliyordu. Bu kronik hastalıklar, çok geçmeden her ikisini de öldürecekti. Peay, duruşma süresince Michigan'daki Battle Creek Sanatoryumu'nda dinlenirken, olayın ulusal çapta gündeme oturması sağlığını ciddi bir biçimde kötü yönde etkiledi. "Vali Peay, Battle Creek Sanatoryumu'ndayken, Başsavcı Thompson bana, Scopes davasında benim eyalet özel danışmanı sıfatıyla görev yapmamı önerdi. Gerek kendi fiziksel koşullarından, gerekse diğer nedenlerden dolayı benim daha yararlı olacağımı söylüyordu,"[47] diye açıklıyordu Nashville'li avukat K. T. McConnico daha sonraları. Ancak özel avukat görevlendirme yetkisi sadece valideydi ve Peay de, temyizdeki işlemleri yürütmesi için Nashville'li avukat Ed T. Seay'i görevlendirmişti. Thompson ve Peay'in ölümlerinden sonra, bu iki avukat birlikte çalışacaklardı.

William Jennings, Jr., ve Samuel Untermyer'in eyalete yardım etmeye istekli olduklarını belirttiklerinde, işler daha da karıştı. Bu iki avukatı da, ağabey Bryan davet etmişti, fakat Peay ve Thompson dışarıdan yardım alınmasını istemiyordu. "Bu eyaletin insanları, Darrow, Malone ve diğerlerine gücenmiştir. Bu anlamda yerel avukatların kullanılması bizim açımızdan daha yararlı olacaktır," diye yazıyordu Peay, Untermyer'e. ACLU ulusal komitesine yeni katılmış olan Untermyer, Scopes davasında Tennessee'nin yanında yer alıyordu.[48] Peay, Bryan'lara olan sempatisinden dolayı genç Bryan için istisnai bir uygulama yaptı, fakat eyalet daha sonra onun masraflarını karşılama konusunda isteksizliğini dışa vuracaktı.

Temyiz sürecinde her iki tarafın da davanın öncelikli olarak ele alınması yönündeki isteksizliği nedeniyle, bu süreç on sekiz ay sürecek ve bu zaman diliminde Scopes da-

vası Tennessee için dert olmaya devam edecekti. Tennessee Bilimler Akademisi Kasım ayındaki yıllık toplantısında evrim karşıtı yasaya karşı bir karar alarak, temyiz mahkemesinde Scopes lehinde bir dava özeti verdi. Tennessee'den de üyeleri olan ve ulusal bir kimliğe sahip Hıristiyan Laikler Cemiyeti de yine benzer bir dava özetini Scopes lehine temyiz mahkemesine gönderdi. 1925 yılı sonlarında, Tennessee eyaletinin her köşesinden üniversiteli öğrencilerin oluşturduğu Tennessee Hıristiyan öğrenciler Konferansı, evrim karşıtı yasayı gerek eğitim, gerekse din açısından zararlı olarak nitelendiren bir kararı benimsedi.[49] Öte yandan, muhafazakar dinci ve milliyetçi örgütler, Vali Peay'e mektuplar ve dilekçeler yazarak onu kuşatıyor ve sıkı durması konusunda uyarıyorlardı. Klu Klux Klan, Bryan'ın evrimin öğretilmesine karşı yürüttüğü haçlı seferini sürdürmek amacını birincil hedef olarak benimseyen ve Üstün Krallık olarak adlandırılan rakip bir grup oluşturmuştu ve önderliğini de rahiplikten atılma Edward Young Clarke yapıyordu. Bu grup, kısa ömürlü olmakla beraber son derece gayretliydi. Bölgesel düşünce tarzı öylesine katılaşmıştı ki, 1926 yılında Mississippi eyaleti evrim karşıtı yasayı geçirdiğinde, ACLU bu yasaya karşı mücadele etmek için ne bir öğretmen, ne de bir vergi mükellefi bulabildi. Scopes'un ayartılmasındaki taktikler burada işe yaramamıştı.[50]

Tennessee'liler iki arada bir derede kalmış, hüsrana uğramışlardı. Örneğin George Fort Milton ailesini Batı Sahili'ne uzun bir tatile götürdü. "Dayton'daki davadan kalan son izi de silmeyi umuyoruz. Bu dava, sadece Scopes'un ve eyaletin davası değildi; fakat aynı zamanda metanetin ve kendine hakim olmanın da davasıydı," diye yazıyordu Peay'e ve bir dileğini iletiyordu. "Arkadaşlarınızdan her-

hangi birinin eyalet politikasına ve politik sorunlara muhafazakarlık şırınga etme girişimlerine engel olun." 1926 yılı Tennessee'de seçim yılıydı ve eyaletteki bütün resmi dairelerin görevlileri seçime girecekti, ki bunlara anayasa mahkemesindeki görevliler de dahildi. "En büyük sorun, davanın politika dışında tutulmasında kendini göstermektedir." ACLU'ya yardım eden yerel avukatlardan biri böyle diyordu. Bir din savunucusu ve aynı zamanda ilerici bir reformist olarak ününü koruyan Peay, bozulan sağlığına rağmen umulmadık bir başarıyla üçüncü kez Tennessee valisi olarak seçimi kazanacak, ancak birkaç ay sonra yaşama veda edecekti. Scopes tartışmasını seçim kampanyalarının dışında tutmaya çalışan anayasa mahkemesi yargıçları, davaya ilişkin kararlarını seçim sonrasına ertelediler. Scopes bunu, yargıçların yasayı iptal etmeyi planladıklarının bir işareti olarak yorumluyordu kendince ve avukatları da onun bu iyimser görüşünü paylaşıyorlardı.[51]

Savunma vekilleri iyimserliklerini, yüksek mahkemeye sundukları yazılı ve sözlü savlarının gücüne dayandırdılar. Hays ve Keebler savunmanın temyiz dosyasını hazırlama konusunda liderlik yaptılar ve bu hazırlanan dosyayı, Darrow, Malone ve Neal de dahil olmak üzere toplam dokuz avukat imzaladı. Bir kitap kalınlığındaki belgelerin incelenmesinden sonra Bailey Hays'e, "altı yabancı" ve "üç yerli" olarak görülen imzacıların isimlerine dair endişesini açıkladı, fakat Keebler'e de, "Hazırlanan dosya tek kelimeyle mükemmel ve sanırım işimizi görür," dedi. Yanıtta, her iki avukat da kendilerini beğenmişlikle zafer öngörüyorlardı, oysa Hays daha önce Nelles'e, "Belki de kendi yazdığım bu dosyaya fazla güvendim," demişti.[52]

Savunmanın ortaya attığı savlar, Dayton'da çıkan so-

nuca hiçbir şey katmamasına rağmen, kendileri ve taraftarları için zorlayıcı görünüyordu. Savunma bir kez daha evrim karşıtı yasanın, modern bilimsel düşüncenin sonuçlarını yadsıyarak ve belirli bir dinsel inanca öncelik vererek, öğretmenlerin ve öğrencilerin bireysel özgürlüklerini mantıksızca sınırladığını tekrarladı. Savunmanın argümanları değişmemişti ve Neal büyük bir keyifle, "İddia makamının avukatları umduklarından daha çetin bir sorunla karşılaşacaklar. Zafer imkansız ya da hayali değildir," diyordu.[53]

Savunmanın hazırladığı dava dosyası, Tennessee'li avukatların gözünü korkutmuş olsa bile, 400 sayfalık kendi cevabi dosyaları doğrusu bunu pek belli etmiyordu. Seay ve McConnico, savunmanın akademik özgürlük taleplerine çoğulcu felsefeleriyle karşılık veriyorlardı. "Resmi okullar, yasa koyucular tarafından yaratılmıştır," diye, 'Bryanesk' bir tarzda başlıyordu temyize sundukları dosya. Ve mahkemeler hiçbir biçimde yasa koyucuları kontrol edemeyeceği ya da sınırlandıramayacağı gibi, ne yapması gerektiğini de söyleyemez." Burada bitmiyordu, doğal olarak. "Kendilerini 'bilim adamı' diye adlandıran bir grup 'entelektüel', doğru olduğuna inandıkları kesin bir teori ya da herhangi bir şeyin, eyalet meclisi tarafından düşmanca nitelendirilerek, bu teori ya da bu şeyin öğretilmesinin engellenebileceğini göz önüne almamaktadırlar. Meclis genel çoğunluğun çıkarlarına aykırı düşen her türlü girişimi, çoğunluk adına sınırlama ve yasaklama hakkına sahiptir." Bryan, evrimin resmi okullarda öğretilmesine karşı haçlı seferi yürütüyordu ve baştan beri evrimcilerin kendi okullarını açabileceklerini savunurken, eyaletin hazırladığı dosya, okullara bu türden sınırlamaları tanımı-

yordu. "'Bilimsel' anlamda yüzeyseller ve hoşgörüsüzler" vurgulanıyordu bu dosyada ve "anayasal açıdan seçilmiş ya da atanmış olan ve temsilcilerinin ve polis gücünün engellenmesi, akademik özgürlük bayrağı altında bu gücün engellenmesi mümkün olamaz," deniyordu, ABD Anayasa Mahkemesi'nin zorunlu tatil programını onaylayan kararına güvenerek. "Kamuoyu çoğunluğun çıkarları için neye güveniyorsa, o teşvik edilmelidir. Sonuç versin ya da vermesin."[54] Hazırlanan bu dosya, Bill Bryan'dan çok Billy Sunday'in izlerini taşıyordu.

Tennessee Bilimler Akademisi ve Hıristiyan Laikler Cemiyeti tarafından sunulan dava özetlerinde, eyaletin iddiaları yanıtlandı. Bilimler Akademisi'nin hazırladığı dosyada, "Burada şu kadarını söylemek yeterlidir ki, onların teorisi anayasal hükümeti geçersiz kıldığı gibi, aynı zamanda çoğunluk diktatörlüğünün de resmen başlatılmasıdır," deniyordu. "Davalar, halkla ilişki içindeki yürütme erkiyle makul düzenlemeler yapan Eyalet'e güveniyordu—mantıksız, zorlama ve kaprisli düzenlemeler yapan bir Eyalet'e değil." Bu temyiz belgelerinin üçünde de evrim karşıtı düzenlemelerin mantıksızlığı gösterilmeye çalışılıyordu. Akademi, evrimin öğretilmesine ilişkin bilimsel iddiaları gündeme getirirken, Hıristiyan Laikler de evrime karşı çıkan dincilere saldırıyorlardı. "Sayısız Hıristiyan bilim adamı, filozof, eğitimci ve rahip, evrimde öğretilen insanın kökenine samimi olarak inanmaktadırlar. Eyaletin yasa çıkararak bu türden insanların etkisini boğmaya hakkı yoktur," diye bağlıyordu Akademi'nin dava özeti.[55]

Tennessee Anayasa Mahkemesi, Mayıs ayının sonunda sözlü tartışmalara iki günlük bir süre ayırmıştı ki, geleneksel olarak davalara verilen sürelerden fazlaydı bu süre. Sco-

pes'un dava ekibi Keebler'li, fakat Malone'suz toplanmıştı. Eyaleti ise, Seay ile McConnico tek başlarına savunacaklardı. "Ülkenin dört bir yanından gazeteciler toplanıyordu; Nashville'de ve değişik haber ajanslarının özel olarak kiraladıkları telgraf telleri duruşmadan bilgi aktarmak üzere döşeniyordu," diye yazıyordu yerel bir gazete. İzleyiciler yeniden duruşma salonunu doldurdular. "Kapı ve pencereler içeriye giremeyenler tarafından işgal edilmiş ve gerek sandalyeler gerekse masaların üzerinde ayakta durarak izlemeye razı olmuşlardı," diyordu bir başka gazete. "Bir çoğu da geri dönmek zorunda kalmıştı." Darrow, büyük şehre özgü ceketini ve yeleğini bu kez giyeceğini, fakat küçük kasabalara özgü pantolon askısını da yine alttan takacağını söyledi gazetecilere ve "O olmadan kesinlikle kaybedeceğini" söyleyerek şaka yaptı. Davanın görülmesinden en fazla sorumlu olan George Rappleyea ve John Butler ön koltuklarda oturmayı talep ettiler. Scopes'un kendisi ise temyiz duruşmalarına katılmayı reddediyor ve basını tersleyerek, "Davanın sonucuyla ilgilenmediğini ve bütün olayı unutmak istediğini," söylüyordu. Davanın destekçileri ve misyonerler yaklaşık iki yıldır Scopes'u taciz ediyorlardı; Scopes ise özel hayatını geri istiyordu."[36]

Scopes'un dava vekili Neal, savunmanın görüşlerini dile getirmek için ayağa kalktı. Çok geçmeden anlaşıldı ki, savunma sözlü savunmayı kimin yapacağını karara bağlayamamıştı. Hıristiyan Laikler Cemiyeti'nin bir avukatı, konudan konuya atlayarak tartışmayı başlattı. "Evrim teorisinin öğretilmesi, muhtemelen gençliğimizin Tanrı'ya olan inancını yitirmesine yol açacaktır." Hays ise Ondördüncü Kanun Değişikliği'nin herhangi bir eyaletin mantıksız yasalar uygulamasını yasakladığını iddia ederek,

Tennessee'nin bu "saçma" evrim karşıtı yasasının, Kopernikçi astronomi teorisinin öğretilmesinde olduğu gibi, anayasanın bu standardını ihlal ettiğini öne sürüyordu. "Anayasamızın teorisi, gerçeğin, fikirlerin rekabeti sayesinde ortaya çıkacağını söylemektedir. Biz, öğrenmek ve öğretmek için eğitim özgürlüğü istiyoruz. Bu küçük yasa, gelecek kuşaklar açısından eğitimin heder edilmesi öğretisinin tohumlarını atmaktadır." Tennessee Bilimler Akademisi'nin avukatı ise, savunma için yaptığı ilk konuşmayı, bu yasa yürürlükte kalacak olursa, bunun korkunç sonuçlarına dair uyarılarını yaparak bitiriyordu.[57]

Eyaletin iddialarını ise Seay dile getirdi. "Karşıtlarımız, bu tartışmanın modernistlerle muhafazakarlar arasında olduğunu anlatmaktadırlar. Ancak sayın yargıç, ben bundan daha fazlası olduğunu anlatacağım sizlere," diye uyarıyordu Seay. "Eğer yaşamın kanununun orman kanunu olduğunun öğretilmesine izin verirseniz, o zaman insanların komünizm öğretisini kabul etmelerinin ve cinayeti savunmalarının da temelini atmış olursunuz." Seay, Darrow'u kastediyordu. Ona göre, evrimcilerin olduğu kadar, komünistlerin ve katillerin de savunucusuydu Darrow. "Tennessee Meclisi, bu yasayı geçirerek evrimin öğretilmesinden daha kötü olan şeyleri önlemeye çalışmıştır," diyordu cesaretle. Ancak yasanın kendisi dini teşvik etme anlamında sınırı geçmemişti, çünkü: "Herhangi bir öğretmenin resmi okullarda Tanrısal yaradılışı öğretme otoritesi yoktur."

Bu anlamda Seay, yasanın dinsel bir içerikten çok, laik bir amacının olduğunu ileri sürüyordu. Seay, William Jennings Bryan, Jr.'ın mahkemeye sunduğu yazılı savunmasından bölümler okuyarak iddialarını güçlendirmeye çalıştı. Ona göre yasa, "incelikle hazırlanmıştı ve halk ege-

Arthur Garfield Hays, Scopes Davası sırasında.

menliğinin ürünüydü ve bu yasa, resmi okullardaki çocukların ilahi yaradılışa olan inançlarını korumayı sağlıyordu. Yasa, Tanrı'ya olan inancı ayakta tutmaya ve sorumluluk

duygusunun yok olmasını engellemeye yönelik bir tedbirdi." Savunmanın söylev cephaneliğinden ödünç kavramlar alan genç Bryan, meseleyi bir "özgürlük" sorunu olarak kabul ediyor; ancak bu kavramı babasının kabul ettiği biçimde tanımlıyordu: "eyalet okullarındaki çocukların ortak inançlarını korumak için çoğunluğun 'özgürlüğü'."[58]

Mahkeme, planlanan kapanış konuşmalarına geçmeden önce, Keebler ve Bilimler Akademisi'nin yardımcı avukatına, Seay'in iddialarına yanıt vermeleri için geleneksel prosedüre uygun olarak söz hakkı tanıdı. Seay, ACLU'nun Scopes davasındaki varlığının komünist bir gündem yaratma amacına yönelik olduğunu söyleyerek, komünizm tehlikesi dönemindeki suçlamaları yeniden canlandırıyor, Keebler ise, ACLU'nun Scopes davasına gösterdiği ilginin, yasanın akademik özgürlüğü reddetmesinden kaynaklandığı cevabını veriyordu. Yasa, Amerikan değerlerini korumaya yönelik laik amaçlara hizmet etmiyordu; tam aksine, muhafazakarlık olarak bilinen "Hıristiyan kilisesinin garip dogmalarına" hizmet ettiğini söylüyordu.[59] Mahkememin ertesi güne ertelenmesinden sonra, Akademi'nin yardımcı avukatı, sabah oturumunda savunmanın kaldığı yerden devam etti. Bu avukat, Seay'in evrimciler ve Darrow'a yönelik kişisel saldırılarını reddetti. "Hepimiz biliyoruz ki, bu eyaletteki binlerce samimi Hıristiyan, eşzamanlı olarak hem alt düzey bir yaşam formundan geliştiğine, hem de ilahi yaradılışa inanmaktadır. İnsanın ilahi yaradılış öğretisiyle evrim öğretisi arasında kesinlikle açık bir çatışma yoktur." Bu avukatları dinledikten sonra, "Scopes'un savunması, Dayton'daki kasaba halkı ve baro üyelerinden az da olsa bir sempati kazanmış olmasına rağmen, buradaki insanlar yerel avukatların yasanın geçersiz olduğu yönündeki düşüncelerini açıkla-

malarına karşın, yine de tarafsız konumda bulunuyor," diye aktarmaktaydı gözlemlerini bir muhabir.[60]

Yasanın geçerliliği konusunda kamuoyunun tarafsızlığı, davaya olan popüler ilgiyi azaltmadı. İkinci gün, Darrow'un kapanış konuşmasını dinlemek için rekor sayıda izleyici toplanmıştı. "Bunlara, şehrin sosyal yaşamında ağırlığı olan pek çok kadın da dahildi" diyordu bir gazeteci. Ünlü yerel hatiplerden McConnico, Darrow'la olan kapışması için erkenden gelmiş ve karşıtı olan Darow'un yayınlanmış yazılarından geniş bir seçmeyi yanında getirmişti. Darrow mahkemeye gelip, McConnico'nun dosyasının üzerinde yazılı olan "Komünistlerin Savunmasındaki İddialar" başlığını görünce, McConnico'ya takılmadan edemedi: "Başka bir şey için fazlaca zamanın olmayacak." Bu sahne, dramatik sonun başlangıcını simgeliyordu.[61]

Temyiz mahkemesinde kazanacaklarını ümit eden McConnico, eyaletin savunmaya yönelik kapsamlı saldırısına Seay'in bıraktığı yerden başlıyordu. McConnico, Darrow'un agnostikliğini ve ACLU'nun radikalizmini gündeme getirdi. Yasayla mücadele etmek için yardım ararken McConnico, "Dr. Neal, nereden yardım alacağını iyi biliyor," suçlamasında bulundu. ACLU'nun davaya verdiği destek ve Darrow'un Bryan'a yönelik tutumu ciddi eleştiriler alıyordu. Eyaletin sert avukatı, yerel avukatları, savunmaya yardım ettikleri için eleştirmeye başladığında, mahkeme heyeti sonunda onu, "Duruşmadan önce, kendini davaya yoğunlaştır," diye uyardı. Bu arada kendisine ayrılan zaman bitiyordu ve McConnico da iki noktaya işaret ederek konuşmasını bitirdi. Meclis bu yasayı geçirirken, muhafazakarlığı kayırmaktan çok, "bütün mezhepler için İncil'i korumayı" amaçlıyordu. Tennesseelilerin yüzde doksan beşi, ölümden sonra yaşama inanmaktaydı. Ve evrimin öğ-

retilmesi, bu hayati inanca fazlasıyla zarar veriyordu. Dahası, "İncil, resmi okullarda öğretilemeyeceği için, İncil karşıtı öğretilerin de öğretilmesine izin veremeyiz," diye ekledi McConnico. "Tennessee eyaleti kendi okullarında insanların inançlarını ve fikirlerini yok edecek olan bu dogmaya müdahale etmeseydi, onun doğru ya da yanlış olmasına bakmadan bir trajediye yol açmış olmaz mıydı?" diye ısrar ediyor ve yargıçlara, "Eyaletin resmi okullarında 'bu hayvani dogma'nın öğretilmesine yönelik 'açık ve örtülü' çabalara karşı direnmeleri" çağrısında bulunuyordu.[62]

Darrow kendisine yönelik kişisel saldırılara aldırmadan, hazırladığı kapanış konuşmasını yaptı. Bu, hukuki bir savunmadan çok, bilim ve dine ilişkin modern bir bakış açısını yansıtan, bir çeşit özgürlük çağrısıydı. Seay ve McConnico İncil'i gerçek, bilimi ise bir görüş olarak tanımlamışlardı. Darrow ise, bu durumu tersine çeviriyordu. Ona göre din, kişisel bir meseleydi ve "bireysel bir olay" olarak kalmalıydı. Bilim ise, "Gelişmenin nedeni, bugünkü uygarlığı yaratan her şey" olarak toplumsal bir hareketti. Darrow kendi bakış açısından, "Bu eyaletin okulları dini öğretmek için değil, bilimi öğretmek için kurulmuştur," diyordu ve Tennessee ve ABD anayasalarının, bilimi resmi okullarda dinden koruduğunu iddia ediyordu. "Amerikan eğitimi ve eğitim sisteminin geleceği, bu yasanın hukuk kitaplarından çıkarılmasıyla güvence altına alınabilir." Yargıçlardan birinin, Seay ve McConnico'nun önerdiği üzere, eyaletin (dinsel ya da bilimsel) bütün yaradılış öğretilerini yasaklamasına ilişkin bir sorusuna Darrow, "öncelikle, biyoloji öğretilmelidir, çünkü bu biyolojinin olduğu şeydir, diyen okul yasasını düzenlemeniz gerekir," cevabını verdi. Scopes'un hükmünü Sokrates'in infazıyla karşılaştıran Darrow bir saatlik konuşmasını büyük alkışlarla noktalar-

ken, "Bir kez daha eski bir soruna karşı mücadele veriyoruz. Bu sorun, insanın entelektüel özgürlüğünden başka bir şey değildir," demekteydi.[63]

Son günün parlak ve süslü konuşmalarına rağmen, temyiz duruşması aşırı duygusal tutkuların dışavurumuna yol açmadı. "Temyiz Mahkemesi'nden önceki tartışmalar davanın genel atmosferinden çok farklıydı," diye gözlemliyordu Hays. *Associated Press* muhabiri, "Duruşma salonuna, tanınmış avukatlar arasındaki sözlü çarpışmayı izlemek için gelenler, hayal kırıklığına uğradı," diye bildirdi. İşlemlerin resmi karakteri, duyguların dışavurumuna engel olmuştu. "Her şey sakin, ağırbaşlı ve sessizdi," diye hatırlıyordu Hays. "İtiraz etmek için ayağa kalkan yoktu. Avukatlar arasında bir çekişme yoktu, dinsel ya da din karşıtı bir atmosfer yoktu," diye ekliyordu *Chattanooga Times*.[64] Bryan'ın yokluğu dramatik etkiyi azaltmıştı ve Darrow'un tarzı da davaya pek uyuyordu. Sonuçta duruşma kesin bir kararla sona ermedi. Yüksek Mahkeme, tartışmalara dair kendi tutumunu yansıtmadı ve kararını açıklamak için yedi ay bekledi. Bu arada, her iki taraf da kendisinin kazanacağı beklentisine sahipti.

ACLU içten içe davanın devam etmesini planlıyor, fakat bu planlar Darrow'u kapsamıyordu. Sözlü tartışmaların bitmesinden iki gün sonra, "Scopes davası, Tennessee Anayasa Mahkemesi'ne gitmiştir ve şimdi bundan sonra yapılacak itirazları düşünme zamanıdır," diye yazacaktı Bailey Darrow'a. "Anayasa Mahkemesi'ne gitmeden önce, davayı orada temsil edecek kişilere dair herhangi bir önyargının bulunmamasını istiyoruz ve Bay Malone'un, Bay Hays'in ve sizin, bu isteğimizi yerine getirip getiremeyeceğinizi merak ediyoruz." Kendilerinin açıkça devre dışı bırakılmaları anlamına gelen bu isteği Darrow, "Bay Hays

ve bana karşı olabilecek herhangi bir önyargı, örgütünüze karşı daha güçlü bir önyargı anlamına gelir," diye yanıtladı. ACLU liderleri, bu kez sıkı basıyorlardı, çünkü bu başvuru onlar için çok şey ifade etmekteydi: ACLU için ilk büyük zafer fırsatı ve Charles Evans Hughes başkanlığındaki yönetim kurulunun kazanacağı birinci sınıf bir saygınlık. Roger Baldwin, "Eğer Bay Darrow ve Bay Hays, ABD Anayasa Mahkemesi'ne yapılacak olan itirazda, davada kalmak için ısrar ederlerse, size gayrıresmi olarak söylemek isterim ki, Sivil Özgürlükler Birliği geri çekilmek zorunda kalacaktır," diye bilgilendirdi Scopes'u. "Sanık sizsiniz. Davanıza kimin bakacağını seçme hakkına sahipsiniz. Bu seçimi yapmak sizin üzerinize kalabilir." ACLU avukatlarından Wilcott H. Pitkin, "Darrow'un davaya devam etmesi, Anayasa Mahkemesi'ndeki bir ya da birçok yargıcı olumsuz yönde etkileyecek ve kazanma şansını olanaksız hale getirecektir; bunun yerine kiliseye giden ünlü avukat isimleri daha uygun düşer,"[65] diyordu.

Scopes her ne kadar daha sonra Darrow'a saplanmış olduğunu söylemiş olsa da, hiçbir zaman kendisi seçmek zorunda kalmamıştı.[66] Tennessee Anayasa Mahkemesi zekice bir manevrayla davayı, yerel bazda ünlenmiş yasayı bozmadan bitirmeyi başardı. Çıkan karara göre, evrim karşıtı yasa, yalnızca resmi görev yapan kamu çalışanlarına uygulanacak ve bu yüzden de bireysel özgürlükleri ihlal etme niteliği taşımayacaktı. Scopes'un, "eyaletin belirlediği koşullar dışında, eyalete hizmet etme hakkı ya da ayrıcalığı" yoktu. Dahası mahkeme, yasa, "hiçbir şeyin öğretilmesini gerektirmediğinden, herhangi bir dinsel kuruma öncelik tanıdığını da görmemiz mümkün değil," diye ekliyordu. Tennessee Anayasa Mahkemesi'nin davaya ilişkin kararının özeti buydu ve buna uygun olarak üç ha-

kim—yani çoğunluk—yasanın, anayasaya uygun olduğu yorumunu yaptı. Yalnızca ikisi, yasanın insanın evriminin öğretilmesini bütün resmi okullarda yasakladığı yorumunu yapıyordu. Bir hakim, yasanın kafa karıştırıcı dilinden, tanrısal evrimin öğretilmesini serbest bıraktığı sonucunu çıkarmıştı; bir başkası ise, yasanın bütününün "anlam belirsizliğinden dolayı geçersiz" olduğunu söylüyordu. Mahkemenin beşinci üyesi karardan önce ölmüş ve yerine geçecek olan üye de bu süreçte yer almamıştı.[67]

Mahkeme, yasayı onayladıktan sonra, Scopes hakkında verilen hükmü, jüri yerine duruşma yargıcının belirlediği para cezasından dolayı bozma yoluna gitti. Her ne kadar daha yüksek para cezası verme olanağı bulunmuş olmasına rağmen, Raulston jüriyi, asgari para cezası vermeye ikna etmişti. Her iki taraf da bu uygulamayı kabul etmiş ve temyiz sürecinde bunu hiç gündeme getirmemişlerdi. Bu durumun meseleyi halletmiş olması gerekirken, mahkeme verilen hükmü bozmak için bu uygulamayı kullanma yoluna gitmiş ve daha sonra da başsavcının iddia makamını reddetmesinde ısrar etmişti. "Bu garip davayı uzatmakta hiçbir yarar görmüyoruz," diye yazıyordu mahkeme. "Tam aksine, inancımız odur ki, eyaletin barışı ve onuru takipsizlik kararının verilmesiyle daha iyi korunmuş olacaktır."[68] Bir gün sonra Tennessee'nin yeni başsavcısı, hiç yorum yapmadan, savunmanın itiraz edeceği bir hüküm kalmadığını söyleyerek karara uyacağını açıklıyordu.

Amerikan tarihinin, en çok reklamı yapılan davası, nihayet hiçbir tarafın zafer kazandığını iddia etmesine olanak vermeksizin sona eriyordu. Savunma tarafı karara karşı hemen itiraz sesleri yükseltmeye başlamış ve Malone baştakileri, "Scopes'u mahkum eden yasanın hukuka uy-

gunluğunu önlemek için Tennessee Eyaleti'nden yana çıkmakla" suçladı. "Sorunun tamamı belirsizlik içinde bırakılmıştır," diye şikayet ediyordu Darrow. "Meselenin çözümü için muhtemelen başka bir dava gerekecektir." Scopes ise kararı "hayal kırıklığı" olarak görüyor ve reddediliyordu. Tennessee'de başka hiçbir öğretmen bu yasayla mücadele etmek için öne çıkmıyordu.[69] Yasanın destekçileri ise, mahkeme kararını, savcıları yasayı uygulamamaya yönlendirdiğini söylüyorlardı. *Nashville Banner*, "Bazı kamu görevlileri hükümden yana görünüyor, çünkü eyalet Scopes davasından bıkmıştır ve gezici başsavcılardan hiçbiri yeni bir iddianameyle sorunu yeniden gündeme getirmeyi düşünmemektedirler,"[70] diye yazıyordu. Gerçekten anti evrim yasası, Vali Peay'in onu imzalarken öngörmüş olduğu gibi, genel olarak sembolik bir yasa olarak kalacaktı.

Kısmen Scopes davasının bir sonucu olarak yasa, farklı insanlara farklı şeyler ifade eder hale geldi; bazı Güneyliler için bölgesel bir kimlik ve onur sembolü oldu. Bir Alabamalı, "Büyük Halk Adamı rahat uyusun. Tennessee, kuzeyden gelen Yankiler işlerine burnunu sokmadan da kendini idare edebileceğini göstermiştir," diye yazıyordu Vali Peay'e.[71] Tennessee Temyiz Mahkemesi'nin kararından kısa bir süre sonra Maynard Shipley, anti evrimciliğin hala "ciddi bir tehlike" oluşturduğu "Tehdit altındaki Güney"e ilişkin bir yazı yazdı.[72] 1928'de Arkansas halkı da, bölgenin üçüncü evrim karşıtı yasasını referandumla yürürlüğe koyuyordu. Louisiana çok geçmeden, eyaletin onayladığı ders kitaplarında evrime dair herhangi bir gönderme ya da vurguyu yasaklayan Teksas'a katılacaktı. Güney'deki bütün okul yönetim kurulları, evrimin öğretilmesi üzerine kendi ellerindeki bütün kısıtlayıcı olanakları kullanıyorlardı. Daha sonra yapılan araştırmalara göre, bu türden sınır-

lamalar Güneyli toplumları kapsayan pek çok grup tarafından yaygın biçimde desteklenmekteydi.[73]

Aynı zamanda kuzeyli evrimcilerin Scopes davasından dolayı güneylileri suçlama eğilimleri, Kuzey'deki evrim karşıtlığını zayıflatmış olabilirdi. Örneğin, New York'un ünlü Zigfeld Follies'deki patronlar, Malone'un açıklamasına, "Güney'e gitmiş olmamıza rağmen, Kuzeyli düşüncelerimizi korumakta ısrarlıyız,"diyerek karşı çıkıyorlardı. Duruşma sonrası yapılan benzer yorumlardan birinde, Kuzeyli bir gazeteci, "Tennessee'deki engizisyon, Güney'in kültürel açıdan ne denli yabani olduğunu göstermektedir," dedi. H. L Mencken, Güney'e ilişkin eleştiri ve aşağılamalarını yıllarca sürdürmüştü. Kuzeyliler Mencken'in taşlamalarına gülüyor ve evrim karşıtı yasaların kabulüne fazla ilgi göstermiyorlardı. 1927 yılında Rhode Adası meclis üyelerinden birinin benzer bir teklifini, dalgın meslektaşları yanlışlıkla bir bilgisayar oyunu komitesine havale ettiler. Evrim karşıtı haçlı seferi meşru bir ulusal hareket olarak başlamasına rağmen, Kuzeyli ve şehirli Riley ve Straton gibilerinin önderliğinde, Scopes davasından sonra, çok daha bölgesel bir olgu haline geldi. Güney'de evrimin öğretilmesine karşı konan yasakları kaldırmak için yapılan sayısız başvurunun başarısızlığa uğradığına dair hazırladığı raporda ACLU bunu, "Kuzey'in bilim ve inanç konusunda sahip olduğu kavramlara karşı, Güney'in inatçı düşmanlığına bağlıyordu.[74]

Scopes davasını izleyen yıllarda, her iki tarafın partizanları, ondan kalan miras için savaştılar. Darrow, Hays ve Malone, kitaplarda, makalelerde ve verdikleri derslerde bıkıp usanmadan iddia makamını hicvettiler. Özellikle Bryan'ın tanık kürsüsünde söylediği, İncil'deki yaradılış günlerinin uzun bir zaman dilimini sembolize ettiğini do-

laylı kabulü, onlar için iyi bir malzeme oluşturuyordu. Hays, "Sadece Bay Bryan için bile, iddialarımız kanıtlanmalıydı," derken, Darrow' da, "Bryan kendi inancına ters düşmüştü,"[75] diyerek övünüyordu. Henry Fairfield Osborn gibi bilim yazarları, iddia makamının bilim eğitimi ve biyoloji konularındaki fikirlerine saldırıyorlardı. Savunmanın uzman tanıklarından bazıları, yeminli ifadelerini genişletilmiş kitaplar ve makaleler halinde yayınladılar. Bu tip yayınlarda, genel olarak Scopes'un mahkeme kararı dışında davayı kazandığı şeklinde farklı bir izlenim vardı ve "Güneyli 'orman köylüleri'nden oluşan jüri üyelerinin vereceği karar bu kadar olurdu!"

Muhafazakarlar ise, kendi yayınları aracılığıyla savunmanın saldırılarına karşı koydular. Riley, WFCA'nın çıkardığı dergiye uzun bir makale yazarak, savunmanın duruşmadaki idialarını yalanlıyor ve Bryan'ın tanıklığını savunuyordu. Riley taraftarlarına şunları söylüyordu: "Kendine saygı duyan bir avukat düşünün ki, her türlü üçkağıda başvurarak, Bryan'a, "Tanrı dünyayı altı bin yıl önce yarattı," dedirtmeye çalışıyor" oysa Kutsal Kitap'taki yaradılış açıklamasında milyonlarca hatta milyarlarca yıldan söz edilmektedir."[76] Darrow'un davadaki alçaklığı sayısız muhafazakar vaazın konusu oluyordu. 1927 yılında popüler bir evrim karşıtı konuşmacısı olan Arthur I. Brown, Osborn'un davayla ilgili en ünlü makalesine, "Dünya Bryan'ın lehinde konuşuyor; bilim ise Osborn'un," diye cevap veriyordu kendi kitapçığında. Evrimin öğretilmesine karşı çıkan diğer muhaliflerse, savunmanın bilimsel yeminli ifadelerini, insanların aklında evrim davasını temsil ediyor varsayımıyla bölük pörçük ettiler. Bu muhafazakarlar, savunmanın Dayton'da tam bir bozguna uğradığı izlenimi vermeye çalışıyorlardı.

Evrim karşıtı haçlı seferi taraftarları duruşmanın yorumuna dair aralarında bir türlü uzlaşamadıklarından, tarihçiler Dayton'daki olayların önemini değerlendirmede tereddüt ediyorlardı. Dava, Charles A. Baird'in, *Amerikan Uygarlığının Doğuşu* adlı çalışmasının 1928 yılındaki son cildinde de yer aldı. Baird o zamanlar sol eğilimli Amerikan tarih kurumlarının üstünde duruyor ve olayların diyalektik açıdan yorumlanmasına fazla şans vermiyordu. Onun bu çalışmasında dava, "Muhteşem savaş" ya da kırsal dincilerle şehirli modernistler arasında süregiden "savaş" olarak tanımlanıyor, fakat bu mücadele kesinleşmiş ya da çözüme bağlanmış olarak değerlendirilmiyordu. "Tennesse davası iki kıtanın serbest düşünceyi savunan taraftarları arasında, Amerika'nın iç bölgeleri adına şaşkınlığa neden olmuştu. Fakat bu bölgelerden gelen küçümsemelerden hiç rahatsız olmadan, muhafazakarlar kampanyalarını devam ettirmeye eğilimli olduklarını duyurdular."[77] Tarihçi Preston William Slosson, *Büyük Haçlı Seferi ve Sonrası* adlı eserinde, davaya iki paragraf ayırıyor, fakat onun önemine dair yorum yapmıyordu. 1920'lerde öncü bir isim olan Slasson, "Dava agnostik Darrow'la muhafazakar Bryan arasında sözlü bir düelloya dönüşmüştü, fakat Bryan inançlarını savunma uğrunda şehit oldu," diyor ve sözlerini şöyle sürdürüyordu: "Darrow da dahil hiç kimse, Amerika'daki din sınıfına karşı mücadelenin şampiyonluğunu yapan Tom Paine ya da Bob Ingersoll'ün meşalesini miras alacak kadar büyük değildi." Hikaye yanıtlanmamış bir soruyla bitiyordu. "Amerikan toplumunda dinsel inancın gerçek yeri nedir?" Scopes davası Amerikan tarihinde bir kapı aralamıştı, fakat daha kesin bir rol oynamaktan yoksundu.[78]

Slasson'un yanıtlanamayan sorusunda ileri sürüldüğü

gibi, 1920'lerin sonunda tarihçiler muhafazakarlığın politik faaliyetinde herhangi bir yavaşlama algılamadılar. 1930'larda bu eğilim açıkça ortaya çıktığında, bazı tarihçiler bunu, Dayton'da alınan dolaylı yenilgiye dayandırdılar. 1930'ların sonlarında ise, ACLU ve Bilim Cemiyeti evrim karşıtı yasa karşısında bültenler yayınlamaya devam ediyorlardı. Entelektüeller davayı Bryan'ın kişisel olarak aşağılanması şeklinde görüyorlardı. 1928 yılında Hays ve 1932 yılnda da Darrow, yayınladıkları otobiyografik çalışmalarda aynı yaklaşımı sergilediler. Mencken de kirli çamaşırları ortaya seren iki biyografik çalışmasında, bu görüşü yansıtıyor ve bunlardan birinde Darrow'un Bryan'ı 'perişan ettiğini' ileri sürüyordu.[79]

Bryan'ın kirli çamaşırlarını ortaya seren bu çalışmalardan hiçbiri, evrim karşıtı haçlı seferinin hızının kesileceğini öne sürmüyordu, çünkü günün liberal yorumcuları muhafazakarları utanmaz, aşağılık köylüler olarak görüyorlardı. Örneğin, Stewart G. Cole 1931 yılında yazdığı ve hayli kritik satırlarla dolu olan *Muhafazakarlığın Tarihi* adlı eserinde, Scopes davasındaki rolünden dolayı Bryan'la alay ediyor, fakat bununla birlikte, bu rolün evrim karşıtı faaliyetleri hızlandırdığını da yazıyordu. Özellikle de, Riley, Straton ve diğerlerinin Bryan'ın çalışmalarını sürdürmek için yarışmaya başlamalarından sonra işler kızıştı. Scopes davasına gösterilen tepki, bir dönüm noktasından çok, zamanın çizgilerini yansıtıyordu.[80] 1930'ların sonunda, Scopes davasının mirası tümüyle yağmacılara kalmıştı.

— DOKUZUNCU BÖLÜM —

ÖYKÜNÜN YENİDEN ANLATIMI

MODERN SCOPES efsanesi, popüler ve yaratıcı iki önemli çalışma arasında kalan otuz yıllık bir dönemde daha bir önem kazandı. Bu süreç; 1931'de Harper's dergisi editörü Frederick Lewis Allen'ın, sürpriz best-seller çalışması *Yalnızca Dün: Bin Dokuzyüz Yirmilerin Resmi Olmayan Tarihi* adlı araştırmasını yayınlamasıyla başlamış ve 1960'da *Rüzgarı Miras Al*'ı piyasaya çıkarmasıyla da noktalanmıştı. Bu son eser aynı zamanda, Jerome Lawrence ve Robert E. Lee tarafından Broadway'de sahnelenen oyuna dayanan bir sinema filmiydi. Bu iki çalışma, gelecek kuşakların Scopes davasına ilişkin düşüncelerini, Dayton'da gerçekte olanlardan daha fazla şekillendirdi.

Yalnızca Dün adlı eserinde Allen, kamuoyunun Scopes davasına ilişkin algılarını biçimlendirme amacını gütmemiş, ülke Büyük Buhran'a girerken, 1920'lerin tantanalı

havasını ve o zamanki mutlu günlerini, canlı bir gazetecilik üslubuyla dile getirmeye çalışmıştı. Allen'ın tarih yazımı yöntemleri konusunda resmi bir eğitimi yoktu, fakat bir gazetecinin olayları tarih sırasına göre düzenlemedeki ustalığına sahipti. Allen onyılın bir takvimini çıkarmış ve ayın en önemli olaylarını belirlemek için eski yıllıkları ve süreli yayınları kullanmıştı. 1925 yılı ortalarındaki büyük olayların yanında Scopes davası da, Allen'ın kitabında önemli bir bölüme dönüştü.

Allen, davayı bir karikatür basitliği içinde sundu; bilimin giderek artan "prestiji"nin, modern Amerika'dan "Manevi dinamiğin" kökünü kazıyıp attığını savlıyordu. Muhafazakarlar, tepki olarak, "İncil'e harfiyen uyulması ve İncil'le çatışan herhangi bir öğretinin kabulünü reddedetmeye" sarıldılar. Öğretinin bilimsel olmasının bir önemi yoktu. Modernistler, "kendi inançlarını bilimsel düşünceyle uzlaştırmaya çalışıyor ve modası geçmiş olanı kaldırıp denize atıyorlar", şüpheciler de, "bilimsel tezlere itibar ederek" dini terk ediyorlardı. "Bu on yıllık süreç, üç taraflı çatışmayı yansıtıyordu. Ve bu çatışma 1925 yazındaki Scopes davasıyla doruğa ulaştı," diye yazıyordu Allen. "Dava, kamuoyunun gözünde, muhafazakarlarla (modernizmin körüklediği) 20 Yüzyıl kuşkuculuğu arasındaki bir savaştı. Allen, kırsaldaki dini inancın, çok bilmiş şehir kültürüne, Güneyin de Kuzey'e karşı olduğunu öne sürüyordu. Savunma tarafının bireysel özgürlükler mücadelesi ve iddia makamının çoğulculuk yaklaşımı Allen'ın olayları değerlendirdiği bölümlerde yer almıyordu. Aynı şekilde, buralarda ACLU ve WCFA'dan da söz edilmiyordu. O Dayton'ın sirkvari atmosferinde ve geniş bir medya çılgınlığının ortasında Darrow'la Bryan'ı kapıştırmayı tercih etmiş

görünüyordu: "Doruğa—hem trajedi hem de komedi yanıyla—20 Temmuz öğleden sonra Darrow'un utanç verici sorgusunda, Bryan'ın Kutsal Kitap'taki çeşitli mucizelere olan inancını bildirmesiyle ortaya çıkmıştı." "Bryan'ın temsil ettiği dinsel inanç tarzı, tanık kürsüsüne çıkamaz ve akılla karşı karşıya getirilemezdi," diyordu Allen. "Teorik olarak yasa iptal edilmediği için muhafazakarlık kazanmıştı. Oysa gerçekte kaybeden oydu … ve Muhafazakarlıktan yavaşça kopuş kesinlikle devam etti.[1]

Allen, *Yalnızca Dün*'de muhafazakarlığı evrim karşıtlığına ve evrim karşıtlığını da Bryan'a indirgiyordu. Bu indirgemeler meseleleri fena halde hafife almaya ve Allen'ı hikayeyi yeniden oluşturmaya itti. Örneğin Darrow'un Bryan'ı sorgulaması sırasında, Darrow gerçekte,—"Bryan kendi inancına ters düştü," şeklindeki zafer çığlıkları atmasına neden olacak olan—İncil'deki yaradılışın uzun bir zaman dilimini kapsadığını baskıyla söyletmiş olduğu halde, "Bryan, dünyanın İ.Ö. 4004'te yaratıldığına inandığını kabul etti," demekle yetiniyordu. Allen ayrıca, Darrow'un Bryan'ı tanık kürsüsünde bilim konusundaki cehaletini kabullenmeye zorlamasına hiç değinmiyordu, ki daha önceki yorumcular bunu daima evrim karşıtlığının çürütülmesinde çok önemli bulmuşlardı. Allen, Bryan'ın İncil'e olan körü körüne bağlılığını vurguluyordu sadece. Bryan'ı muhafazakarlıkla bir tutuyordu Allen. Ve ona göre, Bryan'ın Dayton'da kişisel olarak utanç verici bir durumun içine düşmüş olması, genel olarak muhafazakarlığın yenilgisini temsil ediyordu. Doğal olarak, onun Amerikalılar dinlerini kaybediyor şeklindeki iddiasını destekleyecek fazla bir kanıt öne sürememişti. Gerçekten de, "Eldeki kilise istatistiklerine bakılırsa, savaş sonrası onyılda dinin

etkisininin azaldığını gösteren işaretlere rastlanmamaktadır," diye teslim ediyor, fakat yine de, bu istatistiklerin yüzeysel olduğunu söyleyerek reddediyordu Allen. "Kiliseye bağlılığın zayıfladığına dair yadsınamaz bir belirsizlik mevcuttur." Bu onun kendi yaşamında doğruydu, fakat bunu bütün Amerikalılara mal etmesi ve Scopes davasının bu sürece katkıda bulunduğunu öne sürmesi tamamen bir spekülasyondan ibaretti. Allen yazdıklarından daha fazlasını sunabileceğini asla iddia etmedi. "Bu kitap, Amerikan tarihindeki oldukça önemli ve farklı bir dönemin gelecekte nasıl değerlendirilebileceğine yönelik bir adımdır,"[2] diye yazıyordu kitabının önsözünde. "Anılar hala tazeyken, bu kadar yakın bir mesafeden yazan bir yazarın, zamanın heveslerini, ahmaklıklarını ve modalarını ortaya çıkarmak için özel bir fırsata sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Öte yandan, geleceğin tarihçilerine, uzun süre etkisi tam olarak ölçülemeyecek bulgular bırakacağı da su götürmez."[3] Bu yaklaşım, cevabını 1930'larda buluyordu. Allen kitabını popüler okuyucu kitlesine hitap edecek tarzda yazıyor ve mütevazi bir başarı umuyordu, fakat 1920'lere duyulan nostalji, kitabın satışlarını Allen'ın rüyasında bile göremeyeceği rakamlara ulaştırmıştı. Kitap kısa sürede en çok satanlar listesinde birinci sıraya oturdu ve bir milyondan fazla sattı. İşin daha ilginç yanı, kitap tarihçileri etkiledi ve elli yıldan uzun süre tarih derslerinde ders kitabı olarak okutuldu. "Amerika'nın 1920'lerdeki fikir hayatını şekillendirme konusunda, kimse Frederick Lewis Allen'dan daha fazla katkıda bulunmamıştır." Tarihçi Roderick Nash, Allen'ın kitabı hakkındaki gözlemlerini açıklarken bunları söylüyordu. Kitap, "bu on yıla ilişki bilgi edinmek isteyen yazarlar için ilk başvuru kaynak-

larından biri haline gelmiştir." Allen'ın "on yılın en parlak olaylarına bakma ya da birkaç başlıktan genellemeler yapma" yöntemi sayesinde Nash, "kitabın daha sonraki tarihçilere en kalıcı mirası, eski Amerikan değerleri, gelenekleri ve ideallerinin 1920'lerde çok şey ifade etmediği fikri olmuştur," diye ekliyordu.[4]

Amerika'nın, 'Victoryen' geleneklerini reddettiği bir zamanda Scopes davasını eski zaman dini açısından kesin bir yenilgi olarak göstererek Allen, 1920'lere dair yaptığı genel değerlendirmelere uygun davranmış oluyordu. Sonuçta Allen'ın yorumlarını benimseyen okurlar, davayı modern Amerika'da bilimin batıl inanca karşı kazandığı zaferin ilk adımı olarak gördüler. Darrow böyle bir sonucu hoş karşılayabilirdi, fakat bu, dine karşı olmaktan çok, özgürlük için mücadele veren ve davayı da mücadelenin bir aracı olarak gören ACLU'nun çıkarlarına hizmet etmiyordu özellikle. Aslında, Allen'ın muhafazakarlığı 'yenilmiş bir düşman' olarak sunuşu, ACLU' nun onu bireysel özgürlüklere yönelik sürekli bir tehdit olarak gösterme çabalarına sekte vuruyordu. Dahası bu durum, evrimcilerin gardlarını düşürmelerine yol açabilirdi. Allen'ın kitabı piyasaya çıktığı sıralarda, Harvardlı biyolog Ernst Mayr, ABD'ye göç etmişti. "Geriye dönüp baktığımda benim izlenimim, bu davanın evrime yönelik muhafazakar saldırıların sonu olduğu yönündeydi. Amerikalı evrimcilerin genel olarak benim yorumumu paylaştıklarına inanıyorum. Sonuç olarak, uzun bir zaman değil ve Amerika'daki evrimciler evrim gerçeğini kanıtlamak ve muhafazakarların iddialarını çürütmek için epeyce çaba harcadılar,"[5] diye yazacaktı daha sonra.

Allen, *Yalnızca Dün* adlı kitabında, Dayton'daki olaylara ilişkin çeşitli yanlış anlamaları sürdürüyordu. Allen'a

göre Bryan'ın tanık kürsüsüne çağrılması planlanmış bir manevra değil, kendiliğinden ve doğaçlama yapılmış bir hareketti. Allen olayı keskinleştiriyor ve ciddi bir biçimde duruşmanın başlangıç aşamalarını birbirine karıştırıyordu. Ona göre dava fikri ACLU tarafından değil, Rappleyea ve Scopes tarafından gündeme getirilmişti; Rappleyea, Scopes'a hukuki yardım yapması için Clarence Darrow ve başkalarının yardımlarını garantiye alırken, Scopes da bilerek yasayı çiğnemiş ve "Gözaltına alınmıştı." Allen belli ki, hikayeyi saptırma niyetinde değildi—o sadece, yanlış haberlere ve hafızasının zayıflığına güvenerek bu yanlışları yapıyordu. Onun kitabı sayesinde, olayların bu versiyonu, Scopes efsanesine geçmiş bulunuyordu.[6]

Daha sonraki yazarlar Allen'ın değerlendirmesini benimsiyor ve onun olaylara ilişkin tanımlamasını kabul ediyorlardı. Gaius Glen Atkins 1932'de yarı popülerlik kazanan *Religion in Our Times* adlı eserini yazarken, *Yalnızca Dün*'e dayanıyordu ağırlıklı olarak. Gazeteci Mark Sullivan da *Günümüz: Amerika Birleşik Devletleri, 1900-1925* adlı eserinde aynı şeyi yapıyordu. Her iki kitap da davayı, Amerikan muhafazakarlığı tarihinde belirleyici olay olarak sunuyordu. Atkins açısından dava, "hareketin ilerlemesine işaret etmekteydi." Sullivan ise muhafazakar karşı çıkışın "patlama noktası" olarak adlandırıyordu. Atkins, dinin "Gülünç duruma düşürüldüğü" Darrow'un Bryan'ı sorgulama sürecini bir dönüm noktası olarak tasvir ediyordu. Bilim ve eleştirel düşünce zafer kazanmıştı ona göre: "Scopes davası 'Amen' çağının sonunu ve 'Oh Yeah!' çağının başlangıcını işaret ediyordu."[7] William W. Sweet, üniversite öğrencilerinin dinsel çalışmalarında yaygın olarak kullanılan metnini, *Amerika'da Dinin Tari-*

hi isimli kitabını gözden geçirmişti ve yeni bir düşünce tarzını yansıtıyordu. Kitabın 1930'daki baskısı davayı bir medya olayı olarak tanımlıyor ve muhafazakarların öne sürdüğü "kapsamlı sorunlar"a ulaşamadığını söylüyordu. 1939'daki baskıya bakılırsa, dava yine de bu meseleleri kamuoyunun kafasında çözmüştü. "Bryan, evrimin Tanrı'yı gereksiz kıldığını, İncil'i reddedip, doğaüstü inançları temellerinden sarstığını söylüyordu. Darrow, Bryan'ı gülünç duruma düşürmeye çalıştı ve sorgusunda onunla alay etti. Bu da, muhafazakarlığın sonu oldu." Scopes davası olayların ayrım çizgisi haline gelmişti. Laik yorumcular genel olarak roman yazarı Irwing Stone'un 1941'deki analizi, yani Darrow-Bryan çatışmasını muhafazakarlığa vurulmuş öldürücü darbe şeklindeki çözümlemesi konusunda aynı fikirdeydiler.[8]

Allen, davanın kendisini ve çevresinde gelişen olayları istemeden yanlış yorumluyordu ve süregelen gelişmeler daha sonraki yorumların onu izlemesine neden oluyordu. 1930'ların sonlarında, muhafazakar politik eylemler bir noktaya kadar azalmış ve dışarıdan gözlemleyenlerin hareketin bittiğini düşünmelerine neden olmuştu. Scopes davası, bu gelişme için uygun bir açıklama sunsa da, zamanlama tam olarak uygun değildi. Riley, Straton ve diğer muhafazakar liderler o zamanlar davayı kendi açılarından bir zafer olarak algılıyorlardı ve hiçbirinin de en ufak bir kuşkusu yoktu bundan. Dahası, Scopes davasının karara bağlanmasından sonra ve başka eyaletlerde sınırlamaların yürürlüğe konmasıyla beraber, kararı izleyen birkaç yıl içinde evrim karşıtı eylemlerde gözle görülür bir yükselme meydana gelmişti. Muhafazakar kilise üyelerinin sayısı, 1920'lerde arttığı gibi, gelecekte de artmaya de-

vam edecekti. Muhafazakarlarla modernistler arasındaki açık savaşın 1920'lerin sonlarında durulmasına ve yine evrimin öğretilmesini yasaklamak için yürütülen politik haçlı seferi 1930'ların sonlarında bitmiş olmasına rağmen Scopes Davası, muhafazakarlığın görünürdeki gerilemesine sadece dolaylı bir katkı sağlamıştı.

Her iki taraf da Dayton'a, sorunların açıkça tartışılmasının kendi amacına yardımcı olacağından emin bir biçimde gitti. "Dayton'dan gidecek bilgi sonucunda büyük bir tepki bekliyorum," diye yazıyordu Bryan davadan kısa bir süre önce. Savunma tarafı da duruşma öncesinde benzer tahminlerde bulunuyordu. "Bu açık ve samimi tartışma sayesinde karşılıklı anlayışın ve hoşgörünün ortaya çıkacağından en küçük bir şüphem yoktur," diye gözlemliyordu Scopes. Her iki taraf da kendi amaçlarına ulaştıklarından emin olarak ayrıldılar Dayton'dan.[(*)] Fakat bu konuda, tartışmalar anlaşmazlığı çözümlemedi ve her iki taraf da daha fazla bilginin tartışmayı şiddetlendireceğine inanıyordu.

Dikkatleri evrimin öğretilmesine yoğunlaştırarak, Scopes davası her iki tarafı da cesaretlendirdi. On yılın sonunda, muhafazakarların politik gücü ellerinde tuttukları çoğu eyalette ve bazı daha küçük yerleşim birimlerinde ya yasalarla ya idari kararlarla ya da okul idaresinin kararlarıyla evrim karşıtı sınırlamalar uygulamaya konuluyordu. Güney'in büyük bir bölümü, Batı'nın da bazı kesimleri buna dahildi. Bununla beraber Kuzey'de evrimin öğretilmesini yasaklama çabaları, sert bir direnişle karşılanıyor ve aşağılayıcı yenilgiler alıyordu. 1927 yılında, evrim karşıtı yasa teklifleri bir düzine kuzey eyaletinin yarıdan çoğunda geri çevrildi. En çarpıcı yenilgi ise Riley'in kendi eyaleti olan Minnessota'da meydana gelmişti. Muhafazakarların

şiddetli saldırılarına rağmen evrim karşıtı yasa teklifi, eyalet meclisinde sekize bir gibi ezici bir çoğunluk tarafından reddedildi. "Bu yenilgi gerçekten ezici bir darbeydi ve William Bell Riley'in evrim karşıtı yasayı sağlama alma çabalarının sonunu gösteriyordu," diye yazıyordu biyografi yazarı William Vance Trollinger, Jr.[10] Kampanyalar, ancak her iki tarafın etkisinin de coğrafi sınırlarına ulaştığının açıkça ortaya çıkmasından sonra duruldu. Daha sonra, muhafazakarlığın Dayton'da ölmüş olduğunu vurgulayan (Allen, Atkins ve Sullivan gibi) bütün yorumcular Kuzeyli'ydiler ve evrim karşıtı yasalar Kuzey'de pek de başarılı olamıyordu. Güneyliler ise bunu farklı değerlendirmekteydi. Kuzey Carolina'lı sosyolog Howard W. Odum kendi bölgesine ilişkin hala, "Din ve Kutsal Kitap; tüm politik, ekonomik, eğitsel, bilimsel ve teknik sorulara yanıt bulabilmek için yardıma çağrılmıştır," diye bildiriyordu.[11] Dahası, hiçbir Güney eyaletinde hiçbir evrim karşıtı sınırlama kırk yıldan uzun zamandır kaldırılmamıştı.

Evrim karşıtı eylemlerin azalmasında başka nedenlerin de payı vardı. 1930'ların sonunda muhafazakarların Scopes davasının öncesine göre, evrimin öğretilmesi konusunda endişelenmeleri için daha az nedenleri vardı. Birçok eyaletin ve okul bölgelerinin evrimin öğretilmesini sınırlandırmış olmasının ötesinde, daha da önemlisi, onların bu sınırlamaları liselerdeki biyoloji ders kitaplarının içeriğini etkilemişti hemen hemen her yerde. Güney pazarına girmek ve konuyla ilgili yükselen duyarlılıktan dolayı, ulusal düzeyde ders kitaplarını hazırlayan yazarlar, Darwinizm sunuşlarında giderek daha az dogmatik olmaya başladılar. Bu süreç davadan önce başlamıştı. Örneğin biyoloji metinleri konusunda endişe duyan büyük bir ya-

yıncı, mevcut evrim teorisinin bir "dogma"dan çok bir "Teori " olarak sunulmasını öneriyordu Bryan'a. Bryan bu öneriyi hoş karşıladı, fakat "Bazı şeyleri elemek ve evrimin yalnızca bir hipotez olarak sunulması zaman alacaktır,"[12] diye yanıtladı. Scopes davasından sonra ise birçok ders kitabı benzer değişikliklere uğradı.

George W. Hunter'ın *Civic Biology* adlı kitabının evrimi, bu süreci örnekliyordu. Tennessee Ders Kitapları Komisyonu, Scopes'un iddianamesinden sonra, bu kitabı onaylanmış kitaplar listesinden çıkartmış ve kullanımına son vermişti. Bir yıl sonra, kitabın yayıncısı güney eyaletlerinde satılan kitaptaki evrimle ilgili altı sayfalık bir bölümü kitaptan çıkarttı ve Hunter da kitabın tümünü revizyona tabi tutan bir çalışma başlattı. Hunter, Evrim Doktrini adını taşıyan bölüm başlığını çıkarmış ve türlerin evrimini resmeden grafikleri kitabından atmıştı. "İnsanın gelişimi"ne ilişkin elden geçmiş bir pasaj, alt-insan türleri yerine yalnızca "uygarlık açısından bugünkü insanlardan çok daha aşağıda olan insan ırkları"ndan söz ediyor ve buna ilahi ortodoks grupları da dahil ediyordu: "İnsan, ahlaki ve dini güdülere sahip yegane varlıktır." Doğal Ayaklanma'yla ilgili bir bölüm kitaptaki yerini korumakla birlikte, her cümle "Darwin öneriyordu", "inanıyordu" ya da "Darwin diyordu" biçiminde, topu sürekli Darwin'e atıyordu. Hunter, Darwin'i artık biyolojinin büyük ustası olarak selamlamıyor ve "evrim teorisine ilişkin olağanüstü keşfi", "yaşamın değişimine ilişkin yorumu" haline geliyordu. Gerçekten de tahrik edici kabul edilen evrim sözcüğü kitabın dava sonrası versiyonunda ortadan kaybolmuş ve evrimci kavramların kaldığı bölümlerde ise, çift anlamlı ve kaçamak sözcükler evrim sözcüğünün yerini almıştı. Başka okul kitapları yazarları da

Hunter örneğini izlediler.[13] Hunter kitabın revizyonunu bitirdiğinde evrim karşıtlarının şikayet etmelerini gerektirecek çok az bir neden kalmıştı. Yine de, onu kabul etmekte bile oldukça zorlandılar.

Muhafazakarlar her ne kadar evrimin öğretilmesine karşı yürüttükleri haçlı seferine son vermiş olsalar bile, doğal olarak yine de Darwinizm'den şikayetçi olmaya devam etmekteydiler. Dahası, muhafazakarlık ölmemişti. Tam aksine muhafazakar Hıristiyan basının yayınladığı kitaplar, makaleler ve broşürler sayesinde üye sayısı gittikçe yükseliyordu. Riley evrim karşıtı yasa çıkarma savaşımından vazgeçtikten sonra, evrim karşıtı kitapçıklar çıkararak mücadeleye devam etti. Riley, kendini bir bilim adamı ilan eden ve Scopes davasını izleyen on yıl boyunca evrim karşıtı düzinelerce kitap yazan ve aynı zamanda gezgin bir tutucu Protestan olan Harry Rimmer'le birlikte görünüyordu sıklıkla. Bu popüler ikili birçok kez muhafazakar izleyicilere, İncil'deki yaradılış teziyle yeryüzünün uzun jeolojik tarihini uzlaştırma iddiasında olan "Gün/yaş" ve "boşluk" teorileri üzerine konuşmalar yapıyorlardı. Bununla birlikte, Riley'in insanın yaratılışında Adem ile Havva'ya olan inancında en küçük bir tereddüt yoktu.

Aynı zamanda İsa'ya inanan Adventist bilim eğitimcisi George McCready Price'ın, Kutsal Kitap'ta yer alan yaradılış bilgilerini ve Nuh Tufanı'nı biraz farklı yorumlayarak, dünyanın yaşını 10,000 yılın ötesine çekme gereksinimini sona erdiren, tufan jeolojisine ilişkin oluşturduğu yaradılış teorisiyle, muhafazakarlar arasında yandaşları giderek artıyordu. Yaradılış tarihçisi Ronald L. Numbers, "Scopes davası sonrasındaki yıllarda Price muhafazakar çevrelerdeki en popüler iki bilim otoritesinden biri olarak ortaya çıktı;

diğeri ise Rimmer'di. Price, Adventist dergilerde sıklıkla görülüyor, makaleleri de muhafazakarların çıkardıkları süreli yayınların sayfalarını süslüyordu. Bunlar, bu çevrenin en çok okunan dergileriydi," diye not düşmüştü. Rimmer'a gelince, önde gelen muhafazakar Hıristiyan yayıncı William B. Eerdmans, onun broşürlerini bir kitap serisinde yeniden yayınlamış ve bunlar 1940'la 1950 yılları arasında 100,000 den fazla satmıştı. Rimmer ve Price evrim karşıtı yasaların çıkarılmasında nadiren önderlik etmelerine rağmen, Scopes dönemi sonrasındaki Amerikan muhafazakarları arasında evrim karşıtlığı için sağlam bir temel attılar.[14]

Yorumcuların öldü-bitti demelerine rağmen muhafazakarlık yaşamayı sürdürdü ve hatta daha da gelişmeye devam etti, çünkü savunucuları çabalarını dışarıdaki halka değil, içeriye, muhafazakar kiliseye doğru yoğunlaştırdılar. Kilisenin dışındaki halk yığınları 1920'lerde adlarını duydukları Bryan ve Riley'in tersine, Price'ın ve Rimmer'ın adlarını duymuyordu 1930'lu yıllarda. Önde gelen Protestan tarihçilerden George M. Marsden bu gelişmeyi Scopes davasına bağlıyordu. "Muhafazakarlığın dönüşümünde Tenessee Dayton'daki 'Maymun Davası'nın etkisini kestirebilmek çok zor," diye yazıyordu Marsden. "Kırsal kesim ... hareketin bütününü silinemez bir imajla damgalamıştı. Çok geçmeden bu hareketin gerçekliğinin bu imaja çok uyduğu ortaya çıktı ve hareketin gücü ulusal yaşam merkezlerinde birdenbire azalmaya başladı"[15] Kuzey ve Batı şehirlerinde yeniden uyanışa geçen muhafazakarlığın, Güney'in kırsalıyla bağlantılı olduğu gittikçe ortaya çıkıyordu. Ulusal basın normal eylemlerine son verdi. Tutucular, önde gelen Protestan mezhepleri içinde sahip oldukları etkiyi yitirmişlerdi. Kuzey eyaletlerindeki evrim karşıtı yasa tasarıları

sonucunda alınan yenilgiler, Güney dışında yürütülen politik eylemlerin verimsiz olduğunu ortaya çıkardı. Scopes davasından sonra elit Amerikan toplumu, muhafazakarları ve fikirlerini ciddiye almaktan vazgeçti.

Gerçekten de muhafazakarlık, Scopes davasının bir sonucu olarak Amerikan kültüründe çok kullanılan bir terim olmuştu ve muhafazakarların buna tepkileri, geri çekilmek oldu. Bununla birlikte inançlarından vazgeçmediler, fakat ayrı bir altkültür grubu olarak bağımsız dinsel, eğitsel ve sosyal kurumlar oluşturmaya başladılar. Tarihçi Joel A. Carpenter 1930'lu yıllar boyunca kolejler, okullar, konferanslar, kamplar, radyo konuşmaları ve misyoner toplulukları içindeki bu muhafazakar eylemlerin izini sürdü. Dayton'da Bryan kolejinin kuruluşu örneğe mükemmel bir şekilde uyuyordu. Büyük buhran dönemi süresince başlıca Protestan mezheplerinin üye sayısı azalırken, bu sayı gelecekte, muhafazakar mezhepler çapında yükselecekti. Carpenter'a göre bu kiliseler "sıradan insanlara modern toplumun zorlayıcı bir eleştirisini" sağlıyordu.[16]

Evrim karşıtlığı bu eleştirilerine devam etti ve ABD'deki Protestan muhafazakarlığın gerçek öğretisi olarak kalmayı başardı. Rimmer, Price ve diğer evrim karşıtları yaygın olarak muhafazakar kiliselerde ve konferanslarda konuşmalar yaptılar. Onların takipçileri ise muhafazakar kolejlerde ve okullarda bilim dersleri veriyorlardı, fakat bütün öğrencilerin ve öğretmenlerin İncil'in yanılmazlığını onaylamaları isteniyordu. Bryan Koleji Rimmer'a iki kez müdürlük teklif etti ve Price'ı da kampüste konuşma yapması için davet etti.

Muhafazakarlar kendilerinden uzak durmaya çalışan geleneksel Protestan yapılara paralel olarak kendi dinsel

kurumlarını inşa ediyorlardı; yaradılışçı bilimsel teorilerini buralardan yaymak çabasındaydılar. "Eylemleri başsayfalarda yer alan yaradılışçılar, 1920'li yılların zorlu günlerinde, dünyayı dönüştürmeyi düşünüyorlardı. On yıl sonra ise bu görüşlerini hem unuttular hem de reddettiler. Enerjilerini kendi işlerindeki çalışmalara çevirip, kendileri için kurumsal bir temel yaratmaya başladılar," diye gözlemliyordu Numbers.[17] Örneğin Price 1935'de Din ve Bilim Derneği'nin ortak kurucularındandı, fakat çok geçmeden daha tutucu Deluge Jeoloji Cemiyeti'ni kurmak için ayrılacaktı o yapıdan. Evrim karşıtları bir ara, 1941'de kurulan ve Protestan bilim eğitimcilerini bir araya getiren Amerikan Bilimsel Birliği'nde de kendine yer bulmuştu. Bu örgütler ve yayınları, bilimin ana damarının dışında yaradılışçı tezlerin yaygınlaştırılması için kurumsal bir temel sağlıyordu onlara ve 1940'lı yılların sonunda ABD'de kendi yaradılışçı bilimsel kurumları olan muhafazakar bir altkültür oluşturuyorlardı.

Scopes davasının, muhafazakarları Amerikan kültürünün ana damarının dışına itmiş olmasına rağmen, onlar da itildikleri bu yere gitmeye zaten istekli görünüyorlardı. Hacılar 1620'de Plymouth Kayası'na adım attıklarından bu yana, tutucu Amerikan Protestanlığının unsurları kendini göstermeye başlamıştı. Yehova Şahitleri ve Amish gibi bazı yaradılışçı mezhepler her zaman kendilerini laik toplumdan izole ettiler. Ötekiler yani Mormonlar, Hıristiyanlar ve bazı ultra ortodoks Yahudilerde kendi topluluklan içinde yaşamaya eğilim gösteriyorlardı. Afrika-Amerikan kilisesi ise beyazların egemen olduğu bilimsel kurumlarla hiçbir zaman içli dışlı olmadı.Yüzyılın başlarında muhafazakar bayrağın altında toplanan pek çok kişi,

modern toplumu reddetme yönünde güçlü eğilimlere sahipti. İncilleri onlara, "bu dünyaya ait olmadıklarını" ve "Tanrı'nın bu dünyanın aklını benimsemediği"ni anlatıyordu.[18] Bryan, Riley ve Straton meşalelerini dünyaya taşımaları için muhafazakarları kışkırttılar. Fakat dünya bu meşaleyi almayı reddettiğinde ve liderleri Dayton'da şehit düştüğünde, gelecek kuşağın muhafazakar liderleri—John R. Rice, Carl McIntire ve Bob Jones—onları ayrılmaya çağırdı. 1930'lu yılların popüler bir ilahisinde,

"Sadece birkaç yorucu gün ve sonra uçup gideceğim;
Sevinçlerin hiç bitmediği bir ülkeye, uçup gideceğim.
...öldüğümde, Hallelujah, uçup gideceğim ben.[19]

sözleri yer alıyordu.

Bu arada onlar, egemen kültürle kaynaşma gereksinimi duymadılar ve kendilerine ait daha büyük ve daha karmaşık bir altkültür oluşturdular. Amerikan sosyal eliti onyıllarca bu gelişmeleri umursamayacak ve Scopes davasına ilişkin olarak kendi görüşünü kurumsallaştıracaktı. Frederick Lewis Allen'dan sonra Scopes davası gerici güçlere karşı, liberal gelişmenin en büyük sembolik zaferi haline geldi. Fakat Allen sadece 1920'li yıllarla ilgilenmişti. Modern Amerikan tarihinin büyük olaylarını inceleyen politik tarihçiler bir ikilemle yüzyüze geliyorlardı: Bryan, Amerikan tarihindeki iki büyük olayın ortasında durmaktaydı—1890'lardaki popülist ayaklanma ile 1920'lerdeki Scopes davası; fakat o, taraf değiştirmişti. Aynı tarihçiler doksanlı yılların genç Bryanı'na meydan okuyor ve yirmili yılların Bryan'ını da şeytanlaştırıyorlardı.

Yirminci yüzyıl ortalarında önde gelen Amerikan tarihçilerinden Richard Hofstadter, 1948 yılındaki klasik eseri Amerikan Politik Geleneği'nde, "Bryan'ın sağlığı yaşamı-

nın son günlerinde hızla bozulmuştu. Savaş sonrası dönemde Amerikan yaşamındaki en kötü eğilimler—içki yasağı, evrime karşı haçlı seferi, emlak vurgunu ve Klan, onunla eşanlama geliyordu," diye teşhisini koyuyordu. "Politik gücünü yitirirken, Bryan yeni bir haçlı seferi fırsatını yakalayarak kendine yeni bir meşgale buldu. Scopes davası onun çocuksu dinsel kavramlarını bütün dünyaya gösterirken, zaten gelişmemiş ve saçma demokrasi nosyonlarını da zayıflattı." Hofstadter Bryan'ı, "Altmış beş yaşındaki bu adam, gereğinden fazla yaşamıştı," diye tanımlıyordu. Daha sonraki tarihçiler daha dengeli bir Bryan portresi oluşturacaklardı. Bu portre de Bryan'ın politik kariyeri süresince asla tümüyle değişmedi. Fakat Hofstadter'in görüşü bir nesil boyu saltanatını sürdürecek ve Amerikan tarih ders kitaplarını daha bir süre etkisi altına alacaktı.[20]

Scopes davası 1950'li yılların tarihçileri için popüler bir konu haline geldi. Örneğin 1954 yılında Norman F. Furniss, muhafazakar hareket üzerine yazdığı kitapta, Scopes davasını kitabının merkezine oturtuyordu.[21] İki yıl sonra William E. Leuchtenburg, *Refahın Tehlikeleri,* 1914-1932 adlı etkileyici kitabında evrim karşıtlığını gelişme açısından bir tehlike ve Scopes davasını da bir temizleme hareketi olarak değerlendiriyordu. Ray Ginger 1958 yılında yazılan, davaya ilişkin ilk kaynak kitaba katkıda bulundu. Furniss ve Leuchtenburg Allen'ın Dayton'daki olayları tanımlaması ve sonuçları yorumlamasına ağırlıklı olarak güveniyorlardı. Leuchtenburg, "Amerika'yı olduğu gibi koruma ve değişim yanlısı güçlere direnme kampanyası, Protestan muhafazakar hareket açısından Scopes davasıyla doruğa çıktı. Evrim karşıtları Scopes davasını kazanmışlar, fakat daha geniş anlamda yenilmişler ve kozmopo-

litanlık dalgasında boğulmuşlardır," diyordu eserin sonunda.[22] Ginger son bölüm başlığını, "Gerçek ödül Kaybedenlerin" diye atıyor ve "Bryan'ın ölümcül taktik hatası: Eğer kişi akıldışı fikirlere sahipse ve başkalarının da bunları kabul etmelerinde ısrar ediyorsa, bu fikirler hakkında sorgulanmayı asla kabul etmemelidir," yorumunu yapıyordu.[23] 1955 yılında Hofstadter, *Reform Çağı: Bryan'dan F.D.R'ye* adlı kitabında, "Bryan'ın savaş sonrasındaki etkileyici kariyerinde iki önemli kilometre taşı vardır. Birinde birçok gerçek reformun önderidir, diğerinde ise kırsal idealizmin ve Protestan düşünce tarzının çöküşünü simgeleyen mükemmel bir örnek," diyordu.[24]

Hofstadter'in Amerikan tarihi ders kitabı, (ki 1957 yılından itibaren çeşitli yazarlarla birçok değişik baskısı yapılmıştır,) Scopes davasının standart tarihsel yorumunu temsil ediyordu. Hofstadter'in çalışmasında muhafazakarlık Kızıl Korku, Ku Klux Klan, göçmenlikle ilgili sınırlamalar ve içki yasağının yanı sıra, 1920'leri karartan "hoşgörüsüzlük" bölümünde yer alıyordu. "Muhafazakarlık" adlı altbölüm ise, sadece Scopes davasına ilişkin bir özet tanımdan oluşuyordu. Amerikan tarihi üzerine yazılmış araştırma metinlerinin hemen hepsinde, muhafazakarlık 1920'li yılların gerici güçleriyle bir tutuluyordu ve Scopes davasının benzer tasvirlerini içeriyordu. Bunlardan bir çoğu Allen'ın Scopes davasına ilişkin yorumlarına katılırken, popüler bir ders kitabının iddia ettiği gibi, "Scopes bilerek sınıfta evrim teorisi dersi verdi ve gözaltına alındı," diyorlardı. Bir çoğu ise davayı, Darrow ve Bryan arasındaki, muhafazakarlığın manevi yenilgisiyle sonuçlanan heyecanlı bir tartışmaya indirgiyordu. Leuchtenburg'un ders kitabı davayı, "ondokuzuncu yüzyılın

son duruşu" olarak adlandırıyordu; bir başka metin ise 1920'li yıllara ilişkin bölümünde *"Yalnızca Dün"* başlığı atıyor ve davaya ilişkin gözlemlerini, "Darrow ve arkadaşları muhafazakarlığı bir alay konusu haline getirerek dikkate değer bir zafer kazandılar," diye noktalıyordu. Metinlerin çoğunda ACLU ve Darrow'un bütün yardımcıları tarihteki yerlerini bütünüyle kaybediyordu.[25]

Riley, Straton ve Scopes davasıyla ilgisi olan diğer evrim karşıtı liderler sahneden çekilip gitmişlerdi ve muhafazakarlar davaya ilişkin laik yorumcuların ve tarihçilerin popüler değerlendirmelerine karşı çıkmak için pek bir şey yapmıyorlardı. Kendi hareketlerini Amerikan genel kültüründen ayırmaya odaklayan muhafazakar liderler, genel olarak davayı ve onun toplum üzerindeki etkisini görmezden geliyordu. Daha sonraki dünyevi muhafazakarlar bundan üzüntü duyacaklardı.[26] Muhafazakar öğrenciler, doğal olarak kendi inançlarıyla çatışan ya da eleştiren ders kitaplarını kullanmayan farklı akademi ve kolejlere gidiyordu. Büyük olasılıkla, laik yazarların Scopes davasına ilişkin yazdıklarını sadece birkaç muhafazakar okumuş ve onların çoğu da muhtemelen bunları önemsememiş olmalı.

Yaradılışçı bilim hocaları ve yazarlar bile Scopes'u cezalandırmaya çalışanları terk etmişti. 1920'li yıllar boyunca, Harry Rimmer ve Arthur I. Brown, Bryan'ın Dayton'daki çabalarını desteklediler, fakat daha sonraki yıllarda bu destekte büyük bir düşüş görülüyordu.[27] George McCready Price'ın konumu ise daha dramatik biçimde değişti. Davadan bir hafta önce Bryan'a, "evrimin öğretilmesindeki yıkıcı ve tarikatçı karaktere konsantre olmasını" tavsiye ediyor ve "Bunu siz yapabilirsiniz! Sizden daha iyisini yapacak birini tanımıyorum," diyordu. Fakat

Price, Bryan'ın, Kutsal Kitap'ta yer alan yaradılış günlerinin jeoloji tarihini temsil ettiğini onaylaması üzerine, ona karşı tavır alıyor, Bryan'a ilişkin olarak, "Davanın bilimsel yönlerine dair gerçekten hiçbir şey bilmiyordu," yorumunu yapıyordu. 1940'ların sonunda ise, laik yorumcuların davanın muhafazakarlık için ezici bir yenilgi olduğu tanımlamalarında onları da geçecekti. "İnsanlığın dinsel ve entelektüel tarihinde bir dönüm noktası olarak görülebilirdi" bu dava. O, bütün felaketten, "Zavallı Bryan'ı ve onun yaradılışa ilişkin gün/yaş teorisini" sorumlu tutuyordu.[28] Daha sonraki muhafazakarlar da bu konuda Price'la aynı fikirdeydiler. Price'ın halefi Henry M. Morris, "Bryan'ın tanık kürsüsünde, Kutsal Kitabın yanılmazlığına tam bir güveni olduğunu tekrarlaması ve fakat sonra da jeoloji sorusuna gün/yaş teorisine dayanarak yanıt vermesi, onun en büyük hatasıdır,"[29] diyordu. Elbette Bryan kendisinin ve zamanın önde gelen muhafazakarın inancını dile getirmişti. Yine de, 20. Yüzyıl'ın sonlarındaki muhafazakar lider Jerry Falwell Bryan' ın "Muhafazakarların saygısını, yaradılış için zaman dilimleri gerektiği fikrine saplanıp kalmasından dolayı yitirdiğini," yazıyordu.[30]

Muhafazakarların kendilerini kendi istekleriyle ana kültür damarından uzak tuttuğu süre içinde, evrim karşıtı Tennessee yasasının iptal edilmesine yönelik girişimler başgöstermeye başladı. Bu girişimler, Bryan'ın davadaki rolünü savunma bağlamında, Bryan Koleji'ni de harekete geçirmişti. Bu yöndeki ilk tehdit 1935 yılında, 22 yaşındaki Tennessee eyalet temsilcisinin—basında, "pipo içen Vanderbilt hukuk öğrencisi olarak" tanınıyordu—yasanın kaldırılması için teklif vermesiyle gündeme geldi. Bryan Koleji öğretmen ve öğrencileri meclis üyelerine yasanın

iptal edilmesini isteyen kişileri kınamaları için dilekçeler ve mektuplar yazıyorlardı. Sue Hicks, o zamanlar eyalet temsilcisiydi ve meslektaşlarını, "yasanın iptali koleji tehlikeye atabilir" diye uyardı. Bir başka meclis üyesi ise, "İnancım o ki, William Jennings Bryan sadece insanlığın çıkarları için değil, aynı zamanda inandığı Tanrı'nın çıkarları için kendini feda ederken de, Tanrı onu izlemekteydi," ve üçüncü bir temsilci ise, "Bryan için yeterince iyi olan bir yasa, benim için de yeterince iyidir," diyordu. Öneri 67'ye 20 çoğunluk oyuyla reddedildi.[31] Onyedi yıl sonra, yasanın iptal edilmesi yönünde ikinci bir girişimde de Bryan Koleji'nden benzer çığlıklar yükselecekti. Kolejin uzun süredir başkanlığını yapan Judson A. Rudd, meclisin bütün üyelerine, Bryan'ın kapanış konuşmasını içeren ve "Bay Bryan'ın yirmi beş yıl önce geliştirdiği argümanlar bugün de geçerliliğini korumaktadır," mesajını veren bir not gönderdi.[32] Yasayı iptal etme çabaları bir kez daha başarısızlığa uğruyordu.

Rudd'un mektubu, genel olarak Bryan'ı savunmasına rağmen, yüzyıl ortalarında muhafazakarların neden Bryan'ı terk ettiklerine dair önemli ipuçlarını da içeriyordu. "Sizlerden oyunuzu ve etkinizi, bu tarihsel ve önemli yasanın yürürlükte kalması yönünde kullanmanızı istiyorum," diyordu Rudd 1951 tarihli bu mektubunda. "Bugün önemli olan husus, bizler tanrısız komünizmin insan onurunu ve ülkemizin Hıristiyan temellerini inkar etme çabalarına karşı direnmekte oluşumuzdur." Muhafazakarlar yüzyılın ortalarında bir noktaya kadar politik mücadeleye dahil oldular ve temel endişeleri de komünizmdi. Muhafazakar lider Carl McIntire, senatör Joe McCarty'nin Amerika'nın politik, eğitsel, kültürel ve dinsel kurumlarını ko-

münizmin etkilerinden korumaya yönelik haçlı seferini aktif olarak destekliyordu. Komünizm tehdidi 1950'li yıllarda doruk noktasına tırmandırıldı.[33] Başlangıçtan itibaren, Bryan dışındaki önde gelen muhafazakarlar, politik yelpazenin tutucu kanadında yer almaya eğilimliydiler, fakat şimdi hareket keskin bir biçimde sağa kaymıştı.

Hareketin yeni liderleri Bryan gibi liberal demokrat bir politikayı savunmaya çok fazla bir istek duymuyorlardı, zira Bryan'ın Dayton'da evrenin başlangıcına dair yaptığı yorumlardaki aşırı tutuculuğun getirdiği dezavantajlardan dolayı onu sorumlu tutmaktaydılar. 1920'li yılların başlarında bile, Bryan'ın evrimin öğretilmesine karşı yürüttüğü mücadelede ona destek olmak için harekete katılan önemli muhafazakarlar dahi, tarihçi Ferenc M. Szasz'ın gözlemlerine bakılırsa, Bryan' a oy vermemişlerdi. "Onlardan bir çoğunun Bryan'a oy verip vermediği son derece şüphelidir. Moody İncil Kurumu görevlileri Bryan'ın ölümünden sonra, ona hiçbir zaman oy vermediklerini kabul ettiler. Çok sonraları bazı Protestanlar toplumsal eylem miraslarına yeniden sahip çıkmak istediklerinde, Bryan'ın şöhretini geri getirmek için sadece birkaçı çaba gösterecekti.[34]

1950'li yıllar boyunca hüküm süren McCarthy döneminde bireysel özgürlüklere karşı yapılan saldırılar, muhafazakarlığın ve Scopes davasındaki liberal çıkarların ne denli arttığını ve önemli olduğunu gözler önüne seriyordu. Özellikle din sosyoloğu James Davidson Hunter, "Muhafazakar Protestanların bu saldırılara katılımı bilim adamları topluluğunu (akademi) ve muhafazakar Protestan altkültür içindeki daha geniş liberal kültürü uyandırdığını," yazıyordu.[35] Scopes davası, sivil liberallerin çoğunluk tiranlığına karşı başarılı bir biçimde direndiği nok-

tada önemli bir anı sembolize ediyordu. Ray Ginger'ın 1958 yılındaki kitabında bu çok açıktı ve kitap Darrow'un Bryan'ı sorgusu ile "Çok sayıda insanın merak ettiği sorulara yanıt verme zorunda kalan McCarty'nin yeni bir bakış açısıyla görülmesine" yer verdiyordu.[36]

Dahası Furniss, kitabını 1920'lerdeki muhafazakarlıkla başlatıyor ve 1950'li yıllardaki muhalifler üzerine yapılan politik baskıya atıfta bulunarak bitiriyordu.

Hofstadter, bir kez daha sahnede göründü ve bir dönüm noktası olan *Amerikan Yaşamındaki Entelektüelizm Karşıtlığı* adlı eserinde Scopes davasına ilişkin en ayrıntılı analizi sundu. "Bu kitap her ne kadar Amerika'nın uzak geçmişiyle ilgileniyor olsa da, 1950'li yılların politik ve entelektüel koşullarına bir yanıt niteliği taşımaktadır. Korkuyu uyandıran esasen McCarthyciliktir ve bu ülkede eleştirel düşünce yıkıcı bir tehdit altındadır. Bu kitabın bazı bölümleri dinsel içerikli entelektüelizm karşıtı olayları tartışmakta ve bunlardan biri de, 1920'li yıllardaki muhafazakarlık üzerinde yoğunlaşmaktadır. Muhafazakar hareket evrimin öğretilmesine karşı çıkmış ve Scopes davasında da en kararlı mücadelesini vermiştir," diye yazıyordu Hofstadter, fakat yine de davayı muhafazakarlar açısından ciddi bir yenilgi olarak tanımlıyordu. Yorumlarını, "Scopes davası, otuz yıl sonraki Army—McCarthy duruşmalarındaki gibi bazı çağrışımları akla getiriyordu ve dramatik bir temizlik harekatı sağladı. Davanın bitmesinden sonra ise, evrim karşıtı haçlı seferinin devam ettiğini görmek daha kolaydı," diye tamamlıyordu Hoftstadter.[37]

1950'li yıllardaki tarihçilerle, Allen ve 1930'lu yılların tarihçilerinin Scopes davasına ilişkin yorumlarında önemli bir farklılık vardı. Her iki dönemin tarihçileri de davayı, muhafazakarlar için bir yenilgi olarak gördükleri halde,

Allen davayı temelde, seyirlik bir medya olayı olarak lanse ediyordu. Davaya bakışı, gamsız ve şen tanımlamalarıyla, Red Grange'in "Propaganda Yılları" başlıklı bölümüne hakim olan kahramanlıklar arasında sıkışmış gibiydi. 1950'lerin McCarthy'cilik gölgesindeki tarihçileri, kaçınılmaz olarak davayla Kızıl Tehdit arasında bir bağ kuruyorlardı. Ülke içindeki sözde komünistlere karşı yapılan saldırılara ön ayak olmasalar da, muhafazakarlarla McCarthy'cilerin ortak yönleri oldukça fazlaydı ve koparılan propaganda gürültüleri şeytanlara yol verdi.

McCarthy'ci dönem Scopes davası yıllarını çağrıştırıyordu. Bu ise Jerome Lawrence ve Robert E. Lee'nin *Rüzgarı Miras Al* oyununa ilham kaynağı ve hikayenin yeniden anlatılmasında en etkin rolü oynayan eser olacaktı. Allen'ın davayı biraz komikleştirerek çizmesinden farklı olarak Lawrence ve Lee davayı, bir günümüz draması olarak sundular. "*Rüzgarı Miras Al,* gazetecilik taslamıyordu," diye yazmıştı oyunun girişinde Lawrence ve Lee. "Bu oyun sadece 1925 yılını anlatmamaktadır. Çok uzun bir zaman önce değil. Dün olabileceği gibi, yarın da olabilir." Bunu yazarken evrim karşıtlığının süregelen bir tehlike olduğunu göstermeye niyet etmemişlerdi. Aksine onlara göre tehdit geçip gitmişti, fakat asıl endişeleri McCarthyci dönemde kara listeye alınan yazarlar ve aktörlere ilişkindi. (Oyun 1955 yılında Broadway'de oynandı). Lee'yle röportaj yapan bir öğrenci, "1950'lerde Lawrence ve Lee McCarthy'ciliğin Scopes davasının birçok yönüyle paralellikler taşıdığını düşünüyordu. Lee endişeliydi. İfade özgürlüğümüzü sınırlayan yasaların yürürlüğe girmesinden son derece rahatsızım ve kaygı duyuyorum. Sessizlik tehlikeli bir şey," diye yazıyordu. Broadway'deki oyunda

başrol oynayan Tony Rendall, "Pota'da olduğu gibi *Rüzgarı Miras Al* da hem McCarthy'ciliğin bir ürünü hem de ona karşı bir yanıttır. Her iki oyunda da yazarlar Amerikan tarihine paralel açıdan bakmaktadırlar," [38] diyecekti daha sonraları. Lawrence ve Lee kendilerine Maxwell Anderson'ın Sacco-Vanzetti davasına dayandırdığı Winterset oyununu örnek aldılar. Anderson, "bir şairin düşünme, yaratma, oyunlaştırma ve yorum hakkını talep ediyordu. Biz de aynı özgürlüğü istiyoruz. Böylece büyük oyunların ortaya çıkması için bir başlangıç sağlanmış olur. Sahne ancak böyle anlam kazanabilirdi. Birilerinin belirlediği kalıplar içinde özgür sanat yapılamaz,"[39] demişti.

Lawrence ve Lee'nin giriş bölümünde vurguladıkları gibi, oyun bire bir tarih değildi. "Ünlü Scopes davasının asıl metinlerinden, sadece yararlı olacağını düşündüğümüz bölümleri aldık. Oyunun bazı karakterleri devlerin savaşındaki renkli şahsiyetlerle ilişkilendirildi, fakat sonuçta onların kendilerine ait bir yaşamları ve elbette ki isimleri vardı." Başrol oyuncuları için ise benzer isimler seçmişti oyun yazarları. Bryan Brady olurken, Darrow da Drummond olmuştu. Baltimore Sun'dan H. L. Mencken'in rolü Baltimore Herald'dan E. K. Hornbeck olarak genişletilmişti. Scopes Cates olmuştu. Tom Stewart'ın rolü Tom Davenport olarak küçük bir role indirilmiş, Malone, Hays, Neal, Rappleyea ve ACLU hep birlikte hikayeden çıkarılmıştı. WCFA ve kasabadaki bütün dava vekilleri de aynı akıbete uğramışlardı. Dayton (Hillsboro olarak geçiyordu,) bir belediye başkanına kavuşmuştu ve muhafazakar bir rahip, Darrow gelip onları özgür kılıncaya dek, kasaba halkına kan kusturuyordu. Scopes'un da bir nişanlısı vardı artık—"yirmi iki yaşında, çekici, fakat güzel değil-

di," diye geçiyordu oyunun senaryosunda ve korkunç bir vaizin kızıydı. "Balkon sahnesi için romantizm yaratmak zorundaydılar," diye şaka yapacaktı Scopes daha sonraları.[40] Oyun Scopes davasını tam olarak anlatmayabilirdi, fakat mükemmel bir tiyatro oyunuydu ve bunun dışında, dava gerçeğini ulusal hafızaya yerleştiriyordu. Hikayenin içinde üç köklü değişiklik (sayısız küçük değişiklikler dışında) yapılıyor ve hepsi de, yazarların McCarthyciliği çürütmelerine hizmet ediyordu.

İlk değişiklik Scopes ve Dayton'ı kapsıyordu. Ralph Waldo Emerson bir keresinde bir topluluğu "kendilerini bilerek akıldan mahrum bırakan bir bedenler topluluğu" diye tanımlamıştı. *Rüzgarı Miras Al*'da Cates, evrim karşıtı yasayı uygulayan bir çetenin masum kurbanı oluyordu. Oyunun açılış sahnesi, *"Kasabanın, dava ve bireyler kadar somut bir varlık olarak sürekli orada olması, oyunun konsepti için önemlidir,"* sözleriyle başlıyordu. Sinema versiyonunda ise kasabanın babaları, Cates'i evrimi öğrettiği için sınıftan yaka paça çekerek çıkarıyorlardı. Birkaç perde'yle sınırlanan bölümde oyun, sanığın cezaevinde oluşunu nişanlısına açıklamasıyla başlıyordu. "Ne yaptığımı biliyorsun. Elimde Hunter'ın *Civic Bology* kitabı vardı. Kitabı açtım ve bilim sınıfımdaki öğrencilerime on yedinci bölümde yer alan, Darwin'in *Türlerin Kökeni* metnini okudum." Masumca görevini yapan Cates, "Para ve hapis cezasıyla yıldırılmaya çalışılıyordu" senoryaya göre.[41] Bu değişiklik davadaki muhabirlerden Joseph Wood Krutch'ı kışkırttı: "*Rüzgarı Miras Al*'ın yazarları davayı çok alışık olduğumuz bir yıldırma-sindirme avına çevirmişlerdi. Oysa Dayton'da yaşananlar hiç de bu denli sert ve kötü değildi." Krutch okurlarına, Scopes'un asla

hapse girmediğini anlatıyor ve savunma tarafının davayı kışkırttığını hatırlatıyordu. "Baştan sona garip bir davaydı. Sanık burs kazanıp ihtisas yapmaya giderken, olayın yegane kurbanı zavallı yaşlı Bryan oluyordu."[42]

İkincisi, yazarlar Bryan'ı beyinsiz, tepkisel bir yaratığa dönüştürmüşlerdi. Dinleyici Bryan'ın, "ülkedeki en büyük—Başkandan hemen sonra gelen adam" olduğunu ve "kendisine tanık kürsüsünde bağrıldığında şaşkına döndüğünü duyuyordu." Oyunda Bryan sadece İncil'in dar kalıpları içinde evrime saldırıyor (önemli toplumsal olayların genel olarak Bryan'ı motive ettiğine hiç değinilmiyordu) ve yalnızca evrim bilimini değil, bütün bilimi "Tanrısız" diye reddediyordu.[43] *Rüzgarı Miras Al* neden birçok Amerikalı'nın din ile bilim arasındaki efsanevi savaşıma inanmayı sürdürdüğünü anlatmaktadır," diye yazıyordu Ronald Numbers. "Fakat bunu yaparken, karmaşık tarihsel gerçekliği de buna kurban etmektedir."[44]

Brady tanık kürsüsünde, Bryan'ın duruşmada gerçekte yaptığından daha aptalca yanıtlar veriyordu. *Rüzgarı Miras Al*'da Brady sabırla, İncil'deki Tanrı'nın evreni altı yirmi dört saatlik günde yarattığı tezini, kesin tarih vererek açıklamaya çalışıyordu: "İ.Ö 4040 yılının yirmi üç Ekiminde—sabah saat 9:00'da!" Kutsal Kitap'taki kitap isimlerinden alıntılar yaparken, izleyiciler de kademeli olarak onu dinlemekten vazgeçip uzaklaşıyorlardı. "Anne, onlar bana gülüyorlar, Anne!" diye ağlıyordu karısına Brady. "Bana gülmelerine katlanamıyorum." Oyunun Broadway'deki gösterisini izleyen anayasa uzmanı Gerald Gunther oyuna fena öfkelenmişti: "Hayatımda ilk kez bir oyunu nefret içinde terk ettim. Davada Bryan'a ve onun fikirlerine karşı olmama ve bu duyguyu uzun süre taşımama rağ-

men, oyundan ayrılırken Bryan'a sempati duyuyordum; oyun yazarları karakteri öylesine komik bir çizgide sunmuşlar ki." Bryan, evrim karşıtı yasalardaki ceza maddelerine aslında karşı çıkmış olmasına rağmen, oyunda yargıcın en az para cezası uygulamasına karşı laf kalabalığı yapıyor ve en sonunda düşman kalabalığın onun kapanış konuşmasını umursamaması nedeniyle duruşma salonunda psikolojik olarak çöküyordu. McCarthyciliğin de kendiliğinden yok olması gibi, "Güçlü Evrim Yasası da ardında silik izler bırakarak kendi kendini imha etmiştir."[45]

Lawrence ve Lee seyircinin gözü önünde Brady-Bryan'ı yerin dibine batırırken, Drummond-Darrow'u ise yüceltiyorlardı. *Rüzgarı Miras Al*'da, Batimore *Herald*, Cates'i savunmak için ünlü Chicago'lu avukatla işbirliği yapıyordu. Drummond sahneye, "uzun, uğursuz gölge" olarak giriyordu. Genç bir kız, "O bir Şeytandır!" diye bağırıyor, fakat oyunun devamında, Drummond yumuşuyordu. "Bütün istediğim, zamanı durdurmaya ve ABD anayasasını Ortaçağ karanlığına hapsetmeye çalışanları engellemektir," diyordu bir noktada, "Onları bir yerde durdurmak zorundayız."[46]

Drummond oyunda agnostik olarak kalmaya devam ederken, mücadeleci materyalizmini yitiriyordu. Oyunun sonunda duruşma salonunda yalnız başına kalan Drummond sanığın elindeki *Türlerin Kökeni*'ni ve yargıcın İncili'ni alarak çantasında yanyana koyuyordu ve yavaşça yürüyerek çıkıyordu boş sahneden.[47]

Oyunun oynandığı sıralarda çeşitli yayınlar, yazarların çizdiği Scopes davası portresini eleştiriyordu çoğunlukla. "Tarih yeterince canlandırılamadığı gibi, neredeyse tü-

müyle küçültülmüştü,"[48] diye yakınıyordu New York'lu oyun eleştirmeni. "Senaryo, muhafazakarları genel olarak ve hem de adaletsiz bir şekilde karikatürize etmektedir," yorumunu yapmıştı *Time* dergisinin sinema eleştirmeni ve şöyle sürdürmüştü: "Karşıtlarını ise, yine adaletsiz bir biçimde idealize etmektedir—Darrow'un şahsında yapıldığı gibi," *Commonweal, New York Herald Tribune, The New Republic* ve *Village Voice*'da çıkan eleştiriler de benzer nitelikteydi.[49]

Gerek oyun gerekse film, eleştirilere rağmen oldukça kalıcı olduğunu kanıtladı, New York'daki Ulusal Tiyatro'da yapılan açılıştan sonra, üç yıl boyunca sahnelenmeye devam etti ve Brodway'de en uzun oynanan oyun ünvanını aldı. 1950'li yılların sonunda ise, ülkedeki belli başlı şehirlere turneler düzenlenmeye başlanmıştı. Senaryo 1960 yılında yeni bir boyut kazanacak ve başrollerini Spencer Tracy, Fredric March ve Gene Kelly'nin oynadığı film sinema perdelerine yansıyacaktı. John Scopes filmin Dayton'daki galasına katıldı ve ülke çapında tanıtımına yardımcı oldu. Scopes, "Film elbette davanın gerçeklerini değiştirmiştir," yorumunu yapıyor, "ancak diğer yandan, Bryan ile Darrow arasındaki söz düellosunda yaşanan atmosferi gayet iyi yakalamıştır," diye de ekliyordu. Galaya katılan bir diğer önemli isim ise Sue Hicks'di ve onun film karşısındaki tepkisi oldukça farklıydı. Ona göre film, "William Jennings Bryan üzerine yapılan bir hiciv"den ibaretti.[50] Oyunun kendisi okul tiyatro gruplarının ve toplumun gündemini belirlerken, sinema filmi de piyasaya çıktığı andan itibaren sürekli olarak televizyonlarda ve videolarda gösteriliyordu. 1967 yılının sonunda davanın muhabirlerinden Joseph Wood Krutch, "Davaya dair bilgi

sahibi olan insanların çoğu bu bilgiyi ya *Rüzgarı Miras Al* oyunundan ya da filminden elde etmektedirler," yorumunu yapıyordu haklı olarak.[51]

Liberal basının Dayton'a gitmesine öncülük etmiş olan Krutch'ı her ikisi de kızdırıyordu. "Oyun, davanın üzerinden hemen hemen bir nesillik süre geçtikten sonra yazılmıştır; bu nedenle atmosferi 1920'li yılları değil, 40'lı ve 50'li yılları yansıtmaktadır. Yapılan yanlışların ana kaynağı buradadır. Halbuki dava, aptalca şeyleri de içerse, 20'li yılların karakterini taşıyordu. O dönemin yanlışları ve sınırlamaları ne olursa olsun, bugünkü kadar itişip kakışmıyorduk." Örneğin Bryan, Scopes için 100 $ para cezası önerirken, McCarthy insanların kariyerlerini ve yaşamlarını hiç vicdan azabı çekmeden mahvetmekteydi. Muhafazakar hoşgörüsüzlük daha da kötü olabilirdi, fakat 1920'lerin Bryan'ı ve öteki muhafazakar liderleri, McCarthycilerden daha az kötüydüler. *Rüzgarı Miras Al*, tarih derslerinde 20'li yıllara dair bir eğitim ve öğretim aracı olmuştu yine de. 1920'li yılların değişen değer yargıları hakkında lise öğrencilerini eğitmek için öğretmelere, "William Jennings Bryan'ın görüşlerinin Clarence Darrow'dan hangi açılardan farklı olduğunu anlatmak için Scopes davasından ve *Rüzgarı Miras Al*'dan yararlanın," diye tavsiyelerde bulunuluyordu.[52]

Kurtch'ın 1967'de belirttiği gibi, "Dayton'daki olaylar, tarihten çok liberal geleneklerin bir parçasıydı." Astronom ve popüler bilimci Carl Sagan, Scopes davasının Amerikan kültürü üzerinde büyük bir etkisinin olmayabileceği gözlemini yaparken, yukarıdaki tanımı kabul ediyordu. "*Rüzgarı Miras Al* muhtemelen ulusal çapta bir etkiye sahipti. Bildiğim kadarıyla ilk kez bir Amerikan filmi Kut-

sal Kitap'taki çelişkileri ve tutarsızlıkları apaçık ortaya koyuyordu," demekteydi. 20. Yüzyıl'ın son dönemi boyunca Protestan kilisesi içinde evrim karşıtlığına karşı mücadelenin liderliğini yapmış olan, Calvin Koleji'nden bilim adamı Howard J. Van Till de, "Scopes davasındaki geleneklerin Amerikan kültürü üzerindeki etkisi, gerçek tarihsel özelliklerin sahip olduğundan daha yoğun ve etkiliydi," diyordu, fakat *Rüzgarı Miras Al*'ın bu geleneği tekeline aldığını kolay kolay kabul etmek niyetinde değildi. "Bilim dünyasının birçok üyesi Scopes davasını, Clarence Darrow'un darkafalı ve cahil Kuzey Amerikan muhafazakarlığının dogmatizmini ustalıkla ortaya serdiği bir olay olarak düşünebilir, fakat muhafazakar Hıristiyan toplumunun birçok üyesi de bu olayı, yetenekli fakat ilkesiz ve aynı zamanda ateist bir bilim anlayışına sahip olan bir avukatın, William Jennings Brayn'ı ustalıkla yönlendirdiği bir olay olarak değerlendirebilmektedir."[53]

Rüzgarı Miras Al'ın ortaya çıktığı ilk andan itibaren muhafazakar Hıristiyanlar, davanın kazandığı popüler ilgiye karşı koymak için büyük bir çaba gösterdiler—hatta davanın bizzat kendisine gösterdikleri ilgiden de daha fazlaydı bu. Yaradılış bilimi lideri Henry M. Morris, Bryan'ın Dayton'da yaşadığı sorunların kaynağı olarak, onun yeryüzünün yaşına ilişkin verdiği ifadeyi gösteriyordu, fakat *Rüzgarı Miras Al*'da Brady Kutsal Kitap'tan bir bölümü Morris'in kendisi kadar savunuyordu. Bu harekete neden olan problemlerle ilgili olarak Morris, 1973'de Yeni Zellanda'da verdiği dersi tartışıyordu. "Büyük bir ilgi vardı," diye yakınıyordu Morris, "fakat hükümetin kontrolündeki kanallar tekrar tekrar *Rüzgarı Miras Al*'i gösterip duruyordu". Yaradılış bilimi savunucuları ve

Darwinizm eleştirmenleri, *Rüzgarı Miras Al*'ın kendi pozisyonlarını eşit olarak temsil etmediğini açıklamaya çalışmışlardı.[54] Davanın kendisi din tarihçisi Martin E. Marty'nin daha sonra tanımladığı gibi, "son bir münasebetsizliğe" dönüştü. Marty bununla davanın, "Medyatik-efsanevi ölçülerde bir olay" olarak önem kazandığını kastediyordu. Ve ona göre, 1960'dan beri bu efsanevi karakter *Rüzgarı Miras Al* aracılığıyla varlığını sürdürmüştü.[55]

Scopes efsanesi *Yalnızca Dün* adlı kitaptan tutun, İkinci Dünya Savaşı sonrası ders kitaplarında ve *Rüzgarı Miras Al*'da da sürekliliğini koruyordu. Harvard'lı paleontolog Stephan Jay Gould bu efsaneyi aşağıdaki gibi özetliyor ve eleştiriyordu: "John Scopes cezalandırıldı. Darrow onun savunmasını üstlendi ve dinozor Bryan'ı bu işe karıştığına pişman etti ve evrim karşıtı hareket yavaşladı ya da en azından geçici bir duraklamaya girdi. Bu hikayenin üç bölümü de tamamen yanlış." Gould hikayedeki üçüncü hatanın evrimcileri yanlış bir güvenlik duygusu içine sokup uyuşturabileceğine dair endişelerini açıklıyordu aynı zamanda. 1983 yılında, "üzülerek söylüyorum ki, bu yöndeki herhangi bir umut, günümüz muhafazakarları tarafından bizleri yeniden Scopes davası zamanındaki özlenen Amerika'ya götürecektir."[56]

Yine de bu hikayenin üçüncü bölümü, Scopes efsanesinin her üç versiyonunda da uzlaşılanlar üzerine, esas çıkarılması gereken dersi oluşturmaktadır. Aklın ışığı dinsel karanlığı uzaklaştırmıştı. 1930'larda Frederick Lewis Allen, Scopes davasını önemli bir ayrım çizgisi olarak ortaya koyuyordu. Özellikle de muhafazakarlığın, varlığını yavaş da olsa sürdürmesinin ardından 50'li yılların sonunda evrim karşıtlığının yoluna, daha da güvenli biçimde de-

vam ettiği görülüyordu. "Bugün evrim tartışması Doğulu entelektüellere, Homeros dönemi kadar uzak görünmektedir," diye yazıyordu Hofstadter. Lawrence ve Lee, Scopes davasına ilişkin yargılarında hiçbir şüpheye yer bırakmamışlardı. Sanık kazanıp kazanmadığını sorduğunda, Drummond herkesi temin ediyordu: "Siz kazandınız. Milyonlarca insan sizin kazandığınızdan söz edecek. Onlar bu gece gazetelerinde, sizin kötü bir yasayı yırtıp çöpe attığınızı okuyacaklar. Oysa sizin yaptığınız bir şakaydı!" Oyundaki aktörlerin bu yargıya ilişkin hiçbir şüpheleri yoktu. *"Rüzgarı Miras Al*'ı 1955 yılında oynadığımızda, dinci sağ kesim bir şakadan ibaretti ve kaçık bir azınlıktı," diye yazıyordu Tony Randall daha sonraları. "Maymun Davası bu noktadan bakıldığında, tarihsel olarak tuhaf bir vaka gibi görünmektedir ve ancak bir fars olarak görüldüğünde—ki gerçekte de öyleydi—tümüyle anlamlı kılınabilir." Her ne kadar davanın bu laik yorumcuları aklın galip geldiğini düşünseler de, evrim karşıtlığı Amerika'nın büyüyen muhafazakar Hıristiyan altkültürü içinde yapılanmayı sürdürecekti. Randall'in üzüntüyle yaptığı saptamayla, "Bazen şimdiye dek herhangi birinin herhangi bir şey öğrenmiş olup olmadığını merak ediyoruz".[57]

— BÖLÜM ON —

UZAK YANKILAR

SCOPES EFSANESİNE rağmen, köktendincilik Dayton'da ölmemişti. Ve onun taraftarı olanlar da yirmili yıllardaki manevi liderlerinin ortaya koydukları aynı nedenle birlikte, çok geçmeden politik arenaya yeniden giriş yapacaklardı. Bununla birlikte politik manzara değişikliğe uğramıştı. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru birçok Amerikalı, ACLU'nun ilk yıllarında şampiyonluğunu yaptığı temel bireysel özgürlük nosyonlarını kabul etmeye başlamıştı. Baş Yargıç Earl Warren başkanlığındaki Birleşik Devletler Anayasa Mahkemesi, anayasadaki eşit koruma ilkesine atıfta bulunarak, ACLU'nun konuşma özgürlüğü görüşünü benimsiyordu. Amerikan kolej ve üniversiteleri genel olarak AAUP'nin akademik özgürlük tanımını kabul ediyorlardı. New Deal Congresses, Baldwin, Hays ve öteki ACLU kurucularının mücadelesini verdikleri işçilerin korunmasına yönelik yasaları çıkartıyordu ve bu yasalar yukarıdaki isimlerin a-

maçlarına tam bir uyum içerisindeydi. Bu hukuki gelişmeler altmışlı yılların sonları itibariyle Amerika'ya özgü olmayan bir durummuş gibi görünüyordu ve köktendincilerin Darwinci öğretiye karşı olan savaşımlarında başka araçlara yönelmesine yol açıyordu. Eşit koruma, bazı köktendinciler için kendi muhaliflerini sansüre uğratmaktan daha uygun bir durum olarak görünüyordu. Dahası, Amerikan toplumu ve resmi eğitim içindeki geleneksel protestan değerlerdeki bozulmalar, onları okul müfredatlarındaki evrimci kavramları dışlamaktan ziyade, yaradılışçı teorilerin varlığını korumaya itiyordu. Onların özgürlüğü ve Amerika'nın geleceği daha azını talep etmiyordu ve onlara göre, modern bireysel özgürlük kavramları Amerikalılar üzerinde giderek daha dinsel içerikli kuralların uygulanması açısından uyarıcı bir işlem görüyordu. Çatışmalar kaçınılmazdı ve tekrar aynı şeyler yaşanacaktı.

Gelişen Scopes Efsanesi, altmışlı yılların sonlarında evrim karşıtı yasaları özellikle kırılgan bir konuma düşürüyordu. Bryan, bu yasaların, halkın maneviyatını toplumsal Darwinizm tehditinden korumak ve bu yöndeki tarafsızlığı yeniden oluşturmak için birer araç olarak öneriyordu ve bu yasalar yirmili yıllara özgü bir karakter taşıyordu. Scopes Efsanesine göre, bu yasalar köktendincilerin okullarda kendi kısır dinsel öğretilerini yerleştirmek için verdikleri Don Kişotvari haçlı seferlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkıyordu. Bryan'ın kendisi bile, eğer şans verilmiş olsa Warren mahkemesinin de aynı şeyi yapacağını söylüyordu. Karşıtlarının en büyük atağı ise, eski yasaların yeniden gözden geçirilmesi için yüksek mahkemeye götürmeleri olmuştu.

Amerikan sivil özgürlükler yasasındaki değişiklikler,

bu yasaların anayasaya uygun olmadığını gözler önüne seriyordu.

Amerika Birleşik Devletleri Anayasası, Ondördüncü Kanun Değişikliği'nde eyaletlerin "Yasal süreçlere dayanmadan herhangi bir kişiyi yaşamından, özgürlüğünden ve mülkünden" yoksun bırakmayı yasaklamanın dışında, bireysel özgürlükler ile ilgili kısıtlamalara dair fazla bir şey söylemiyordu. Bu madde bağlamında, yirmili yılların liberalleri, federal yargıçların bu maddeyi kullanarak işçileri korumak için oluşturulan ekonomik düzenlemeleri iptal etmelerinden endişe ediyorlardı. Bu ise ACLU'yu gerçekten güç bir duruma düşürüyordu. Çünkü onlar da bu maddeyi Scopes'un istihdamında konulan ön şartı (evrimi öğretmeyeceğine dair belge imzalaması şartı—Ç.N) ortadan kaldırmak gayreti peşindeydiler. Liberal *New Republic* 1925 yılında "Sivil Özgürlükler Birliği neden Scopes'u beraat ettirmek için Tennessee Eyaletini anayasaya itaatsizlik ile suçlamaktadır? Onlar davaya Scopes'in suçsuzluğunu ispat etme sorumluluğu amacı ile katılmalıydılar. Birleşik Devletler Anayasa Mahkemesi'ne gitmek yerine Tennessee Meclisi'ne ya da Tennessee halkına başvurmaları gerekirdi."[1] Uzun dönem ACLU destekçisi olan Walter Lippman da Scopes'un savunmasında başarı kazanmak için benzer bir pozisyon alıyordu. Bu meseleye olan duyarlılık Hays'ın Dayton'da mevcut kanun ve kurallara uyulması yolundaki çabasını da etkiliyordu. Ona göre yukarıda sözü geçen madde, spesifik bir bireysel hakkın ihlalinden hatta konuşma özgürlüğü ve dini kurumlara yapılan saldırılardan ziyade, eyaletleri mantıksız yasaları uygulamaktan men ediyordu.[2]

Bilimin Amerikan eğitimindeki rolü bu dönem boyunca değişime uğruyordu. Amerika'nın teknoloji alanında

Sovyetler Birliği'nin arkasına düştüğü yönündeki soğuk savaş korkuları, kongrenin 1958 yılında Ulusal Savunma Eğitim Kanunu'nu çıkarmaya götürmüştü ve bu kanun kapsamında bilimsel çalışmalara ve okur-yazarlık programlarına kaynak sağlayacak ve Ulusal Bilim Kurumu okul ders kitaplarındaki konu başlıklarına para yardımı yapması hususunda teşvik edilecekti. Pazar kaygıları taşımayan bilim adamları ve eğitimciler ekibi, Biyoloji Bilimleri Müfredat Çalışması (BSCS) bölümünün himayesinde evrimci kavramları dile getiren, liselere özgü biyoloji metinlerinden oluşan bir seri hazırlamıştı. Ticari yayıncılar bu fırsatı kaçırmamak için acele ediyorlardı. Köktendincilerin yayılan protestolarına rağmen bütün ülkedeki bölge okulları BSCS'nin ders kitaplarını kabul ediyorlardı. Hatta evrim karşıtı yasaların yürürlükte olduğu üç güney eyaleti de buna dahildi.(3) Herhangi bir dava açılmadı fakat yeni kitaplar bazı öğretmenlerin eski yasaları sorgulamalarına neden olmuştu.

Bu davalardan iki tanesi evrim karşıtı yasaların iptal edilmesinde kesin bir rol oynamışlardır. Bunlardan bir tanesi 1965 yılında Litle Rock devlet okulunun yeni ders kitaplarını kabul etmesiyle Arkansas'da başlamıştı. Bu dava eyaletteki evrim karşıtı yasanın anayasallığını tartışmaya açıyordu. Arkansaslı seçmenler Scopes Davası'nın arifesinde bir referandumla bu yasayı kabul etmişlerdi fakat yerel savcılar bunu hiç uygulamamışlardı. Davayı eyalet öğretmenler örgütü açmış ve genç biyoloji öğretmeni Susan Epperson da davacı hüviyetini taşıyordu. Duruşmanın yargıcı evrim karşıtı yasayı federal anayasal temellere dayanarak iptal ediyordu. Bir yıl sonra Tennessee'de Gary L.Scott, öğrencilerine İncil'in "Bir peri masalları demeti" olduğunu

söylemesinden sonra işine son verildiği için eyaletinin evrim karşıtı yasasını dava etmekle tehdit ediyordu. Onun davası gazete manşetlerine çıkmıştı çünkü bu durumda Tennessee meclisi yasanın iptaline ilişkin yeniden açılan dava ile bir kez daha mücadele edecekti. İptal yanlıları Scott'u Scopes ile kıyaslarken yasanın ortak kurbanları olarak değerlendiriyorlardı. Gerçekten de medya her iki olayı da "Scopes II" olarak adlandırıyorlardı. Anılarını yayınladıktan sonra yeniden ortaya çıkan Scopes, hem Epperson'u hem de Scott'u destekleyen konuşmalar yapıyordu.[4]

"John Thomas Scopes'un kitabını gözden geçireceğim ve bunu 42 yıl sonra, önceki 'Maymun Yasasını' iptal ettirecek ilgiyi yaratacak bir tarzda yapacağım" diyordu patronuna *Memphis Press-Scimitar* yardımcı editörü. Birinci editör bunu kabul ediyordu ve birdenbire medyanın projektörleri Tennessee meclisinin üzerine çevriliyordu. Yasaya ilişkin makaleler ve başyazılar birbirini takip etmeye başlamıştı. Memphis'li meclis üyeleri "Tennessee'nin üzerindeki maymun eyaleti etiketini çıkarın ve evrimin öğretilmesine izin verin" diye öneride bulunuyorlardı.[5] Ulusal basın hikayeye büyük bir ilgi göstermişti ve bu da kendi karanlık geçmişinden kurtulmaya çalışan Yeni Güney imajına çok uyuyordu. Bu imaja uyan başka gelişmeler de vardı. Örneğin az sayıda da olsa Afrikalı-Amerikalılar (federal sivil haklar yasasına dayanarak) ve daha fazla şehirli meclis üyeleri (Birleşik Devletler Anayasa Mahkemesi'nin yeniden atama kararlarının bir sonucu olarak) vardı. "Tennessee halkı için uzun bir mücadele oldu ve sanırım insanlar onun kötü bir yasa olduğunu, er ya da geç iptal edileceğini anlamış durumdalar. Sanırım zamanı gelmiştir" diyordu Scopes gazetecilere.[6]

"Press-Scimitar'ın kampanyasının sonucunda Tennessee meclisi 'maymun yasasını' iptal etti" diye övünüyorlardı gazete sahipleri.[7] Alt Komisyon yasayı ikiye karşı bir çoğunlukla geçirerek, önce davranmıştı. Birkaç temsilci iptalin aleyhinde konuşmalar yapıyorlardı. Bir tanesi bir meslektaşına "Başkalarına uymaya çalışırsan, kendin olamayacağını çok uzun zaman önce öğrendim. Başkalarının ne dediği beni ilgilendirmiyor" diyordu. Fakat çoğunluk Scopes davasının mirasından kurtulmak istiyordu. "Bir karikatürde üzerinde anti-evrim yasası yazan bir dala tutunarak bir maymunla tokalaşan Tennesseeli bir adam çizilmişti."[8]

Üç televizyon şirketi senatoda evrim karşıtı yasanın "tarihsel" oylamasını yayınlamak için yayın ekipleri göndermişlerdi. Bir gazeteci "Yasanın özüne dair kısa bir tartışma oldu ve oylama, mevcut statükoyu koruyacak tarzda sonuçlandı. 16'ya 16 yasanın iptaline karşı çıkan bir muhalif "Ah Amerika, Amerika ben bir günahkarım ve Tanrıya inandığımı bildirmekten gurur duyuyorum" diyordu tartışmalar sırasında.Yasanın iptali taraftarı olan biri ise, "Yaradılış Kitabı"nı bu sabah yeniden okudum ve Darwin'in teorisiyle, İncil'in çatıştığına dair herhangi bir bulguya rastlayamadım," diyordu. Tartışmadan yapılan alıntılar, *Rüzgarı Miras Al*'ın görüntüleri ile birlikte, televizyonlarda gösterilmeye başlanmıştı. "Ben, hâlâ buradayım," Tennessee halkı bir sonraki günün gazete karikatüründe maymuna "Bir fındığın var mı?" diye soruyordu.[9]

Yasanın karşıtları Scott'un dava açma tehditini, Scope II'yi senatoya baskı yapmak için kullanıyorlardı şimdi. ACLU ve ünlü savunma avukatı Willliam M. Kunstler bu konuya ilişkin olarak yardıma hazır olduklarını açıklıyorlardı. Kunstler, şimdiki zamana uygun bir Clarence Dar-

row'du. 15 Mayıs 1962'de Scott evrim karşıtı yasaya karşı davasını açtığında altmış Tennessee'li öğretmen ve Ulusal Bilim Öğretmenleri Birliği de ortak davacılar olarak Scott'a katılıyorlardı. "Bu yasanın kitaplardan çıkarılmasını isterken, hiç kimse meclis üyelerinin dinsel inançlarından vazgeçmelerini istememektedir," diyordu *Tennessean* o günkü başyazısında. "Yasanın iptali en basit anlamıyla Tennessee'nin kendini başka bir dava kıskacından kurtarması anlamına gelmektedir.Yani kendisini 'maymun eyaleti' etiketinden kurtarmasıdır."

Senatörler ertesi gün toplanmışlardı. Salondaki basın mensuplarının karşısında tartışma yapmaksızın, yasanın iptal edilmesi yönünde oy kullanmışlardı. Scopes bu gelişmeyi memnuniyetle karşılıyordu fakat bir gazeteci de, "soruna ilişkin karışık duygular var Dayton'da" diye yazıyordu haberinde. Az sayıda kasabalı eski yasayı desteklediklerini açıklamışlardı. "Evrim bir teori olarak öğretilmelidir. Onu bir gerçek olarak öğretmek ise farklı bir meseledir" diyordu eski Scopes davasının tanıklarından Harry Shelton.[10]

İki hafta sonra, Arkansas Anayasa Mahkemesi Epperson davasında yargıcın verdiği kararı bozduğunda, hukuki sorun yeniden başlayacaktı. Mahkeme davaya ilişkin sözlü savunmaları almamış ve yazılı resmi bir görüş oluşturmamıştı. Scott'un etrafındaki güçler Epperson'un yapacağı itiraza destek vereceklerdi. Scopes hakkındaki karardan kırk yıl sonra, ACLU nihayet Birleşik Devletler Anayasa Mahkemesi'ne götürebileceği bir karara sahipti.[11] "Gerçek şu ki; itiraz bütün saçmalığın başladığı Tennessee dışında, Arkansas'dan daha ileri götürülmek zorundadır ve öyle anlaşılmaktadır ki, Arkansas'daki he-

Yerel bir gazetede yayınlanan karikatürde 1967 yılında Tennessee evrim-karşıtı yasasının kaldırılmasına yönelik yasalaştırma üzerine yorumda bulunuluyor. (Tennessean, 15 Nisan 1967)

men hemen herkes bu karara üzülmektedir" diye şikayet ediyordu bir gazete.[12] Yargıçlar, davanın esasını incelemeden önce, itirazı kabul etmek zorunda kalmışlardı. Scopes'in mirası bir kez daha kesinliğini ispat ediyordu.

Yargıç Abe Fortas, Epperson'un açtığı davayı açıktan olmasa da destekliyordu. Davacının dilekçesini kabul ettikten sonra hukuk müşaviri Peter L.Zimrot Fortas'a başvuruyu "reddetmesini" öğütlüyordu. Zimrot yasanın evrimi öğretmeyi yasaklamadığını açıklıyor ve şunları söylüyordu "Ne yazık ki, bu dava mahkemenin maymunu kendi konumuna oturtması için uygun bir araç değildir." Fortas'ın ise başka fikirleri vardı."Peter, belki de sen haklısın fakat bu yasayı iptal edenlerden olmayı tercih ederim," diyordu. Zimrot ısrarlıydı fakat Fortas yumuşamamıştı ve mahkemede davanın görülmesine karar vermişti.[13]

Fortas'ın verdiği kararda, yirmili yılların ortasında Tennessee'de bir lise öğrencisi olarak Scopes Davası'nı yaşamış olmasının etkisi vardı. Fortas işçi sınıfına mensup bir yahudi çocuğu olarak büyümüştü ve köktendinci-modernist tartışmasının girdabını bizzat yaşamıştı. Epperson Davası'nda yapılan itirazı ele alırken geçmişi ile yeniden yüzleşiyordu ve dosyaların arasında davaya ilişkin eski bir arkadaşına yazdıklarının cevabı da vardı."1926 yılında Breckenridge Lisesi'nde yapılan tartışmaları yeniden hatırlamak çok hoşuma gidecektir. Onlar sadece Kutsal Kitap yazılarının tarih, amaç, kaynak ve derlemelerini inceleme ile ilgileniyorlar" diye yazıyordu arkadaşı. Fortas geleceğini kurmak için Tennessee'den ayrılmıştı ve Arthur Garfiel Hays ile benzerlikler taşıyordu: Hukuk eğitimi, hükümet görevi ve East Coast'daki kazançlı avukatlık mesleği. Ve son olarak da sivil hakların ve özgürlüklerin savunulmasında ACLU ile olan yakın bağları. Fortas, Epperson Davası'nı karara bağlamakta son derece istekliydi ve finansal bir skandalın mevkisini terketmesine neden olmasından önce de bu isteğini yerine getirmişti.[14]

Anayasa Mahkemesi'nden önce Scopes davasının yankıları Epperson'un itirazı ile birlikte yeniden ortaya çıkmıştı. Yargıç John M. Harlan'ın hukuk müşaviri kendi iç yazışmalarında şu uyarıyı yapıyordu: "Mahkemenin bir amacı da, Scopes Davası'ndaki sirk atmosferinin bu davaya sirayet etmesini engellemek olmalıdır." Fakat katılımcıların efsanevi Scopes Davası'na benzetme yapmamaları mümkün değildi. Davacıların kısa açılış konuşması "Ünlü Scopes Davası'ndaki yapılanmanın karanlığı" ile biterken, eyaletin yazılı cevabı ise Tennessee Anayasa Mahkemesi'nin verdiği karardan yapılan alıntılarla devam ediyordu.

ACLU'nun özeti ise "Birlik 40 yıl önce Tennessee'de Scopes Davası ile başlayan sürece ilişkin son kararı beklemektedir sabırsızlıkla," diye başlıyordu.[15] Scopes Davası'na ilişkin hatırlatmalar ve kinayeler bütün tartışmalar boyunca devam etti ve buna medya da dahildi.

Yargıçlar sözlü tartışmalardan iki gün sonra davayı tartışmak için toplandıklarında, Hugo Black dışında hepsi yasanın iptal edilmesi yönünde oy kullandılar. Fortas, kişisel deneyimine dayanarak yasanın dine ayrıcalık tanıyarak, okullarda kurumsallaşmasına yaradığını öne sürerek, mahkemenin bu temelde yasayı iptal etmesini istedi. Baş yargıç Earl Warren "yasa oldukça belirsizdi ve bu yüzden savunulması da imkansızdır. Eyalet, yasanın gerekliliğine dair bir neden gösterememektedir. Onlar bir doktrini öğretmeyi yasakladıklarında, kamunun buna ihtiyaç duyduğunu göstermelidirler," diyordu. Kendi aralarında yaptıkları tartışmada hiçbirisi yasanın dini ilerlettiğine dair görüş ileri sürmediler ve buna Epperson'un avukatı da dahildir. Fortas kendi görüşünde ısrar ederek "yasanın dinin kurumsallaşmasına öncelik tanıdığı savıyla" reddedilmesini

ve mahkemenin görüşünün yazılmasını istiyordu.[16]

Fortas mahkemenin görüşüne son şeklini verirken, Scopes Davası'na önemli bir yer ayırıyor ve onunla başlayıp biten referanslarda bulunuyordu. Yasanın tarihsel amacına dair yaptığı çözümlemeleri desteklemek için Fortas, Richard Hofstadter'in bir kitabından ve Darrow ile Scopes'un anılarından alıntılar yapıyordu. Bu eserlerin hepsi de Arkansas Yasası'nın dışında, sadece Scopes Davası'yla ilgiliydi. Yasanın dinsel içerikli amacı bu kez mahkemenin yasayı iptal etmesine temel oluşturuyordu.[17] Hukuk bilgini Charles Alan Wright "Darrow, Bryan'ı şaşkına çevirdi. Bryan'ın bocalaması ise bütün yaradılışın şaşkın görünmesine neden oldu. Neticede de bu durum halkın sadece yaradılışçılığın öğretileceği fikrinde ısrarcı olmasını imkansızlaştırmıştı"[18] diye yazmıştı.

Yargıç Black, Epperson Dasası'nın sonucuna ilişkin hayal kırıklığını, keskin sözler içeren ayrı bir açıklama ile dile getiriyordu. Black öteden beri evrime muhalefet edenler arasındaydı. 82 yaşındaki bu eski yargıç, Arkansas Yasası için alternatif bir öneri sunuyordu. "Bu tartışmalı konuyu okullardan çıkarmak belki de en iyisi olacak"[19] diyordu. Fortas, Black'e yanıt olsun diye hazırladığı açıklamasında, "Arkansas yasası dinsel tarafsızlığı savunan bir yasa olarak savunulamaz. Yasanın amacı İncil'deki yaratılış şekliyle çatıştığı düşünülen belirli bir teoriyi yok etmeye yönelik ve salt bu amacı gütmektedir."[20] diyordu. Tarzı, Darrow'unkine çok benziyordu. Scopes Davası'ndan kırküç yıl sonra, Black ve Fortas, Bryan ile Darrow arasındaki tartışmanın yeni bir versiyonunu oynuyorlardı fakat bu kez Darrow'un pozisyonu galip geliyordu.

Time dergisi meselenin ilk olarak "1925 yılında Tennes-

see'deki küçük Dayton Kasabası'nda, muhteşem bir patlama ile ortaya çıktığını" yeniden hatırlatıyordu okurlarına. *New York Times* ise Epperson Davası'nı "İkinci Maymun Davası" olarak tanımlıyor ve birincisinden "çok farklı sonuçlandı," diye duyuruyordu.[21]

Epperson Davası'nda verilen kesin hüküm, Scopes davası ile ortaya çıkan köklü sorunların çözümünü gerçekleştirmeyi başaramamıştı yine de. McCharthyci dönemin despotik uygulamalarını teşhir etmeye çalışan *Rüzgarı Miras Al,* evrim karşıtlığının sadece İncil'deki yaradılışın okutulduğu sınıflarda hüküm sürdüğünü ima ediyordu. Fortas bu yorumu Epperson kararına taşımış ve "Arkansas, evrimin öğretilmesi hariç, üniversitelerinde ve diğer okul müfredatlarındaki insanın kökenlerine ilişkin bütün tartışmayı çıkarıp atmak çabasında değildir," diyordu. 1920'lerin köktendinci liderleri sadece yaradılışçılığın öğretilmesinden hoşnut olabilirlerdi fakat Bryan, resmi okul öğretmenlerinin zaten İncil'deki düşünceleri öğretemeyecekleri varsayımı ile evrimin öğretilmesinin yasaklanmasını savunuyordu.[22] Bryan'ın mantığı oldukça basitti. İncil'in resmen öğretilemediği yerde, evrim de öğretilemezdi. Bryan bu yönüyle evrim karşıtı yasalar için köktendinci olmayanlardan destek almaya muktedirdi.

Dayton'daki savunma avukatları bilim kurslarında hem yaradılış hem de evrimin öğretilme fikrini onaylamamışlardı. Darrow sürekli olarak köktendinci inançları çürütmeye çalışmış ve onların müfredatta yer almasına karşı çıkmıştı. Hays ve ACLU Darwinizmi öğretmek için akademik özgürlüğü tartışıyorlardı fakat bazı öğretmenlerin de yaradılışçılığı öğretmek isteyebilecekleri olasılığını pek muhtemel ki hiç düşünmemişlerdi. Her iki fikrin de öğ-

retilmesine en yakın isim Malone idi. Hoşgörü çağrısında bulunurken "tanrı aşkına bırakın çocukları açık fikirli olsunlar ve onların bilgilenmesine açılan kapıları kapatmayın. İncil'i ait olduğu teoloji dünyasında saklayın ve onu bilim sınıflarına sokmaya çalışmayın," diye bağırıyordu.[23] Fortas, Arkansas yasasını özgün bir teoriyi resmi eğitimden dışlama girişimi olarak değerlendiriyor ve reddediyordu.[24]

Fortas, evrimin öğretilmesine karşı uygulanan kısıtlamaları resmi okullardan uzaklaştırmayı niyet ediyordu açıkça. Fakat bazı köktendinciler onun yazılı görüşlerini yanlış yorumlamışlar ve yaradılışçı görüşlerin resmi okullarda yer almasına bir davetiye olarak algılamışlardı. "Epperson Davası kararında, Arkansas Anayasa Mahkemesi evrimin öğretilmesini yasaklayan bir kanunu iptal etti. Çünkü bu kanun sadece evrimin öğretilmesini yasaklıyordu ve aynı şey yaradılış teorisi için geçerli değildi. Bu noktada tarafsızlık ilkesi çiğnenmiş oluyordu," diyordu yaradılışçı bir hukuk stratejisti.[25] Bu yaklaşımın sonucunda bazı köktendinciler tarafsızlık ve eşitlik argümanlarının savunucuları kesilerek, evrim ile yaradılış teorisinin öğretilmesinde denge sağlanmasını istemeye başladılar. Fortas, okullarda dinsel öğretileri yasaklayan daha önceki anayasa mahkemesi kararının bu duruma uygun olduğunu düşünebilirdi fakat o köktendincilerin kendi yaradılışçı inançları için yeterli bilimsel desteğin varolduğu inanışlarına katılmıyordu. Eşit muamele istekleri ülke çapında yaygınlaşmış ve Darrow'un Dayton'da söylediği iddia edilen "Resmi okullarda insanın köklerine dair sadece bir teoriyi okutmak bağnazlıktır" sözünü kendilerine dayanak yapmışlardı. Köktendincilik taraftarları da Scopes Efsanesi'ni kendi çıkarları için kullanmaktan çekinmiyorlardı.[26]

Bu hareketin gücü doğal olarak ne Epperson kararından ne de Scopes efsanesinden alınan cesaretten ileri gelmektedir. Yaradılışçı görüşlere sahip çok büyük sayıdaki Amerikalılardan ileri gelmektedir. "İnsanın başlangıcına ilişkin tartışma 1925 yılındaki ünlü Scopes Davası zamanında olduğu gibi bugün de en az o günkü kadar canlılığını sürdürmektedir. Kamuoyu yaradılışa inananlarla, evrimin katı yorumuna ya da Tanrının da dahil olduğu evrimci bir sürece inananlar olarak eşit bir biçimde bölünmüştür," diyordu araştırmacı George Gallup. 1982 yılındaki kamuoyu araştırmasının sonuçlarına dayanarak bu ve öteki kamuoyu araştırmalarında ortaya çıkan gerçek şu: Yaradılış teorisinin okul ders programında yer almasına verilen destek yüzde seksenin üzerinde görünmektedir.[27]

Gösterilen bu aşırı duyarlılıkların gücüyle üç eyalet Anayasa Mahkemesinininin müdahale etmesinden önce resmi okullarda yaradılışçı eğitimi zorunlu kılan yasaları benimseme yoluna girmişlerdi. 1974 yılında Tennessee eyaleti de aynı şeyi yapmıştı. Yedi yıl sonra, Arkansas ve Lousiana eyaletleri biyoloji eğitiminde "yaradılış bilimi için eşit uygulama" öngören kanunları yürürlüğe koydular. Arkansas yasası bu sözümona bilimi İncil'in ilham aldığı yaratılış olaylarının listesiyle ilişkilendirirken, dünya çapındaki sel baskını gibi, Lousiana yasası ise onu "yaradılışın bilimsel kanıtı ve bilimsel kanıtların sonuçları" olarak tanımlıyordu.[28] Bu üç yasa da ayrı ayrı davalara konu olmuşlardı ve medya her birini Scopes Davası ile kıyaslıyordu.

Scopes'un mirası bu üç davanın medyada görünen yüzünden çok daha fazla bir etkiye sahipti. Bu miras mevcut davaların içeriğini şekillendiriyordu. ACLU, bu üç yasaya karşı mücadeleye yine önderlik ediyordu. Önde gelen

New York'lu bir avukat bu son iki davada ACLU'nun temsilciliğini üstlenmişti. "Bu çok garip bir duygu. İşte Scopes ile benim geldiğim yer burası ve ACLU da aynı özgürlük prensiplerini savunmak için başka bir savaşa gidiyor," diyordu ACLU'nun 97 yaşındaki kurucu direktörü Roger Baldwin, Lousiana yasasının geçmesine ilişkin yaptığı yorumda.[29] Bu yasalara karşı mücadele edenler her üç davada da Scopes bağlantısını dile getiriyorlardı. Çünkü Scopes Davası'nın her üç yasada da varolan dinsel amaçların altını çizmek ve bu yüzden de iptal edilmeleri için hazır bir temel oluşturduklarını dile getiriyorlardı. İlk iki yasa açıkça İncil öğretilerini okullarda zorunlu kıldığı için federal mahkemeler çok geçmeden iptal etmişlerdi. Lousiana yasası ise yaradılışa ilişkin bilimsel kanıtlar öğretilmesini kapsıyordu. Fakat yasanın savunucuları bu tarz bir uygulamanın dinsel eğitimi içermediğini savunuyorlardı. İşte tam burada Scopes'un mirası bu gerici yasalara karşı mücadele edenlerin galip gelmesine yardım ediyordu.

"Dava bize inkar edilemez bir tarihsel geçmiş ile birlikte gelmektedir. Yasa William Jennings Bryan'ın mezarına dek taşıdığı mücadeleyi devam ettirmektedir. Yasanın amacı evrimin itibarını düşürmek ve bu yüzden belirli bir dinsel inanca ayrıcalık tanımaktır. Bu anayasal bir uygulama olamaz"[30] yorumu yapıyordu bir federal temyiz mahkemesi Louisiana Yasası'na ilişkin yaptığı çözümlemede.

Anayasa Mahkemesi, Louisiana yasasının temyiz aşamasında yeniden gözden geçirilmesini kabul ettiği sıralarda, Scopes'un mirası üzerine yapılan savaş devam ediyordu. Çoğunluğun görüşünü yansıtan Yargıç William J.Brennan, Jr. "Meclisin bu yasayı uygulamadaki yüksek dinsel amacına saplanmak zorunda değiliz" diye yazıyordu. Yar-

gıç Brennan, "1925 yılındaki ünlü Scopes Davası, Louisiana yasasının ilk adımıdır" diyerek Tennessee yasasına atıfta bulunuyordu. Muhalif olanların görüşünü ise Yargıç Scalia dile getiriyordu. "Bay Scopes evrim lehindeki bilimsel kanıtlarını sunabildiğine göre, Hıristiyan köktendinciler de dahil, Louisiana halkının da evrime karşı olan bilimsel kanıtlarını kendi okullarında temsil etme hakkı olmalıdır."[31] Scopes efsanesi, evrim tartışmalarında vazgeçilmez bir kaynak ve aynı zamanda da bir emsal niteliği taşıyordu. Brennan, özgürlüğü dinsel kurumların baskısından korumak için Scopes Davası'nı örnek verirken, Scalia da alternatif teorilerin öğretilmesi ve akademik özgürlüğü desteklemek için Scopes Davası'na başvuruyordu.

Bazı köktendinciler zaten bu son yaklaşımı benimsemişlerdi. Eyalet ya da yerel eğitim görevlileri, Anayasa Mahkemesi'nin resmi okullardaki din eğitimi üzerine verdiği kararları uygularken, bilim derslerinde yaradılış öğretisi propagandası yapan Hıristiyan öğretmenleri bastırmaya çalışıyorlardı. Evrim karşıtları, bu uygulamaları John Scopes'un cezalandırılmasına benzeterek karşı çıkıyorlardı. Mahkemeler, başkalarının kendi dinsel inançlarını temsil etmek isterken, John Scopes'un da bilimsel bir teoriyi öğretmek istediği şeklindeki benzetmeyi açıkça reddediyorlardı. Bu ise, kendi dinsel inançlarının herhangi bir bilimsel teoriden daha doğru olduğuna inanan köktendincileri memnun etmiyordu; çünkü onlara göre din (bilim değil) kişisel deneyim ve ilişkiler üzerine kurulmuştu.

1990 yılında California'da benzer bir davaya ilişkin yapılan bir tartışmada, Yale Üniversitesi Hukuk Profesörü Stephen L.Carter, sorunun nihai olarak bilgi kavramını il-

gilendiren sorunları içerdiği sonucuna varıyordu. Resmi okullarda öğretilecek şeyin bilim olduğuna karar vermeye "kimin hakkı var?" diye soruyordu. Göreceli olarak öznel olan kendi dinsel inançlarına yaslanan yaradılışçı ebeveynler ve öğretmenler mi, yoksa göreceli olarak nesnel bilimsel teorilere dayanan profesyonel bilim adamları ve eğitimciler mi? "Onların (yaradılışçı ebeveynlerin) asıl yanlışı dünyaya ilişkin gerçekleri keşfetmek için ellerindeki kutsal metinlere güveniyor olmalarıdır!"[32] Darrow, Dayton'da bunu tamamen farketmiş ve Scopes savunmasını, köktendinci sonuçlarla mücadele etmek için kullanmıştı. Sonraki yıllarda açılan davalarda evrimci pozisyonu savunan avukatlar, köktendinci inançlarla mücadele etmek yerine, sadece anayasal yorumlarla ilgilenmişler ve dar bir hukuki çerçevede kalmışlardı.

Scopes Davası'ndan bu yana verilen mahkeme kararları yaradılışçılığın yayılmasını yavaşlatmamıştı. Aksine, bu kararlar köktendincileri evrimin öğretilmesine ilişkin yürüttükleri mücadeleyi, kendi özel okullarını kurmaya sevk etmede özendirici ve cesaretlendirici bir rol de oynamıştır. Bu göreceli yeni gelişme—kendi köktendinci kolejlerini kurma—köktendinci-modernist tartışması kadar eskiydi ve Scopes Davası'ndan sonra da önem kazanmıştı. Yaradılışçı lider Henry M.Morris 1974 yılında köktendinci liseler için yazdığı biyoloji ders kitabının önsözünde "özel Hıristiyan okulları kurulmasına ilişkin olarak son yıllarda artan hareketliliğe rağmen, tanrısal inancı barındırmayan evrimci laik insanlık dini, resmi okullarda teşvik edilen resmi eyalet dini haline gelmiştir"[33] diyordu. Onun metni, bilim dersleri açısından oldukça farklı bir teoloji anlayışı öne sürüyordu. Muhafazakar Hıristiyan-

ların hepsi Scopes'un mirasına ilişkin aynı sertlikle tepki vermiyorlardı kuşkusuz. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan protestancılığında ortaya çıkan "yeni protestancılık" bu akımlardan biriydi ve William Bell Riley'in ardılı olarak seçtiği Billy Graham bu harekete önderlik ediyordu. Graham, Scopes Davası'nı ve evrim karşıtlığını umursamıyordu. Graham, 1954 yılında Bernard Ramm'ın yazdığı ve muhafazakar Hıristiyanları modern bilim ile uzlaştırmaya çalışan Hıristiyanın Bilim Görüşü ve Kutsal Kitap adlı kitabını onaylıyordu. Ramm'ın kitabı bir kuşak protestan kolej öğrencisi için ciddi bilimsel çalışma yolunu açmıştı ve "Bryan'ın Dayton'daki acıları"nı reddederek, onları "Bizim takip etmeyeceğimiz kirli bir tarihin" parçası olarak adlandırıyordu.[34] Bu yaklaşım Graham'ın amacına uyuyordu ve köktendinciliği eğitimli Amerikalılar açısından kabul edilemez kılan temennileri de bir kenara atıyordu. Yeni protestancılık hareketindeki alimler, militan evrim karşıtlığını üzerlerinden atmaları gereken ağır bir yük olarak görüyorlardı.

Birçok başka Amerikalı Hıristiyan, Scopes'un mirasını protestanlardan daha az hissediyorlardı. Modernistler ve başlıca protestanlar, Scopes Davası'na ve efsanesine karşı ortak bir tepkiyi paylaşıyorlardı. Kendi gelenekselliklerine rağmen, Amerikan katolikleri Bryan'ın evrim karşıtı haçlı seferine katılmamışlardı. Bu kısmen, onların kendi dinsel okullarına ve kolejlerine sahip olmalarından ileri geliyordu. Bu durum onları Dayton davası ve onun sonrasındaki gelişmelerde seyirci konumunda bırakıyordu. Bu, Roma Katolik döneminden gelen tarihsel bir köke sahip bir yapıya sahiptir. Fakat sorun, köktendinciler evrimin öğretilmesine karşı çıkmayı sürdürdükleri müddetçe orta-

dan tamamen kalkacak gibi görünmüyor, çünkü onlar, evrim teorisinin lanetli ve tanrıya inancın altını oyan doğacı bir dünya görüşü olarak tanımlamada ısrar ediyorlar.

Scopes'un mirası kesinlikle Tennessee'yi çağrıştırıyordu ve Tennessee halkının çoğunluğu Hıristiyan inançlarını açıkça dile getirdikleri gibi, köktendinciliğe olan eğilimlerini de sürdürüyorlardı. Cumhuriyetçiler, 1994 seçimlerinde geleneksel olarak Demokrat olan bu eyaleti hedef almıştı ve arkasında tutucu politik Hıristiyan güçlerinin büyük bir desteği vardı. Bu şiddetli saldırılara karşı koymak için eyaletin Birleşik Devletler nezdindeki Demokrat senatörü, işi, kendisinin okullarda dua edilmesine verdiği desteğini dile getiren bir televizyon reklamı hazırlamaya kadar ileriye götürmüştü. Ancak boşuna bir çabaydı bu. Cumhuriyetçiler, Tennessee genelinde Demokratları hezimete uğratmışlardı. Ardından Eyalet Senatosu'ndaki köktendinci gruplar ve bireyler resmi okullarda evrimin öğretilmesini kısıtlayan yeni bir yasa teklifi ortaya atmıştı. Aynı tarihlerde Alabama eğitim komitesi de yeni biyoloji ders kitaplarının evrimi "Tartışmalı bir teori ... gerçek değil" tanımından vazgeçiyordu. Georgia Temsilciler Meclisi de yaradılışçılığın öğretilmesine imkan veren bir yasayı yürürlüğe koyuyordu. "Sorunu ulusal boyuta taşıyan Tennessee tartışmasıydı" diye yazıyordu *USA Today.* "Her iki taraf da 1925 yılında Tennessee'de yapılan Scopes Davası'nda kılıçlarını çekmişlerdi" diye devam ediyordu makale. Gazete, 70 yıllık dava uzunluğunu tartışıyor ve Darrow, Bryan ve Scopes'un resimlerine yer veriyordu.[35]

Yeni yasa teklifi, büyük oranda Scopes bağlantısından dolayı uluslararası bir dikkat toplamıştı. "Scopes'un evrimi öğrettiği için Dayton'da mahkum edilmesinden yetmiş yıl

sonra, Tennessee Eyalet Meclisi okul yönetim kurullarına, evrimi insan kökenine dair bir teoriden ziyade, onu bir gerçekmiş gibi anlatan öğretmenleri cezalandırmaya olanak tanıyan yeni bir yasayı görüşmektedir" diyen bir makale yer alıyordu *New York Times*'ın birinci sayfasında.[36]

BBC olayı takip etmesi için bir yayın ekibi göndermişti ve Dayton'da yapılan röportajlar da yeralıyordu. Bazı Amerikan yayın kurumları da *Rüzgarı Miras Al*'dan bölümler yayınlıyorlardı. Gazetelerde yeralan makaleler kaçınılmaz olarak Scopes Davası'nın üzerinde yoğunlaşıyordu. Yoğun medya bombardımanı altında kalan Senato Eğitim Komitesi teklifi sekize-bir oy farkı ile onaylamış ve Senato'ya havale etmişti. İki cümlelik bu yasa teklifi, üç gün tartışılacaktı. "1925 yılında Tennessee'de çıkarılan evrim karşıtı yasanın üzerinden 70 yıl geçmiş olmasına rağmen, yasa teklifi yeniden ulusal bir boyut kazandı ve maymun davasındaki tartışmalar ister istemez tekrarlanıyordu. Tennessee'de başlayan tartışma devam ediyordu. Bu tartışmanın niteliği hiç değişmedi. Yeyüzündeki yaşam başlangıçları nasıl öğretilecek? Kameramanlar ve gazeteciler tartışmayı izlemek için Senato'ya akın ettiler" diye yazıyordu *Commercial Appeal*.[37]

Muhalifler yasayı "Scopes II" ve "Scopes'un çocuğu" olarak adlandırıyorlardı. Muhalifler evrim teorisini savunmaktan ziyade, çabalarını halkla ilişkilerde yoğunlaştırıyorlardı. "1925 yılındaki yasanın bir yankısı olan bu yasa teklifi, eyaletin kötü görünmesinden başka bir işe yaramayacak" diyordu *Nashville Banner*. ACLU, yasa ile mahkemede mücadele edeceğini açıklarken, Nashville direktörü de "yasadan davacı olacağını söyleyen insanlardan telefonlar alıyorum. John Scopes olmaya hazır insanlar var"

diye uyarıyordu. Senato'ya başkanlık eden kıdemli bir üye "Bu yasaya oy vermem söz konusu olamaz; ancak hiç kimsenin Tanrı'yı tanımadığımızı düşünmesini de istemiyorum" diyordu. Sonunda yasa teklifi yirmiye karşı onüç oyla reddedildi. Gözlemciler, bu yenilgide Scopes'un mirasının önemli pay sahibi olduğunu söylüyorlardı.(38)

Yasa teklifi, Dayton'da karışık duygular uyandırmıştı. "İnancım o ki, bugün de bir duruşma olsa, yine eskisi gibi olurdu" yorumunu yapıyordu Harry Shelton. Ve istemeyerek de olsa şunları ekliyordu: "Şimdi okulların çoğunda evrimin öğretilmesine izin veriyorlar. Onu bir gerçek olarak değil de bir teori olarak öğretirseniz, sorun değil." Eski bir öğrenci de "aptalca, aptalca" diye nitelendiriyordu yeni yasa teklifini. Fred Robinson'un büyük kızı ise "çok saçma bir şey" diye ilave ediyordu. Bölge lisesindeki öğretmenler ise müdürlerinin isteğine uyarak sessiz kalmayı sürdürüyorlardı. Kasabanın nüfusu, 1925 yılından bu yana üç katına çıkmıştı. Yeni bir mobilya fabrikası kurulmuş ve Chattanooga'ya daha iyi yollar yapılmıştı. Davanın anıları turist çekiyordu ve eski adliye sarayı binasında Scopes Davası Müzesi kurulmuştu. Yıllık Scopes Festivali düzenleniyor ve mahkeme salonunda geçmiş yeniden canlandırılıyordu. Yerel gazete editörü, evrimin öğretilmesine ilişkin kısıtlamaları hoş karşılıyordu. "Bana göre, evrim asla kanıtlanmamıştır. Hatta onu burada yargıladığımız anda bile doğrulanmamıştır" diye not ediyordu. Bryan Koleji'nin yaratılışçı biyoloji öğretmeni bu yoruma katılıyor ve ekliyordu: "Bu yasa teklifi halkta çok derin ve ürkütücü hisler uyandırıyor." Ek olarak, bu insanlar—çoğunlukla köktendinciler—(çoğu Bryan'ın öne sürdüğü argümanlara benzer) Darwinizmin bilimsel otoritesi ile mücadele edebil-

mek için tartışmaları okumaya ve duymaya devam ediyorlardı. Scopes Davası'nın izleri ve Bryan Koleji'in varlığı sayesinde, büyük Halk Adamının (Bryan) düşünceleri Dayton'da işitilmeye devam ediliyordu.[39]

İyice sağlamlaşmış olan Scopes efsanesi davanın başka yerlerdeki etkilerini de belirlemeye devam ediyordu. Hatta Nashville'de bile bir gazete 1996 yılındaki yasa teklifine ilişkin tartışmayı *"Rüzgarı Miras Al: Eyalet Dizisi"*[40] diye adlandırıyordu. Yasa teklifinin yenilgiye uğramasından bir hafta sonra, Tony Randall'ın yapım şirketi Lawrence ve Lee'nin oyununu Broadway'de yeniden sahneye koyuyorlardı. Öncelerine göre bu kez Bryan daha şişman ve itibarsızdı. Tiyatro eleştirmenleri oyunu bu kez zaman açısından daha uygun buluyorlardı. "Evrimcilere hâlâ karşı olan yaradılışçılarımız var" diyordu televizyonda bir eleştirmen ve yeni evrim karşıtı "Evet, Tennessee'de" diyordu. Eskiden oyunu "bütünüyle gerilimden yoksun" ve "aşırı nesnel" olarak eleştirenler, oyunun yeni versiyonunu "dramatik yaşam" diye övüyorlardı. *New Yorker* ilk oyunu "akla kara olarak yapılmış basit bir çalışma" olarak eleştirirken, bu kez "henüz üstesinden gelemediğimiz dinsel ve politik sorunların düşünceli ve güçlü anlatımı" diye sesleniyordu. Tiyatro lobisindeki bir tabelada 1996 başkanlık adaylarından Patrick Buchanan"n Tennessee'deki yasa teklifine verdiği destekten alıntılar vardı.[41]

Bu değişen tepkiler ve cevaplar halkın oyuna ve davaya olan ilgisinin devamını sağlamaya yardım ediyordu. 1950'lerin "entelektüelleri" için Hofstadter'in belirttiği gibi, Scopes Davası "Homerik dönemi kadar uzak" görünüyordu. Ve bunlardan bazıları oyunda sözü edilen din ve bilim tartışmasının basitçe sunumunu eleştiriyorlardı. Bu

tip eleştirmenler, insanın köklerine dair bilimsel bir açıklamayı kabul ederken, düşünen bütün Amerikalıların da aynı şeyi yaptıklarını varsayıyorlardı. Hatta Tanrı'ya inananların bile... *Rüzgarı Miras Al,* davayı soruna ilişkin kendi pozisyonlarını gözetmeksizin basitleştirmişti. Bir çok Amerikalı, bilim ve din ilişkisini en basit şekliyle algılıyorlardı. Ya Darwin doğruydu; ya da İncil. Hofstadter bunu farketmişti. "Broadway'da sahnelenen oyun, düşünce özgürlüğüne heyecan verici bir çağrıdan çok, çok eski dönemlere ait bir şeymiş gibi görünüyordu. Ancak şirketin biri (Road Company) oyunu Montana'daki küçük bir kasabaya götürdüğünde, izleyicilerden biri, Bryan'ı temsil eden karakterin bir konuşmasında ayağa kalkmış ve "Amin" diye bağırmıştı."[42]

1955 yılından bu yana, yaradılışçılık için yükselen amin seslerinin giderek çoğalması neticesinde, laik eleştirmenler oyuna ve davaya ilişkin düşüncelerini gözden geçirme eğilimi içine girmişlerdi. Hatta halktan kopuk aydınlar bile çok sayıdaki Amerikalının hâlâ İncil'e inanmayı sürdürdüğünü ve bilimsel meselelerde İncil'i otorite kabul ettiklerini sonunda farketmişlerdi. Öte yandan eğer halk modern biyolojinin esas teorilerinden biri olan organik evrim teorisini, İncil'deki özel yaradılış yaklaşımından dolayı reddedecek olursa, toplumsal ve özel yaşam alanlarındaki sorunlarında da İncil'in otoritesine uyum sağlanacaktı. Oyunun ilk aktörleri köktendinci politikacıları ciddiye almamışlardı. Tony Randall, oyunun 1996 yılındaki yeni gösteriminden sonra "Amerika şu ana kadar sağa kayıyordu; fakat şimdi merkeze yakınlaşmaktadır" diyordu.[43]

Lawrence ve Lee'nin hoşgörü amaçlı itirazları aslında McCarthycileri hedef almaya yönelebilirdi. McCarthyciler

arasındaki köktendinciler sahte düşman rolü oynamaktaydılar ve aslında bu sahte düşmanlar, hedefteki gerçek düşmanlardan daha da dayanıklı çıktılar. Onlar tarafından sembolize edilen bireysel özgürlüğe yönelik tehdit, gün geçtikçe ve devletin gücü geçen yıllar içinde arttıkça bazı Amerikalılar için iyice tehlikeli hale geliyordu. Aslında, Scopes Davası'nın ve efsanesinin yükselttiği konular yıllarca güncelliğini korudu, çünkü onlar Amerikan bireysel özgürlük ve çoğunluk demokrasisi savaşımını kucaklar nitelikteydi ve bu mücadeleyi bilim ve din üzerine süregiden sonsuz tartışmaya taşımaktaydı. 20. yüzyıl Amerikalıları için Scopes Davası hem daha önceki mücadelenin ölçülebildiği bir denektaşı, hem de daha sonraki mücadelenin kendini gösterdiği bir turnusol kağıdı işlevi gördü. *New York Times*'ın *Rüzgarı Miras Al* adlı eser için 1996 yılında yaptığı incelemede o dönem şöyle tasvir ediliyordu: "Özellikle 1920'lerin duygusallığı içinde sıkça rastlanan ve yüzyılın en renkli ve yıllara mal olan davalarından biri."[44] Düzinelerce davanın izleri yıllara mal oldu; ancak yalnızca Scopes Davası tüm yüzyıl boyunca sesini aksettirerek yaşamaya devam etti.

— Notlar —

Notlarda gazete makalelerinin sayfa numaraları, makalenin ilk sayfası ile belirtilmiştir, ve kısaca aşağıdaki kaynaklar kullanılmıştır.

ACLU Archives: American Civil Liberties Union Archives, Princeton University Libraries, Princeton, N.J.

Bryan Papers: William Jennings Bryan Papers, Library of Congress, Washington, D.C.

Darrow Papers: Clarence Darrow Papers, Library of Congress, Washington, D.C.

Fortas Papers: Abe Fortas Papers, Princeton University Libraries, Princeton, N.J.

Hicks Papers: Judge Sue K. Hicks Papers, University of Tennessee Libraries, Knoxville, Tenn.

Mims Papers: Edwin Mims Papers, Vanderbilt University Libraries, Nashville, Tenn.

Peay Papers: Official Papers of Governor Austin Peay, Tennessee State Archives, Nashville, Tenn.

Transcript: *The World's Most Famous Court Case: Tennessee Evolution Case.* Dayton: Bryan College, 1990.

Giriş

1. All quotations from the trial are taken from Transcript, 284–304.
2. William Jennings Bryan, *In His Image* (New York: Revell, 1922), 13.
3. Transcript, 323.
4. William Jennings Bryan, *Is the Bible True?* (Nashville: private printing, 1923), 10.

5. Henry Fairfield Osborn, "Evolution and Religion," *New York Times*, 5 March 1922, sec. 7, p. 2.

6. Transcript, 236–38, 244–45, 277–78.

7. "The Scopes Trial," *Chicago Tribune*, 17 July 1925, p. 8.

Bölüm Bir: Tartışmanın Gün Işığına Çıkarılması

1. Charles Dawson and Arthur Smith Woodward, "On the Discovery of Palaeolithic Human Skull and Mandible," *Quarterly Journal of the Geological Society of London* 69 (1913), 117.

2. For a scientific description of these fossil remains from the time, see Arthur Keith, *The Antiquity of Man* (London: Williams & Norgate, 1915), 497–511; and for a somewhat later description by an expert witness for the defense in the Scopes trial, see Kirtley F. Mather, *Old Mother Earth* (Cambridge: Harvard University Press, 1929), 52–55.

3. Dawson and Woodward, "Discovery," 133–35, 139.

4. Boyd Dawkins, in discussion following ibid., 148–49.

5. "Paleolithic Skull Is a Missing Link; Bones Probably Those of a Direct Ancestor of Modern Man," *New York Times*, 19 December 1912, p. 6.

6. "Man Had Reason Before He Spoke," *New York Times*, 20 December 1912, p. 6.

7. For example, "Exhibit Skull Believed Oldest Ever Discovered," *Chicago Tribune*, 20 December 1912, p. 9.

8. "Darwin Theory Proved True; English Scientists Say the Skull Found in Sussex Establishes Human Descent from Apes," *New York Times*, 22 December 1912, p. C1.

9. "Simian Man," *New York Times*, 22 December 1912, p. 12.

10. See, e.g., Edward Hitchcock and Charles H. Hitchcock, *Elementary Geology* (New York: Ivison, 1860), 377–93; James D. Dana, *Manual of Geology*, 2d ed. (New York: Ivison, 1895), 767–70.

11. C. I. Scofield, ed., *Scofield Reference Bible* (New York: Oxford University Press, 1909), 3n2, 4n1,2.

12. Ronald L. Numbers, *The Creationists: The Evolution of Scientific Creationism* (New York: Knopf, 1992), 7.

13. George William Hunter, *A Civic Biology* (New York: American, 1914), 253.

14. Charles Darwin, *The Origin of Species by Charles Darwin: A Variorum Text*, ed. Morse Pechham (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1959), 747. Darwin goes on to add that Lamarckian-type factors might also cause variation.

15. Charles Darwin to Asa Gray, 22 May 1860, in Francis Darwin, ed., *Life and Letters of Charles Darwin*, vol. 2 (New York: Appleton, 1896), 105.

16. T. H. Huxley to Bishop of Ripon, 19 June 1887, in Leonard Huxley, *Life and Letters of Thomas Henry Huxley*, vol. 2 (New York: Appleton, 1901), 173.

17. T. H. Huxley to Charles Darwin, 23 November 1859, in ibid., vol. 1, 189.

18. T. H. Huxley to Charles Kingsley, 30 April 1863, in ibid., 52.

19. Charles Hodge, *What is Darwinism?* (New York: Scribner's, 1874), 11, 173.

20. Asa Gray, *Natural Selection and Religion: Two Lectures Delivered to the Theological School of Yale College* (New York: Scribner's, 1880), 68–69.

21. "Introduction," *American Naturalist* 1 (1867), 2.

22. Joseph LeConte, *Evolution and Its Relation to Religious Thought* (New York: Appleton, 1891), 258, 301.

23. Clarence King, "Catastrophism and Evolution," *American Naturalist* 2 (1877), 470.

24. E. D. Cope, *Theology of Evolution: A Lecture* (Philadelphia: Arnold, 1887), 31.

25. For example, at the time of the Scopes trial, the antievolution leader William Bell Riley lauded LeConte as an example of a scientist who believed that "there must be an infinite Creator back of nature." W. B. Riley, "Should Evolution Be Taught in Tax Supported Schools?" (1928), in Ronald L. Numbers, ed., *Creation–Evolution Debates* (New York: Garland, 1995), 371.

26. Peter J. Bowler, *Evolution: The History of an Idea* (Berkeley: University of California Press, 1984), 233.

27. Vernon L. Kellogg, *Darwinism To-Day* (New York: Holt, 1907), 5.

28. Julian Huxley, *Evolution: The Modern Synthesis* (London: Chatto and Windus, 1968); William Jennings Bryan, "The Prince of Peace," in William Jennings Bryan, ed., *Speeches of William Jennings Bryan*, vol. 2 (New York: Funk & Wagnalls, 1909), 266–67.

29. A. H. Strong, *Systematic Theology*, vol. 2 (Westwood: Revell, 1907), 473.

30. B. B. Warfield, *Biblical and Theological Studies* (New York: Scribner's, 1911), 238.

31. James Orr, *God's Image of Man* (London: Hodder & Stoughton, 1904), 96.

32. James Orr, "Science and the Christian Faith," in *The Fundamentals: A Testimony to the Truth* 7 (Chicago: Testimony, [1905–15]), 102–3 (emphasis in original).

33. John William Draper, *History of the Conflict Between Religion and Science* (New York: Appleton, 1874), vi.

34. Andrew Dickson White, *The Warfare of Science* (London: King, 1876), 7.

35. Orr, "Science and Faith," 89. The historian George M. Marsden wrote about Draper and White, "Though dubious reconstructions of the evidence (usually ignoring, for instance, that most of the debate about science had been debates among Christians) they suggested that the intellectual life of the past several centuries had been dominated by the conflict between advocates of religious based obscurantism and enlightened champions of value-free scientific truth." George M. Marsden, *Understanding Fundamentalism and Evangelicalism* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1991), 139–40.

36. Edwin Mims, "Modern Education and Religion," manuscript of address to the Association of American Colleges, in Mims Papers.

37. A. W. Benn and F. R. Tennant, quoted in James R. Moore, *The Post-Darwinian Controversies* (Cambridge: Cambridge University Press, 1979), 41, 47.

38. Arthur Keith, *Concerning Man's Origin* (London: Watts, 1927), 41 (reprint of essay first published in the *Rationalist Press Association Annual* for 1922).

39. Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 250.

40. Clarence Darrow, quoted in Kevin Tierney, *Darrow: A Biography* (New York: Cruswell, 1979), 85; Arthur Weinberg and Lila Weinberg, *Clarence Darrow: A Sentimental Rebel* (New York: Putnam's, 1980), 42.

41. "Malone Glad Trial Starts on Friday," *Chattanooga Times*, 19 July 1925, p. 2; Arthur Garfield Hays, "The Strategy of the Scopes Defense," *Nation*, 5 August 1925, p. 158.

42. W. C. Curtis, "The Evolution Controversy," in Jerry R. Tompkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections on the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 75.

43. Moore, *Post-Darwinian Controversies*, 73.

44. Asa Gray, *The Elements of Botany for Beginners and Schools* (New York: Ivison, 1887), 177.

45. Joseph LeConte, *A Compend of Geology* (New York: Appleton, 1884), 242–82, 313–90.

46. James Edward Peabody and Arthur Ellsworth Hunt, *Elementary Biology: Plants* (New York: Macmillan, 1912), 118.

47. Clifton F. Hodges and Jean Dawson, *Civic Biology* (Boston: Ginn, 1918), 331–35.

48. George William Hunter, *A Civic Biology: Presented in Problems* (New York: American, 1914), 194–96, 405.

49. Statistics from U.S. Department of Commerce, Bureau of Census, *Historical Statistics of the United States*, vol. 1 (Washington, D.C.: Government Printing Office, 1975), 16, 368–69; Tennessee Department of Education, *Annual Report for 1925* (Nashville: Ambrose, 1925), 165.

50. Austin Peay, "The Second Inaugural—1925," in *Austin Peay, Governor of Tennessee, 1923–29: A Collection of State Papers and Public Addresses* (Kingsport, Tenn.: Southern, 1929), 211.

51. Bettye J. Broyles, *Churches and Schools in Rhea County, Tennessee* (Dayton: Rhea County Historical and Genealogical Society, 1992), 258.

52. Thomas Hunt Morgan, *A Critique of the Theory of Evolution* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1916), 194.

53. Thomas Hunt Morgan, *The Scientific Basis of Evolution* (New York: Norton, 1932), 109–10.

54. For example, Curtis asserted in his affidavit as expert witness for the defense at the Scopes trial, "The modern science of genetics is beginning to solve the problem of how evolution takes place, although this question is one of ex-

treme difficulty." The antievolutionist Harold W. Clark, who taught science at a small church college, sought to refute Curtis on this point but in doing so acknowledged that modern discoveries in genetics were reviving the idea that slight, random variations could account for evolution. Harold W. Clark, "Back to Creationism," in Ronald L. Numbers, ed., *The Early Writings of Harold W. Clark and Frank Lewis Marsh* (New York: Garland, 1995), 100.

55. Albert Edward Wiggam, *The Next Age of Man* (Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1927), 43.

56. William Jennings Bryan, "God and Evolution," *New York Times*, 26 February 1922, sec. 7, p. 1 and sec. 7, p. 11.

57. Henry Fairfield Osborn, "Evolution and Religion," *New York Times*, 5 March 1922, sec. 7, p. 2. In the same year, Princeton University naturalist Edwin Conklin issued a similar public attack on antievolutionism in which he charged, "Uncertainty among scientists as to cause of evolution has been interpreted by many non-scientific persons as throwing doubt upon its truth." Edwin G. Conklin, *Evolution and the Bible* (Chicago: American Institute of Sacred Literature, 1922), 3. Both Osborn and Conklin were liberal Christians, and Conklin's defense of teaching evolution appeared in a series of modernist religious tracts.

58. Thomas Hunt Morgan, *What Is Darwinism?* (New York: Norton, 1927), viii–ix (reprint of earlier popular article) (emphasis in original).

59. Bryan, "Prince of Peace," 269.

60. George W. Hunter and Walter G. Whitman, *Science in Our World of Progress* (New York: American, 1935), 486.

61. Hunter, *Civic Biology*, 263.

62. William Jennings Bryan, *In His Image* (New York: Revell, 1922), 108; Transcript, 333–36.

63. Billy Sunday, "Historical Fabric of Christ's Life Nothing Without Miracles," *Commercial Appeal* (Memphis), 7 February 1925, p. 13.

64. Albert Edward Wiggam, *The New Decalogue of Science* (Indianapolis: Bobbs-Merrill, 1922), 105. In his closing argument for the Scopes trial, as part of his attack on evolutionary theory, Bryan expressly denounced this book and the eugenic ideas that it promoted.

65. Wiggam, *Next Age of Man*, 45 (emphasis in original).

66. Raymond A. Dart, *Adventures with the Missing Link* (New York: Harper, 1959), 5.

67. Raymond A. Dart, "Australopithecus africanus: The Man-Ape of South Africa," *Nature* 115 (1925), 198.

68. Robert Broom, "Some Notes on the Taungs Skull," *Nature* 115 (1925), 571.

69. Raymond A. Dart to Arthur Keith, 26 February 1925, in Frank Spencer, ed., *The Piltdown Papers, 1908–1955* (London: Oxford University Press, 1990), 160 (emphasis in original).

70. Dart, *Adventures with the Missing Link*, 7.

71. Dart, "Australopithecus," 198–99.

72. Bryan, "Prince of Peace," 269.

73. Dart, *Adventures with the Missing Link*, 38–40 (includes quotations from newspapers and magazines); William Jennings Bryan, "Mr. Bryan Speaks to Darwin," *Forum* 76 (1925), 102–3. At about the same time, antievolution science lecturer Harry Rimmer asserted that the Piltdown hominid "is made up of plaster of Paris and imagination," while William Bell Riley referred to it as "imaginatively created." Harry Rimmer, "Monkeyshines: Fakes, Fables, Facts Concerning Evolution," in Edward B. Davis, ed., *The Antievolution Pamphlets of Harry Rimmer* (New York: Garland, 1995), 427; W. B. Riley, "Evolution—A False Philosophy," in William Vance Trollinger, Jr., ed., *The Antievolution Pamphlets of William Bell Riley* (New York: Garland, 1995), 101.

BÖLÜM İKİ: ÇOĞUNLUK HÜKÜMETİ

1. William Jennings Bryan, "God and Evolution," *New York Times*, 26 February 1922, sec. 7, p. 1.

2. Henry Fairfield Osborn, "Evolution and Religion," *New York Times*, 5 March 1922, sec. 7, p. 14.

3. John Roach Straton, "In the Negative," in John Roach Straton and Charles Francis Potter, *Evolution Versus Creation* (1924), reprinted in Ronald L. Numbers, ed., *Creation–Evolution Debates* (New York: Garland, 1995), 88–89. The fundamentalist leader William Bell Riley later took a similar position; see W. B. Riley, *Evolution—A False Philosophy*, reprinted in William Vance Trollinger, Jr., ed., *The Antievolution Pamphlets of William Bell Riley* (New York: Garland, 1995), 111–12.

4. George McCready Price, *The Phantom of Organic Evolution* (New York: Revell, 1924), 110–11. For a representative example of Osborn's dating of these fossils, see Henry Fairfield Osborn, *Evolution in Religion and Education* (New York: Scribner's, 1926), 146.

5. William Jennings Bryan, "Speech to the West Virginia State Legislature," in William Jennings Bryan, *Orthodox Christianity Versus Modernism* (New York: Revell, 1923), 37.

6. William Jennings Bryan, "The Prince of Peace," in William Jennings Bryan, ed., *Speeches of William Jennings Bryan* (New York: Funk & Wagnalls, 1909), 267.

7. A. C. Dixon and R. A. Torrey, quoted in Ronald L. Numbers, *The Creationists: The Evolution of Scientific Creationism* (New York: Knopf, 1992), 39.

8. Shailer Mathews, "Modernism as Evangelical Christianity," in Mark A. Noll et al., eds., *Eerdmans' Handbook to Christianity in America* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans', 1983), 379.

9. "Editorial," *Our Hope* 25 (July 1918), 49.

10. George M. Marsden, *Fundamentalism and American Culture: The Shaping of Twentieth-Century Evangelicalism, 1870–1925* (New York: Oxford University Press, 1980), 149.

11. Ibid., 157–58.

12. William Bell Riley, *Message to the Metropolis* (Chicago: Winona, 1906), 24–48, 165–95, 224–27 (quote on 48).

13. Transcribed proceedings of the WCFA conference were published as *God Hath Spoken* (Philadelphia: Bible Conference Committee, 1919), 27, 221, 441.

14. [Curtis Lee Laws], "Convention Side Lights," *Watchman-Examiner* 8 (1920), 834.

15. William Bell Riley, quoted in Ferenc Morton Szasz, *The Divided Mind of Protestant America, 1880–1930* (Tuscaloosa: University of Alabama Press, 1982), 107.

16. William Jennings Bryan, "Applied Christianity," *The Commoner*, May 1919, p. 12.

17. William Jennings Bryan, *America and the European War* (New York: Emergency Peace Federation, 1917), 14; William Jennings Bryan, quoted in Jonathan Daniels, *The Wilson Era: Years of Peace, 1910–17* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1944), 428.

18. William Jennings Bryan, quoted in Lawrence W. Levine, *Defender of the Faith: William Jennings Bryan, The Last Decade, 1915–1925* (New York: Oxford University Press, 1965), 274.

19. Levine, *Defender of the Faith*, vii.

20. Bryan, "Prince of Peace," 266–68.

21. Ibid., 268–69.

22. Vernon Kellogg, *Headquarters Nights* (Boston: Atlantic, 1917), 22, 28.

23. William Jennings Bryan, *Shall Christianity Remain Christian? Seven Questions in Dispute* (New York: Revell, 1924), 146.

24. James H. Leuba, *The Belief in God and Immortality* (Boston: Sherman, French, 1916), 203, 213, 254.

25. William Jennings Bryan, *In His Image* (New York: Revell, 1922), 118.

26. Ibid., 120.

27. William Jennings Bryan and Mary Baird Bryan, *The Memoirs of William Jennings Bryan* (Philadelphia: United, 1925), 459.

28. David Starr Jordan, quoted as representative in Harold Bulce, "Avatars of the Almighty," *Cosmopolitan Magazine* 47 (1909), 201. See also Marsden, *Fundamentalism and American Culture*, 130–31, 267–69.

29. Bryan, *In His Image*, 125. The "Menace of Darwinism" speech appeared as chapter 4 of this book, from which these quotes were taken.

30. William Jennings Bryan, *The Bible and Its Enemies* (Chicago: Bible Institute, 1921), 39.

31. Bryan, *In His Image*, 94.

32. Ibid., 98, 100.

33. Numbers, *The Creationists*, 43.

34. Bryan, *In His Image*, 93.

35. Ibid., 122.

36. William Jennings Bryan, quoted in Levine, *Defender of the Faith*, 277 (emphasis added).

37. William Bell Riley to William Jennings Bryan, 7 February 1923, in Bryan Papers.

38. "The Evolution Controversy," *Christian Fundamentals in Schools and Churches* 4 (April–June 1922), 5.

39. William Bell Riley, "Shall We Tolerate Longer the Teaching of Evolution?" *Christian Fundamentals in Schools and Churches* 5 (January–March 1923), 82.

40. W. B. Riley, "The Theory of Evolution Tested by Mathematics," in Trollinger, ed., *Anti-evolution Pamphlets*, 148.

41. William Vance Trollinger, Jr., "Introduction," in Trollinger, ed., *Anti-evolution Pamphlets*, xvii–xix.

42. Bryan, "Speech to Legislature," in William Jennings Bryan, *Orthodox Christianity Versus Modernism* (New York: Revell, 1923), 46.

43. Bryan, *In His Image*, 243. See also William Jennings Bryan, "Applied Christianity," *The Commoner*, May 1919, 11.

44. William Bell Riley to Charles S. Thomas, 1 July 1925, in Bryan Papers.

45. William Jennings Bryan, *Is the Bible True?* (Nashville: private printing, 1923), 15.

46. For estimates of popular support by current scholars, see Levine, *Defender of the Faith*, 270–71; Numbers, *The Creationists*, 44–45.

47. William Jennings Bryan, quoted in Levine, *Defender of the Faith*, 218.

48. Bryan, *In His Image*, 122.

49. Bryan, *Seven Questions in Dispute*, 154.

50. Bryan, "God and Evolution," sec. 7, p. 11.

51. Bryan, "Speech to Legislature," 48.

52. William Jennings Bryan, "Prohibition," *The Outlook* 133 (1923), 263.

53. Bryan, "Speech to Legislature," 45–46.

54. Edgar Lee Masters, "The Christian Statesman," *The American Mercury* 3 (1924), 391.

55. William Jennings Bryan, quoted in "Progress of Anti-Evolution," *Christian Fundamentalist* 2 (1929), 13.

56. Bryan and Bryan, *Memoirs*, 179–80.

57. "A Remarkable Man," *Commercial Appeal* (Memphis), 29 April 1925, p. 6.

58. "Are People People?" *Chicago Tribune*, 20 June 1923, p. 8.

59. Amendment to 1923 Okla. House Bill 197.

60. 1923 Fla. House Concurrent Resolution 7.

61. William Jennings Bryan, "W. G. N. Put 'On Carpet,' Gets a Bryan Lashing," *Chicago Tribune*, 20 June 1923, p. 14 (contains quote and affirmed that "my views are set forth in" the Florida resolution).

62. Bryan, *In His Image*, 103–4 (emphasis in original).

63. William Jennings Bryan to Florida State Senator W. J. Singleton, 11 April 1923, in Bryan Papers.

64. "Memphis This Week Is Baptist Citadel," *Commercial Appeal* (Memphis), 11 May 1925, p. 1.

65. Edwin Conklin, "The Churches," in Philip M. Hamer, ed., *Tennessee—A History, 1672–1932*, vol. 2 (New York: American Historical Society, 1933), 826–27.

66. T. H. Alexander, "Biography," in *Austin Peay: A Collection of State Papers and Public Addresses* (Kingsport, Tenn.: Southern, 1929), xxxi (quote); Joseph H. Parks and Stanley J. Folmsbee, *The Story of Tennessee* (Norman, Okla.: Harlow, 1963), 374; Billy Stair, "Religion, Politics, and the Myth of Tennessee Education," *Tennessee Teacher* 45 (1978), 19–20.

67. Austin Peay, "Address to Graduation Class of Carson and Newman College," in *Austin Peay*, 433–34.

68. Bryan, *Is the Bible True?* 3.

69. "Bryan's Latest," *Nashville Banner*, 28 January 1925, p. 8.

70. "Bryan Angrily Denies He's a Millionaire," *Commercial Appeal* (Memphis), 28 April 1925 , p. 1; "Remarkable Man," p. 6.

71. "Legislature Begins Drive on Evolution," *Commercial Appeal* (Memphis), 21 January 1925, p. 1.

72. *Journal of the House of Representatives of Tennessee* (1925 Reg. Sess.), 180.

73. John W. Butler, quoted in "Dayton's 'Amazing' Trial," *The Literary Digest* 86 (25 July 1925), 7.

74. 1925 Tenn. House Bill 185.

75. Bryan, *Is the Bible True?* 15–16.

76. This summary of House action was compiled from *Journal of the House*, 248; "Evolution In Schools Barred by the House," *Commercial Appeal* (Memphis), 28 January 1925, p. 1; "Peay Master of Assembly on Tax Plans," *Chattanooga Times*, 28 January 1925, p. 1; "Peay Program Is Voted by Solons," *Knoxville Journal*, 28 January 1925, p. 12; Ralph Perry, "Bar Teaching of Evolution," *Nashville Banner*, 28 January 1925, p. 3.

77. E. M. Matthews to Editor, *Nashville Banner*, 31 January 1925, p. 4.

78. Lee Wilkerson to Editor, *Nashville Banner*, 29 January 1925, p. 8.

79. Dillon J. Spottswood to Editor, *Nashville Tennessean*, 4 February 1925, p. 4.

80. Atha Hardy to Editor, *Nashville Tennessean*, 4 February 1925, p. 4.

81. Thomas Page Gore to Editor, *Nashville Banner*, 27 February 1925, p. 6.

82. "And Others Call It God," *Nashville Tennessean*, 1 February 1925, p. 4.

83. "Monkey Business," reprinted in "State Press Comment," *Knoxville Journal*, 11 February 1925, p. 6.

84. Louisville Courier-Journal, "Darwinism Done For," *Chattanooga Times*, 1 February 1925, p. 16.

85. "Lie Is Passed in Legislature," *Nashville Banner*, 5 February 1925, p. 7.

86. "Proceedings in Legislature," *Nashville Tennessean*, 11 March 1925, p. 8.

87. "Bill on Evolution Draws Fire Pastor," *Chattanooga Times*, 9 February 1925, p. 7.

88. "Baptists for Science in Church Colleges," *Commercial Appeal* (Memphis), 5 February 1925, p. 5.

89. Quoted in Kenneth M. Bailey, "The Enactment of Tennessee's Anti-Evolution Law," *Journal of Southern History* 41 (1950), 477.

90. *Journal of the Senate of Tennessee* (1925 Reg. Sess.), 214, 254, 286, 352.

91. Sam Edwards to Editor, *Nashville Banner*, 4 February 1925, p. 8.

92. J. R. Clerk to Editor, *Nashville Tennessean*, 5 February 1925, p. 4.

93. J. W. C. Church to Editor, *Nashville Tennessean*, 8 February 1925, p. 4.

94. Mrs. E. P. Blair to Editor, *Nashville Tennessean*, 16 March 1925, p. 4.

95. Dan Goodman to Editor, *Nashville Tennessean*, 6 February 1925, p. 4.

96. John A. Shelton to William Jennings Bryan, 5 February 1925, in Bryan Papers.

97. William Jennings Bryan to John A. Shelton, 9 February 1925, in Bryan Papers.

98. This review and the following summary of Sunday's crusade was compiled from daily articles in the 6 to 23 February 1925 issues of the Memphis *Commercial Appeal*, which included both daily news reports and a complete transcript of each sermon.

99. Ibid.

100. "First Verse of Bible Key to All Scripture," *Commercial Appeal* (Memphis), 13 March 1925, p. 11.

101. This summary of Senate action was compiled from "Evolution Is Given Hard Jolt," *Knoxville Journal*, 14 March 1925, p. 1; Howard Eskridge, "Senate Passes Evolution Bill," *Nashville Banner*, 13 March 1925, p. 1; "Legislators Bar Teaching Evolution," *Chattanooga Times*, 14 March 1925, p. 2; "Proceedings," p. 8; *Journal of the Senate of Tennessee* (1925 Reg. Sess.), 516–17; Thomas Fauntleroy, "Darwinism Outlawed in Tennessee Senate," *Commercial Appeal* (Memphis), 14 March 1925, p. 1.

102. Eskridge, "Senate Passes Evolution Bill," 1.

103. Excerpts from these letters to the governor appeared in "Peay Opens His Ape Law Letters," *Nashville Banner*, in Peay Papers, GP 40–13 (including quotation about Middle Ages); James L. Graham to Austin Peay, 18 March 1925, in Peay Papers, GP 40–13; James W. Mayor to Austin Peay, 14 March 1925, in Peay Papers, GP 40–13.

104. H. A. Morgan to Austin Peay, 9 February 1925, in Peay Papers, GP 40–24; "Anti-Evolution Bill Stirs Tennessee," *Atlanta Journal*, 24 May 1925, p. 11.

105. W. M. Wood to Austin Peay, 14 March 1925, in Peay Papers, GP 40–13.

106. Austin Peay, "Message from the Governor," 23 March 1925, in *Journal of the House of Representatives of Tennessee* (1925 Reg. Sess.), 741–45 (emphasis added). In his classic account of the Scopes trial, *Six Days of Forever? Tennessee v. John Thomas Scopes* (London: Oxford University Press, 1958), Ray Ginger uses this and other evidence to argue that the Tennessee antievolution statute was a symbolic protest rather than a serious law. It is clear to me, however, that antievolutionists took this statute seriously—they expected it to compel compliance. Bryan simply thought that, owing to the law-abiding nature of school-

teachers, the law would be self-enforcing rather than require active monitoring. What he did not anticipate was that some respected citizens would protest the statute by intentionally flaunting it. If there was a symbolic protest here, it was by opponents of the law in disobeying it rather than by proponents of the law in enacting it.

107. "Give Up Schools Before Bible Is Peay's Attitude," *Nashville Tennessean*, 27 June 1925, p. 1; Peay, "Message," 745.

108. W. J. Bryan to Austin Peay, undated telegram, in Bryan Papers.

109. Peay, "Message," 743, 745; Bryan to Shelton, 9 February 1925.

BÖLÜM ÜÇ: BİREYSEL ÖZGÜRLÜĞÜN SAVUNULMASI

1. James Harvey Robinson, *The Mind in the Making: The Relation of Intellect to Social Reform* (New York: Harper, 1921), 181–86.

2. Woodrow Wilson, "War Message, April 2, 1917," in *Papers of Woodrow Wilson*, vol. 41 (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1983), 519–27.

3. Postmaster General Albert S. Burleson, quoted in Paul L. Murphy, *World War I and the Origin of Civil Liberties in the United States* (New York: Norton, 1979), 98.

4. Roger N. Baldwin to W. D. Collins, 25 January 1918, in ACLU Archives, vol. 26.

5. Norman Thomas, "War's Heretics: A Plea for the Conscientious Objector," reprinted in *The Survey* 33 (1917), 391–94 (quote at 394).

6. Roger N. Baldwin, quoted in Samuel Walker, *In Defense of American Liberties: A History of the ACLU* (New York: Oxford University Press, 1990), 39.

7. Walker, *In Defense of American Liberties*, 21.

8. Robinson, *Mind in the Making*, 180–82.

9. Ibid., 186.

10. Ibid., 187–88.

11. Quoted in "The Real Motives Back of the Tennessee Evolution Case," *National Bulletin* (Military Order of the World War), June 1925, p. 3.

12. Roger N. Baldwin, quoted in Peggy Lamson, *Roger Baldwin: Founder of the American Civil Liberties Union* (Boston: Houghton Mifflin, 1976), 124.

13. Roger N. Baldwin, quoted in Walker, *In Defense of American Liberties*, 46–47.

14. Gitlow v. New York, 268 U.S. 652, 666 (1925).

15. Schenck v. United States, 249 U.S. 47, 51–52 (1919).

16. Oliver Wendell Holmes, quoted in Gerald Gunter, *Learned Hand: The Man and the Judge* (New York: Knopf, 1994), 163.

17. Abrams v. United States, 250 U.S. 616, 828–30 (Holmes, J., dissenting, 1919) (emphasis added).

18. American Civil Liberties Union, *The Fight for Free Speech* (New York: American Civil Liberties Union, 1921), 6–8.

19. Roger N. Baldwin, in Walker, *In Defense of American Liberties*, 52.

20. Arthur Garfield Hays, *City Lawyer: The Autobiography of a Law Practice* (New York: Simon and Schuster, 1942), 227. Despite this position on free speech, Hays regularly brought libel actions on behalf of his clients and himself.

21. Arthur Garfield Hays, *Let Freedom Ring* (New York: Liveright, 1928), xi.

22. Ibid., xx.

23. Walker, *In Defense of American Liberties*, 53.

24. Arthur Garfield Hays, *City Lawyer*, 227.

25. David E. Lilienthal, "Clarence Darrow," *Nation* 124 (1927), 417.

26. In a characteristic comment on the topic, Darrow observed that "the only thing I ever saw that seemed to have free will was an electric pump I had once on a summer vacation. Every time we wanted it to go, it stopped. I couldn't think of anything except free will, and all of a sudden when we knew nothing about it, it started again." In Clarence Darrow and Will Durant, *Is Man a Machine?* (New York: League for Public Discussion, 1927), 51.

27. Will Herberg, *Protestant, Catholic, Jew* (Garden City: Doubleday, 1960), 259–60.

28. Kevin Tierney, *Darrow: A Biography* (New York: Crowell, 1979), 85.

29. Robert G. Ingersoll, "Reply to Dr. Lymann Abbott," in Robert G. Ingersoll, *The Works of Robert G. Ingersoll*, vol. 4 (New York: Dresden, 1903), 463.

30. Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 409; Clarence Darrow, "Why I Am an Agnostic," in Clarence Darrow, *Verdicts Out of Court*, Arthur Weinberg and Lila Weinberg, eds. (Chicago: Quadrangle, 1963), 434.

31. Clarence Darrow, quoted in Lilienthal, "Darrow," 419.

32. Darrow, "Why I Am an Agnostic," 436.

33. For example, Darrow, *My Life*, 382–423 (quotes from 383 and 419).

34. Darrow, *My Life*, 408–13.

35. "Darrow Asks W. J. Bryan to Answer These," *Chicago Daily Tribune*, 4 July 1923, p. 1.

36. See W. B. Norton, "Bryan's Ailment Is Intolerance, Pastor's Assert," *Chicago Daily Tribune*, 28 June 1923, p. 3.

37. Darrow, *My Life*, 249.

38. John Haynes Holmes, *I Speak for Myself: The Autobiography of John Haynes Holmes* (New York: Harper, 1959), 263. The philosopher Will Durant made a similar observation during a debate with Darrow. Darrow and Durant, *Is Man a Machine?* 45.

39. Hays, *City Lawyer*, 221.

40. For example, Henry R. Linville, *The Biology of Man and Other Organisms* (New York: Harcourt Brace, 1923), 4–5. See also Henry R. Linville and Henry A. Kelly, *A Text-book in General Zoology* (Boston: Ginn, 1906).

41. American Civil Liberties Union, *The Fight for Free Speech* (New York: American Civil Liberties Union, 1921), 17–18.

42. Lusk Committee, quoted in Robinson, *Mind in the Making*, 190–91.

43. Walker, *In Defense of American Liberties*, 59. The ACLU sought to get its message into public schools during the twenties both by providing schools speakers and helping high school debaters prepare for debates on free-speech issues. See, e.g., Roger N. Baldwin to College and High School Debating Societies, 17 October 1924, ACLU Archives, vol. 253. A typical example of classroom "Americanism" materials that surfaced in many places was the U.S. Bureau of Education's 1923 American Education Week curriculum, which lauded the country's founding fathers and military exploits.

44. Darrow, *My Life*, 25.

45. Georgia Supreme Court, quoted in William Seagle, "A Christian Country," *American Mercury* 6 (1925), 233.

46. 1915 Tenn. Acts, ch. 102.

47. Joseph Story, *Commentaries on the Constitution of the United States*, vol. 2 (Boston: Little & Brown, 1851), 590–97.

48. Andrew Dickson White describes the episode at length in Andrew Dickson White, *A History of the Warfare of Science with Theology in Christendom*, vol. 1 (London: Macmillan, 1896), 313–16. See also Paul K. Conkin, *Gone With the Ivy: A Biography of Vanderbilt University* (Knoxville: University of Tennessee Press, 1985), 50, 60–62.

49. George M. Marsden, *The Soul of the American University: From Protestant Establishment to Established Non-Belief* (New York: Oxford University Press, 1994), 130.

50. White, *History of the Warfare of Science*, vol. 1, 315.

51. "The Case of Professor Mecklin," *Journal of Philosophical, Psychological, and Scientific Methods* 11 (1918), 67–81.

52. Arthur O. Lovejoy, "Organization of the American Association of University Professors," *Science* 41 (1915), 152.

53. "General Report of the Committee on Academic Freedom and Academic Tenure," *Bulletin of the American Association of University Professors* 1 (December 1915), 21, 23, 27, 29–30.

54. "Report on the University of Tennessee," *Bulletin of the American Association of University Professors* 10 (1924), 217.

55. Ibid., 213–59 (quotes at 217 and 255). See also James Riley Montgomery, Stanley J. Folmsbee, and Lee Seifert Greene, *To Foster Knowledge: A History of the University of Tennessee, 1794–1970* (Knoxville: University of Tennessee Press, 1984), 185–87.

56. "Report on Tennessee," 56–63 (quotes); Montgomery, Folmsbee, and Greene, *To Foster Knowledge*, 187–89.

57. Joseph V. Dennis, "Presidential Address," *Bulletin of the American Association of University Professors* 10 (1924), 26–28.

58. "Report of Committee M," *Bulletin of the American Association of University Professors* 11 (1925), 93–94.

59. Henry R. Linville, "Tentative Statement of a Plan for Investigating Work on Free-Speech Cases in Schools and Colleges," in ACLU Archives, vol. 248.

60. Harry F. Ward, "MEMORANDUM on Academic Freedom," ACLU Archives, vol. 248.

61. Harry F. Ward and Henry R. Linville, "Freedom of Speech in Schools and Colleges: A Statement by the American Civil Liberties Union, June, 1924," ACLU Archives, vol. 248.

62. "Free Speech in Colleges Tackled by New Group—Civil Liberties Union Forms Committee to Act in Cases of Interference with Students and Teachers," 22 October 1924, Press Release, ACLU Archives, vol. 248. See also John Haines Holmes and Roger Baldwin to "Colleges," 15 November 1924, ACLU Archives, vol. 248.

63. Lucille Milner, *Education of an American Liberal: An Autobiography of Lucille Milner* (New York: Horizon, 1954), 161–62.

64. Roger N. Baldwin, "Dayton's First Issue," in Jerry R. Tomkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections of the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 56.

65. "Cries at Restrictive Laws," *New York Times*, 26 April 1925, in ACLU Archives, vol. 273.

66. "Plan Assault on State Law on Evolution," *Chattanooga Daily Times*, 4 May 1925, p. 5; "Anti-Evolution Law Won't Affect Elementary Schools," *Jackson Sun*, 29 March 1925, in Peay Papers, GP 40–13.

Bölüm Dört: Safların Seçimi

1. *Why Dayton, of All Places?* (Chattanooga: Andrews, 1925), 3.

2. The Census Bureau did not list Dayton in the 1870 census and placed its population at only 200 persons in 1880. The 1890 census reported a population of 2,719 for Dayton in 1890, but by the 1900 census the figure had dropped to 2,004. Thereafter, the Census Bureau ceased to separately list towns under 2,500 and Dayton dropped off the list. Boosted by agricultural development, however, the Rhea County population continued to grow. See U.S. Census Bureau, *1880 Census: Population*, vol. 1 (Washington, D.C.: Government Printing Office, 1883), 338; U.S. Census Bureau, *1900 Census: Population*, vol. 1, pt. 1 (Washington, D.C.: Government Printing Office, 1901), 373.

3. "Rappleyea Rapped," *Chattanooga Times*, 19 May 1925, p. 5. Some secondary sources spelled this surname "Rappelyea," but contemporary sources used "Rappleyea."

4. "Was Converted Through Science," *Chattanooga Times*, 21 May 1925, p. 2; G. W. Rappleyea to Editor, *Chattanooga Times*, 19 May 1925, p. 5. When his devout Roman Catholic mother later read about his pivotal role in these events, she chided him, "You always had lots of book sense, but never any common sense." "Was Converted Through Science," p. 2.

5. Fred E. Robinson, in Warren Allem, "Backgrounds of the Scopes Trial at Dayton, Tennessee," Master's thesis, University of Tennessee, 1959, p. 58.

6. Untitled typed statement of S. K. Hicks replying to charges before the Tennessee state bar association, in Hicks Papers.

7. John T. Scopes, *The Center of the Storm: Memoirs of John T. Scopes* (New York: Holt, 1967), 58–59; Juanita Glenn, "Judge Still Recalls 'Monkey Trial'—50 Years Later," *Knoxville Journal*, 11 July 1975, p. 17; Allem, "Backgrounds of the Scopes Trial," 60–61.

8. T. W. Callaway, "Father of Scopes Renounced Church," *Chattanooga Times*, 10 July 1925, p. 1.

9. Arthur Garfield Hays, *Let Freedom Ring* (New York: Liveright, 1928), 33.

10. Sue K. Hicks in Glenn, "Judge Still Recalls," 17. Other firsthand versions reported Scopes saying, "I'll be willing to stand trial," or "I don't care. Go ahead." Indeed, Scopes recalled it both ways himself at different times and said that he was given two opportunities to "back down." John T. Scopes, in "Chance Conversation Started Scopes Case," *Knoxville Journal*, 30 May 1925, p. 1; Scopes, *Center of the Storm*, 60. See also Sue K. Hicks quoting Scopes in Allem, "Backgrounds of the Scopes Trial," 60.

11. Walter White, in Allem, "Backgrounds of the Scopes Trial," 61.

12. "Arrest Under Evolution Law," *Nashville Banner*, 6 May 1925, p. 1.

13. "Cheap Publicity," *Nashville Tennessean*, 23 June 1925, p. 4.

14. "Darwin Bootlegger Arrested by Deputy," *Commercial Appeal* (Memphis), 7 May 1925, p. 1.

15. John P. Fort, "Final Resolution Demands Chattanooga Cease Move to Bring New Case," *Chattanooga News*, 19 May 1925; "One Evolutionist Out of Hundred," *Chattanooga Times*, 11 July 1925, p. 1; H. L. Mencken, "The Monkey Trial: A Reporter's Account," in Jerry R. Tompkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections on the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 44 (reprint of 15 July 1925 article).

16. The 1920 federal census reported that only 6.5 percent of the Rhea County population was "Negro," precisely one-third the Tennessee state percentage. U.S. Census Bureau, *1920 Census: Population*, vol. 3 (Washington, D.C.: Government Printing Office, 1922), 961, 167.

17. Mencken, "Monkey Trial," 36–37 (reprint of 9 July 1925 article).

18. "Rebuke to the 'Antis'," *Chattanooga Times*, 4 June 1925, p. 4; Edwin Mims, "Address to Southern Conference on Education," in Mims Papers; "Peay Not to Visit Dayton for Trial," *Nashville Banner*, 16 June 1925, p. 1; "Doubts Legality of Special Term," *Chattanooga Times*, 24 May 1925, p. 9; "J. Will Taylor's Comments," *Nashville Banner*, 26 May 1925, p. 1.

19. "Cheap Publicity," p. 4; "Hungered and Thirsted for Publicity," *Knoxville Journal*, 18 July 1925, p. 6; "A Humiliating Proceeding," *Chattanooga Times*, 8 July 1925, p. 4; "Dayton Now Famous," *Nashville Banner*, 26 May 1925, p. 8; "Tennessee's Opportunity," *Nashville Banner*, 12 July 1925, p. 1.

20. "The Dayton Serio-Comedy," *Chattanooga Times*, 24 June 1925, p. 4.

21. "Southerners Open the Exposition," *New York Times*, 12 May 1925, p. 11.

22. "The South and Its Critics," *Chattanooga Times*, 8 May 1925, p. 1.

23. "Come South," *Nashville Banner*, 6 May 1925, p. 8, and "Arrest Under Law," p. 1.

24. Scopes, *Center of the Storm*, 63.

25. "Scopes Held for Trial Under Evolution Law," *Commercial Appeal* (Memphis), 10 May 1925, p. 1; "Scopes Held to Grand Jury in Evolution Test," *Nashville Tennessean*, 10 May 1925, p. 1; Scopes, *Center of the Storm*, 63–65.

26. "Evolution Taught at Central High," *Chattanooga Times*, 19 May 1925, p. 5.

27. "Dayton to Raise Advertising Fund," *Chattanooga Times*, 23 May 1925, p. 15; "Dayton Seeks Pup Tents and Loud Speakers for Scopes Trial Crowd," *Nashville Tennessean*, 23 May 1925, p. 1; "Set Stage for Evolution Case," *Nashville Banner*, 24 May 1925, p. 1; "Preparations Begin for Evolution Trial," *Knoxville Journal*, 6 June 1925, p. 1; "Nation Divided on Darwinism as Trial Looms," *Nashville Tennessean*, 29 May 1925, p. 1.

28. "Trial Can Be Held in June, Says Judge," *Chattanooga Times*, 21 May 1925, p. 2; "H. G. Wells May Fight Bryan in Scopes Case," *Commercial Appeal* (Memphis), 15 May 1925, p. 35.

29. "You May Not Be for Him, but, Nevertheless, There He Is," *Columbus Dispatch*, 14 July 1925, p. 4; W. J. Bryan to Cartoonist, *Columbus Dispatch*, 27 July 1925, p. 1.

30. "Material Criticism Decries Supernatural," *Commercial Appeal* (Memphis), 5 May 1925, p. 1.

31. "Commoner Believes Evolution Tommyrot," *Commercial Appeal* (Memphis), 11 May 1925, p. 1.

32. Ibid., p. 1; "Radical Enemies of Evolution Forced to Acknowledge Defeat," *Commercial Appeal* (Memphis), 15 May 1925, p. 1; W. B. Riley, "The World's Christian Fundamentals Association and the Scopes Trial," *Christian Fundamentals in School and Church* 7 (October–December 1925), 37; "Bryan May Be in Case," *Nashville Banner*, 12 May 1925, p. 1.

33. The Memphis Press to Rhea County, 14 May 1925, in Hicks Papers.

34. Sue K. Hicks to the *Memphis Press*, 14 May 1925, in Hicks Papers; Sue K. Hicks to William J. Bryan, 14 May 1925, reprinted in William Jennings Bryan and Mary Baird Bryan, *The Memoirs of William Jennings Bryan* (Philadelphia: United, 1925), 483.

35. W. J. Bryan to Sue Hicks, 20 May 1925, in Hicks Papers.

36. "Darrow Falls Back on Omar," *Commercial Appeal* (Memphis), 18 April 1925, p. 6.

37. Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 249.

38. "Darrow Ready to Aid Prof. Scopes," *Nashville Banner*, 16 May 1925, p. 1. Bryan's daughter Grace later blamed the participation of Malone in the Scopes defense on his desire to "'get even' because of the severe rebuke father gave him which resulted in his dismissal from the State Department" when Bryan served as Secretary of State. Grace Dexter Bryan to Sue K. Hicks, 12 April 1940, in Hicks Papers.

39. "Make It Bryan vs. Darrow," *St. Louis Post-Dispatch*, 14 May 1925, p. 20.

40. Forrest Bailey to Walter Lippmann, 12 June 1926, in ACLU Archives, vol. 311.

41. American Civil Liberties Union, Minutes of 6/8/25 Executive Committee Meeting, in ACLU Archives, vol. 279.

42. Scopes, *Center of the Storm*, 70–72.

43. Bailey to Lippmann, 12 June 1926.

44. W. H. Pitkin to Felix Frankfurter, 10 November 1926, in ACLU Archives, vol. 299.

45. "Scopes Dined, Says Fight Is for Liberty," *New York Times*, 11 June 1925, p. 1; "Malone Will Not Be Goat," *Nashville Banner*, 11 June 1925, p. 1; "Jazz Faction Puts Malone Back in Case," *Chattanooga Times*, 11 June 1925, p. 1.

46. "Darrow Likens Bryan to Nero," *Nashville Banner*, 18 May 1925, p. 1.

47. For example, Brewer Eddy to John R. Neal, 10 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

48. Bryant Harbert, "Darrow an Atheist, Is Bryan's Answer," *Commercial Appeal* (Memphis), 23 May 1925, p. 1.

49. "Bryan Hissed and Cheered in Evolution Speech," *Nashville Tennessean*, 19 May 1925, p. 1; William Jennings Bryan to James W. Freedman, 10 June 1925, in Bryan Papers. For the *New York Times* editorial position, see "The End Is in Sight at Dayton," *New York Times*, 18 July 1925, p. 12; "Ended at Last," *New York Times*, 22 July 1925, p. 18.

50. "Dayton Jolly as Evolution Trial Looms," *Chattanooga Times*, 21 May 1925, p. 1; "Dayton to Raise Advertising Fund," *Chattanooga Times*, 23 May 1925, p. 15.

51. "Clarence Darrow Retires," *Commercial Appeal* (Memphis), 27 April 1925, p. 6.

52. "Scopes' Legal Advisors Split on Outside Aid," *Chattanooga Times*, 29 May 1925, p. 1; "Dayton Jolly," 1; "Darrow–Malone Defense Scopes Riles Dayton," *Knoxville Journal*, 28 May 1925, p. 1; "Evolution Trial Raises Two Sharp Issues," *New York Times*, 31 June 1925, sec. 9, p. 4; "The Scopes Defense," *Commercial Appeal* (Memphis), 30 May 1925, p. 8; "Scopes Glad to Have Help of Notables," *Chattanooga Times*, 30 May 1925, p. 1.

53. "Evolution Case Won't Test Truth of Theory, Says Neal," *Nashville Tennessean*, 16 May 1925, p. 1.

54. "Dr. Neal Swamped by Mail Over Scopes Case," *Knoxville Journal*, 28 May 1925, p. 1.

55. "Two Extreme Views," *Chattanooga Times*, 1 July 1925, p. 4.

56. "Not in Favor of Extra Term of Rhea Court," *Chattanooga Times*, 21 May 1925, p. 2.

57. "Says Evolution Law Wholesome Statute," *Chattanooga Times*, 24 May 1925, p. 9.

58. Philip Kinsley, "Scopes Indicted for Teaching Evolution," *Commercial Appeal* (Memphis), 26 May 1925, p. 1.

59. "Prompt Action by Grand Jury," *Nashville Banner*, 25 May 1925, p. 1; Kinsley, "Scopes Indicted," p. 1; "Scopes Is Indicted in Tennessee for Teaching Evolution," *New York Times*, 26 May 1925, p. 1; "Jury Foreman in Scopes Case Is Evolutionist," *Evening World* (New York), 26 May 1925, p. 1.

60. "Judge's Own Views," *Nashville Banner*, 25 May 1925, p. 5; Kinsley, "Scopes Indicted," 2.

61. "Trial July 10 Suits Bryan," *Nashville Banner*, 26 May 1925, p. 1.

62. Kinsley, "Scopes Indicted," 1.

Bölüm Beş: Avantajli Yer Arayişi

1. "Butler Denounces New Barbarians," *New York Times*, 4 June 1925, p. 3.

2. "Antievolution Law Termed Outrageous," *Nashville Banner*, 28 June 1925, p. 1; "Tennessee Hit by Dr. Potter," *Nashville Banner*, 15 June 1925, p. 1.

3. "Shaw and Coleman on Scopes Trial," *New Leader* (New York) 25 July 1925, p. 6 (reprint of Shaw's pretrial speech); David M. Church, "Net of Dayton Trial Spreads," *Nashville Banner*, 7 June 1925, sec. 2, p. 7; Frederick Kuh, "Ape Case Loosens Up Tongue of Einstein," *Pittsburgh Sun*, 22 June 1925, p. 10.

4. "Scopes Dined Says Fight Is for Liberty," *New York Times*, 11 June 1925, p. 1.

5. Oliver H. P. Garett, "Colby Enters Scopes Case: Darrow Chief," *Chattanooga Times*, 10 June 1925, p. 1 (reprint of *New York World* article).

6. "Scopes Here Grins, Does Not Know If He Is a Christian," *New York World*, 7 June 1925, p. 1; Edward Levinson, "Man and Monkey: An Interview with Scopes," *New Leader* (New York), 11 July 1925.

7. "Scopes Rests Hope in U.S. Constitution and Supreme Court," *Washington Post*, 13 June 1925, p. 1.

8. Henry Fairfield Osborn, *Evolution and Religion in Education* (New York: Scribner's, 1925), 34, 90, 96, 117, 122 (reprint of Osborn's 1925 *The Earth Speaks to Bryan*, with added chapters); "Science and Showmanship," *New York World*, 14 July 1925, p. 10.

9. "Dr. Osborn Advises Scopes on Defense," *New York Times*, 9 June 1925, p. 5.

10. "Scientists Pledge Support to Tennessee Professor Arrested for Teaching Evolution," *Daily Science News Bulletin*, 18 May 1925 (press release), in ACLU Archives, vol. 273.

11. George Hunter, *A Civic Biology* (New York: American, 1914), 261.

12. C. B. Davenport, "Evidences for Evolution," *Nashville Banner*, 1 June 1925, p. 6.

13. Henry Fairfield Osborn, "Osborn States the Case for Human Evolution," *New York Times*, 12 July 1925, sec. 8, p. 1; Kenneth Kyle Bailey, "The Anti-Evolution Crusade of the Nineteen-Twenties," Ph.D. diss., Vanderbilt University, 1953, p. 127; Luther Burbank to John Haynes Holmes, 29 July 1925,

in ACLU Archives, vol. 274; Ray Ginger, *Six Days or Forever? Tennessee versus John Thomas Scopes* (Boston: Beacon, 1958), p. 79.

14. "'Monkey Law' in Limelight," *Nashville Banner*, 22 May 1925, p. 1.

15. "Declares Bryan Befogs the Issue," *New York Times*, 18 May 1925, p. 8.

16. "Says Scopes Trial Will Help Religion," *New York Times*, 15 June 1925, p. 18; "Bible and Evolution Conflict, Says Potter," *Chattanooga Times*, 2 July 1925, p. 2.

17. H. L. Mencken, "The Monkey Trial: A Reporter's Account," in Jerry R. Tomkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections of the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 40 (reprint of 13 July 1925 article).

18. Transcript, 75.

19. "Dean Divinity School Thinks Bible Is Not in Conflict with Evolution," *Chattanooga Times*, 10 July 1925, p. 14; Transcript, 224–25.

20. "Sees Bryan as a Pharisee," *New York Times*, 18 May 1925, p. 8; "Two Extreme Views," *Chattanooga Times*, 1 July 1925, p. 4; "Tennessee Held Up to Scorn by Aked," *Nashville Banner*, 12 June 1925, p. 2.

21. "Evolution Is Discussed by Two Ministers in Knoxville," *Knoxville Journal*, 8 June 1925, p. 5.

22. "V. U. Seniors Hear Theologian Rank Darwin as Saint," *Nashville Tennessean*, 8 June 1925, p. 1.

23. Transcript, 223–24.

24. Transcript, 229.

25. William Jennings Bryan, *Seven Questions in Dispute* (New York: Revell, 1924), 128.

26. "Real Religion and Real Science," *Commercial Appeal* (Memphis), 26 July 1925, sec. 1, p. 4.

27. "Tennessee Hit by Dr. Potter," p. 1; Herbert Sanborn, "Four Species of Evolution," *Nashville Banner*, 5 July 1925, p. 2.

28. "Deny Science Wars Against Religion," *New York Times*, 25 May 1923, p. 1.

29. "Evolution Given Hard Jolt," *Knoxville Journal*, 14 March 1925, p. 1.

30. "Resolution Aimed at Tennessee Law," *Nashville Banner*, 1 July 1925, p. 21; "Educators Taboo Evolution Question," *Nashville Banner*, 1 July 1925, p. 21.

31. "Pastor Compares Darrow, Devil," *Knoxville Journal*, 1 July 1925, p. 2.

32. J. Frank Norris to W. J. Bryan, n.d. [June 1925], in Bryan Papers.

33. "Billy Sunday Not to Go to Dayton," *Nashville Banner*, 7 July 1925, p. 9.

34. Ronald L. Numbers, "Introduction," in Ronald L. Numbers, ed., *Creation–Evolution Debates* (New York: Garland, 1995), ix.

35. W. J. Bryan to John Straton, 1 July 1925, in Bryan Papers.

36. "S. F. Debate on Evolution Ends in 'Tie'," *San Francisco Examiner*, 15 June 1925, p. 13.

37. "The San Francisco Debates on Evolution," in Numbers, ed., *Creation–Evolution Debates*, 196, 289–90, 364.

38. George McCready Price to W. J. Bryan, 1 July 1925, in Bryan Papers.
39. W. J. Bryan to Dorothy MacIver James, 9 May 1925, in Bryan Papers.
40. "Daily Editorial Digest," *Nashville Banner*, 22 May 1925, p. 8; "Weird Adventures of 200 Reporters At Tennessee Evolution Trial," *Editor & Publisher*, 18 July 1925, p. 1.
41. Edward Caudill, "The Roots of Bias: An Empiricist Press and Coverage of the Scopes Trial," *Journalism Monographs* 114 (July 1989), 32.
42. "Novel View in Evolution Row," *Chattanooga Times*, 6 July 1925, p. 12.
43. T. W. Callaway, "One Evolutionist Out of Hundred," *Chattanooga Times*, 11 July 1925, p. 1.
44. Ira Hicks to Sue K. Hicks, n.d. [mid June 1925], in Hicks Papers.
45. "Baptist Editor Supports Bryan," *Nashville Banner*, 13 June 1925, p. 1.
46. "Evolution in the Public Schools," *The Present Truth*, 1 July 1925, p. 1.
47. "Dayton Keyed Up for Opening Today of Trial of Scopes," *New York Times*, 10 July 1925, p. 1.
48. Philip Kinsley, "Invoke Divine Guidance for Evolution Case," *Chicago Tribune*, 10 June 1925, p. 1.
49. "Anti-Evolution Leagues Form Over Country," *Chattanooga Times*, 2 July 1925, p. 1.
50. "Bryan Discusses Tennessee Case," *Nashville Banner*, 2 June 1925, p. 3.
51. "Bryan Calls Attention to Decision in Oregon," *Chattanooga Times*, 4 June 1925, p. 1.
52. "Modernist Fires Back at Commoner," *Nashville Banner*, 20 May 1925, p. 1.
53. "People Will Settle Question, Says Bryan," *Chattanooga Times*, 3 July 1925, p. 1.
54. "Bryan Gets the Jump on Defense Lawyers," *Commercial Appeal* (Memphis), 9 July 1925, p. 1.
55. W. J. Bryan to Sue K. Hicks, 28 May 1925, in Hicks Papers.
56. Sue K. Hicks to Ira E. Hicks, 8 June 1925, in Hicks Papers.
57. Sue K. Hicks to Reese V. Hicks, 8 June 1925, in Hicks Papers.
58. Bryan to Hicks (emphasis in original).
59. "Bryan Outlines Issues," p. 1.
60. Sue Hicks to Reese Hicks; Sue Hicks to Ira Hicks.
61. W. J. Bryan to Dr. Howard A. Kelly, 17 June 1925, in Bryan Papers.
62. Sue Hicks to Ira Hicks.
63. Ira E. Hicks to Sue K. Hicks, 5 June 1925, in Hicks Papers; Sue K. Hicks to W. J. Bryan, 8 June 1925, in Hicks Papers.
64. W. J. Bryan to George McCready Price, 1 June 1925, in Bryan Papers.
65. George McCready Price to W. J. Bryan, 1 July 1925, in Bryan Papers.
66. Howard A. Kelly to W. J. Bryan, 15 June 1925, in Bryan Papers.
67. W. J. Bryan to Howard A. Kelly, 22 June 1925, in Bryan Papers.
68. W. J. Bryan to S. K. Hicks, 10 June 1925, in Hicks Papers.
69. Ibid.

70. Samuel Untermyer to W. J. Bryan, 25 June 1925, in Bryan Papers.

71. Herbert E. Hicks and Sue K. Hicks to W. J. Bryan, 10 June 1925, in Hicks Papers; Herbert E. Hicks and Sue K. Hicks to W. J. Bryan, 13 June 1925, in Hicks Papers; W. J. Bryan to S. K. Hicks, 16 June 1926, in Hicks Papers; Ginger, *Six Days or Forever?* 74–78.

72. Herbert E. Hicks and Sue K. Hicks to John T. Raulston, 1 July 1925, in Hicks Papers.

73. "Give Up Schools Before Bible Is Peay's Attitude," *Nashville Tennessean*, 27 June 1925, p. 1.

74. "Dayton Trial Will Be Brief, Nashville Lawyer Predicts," *Nashville Banner*, 9 June 1925, p. 10.

75. W. J. Bryan to W. B. Marr, 15 June 1925, in Darrow Papers.

76. "Stewart Predicts Act Will Stand Acid Test," *Chattanooga Times*, 11 June 1925, p. 2.

77. "Scopes Counsel Expect Trial to Last Month," *Nashville Tennessean*, 23 June 1925, p. 1; Arthur Garfield Hays, "The Strategy of the Scopes Defense," *The Nation*, 5 August 1925, pp. 157–58.

78. "Witnesses for Defense at Dayton," *Nashville Banner*, 26 June 1925, p. 20.

79. Bryan, *Seven Questions in Dispute*, 154; "Bryan Discusses Evolution Case," *Nashville Banner*, 2 June 1925, p. 3; Transcript, 172.

80. "No Such Thing as Evolution, Bryan Declares," *Chattanooga Times*, 2 June 1925, p. 1.

81. W. J. Bryan to W. B. Riley, 27 March 1925, in Bryan Papers; Transcript, 230.

82. Mencken, "Monkey Trial," 40 (reprint of 13 July 1925 article).

83. John T. Scopes, *The Center of the Storm: Memoirs of John T. Scopes* (New York: Holt, 1967), 78.

84. Letter from Sue K. Hicks to W. J. Bryan, 23 June 1925, in Hicks Papers.

85. "Darrow Declares He Is Always Seeking Truth," *Knoxville Journal*, 23 June 1925, p. 1; "Glut of Laws Threat Against All Freedom," *Commercial Appeal* (Memphis), 24 June 1925, p. 1; "Scopes Dined Says Fight Is for Liberty," p. 1; "Drab Views Bared Before Capacity Crowd in Speech," *Knoxville Journal*, 24 June 1925, p. 1.

86. Arthur Garfield Hays, *City Lawyer* (New York: Simon & Schuster, 1942), 212.

87. Hicks to Bryan, 23 June 1925; "Drab Views Bared," p. 1.

88. James Gibson, "Evolution Stalks State Bar Meeting," *Commercial Appeal* (Memphis), 17 June 1925, p. 1; "Keebler's Attack on Legislation Is Not Sustained," *Knoxville Journal*, 26 June 1925, p. 1.

89. "$10,000 Defense Fund Is Asked for Scopes; To Be Spent on Case in Lower Courts," *New York Times*, 22 June 1925, p. 1.

90. "Anti-Evolution Act Invasion of Rights—Malone," *Knoxville Journal*, 28 June 1925, p. 1.

91. "Scopes Counsel, Here, Plans for Evolution Case," *Chicago Tribune*, 30 June 1925, p. 6.

92. "Scopes Trial Food for Thought, Colby," *Knoxville Journal*, 25 June 1925, p. 1.

93. "Rogers Sidesteps Evolution Trial," *Nashville Banner*, 31 May 1925, p. 1.

94. "Scopes Trial Call Test Free Speech," *Chattanooga Times*, 25 June 1925, p. 5; "Malone Pays His Respects to W. J. Bryan," *Chattanooga Times*, 26 June 1925, p. 5; "Malone Says Constitution Facing Test," *Chattanooga Times*, 27 June 1925, p. 5; "Says Legislature Can't Make Morals," *Nashville Banner*, 28 June 1925, p. 5.

95. W. B. Marr to Sue and Herbert Hicks, 10 June 1925, in Hicks Papers.

96. "Dr. Neal Says Renaissance Now Dawning," *Chattanooga Times*, 30 June 1925, p. 1; "Scopes Dined Says Fight Is for Liberty," p. 1.

97. "Scopes Attorney Fight Dayton Trial," *New York Times*, 4 July 1925, p. 2; "Federal Judge Refuses to Take Jurisdiction in Scopes Case; Trial Opens Friday in Dayton," *Chattanooga Times*, 7 July 1925, p. 1; Scopes, *Center of the Storm*, 78–82.

98. "Federal Judge Refuses," p. 1.

99. Mencken, "Monkey Trial," 44 (reprint of 15 July 1925 article).

100. "Broadcast of Scopes Trial Unprecedented," *Chicago Tribune*, 5 July 1925, sec. 7, p. 6; Philip Kinsley, "Dayton Raises Curtain Soon," *Nashville Banner*, 5 July 1925, p. 6.

101. Mencken, "Monkey Trial," 43 (reprint of 15 July 1925 article). Mason's activities in Tennessee were discussed in Joe Maxwell, "Building the Church (of God in Christ)," *Christianity Today*, 8 April 1996, p. 25.

102. "Dayton Keyed Up for Opening Today of Trial of Scopes," *New York Times*, 10 July 1925, p. 1.

103. T. W. Callaway, "Dayton Bootblack Gives Preacher His Definition of Fundamentalism," *Chattanooga Times*, 8 July 1925, p. 1.

104. "Dayton Cheers the Commoner," *Chattanooga Times*, 8 July 1925, p. 1.

105. "Bryan in Dayton, Calls Scopes Trial Duel to the Death," *New York Times*, 8 June 1925, p. 1.

106. "Visitors Come on Every Train," *Nashville Banner*, 9 July 1925, p. 3.

107. W. C. Cross, "Bryan, Noted Orator, in Favor at Dayton," *Knoxville Journal*, 10 July 1925, p. 1.

108. "Bryan Threatens National Campaign to Bar Evolution," *New York Times*, 8 July 1925, p. 1.

109. Philip Kinsley, "Bryan Gets Jump on Defense Lawyers," *Commercial Appeal*, 9 July 1925, p. 1.

110. Transcript, 159.

111. "Malone Glad Trial Starts on a Friday," *Chattanooga Times*, 10 July 1925, p. 2.

112. Ibid.; Charles Francis Potter, "Ten Years After the Monkey Show I'm Going Back to Dayton," *Liberty*, 28 September 1935, p. 36.

113. Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 251.

114. "Darrow Loud in His Protest," *Nashville Banner*, 8 July 1925, p. 1.

115. "Dayton Keyed Up," p. 1; Philip Kinsley, "Invoke Divine Guidance for Evolution Case," *Chattanooga Times*, 10 July 1925, p. 1.

Bölüm Altı: İlk Raundlar

1. Sterling Tracy, "No Modernists Named on the Scopes Jury; All Believe in Bible," *Commercial Appeal* (Memphis), 11 July 1925, p. 1.

2. "Scopes Jury Chosen with Dramatic Speed," *New York Times*, 11 July 1925, p. 1.

3. "Dayton Disappointed," *Chattanooga Times*, 11 July 1925, p. 1.

4. Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 256.

5. Arthur Garfield Hays, *Let Freedom Ring* (New York: Liveright, 1928), 34.

6. "Scopes Jury Chosen with Dramatic Speed," 1.

7. Ibid.; "Quash Indictment but Return New One," *Nashville Banner*, 10 July 1925, p. 1.

8. John T. Scopes, *Center of the Storm: Memoirs of John T. Scopes* (New York: Holt, 1967), 102–3.

9. W. J. Bryan to S. K. Hicks, 25 June 1925, in Hicks Papers.

10. Darrow, *My Life*, 256.

11. Scopes, *Center of the Storm*, 103; Hays, *Let Freedom Ring*, 76–77; Transcript, 3, 109.

12. Transcript, 41; Tracy, "No Modernists Named on the Scopes Jury," 1.

13. Transcript, 29–36.

14. Transcript, 13–14; Hays, *Let Freedom Ring*, 37; Watson Davis, "School of Science for Rhea County," *Chattanooga Times*, 11 July 1925, p. 1.

15. Transcript, 14.

16. H. L. Mencken, "The Monkey Trial: A Reporter's Account," in Jerry D. Tompkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections on the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 38–39 (reprint of 11 July 1925 article).

17. Tracy, "No Modernists Named on the Scopes Jury," 1.

18. "A Typical Southern Jury," *Pittsburgh American*, 17 July 1925, p. 4.

19. Transcript, 43.

20. Transcript, 7–9.

21. Davis, "School of Science for Rhea County," 1.

22. Transcript, 43.

23. Jack Lait, "Scopes Trial Keys Up Dayton," *Nashville Banner*, 12 July 1925, p. 1.

24. "Dayton's Police Suppress Skeptics," *New York Times*, 12 July 1925, p. 1.

25. Mencken, "Monkey Trial," 40 (reprint of 13 July 1925 article).

26. Ralph Perry, "'Loud Speaker' for the State," *Nashville Banner*, 13 July 1925, p. 1.

27. "Hostility Grows in Dayton Crowd; Champions Clash," *New York Times*, 12 July 1925, p. 1.

28. Ibid.

29. "Dayton's One Pro-Evolution Pastor Quits as Threat Bars Dr. Potter from Pulpit," *New York Times*, 13 July 1925, p. 1. (Article title refers to Howard G. Byrd, pastor of Dayton's northern Methodist church, who quit after his invitation to let Potter deliver the Sunday sermon was overruled by the congregation.)

30. "Dayton's One Pro-Evolution Pastor Quits," 1.

31. "Crowds Jam Court to See Champions," *New York Times*, 14 July 1925, p. 1.

32. Darrow, *My Life*, 259.

33. Transcript, 45.

34. Transcript, 50.

35. Transcript, 55.

36. Transcript, 56–57; Hays, *Let Freedom Ring*, 42–43.

37. "Clash of Attorneys," *Nashville Banner*, 13 July 1925, p. 3.

38. Transcript, 66.

39. Transcript, 66–68, 73.

40. "Lively Clashes in Move to Quash Indictment," *Chattanooga Times*, 14 July 1925, p. 1.

41. Darrow, *My Life*, 259–60.

42. "Darrow Scores Ignorance and Bigotry Seeking to Quash Scopes Indictment," *New York Times*, 14 July 1925, p. 1.

43. Transcript, 75.

44. Transcript, 79–84.

45. Transcript, 77–87.

46. "Darrow Scores Ignorance and Bigotry," 1.

47. Mencken, "Monkey Trial," 41 (reprint of 14 July 1925 article).

48. "Darrow Scores Ignorance and Bigotry," 1.

49. Philip Kinsley, "Liberty at Stake if Law Stands, Darrow Says," *Chicago Tribune*, 14 July 1925, p. 1.

50. Joseph Wood Krutch, "Darrow vs. Bryan," *Nation*, 29 July 1925, p. 136.

51. Hays, *Let Freedom Ring*, 46.

52. "Lively Clashes in Move to Quash Indictment," 1.

53. Darrow, *My Life*, 257.

54. "Darrow's Paradise," *Commercial Appeal* (Memphis), 15 July 1925, p. 1.

55. Mencken, "Monkey Trial," 41 (reprint of 14 July 1925 article).

56. Hays, *Let Freedom Ring*, 41.

57. Transcript, 89–90.

58. Transcript, 90–91; "Stormy Scenes in the Trial of Scopes as Darrow Moves to Bar All Prayers," *New York Times*, 15 July 1925, p. 1.

59. Transcript, 92.

60. Sterling Tracy, "Lawyers Out for Gore When Evolution Trial Starts to Get Rough," *Commercial Appeal* (Memphis), 15 July 1925, p. 1.

61. Transcript, 93–94; "Weird Adventures of 200 Reporters at Tennessee Evolution Trial," *Editor & Publisher*, 18 July 1925, p. 1.

62. Tracy. "Lawyers Out for Gore," 1.

63. Transcript, 97, 98, 102.

64. Scopes, *Center of the Storm,* 124.

BÖLÜM YEDİ: YÜZYILIN DAVASI

1. Ralph Perry, "Defense Calls Dr. Metcalf," *Nashville Banner*, 16 July 1925, p. 6.

2. John T. Scopes, *Center of the Storm: Memoirs of John T. Scopes* (New York: Holt, 1967), 138–39.

3. "Schoolboy Testimony State's Program Now," *Chattanooga Times*, 14 July 1925, p. 2.

4. Transcript, 112.

5. Transcript, 113–16.

6. Transcript, 113–15.

7. Sterling Tracy, "Scientific Evidence, Issue in Scopes Case, Is Pondered by Court," *Commercial Appeal* (Memphis), 16 July 1925, p. 1.

8. H. L. Mencken, "The Monkey Trial: A Reporter's Account," in Jerry D. Tompkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections on the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 44 (reprint of 14 July 1925 article).

9. Transcript, 121–22.

10. Transcript, 127.

11. Transcript, 129–31.

12. Transcript, 133.

13. Scopes, *Center of the Storm*, 136, 188.

14. Transcript, 138.

15. Mencken, "Monkey Trial," 45 (reprint of 7 July 1925 article).

16. Transcript, 139.

17. "Darrow Puts First Scientist on Stand to Instruct Scopes Judge on Evolution; State Completes Its Case in One Hour," *New York Times*, 16 July 1925, p. 1.

18. Sterling Tracy, "Malone Wins Cheers from Dayton People on Answering Bryan," *Commercial Appeal* (Memphis), 17 July 1925, p. 1.

19. Transcript, 153.

20. Transcript, 156–60.

21. Transcript, 163–64, 166–67, 169; "Prosecution Moves to Exclude Experts," *Nashville Banner*, 16 July 1925, p. 1.

22. Philip Kinsley, "They Call Us Bigots When We Refuse to Throw Away Our Bibles," *Commercial Appeal* (Memphis), 17 July 1925, p. 1 (*Chicago Tribune* wire story).

23. Transcript, 170.

24. Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 263.

25. Transcript, 170–80.

26. Transcript, 180–82.

27. Scopes, *Center of the Storm*, 147–48.

28. Transcript, 184–88.

29. Sterling Tracy, "Malone Wins Cheers from Dayton People on Answering Bryan," *Commercial Appeal* (Memphis), 17 July 1925, p. 1; Arthur Garfield Hays, *Let Freedom Ring* (New York: Liveright, 1928), 65–66; John Washington Butler, "For Heaven's Sake!" *Commercial Appeal* (Memphis), 19 July 1925, p. 3; Scopes, *Center of the Storm*, 154–56.

30. Transcript, 190–99; Tracy, "Malone Wins Cheers," 1.

31. Ralph Perry, "Eventful Hour of Scopes Trial," *Nashville Banner*, 17 July 1925, p. 1.

32. "Bryan Defends Tennessee and Its Law; Calls Evolution Attack on Church; Spirited Debate on Expert Evidence," *New York Times*, 17 July 1925, p. 1.

33. Kinsley, "They Call Us Bigots," 1.

34. Transcript, 185.

35. Transcript, 201–3 (emphasis added); Scopes, *Center of the Storm*, 158–59; "Judge Shatters the Scopes Defense by Barring Testimony of Scientists; Sharp Clashes as Darrow Defies the Court," *New York Times*, 18 July 1925, p. 1.

36. Transcript, 204–9; Hays, *Let Freedom Ring*, 67–68.

37. Transcript, 207–9; Sterling Tracy, "Scientists Excluded, Darrow Spends a Day 'Strafing' the Judge," *Commercial Appeal* (Memphis), 18 July 1925, p. 1.

38. Mencken, "Monkey Trial," 50 (reprint of 18 July 1925 article).

39. "Weird Adventures of 200 Reporters at Tennessee Evolution Trial," *Editor & Publisher*, 18 July 1925, p. 1.

40. "Mencken Epithets Raise Dayton's Ire," *New York Times*, 17 July 1925, p. 3.

41. Charles Francis Potter, "Ten Years After the Monkey Show I'm Going Back to Dayton," *Liberty*, 28 September 1935, p. 37.

42. Bill Perry, "Scopes Defense Facing Defeat," *Nashville Banner*, 19 July 1925, p. 1.

43. "Defense Counsel at Work on Affidavits," *Nashville Banner*, 18 July 1925, p. 1; "Bryan's Statement," *Commercial Appeal* (Memphis), 19 July 1925, p. 1; John Herrick, "Bryan Stirs Up Animus Among Tennessee Folk," *Chicago Tribune*, 20 July 1925, p. 4.

44. "Offer of $10,000 to Start Bryan 'University' Opens Dayton Campaign for $1,000,000 Fund," *New York Times*, 17 July 1925, p. 1.

45. "Darrow's Statement," *Commercial Appeal* (Memphis), 19 July 1925, p. 1; "Bryan and Darrow Wage War of Words in Trial Interlude," *New York Times*, 19 July 1925, p. 1; "Bryan Now Regrets Barring of Experts," *New York Times*, 18 July 1925, p. 2.

46. Herrick, "Bryan Stirs Up Animus," 1.

47. "Defense Counsel Make Ready for Final Battle," *Nashville Tennessean*, 19 July 1925, p. 1.

48. Perry, "Scopes Defense Facing Defeat," 1.

49. Transcript, 211.

50. Transcript, 216–80.
51. Transcript, 225–27.
52. Scopes, *Center of the Storm*, 114.
53. "Bryan, Made Witness in Open Air Court, Shakes His Fist at Darrow Amid Cheers; Apology End Contempt Proceedings," *New York Times*, 21 July 1925, p. 1.
54. "Defense Counsel Make Ready for Final Battle," 1.
55. Scopes, *Center of the Storm*, 166.
56. Transcript, 288.
57. "Big Crowd Watches Trial Under Trees," *New York Times*, 21 July 1925, p. 1.
58. Ralph Perry, "Added Thrill Given Dayton," *Nashville Banner*, 21 July 1925, p. 2.
59. Darrow, *My Life*, 267.
60. Transcript, 285.
61. Transcript, 302.
62. Hays, *Let Freedom Ring*, 77.
63. Scopes, *Center of the Storm*, 178.
64. Transcript, 302.
65. "Bryan, Made Witness in Open Air Court," 1.
66. Transcript, 299.
67. Transcript, 304.
68. Ralph Perry, "Added Thrill Given Dayton," *Nashville Banner*, 21 July 1925, p. 2.
69. Sterling Tracy, "Darrow Quizzes Bryan; Agnosticism in Clash with Fundamentalism," *Commercial Appeal* (Memphis), 21 July 1925, p. 1.
70. Clarence Darrow to H. L. Mencken, 15 August 1925, in H. L. Mencken Collection, New York Public Library, NY.
71. Transcript, 305.
72. Transcript, 306–8.
73. Transcript, 312–12.
74. Corinne Rich, "Jurors Know Least About Scopes Trial," *Commercial Appeal* (Memphis), 22 July 1925, p. 1.
75. "Scopes Fined $100," *Chattanooga Times*, 22 July 1925, p. 1.
76. Sterling Tracy, "Scopes Is Convicted; Draws $100 Fine for Teaching Evolution," *Commercial Appeal* (Memphis), 22 July 1925, p. 1.
77. Transcript, 316–17.

Bölüm Sekiz: Bir Dönemin Sonu

1. Lawrence W. Levine, *Defender of the Faith: William Jennings Bryan, The Last Decade, 1915–1925* (New York: Oxford University Press, 1965), 355.
2. "Commoner Propounds 9 Specific Questions to Chicago Attorney," *Knoxville Journal*, 22 July 1925, p. 8.

3. "Dayton Hears Parting Shots," *Nashville Banner*, 22 July 1925, p. 4.

4. "Bryan Doesn't Claim 'To Know Everything'; He Replies to Foes," *Commercial Appeal* (Memphis), 23 July 1925, p. 1.

5. Transcript, 338. (Bryan's unused closing argument was printed as a supplement in the unofficial published version of the trial transcript.)

6. George F. Milton, "A Dayton Postscript," *Outlook* 140 (1925), 552. For a similar comment, see Milton's editorial, "Disgraceful Performance," *Chattanooga News*, 21 July 1925, p. 8.

7. Ray Ginger, *Six Days or Forever? Tennessee v. John Thomas Scopes* (London: Oxford University Press, 1958), 192; "Bryan Satisfied with His Recent Crusades," *Commercial Appeal* (Memphis), 23 July 1925, p. 3.

8. Grace Dexter Bryan to Judge Sue Hicks, 12 April 1940, in Hicks Papers.

9. William Jennings Bryan and Mary Baird Bryan, *The Memoirs of William Jennings Bryan* (Philadelphia: United, 1925), 485–86.

10. Transcript, 339.

11. Irving Stone, *Clarence Darrow for the Defense* (New York: Doubleday, 1941), 464; Joseph Wood Krutch, "The Great Monkey Trial," *Commentary* (May 1967), 84; Robert D. Linder, "Fifty Years After Scopes: Lessons to Learn, a Heritage to Reclaim," *Christianity Today*, 18 July 1975, p. 9.

12. Arthur Garfield Hays, *Let Freedom Ring* (New York: Liveright, 1928), 79–80.

13. "Dayton Snap Shots," *Nashville Banner*, 12 July 1925, p. 8.

14. "Dayton Back to Earth," *Commercial Appeal* (Memphis), 23 July 1925, p. 2; "Dayton's Subsidence," *Nashville Banner*, 22 July 1925, p. 8; John T. Scopes, *Center of the Storm: Memoirs of John T. Scopes* (New York: Holt, 1967), 191–95.

15. Scopes, *Center of the Storm*, 194, 206–7.

16. Russell D. Owen, "The Significance of the Scopes Trial," *Current History* 22 (1925), 875.

17. Herbert E. Hicks to Ira Evans Hicks, 22 July 1925, in Hicks Papers; "Malone Talks at Follies," *New York Times*, 24 July 1925, p. 13; Arthur Garfield Hays, "The Strategy of the Scopes Defense," *The Nation*, 5 August 1925, p. 158.

18. H. L. Mencken, "The Monkey Trial: A Reporter's Account," in Jerry D. Tompkins, ed., *D-Days at Dayton: Reflections on the Scopes Trial* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1965), 51 (reprint of 18 July 1925 article); "Says Evolution Laws Will Become General," *Commercial Appeal* (Memphis), 23 July 1925, p. 4.

19. Ralph Perry, "Both Won in Scopes Hearing," *Nashville Banner*, 22 July 1925, p. 1.

20. T. W. Callaway, "Think Darrow Met His Match," *Chattanooga Times*, 22 July 1925, p. 2; W. S. Keese, "Declares Bryan Shorn of Strength," *Chattanooga Times*, 22 July 1925, p. 2.

21. "Real Religion and Real Science," *Commercial Appeal* (Memphis), 26 July 1925, sec. 1, p. 4.

22. Frank R. Kent, "On the Dayton Firing Line," *The New Republic* 43 (1925), 259.

23. "Ended at Last," *New York Times*, 22 July 1925, p. 18; "As Expected, Bryan Wins," *Chicago Tribune*, 22 July 1925, p. 8.

24. "Dayton's 'Amazing' Trial," *Literary Digest*, 25 July 1925, p. 7.

25. "2,000,000 Words Wired to the Press," *New York Times*, 22 July 1925, p. 22; "The End in Sight at Dayton," *New York Times*, 18 July 1925, p. 12; Transcript, 316.

26. Howard W. Odum, "Duel to the Death," *Social Forces* 4 (1925), 190.

27. "His Death Dramatic," *New York World*, 27 July 1925, p. 16.

28. Scopes, *Center of the Storm*, 203; G. W. Rappleyea to Forrest Bailey, 7 August 1925, in ACLU Archives, vol. 274; Austin Peay, "The Passing of William Jennings Bryan," in Austin Peay, *A Collection of State Papers and Political Addresses* (Kingsport, TN: Southern, 1929), 450.

29. "Comment of Press of Nation on Bryan's Death," *New York Times*, 27 July 1925, p. 2.

30. Charles O. Oaks, "Death of William Jennings Bryan," in Norm Cohen, "Scopes and Evolution in Hillbilly Songs," *JEMF Quarterly* 6 (1970), 176; W. B. Riley, "Bryan: The Great Commoner and Christian," *Christian Fundamentals in School and Church* 7 (October 1925), 9, 11.

31. "Evolution Issue in Congress, Forecast," *Commercial Appeal* (Memphis), 30 July 1925, p. 1.

32. "Mississippi May Ban Theory of Evolution," *Commercial Appeal* (Memphis), 31 July 1925, p. 1; "Tennessee Man Attacks Evolution," *Clarion-Ledger* (Jackson), 9 February 1926, p. 3.

33. Frank R. Kent, "On the Dayton Firing Line," *The New Republic* 43 (1925), 260; "Dr. John Roach Straton Challenges Darrow," *Johnstown Democrat*, 20 August 1925, p. 16; Riley, "Bryan: The Great Commoner and Christian," 11. About the same time, J. Frank Norris compared Bryan standing against Darrow to "Moses challenging Pharaoh" and "Martin Luther hurling his thesis [*sic*] at Pope Leo X. It is the greatest battle of the centuries." See James J. Thompson, Jr., *Tried as by Fire: Southern Baptists and the Religious Controversies of the 1920s* (Macon, Ga.: Mercer University Press, 1982), 132.

34. Cohen, "Scopes and Evolution in Hillbilly Songs," 176–80; "Demand for Special Record," *Talking Machine World* (15 September 1925), 83; see also Mel R. Wilhoit, "Music of the Scopes Monkey Trial," typescript, Bryan College Music Department, Dayton, Tennessee, 1995. The country music classic, "A Boy Named Sue," a distant cousin of these Scopes songs, was inspired by the Scopes prosecutor Sue Hicks. Juanita Glenn, "Judge Still Recalls 'Monkey Trial'—50 Years Later," *Knoxville Journal*, 11 July 1975, 17.

35. H. L. Mencken, "Editorial," *American Mercury* 6 (1925), 159.

36. Ronald L. Numbers, "The Scopes Trial: History and Legend," *Southern Culture* (forthcoming); "Dayton and After," *Nation* 121 (1925), 155–56; Mencken, "Editorial," 160; Maynard Shipley, *The War on Modern Science* (New York: Knopf, 1927), 3–4.

37. "Darrow's Blunder," *New York World*, 23 July 1925, p. 18; "Darrow Betrayed Himself," *Times-Picayune* (New Orleans), 23 July 1925, p. 8.

38. "The Scopes Case Counsel," *Religious Weekly Review*, 27 June 1925, in ACLU Archives, vol. 276; Brower Eddy to John R. Neal, 10 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274; Edwin Mims, "Modern Education and Religion," 6, in Mims Papers; Raymond B. Fosdick to Roger N. Baldwin, 19 October 1925, in ACLU Archives, vol. 274; Roger N. Baldwin to Raymond B. Fosdick, 21 October 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

39. ACLU Executive Committee, "Minutes," 3 August 1925, in ACLU Archives, vol. 279; Forrest Bailey to Clarence Darrow, 2 September 1925, in ACLU Archives, vol. 275 (quoting from earlier letter to Neal); Rappleyea to Bailey, 7 August 1925.

40. Forrest Bailey to Charles H. Strong, 12 August 1925, in ACLU Archives, vol. 274 (similar letters in same volume); "The Conduct of the Scopes Trial," *The New Republic* 43 (1925), 332.

41. Bailey to Darrow, 2 September 1925; Clarence Darrow to Forrest Bailey, 4 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

42. Forrest Bailey to Walter Nelles, 4 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274; "Mr Hughes and the Tennessee Law," *New York World*, 3 September 1925, p. 8; Arthur Garfield Hays to Walter Nelles, 9 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274; Walter Nelles to Arthur Garfield Hays, 10 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

43. Transcript, 288; Mencken, "Monkey Trial," 51 (reprint of 18 July 1925 article); Joseph Wood Krutch, "Darrow vs. Bryan," *Nation*, 29 July 1925, p. 136; Maynard M. Metcalf et al. to Michael I. Pupin, 17 August 1925, in Darrow Papers.

44. Forrest Bailey to John T. Scopes c/o Clarence Darrow, 29 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

45. Clarence Darrow to Forrest Bailey, 10 February 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Forrest Bailey to Franklin Reynolds, 23 December 1925, in ACLU Archives, vol. 274. For an example of local attorneys handling matters, see Franklin Reynolds to Forrest Bailey, 10 December 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

46. See, e.g., Forrest Bailey to Walter Nelles, 4 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274; Forrest Bailey to Frank H. O'Brien, 3 December 1925, in ACLU Archives, vol. 274.

47. K. T. McConnico to Charles L. Cornelius, 16 September 1926, in Peay Papers, GP 40–24.

48. Austin Peay to Samuel Untermyer, 19 September 1925, in Peay Papers, GP 40–24.

49. "Condensed Minutes of Annual Meeting," *Journal of the Tennessee Academy of Sciences* 1 (1925), 9; Wilson L. Newman to Austin Peay, 5 December 1925, in Peay Papers, GP 40–13.

50. For the correspondence to Peay on this matter, see Peay Papers, GP 40–13.

which also includes a *Nashville Banner* article summarizing the letters. For the ACLU offer to support a challenge to the Mississippi law, see American Civil Liberties Union, "Press Service," 20 March 1926, in ACLU Archives, vol. 299.

51. George F. Milton to Austin Peay, 8 August 1925, in Peay Papers, GP 40–24; Franklin Reynolds to Forrest Bailey, 18 March 1926, in ACLU Archives, vol. 299; John T. Scopes to Roger N. Baldwin, 8 August 1926, in ACLU Archives, vol. 299.

52. Forrest Bailey to Arthur Garfield Hays, 5 January 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Forrest Bailey to Robert S. Keebler, 5 January 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Arthur Garfield Hays to Forrest Bailey, 6 January 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Robert S. Keebler to Forrest Bailey, 9 February 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Arthur Garfield Hays to Walter Nelles, 9 September 1925, in ACLU Archives, vol. 274. Bailey miscounted the number of Tennessee and non-Tennessee lawyers on the defense brief. There were five "foreigners" (Darrow, Malone, Hays, Rosensohl, and the ACLU attorney Walter H. Pollak), and four "natives" (Neal, Keebler, Spurlock, and a local attorney named Frank McElwee, who had advised the defense throughout the trial and appeal).

53. John Randolph Neal to Forrest Bailey, 15 February 1926, in ACLU Archives, vol. 299.

54. "Reply Brief and Argument for the State of Tennessee," State v. Scopes, 154 Tenn. 105 (1926), pp. 14, 78–80, 380 (emphasis in original).

55. "Brief and Argument of the Tennessee Academy of Sciences as Amicus Curiae," Scopes v. State, 154 Tenn. 105 (1926), pp. 16, 90, 154.

56. "World Awaits Scopes Hearing Here Monday," *Nashville Banner*, 30 May 1926, p. 1; "State Defends Anti-Evolution Law," *Knoxville Journal*, 1 June 1926, p. 1.

57. "Supreme Court Hears Scopes Case," *Nashville Banner*, 31 May 1926, p. 1.

58. Ibid.; "Anti-Evolution Law Called 'Capricious'," *Commercial Appeal* (Memphis), 1 June 1926, p. 1.

59. "Supreme Court Hears Scopes Case," 1.

60. William Hutchinson, "Darrow Makes Fervid Plea," *Nashville Banner*, 1 June 1926, p. 1.

61. "Scopes Case Rests in Hands of State's Highest Tribunal," *Knoxville Journal*, 2 June 1926, p. 1; "Darrow and McConnico Speak in Scopes Case," *Nashville Banner*, 1 June 1926, p. 1.

62. Ibid.; "Darrow Declares Science as Real as Religion," *Chattanooga Times*, 2 June 1926, p. 1.

63. "Argument of Clarence Darrow," Scopes v. State, 154 Tenn. 105 (1926), pp. 17, 26–28, in Darrow Papers; Hutchinson, "Darrow Makes Fervid Plea," 1; Hays, *Let Freedom Ring*, 80.

64. Hays, *Let Freedom Ring*, 80; "Religious Issue Flares in Scopes Case Pleas," *Chattanooga Times*, 1 June 1926, p. 1; "Scopes Case," 1 (Associated Press wire story).

65. Forrest Bailey to Clarence Darrow, 3 June 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Clarence Darrow to Forrest Bailey, 9 June 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Roger N. Baldwin to John T. Scopes, 10 August 1926, in ACLU Archives, vol. 299; Wolcott H. Pitkin to Felix Frankfurter, in ACLU Archives, vol. 299.

66. Scopes, *Center of the Storm*, 237.

67. Scopes v. State, 154 Tenn. 105, 289 S.W. at 363, 364, 367, 370 (1927).

68. Ibid., 289 S.W. at 367.

69. "Scopes Goes Free, but Law Is Upheld," *New York Times*, 16 January 1927, p. 1; "Will Ask Court to Rehear Case," *Nashville Banner*, 17 January 1927, p. 1.

70. "Finis Is Written in Scopes Case," *Nashville Banner*, 16 January 1927, p. 1.

71. Lida B. Robertson to Governor Peay, 11 August 1925, in Peay Papers, GP 40–13.

72. Shipley, *War on Science*, 111.

73. See, e.g., Virginia Gray, "Anti-Evolution Sentiment and Behavior: The Case of Arkansas," *Journal of American History* 62 (1970), 357–65.

74. "Malone Talks," 13; "The Inquisition in Tennessee," *The Forum* 74 (1925), 159; Edwin Mims, "Mr. Mencken and Mr. Sherman: Smartness and Light," in Mims Papers, box 19; Edward J. Larson, *Trial and Error: The American Controversy Over Creation and Evolution* (New York: Oxford University Press, 1989), 83–84.

75. Hays, "Strategy of the Scopes Defense," 157; Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 267. See also Hays, *Let Freedom Ring*, 79; Arthur Garfield Hays, *City Lawyer* (New York: Simon & Schuster, 1942), 215.

76. W. B. Riley, "The World's Christian Fundamentals Association and the Scopes Trial," *Christian Fundamentals in School and Church* 7 (October 1925), 39–40.

77. Charles A. Baird and Mary R. Baird, *The Rise of American Civilization*, vol. 2 (New York: Macmillan, 1928), 752–53.

78. Preston William Slosson, *The Great Crusade and After* (New York: Macmillan, 1931), 432–33. For a similar account, see William W. Sweet, *The Story of Religion in America* (New York: Harper, 1930), 513.

79. Paxton Hibben, *Peerless Leader: William Jennings Bryan* (New York: Farrar, 1929), 402 (quote); Morris R. Werner, *Bryan* (New York: Harcourt, 1929), 339–55.

80. For an extended analysis of this issue, see Paul M. Waggoner, "The Historiography of the Scopes Trial: A Critical Re-evaluation," *Trinity Journal* (new series), 5 (1985), 161.

Bölüm Dokuz: Öykünün Yeniden Anlatımı

1. Frederick Lewis Allen, *Only Yesterday: An Informal History of the Nineteen-Twenties* (reprint, New York: Harper, 1964), 163–71.

2. Ibid., 163–64, 170; Clarence Darrow, *The Story of My Life* (New York: Grosset, 1932), 267.

3. . Allen, *Only Yesterday*, vii–viii.

4. Roderick Nash, *The Nervous Generation: American Thought, 1917–1930* (Chicago: Rand McNally, 1970), 5–8. See also Darwin Payne, *The Making of Only Yesterday: Frederick Lewis Allen* (New York: Harper, 1975), 98–103.

5. Ernst Mayr, personal communication, 1 December 1995.

6. Allen, *Only Yesterday*, 168–70; Paul M. Waggoner, "The Historiography of the Scopes Trial: A Critical Re-evaluation," *Trinity Journal* (new series), 5 (1985), 161.

7. Gaius Glen Atkins, *Religion in Our Times* (New York: Round Table, 1932), 250–52; Mark Sullivan, *Our Times: The United States, 1900–1925* (New York: Scribner's, 1935), 644.

8. William W. Sweet, *The Story of Religion in America* (New York: Harper, 1930), 513; William W. Sweet, *The Story of Religion in America*, rev. ed. (New York: Harper, 1939); Irving Stone, *Clarence Darrow for the Defense* (Garden City: Doubleday, 1941), 437.

9. W. J. Bryan to Dr. Howard A. Kelly, 17 June 1925, in Bryan Papers; John Thomas Scopes to Editor, *Forum* (June 1925), xxvi.

10. William Vance Trollinger, Jr., "Introduction," in William Vance Trollinger, Jr., ed., *The Antievolution Pamphlets of William Bell Riley* (New York: Garland, 1995), xvii–xviii.

11. Howard W. Odum, *An American Epoch: Southern Portraiture in the National Picture* (New York: Holt, 1930), 167–68. For a similar comment later in the decade, see Howard W. Odum, *Southern Regions of the United States* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1936), 501, 527.

12. C. H. Thurber to W. J. Bryan, 21 November 1923, in Bryan Papers; W. J. Bryan to C. H. Thurber, 22 December 1923, in Bryan Papers.

13. Compare George William Hunter, *A Civic Biology* (New York: American, 1914), 193–96, 235, 404–6, 423, with George William Hunter, *A New Civic Biology* (New York: American, 1926), 250, 383, 411–12, 436. For a broad analysis of multiple texts, see Judith V. Grabner and Peter D. Miller, "Effect of the Scopes Trial," *Science* 185 (1974), 832–37; Gerald Skoog, "The Topic of Evolution in Secondary School Biology Textbooks: 1900–1977," *Science Education* 63 (1979), 620–36; Edward J. Larson, *Trial and Error: The American Controversy Over Creation and Evolution* (New York: Oxford University Press, 1989), 84–88.

14. Ronald L. Numbers, *The Creationists: The Evolution of Scientific Creationism* (New York: Knopf, 1992), 100; Edward B. Davis, "Introduction," in Edward B. Davis, ed., *The Antievolution Pamphlets of Harry Rimmer* (New York: Garland, 1995), xvi–xix.

15. George M. Marsden, *Fundamentalism and American Culture: The Shaping of Twentieth-Century Evangelicalism, 1870–1925* (New York: Oxford University Press, 1980), 184–85.

16. Joel A. Carpenter, "Fundamentalist Institutions and the Rise of Evangel ical Protestantism, 1929–1942." *Church History* 49 (1980), 62–75 (Carpente quote from Marsden, *Fundamentalism and American Culture*, 194).

17. Ronald L. Numbers, "The Creationists," in Martin E. Marty, ed., *Fundamentalism and Evangelicalism* (Munich: Saur, 1993), 261.

18. John 18:36 (AV); 1 Cor. 1:20 (AV).

19. "I'll Fly Away," in *Wonderful Melody* (Hartford, Conn.: Hartford Music 1932).

20. Richard Hofstadter, *The American Political Tradition: And the Men Wh Made It* (New York: Knopf, 1948), 199–202. For later, more balanced presentations, see Lawrence W. Levine, *Defender of the Faith: William Jennings Bryan The Last Decade, 1915–1925* (New York: Oxford University Press. 1965); Paolo E Coletta, *William Jennings Bryan.* Vol. 3. *Political Puritan, 1915–1925* (Lincoln University of Nebraska Press, 1969).

21. Norman F. Furniss, *The Fundamentalist Controversy, 1918–1931* (New Haven, Conn.: Yale University Press, 1954), 3.

22. William E. Leuchtenburg, *The Perils of Prosperity, 1914–1932* (Chicago University of Chicago Press, 1958), 217–23.

23. Ray Ginger, *Six Days or Forever? Tennessee v. John Thomas Scopes* (London: Oxford University Press, 1958), 190–217, 238.

24. Richard Hofstadter, *The Age of Reform: From Bryan to F.D.R.* (New York: Knopf, 1955), 286.

25. Richard Hofstadter, William Miller, and Daniel Aaron, *The Unite States: The History of a Republic* (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1957) 636; Irwin Unger, *These United States: The Questions of Our Past*, vol. 2, 6th ed (Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1995), 712; Samuel Eliot Morison Henry Steele Commanger, and William E. Leuchtenburg, *A Concise History of the American Republic*, rev. ed. (New York: Oxford University Press, 1977), 58 William Miller, *A New History of the United States* (New York: Braziller, 1958) 356. A half-dozen other collegiate textbooks published between 1960 and 199 contain similar accounts of the trial.

26. See Michael Lienesch, *Redeeming America: Piety and Politics in the New Christian Right* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1993), 154.

27. Compare Harry Rimmer, "The Theories of Evolution and the Facts of Human Antiquity" (1929), in Davis, ed., *Antievolution Pamphlets*, 84–85, with late pamphlets in this collection; compare with Arthur I. Brown, "Science Speaks to Osborn," in Ronald L. Numbers, ed., *The Antievolution Works of Arthur I. Brown* (New York: Garland, 1995), 134–75, with other works in this collection.

28. George McCready Price to William Jennings Bryan, 1 July 1925, in Bryan Papers; "Says Millions Here Oppose Darwinism," *New York Times*, 8 September 1925, p. 9; George McCready Price, "What Christians Believe About Creation," *Bulletin of Deluge Geology* 2 (1942), 76.

29. Henry M. Morris, *History of Modern Creationism* (San Diego: Master, 1984), 73.

30. Jerry Falwell, *The Fundamentalist Phenomenon: The Resurgence of Conservative Christianity* (Garden City: Doubleday, 1981), 86.

31. "House Decides State to Keep Evolution Act," *Chattanooga Times*, 20 February 1935, p. 2.

32. Judson A. Rudd to Members of the Legislature, 15 March 1951, in Scopes trial file, Bryan College Archives, Dayton, Tennessee.

33. Ibid. For a discussion of this period of anti-Communist activity by fundamentalists, see James Davison Hunter, *Evangelicalism: The Coming Generation* (Chicago: University of Chicago Press, 1987), 121–24.

34. Ferenc M. Szasz, "William Jennings Bryan, Evolution and the Fundamentalist–Modernist Controversy," in Marty, ed., *Fundamentalism and Evangelicalism*, 109. For an example of a later defense of Bryan, see Robert D. Linder, "Fifty Years After Scopes: Lessons to Learn, a Heritage to Reclaim," *Christianity Today*, 18 July 1975, pp. 7–10.

35. Hunter, *Evangelicalism*, 120.

36. Ginger, *Six Days or Forever?* 238.

37. Richard Hofstadter, *Anti-Intellectualism in American Life* (New York: Knopf, 1963), 3, 125, 130–31.

38. Jerome Lawrence and Robert E. Lee, "Inherit the Wind: The Genesis & Exodus of the Play," *Theater Arts* (August 1957), 33; Elizabeth J. Haybe, "A Comparison Study of *Inherit the Wind* and the Scopes 'Monkey Trial'," Master's thesis, University of Tennessee, 1964, p. 66; Tony Randall, personal communication, April 1996.

39. Lawrence and Lee, "Genesis & Exodus," 33.

40. Jerome Lawrence and Robert E. Lee, *Inherit the Wind* (New York: Bantam, 1960), vii, 4; John T. Scopes, *The Center of the Storm: Memoirs of John T. Scopes* (New York: Holt, 1967), 270.

41. Lawrence and Lee, *Inherit the Wind*, 3, 7, 64.

42. Joseph Wood Krutch, "The Monkey Trial," *Commentary* (May 1967), 84.

43. Lawrence and Lee, *Inherit the Wind*, 7, 30, 63.

44. Ronald L. Numbers, "Inherit the Wind," *Isis* 84 (1993), 764.

45. Lawrence and Lee, *Inherit the Wind*, 85, 91, 103; Gerald Gunther, personal communication, 17 November 1995.

46. Lawrence and Lee, *Inherit the Wind*, 32, 42.

47. Ibid., 112–15.

48. Andrew Sarris, "Movie Guide," *Village Voice*, 10 November 1960, p. 11.

49. "Mixed Bag," *The New Yorker*, 30 April 1955, p. 67; "The New Pictures," *Time*, 17 October 1960, p. 95; Robert Hayes, "Our American Cousin," *Commonweal* 62 (1955), 278; Walter Kerr, "Inherit the Wind," *New York Herald Tribune*, 22 April 1955, p. 10; Stanley Kauffmann, "O Come All Ye Faithful," *The New Republic*, 31 October 1960, pp. 29–30; Sarris, "Movie Guide," 11. The movie version did not win any academy awards, although Tracy was nominated as Best Actor for his portrayal of Drummond-Darrow. Interestingly, he

lost to Burt Lancaster, who won it for his performance in the title role of *Elmer Gantry*, a part loosely based on the antievolutionist pastor John Roach Straton.

50. Scopes, *Center of the Storm*, 210; Juanita Glenn. "Judge Still Recalls 'Monkey Trial'—50 Years Later," *Knoxville Journal*, 11 July 1975, p. 17. As a fiercely loyal Democratic politician, Bryan would have had one consolation: the release of the movie coincided with the 1960 presidential election, and its thinly veiled attack on McCarthyism may have contributed to the narrow defeat of the Republican party's red-baiting nominee, Richard M. Nixon.

51. Krutch, "Monkey Trial," 83.

52. Ibid.; National Center for History in Schools, *National Standards for United States History: Exploring the American Experience* (Los Angeles: National Center, [1994]), 180.

53. Carl Sagan, personal communication, 21 November 1995; Howard J. Van Till, personal communication, 27 December 1995.

54. Morris, *History of Modern Creationism*, 76–77. For examples of these attempts, see David N. Menton, "Inherit the Wind: A Hollywood History of the Scopes Trial," *Contrast* (January 1985), p. 1; Euphemia Van Rensselaer Wyatt, "Theater," *Catholic World* 181 (1955), 226; Phillip E. Johnson, *Darwin on Trial* (Washington, D.C.: Regnery, 1991), 4–6.

55. Martin E. Marty, *Righteous Empire: The Protestant Experience in America* (New York: Dial, 1970), 220; Martin E. Marty, personal communication, 29 November 1995.

56. Stephen Jay Gould, *Hen's Teeth and Horse's Toes* (New York: Norton, 1983), 270, 273.

57. Allen, *Only Yesterday*, 171; Hofstadter, *Anti-Intellectualism*, 129; Lawrence and Lee, *Inherit the Wind*, 109; Randall, personal communication, April 1996; Kauffman, "O Come All Ye Faithful," 29.

Bölüm On: Uzak Yankılar

1. "The Conduct of the Scopes Trial," *The New Republic* 43 (1925), 332.

2. Gitlow v. New York, 208 U.S. 652 (1925)(free speech); Everson v. Board of Education, 330 U.S. 1 (1947)(establishment clause); McCullum v. Board of Education, 333 U.S. 203 (1948)(religious instruction); Engel v. Vitale, 370 U.S. 421 (1962)(school prayer); Abington School Dist. v. Shempp, 374 U.S. 203 (1963)(Bible reading). Following these decisions, the ACLU annual report stated, "We are confident that when more sectarian religious practices are brought to the Court's attention, they likewise will be declared unconstitutional." American Civil Liberties Union, *Freedom Through Dissent: 42nd Annual Report* (New York: ACLU, [1963]), 22.

3. For discussions of this development, see Arnold B. Grobman, *The Changing Classroom: The Role of the Biological Sciences Curriculum Study* (Garden City: Doubleday, 1969), 94–95, 204; Gerald Skoog, "The Topic of Evolu-

tion in Secondary School Biology Textbooks: 1900–1977," *Science Education* 63 (1979), 632–33.

4. Bud Lumke, "Science Teacher Takes Stand in Evolution Hearing," *Arkansas Democrat*, 1 April 1966, p. 1; "Proceedings," in Appendix, Epperson v. Arkansas, 393 U.S. 97 (1968), 40–60; "Teacher Fired on Evolution," *Knoxville Journal*, 15 April 1967, p. 1.

5. "The Press-Scimitar Blitzes the Tennessee Anti-Evolution Law," *Scripps-Howard News* (August 1967), 9; "Monkey Law Bill May Be Decided," *Nashville Tennessean*, 10 May 1967, p. 8.

6. Lorry Daughtrey, "House Act Fails to Stir Scopes," *Nashville Tennessean*, 13 April 1967, p. 1.

7. "Press-Scimitar Blitzes Tennessee Anti-Evolution Law," 9.

8. "House Votes Down 'Monkey Law'," *Nashville Banner*, 12 April 1967, p. 1; "I May Be Leaving," *Nashville Tennessean*, 15 April 1967, p. 4 (editorial cartoon); Daughtrey, "House Act Fails to Stir Scopes," 1.

9. Bill Kovach, "'Monkey Law' Left Out on a Limb," *Nashville Tennessean*, 21 April 1967, p. 1; "Seems I'm Still Here," *Nashville Tennessean*, 22 April 1967, p. 4.

10. "'Monkey Law' Vote Stalled," *Nashville Tennessean*, 12 May 1967, p. 12; "Rehired Teacher to Test 'Monkey Law' Anyway," *Nashville Tennessean*, 13 May 1927, p. 1; "Overthrow of Monkey Law Asked," *Knoxville Journal*, 16 May 1967, p. 3; "Anti-Evolution Law Brings Shame on State," *Nashville Tennessean*, 15 May 1976, p. 8; William Bennett, "State's 'Monkey Law' Repealed by Senators," *Commercial Appeal* (Memphis), 17 May 1967, p. 1; "Scott to End Suit; Scopes Welcomes Action in Assembly," *Nashville Banner*, 17 May 1967, p. 2; Walter Smith, "Monkey Law Dead, but Dayton Residents Recall Famed Trial," *Nashville Banner*, 19 May 1967, p. 14 (national wire service article).

11. State v. Epperson, 242 Ark. 922, 416 S.W.2d 322, 322 (1967).

12. "In Court's Failure, the Barrier Remains," *Arkansas Gazette*, 8 June 1967, p. 6A.

13. Peter L. Zimroth, "Epperson and Blanchard v. Ark.," 20 December 1967, in Fortas Papers; Peter L. Zimroth, "Supp. Memo," 16 February 1968, in Fortas Papers.

14. Arthur Goldschmidt to Abe Fortas, 22 November 1968, in Fortas Papers.

15. Louis R. Cohen, "Epperson v. Arkansas," 14 December 1967, p. 3, in John Marshall Harlan Papers, Princeton University Library; "Brief for Appellants," Epperson v. Arkansas, 393 U.S. 97, p. 8; "Brief for Appellee," Epperson v. Arkansas, 393 U.S. 97, pp. 1, 28–31; "Brief of American Civil Liberties Union and American Jewish Congress," Epperson v. Arkansas, 393 U.S. 97, p. 2; for example (Transcript of Oral Arguments), Epperson v. Arkansas, 393 U.S. 97, p. 14.

16. "No. 7, Epperson v. Arkansas," 18 October 1968, in Fortas Papers. All but acknowledging the statute's lack of religious effect, Fortas wrote in the initial handwritten draft of his opinion, "For our purposes, it is unimportant that the

theory of evolution continues to live and to command substantial adherence, probably even in Arkansas' publicly supported institutions of learning." In Epperson case file, 26 October 1968, in Fortas Papers.

17. Epperson v. Arkansas, 393 U.S. at 102–9.

18. Lemon v. Kurtzman, 403 U.S. 602, 612 (1971); Gerald Gunther, personal communication, 17 November 1995; Charles Alan Wright, personal communication, 21 November 1995.

19. Epperson v. Arkansas, 393 U.S. at 239 (Black, J., concurring).

20. Epperson v. Arkansas, 393 U.S. at 109. For the added language, compare the published opinion with Fortas's handwritten draft dated 26 October 1968, in Fortas Papers.

21. "Court Rules in 'Scopes Case'," *U.S. News and World Report*, 22 November 1968, p. 16; "Making Darwin Legal," *Time*, 22 November 1968, p. 41; "Evolution Revolution in Arkansas," *Life*, 22 November 1968, p. 89; Fred P. Graham, "Court Ends Darwinism Ban," *New York Times*, 12 November 1968, p. 1.

22. Jerome Lawrence and Robert E. Lee, *Inherit the Wind* (New York: Bantam, 1960), 89; Epperson v. Arkansas, 393 U.S. at 109. For a typical Bryan plea for neutrality, see William Jennings Bryan, "God and Evolution," *New York Times*, 26 February 1922, sec. 7, p. 1.

23. Transcript, 185–87.

24. Epperson v. Arkansas, 393 U.S. at 109.

25. Wendell R. Bird, "Freedom from Establishment and Unneutrality in Public School Instruction and Religious School Regulation," *Harvard Journal of Law and Public Policy* 2 (1979), 179.

26. This version of the quote—and there are several in various creationist writings, but none with any authoritative reference to Darrow himself—appeared as the introduction to Wendell R. Bird, "Creation-Science and Evolution-Science in Public Schools: A Constitutional Defense in Public Schools," *Northern Kentucky Law Review* 9 (1982), 162.

27. George Gallup, "Public Evenly Divided Between Evolutionists, Creationists," *Los Angeles Times Syndicate*, 1982, p. 1 (press release); "76% for Parallel Teaching of Creation Theories," *San Diego Union*, 18 November 1981, p. A15 (reporting national poll where over 80 percent of respondents favored either parallel teaching or exclusive teaching of creationism).

28. Tenn. Code Ann. sec. 49–2008; Ark. Stat. Ann. sec. 80–1663, *et. sec.* (1981 Supp.); La. Rev. Stat. Ann. sec. 17: 286.3 (1981). For a complete discussion of these statutes and the litigation that they spawned, see Edward J. Larson, *Trial and Error: The American Controversy Over Creation and Evolution* (New York: Oxford University Press, 1989), 125–88.

29. "Remember Scopes Trial? ACLU Does," *Times-Picayune* (New Orleans), 22 July 1981, p. 1.

30. Aguillard v. Edwards, 765 F.2d 1251, 1253 and 1257 (5th Cir. 1985); Aguillard v. Edwards, 778 F.2d 225, 226 (5th Cir. 1985)(Gee, J., dissenting).

31. Edwards v. Aguillard, 482 U.S. 578, 590, 590 n. 10 (1986); ibid. at 603 (Powell, J., concurring); ibid. at 638 (Scalia, J., dissenting)(citation omitted).

32. Stephen L. Carter, *The Culture of Disbelief: How American Law and Politics Trivialize Religious Devotion* (New York: Basic Books, 1993), 169, 175–76, 178.

33. Foreword, in Henry M. Morris, ed., *Scientific Creationism*, gen. ed. (San Diego: Creation-Life, 1974), iii, v.

34. Bernard Ramm, *The Christian View of Science and Scripture* (Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1954), 260. Regarding Graham's endorsement, see Ronald L. Numbers, *The Creationists: The Evolution of Scientific Creationism* (New York: Knopf, 1992), 185.

35. Tom Curley, "New Life in Evolution Debate," *USA Today*, 27 March 1996, p. 3A; Millicent Lawton, "Ala. Board Mulls Taking Stand on Evolution as Theory," *Education Week*, 8 November 1995, p. 13.

36. Peter Applebome, "70 Years After Scopes Trial, Creation Debate Lives," *New York Times*, 10 March 1996, p. 1.

37. Paula Wade, "Attempt to Amend 'Monkey Bill' Revives Debate over Darwin, God and Teacher," *Commercial Appeal* (Memphis), 5 March 1996, p. A1.

38. Andy Sher and Alison LaPolt, "Senators Slap Hold on 'Son of Scopes' Bill; Sponsor Vows Return," *Nashville Banner*, 5 March 1996, p. B4; "Echoes of Scopes Trial," *Nashville Banner*, 4 March 1996, p. A10; "Evolution Bill Makes It Through House Panel," *Jackson Sun* (Tenn.), 28 February 1996, p. 10A; Andy Sher, "Evolution-Bill Opponents Toss in Monkey Wrenches," *Nashville Banner*, 4 March 1996, p. B2; Vicki Brown, "Evolution Bill Killed in Senate," *Cookeville Herald-Citizen*, 29 March 1996, p. 2.

39. Dan George, "60 Years After Scopes, Town Is Much the Same," *Indianapolis Star*, 21 June 1985, p. 19A; Jane DeBose, "New Battle Over Evolution," *Atlanta Constitution*, 6 March 1996, p. B5; Ann LoLordo, "Tennessee Legislature Might Try Scopes Again," *Baltimore Sun*, 7 March 1996, p. 1A.

40. "Inherit the Wind: The State Sequel," *Nashville Tennessean*, 3 March 1996, p. 6A.

41. Lewis Funke, "'Inherit the Wind' Is Play upon History," *New York Times*, 22 April 1955, p. 20; Vincent Canby, "Of Monkeys, Reason and the Creation," *New York Times*, 5 April 1996, p. C1; "Mixed Bag," *The New Yorker*, 30 April 1955, p. 67; "The Theater," *The New Yorker*, 22 April 1996, p. 12; Roger Rosenblatt, "Inherit the Wind," *News Hour with Jim Lehrer*, 13 May 1996.

42. Richard Hofstadter, *Anti-Intellectualism in American Life* (New York: Knopf, 1963), 129.

43. Tony Randall, personal communication, April 1996.

44. Canby, "Of Monkeys, Reason and Creation," C1.

Yüzyılın Davası

Edward J. Larson

Her şey olabildiğince uygarca başladı. Darrow dünyaca ünlü uzman tanığına, "İncil üzerinde oldukça önemli araştırmalar yaptınız, öyle değil mi Bay Byran?" diye sorarak açtı davayı."Evet, efendim. Bunu yapmaya çalıştım" şeklinde, ihtiyatlı bir yanıt geldi. "Pekala, bunu yaptığınızı hepimiz biliyoruz; bunları tartışmak niyetinde değiliz," diye devam etti Darrow. "Fakat haftalık makaleler yazıp yayımladınız ve zaman zaman da çeşitli konularda yorumlar yaptınız, değil mi?" Byran tuzağı açıkça gördü. Incil'den bazı bölümleri yorumlamış olduğunu kabul etse, insan yaradılışının köklerine dair başkalarının yaptığı yorumlara itiraz etme şansı kalmayacaktı. "Ben olsam bunlara yorum değil, konu üzerine açıklamalar derdim, Bay Darrow." İşte kedi-fare oyununun avukatçası başlamıştı; fakat bu oyunda kedi, avının peşine öldürmek üzere düşmüştü, farenin ise saklanacak hiç yeri yoktu. Altmış sekizlik Clarence Darrow, Amerika'nın en büyük ceza avukatı, din adamlarının siyasete karışmalarına şiddetle karşı çıkan, gücünün doruğunda bir adamdı. William Jennings Byran ise, ülkenin en genç başkan adayıydı ve şimdi de evrim kuramının okullarda öğretilmesine karşı başlatılan radikal haçlı seferinin lideri konumundaydı.